శ్రీరస్తు

కృష్ణయజుర్వేద

తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణే

॥ ప్రథమాష్టక ప్రారమ్భః ॥

॥ హరిః ఓమ్॥

బ్రహ్మ సంధత్తం తన్మే జిన్వతమ్ । క్షత్త్రగ్ం సంధత్తం తన్మే జిన్వతమ్ । ఇషగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతమ్ । ఊర్జగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతమ్ । రయిగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతమ్ । పుష్టిగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతమ్ । ప్రజాగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతమ్ । పశూన్థ్సంధత్తం తాన్మే జిన్వతమ్ । స్తుతోఽసి జనధాః । దేవాస్త్వా శుక్రపాః ప్రణయన్తు ॥ ౧ ॥ సువీరాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి । శుక్రశ్శుక్రశోచిషా । స్తుతోఽసి జనధాః । దేవాస్త్వా మన్థిపాః ప్రణయన్తు । సుప్రజాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి । మన్థీ మన్థిశోచిషా । సంజగ్మానౌ దివ ఆపృథివ్యాయుః । సంధత్తం తన్మే జిన్వతమ్ । ప్రాణగ్ం సంధత్తం తం మే జిన్వతమ్ । అపానగ్ం సంధత్తం తం మే జిన్వతమ్ ॥ ౨ ॥ వ్యానగ్ం సంధత్తం తం మే జిన్వతమ్ । చక్షుస్సంధత్తం తన్మే జిన్వతమ్ । శ్రోత్రగ్ం సంధత్తం తన్మే జిన్వతమ్ । మనస్సంధత్తం తన్మే జిన్వతమ్ । వాచగ్ం సంధత్తం తాం మే జిన్వతమ్ । ఆయుస్స్థ ఆయుర్మే ధత్తమ్ । ఆయుర్యజ్ఞాయ ధత్తమ్ । ఆయుర్యజ్ఞపతయే ధత్తమ్ । ప్రాణస్స్థః ప్రా-

ణం మే ధత్తమ్ । ప్రాణం యజ్ఞాయ ధత్తమ్ ॥ 3 ॥ ప్రాణం య-
జ్ఞపతయే ధత్తమ్ । చక్షుస్స్థశ్చక్షుర్మే ధత్తమ్ । చక్షుర్యజ్ఞా-
య ధత్తమ్ । చక్షుర్యజ్ఞపతయే ధత్తమ్ । శ్రోత్రగ్ం స్థశ్శ్రోత్రం
మే ధత్తమ్ । శ్రోత్రం యజ్ఞాయ ధత్తమ్ । శ్రోత్రం యజ్ఞపతయే
ధత్తమ్ । తౌ దేవౌ శుక్రామన్థినౌ । కల్పయతం దైవీర్విశః । క-
ల్పయతం మానుషీః ॥ ౪ ॥ ఇషమూర్జమస్మాసు ధత్తమ్ । ప్రా-
ణాన్పశుషు । ప్రజాం మయి చ యజమానే చ । నిరస్తశ్శణ్డః ।
నిరస్తో మర్కః । అపనుత్తౌ శణ్డామర్కౌ సహామునా । శుక్రస్య
సమిదసి । మన్థినస్సమిదసి । స ప్రథమస్సంకృతిర్విశ్వకర్మా । స
ప్రథమో మిత్రో వరుణో అగ్నిః । స ప్రథమో బృహస్పతిశ్చికిత్వాన్ ।
తస్మా ఇన్ద్రాయ సుతమాజుహోమి ॥ ౫ ॥

నయన్త్వపానగ్ం సన్థత్తం తం మే జిన్వతం ప్రాణం యజ్ఞాయ ధత్తం మానుషీర్దగ్నిర్దేవ్యైః చ ॥ ౧ ॥

బ్రహ్మ క్షత్త్రం తదిషమూర్జగ్ం రయిం పుష్టిం ప్రజాం తాం పశూన్త్రాన్ ॥ సంధత్తం తత్ప్రాణమపానం వ్యానం తం చక్షుశ్శ్రోత్రం మనస్తద్వాచం తామ్ । ఇషాదిపఞ్చక్తే వాచం తాం మే పశూన్థన్థత్తం తాన్మే ప్రాణాది త్రితయే తం మైఽన్యత్రి తన్మే ॥

కృత్తికాస్వగ్నిమాదధీత । ఏతద్వా అగ్నేర్నక్షత్రమ్ । యత్కృత్తికాః । స్వాయామేవైనం దేవతాయామాధాయ । బ్రహ్మవర్చసీ భవతి । ముఖం వా ఏతన్నక్షత్రాణామ్ । యత్కృ-

త్తిశాః । యః కృత్తికాస్వగ్నిమాధత్తే । ముఖ్య ఏవ భవతి । అథో
ఖలు ॥ ౬ ॥ అగ్నిర్నక్షత్రమిత్యపచాయన్తి । గృహాన్ హ
దాహుకో భవతి । ప్రజాపతీ రోహిణ్యామగ్నిమసృజత । తం
దేవా రోహిణ్యామాదధత । తతో వై తే సర్వాన్రోహానరోహన్ ।
తద్రోహిణ్యై రోహిణిత్వమ్ । యో రోహిణ్యామగ్నిమాధత్తే । ఋ-
ధ్నోత్యేవ । సర్వాన్రోహాన్రోహతి । దేవా వై భద్రాస్స-
న్తోఽగ్నిమాధిత్సన్త ॥ ౭ ॥ తేషామనాహితోఽగ్నిరాసీత్ । అ-
థైభ్యో వామం వస్వపాక్రామత్ । తే పునర్వస్వోరాదధత ।
తతో వై తాన్ వామం వసూపావర్తత । యః పురా భద్రస్సన్పాపీ-
యాన్త్స్యాత్ । స పునర్వస్వోరగ్నిమాదధీత । పునరేవైనం వా-
మం వసూపావర్తతే । భద్రో భవతి । యః కామయేత దానకా-
మా మే ప్రజాస్స్యురితి । స పూర్వయోః ఫల్గున్యోరగ్నిమాదధీత ।
అర్యమ్ణో వా ఏతన్నక్షత్రమ్ । యత్పూర్వే ఫల్గునీ । అర్యమేతి
తమాహుర్యో దదాతి । దానకామా అస్మై ప్రజా భవన్తి । యః కా-
మయేత భగీ స్యామితి । స ఉత్తరయోః ఫల్గున్యోరగ్నిమాదధీత ।
భగస్య వా ఏతన్నక్షత్రమ్ । యదుత్తరే ఫల్గునీ । భగ్యేవ భవతి ।
కాలకఞ్జా వై నామాసురా ఆసన్ ॥ ౮ ॥ తే సువర్గాయ లోకా-
యాగ్నిమచిన్వత । పురుష ఇష్టకాముపాదధాత్పురుష ఇష్టకామ్ ।
స ఇన్ద్రో బ్రాహ్మణో బ్రువాణ ఇష్టకాముపాధత్త । ఏషా మే
చిత్రా నామేతి । తే సువర్గం లోకమప్రారోహన్ । స ఇన్ద్రః

ఇష్టకామావృహత్ । తేఽవాకీర్యన్త । యేఽవాకీర్యన్త । త ఊర్ణా-
వభయోఽభవన్ । ద్వావుదపతతామ్ ॥ ౧౦ ॥ తౌ దివ్యౌ శ్వానా-
వభవతామ్ । యో భ్రాతృవ్యవాన్థ్స్యాత్ । స చిత్రాయామ-
గ్నిమాదధీత । అవకీర్యైవ భ్రాతృవ్యాన్ । ఓజో బలమిన్ద్రియం
వీర్యమాత్మన్ధత్తే । వసన్తా బ్రాహ్మణోఽగ్నిమాదధీత । వసన్తో
వై బ్రాహ్మణస్యర్తుః । స్వ ఏవైనమృతావాధాయ । బ్ర-
హ్మవర్చసీ భవతి । ముఖం వా ఏతదృతూనామ్ ॥ ౧౧ ॥ య-
ద్వసన్తః । యో వసన్తాఽగ్నిమాధత్తే । ముఖ్య ఏవ భవతి । అథో
యోనిమన్తమేవైనం ప్రజాతమాధత్తే । గ్రీష్మే రాజన్య ఆదధీత ।
గ్రీష్మో వై రాజన్యస్యర్తుః । స్వ ఏవైనమృతావాధాయ । ఇన్ద్రి-
యావీ భవతి । శరది వైశ్య ఆదధీత । శరద్వై వైశ్యస్యర్తుః ॥ ౧౨ ॥
స్వ ఏవైనమృతావాధాయ । పశుమాన్భవతి । న పూర్వయోః
ఫల్గున్యోరగ్నిమాదధీత । ఏషా వై జఘన్యా రాత్రిస్సంవత్సరస్య ।
యత్పూర్వే ఫల్గునీ । పృష్ఠిత ఏవ సంవత్సరస్యాగ్నిమాధాయ ।
పాపీయాన్భవతి । ఉత్తరయోరాదధీత । ఏషా వై ప్రథమా రాత్రిస్సం-
వత్సరస్య । యదుత్తరే ఫల్గునీ । ముఖత ఏవ సంవత్సరస్యాగ్నిమా-
ధాయ । వసీయాన్భవతి । అథో ఖలు । యదైవైనం యజ్ఞ ఉపన-
మేత్ । అథాదధీత । సైవాస్యర్ధిః ॥ ౧౩ ॥

ఖల్వధిక్షన్త ఫల్గున్యోరగ్నిమాదధీతాపన్నవతతామృతూ-
నాం వైశ్యస్యర్తూనారుత్తరే ఫల్గునీ షట్చ ॥ ౨ ॥

ఉద్ఘ్నన్తి । యద్దేవాస్యా అమేధ్యమ్ । తదపహన్తి । అపో వా ఓషధీర్ హన్త్యే । సికతా నివపతి । ఏతద్వా అగ్నేర్వైశ్వానరస్య రూపమ్ । రూపేణైవ వైశ్వానరమవరున్ధే । ఊషాన్నివపతి । పుష్టిర్వా ఏషా ప్రజననమ్ । యదూషాః ॥ ౧౪ ॥ పుష్ట్యామేవ ప్రజననేఽగ్నిమాధత్తే । అథో సంజ్ఞాన ఏవ । సంజ్ఞానగ్ం హ్యేతత్పశూనామ్ । యదూషాః । ద్యావాపృథివీ సహాఽఽస్తామ్ । తే వియతీ అబ్రూతామ్ । అస్త్వేవ నౌ సహ యజ్ఞియమితి । యదముష్యా యజ్ఞియమాసీత్ । తదస్యామదధాత్ । త ఊషా అభవన్ ॥ ౧౫ ॥ యదస్యా యజ్ఞియమాసీత్ । తదముష్యామదధాత్ । తదదశ్చన్ద్రమసి కృష్ణమ్ । ఊషాన్నివపన్నదో ధ్యాయేత్ । ద్యావాపృథివ్యోరేవ యజ్ఞియేఽగ్నిమాధత్తే । అగ్నిర్దేవేభ్యో నిలాయత । ఆఖూ రూపం కృత్వా । స పృథివీం ప్రావిశత్ । స ఊతీః కుర్వాణః పృథివీమను సమచరత్ । తదాఖుకరీషమభవత్ ॥ ౧౬ ॥ యదాఖుకరీషగ్ం సంభారో భవతి । యదేవాస్య తత్ర న్యక్తమ్ । తదేవావరున్ధే । ఊర్జం వా ఏతగ్ం రసం పృథివ్యా ఉపదీకా ఉద్దిహన్తి । యద్వల్మీకమ్ । యద్వల్మీకవపా సంభారో భవతి । ఊర్జమేవ రసం పృథివ్యా అవరున్ధే । అథో శ్రోత్రమేవ । శ్రోత్రగ్ం హ్యేతత్పృథివ్యాః । యద్వల్మీకః ॥ ౧౭ ॥ అబధిరో భవతి । య ఏవం వేద । ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తాసామన్నముపాక్షీయత । తాభ్యస్సూదముప ప్రాభినత్ । తతో

వై తాసామన్నం నాక్షీయత । యస్య సూదస్సంభారో భవతి । నా-
స్య గృహేఽన్నం క్షీయతే । ఆపో వా ఇదమగ్రే సలిలమాసీత్ ।
తేన ప్రజాపతిరశ్రామ్యత్ ॥ ౧౮ ॥ కథమిదగ్ం స్యాదితి ।
సోఽపశ్యత్పుష్కరపర్ణం తిష్ఠత్ । సోఽమన్యత । అస్తి వై తత్ ।
యస్మిన్నిదమధి తిష్ఠతీతి । స వరాహో రూపం కృత్వోపన్యమ-
జ్జత్ । స పృథివీమధ ఆర్ఛత్ । తస్యా ఉపహత్యోదమజ్జత్ । త-
త్పుష్కరపర్ణేఽప్రథయత్ । యదప్రథయత్ ॥ ౧౯ ॥ తత్పృ-
థివ్యై పృథివిత్వమ్ । అభూద్వా ఇదమితి । తద్భూమ్యై భూమి-
త్వమ్ । తాం దిశోఽను వాతస్సమవహత్ । తాగ్ం శర్కరాభిర-
దృగ్ంహత్ । శం వై నోఽభూదితి । తచ్ఛర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వ-
మ్ । యద్వారాహవిహతగ్ం సంభారో భవతి । అస్యామేవాచ్ఛ-
మ్బట్కారమగ్నిమాధత్తే । శర్కరా భవన్తి ధృత్యై ॥ ౨౦ ॥
అథో శంత్వాయ । సరేతా అగ్నిరాధేయ ఇత్యాహుః । ఆపో వరు-
ణస్య పత్నయ ఆసన్ । తా అగ్నిరభ్యధ్యాయత్ । తాస్సమభవ-
త్ । తస్య రేతః పరాఽపతత్ । తద్ధిరణ్యమభవత్ । యద్ధిరణ్యము-
పాస్యతి । సరేతసమేవాగ్నిమాధత్తే । పురుష ఇన్న్వై స్వాద్రే-
తసో బీభత్సత ఇత్యాహుః ॥ ౨౧ ॥ ఉత్తరత ఉపాస్యత్యబీభ-
త్సాయై । అత్తి ప్రయచ్ఛతి । ఆర్తిమేవాత్తి ప్రయచ్ఛతి । అగ్ని-
ర్దేవేభ్యో నిలాయత । అశ్వో రూపం కృత్వా । సోఽశ్వత్థే సంవ-
త్సరమతిష్ఠత్ । తదశ్వత్థస్యాశ్వత్థత్వమ్ । యదాశ్వత్థస్సంభారో

భవతి । యద్దేవాస్య తత్త్రిస్యక్తమ్ । తద్దేవావరున్ధే ॥ ౨౨ ॥
దేవా వా ఊర్జం వ్యభజన్త । తత ఉదుమ్బర ఉదతిష్ఠత్ । ఊర్గ్వా
ఉదుమ్బరః । యదౌదుమ్బరస్సంభారో భవతి । ఊర్జమేవావరున్ధే ।
తృతీయస్యామితో దివి సోమ ఆసీత్ । తం గాయత్ర్యాహరత్ । త-
స్య పర్ణమచ్ఛిద్యత । తత్పర్ణోఽభవత్ । తత్పర్ణస్య పర్ణత్వ-
మ్ ॥ ౨౩ ॥ యస్య పర్ణమయస్సమ్భారో భవతి । సోమపీ-
థమేవావరున్ధే । దేవా వై బ్రహ్మన్నవదన్త । తత్పర్ణ ఉపాశృ-
ణోత్ । సుశ్రవా వై నామ । యత్పర్ణమయస్సమ్భారో భవతి ।
బ్రహ్మవర్చసమేవావరున్ధే । ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత । సోఽబి-
భేత్ప్ర మా ధక్ష్యతీతి । తగ్ం శమ్యాఽశమయత్ ॥ ౨౪ ॥ తచ్ఛ-
మ్యై శమిత్వమ్ । యచ్ఛమీమయస్సమ్భారో భవతి । శాన్త్యై
అప్రదాహాయ । అగ్నేస్సృష్టస్య యతః । వికఙ్కతం భా ఆర్చ్ఛత్ ।
యద్వైకఙ్కతస్సమ్భారో భవతి । భా ఏవావరున్ధే । సహృదయోఽ-
గ్నిరాధేయ ఇత్యాహుః । మరుతోఽద్భిరగ్నిమతమయన్ । తస్య తా-
న్తస్య హృదయమాచ్ఛిన్దన్ । సాఽశనిరభవత్ । యదశనిహతస్య
వృక్షస్య సమ్భారో భవతి । సహృదయమేవాగ్నిమాధత్తే ॥ ౨౫ ॥
ఊషా అభవన్నభవద్వల్మీకోఽశ్రామ్యదప్రథయద్ధృత్యై బీభత్సత
ఇత్యాహా రున్ధే పర్ణత్వమశమ యదచ్ఛిన్దన్ త్రీణి చ ॥ 3 ॥

ద్వాదశసు విక్రాన్తేష్వగ్నిమాదధీత । ద్వాదశ మాసా-
స్సంవత్సరః । సంవత్సరాదేవైన మవరుధ్యాధత్తే । యద్ద్వాద-

శసు విక్రాన్తేష్వాదధీత । పరిమితమవరున్ధీత । చక్షుర్నిమిత్త ఆదధీత । ఇయద్ద్వాదశ విక్రాన్తా 3 ఇతి । పరిమితం చైవాపరిమితం చావరున్ధే । అనృతం వై వాచా వదతి । అనృతం మనసా ధ్యాయతి ॥ ౨౬ ॥ చక్షుర్వై సత్యమ్ । అద్రా 3 గిత్యాహ । అదర్శమితి । తత్సత్యమ్ । యశ్చక్షుర్నిమిత్తే ఽగ్నిమాధత్తే । సత్య ఏవైనమాధత్తే । తస్మాదాహితాగ్నిర్నానృతం వదేత్ । నాస్య బ్రాహ్మణో ఽనాశ్వాన్గృహే వసేత్ । సత్యే హ్యస్యాగ్నిరాహితః । ఆగ్నేయీ వై రాత్రిః ॥ ౨౭ ॥ ఆగ్నేయాః పశవః । ఐన్ద్రమహః । నక్తం గార్హపత్యమాదధాతి । పశూనేవావరున్ధే । దివాఽఽహవనీయమ్ । ఇన్ద్రియమేవావరున్ధే । అర్ధోదితే సూర్య ఆహవనీయమాదధాతి । ఏతస్మిన్వై లోకే ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । ప్రజా ఏవ తద్యజమానస్సృజతే । అథో భూతం చైవ భవిష్యచ్చావరున్ధే ॥ ౨౮ ॥ ☞ ఇడా వై మానవీ యజ్ఞానూకాశిన్యాసీత్ । సాఽశృణోత్ । అసురా అగ్నిమాదధత ఇతి । తదగచ్ఛత్ । త ఆహవనీయమగ్ర ఆదధత । అథ గార్హపత్యమ్ । అథాన్వాహార్యపచనమ్ । సాఽబ్రవీత్ । ప్రతీచ్యేషాꣳ శ్రీరగాత్ । భద్రా భూత్వా పరా భవిష్యన్తీతి ॥ ౨౯ ॥ ☞ యస్యైవమగ్నిరాధీయతే । ప్రతీచ్యస్య శ్రీరేతి । భద్రో భూత్వా పరాభవతి । సాఽశృణోత్ । దేవా అగ్నిమాదధత ఇతి । తదగచ్ఛత్ । తేఽన్వాహార్యపచనమ-

గ్ని ఆదధత । అథగార్హపత్యమ్ । అథాహవనీయమ్ । సాఽబ్ర-
వీత్ ॥ ౩౦ ॥ ప్రాచ్యేషాగ్రే శ్రీరగాత్ । భద్రా భూత్వా సు-
వర్గ్ లోకమేష్యన్తి । ప్రజాంతు న వేత్స్యన్త ఇతి । యస్యైవమ-
గ్నిరాధీయతే । ప్రాచ్యస్య శ్రీరేతి । భద్రో భూత్వా సువర్గం
లోకమేతి । ప్రజాం తు న విన్దతే । సాఽబ్రవీదిడా మనుమ్ । తథా
వా అహం తవాగ్నిమాధాస్యామి । యథా ప్ర ప్రజయా పశుభి-
ర్మిథునైర్జనిష్యసే ॥ ౩౧ ॥ ప్ర త్యస్మిన్లోకే స్థాస్యసి । అభిసు-
వర్గం లోకం జేష్యసీతి । గార్హపత్యమగ్ర ఆదధాత్ । గార్హ-
పత్యం వా అను ప్రజాః పశవః ప్రజాయన్తే । గార్హపత్యేనైవా-
స్మై ప్రజాం పశూన్ప్రాజనయత్ । అథాన్వాహార్యపచనమ్ ।
తిర్యఙ్ఙివ వా అయం లోకః । అస్మిన్నేవ తేన లోకే ప్రత్యతిష్ఠత్ । అ-
థాహవనీయమ్ । తేనైవ సువర్గం లోకమభ్యజయత్ ॥ ౩౨ ॥
యస్యైవమగ్నిరాధీయతే । ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయ-
తే । ప్రత్యస్మిన్లోకే తిష్ఠతి । అభి సువర్గం లోకం జయతి । యస్య
వా అయథాదేవతమగ్నిరాధీయతే । ఆదేవతాభ్యో వృశ్చ్యతే ।
పాపీయాన్భవతి । యస్య యథాదేవతమ్ । న దేవతాభ్య ఆవృశ్చ్య-
తే । వసీయాన్భవతి ॥ ౩౩ ॥ భృగూణాం త్వాఽఙ్గిరసాం వ్రతప-
తే వ్రతేనాదధామీతి భృగ్వఙ్గిరసామాదధ్యాత్ । ఆదిత్యా-
నాం త్వా దేవానాం వ్రతపతే వ్రతేనాదధామీత్యన్యాసాం
బ్రాహ్మణీనాం ప్రజానామ్ । వరుణస్య త్వా రాజ్ఞో వ్రతపతే వ్రతే-

నాదధామీతి రాజ్ఞః । ఇన్ద్రస్య త్వేన్ద్రియేణ వ్రతపతే వ్రతేనాదధామీతి రాజన్యస్య । మనోస్త్వా గ్రామణ్యో వ్రతపతే వ్రతేనాదధామీతి వైశ్యస్య । ఋభూణాం త్వా దేవానాం వ్రతపతే వ్రతేనాదధామీతి రథకారస్య । యథాదైవతమగ్నిరాధీయతే । న దైవతాభ్య ఆవృశ్చ్యతే । వసీయాన్భవతి ॥ ౩౪ ॥

ధ్యాయతి వై రాత్రియశ్చావరున్ధే భవిష్యన్తీత్యబ్రువీజ్జనిష్యసేఽజయద్వసీయాన్భవతి నవ చ ॥ ౪ ॥

ప్రజాపతిర్వాచస్సత్యమపశ్యత్ । తేనాగ్నిమాధత్త । తేన వై స ఆర్ధ్నోత్ । భూర్భువస్సువరిత్యాహ । ఏతద్వై వాచస్సత్యమ్ । య ఏతేనాగ్నిమాధత్తే । ఋధ్నోత్యేవ । అథో సత్యప్రాశూరేవ భవతి । అథో య ఏవం విద్వానభిచరతి । స్తృణుత ఏవైనమ్ ॥ ౩౫ ॥ భూరిత్యాహ । ప్రజా ఏవ తద్యజమానస్సృజతే । భువ ఇత్యాహ । అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి । సువరిత్యాహ । సువర్గ ఏవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి । త్రిభిరక్షరైర్గార్హపత్యమాదధాతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏష్వేవైనం లోకేషు ప్రతిష్ఠితమాధత్తే । సర్వైః పఞ్చభిరాహవనీయమ్ ॥ ౩౬ ॥ సువర్గాయ వా ఏష లోకాయాధీయతే । యదాహవనీయః । సువర్గ ఏవాస్మై లోకే వాచస్సత్యగ్ం సర్వమాప్నోతి । త్రిభిర్గార్హపత్యమాదధాతి । పఞ్చభిరాహవనీయమ్ । అష్టౌ సంపద్యన్తే । అష్టాక్షరా గాయత్రీ । గాయత్రోఽగ్నిః । యావానేవాగ్నిః । తమాధత్తే ॥

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తా అస్మాథ్సృష్టాః పరాచీ-
రాయన్ । తాభ్యో జ్యోతిరుదగృహ్ణాత్ । తం జ్యోతిః పశ్యన్తీః
ప్రజా అభి సమావర్తన్త । ఉపరిష్టాగ్నిముద్గృహ్ణీయాదుద్ధరన్ ।
జ్యోతిరేవ పశ్యన్తీః ప్రజా యజమానమభి సమావర్తన్తే । ప్ర-
జాపతేరక్ష్యశ్వయత్ । తత్పరాఽపతత్ । తదశ్వోఽభవత్ । తద-
శ్వస్యాశ్వత్వమ్ ॥ ౩౮ ॥ ఏష వై ప్రజాపతిః । యదగ్నిః ।
ప్రాజాపత్యోఽశ్వః । యదశ్వం పురస్తాన్నయతి । స్వమేవ చక్షుః
పశ్యన్ప్రజాపతిరనూదేతి । వజ్రీ వా ఏషః । యదశ్వః । య-
దశ్వం పురస్తాన్నయతి । జాతానేవ భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదతే ।
పునరావర్తయతి ॥ ౩౯ ॥ జనిష్యమాణానేవ ప్రతినుదతే ।
న్యాహవనీయో గార్హపత్యమకామయత । స గార్హపత్య ఆ-
హవనీయమ్ । తౌ విభాజం నాశక్నోత్ । సోఽశ్వః పూర్వవాడ్భూ-
త్వా । ప్రాఞ్చం పూర్వముదవహత్ । తత్పూర్వవాహః పూ-
ర్వవాట్త్వమ్ । యదశ్వం పురస్తాన్నయతి । విభక్తిరేవైనయో-
స్సా । అథో నానావీర్యావేవైనౌ కురుతే ॥ ౪౦ ॥ యదు-
పర్యుపరి శిరో హరేత్ । ప్రాణాన్విచ్ఛిన్ద్యాత్ । అధోఽధశ్శి-
రో హరతి । ప్రాణానాం గోపీథాయ । ఇయత్యగ్రే హరతి । అ-
థేయత్యథేయతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏష్వేవైనం లోకేషు ప్ర-
తిష్ఠితమాధత్తే । ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత । సోఽబిభేత్ప్ర మా ధ-
క్ష్యతీతి ॥ ౪౧ ॥ తస్య త్రేధా మహిమానం వ్యౌహత్ । శా-

న్త్యా అప్రదాహాయ । యత్త్రేధాఽగ్నిరాధీయతే । మహిమాన-
మేవాస్య తద్వ్యూహతి । శాన్త్యా అప్రదాహాయ । పునరావ-
ర్తయతి । మహిమానమేవాస్య సన్దధాతి । పశవా ఏతే ।
యదశ్వః । ఏష రుద్రః ॥ ౮౨ ॥ [illegible] యదగ్నిః । యదశ్వ-
స్య పదేఽగ్నిమాదధ్యాత్ । రుద్రాయ పశూనపిదధ్యాత్ । అ-
పశుర్యజమానస్స్యాత్ । యన్నాక్రమయేత్ । అనవరుద్ధా అ-
స్య పశవస్స్యుః । పార్శ్వత ఆక్రమయేత్ । యథాఽఽహితస్యా-
గ్నేరఙ్గారా అభ్యవవర్తేరన్ । అవరుద్ధా అస్య పశవో భవన్తి ।
న రుద్రాయాపిదధాతి ॥ ౮౩ ॥ త్రీణి హవీగ్ంషి నిర్వపతి ।
విరాజ ఏవ విక్రాన్తం యజమానోఽనువిక్రమతే । అగ్నయే పవ-
మానాయ । అగ్నయే పావకాయ । అగ్నయే శుచయే । య-
దగ్నయే పవమానాయ నిర్వపతి । పునాత్యేవైనమ్ । యదగ్న-
యే పావకాయ । పూత ఏవాస్మిన్నన్నాద్యం దధాతి । యద-
గ్నయే శుచయే । బ్రహ్మవర్చసమేవాస్మిన్నుపరిష్టాద్దధాతి ॥ ౮౪ ॥

ఏనద్ధాహవనీయం ధత్తేఽశ్వత్వం వర్తయతి కురుత ఇతిరు-
ద్రో దధాతి యదగ్నయే శుచయ ఏకం చ ॥ ౫ ॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తే దేవా విజయముపయ-
న్తః । అగ్నౌ వామం వసు సంన్యదధత । ఇదము నో భవిష్యతి । య-
ది నో జేష్యన్తీతి । తదగ్నిర్నోత్సహమశక్నోత్ । తత్త్రేధా
విన్యదధాత్ । పశుషు తృతీయమ్ । అప్సు తృతీయమ్ । ఆది-

త్యై తృతీయమ్ ॥ ౧౫ ॥ తద్దేవా విజిత్య । పునరవారురుత్సన్త ।
తేఽగ్నయే పవమానాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపన్ ।
పశవో వా అగ్నిః పవమానః । యదేవ పశుష్వాసీత్ । తత్తేనావా-
రున్ధత । తేఽగ్నయే పావకాయ । ఆపో వా అగ్నిః పావకః । య-
దేవాప్స్వాసీత్ । తత్తేనావారున్ధత ॥ ౧౬ ॥ తేఽగ్నయే
శుచయే । అసౌ వా ఆదిత్యోఽగ్నిశ్శుచిః । యదేవాదిత్య ఆసీత్ ।
తత్తేనావారున్ధత । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । తన్వో వా ఏతా అ-
గ్న్యాధేయస్య । ఆగ్నేయో వా అష్టాకపాలోఽగ్న్యాధేయమితి ।
యత్తన్నిర్వపేత్ । నైతాని । యథాఽఽత్మా స్యాత్ ॥ ౧౭ ॥
నాఙ్గాని । తాదృగేవ తత్ । యదేతాని నిర్వపేత్ । న తమ్ ।
యథాఽఙ్గాని స్యుః । నాత్మా । తాదృగేవ తత్ । ఉభయాని స-
హ నిరుప్యాణి । యజ్ఞస్యాత్మత్వాయ । ఉభయం వా ఏత-
స్యేన్ద్రియం వీర్యమాప్యతే ॥ ౧౮ ॥ యోఽగ్నిమాధత్తే ।
ఐన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలమను నిర్వపేత్ । ఆదిత్యం చరుమ్ ।
ఇన్ద్రాగ్నీ వై దేవానామయాతయామానౌ । యే ఏవ దేవతే అ-
యాతయామ్నీ । తాభ్యామేవాస్మా ఇన్ద్రియం వీర్యమవరున్ద్ధే ।
ఆదిత్యో భవతి । ఇయం వా అదితిః । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । ధేన్వై
వా ఏతద్రేతః ॥ ౧౯ ॥ యదాజ్యమ్ । అనడుహ-
స్తణ్డులాః । మిథునమేవావరున్ధే । ఘృతే భవతి । యజ్ఞస్యాలూ-
క్షాన్తత్వాయ । చత్వార ఆర్షేయాః ప్రాశ్నన్తి । దిశామే-

వ జ్యోతిషి జుహోతి । పశవో వా ఏతాని హవీగ్ంషి । ఏష రుద్రః ।
యదగ్నిః ॥ ౧౧ ॥ యథ్సద్య ఏతాని హవీగ్ంషి ని-
ర్వపేత్ । రుద్రాయ పశూనపి దధ్యాత్ । అపశుర్యజమానస్స్యా-
త్ । యన్నాను నిర్వపేత్ । అనవరుద్ధా అస్య పశవస్స్యుః ।
ద్వాదశసు రాత్రిష్వను నిర్వపేత్ । సంవథ్సరప్రతిమా వై ద్వా-
దశ రాత్రయః । సంవథ్సరేణైవాస్మై రుద్రగ్ం శమయిత్వా । ప-
శూనవరున్ధే । యదేకమేకమేతాని హవీగ్ంషి నిర్వపేత్ ॥ ౧౨ ॥
యథా త్రీణ్యావపనాని పూరయేత్ । తాదృక్తత్ । న ప్ర జననమ-
ముచ్ఛిగ్ంషేత్ । ఏకం నిరుప్య । ఉత్తరే సమస్యేత్ । తృతీ-
యమేవాస్మై లోకముచ్ఛిగ్ంషతి ప్రజననాయ । తం ప్రజయా
పశుభిరను ప్రజాయతే । అథో యజ్ఞస్యైవైషాఽభిక్రాన్తిః । రథచ-
క్రం ప్రవర్తయతి । మనుష్యరథేనైవ దేవరథం ప్రత్యవరోహతి ।
బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । హోతవ్యమగ్నిహోత్రా (3) ం న
హోతవ్యా3మితి । యద్యజుషా జుహుయాత్ । అయథా-
పూర్వమాహుతీ జుహుయాత్ । యన్న జుహుయాత్ । అగ్నిః ప-
రా భవేత్ । తూష్ణీమేవ హోతవ్యమ్ । యథాపూర్వమాహు-
తీ జుహోతి । నాగ్నిః పరాభవతి । అగ్న్యాధేయే దదాతి ॥ ౧3 ॥ అ-
గ్నిముఖానేవర్తూన్ప్రీణాతి । ఉపబర్హణం దదాతి । రూపా-
ణామవరుద్ధ్యై । అశ్వం బ్రహ్మణే । ఇన్ద్రియమేవావరున్ధే ।
ధేనుగ్ం హోత్రే । ఆశిష ఏవావరున్ధే । అనడ్వాహమధ్వర్య-

వై । వహ్నిర్వా అనడ్వాన్ । వహ్నిరధ్వర్యుః ॥ ౧౪ ॥ వహ్ని-
నైవ వహ్ని యజ్ఞస్యావరున్ధే । మిథునౌ గావౌ దదాతి । మిథు-
నస్యావరుద్ధ్యై । వాసో దదాతి । సర్వదేవత్యం వై వాసః । సర్వా ఏవ
దేవతాః ప్రీణాతి । ఆద్వాదశభ్యో దదాతి । ద్వాదశ మాసాస్సం-
వత్సరః । సంవత్సర ఏవ ప్రతితిష్ఠతి । కామమూర్ధ్వం దేయమ్ । అ-
పరిమితస్యావరుద్ధ్యై ॥ ౧౫ ॥

ఆదిత్యా తృతీయమప్స్వసీత్తైనావారున్ధత స్యాదాప్యత్తై
రేతో౽గ్ని రేకమేకమేతాసహాగ్ంసిపిన్దిర్వపేత్ప్రిత్యవరోహతి దదా-
త్యధ్వర్యుర్దేయమేకం చ ॥ ౬ ॥

ఘర్మశ్శిరస్తదయమగ్నిః । సంప్రియః పశుభిర్భువత్ । ఛ-
ర్దిస్తోకాయ తనయాయ యచ్ఛ । వాతః ప్రాణస్తదయమగ్నిః ।
సంప్రియః పశుభిర్భువత్ । స్వదితం తోకాయ తనయాయ పితుం
పచ । ప్రాచీమను ప్రదిశం ప్రేహి విద్వాన్ । అగ్నేరగ్నే పు-
రో అగ్నిర్భవేహ । విశ్వా ఆశా దీద్యానో విభాహి । ఊర్జం నో
ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే ॥ ౧౬ ॥ అర్కశ్చక్షుస్తదసౌ సూర్య-
స్తదయమగ్నిః । సంప్రియః పశుభిర్భువత్ । యత్తే శుక్ర శుక్రం
వర్చశ్శుక్రా తనూః । శుక్రం జ్యోతిరజస్రమ్ । తేన మే దీదిహి తే-
న త్వా౽౽దధే । అగ్నినా౽గ్నే బ్రహ్మణా । ఆనశే వ్యానశే సర్వమా-
యుర్వ్యానశే । యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । విరాట్చ స్వరాట్చ ।
తే మా విశతాం తే మా జిన్వతామ్ ॥ ౧౭ ॥ యే తే అగ్నే

శివే తనువౌ । స్వరాట్చాభిభూశ్చ । తే మా విశతాం తే మా జిన్వ-
తామ్ । యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । విభూశ్చ పరిభూశ్చ । తే మా
విశతాం తే మా జిన్వతామ్ । యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । ప్రభ్వీ
చ ప్రభూతిశ్చ । తే మా విశతాం తే మా జిన్వతామ్ । యాస్తే అగ్నే
శివాస్తనువః । తాభిస్త్వాఽఽదధే । యాస్తే అగ్నే ఘోరాస్తనువః ।
తాభిరముం గచ్ఛ ॥ ౫౬ ॥

చతుష్పదే జిన్వతాం తనువస్త్రీణి చ ॥ ౭ ॥

ఇమే వా ఏతే లోకా అగ్నయః । తే యదవ్యావృత్తా ఆధీ-
యేరన్ । శోచయేయుర్యజమానమ్ । ఘర్మశ్శిర ఇతి గార్హప-
త్యమాదధాతి । వాతః ప్రాణ ఇత్యన్వాహార్యపచనమ్ । అర్క-
శ్చక్షురిత్యాహవనీయమ్ । తేనైవైనాన్వ్యావర్తయతి । తథా
న శోచయన్తి యజమానమ్ । రథన్తరమభిగాయతే గార్హపత్య
ఆధీయమానే । రాథన్తరో వా అయం లోకః ॥ ౫౭ ॥ అస్మిన్నే-
వైనం లోకే ప్రతిష్ఠితమాధత్తే । వామదేవ్యమభిగాయత ఉద్ధ్రి-
యమాణే । అన్తరిక్షం వై వామదేవ్యమ్ । అన్తరిక్ష ఏవైనం ప్ర-
తిష్ఠితమాధత్తే । అథో శాన్తిర్వై వామదేవ్యమ్ । శాన్తమేవై-
నం పశవ్యముద్ధరతే । బృహదభిగాయత ఆహవనీయ ఆధీయమా-
నే । బార్హతో వా అసౌ లోకః । అముష్మిన్నేవైనం లోకే ప్ర-
తిష్ఠితమాధత్తే । ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత ॥ ౫౮ ॥ సోఽశ్వో వా-
రో భూత్వా పరాఙైత్ । తం వారవన్తీయేనావారయత । తద్వా-

రవన్తీయస్య వారవన్తీయత్వమ్ । శ్యైతేన శ్యైతీ అకురుత । తచ్ఛ్యై-
తస్య శ్యైతత్వమ్ । యద్వారవన్తీయమభిగాయతే । వారయిత్వైవై-
వైనం ప్రతిష్ఠితమాధత్తే । శ్యైతేన శ్యైతీకురుతే । ఘర్మశ్శిర ఇతి
గార్హపత్యమాదధాతి । సశీర్షాణమేవైనమాధత్తే ॥౬౧॥ ఉపై-
నముత్తరో యజ్ఞో నమతి । రుద్రో వా ఏషః । యదగ్నిః । స ఆధీ-
యమాన ఈశ్వరో యజమానస్య పశూన్ హిగ్ంసితోః । సంప్రియః
పశుభిర్భవదిత్యాహ । పశుభిరేవైనగ్ం సంప్రియం కరోతి । పశూనా-
మహిగ్ంసాయై । ఛర్దిస్తోకాయ తనయాయ యచ్ఛేత్యాహ । ఆశిషమే-
వైతామాశాస్తే । వాతః ప్రాణ ఇత్యన్వాహార్యపచనమ్ ॥౬౨॥
సప్రాణమేవైనమాధత్తే । స్వదితం తోకాయ తనయాయ పితుం పచే-
త్యాహ । అన్నమేవాస్మై స్వదయతి । ప్రాచీమను ప్రదిశం ప్రేహి
విద్వానిత్యాహ । విభక్తిరేవైనయోస్సా । అథో నానావీర్యావేవైనౌ
కురుతే । ఊర్జం నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పద ఇత్యాహ । ఆశిషమేవైతా-
మాశాస్తే । అర్కశ్చక్షురిత్యాహవనీయమ్ । అర్కో వై దేవానా-
మన్నమ్ ॥౬౩॥ అన్నమేవావరున్ధే । తేన మే దీదిహీత్యాహ । సమి-
న్ధ ఏవైనమ్ । అనశే వ్యానశ ఇతి త్రిరుదిఙ్గయతి । త్రయ ఇమే లోకాః ।
ఏష్వేవైనం లోకేషు ప్రతిష్ఠితమాధత్తే । తత్తథా న కార్యమ్ । వీఙ్గి-
తమప్రతిష్ఠితమాదధీత । ఉద్ధృత్యైవాధాయాభిమన్త్ర్యః । అవీ-
ఙ్గితమేవైనం ప్రతిష్ఠితమాధత్తే । విరాట్చ స్వరాట్చ యాస్తే అగ్నే
శివాస్తనువస్తాభిస్త్వాఽఽదధ ఇత్యాహ । ఏతా వా అగ్నేశ్శివాస్త-

నువః । తాభిరేవైనగ్ం సమర్ధయతి । యాస్తే అగ్నే ఘోరాస్తనువ-
స్తాభిరముం గచ్ఛేతి బ్రూయాద్యం ద్విష్యాత్ । తాభిరేవైనం పరాభా-
వయతి ॥ ౬౪ ॥ లోకోఽసృజతైనమాధత్తేఽన్వాహార్యపచనం దేవా-
నామన్నమేనం ప్రతిష్ఠితమాధత్తే షట్చ ॥ ౫ ॥

శమీగర్భాదగ్నిం మన్థతి । ఏషా వా అగ్నేర్యజ్ఞియా తనూః ।
తామేవాస్మై జనయతి । అదితిః పుత్రకామా । సాధ్యేభ్యో దే-
వేభ్యో బ్రహ్మౌదనమపచత్ । తస్యా ఉచ్ఛేషణమదదుః । తత్ప్రా-
శ్నాత్ । సా రేతోఽధత్త । తస్యై ధాతా చార్యమా చాజాయే-
తామ్ । సా ద్వితీయమపచత్ ॥ ౬౫ ॥ తస్యా ఉచ్ఛేషణమదదుః ।
తత్ప్రాశ్నాత్ । సా రేతోఽధత్త । తస్యై మిత్రశ్చ వరుణశ్చాజాయే-
తామ్ । సా తృతీయమపచత్ । తస్యా ఉచ్ఛేషణమదదుః । తత్ప్రా-
శ్నాత్ । సా రేతోఽధత్త । తస్యా అగ్ంశశ్చ భగశ్చాజాయేతామ్ ।
సా చతుర్థమపచత్ ॥ ౬౬ ॥ తస్యా ఉచ్ఛేషణమదదుః । తత్ప్రాశ్నాత్ ।
సా రేతోఽధత్త । తస్యా ఇన్ద్రశ్చ వివస్వాగ్ంశ్చాజాయేతామ్ ।
బ్రహ్మౌదనం పచతి । రేత ఏవ తద్దధాతి । ప్రాశ్నన్తి బ్రాహ్మణా ఓ-
దనమ్ । యదాజ్యముచ్ఛిష్యతే । తేన సమిధోఽభ్యజ్యాదధాతి ।
ఉచ్ఛేషణాద్వా అదితీ రేతోఽధత్త ॥ ౬౭ ॥ ఉచ్ఛేషణాదేవ తద్రేతో
ధత్తే । అస్థి వా ఏతత్ । యత్సమిధః । ఏతద్రేతః । యదాజ్యమ్ । యదా-
జ్యేన సమిధోఽభ్యజ్యాదధాతి । అస్థ్యేవ తద్రేతసి దధాతి । తిస్ర ఆద-
ధాతి మిథునత్వాయ । ఇయతీర్భవన్తి । ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన

సంమితాః ॥ ౬౮ ॥ ఇయతీర్భవన్తి । యజ్ఞపరుషా సంమితాః। ఇయతీర్భవన్తి । ఏతావద్వై పురుషే వీర్యమ్ । వీర్యసంమితాః। ఆర్ద్రా భవన్తి। ఆర్ద్రమివ హి రేతస్సిచ్యతే। చిత్రియస్యాశ్వత్థస్యాదధాతి । చిత్రమేవ భవతి । ఘృతవతీభిరాదధాతి ॥ ౬౯ ॥ ఏతద్వా అగ్నేః ప్రియం ధామ । యద్ఘృతమ్ । ప్రియేణైవైనం ధామ్నా సమర్ధయతి । అథో తేజసా । గాయత్రీభిర్బ్రాహ్మణస్యాదధ్యాత్ । గాయత్రఛన్దా వై బ్రాహ్మణః। స్వస్య ఛన్దసః ప్రత్యయనస్త్వాయ। త్రిష్టుగ్భి రాజన్యస్య। త్రిష్టుప్ఛన్దా వై రాజన్యః। స్వస్య ఛన్దసః ప్రత్యయనస్త్వాయ ॥ ౭౦ ॥ జగతీభిర్వైశ్యస్య । జగతీఛన్దా వై వైశ్యః। స్వస్య ఛన్దసః ప్రత్యయనస్త్వాయ । తగ్ం సంవత్సరం గోపాయేత్ । సంవత్సరగ్ంహి రేతో హితం వర్ధతే। యద్యేనగ్ం సంవత్సరే నోపనమేత్ । సమిధః పునరాదధ్యాత్ । రేత ఏవ తద్ధితం వర్ధమానమేతి। న మాగ్ంసమశ్నీయాత్ । న స్త్రియముపేయాత్ ॥౭౧॥ యన్మాగ్ంసమశ్నీయాత్ । యత్స్త్రియముపేయాత్ । నిర్వీర్యస్స్యాత్ । నైనమగ్నిరుపనమేత్ । శ్వ ఆధాస్యమానో బ్రహ్మౌదనం పచతి । ఆదిత్యా వా ఇత ఉత్తమాస్సువర్గం లోకమాయన్ । తే వా ఇతో యన్తం ప్రతినుదన్తే । ఏతే ఖలు వావాదిత్యాః । యద్బ్రాహ్మణాః। తైరేవ సంత్వం గచ్ఛతి ॥ ౭౨ ॥ నైనం ప్రతినుదన్తే । బ్రాహ్మణా వదన్తి । క్వాసః । అగ్నిః కార్యః। యోఽస్మై ప్రజాం పశూన్ప్రజనయతీతి । శల్కైస్తాగ్ం రాత్రిమగ్నిమిన్ధీత । తస్మిన్నుపవ్యుషమ-

రణీ నిష్టపేత్ । యథర్షభాయ వాశితాన్యావిచ్ఛాయతి । తాదృగేవ తత్ । అష్టోమాహ్యా భస్మాగ్నిం మన్థతి ॥౨౩॥ సైవ సాఽగ్నేస్సన్తతిః । తం మథిత్వా ప్రాఞ్చముద్ధరతి । సంవత్సరమేవ తద్రేతో హితం ప్రజనయతి । అనాహితస్తస్యాగ్నిరిత్యాహుః । యస్సమిధోఽనాధాయాగ్నిమాధత్త ఇతి । తాస్సంవత్సరే పురస్తాదాదధ్యాత్ । సంవత్సరాద్దైవైనమవరుధ్యాధత్తే । యది సంవత్సరేఽనాదధ్యాత్ । ద్వాదశ్యాం పురస్తాదాదధ్యాత్ । సంవత్సరప్రతిమా వై ద్వాదశ రాత్రయః । సంవత్సరమేవాస్యాహితా భవన్తి । యది ద్వాదశ్యాం నాదధ్యాత్ । త్ర్యహే పురస్తాదాదధ్యాత్ । ఆహితా ఏవాస్య భవన్తి ॥ ౨౪ ॥ ద్వితీయమపచచ్చతుర్థమపచద్దదిత్తి రేతోఽధత్త సంమితా ఘృతవతీభిరాదధాతి రాజన్యస్స వైశ్య ఛన్దసః ప్రత్యయనస్త్వైయేయాద్గచ్ఛతి మన్థతీ రాత్రయశ్చత్వారి చ ॥ ౯ ॥

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । సరిరిచానోఽమన్యత । స తపోఽతప్యత । స ఆత్మన్వీర్యమపశ్యత్ । తదవర్ధత । తదస్మాత్సహసోర్ధ్వమసృజ్యత । సా విరాడభవత్ । తాం దేవాసురా వ్యగృహ్ణత । సోఽబ్రవీత్ప్రజాపతిః । మమ వా ఏషా ॥ ౨౫ ॥ దోహా ఏవ యుష్మాకమితి । సా తతః ప్రాచ్యుదక్రామత్ । తత్ప్రజాపతిః పర్యగృహ్ణాత్ । అథర్వం పితుం మే గోపాయేతి । సా ద్వితీయముదక్రామత్ । తత్ప్రజాపతిః పర్యగృహ్ణాత్ । నర్య ప్రజాం మే గోపాయేతి । సా తృతీయముదక్రామత్ । తత్ప్రజాపతిః పర్యగృహ్ణాత్ । శగ్ంస్య పశూన్మే గోపా-

యేతి ॥ ౨౧ ॥ సాచతుర్థముదక్రామత్ । తత్ప్రజాపతిః పర్యగృహ్ణాత్ ।
సప్రథసభాం మేగోపాయేతి । సాపఞ్చమముదక్రామత్ । తత్ప్రజా-
పతిః పర్యగృహ్ణాత్ । అహేబుధ్నియమన్త్రం మెగోపాయేతి । అగ్నీ-
న్వావసాతాన్వ్యక్రమత । తాన్ప్రజాపతిః పర్యగృహ్ణాత్ । అథో పఙ్క్తి-
మేవ । పఙ్క్తిర్వా ఏషా బ్రాహ్మణే ప్రవిష్టా ॥ ౨౨ ॥ తామాత్మనోఽధి
నిర్మిమీతే । యదగ్నిరాధీయతే । తస్మాదేతావన్తోఽగ్నయ ఆధీ-
యన్తే । పాఙ్క్తం వా ఇదగ్ం సర్వమ్ । పాఙ్క్తేనైవ పాఙ్క్తగ్ం
స్పృణోతి । అథర్వ పితుం మె గోపాయేత్యాహ । అన్నమేవైతేన
స్పృణోతి । నర్యప్రజాం మే గోపాయేత్యాహ । ప్రజామేవైతేన
స్పృణోతి । శగ్ంస్య పశూన్మే గోపాయేత్యాహ ॥ ౨౩ ॥ పశూనేవై-
తేనస్పృణోతి । సప్రథసభాం మె గోపాయేత్యాహ । సభామేవై-
తేనేన్ద్రియగ్ం స్పృణోతి । అహేబుధ్నియ మన్త్రం మె గోపాయే-
త్యాహ । మన్త్రమేవైతేన శ్రియగ్ం స్పృణోతి । యదన్వాహార్య-
పచనేఽన్వాహార్యం పచన్తి । తేన సోఽస్యాభీష్టః ప్రీతః । యద్గార్హ-
పత్య ఆజ్యమధిశ్రయన్తి సంపత్నీర్యాజయన్తి । తేన సోఽస్యాభీష్టః ప్రీతః ।
యదాహవనీయే జుహ్వతి ॥ ౨౪ ॥ తేన సోఽస్యాభీష్టః ప్రీతః । యత్సభా-
యాం విజయన్తే । తేన సోఽస్యాభీష్టః ప్రీతః । యదావసథేఽన్నగ్ం
హరన్తి । తేన సోఽస్యాభీష్టః ప్రీతః । తథాఽస్య సర్వే ప్రీతా అభీష్టా
ఆధీయన్తే । ప్రవసథమేష్యన్నేవముపతిష్ఠేతైకమేకమ్ । యథా
బ్రాహ్మణాయ గృహేవాసినే పరిదాయ గృహానేతి । తాదృ-

గ్రైవతత్ । పునర్గాగతో ఽప్రతిష్ఠతే । సాభాగముష్మైవైషాం తత్ ।
సా తత ఊర్ధ్వా రోహత్ । సా రోహిణ్యభవత్ । తద్రోహిణ్యై
రోహిణిత్వమ్ । రోహిణ్యామగ్నిమాదధీత । స్వ ఏవైనం యోనౌ
ప్రతిష్ఠితమాధత్తే । ఋధ్నోత్యేనేన ॥ ౮౦ ॥

ఏషా పశూన్మే గోపాయేతి ప్రవిష్టా పశూన్మే గోపాయేత్యా-
హ జుహ్వతితిష్ఠతే ప్రత్తచ ॥ ౧౦ ॥

బ్రహ్మసంధత్తం కృత్తికాసూద్ధన్తి ద్వాదశసు ప్రజాపతి-
ర్వాజచో దేవాసురాస్తదగ్నిర్నోక్షద్రస్మశ్చిర ఇమేవై శమీగర్భాత్ప్ర-
జాపతిస్సరిరిచ్ఛానస్సతపస్సఆత్మన్వీర్యాందశ ॥ ౧౦ ॥

బ్రహ్మసంధత్తం తేద్దివ్యావతోశంత్వాయ ప్రాచ్యేషాంయద్దు-
పర్యుపరి యత్ప్రదృస్యోనోఽశ్వోఽవారోభూత్వాజగతీభిరశీతిః ॥ ౨౦ ॥

ద్వితీయప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ ఉద్ధన్యమానమస్యా అమేధ్యమ్ । అప పా-
ప్మానం యజమానస్య హన్తు । శివా నస్సన్తు ప్రదిశశ్చతస్రః । శం
నో మాతా పృథివీ తోకసాతా । శం నో దేవీరభిష్టయే । ఆపో భ-
వన్తు పీతయే । శంయోరభి స్రవన్తు నః । వైశ్వానరస్య రూపమ్ ।
పృథివ్యాం పరిస్రసా । స్యోనమావిశన్తు నః ॥ ౧ ॥ యదిదం దివో
యదదః పృథివ్యాః । సంజ్ఞానే రోదసీ సంబభూవతుః । ఊషాన్కృ-

గ్రైవతత్ । పునర్వాగత్యో ప్రతిష్ఠతే । సాభాగేయుష్మేవైషాం తత్ । సా తత ఊర్ధ్వా రోహత్ । సా రోహిణ్యభవత్ । తద్రోహిణ్యై రోహిణిత్వమ్ । రోహిణ్యామగ్నిమాదధీత । స్వ ఏవైనం యోనౌ ప్రతిష్ఠితమాధత్తే । ఋధ్నోత్యేనేన ॥ ౨౦ ॥

ఏషా పశూన్మే గోపాయేతి ప్రవిష్టా పశూన్మే గోపాయేత్యాహ జుహ్వతి తిష్ఠతే సప్త చ ॥ ౧౦ ॥

బ్రహ్మసంధత్తం కృత్తికాసూద్ధన్తి ద్వాదశసు ప్రజాపతిర్వాచో దేవాసురాస్తదగ్నిర్నక్షత్రం ఇమేవై శమీగర్భాత్ప్రజాపతిస్సలిలం ఛాయానస్సతపస్సఆత్మన్నీర్యాంద ॥ ౧౦ ॥

బ్రహ్మసంధత్తం తే దివ్యావభోక్ష్యంత్వాయ ప్రాచ్యేషాంయద్ధుపర్యుపరి యత్ప్రదృశ్యస్సౌక్ష్యేవారోభూత్వా జగతీభిరశీతిః ॥ ౨౦ ॥

ద్వితీయప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ ఉద్ధన్యమానమస్యా అమేధ్యమ్ । అప పాప్మానం యజమానస్య హన్తు । శివా నస్సన్తు ప్రదిశశ్చతస్రః । శం నో మాతా పృథివీ తోకసాతా । శం నో దేవీరభిష్టయే । ఆపో భవన్తు పీతయే । శంయోరభి స్రవన్తు నః । వైశ్వానరస్య రూపమ్ । పృథివ్యాం పరిస్రసా । స్యోనమావిశన్తు నః ॥ ౧ ॥ యదిదం దివో యదదః పృథివ్యాః । సంజ్ఞానే రోదసీ సంబభూవతుః । ఊషాన్కృ-

ష్ణమవతు కృష్ణమూషాః । ఇహోభయోర్యజ్ఞియమాగమిష్ఠాః ।
ఊతీః కుర్వాణో యత్పృథివీమచరః । గుహాకారమాఖురూపం ప్రతీ-
త్య । తత్తే న్యక్తమిహ సంభరన్తః । శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః ।
ఊర్జం పృథివ్యా రసమాభరన్తః । శతం జీవేమ శరదః పురూచీః ॥౨॥
వమ్రీభిరనువిత్తం గుహాసు । శ్రోత్రం త ఉర్వ్యబధిరా భవామః ।
ప్రజాపతిసృష్టానాం ప్రజానామ్ । క్షుధోఽపహత్యై సువితం నో
అస్తు । ఉపప్రభిన్నమిషమూర్జం ప్రజాభ్యః । సూదం గృహేభ్యో
రసమాభరామి । యస్యరూపం బిభ్రదిమామవిన్దత్ । గుహాప్రవిష్టా-
గ్ం సరిరస్య మధ్యే । తస్యేదం విహతమాభరన్తః । అఛమ్బట్కా-
రమస్యాం విధేమ ॥౩॥ యత్పర్యపశ్యత్సరిరస్య మధ్యే । ఉర్వీమపశ్య-
జ్జగతః ప్రతిష్ఠామ్ । తత్పుష్కరస్యాయతనాద్ధి జాతమ్ । పర్ణం పృథి-
వ్యాః ప్రథనగ్ం హరామి । యాభిరదృగ్ంహజ్జగతః ప్రతిష్ఠామ్ ।
ఉర్వీమిమాం విశ్వజనస్య భర్త్రీమ్ । తానశ్శివాశ్శర్కరాస్సన్తు సర్వాః ।
అగ్నే రేతశ్చన్ద్రగ్ం హిరణ్యమ్ । అద్భ్యస్సంభూతమమృతం ప్ర-
జాసు । తత్సంభరన్నుత్తరతో నిధాయ ॥౪॥ అతిప్రయచ్ఛం దురి-
తం తరేయమ్ । అశ్వో రూపం కృత్వా యదశ్వత్థేఽతిష్ఠః । సంవ-
త్సరం దేవేభ్యో నిలాయ । తత్తే న్యక్తమిహ సంభరన్తః । శతం
జీవేమ శరదస్సవీరాః । ఊర్జః పృథివ్యా అధ్యుత్థితోఽసి । వనస్పతే
శతవల్శో విరోహ । త్వయా వయమిషమూర్జం మదన్తః । రాయ-
స్పోషేణ సమిషా మదేమ । గాయత్రియాహ్రియమాణస్య యత్తే ॥౫॥

పర్ణమపతత్తృతీయస్యై దివో౽ధి। సో౽యం పర్ణస్సోమపర్ణాద్ధి జాతః। తతో హరామి సోమపీథస్యావరుద్ధ్యై। దేవానాం బ్రహ్మవాదం వదతాం యత్। ఉపాశృణోస్సుశ్రవా వై శ్రుతో౽సి। తతో మామావిశతు బ్రహ్మవర్చసమ్। తదసంభరగ్ంస్తదవరున్ధీయ సాక్షాత్। యయా తే సృష్టస్యాగ్నేః। హేతిమశమయత్ప్రజాపతిః। తామిమామప్రదాహాయ॥ ౬॥ శమీగ్ంశాన్త్యై హరామ్యహమ్। యత్తే సృష్టస్య యతః। వికఙ్కతం భా ఆర్ఛజ్జాతవేదః। తయా భాసా సంమితః। ఉరుం నో లోకమను ప్రభాహి। యత్తే తాన్తస్య హృదయమాచ్ఛినజ్జాతవేదః। మరుతో౽ద్భిస్తమయిత్వా। ఏతత్తే తదశనే సంభరామి। సాత్మా అగ్నే సహృదయో భవేహ। చిత్రియాదశ్వత్థాత్సంభృతా బృహత్యః॥ ౭॥ శరీరమభి సగ్ంస్కృతాస్స్థ। ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన సంమితాః। తిస్రస్త్రివృద్భిర్మిథునాః ప్రజాత్యై। అశ్వత్థాద్ధవ్యవాహాద్ధి జాతామ్। అగ్నేస్తనూం యజ్ఞియాగ్ం సంభరామి। శాన్తయోనిగ్ం శమీగర్భమ్। అగ్నయే ప్రజనయితవే। యో అశ్వత్థశ్శమీగర్భః। ఆరురోహ త్వే సచా। తం తే హరామి బ్రహ్మణా॥ ౮॥ యజ్ఞియైః కేతుభిస్సహ। యం త్వా సమభరఞ్జాతవేదః। యథా శరీరం భూతేషు న్యక్తమ్। స సంభృతస్సీద శివః ప్రజాభ్యః। ఉరుంనో లోకమనునేషి విద్వాన్। ప్రవేధసే కవయే మేధ్యాయ। వచో వన్దారు వృషభాయ వృష్ణే। యతో భయమభయం తన్నో అస్తు। అవ దేవాన్ యజే హేడ్యాన్। సమిధా౽గ్నిం

దువస్యత ॥ ౯ ॥ ఘృతైర్బోధయతాతిథిమ్ । ఆఽస్మిన్హవ్యాజు-
హోతన । ఉప త్వాఽగ్నే హవిష్మతీః । ఘృతాచీర్యన్తు హర్యత ।
జుషస్వ సమిధో మమ । తం త్వా సమిద్భిరఙ్గిరః । ఘృతేన వర్ధయా-
మసి । బృహచ్ఛోచా యవిష్ఠ్య । సమిధ్యమానః ప్రథమో ను ధర్మః ।
సమక్తుభిరజ్యతే విశ్వవారః ॥ ౧౦ ॥ శోచిష్కేశో ఘృతనిర్ణిక్పా-
వకః । సుయజ్ఞో అగ్నిర్యజథాయ దేవాన్ । ఘృతప్రతీకో ఘృత-
యోనిరగ్నిః । ఘృతైస్సమిద్ధో ఘృతమస్యాన్నమ్ । ఘృతప్రుష-
స్త్వా సరితో వహన్తి । ఘృతం పిబన్త్సుయజా యక్షి దేవాన్ ।
ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో జుషాణః । ఘృతప్రతీకో ఘృతయోని-
రేధి । ఘృతం పీత్వా మధు చారు గవ్యమ్ । పితేవ పుత్రమభిరక్ష-
తాదిమమ్ ॥ ౧౧ ॥ త్వామగ్నే సమిధానం యవిష్ఠ । దేవా దూతం
చక్రిరే హవ్యవాహమ్ । ఉరుజ్రయసం ఘృతయోనిమాహుతమ్ ।
త్వేషం చక్షుర్దధిరే చోదయన్మతి । త్వామగ్నే ప్రదివ ఆహుతం
ఘృతేన । సుమ్నాయవస్సుషమిధా సమీధిరే । స వావృధాన ఓష-
ధీభిరుక్షితః । ఉరుజ్రయాగ్ంసి పార్థివా వితిష్ఠసే । ఘృతప్రతీకం వ ఋ-
తస్య ధూర్షదమ్ । అగ్నిం మిత్రం న సమిధాన ఋఞ్జతే ॥ ౧౨ ॥
ఇన్ధానో అక్రో విదథేషు దీద్యత్ । శుక్రవర్ణాముదు నో యగ్ంసతే ధి-
యమ్ । ప్రజా అగ్నే సంవాసయ । ఆశాశ్చ పశుభిస్సహ । రాష్ట్రా-
ణ్యస్మా ఆధేహి । యాన్యాసన్త్సవితుస్సవే । మహీ విశ్పత్నీ సదనే
ఋతస్య । అర్వాచీ ఏతం ధరుణే రయీణామ్ । అన్తర్వత్నీ జన్యం

జాతవేదసమ్ । అధ్వరాణాం జనయథఃపురోగామ్ ॥ ౧౩ ॥ ఆరోహతం దశతగ్ం శకవ్రీర్మమ । ఋతేనాగ్న ఆయుషా వర్చసా సహ । జ్యోగ్జీవన్త ఉత్తరాముత్తరాగ్ం సమామ్ । దర్శమహంపూర్ణమాసంయజ్ఞం యథా యజై । ఋత్వియవతీస్థో అగ్నిరేతసా । గర్భం దధాథాం తేవామహందదే । తథ్సత్యం యద్వీరం బిభృథః । వీరం జనయిష్యథః । తెమత్ప్రాతఃప్రజనిష్యేథే । తేమా ప్రజాతె ప్రజనయిష్యథః ॥ ౧౪ ॥ ప్రజయాపశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేనసువర్గే లోకే । అనృతాథ్సత్యముపైమి । మానుషాద్దైవ్యముపైమి । దైవీం వాచం యచ్ఛామి । శల్కైరగ్నిమిన్ధానః । ఉభౌ లోకౌ సనేమహమ్ । ఉభయోర్లోకయోర్ఋద్ధ్వా । అతిమృత్యుం తరామ్యహమ్ । జాతవేదో భువనస్య రేతః । ఇహ సిఞ్చ తపసో యజ్జనిష్యతే ॥ ౧౫ ॥ అగ్నిమశ్వత్థాదధిహవ్యవాహమ్ । శమీగర్భాజ్జనయన్యోమయోభూః । అయంతె యోనిర్ ఋత్వియః । యతోజాతో అరోచథాః । తం జానన్నగ్న ఆరోహ । అథానోవర్ధయారయిమ్ । అపేత వీతవిచసర్పతాతః । యేఽత్రస్థపురాణా యేచ నూతనాః । అదాదిదం యమోఽవసానం పృథివ్యాః । అక్రన్నిమం పితరో లోకమస్మై ॥ ౧౬ ॥ అగ్నేర్భస్మాస్యగ్నేఃపురీషమసి । సంజ్ఞానమసి కామధరణమ్ । మయితేకామధరణం భూయాత్ । సంవస్సృజామిహృదయాని । సగ్ంసృష్టం మనోఅస్తువః । సగ్ంసృష్టఃప్రాణోఅస్తువః । సంయావః ప్రియాస్తనువః । సంప్రియా హృదయానివః । ఆత్మావో

అస్తు సంప్రీయః । సంప్రీయా స్తనువో మమ ॥ ౧౭ ॥ కల్పేతాం ద్యావా-
పృథివీ । కల్పన్తామాప ఓషధీః । కల్పన్తామగ్నయః పృథక్ । మమ
జ్యైష్ఠ్యాయ సవ్రతాః । యేఽగ్నయస్సమనసః । అన్తరా ద్యావా-
పృథివీ । వాసన్తికావృతూ అభి కల్పమానాః । ఇన్ద్రమివ దేవా
అభి సం విశన్తు । దివస్త్వా వీర్యేణ । పృథివ్యై మహిమ్నా ॥ ౧౮ ॥
అన్తరిక్షస్య పోషేణ । సర్వపశుమాదధే । అజీజనన్నమృతం మర్త్యా-
సః । అస్రేమాణం తరణిం వీడుజమ్భమ్ । దశ స్వసారో అగ్రువ-
స్సమీచీః । పుమాగ్ంసం జాతమభి సగ్ంరభన్తామ్ । ప్రజాపతే-
స్త్వా ప్రాణేనాభి ప్రాణిమి । పూష్ణః పోషేణ మహ్యమ్ । దీర్ఘా-
యుత్వాయ శతశారదాయ । శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే ॥
౧౯ ॥ జీవాత్వై పుణ్యాయ । అహం త్వదస్మి మదసి త్వమేతత్ ।
మమాసి యోనిస్తవ యోనిరస్మి । మమైవ సన్వహ హవ్యాన్యగ్నే ।
పుత్రః పిత్రే లోకకృజ్జాతవేదః । ప్రాణే త్వాఽమృతమాదధామి ।
అన్నాదమన్నాద్యాయ । గోప్తారం గుప్త్యై । సుగార్హపత్యో
విదహన్నరాతీః । ఉషస్శ్రేయసీశ్శ్రేయసీర్దధత్ ॥ ౨౦ ॥ అగ్నే సప-
త్నాగ్ం అప బాధమానః । రాయస్పోషమిషమూర్జమస్మాసు ధేహి ।
ఇమా ఉ మాముప తిష్ఠన్తు రాయః । ఆభిః ప్రజాభిరిహ సం-
వసేయ । ఇహో ఇడా తిష్ఠతు విశ్వరూపీ । మధ్యే వసోర్దీదిహి
జాతవేదః । ఓజసే బలాయ త్వోద్యచ్ఛే । వృషణే శుష్మా-
యాయుషే వర్చసే । సపత్నతూరసి వృత్రతూః । యస్తే దే-

వేషు మహిమా సువర్గః ॥ ౨౧ ॥ యస్త ఆత్మా పశుషు ప్రవిష్టః । పుష్టిర్యా తే మనుష్యేషు పప్రథే । తయా నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి । దివః పృథివ్యాః పర్యన్తరిక్షాత్ । వాతాత్పశుభ్యో అధ్యోషధీభ్యః । యత్ర యత్ర జాతవేద స్సంబభూథ । తతో నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి । ప్రాచీమను ప్రదిశం ప్రేహి విద్వాన్ । అగ్నేరగ్నే పురో అగ్నిర్భవేహ । విశ్వా ఆశా దీద్యానో వి భాహి ॥ ౨౨ ॥ ఊర్జం నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే । అన్వగ్నిరుషసామగ్ర-మఖ్యత్ । అన్వహాని ప్రథమో జాతవేదాః । అను సూర్యస్య పురుత్రా చ రశ్మీన్ । అను ద్యావాపృథివీ ఆతతాన । వి క్రమస్వ మహాగ్ం అసి । వేదిషన్మానుషేభ్యః । త్రిషు లోకేషు జాగృహి । యదిదం దివో యదదః పృథివ్యాః । సంవిదానే రోదసీ సం బభూవతుః ॥ ౨౩ ॥ తతో నః పృష్ఠే సీదతు జాతవేదాః । శంభూః ప్రజాభ్య స్తనువే స్యోనః । ప్రాణం త్వాఽమృత ఆ దధామి । అన్నాదమన్నాద్యాయ । గోప్తారం గుప్త్యై । యత్తే శుక్ర శుక్రం వర్చశ్శుక్రా తనూః । శుక్రం జ్యోతిరజస్రమ్ । తేన మే దీదిహి తేన త్వాఽఽ దధే । అగ్నినాఽగ్నే బ్రహ్మణా । ఆనశే వ్యానశే సర్వమాయుర్వ్యానశే ॥ ౨౪ ॥ సర్వ్య ప్రజాం మే గోపాయ । అమృతత్వాయ జీవసే । జాతాం జనిష్యమాణాం చ । అమృతే సత్యే ప్రతిష్ఠితామ్ । అథర్వ పితుం మే గోపాయ । రసమన్నమిహాయుషే । అదబ్ధాయోఽశీతతనో । అవిషం నః పితుం కృణు । శగ్గ్ంస్య

ప్రశూన్మే గోపాయ । ద్విపాద్యో యే చతుష్పదః ॥ ౨౫ ॥ అష్టాశఫాశ్చ య ఇహాగ్నే । యే చైకశఫా ఆశుగాః । సప్రథ సభాం మె గోపాయ । యే చ సభ్యాస్సభాసదః । తానిన్ద్రియావతః కురు । సర్వమాయురుపాసతామ్ । అహే బుధ్నియ మన్త్రం మే గోపాయ । యమృషయస్త్రైవిదా విదుః । ఋచస్సామాని యజూగంషి । సా హి శ్రీరమృతాసతామ్ ॥ ౨౬ ॥ చతుశ్శిఖణ్డా యువతిస్సుపేశాః । ఘృతప్రతీకా భువనస్య మధ్యే । మర్మృజ్యమానా మహతే సౌభగాయ । మహ్యం ధుక్ష్వ యజమానాయ కామాన్ । ఇహైవ సన్తత్ర సతో వో అగ్నయః । ప్రాణేన వాచా మనసా బిభర్మి । తిరో మా సన్తమాయుర్మా ప్రహాసీత్ । జ్యోతిషా వో వైశ్వానరేణోపతిష్ఠే । పఞ్చధాఽగ్నీన్వ్యక్రామత్ । విరాట్సృష్టా ప్రజాపతేః । ఊర్ధ్వాఽఽరోహద్రోహిణీ । యోనిరగ్నేః ప్రతిష్ఠితిః ॥ ౨౭ ॥

విశన్తు నః పుద్గలాచీర్విధేమ నిధాయ యత్తేఽప్రదాహాయ బ్రహ్మాతో బ్రహ్మణా దువస్యత విశ్వవార ఇమమృఞ్జతే పుర్గోగాం ప్రజనయిష్యథో జనిష్యతేఽస్మే మమ మహిమ్నా వర్చసై దధథుస్సర్గో భాగీ సంబభూవతురాయుర్వ్యశ్నతే చతుష్పదస్సతాం ప్రజాపతేర్దేవ్యై చ ॥ ౧ ॥

నవైతాన్యహాని భవన్తి । నవ వై సువర్గా లోకాః । యదేతాన్యహాన్యుపయన్తి । నవస్వేవ తథ్సువర్గేషు లోకేషు సత్రిణః ప్రతి

శిల్పన్తో యన్తి । అగ్నిష్టోమాః పరస్సామానః కార్యా ఇత్యా-
హుః । అగ్నిష్టోమసంమితస్సువర్గో లోక ఇతి । ద్వాదశాగ్నిష్టోమస్య
స్తోత్రాణి । ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరః । తత్తన్న సూర్క్ష్యమ్ ।
ఉక్థ్యా ఏవ సప్తదశాః పరస్సామానః కార్యాః ॥ ౨౮ ॥ పశవో వా
ఉక్థాని । పశూనామవరుద్ధ్యై । విశ్వజిదభిజితావగ్నిష్టోమౌ । ఉక్థ్యా-
స్సప్తదశాః పరస్సామానః । తేసగ్ంస్తుతా విరాజమభి సంపద్య-
న్తే । ద్వే చర్చా వతిరిచ్యేతే । ఏకయా గౌరతిరిక్తః । ఏకయాఽఽ-
యురూనః । సువర్గో వై లోకో జ్యోతిః । ఊర్గ్విరాట్ ॥ ౨౯ ॥ సువర్గ-
మేవ తేన లోకమభి జయన్తి । యత్పరగ్ం రథన్తరమ్ ।
తత్ప్రథమేఽహన్కార్యమ్ । బృహద్ద్వితీయే । వైరూపం తృతీయే ।
వైరాజం చతుర్థే । శాక్వరం పఞ్చమే । రైవతగ్ం షష్ఠే । తదు
పృష్ఠేభ్యో నయన్తి । సన్తనయ ఏతే గ్రహా గృహ్యన్తే ॥
౩౦ ॥ అతిగ్రాహ్యాః పరస్సామసు । ఇమానేవైతైర్లోకాన్థ్సం
తన్వన్తి । మిథునా ఏతే గ్రహా గృహ్యన్తే । అతిగ్రాహ్యాః పరస్సా-
మసు । మిథునమేవ తైర్యజమానా అవరున్ధతే । బృహత్పృష్ఠం భవతి ।
బృహద్వై సువర్గో లోకః । బృహతైవ సువర్గం లోకంయన్తి ।
త్రయస్త్రిగ్ంశినామ సామ । మాధ్యన్దినే పవమానే భవతి ॥ ౩౧ ॥
త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై దేవతాః । దేవతా ఏవావరున్ధతే । యే
వా ఇతః పరాఞ్చగ్ం సంవత్సర ముపయన్తి । నహైనం తేస్వస్తి
సమశ్నువతే । అథ యేఽముతోఽర్వాఞ్చ ముపయన్తి । తే

హైనగ్ం స్వస్తి సమశ్నువతే । ఏతద్వా అముతో౽ర్వాఞ్చముప యన్తి । యద్దైవమ్ । యో హ ఖలు వావ ప్రజాపతిః । స ఉవైవేన్ద్రః । తదు దైవేభ్యో నయన్తి ॥ ౩౨ ॥

కార్యా విరాడ్గృహ్యన్తే పవమానే భవతీన్ద్ర ఏకం చ ॥ ౭ ॥

సన్తతిర్వా ఏతే గ్రహాః । యత్పరస్సామానః । విషూవాన్దివాకీర్త్యమ్ । యథా శాలాయై పక్షసీ । ఏవగ్ం సంవత్సరస్య పక్షసీ । యద్దేతేన గృహ్యేరన్ । విషూచీ సంవత్సరస్య పక్షసీ వ్యవస్రగ్ంసేయాతామ్ । ఆర్తిమార్చ్ఛేయుః । యద్దేతే గృహ్యన్తే । యథా శాలాయై పక్షసీ మధ్యమం వగ్ంశమభి సమాయచ్ఛతి ॥ ౩౩ ॥ ఏవగ్ం సంవత్సరస్య పక్షసీ దివాకీర్త్యమభి సం తన్వన్తి । నార్తిమార్చ్ఛన్తి । ఏకవిగ్ంశమహర్భవతి । శుక్రాగ్రా గ్రహా గృహ్యన్తే । ప్రత్యుత్తబ్ధ్యై సయత్వాయ । సౌర్య ఏతదహః పశురాలభ్యతే । సౌర్యో౽తిగ్రాహ్యో గృహ్యతే । అహరేవ రూపేణ సమర్ధయన్తి । అథో అహ్న ఏవైష బలిర్హ్రియతే । సప్తైతదహరతిగ్రాహ్యా గృహ్యన్తే ॥ ౩౪ ॥ సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాః । అసావాదిత్యశ్శిరః ప్రజానామ్ । శీర్షన్నేవ ప్రజానాం ప్రాణాన్దధాతి । తస్మాథ్సప్త శీర్షన్ప్రాణాః । ఇన్ద్రో వృత్రగ్ంహత్వా । అసురాన్పరాభావ్య । స ఇమాన్లోకానభ్యజయత్ । తస్యాసౌ లోకో౽నభిజిత ఆసీత్ । తం విశ్వకర్మా భూత్వా౽భ్యజయత్ । యద్వైశ్వకర్మణో గృహ్యతే ॥ ౩౫ ॥ సువర్గస్య లోకస్యాభి-

జిత్యై । ప్ర వా ఏతేఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవన్తే । యే వైశ్వకర్మణం గృహ్ణతే । ఆదిత్యోఽస్య గృహ్యతే । ఇయం వా అదితిః । అస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి । అన్యోన్యో గృహ్యేతే । విశ్వాన్యేవాన్యేన కర్మాణి కుర్వాణా యన్తి । అస్యామన్యేన ప్రతి తిష్ఠన్తి । తావాఽపరార్ధాథ్సంవథ్సరస్యాన్యోన్యో గృహ్యేతే । తావుభౌ సహ మహావ్రతే గృహ్యేతే । యజ్ఞస్యైవాన్తం గత్వా । ఉభయోర్లోకయోః ప్రతి తిష్ఠన్తి । అర్క్యముక్థం భవతి । అన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై ॥ 3౬ ॥ సమాయచ్ఛత్యతిగ్రాహ్యా గృహ్యన్తైగృహ్యేతే సంవథ్సరస్యాన్యోన్యో గృహ్యేతే పఞ్చ చ ॥ 3 ॥

ఏకవిగ్ంశ ఏష భవతి । ఏతేన వై దేవా ఏకవిగ్ంశేన । ఆదిత్యమిత ఉత్తమగ్ం సువర్గం లోకమారోహయన్ । స వా ఏష ఇత ఏకవిగ్ంశః । తస్య దశావస్తాదహాని । దశ పరస్తాత్ । స వా ఏష విరాజ్యుభయతః ప్రతిష్ఠితః । విరాజి హి వా ఏష ఉభయతః ప్రతిష్ఠితః । తస్మాదన్తరేమా లోకా యన్ । సర్వేషు సువర్గేషు లోకేష్వభితపన్నేతి ॥ 3౭ ॥ దేవా వా ఆదిత్యస్య సువర్గస్య లోకస్య । పరాచోఽతిపాదాదబిభయుః । తం ఛన్దోభిరదృగ్ంహన్ధృత్యై । దేవా వా ఆదిత్యస్య సువర్గస్య లోకస్య । అవాచోఽవపాదాదబిభయుః । తం పఞ్చభీ రశ్మిభిరుదవయన్ । తస్మాదేకవిగ్ంశేఽహన్పఞ్చ దివాకీర్త్యాని క్రియన్తే । రశ్మయో వై దివాకీర్త్యాని । యే గాయత్రే । తే గాయత్రీషూత్తరయోః పవమానయోః ॥ 3౮ ॥ మహాదివాకీర్త్యగ్ం హోతుః-

తుః పృష్ఠమ్ । వైరూపం బ్రహ్మసామమ్ । భాసోఽగ్నిష్టోమః । అథై
తాని పరాణి । పరైర్వై దేవా ఆదిత్యగ్ంసువర్గం లోకమపారయన్ ।
యదపారయన్ । తత్పరాణాం పరత్వమ్ । పారయన్త్యేనం పరాణి ।
య ఏవం వేద । అథైతానిస్పరాణి । స్పరైర్వై దేవా ఆదిత్యగ్ం
సువర్గం లోకమస్పారయన్ । యదస్పారయన్ । తథ్స్పరాణాగ్ం
స్పరత్వమ్ । స్పారయన్త్యేనగ్ం స్పరాణి । య ఏవం వేద ॥ ౩౯ ॥

ఏతి పవమానయోస్స్పరాణి పఞ్చ చ ॥ ౪ ॥

అప్రతిష్ఠాం వా ఏతే గచ్ఛన్తి । యేషాగ్ం సంవథ్సరేఽనాప్తే-
ఽథ । ఏకాదశిన్యాష్యతే । వైష్ణవం వామనమాలభన్తే । యజ్ఞో వై
విష్ణుః । యజ్ఞమేవాలభన్తే ప్రతిష్ఠిత్యై । ఐన్ద్రాగ్నమాలభన్తే । ఇన్ద్రా-
గ్నీ వై దేవానామయాతయామానా । యే ఏవ దేవతే అయాతయా-
మ్నీ । తే ఏవాలభన్తే ॥ ౪౦ ॥ ☞ వైశ్వదేవమాలభన్తే । దేవతా
ఏవావరున్ధతే । ద్యావాపృథివ్యాం ధేనుమాలభన్తే । ద్యావాపృథి-
వ్యోరేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి । వాయవ్యం వథ్సమాలభన్తే । వాయుర్వై భ్యో
యథాఽఽయతనాద్దేవతా అవరున్ధే । ఆదిత్యామవిం వశామాలభన్తే ।
ఇయం వా అదితిః । అస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి । మైత్రావరుణీమాల-
భన్తే ॥ ౪౧ ॥ ☞ మిత్రేణైవ యజ్ఞస్య స్విష్టగ్ం శమయన్తి । వరుణేన
దురిష్టమ్ । ప్రాజాపత్యం తూపరం మహావ్రత ఆలభన్తే । ప్రాజాపత్యో-
ఽతిగ్రాహ్యో గృహ్యతే । అహారేవ రూపేణ సమర్ధయన్తి । అథో

అహ్న ఏవైష బలిర్హ్రియతే । ఆగ్నేయమాలభన్తే ప్రతి ప్రజ్ఞాత్యై । అజపైత్వాకా వా ఏతే పూర్వైర్మాసైరవరున్ధతే । యదేతే గవ్యాః పశవ ఆలభ్యన్తే । ఉభయేషాం పశూనామవరుద్ధ్యై ॥౪౨॥ యదతిరిక్తామేకాదశినీమాలభేరన్ । అప్రియం భ్రాతృవ్యమభ్యతిరిచ్యేత । యద్ద్వాద్వౌ పశూ సమస్యేయుః । కనీయ ఆయుః కుర్వీరన్ । యదేతే బ్రాహ్మణవన్తః పశవ ఆలభ్యన్తే । నాప్రియం భ్రాతృవ్యమభ్యతిరిచ్యతే । న కనీయ ఆయుః కుర్వతే ॥ ౪౩ ॥

తే ఏవాలభన్తే మైత్రావరుణీమాలభన్తేఽవరుద్ధ్యై సప్త చ ॥౫॥

ప్రజాపతిః ప్రజాస్సృష్ట్వా వృత్తోఽశయత్ । తం దేవా భూతానాగ్ం రసం తేజస్సంభృత్య । తేనైనమభిషజ్యన్ । మహానవవర్తీతి । తన్మహావ్రతస్య మహావ్రతత్వమ్ । మహాద్వ్రతమితి । తన్మహావ్రతస్య మహావ్రతత్వమ్ । మహతో వ్రతమితి । తన్మహావ్రతస్య మహావ్రతత్వమ్ । పఞ్చవిగ్ంశస్స్తోమో భవతి ॥ ౪౪ ॥ చతుర్విగ్ంశత్యర్ధమాసస్సంవత్సరః । యద్వా ఏతస్మిన్థ్సంవత్సరేఽధి ప్రాజాయత । తదన్నం పఞ్చవిగ్ంశమభవత్ । మధ్యతః క్రియతే । మధ్యతో హ్యన్నమశితం ధినోతి । అథో మధ్యత ఏవ ప్రజానామూర్గ్ధీయతే । అథ యద్వా ఇదమన్తతః క్రియతే । తస్మాదుదన్తా ప్రజాస్సమేధన్తే । అన్తతః క్రియతే ప్రజననాయైవ । త్రివృచ్ఛిరో భవతి ॥ ౪౫ ॥ త్రేధా విహితగ్ంహి శిరః । లోమ ఛవీరస్థి । పరాచా స్తువన్తి । తస్మాత్తత్సదృగేవ । న మేద్యతోఽను మేద్యతి ।

న కృశ్యతోఽను కృశ్యతి। పఞ్చదశోఽన్యః పక్షో భవతి। సప్తదశోఽన్యః। తస్మాద్ద్వయోరాగ్ంసయోరన్యతరమర్ధమభి పర్యావర్తన్తే। అన్యతరతో హి తద్గరీయః క్రియతే ॥ ౪౬ ॥ పఞ్చవిగ్ంశ ఆత్మా భవతి। తస్మాన్మధ్యతః పశవో వరిష్ఠాః। ఏకవిగ్ంశం పుచ్ఛమ్। ద్విపదాసు స్తువన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై। సర్వేణసహ స్తువన్తి। సర్వేణ హ్యాత్మనాఽఽత్మన్వీ। సహోత్పతన్తి। ఏకైకాముచ్ఛిగ్ంషన్తి। ఆత్మన్హ్యఙ్గాని బద్ధాని। న వా ఏతేన సర్వః పురుషః ॥ ౪౭ ॥ యదిత ఇతో లోమాని దతో నఖాన్। పరిమాదః క్రియన్తే। తాన్యేవ తేన ప్రత్యుప్యన్తే। ఔదుమ్బరస్తల్పో భవతి। ఊర్గ్వా అన్నముదుమ్బరః। ఊర్జ ఏవాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై। యస్య తల్పసద్యమనభిజిత్గ్ం స్యాత్। స దేవానాగ్ం సామ్యక్షే। తల్పసద్యమభిజయానీతి తల్పమారుహ్యోద్గాయేత్। తల్పసద్యమేవాభిజయతి ॥ ౪౮ ॥ యస్య తల్పసద్యమభిజిత్గ్ం స్యాత్। స దేవానాగ్ం సామ్యక్షే। తల్పసద్యం మాపరాజైషీతి తల్పమారుహ్యోద్గాయేత్। న తల్పసద్యం పరాజయతే। ప్లైఙ్ఖే శగ్ంసతి। మహసో వై ప్లైఙ్ఖః। మహస ఏవాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై। దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్। త ఆదిత్యే వ్యాయచ్ఛన్త। తం దేవాస్సమజయన్ ॥ ౪౯ ॥ బ్రాహ్మణశ్చ శూద్రశ్చ చర్మకర్తే వ్యాయచ్ఛేతే। దైవ్యో వై వర్ణో బ్రాహ్మణః। అసుర్యశ్శూద్రః। ఇమేఽరాథ్సురిమే సుభూతమక్రన్నిత్యన్యతరో బ్రూయాత్। ఇమ ఉద్వాసీకారిణ ఇమే దుర్భూతమక్రన్నిత్యన్యతరః। యా-

దైవైషాగ్ం సుకృతం త్వారాద్ధిః । తదన్యతరోఽభిశ్రీణాతి । యద్వైషాం దుష్కృతం యాఽరాద్ధిః । తదన్యతరోఽపహన్తి । బ్రాహ్మణస్సం జయతి । అముమేవాదిత్యం భ్రాతృవ్యస్య సంవిన్దన్తే ॥ ౧౦ ॥

భవతి భవతిక్రియతే పురుషో జయత్యజయఞ్జాయత్యేకం చ ॥

ఉద్ధన్యమానం నవైతాని సన్తి రేకవిగ్ంశ ఏషోఽప్రతిష్ఠాం ప్రజాపతిర్వ్యృత్తషట్ ॥ ౬ ॥

ఉద్ధన్యమానగ్ంశ్శోచిష్కేశోఽగ్ని సపత్నానతిగ్రాహ్యౌవైశ్వదేవమాలభన్తే పఞ్చాశత్ ॥ ౧౦ ॥ హరిః ఓమ్ ॥

తృతీయప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తే దేవా విజయముపయన్తః । అగ్నీషోమయోస్తేజస్వినీస్తనూస్సంన్యదధత । ఇదము నో భవిష్యతి । యదినో జేష్యన్తీతి । తేనాగ్నీషోమావపాక్రామతామ్ । తే దేవా విజిత్య । అగ్నీషోమావన్వైచ్ఛన్ । తేఽగ్నిమన్వవిన్దన్నృతుషూత్సన్నమ్ । తస్య విభక్తీభిస్తేజస్వినీస్తనూరవారున్ధత ॥ ౧ ॥ తే సోమమన్వవిన్దన్ । తమఘ్నన్ । తస్య యథాఽభిజ్ఞాయం తనూర్వ్యగృహ్ణత । తే గ్రహా అభవన్ । తద్గ్రహాణాం గ్రహత్వమ్ । యస్యైవం విదుషో గ్రహా గృహ్యన్తే । తస్య త్వేవ గృహీతాః । నానాఽఽగ్నేయం పునరాధేయే కుర్యాత్ । యదనాగ్నేయం పునరాధేయే కుర్యాత్ । వ్యృద్ధమేవ తత్ ॥ ౨ ॥ అనాగ్నేయం వా ప్రతిక్రియతే । యథ్సమిధస్తనూనపాతమిడో

దైవైషాగ్ం సుకృతంకూరాద్ధిః । తదన్యతరోఽభిశ్రీణాతి । యద్దైవై-
షాం దుష్కృతంయాఽరాద్ధిః । తదన్యతరోఽపహన్తి । బ్రాహ్మణ-
స్సం జయతి । అముష్మైవాదిత్యం భ్రాతృవ్యస్య సంవిన్దన్తే ॥ ౧౦ ॥

భవతి భవతిక్రియతే పురుషో జయత్యజయఙ్జ్ఞాయత్యేకం చ ॥

ఉద్ధన్యమానం నవైతాని సన్తతిరేకవిగ్ంశ ఏషోఽప్రతిష్ఠాం
ప్రజాపతిర్వృత్రష్షట్ ॥ ౬ ॥

ఉద్ధన్యమానగ్ంశోచిష్కేశోఽగ్నే ప్రపత్నానతిస్రాహ్యైవై-
శ్వదేవమాలభన్తే పఞ్చాశత్ ॥ ౧౦ ॥ హరిః ఓమ్ ॥

తృతీయప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తే దేవా వి-
జయముపయన్తః । అగ్నీషోమయోస్తేజస్వినీస్తనూస్సం న్యదధత ।
ఇదము నో భవిష్యతి । యదినో జేష్యన్తీతి । తేనాగ్నీషోమావపా-
క్రామతామ్ । తే దేవా విజిత్య । అగ్నీషోమావన్వైచ్ఛన్ । తేఽ-
గ్నిమన్వవిన్దన్నృతుషూత్సన్నమ్ । తస్య విభక్తీభిస్తేజస్వినీస్తనూర-
వారున్ధత ॥ ౧ ॥ తే సోమమన్వవిన్దన్ । తమఘ్నన్ । తస్య య-
థాఽభిజ్ఞాయం తనూర్వ్యగృహ్ణత । తే గ్రహా అభవన్ । తద్గ్ర-
హాణాం గ్రహత్వమ్ । యస్యైవం విదుషో గ్రహా గృహ్యన్తే । త-
స్య త్వేవ గృహీతాః । నానాఽఽగ్నేయం పునరాధేయే కుర్యాత్ ।
యదనాగ్నేయం పునరాధేయే కుర్యాత్ । వ్యృద్ధమేవ తత్ ॥ ౨ ॥
అనాగ్నేయం వా ఏతత్క్రియతే । యథ్సమిధస్తనూనపాతమిడో

బర్హిర్యజతి । ఉభావాగ్నేయావాజ్యభాగౌ స్యాతామ్ । అనాజ్య-
భాగౌ భవత ఇత్యాహుః । యదుభావాగ్నేయావన్వక్ష్వావితి । అ-
గ్నయే పవమానాయోత్తరస్స్యాత్ । యత్పవమానాయ । తేనా-
జ్యభాగః । తేన సౌమ్యః । బుధన్వత్యాగ్నేయస్యాజ్యభాగస్య పురోఽ-
నువాక్యా భవతి ॥ ౩ ॥ యథా సుప్తం బోధయతి । తాదృగేవ తత్ ।
అగ్నివత్యః పత్నీసంయాజానామృచస్స్యుః । తేనాగ్నేయగ్ం స-
ర్వం భవతి । ఏకధా తేజస్వినీం దేవతాముపైతీత్యాహుః । సైన-
మీశ్వరా ప్రదహ ఇతి । నేతి బ్రూయాత్ । ప్రజననం వా అగ్నిః ।
ప్రజననమేవోపైతీతి । కృతయజుస్సంభృతసంభార ఇత్యాహుః ।
౪ ॥ న సంభృత్యాస్సంభారాః । న యజుః కార్యమితి । అథో ఖలు ।
సంభృత్యా ఏవ సంభారాః । కార్యం యజుః । పునరాధేయస్య స-
మృద్ధ్యై । తేనోపాగ్ంశు ప్రచరతి । ఏష్య ఇవ వా ఏషః । యత్పు-
నరాధేయః । యథోపాగ్ంశు నష్టమిచ్ఛతి ॥ ౫ ॥ ☞ తాదృగేవ
తత్ । ఉచ్చైస్స్విష్టకృతముత్సృజతి । యథా నష్టం విత్త్వా ప్రా-
హాయమితి । తాదృగేవ తత్ । ఏకధా తేజస్వినీం దేవతాముపై-
తీత్యాహుః । సైనమీశ్వరా ప్రదహ ఇతి । తత్తథా నోపైతి । ప్ర-
యాజానూయాజేష్వేవ విభక్తీః కుర్యాత్ । యథాపూర్వమాజ్యభా-
గౌ స్యాతామ్ । ఏవం పత్నీసంయాజాః ॥ ౬ ॥ తద్వైశ్వానరవత్ప్ర-
జననవత్తరముపైతీతి । తదాహుః । వ్యృద్ధంవా ఏతత్ । అనాగ్నే-
యం వా ఏతత్క్రియత ఇతి । నేతి బ్రూయాత్ । అగ్నిం ప్రథమం

విభక్తీనాం యజతి । అగ్నిముత్తమం పత్నీసంయాజానామ్ । తేనా-
గ్నేయమ్ । తేన సమృద్ధంక్రియత ఇతి ॥ ౭ ॥

అరుద్ధత్త్రైవ తద్భవతి సంభృతసంభార ఇత్యాహుర్గచ్ఛతి పత్నీ-
సంయాజా నవ చ ॥ ౧ ॥

దేవా వై యథాదర్శం యజ్ఞానాహరన్త । యోఽగ్నిష్టో-
మమ్ । య ఉక్థ్యమ్ । యోఽతిరాత్రమ్ । తే సహైవ సర్వే వాజ-
పేయమపశ్యన్ । తే । అన్యోన్యస్మై నాతిష్ఠన్త । అహమనేన యజా
ఇతి । తేఽబ్రువన్ । ఆజిమస్య ధావామేతి ॥ ౨ ॥ తస్మిన్నాజిమ-
ధావన్ । తం బృహస్పతిరుదజయత్ । తేనాయజత । సస్వారాజ్య-
మగచ్ఛత్ । తమిన్ద్రోఽబ్రవీత్ । మామనేన యాజయేతి । తేనేన్ద్రమ-
యాజయత్ । సోఽగ్రం దేవతానాం పర్యైత్ । అగచ్ఛత్స్వారా-
జ్యమ్ । అతిష్ఠన్తాస్మై జ్యైష్ఠ్యాయ ॥ ౩ ॥ య ఏవం విద్వాన్ వాజపే-
యేన యజతే । గచ్ఛతి స్వారాజ్యమ్ । అగ్రగం సమానానాం పర్యే-
తి । తిష్ఠన్తేఽస్మై జ్యైష్ఠ్యాయ । స వా ఏష బ్రాహ్మణస్య చైవ రాజ-
న్యస్య చ యజ్ఞః । తం వా ఏతం వాజపేయ ఇత్యాహుః । వాజా-
ప్యో వా ఏషః । వాజగ్ం హ్యేతేన దేవా ఐప్సన్ । సోమో వై
వాజపేయః । యో వై సోమం వాజపేయం వేద ॥ ౧౦ ॥ వాజ్యే-
వైనం ప్రీత్వా భవతి । ఆఽస్య వాజీ జాయతే । అన్నం వై వాజపే-
యః । య ఏవం వేద । అత్త్యన్నమ్ । ఆఽస్యాన్నాదో జాయతే ।
బ్రహ్మ వై వాజపేయః । య ఏవం వేద । అత్తి బ్రహ్మణాఽన్నమ్ ।

ఆఽస్య బ్రిహ్మ జాయతే ॥ ౧౧ ॥ వాగ్వై వాజస్య ప్రసవః । య ఏవం వేద । కరోతి స్వాహా వీర్యమ్ । ఐనం స్వాచా గచ్ఛతి । అపీవ-తీం వాచం వదతి । ప్రజాపతిర్దేవేభ్యో యజ్ఞాన్వ్యాదిశత్ । స ఆ-త్మన్వాజపేయమధత్త । తం దేవా అబ్రువన్ । ఏష వావ యజ్ఞః । యద్వాజపేయః ॥ ౧౨ ॥ అప్యేవ నోఽత్రాస్త్వితి । తేభ్య ఏతా ఉ-జ్జితీః ప్రాయచ్ఛత్ । తా వా ఏతా ఉజ్జితయో వ్యాఖ్యాయన్తే । యజ్ఞస్య సర్వత్వాయ । దేవతానామనిర్భాగాయ । దైవా వై బ్ర-హ్మణశ్చాన్నస్య చ శమలమపాఘ్నన్ । యద్బ్రహ్మణశ్శమలమా-సీత్ । సా గాథా నారాశగ్ంస్యభవత్ । యదన్నస్య । సా సు-రా ॥ ౧౩ ॥ తస్మాద్గాయతశ్చ మత్తస్య చ న ప్రతిగృహ్యమ్ । య-త్ప్రతిగృహ్ణీయాత్ । శమలం ప్రతిగృహ్ణీయాత్ । సర్వా వా ఏత-స్య వాచోఽవరుద్ధాః । యో వాజపేయయాజీ । యా పృథివ్యాం యాఽగ్నౌ యా రథన్తరే । యాఽన్తరిక్షే యా వాయౌ యా వామ-దేవ్యే । యా దివి యాఽఽదిత్యే యా బృహతి । యాఽప్సు యౌషధీషు యా వనస్పతిషు । తస్మాద్వాజపేయయాజ్యార్త్విజీనః । సర్వా హ్యస్య వాచోఽవరుద్ధాః ॥ ౧౪ ॥

ధాతా మేతి క్షైత్రపత్యాయ వేద బ్రహ్మ జాయతే వాజపేయ-స్సురాఽఽర్త్విజీన ఏకం చ ॥ ౨ ॥

దేవా వై, యదన్యైర్గ్రహైర్యజ్ఞస్య నావారున్ధత । తదతి-గ్రాహ్యైరతిగృహ్యావారున్ధత । తదతిగ్రాహ్యాణామతిగ్రాహ్యత్వమ్ ।

యదతిగ్రాహ్యా గృహ్యన్తే । యద్దేవా అన్యైర్గ్రహైర్యజ్ఞస్య నావరున్ధత ।
తదేవైతైరతిగ్రాహ్యైరవరున్ధే । పఞ్చ గృహ్యన్తే । పాఙ్క్తో యజ్ఞః ।
యావానేవ యజ్ఞః । తమాప్త్వాఽవరున్ధే ॥ ౧౫ ॥ సర్వ ఐన్ద్రా
భవన్తి । ఏకధైవ యజమాన ఇన్ద్రియం దధతి । సప్తదశ ప్రాజాప-
త్యా గ్రహా గృహ్యన్తే । సప్తదశః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై ।
ఏకయా గృహ్ణాతి । ఏకధైవ యజమానే వీర్యం దధాతి । సోమ-
గ్రహాగ్ంశ్చ సురాగ్రహాగ్ంశ్చ గృహ్ణాతి । ఏతద్వై దేవానాం పర-
మమన్నమ్ । యత్సోమః ॥ ౧౬ ॥ ఏతన్మనుష్యాణామ్ । యత్సురా । పర-
మేణైవాస్మా అన్నాద్యేనావరమన్నాద్యమవరున్ధే । సోమగ్రహాన్గృ-
హ్ణాతి । బ్రహ్మణో వా ఏతత్తేజః । యత్సోమః । బ్రహ్మణ ఏవ తేజ-
సా తేజో యజమానే దధాతి । సురాగ్రహాన్గృహ్ణాతి । అన్నస్య వా
ఏతచ్ఛమలమ్ । యత్సురా ॥ ౧౭ ॥ అన్నస్యైవ శమలేన శమలం యజ-
మానాదపహన్తి । సోమగ్రహాగ్ంశ్చ సురాగ్రహాగ్ంశ్చ గృహ్ణాతి ।
పుమాన్వై సోమః । స్త్రీ సురా । తన్మిథునమ్ । మిథునమేవాస్య
తద్యజ్ఞే కరోతి ప్రజననాయ । ఆత్మానమేవ సోమగ్రహైస్స్పృణో-
తి । జాయాగ్ం సురాగ్రహైః । తస్మాద్వాజపేయయాజ్యముష్మింల్లోకే
స్త్రియగ్ం సంభవతి । వాజపేయాభిజితగ్ం హ్యస్య ॥ ౧౮ ॥ పూర్వే
సోమగ్రహా గృహ్యన్తే । అపరే సురాగ్రహాః । పురోఽక్షగ్ం సోమ-
గ్రహాన్త్సాదయతి । పశ్చాదక్షగ్ం సురాగ్రహాన్ । పాపవస్యసస్య
విధృత్యై । ఏష వై యజమానః । యత్సోమః । అన్నగ్ం సురా ।

సోమగ్రహాగ్ంశ్చ సురాగ్రహాగ్ంశ్చ వ్యతిషజతి । అన్నాద్యస్యైవైనం వ్యతిషజతి ॥ ౧౯ ॥ సంపృచస్థ సం మా భద్రేణ పృఙ్క్తేత్యాహ । అన్నం వై భద్రమ్ । అన్నాద్యస్యైవైనగ్ం సగ్ంసృజతి । అన్నస్య వా ఏతచ్ఛమలమ్ । యథ్సురా । పాప్మేవ ఖలు వై శమలమ్ । పాప్మనా వా ఏనమేతచ్ఛమలేన వ్యతిషజతి । యథ్సోమగ్రహాగ్ంశ్చ సురాగ్రహాగ్ంశ్చ వ్యతిషజతి । విపృచస్థ వి మా పాప్మనా పృఙ్క్తేత్యాహ । పాప్మనైవైనగ్ం శమలేన వ్యావర్తయతి ॥ ౨౦ ॥ తస్మాద్వాజపేయయాజీ పూతో మేధ్యో దక్షిణ్యః । ప్రాఙుదద్రవతి సోమగ్రహైః । అముమేవ తైర్లోకమభిజయతి । ప్రత్యఙ్ఖ్సురాగ్రహైః । ఇమమేవ తైర్లోకమభిజయతి । ప్రతిష్ఠన్తి సోమగ్రహైః । యావదేవ సత్యమ్ । తేన సూయతే । నాజసృద్భ్యస్సురాగ్రహాఃహరన్తి । అనృతేనైవ విశగ్ం సగ్ంసృజతి । హిరణ్యపాత్రం మధోః పూర్ణం దదాతి । మధవ్యోఽసానీతి । ఏకధా బ్రహ్మణ ఉప హరతి । ఏకధైవ యజమాన ఆయుస్తేజో దధాతి ॥ ౨౧ ॥

ఆప్త్వాఽవరున్ధే సోమశ్శమలం యథ్సురాహ్యస్మై వ్యతిషజతి వ్యావర్తయతి సృజతి చత్వారి చ ॥ 3 ॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । నాగ్నిష్టోమో నోక్థ్యః । న షోడశీ నాతిరాత్రః । అథ కస్మాద్వాజపేయే సర్వే యజ్ఞక్రతవోఽవరుధ్యన్త ఇతి । పశుభిరితి బ్రూయాత్ । ఆగ్నేయం పశుమాలభతే । అగ్నిష్టోమమేవ తేనావరున్ధే । ఐన్ద్రాగ్నేనోక్థ్యమ్ । ఐన్ద్రేణ షోడశినస్స్తో-

త్రమ్ । సారస్వత్యాఽతిరాత్రమ్ ॥ ౨౨ ॥ మారుత్యా బృహత్స్తోత్రమ్ । ఏతావన్తో వై యజ్ఞక్రతవః । తాన్పశుభిరేవావరున్ధే । ఆత్మానమేవ స్పృణోత్యగ్నిష్టోమేన । ప్రాణాపానావుక్థ్యేన । వీర్యగ్ం షోడశినస్తోత్రేణ । వాచమతిరాత్రేణ । ప్రజాం బృహత్స్తోత్రేణ । ఇమమేవ లోకమభిజయత్యగ్నిష్టోమేన । అన్తరిక్షముక్థ్యేన ॥ ౨౩ ॥ సువర్గం లోకగ్ం షోడశినస్తోత్రేణ । దేవయానానేవ పథ ఆరోహత్యతిరాత్రేణ । నాకగ్ం రోహతి బృహత్స్తోత్రేణ । తేజ ఏవాత్మన్ధత్తే ఆగ్నేయేన పశునా । ఓజో బలమైన్ద్రాగ్నేన । ఇన్ద్రియమైన్ద్రేణ । వాచగ్ం సారస్వత్యా । ఉభావేవ దేవలోకం చ మనుష్యలోకం చాభిజయతి మారుత్యా వశయా । సప్తదశ ప్రాజాపత్యాన్పశూనాలభతే । సప్తదశః ప్రజాపతిః ॥ ౨౪ ॥ ప్రజాపతేరాప్త్యై । శ్యామా ఏకరూపా భవన్తి । ఏవమివ హి ప్రజాపతిస్సమృద్ధ్యై । తాన్పర్యగ్నికృతానుత్సృజతి । మరుతో యజ్ఞమజిఘాగ్ంసన్ప్రజాపతేః । తేభ్య ఏతాం మారుతీం వశామాలభత । తయైవైనానశమయత్ । మారుత్యా ప్రచర్య । ఏతాన్థ్సంజ్ఞపయేత్ । మరుత ఏవ శమయిత్వా ॥ ౨౫ ॥ ఏతైః ప్రచరతి । యజ్ఞస్యాఘాతాయ । ఏకధా వపాజుహోతి । ఏకదేవత్యా హి । ఏతే । అథో ఏకధైవ యజమానే వీర్యం దధాతి । నైవారేణ సప్తదశశరావేణైతర్హి ప్రచరతి । ఏతత్పురోడాశా హ్యేతే । అథో పశూనామేవ ఛిద్రమపి దధాతి । సారస్వత్యోత్తమయా ప్రచరతి । వాగ్వై సరస్వతీ । తస్మాత్ప్రా-

ణానాం వాగుత్తమా । అథో ప్రజాపతావేవ యజ్ఞం ప్రతిష్ఠాపయతి । ప్రజాపతిర్హి వాక్ । అపన్నదతీ భవతి । తస్మాన్మనుష్యాస్సర్వాం వాచం వదన్తి ॥ ౨౬ ॥

అతిరాత్రమన్తరితుముక్థ్యేన ప్రజాపతిశ్శమయిత్వోత్తమయా ప్రచరతి షట్చ ॥ ౪ ॥

సావిత్రం జుహోతి కర్మణఃకర్మణః పురస్తాత్ । కస్తద్వేదేత్యాహుః । యద్వాజపేయస్య పూర్వంయదపరమితి । సవితృప్రసూత ఏవ యథాపూర్వం కర్మాణి కరోతి । సవనే సవనే జుహోతి । ఆక్రమణమేవ తత్సేతుం యజమానః కురుతే । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । వాచస్పతిర్వాచమద్య స్వదాతి న ఇత్యాహ । వాగ్వై దేవానాం పురాఽన్నమాసీత్ । వాచమేవాస్మా అన్నగ్ం స్వదయతి ॥ ౨౭ ॥ ఇన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్న ఇతి రథముపావహరతి విజిత్యై । వాజస్యను ప్రసవే మాతరం మహీమిత్యాహ । యచ్చైవేయమ్ । యచ్చాస్యామధి । తదేవావరున్ధే । అథో తస్మిన్నేవాభయేఽభిషిచ్యతే । అప్స్వన్తరమృతమప్సు భేషజమిత్యశ్వాన్పల్పూలయతి । అప్సు వా అశ్వస్య తృతీయం ప్రవిష్టమ్ । తదను వేనన్త్వవప్లవతే । యదప్సు పల్పూలయతి ॥ ౨౮ ॥ యదేవాస్యాప్సు ప్రవిష్టమ్ । తదేవావరున్ధే । బహు వా అశ్వో మేధ్యముపగచ్ఛతి । యదప్సు పల్పూలయతి । మేధ్యానేవైనాన్కరోతి । వాయుర్వా త్వాం మనుర్వా త్వేత్యాహ । ఏతా వా ఏతం దేవతా అగ్రే అశ్వమయుఞ్జన్ ।

తాభిరేవైనాన్ యునక్తి । ప్రసవస్యోజ్జిత్యై । యజుషా యునక్తివ్యా-
వృత్త్యై ॥ ౨౯ ॥ అపాంనపాదాశుహేమన్నితి సంమార్ష్టి । మేధ్యా-
నేవైనాన్కరోతి । అథో స్తౌత్యేవైనాన్నాజిగ్ం సరిష్యతః । విష్ణుక్రా-
మాన్క్రమతే । విష్ణురేవ భూత్వేమాన్లోకానభిజయతి । వైశ్వదేవో
వై రథః । అఙ్కౌ న్యఙ్కావభితో రథం యావిత్యాహ । యా ఏవ
దేవతా రథే ప్రవిష్టాః । తాభ్య ఏవ నమస్కరోతి । ఆత్మనోఽనా-
ర్త్యై । అశమరథం భావుకోఽస్య రథో భవతి । య ఏవం వేద ॥౩౦॥

ప్రవ్రదయతి పల్పూలయతి వ్యావృత్త్యా అనార్త్యై ద్వే చ ॥౫॥

దేవస్యాహగ్ం సవితుః ప్రసవే బృహస్పతినా వాజజితా
వాజం జేషమిత్యాహ । సవితృప్రసూత ఏవ బ్రహ్మణా వాజము-
జ్జయతి । దేవస్యాహగ్ం సవితుః ప్రసవే బృహస్పతినా, వాజజితా
వర్షిష్ఠం నాకగ్ం రుహేయమిత్యాహ । సవితృప్రసూత ఏవ బ్రహ్మణా
వర్షిష్ఠం నాకగ్ం రోహతి । చాత్వాలే రథచక్రం నిమితగ్ం రోహతి ।
అత్తో వా అఙ్గిరస ఉత్తమాస్సువర్గం లోకమాయన్ । సాక్షాదేవ యజ-
మానస్సువర్గం లోకమేతి । ఆవేష్టయతి । వజ్రో వై రథః । వజ్రేణైవ
దిశోఽభిజయతి ॥౩౧॥ వాజినాగ్ం సామ గాయతే । అన్నం వై వాజః । అన్న-
మేవావరున్ధే । వాచో వర్ష్మ దేవేభ్యోఽపాక్రామత్ । తద్వనస్పతీ-
న్ప్రావిశత్ । సైషా వాగ్వనస్పతిషు వదతి । యా దున్దుభౌ । తస్మా-
ద్దున్దుభిస్సర్వా వాచోఽతి వదతి । దున్దుభీన్థ్సమాఘ్నన్తి । పరమా వా

ఏషా వాక్ ॥ 3౨ ॥ యా దున్దుభౌ । పరమయైవ వాచాఽవరాం వాచమవరున్ధే । అథో వాచ ఏవ వర్ష్మ యజమానోఽవరున్ధే । ఇన్ద్రాయ వాచం వదతేన్ద్రం వాజం జాపయతేన్ద్రో వాజమజయిదిత్యాహ । ఏష వా ఏతర్హీన్ద్రః । యో యజతే । యజమాన ఏవ వాజముజ్జయతి । సప్తదశ ప్రవ్యాధానాజిం ధావన్తి । సప్తదశగ్గ్ం స్తోత్రం భవతి । సప్తదశ సప్తదశ దీయన్తే ॥ 33 ॥ సప్తదశః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । అర్వాఽసి సప్తిరసి వాజ్యసీత్యాహ । అగ్నిర్వా అర్వా । వాయుస్సప్తిః । ఆదిత్యో వాజీ । ఏతాభిరేవాస్మై దేవతాభిర్దేవరథం యునక్తి । ప్రసృతివాహినం యునక్తి । ప్రసృతివాహీ వై దేవరథః । దైవరథమేవాస్మై యునక్తి ॥ 3౪ ॥ వాజినో వాజం ధావత కాష్ఠాం గచ్ఛతేత్యాహ । సువర్గో వై లోకః కాష్ఠా । సువర్గమేవ లోకం యన్తి । సువర్గం వా ఏతే లోకం యన్తి । య ఆజిం ధావన్తి । ప్రాఞ్చో ధావన్తి । ప్రాఙివ హి సువర్గో లోకః । చతసృభిరనుమన్త్రయతే । చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి । ఛన్దోభిరేవైనాన్త్సువర్గం లోకంగమయతి ॥ ప్ర వా ఏతేఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవన్తే । య ఆజిం ధావన్తి । ఉదఞ్చ ఆవర్తన్తే । అస్మాదేవ తేన లోకాన్నయన్తి । రథవిమోచనీయం జుహోతి ప్రతిష్ఠిత్యై । ఆ మా వాజస్య ప్రసవో జగమ్యాదిత్యాహ । అన్నం వై వాజః । అన్నమేవావరున్ధే । యథాలోకం వా ఏత ఉజ్జయన్తి । య ఆజిం ధావన్తి ॥ 3౬ ॥ కృష్ణలంకృష్ణలం వాజసృద్భ్యః ప్రయచ్ఛతి । యమేవ తే వాజంలోకముజ్జయన్తి । తం పరిక్రీయావరున్ధే । ఏకధా బ్రహ్మణ

ఉపహరతి । ఏకధైవ యజమానే వీర్యం దధాతి । దేవా వా ఓషధీష్వా-
జిమయుః । తా బృహస్పతిరుదజయత్ । స నీవారాన్నిరవృణీత ।
తన్నీవారాణాం నీవారత్వమ్ । నైవారశ్చరుర్భవతి ॥3౭॥ ఏతద్వై
దేవానాం పరమమన్నమ్ । యన్నీవారాః । పరమేణైవాస్మా అన్నా-
ద్యేనావరమన్నాద్యమవరున్ధే । సప్తదశశరావో భవతి । సప్తదశః
ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । క్షీరే భవతి । రుచమేవాస్మిన్దధాతి ।
సర్పిష్వాన్భవతి మేధ్యత్వాయ । బార్హస్పత్యో వా ఏష దేవతయా ॥
3౮ ॥ యో వాజపేయేన యజతే । బార్హస్పత్య ఏష చరుః ।
అశ్వాన్థ్సరిష్యతస్సంస్రుష్టాంశ్చావ ఘ్రాపయతి । యస్మైవ తే వాజం
లోకముజ్జయన్తి । తమేవావరున్ధే । అజీజపత వనస్పతయ ఇన్ద్రం
వాజం విముచ్యధ్వమితి దున్దుభీన్విముఞ్చతి । యమేవ తే వాజం
లోకమిన్ద్రియం దున్దుభయ ఉజ్జయన్తి । తమేవావరున్ధే ॥ 3౯ ॥

అభిజయతి వా ఏషా వాగ్దియన్తేఽస్మై యునక్తి గమయతి
య ఆజిం ధావన్తి భవతి దేవతయాఽష్టౌ చ ॥ ౬ ॥

తార్ప్యం యజమానం పరిధాపయతి । యజ్ఞో వై తార్ప్య-
మ్ । యజ్ఞేనైవైనగ్ం సమర్ధయతి । దర్భమయం పరిధాపయతి ।
పవిత్రం వై దర్భాః । పునాత్యేవైనమ్ । వాజం వా ఏషోఽవరురు-
త్సతే । యో వాజపేయేన యజతే । ఓషధయః ఖలు వై వాజః ।
యద్దర్భమయం పరిధాపయతి ॥ ౪౦ ॥ వాజస్యావరుద్ధ్యై । జాయా
ఏహి సువో రోహావేత్యాహ । పత్నియా ఏవైష యజ్ఞస్యాన్వార-

మ్యాఽనవచ్ఛిత్త్యై । సప్తదశారత్నిర్యూపో భవతి । సప్తదశః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । తూపరశ్చతురశ్రిర్భవతి । గౌధూమం చషాలమ్ । న వా ఏతే వ్రీహయో న యవాః । యద్గోధూమాః ॥ ౪౧ ॥ ఏవమివ హి ప్రజాపతిస్సమృద్ధ్యై । అథో అముమేవాస్మై లోకమన్నవన్తం కరోతి । వాసోభిర్వేష్టయతి । ఏష వై యజమానః । యద్యూపః । సర్వదేవత్యం వాసః । సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిస్సమర్ధయతి । అథో ఆక్రమణమేవ తత్సేతుం యజమానః కురుతే । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । ద్వాదశ వాజప్రసవీయాని జుహోతి ॥ ౪౨ ॥ ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరః । సంవత్సరమేవ ప్రీణాతి । అథో సంవత్సరమేవాస్మా ఉపదధాతి । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । దశభిః కల్పై రోహతి । నవ వై పురుషే ప్రాణాః । నాభిర్దశమీ । ప్రాణానేవ యథాస్థానం కల్పయిత్వా । సువర్గం లోకమేతి । ఏతావద్వై పురుషస్య స్వమ్ ॥ ౪౩ ॥ యావత్ప్రాణాః । యావదేవాస్యాస్తి । తేన సహ సువర్గం లోకమేతి । సువర్దేవాగ్ం అగన్మేత్యాహ । సువర్గమేవ లోకమేతి । అమృతా అభూమేత్యాహ । అమృతమివ హి సువర్గో లోకః । ప్రజాపతేః ప్రజా అభూమేత్యాహ । ప్రాజాపత్యో వా అయం లోకః । అస్మాదేవ తేన లోకాన్నైతి ॥ ౪౪ ॥ సమహం ప్రజయా సం మయా ప్రజేత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే । ఆసపుటైర్ఘ్నన్తి । అన్నం వా ఇయమ్ । అన్నాద్యేనైవైనగ్ం సమర్ధయన్తి । ఊషైర్ఘ్నన్తి । ఏతేషు హి సాక్షాదన్నమ్ ।

యదూషాః । ప్రాశ్ఞాద్దేవైనమన్నాద్యేన సమర్ధయన్తి । పురస్తాత్ప్ర-
త్యఞ్చం ఘ్నన్తి ॥ ౪౫ ॥ పురస్తాద్ధి ప్రతీచీనమన్నమద్యతే । శీర్షతో
ఘ్నన్తి । శీర్షతో హ్యన్నమద్యతే । దిగ్భ్యో ఘ్నన్తి । దిగ్భ్య ఏవా-
స్మా అన్నాద్యమవరున్ధతే । ఈశ్వరో వా ఏష పరాఙ్ప్రదఘః ।
ఢో యూపగ్ంరోహతి । హిరణ్యమధ్యవరోహతి । అమృతం వై
హిరణ్యమ్ । అమృతగ్ం సువర్గో లోకః ॥ ౪౬ ॥ అమృత ఏవ సువర్గే
లోకే ప్రతి తిష్ఠతి । శతమానం భవతి । శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియః ।
ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠతి । పుష్ట్యై వా ఏతద్రూపమ్ । యదజా ।
త్రిస్సంవథ్సరస్యాన్యాన్పశూన్పరి ప్రజాయతే । బస్తాజినమధ్యవరోహతి ।
పుష్ట్యామేవ ప్రజననే ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౪౭ ॥

పరిధాపయతి గోధూమా జుహోతి స్వం నైతి ప్రత్యఞ్చం ఘ్నన్తి లోకో నవ చ ॥ ౭ ॥

సప్తాన్నహోమాఞ్జుహోతి । సప్త వా అన్నాని । యావన్త్యే-
వాన్నాని । తాన్యేవావరున్ధే । సప్త గ్రామ్యా ఓషధయః । సప్తార-
ణ్యాః । ఉభయీషామవరుద్ధ్యై । అన్నస్యాన్నస్య జుహోతి । అన్నస్యా-
న్నస్యావరుద్ధ్యై । యద్వాజపేయయాజ్యనవరుద్ధస్యాశ్నీయాత్ ॥ ౪౮ ॥
అవరుద్ధేన వ్యృధ్యేత । సర్వస్య సమవదాయ జుహోతి । అనవరుద్ధ-
స్యావరుద్ధ్యై । ఔదుమ్బరేణ స్రువేణ జుహోతి । ఊర్గ్వా అన్నము-
దుమ్బరః । ఊర్జ ఏవాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । దేవస్య త్వా సవితుః
ప్రసవ ఇత్యాహ । సవితృప్రసూత ఏవైనం బ్రహ్మణా దేవతాభిర్-

భిషిఞ్చతి । అన్నస్యాన్నస్యాభిషిఞ్చతి । అన్నస్యాన్నస్యావరుద్ధ్యై ॥౪౯॥ పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చమభిషిఞ్చతి । పురస్తాద్ధి ప్రతీచీనమన్నమద్యతే । శీర్ష-తోఽభిషిఞ్చతి । శీర్షతో హ్యన్నమద్యతే । ఆముఖాదన్వవ స్రావయతి । ముఖత ఏవాస్మా అన్నాద్యం దధాతి । అగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషిఞ్చామీత్యాహ । ఏష వా అగ్నేస్సవః । తేనైవైన-మభిషిఞ్చతి । ఇన్ద్రస్య త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషిఞ్చామీత్యాహ ॥౫౦॥ ఇన్ద్రియమేవాస్మిన్నేతేనదధాతి । బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యేనా-భిషిఞ్చామీత్యాహ । బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిః । బ్రహ్మణై-వైనమభిషిఞ్చతి । సోమగ్రహాగ్ంశ్చావదానీయాని చర్త్విగ్భ్య ఉప హరన్తి । అముమేవ తైర్లోకమన్నవన్తం కరోతి । సురాగ్రహాగ్ం-శ్చావదానీయాని చ వాజసృద్భ్యః । ఇమమేవ తైర్లోకమన్నవన్తం కరోతి । అథో ఉభయోరేవాభిషిచ్యతే । విమాథం కుర్వతే వాజ-సృతః ॥౫౧॥ ఇన్ద్రియస్యావరుద్ధ్యై । అనిరుక్తాభిః ప్రాతస్సవనే స్తువతే । అనిరుక్తః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । వాజవతీభిర్మాధ్యన్దినే । అన్నం వై వాజః । అన్నమేవావరున్ధే । శిపివిష్టవతీభిస్తృతీయసవనే । యజ్ఞో వై విష్ణుః । పశవశ్శిపిః । యజ్ఞ ఏవ పశుషు ప్రతి తిష్ఠతి । బృహ-దన్త్యం భవతి । అన్తమేవైనగ్ం శ్రియై గమయతి ॥ ౫౨ ॥

అశ్నీయాదన్నస్యాన్నస్యావరుద్ధ్యా ఇన్ద్రస్య త్వా సామ్రాజ్యే-నాభిషిఞ్చామీత్యాహ వాజసృతశ్శిపిస్త్రీణి చ ॥ ౮ ॥

నృషదం త్వేత్యాహ । ప్రజా వై నృన్ । ప్రజానామేవైతేన సూయతే । ద్రుషదమిత్యాహ । వనస్పతయో వై ద్రు । వనస్పతీనామేవైతేన సూయతే । భువనసదమిత్యాహ । యదా వై వసీయాన్భవతి । భువనమగన్నితి వై తమాహుః । భువనమేవైతేన గచ్ఛతి ॥ ౧౩ ॥ అప్సుషదం త్వా ఘృతసదమిత్యాహ । అపామేవైతేన ఘృతస్య సూయతే । వ్యోమసదమిత్యాహ । యదా వై వసీయాన్భవతి । వ్యోమాగన్నితి వై తమాహుః । వ్యోమేవైతేన గచ్ఛతి । పృథివిషదం త్వాఽన్తరిక్షసదమిత్యాహ । ఏషామేవైతేన లోకానాగ్ం సూయతే । తస్మాద్వాజపేయ యాజీ న కంచన ప్రత్యవరోహతి । అపీవహి దేవతానాగ్ం సూయతే ॥ ౧౪ ॥ నాకసదమిత్యాహ । యదా వై వసీయాన్భవతి । నాకమగన్నితి వై తమాహుః । నాకమేవైతేన గచ్ఛతి । యే గ్రహాః పఞ్చజనీనా ఇత్యాహ । పఞ్చజనానామేవైతేన సూయతే । అపాగ్ం రసముద్వయసమిత్యాహ । అపామేవైతేన రసస్య సూయతే । సూర్యరశ్మిగ్ం సమాభృతమిత్యాహ సశుక్రత్వాయ ॥ ౧౫ ॥

గచ్ఛతి సూయతే నవ చ ॥ ౬ ॥

ఇన్ద్రో వృత్రగ్ం హత్వా । అసురాన్పరాభావ్య । సోఽమావాస్యాం ప్రత్యాగచ్ఛత్ । తే పితరః పూర్వేద్యురాగచ్ఛన్ । పితౄన్యజ్ఞోఽగచ్ఛత్ । తం దేవాః పునరయాచన్త । తమేభ్యో న పునరదదుః । తేఽబ్రువన్వరం వృణామహై । అథ వః పునర్దాస్యామః । అస్మా-

భ్యమైవ పూర్వేద్యుః క్రియాతా ఇతి ॥ ౫౬ ॥ తమేభ్యః పునరదదుః।
తస్మాత్పితృభ్యః పూర్వేద్యుః క్రియతే।యత్పితృభ్యః పూర్వేద్యుః క-
రోతి।పితృభ్య ఏవ తద్యజ్ఞం నిష్క్రీయ యజమానః ప్రతనుతే।సోమా-
యపితృపీతాయ స్వధా నమఇత్యాహ।పితురేవాధి సోమపీథమవరున్ధే।
న హి పితా ప్రమీయమాణ ఆహైవ సోమపీథ ఇతి। ఇన్ద్రియం వై
సోమపీథః। ఇన్ద్రియమేవ సోమపీథమవ రున్ధే। తేనేన్ద్రియేణ ద్వితీ-
యాంజాయామభ్యశ్నుతే ॥ ౫౭ ॥ ఏతద్వై బ్రాహ్మణం పురా వా-
జశ్రవసా విదామక్రన్। తస్మాత్తే ద్వేద్వే జాయే అభ్యక్షత। య
ఏవం వేద। అభి ద్వితీయాం జాయామశ్నుతే। అగ్నయే కవ్యవాహ-
నాయ స్వధా నమ ఇత్యాహ। య ఏవ పితౄణామగ్నిః। తంప్రీణాతి।
తిస్ర ఆహుతీర్జుహోతి। త్రిర్నిదధాతి। షట్థ్సం పద్యన్తే ॥ ౫౮ ॥
షడ్వా ఋతవః। ఋతూనేవ ప్రీణాతి। తూష్ణీం మేక్షణమాదధాతి।
అస్తి వా హి షష్ఠ ఋతుర్న వా। దేవాన్ వై పితౄన్ప్రీతాన్।
మనుష్యాః పితరోఽను ప్రపిపతే। తిస్ర ఆహుతీర్జుహోతి। త్రిర్నిద-
ధాతి। షట్థ్సంపద్యన్తే। షడ్వాఋతవః ॥ ౫౯ ॥ ఋతవః ఖలు
వై దేవాః పితరః। ఋతూనేవదేవాన్పితౄన్ప్రీణాతి। తాన్ప్రీతాన్।
మనుష్యాః పితరోఽను ప్రపిపతే। సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిర్భవతి।
సకృదివ హిపితరః। త్రిర్నిదధాతి। తృతీయే వా ఇతో లోకే పితరః।
తానేవ ప్రీణాతి। పరాఙావర్తతే ॥ ౬౦ ॥ హ్రీకా హి పితరః। ఓష్మ-
ణో వ్యావృత ఉపాస్తే। ఊష్మభాగా హి పితరః। బ్రహ్మవాదినో

వదన్తి । ప్రాశ్యాం 3 న ప్రాశ్యా 3 మితి । యత్ప్రాశ్నీయాత् । జన్య-
మన్నమద్యాత్ । ప్రమాయుకస్స్యాత్ । యన్న ప్రాశ్నీయాత్ ।
అహవిస్స్యాత్ ॥ ౬౧ ॥ పితృభ్య ఆవృశ్చ్యేత । అవఘ్రేయమేవ ।
తన్నైవ ప్రాశితం నేవాప్రాశితమ్ । వీరం వా వై పితరః ప్రయన్తో
హరన్తి । వీరం వా దదతి । దశాం ఛినత్తి । హరణభాగా హి పితరః ।
పితౄనేవ నిరవదయతే । ఉత్తర ఆయుషి లోమచ్ఛిన్దీత । పితౄణాగ్ం
హ్యేతర్హి నేదీయః ॥ ౬౨ ॥ నమస్కరోతి । నమస్కారో హి పితౄ-
ణామ్ । నమో వః పితరో రసాయ । నమో వః పితరశ్శుష్మాయ ।
నమో వః పితరో జీవాయ । నమో వః పితరస్స్వధాయై । నమో వః
పితరో మన్యవే । నమో వః పితరో ఘోరాయ । పితరో నమో వః ।
య ఏతస్మిన్లోకే స్థ ॥ ౬౩ ॥ యుష్మాగ్ంస్తేను । యేఽస్మిన్లోకే ।
మాం తేను । య ఏతస్మిన్లోకే స్థ । యూయం తేషాం వసిష్ఠా
భూయాస్త । యేఽస్మిన్లోకే । అహం తేషాం వసిష్ఠో భూయాసమి-
త్యాహ । వసిష్ఠస్సమానానాం భవతి । య ఏవం విద్వాన్పితృభ్యః
కరోతి । ఏష వై మనుష్యాణాం యజ్ఞః ॥ ౬౪ ॥ దేవానాంవా ఇతరే
యజ్ఞాః । తేన వా ఏతత్పితృలోకే చరతి । యత్పితృభ్యః కరోతి । స
ఈశ్వరః ప్రమేతోః । ప్రాజాపత్యయర్చా పునరైతి । యజ్ఞో వై ప్రజా-
పతిః । యజ్ఞేనైవ సహ పునరైతి । న ప్రమాయుకో భవతి । పితృలోకే
వా ఏతద్యజమానశ్చరతి । యత్పితృభ్యః కరోతి । స ఈశ్వర ఆర్తి-
మార్తోః । ప్రజాపతిస్త్వావైనం తత ఉన్నేతుమర్హతీత్యాహుః ।

యత్ప్రాజాపత్యయర్చా పున్నరేతి । ప్రజాపతిరేవైనం తత్ర ఉన్నయతి । నార్తిమార్చ్ఛతియజమానః ॥ ౯ ॥

ఇత్యశ్నుతే పద్యన్తే పద్యన్తే షడ్వా ఋతవో వర్తతేఽహవిస్తా స్యన్నేదీయస్తస్య యజ్ఞో యజమానశ్చరతి యత్పితృభ్యః కరోతి పఞ్చ చ ॥ ౧౦ ॥

దేవాసురా అగ్నీషోమయోర్దేవా వై యథా దర్శం దేవా వై యద్యనైర్గ్రహైర్బ్రహ్మవాదినో నాగ్నిష్టోమో నసావిత్రం దేవస్యాహం తార్ప్యగ్ం సప్తాన్న హోమాన్స ఏవదం తే వ్నోత్రగ్ం హత్వా దశ ॥ ౧౦ ॥

దేవాసురా వాజ్యేవైనం తస్మాద్వాజపేయయాజీ దేవస్యాహం వాజస్యావరుద్ధ్యా ఇన్ద్రియమేవాస్మిన్ లోకాహిపితరః పఞ్చ షష్టిః ॥ ౯ ॥

హరిః ఓమ్

చతుర్థ ప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ ఉభయే వా ఏతే ప్రజాపతేరధ్యసృజ్యన్త । దేవా-
శ్చాసురాశ్చ । తాన్న వ్యజానాత్ । ఇమేఽన్య ఇమేఽన్య ఇతి । స
దేవానగ్ంశూనకరోత్ । తానభ్యషుణోత్ । తాన్పవిత్రేణాపునాత్ ।
తాన్పురస్తాత్పవిత్రస్య వ్యగృహ్ణాత్ । తే గ్రహా అభవన్ । తద్గ్రహాణాం
గ్రహత్వమ్ ॥ ౧ ॥ దేవతా వా ఏతా యజమానస్య గృహే గృహ్యన్తే ।
యద్గ్రహాః । విదురేనం దేవాః । యస్యైవం విదుష ఏతే గ్రహా గృహ్యన్తే ।
ఏషా వై సోమస్యాహుతిః । యదుపాగ్ంశుః । సోమేన దేవాగ్ం స్తర్ప-
యాణీతి ఖలు వై సోమేన యజతే । యదుపాగ్ంశుం జుహోతి ।
సోమేనైవ తద్దేవాగ్ం స్తర్పయతి । యద్గ్రహాఞ్జుహోతి ॥ ౨ ॥
దేవా ఏవ తద్దేవాన్గచ్ఛన్తి । యచ్చమసాఞ్జుహోతి । తేనైవాను-
రూపేణ యజమానస్సువర్గం లోకమేతి । కిన్త్వేతదగ్ర ఆసీదిత్యా-
హుః । యత్పాత్రాణీతి । ఇయం వా ఏతదగ్ర ఆసీత్ । మృన్మయాని
వా ఏతాన్యాసన్ । తైర్దేవా న వ్యావృతమగచ్ఛన్ । త ఏతాని
దారుమయాణి పాత్రాణ్యపశ్యన్ । తాన్యకుర్వత ॥ 3 ॥ తైర్వై తే
వ్యావృతమగచ్ఛన్ । యద్దారుమయాణి పాత్రాణి భవన్తి । వ్యా-
వృతమేవ తైర్యజమానో గచ్ఛతి । యాని దారుమయాణి పాత్రాణి
భవన్తి । అముమేవ తైర్లోకమభిజయతి । యాని మృన్మయాని ।

ఇమమేవ త్రైలోకమభిజయతి । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । కాశ్చత-
స్రస్థాలీర్వాయవ్యాస్సఙ్గ్రహాణీతి । దేవా వై పృశ్నిమదు-
హ్రన్ ॥ ౪ ॥ తస్యా ఏతే స్తనా ఆసన్ । ఇయం వై పృశ్నిః ।
తామాదిత్యా ఆదిత్యస్థాల్యా చతుష్పదః పశూనదుహ్రన్ । యదా-
దిత్యస్థాలీ భవతి । చతుష్పద ఏవ తయా పశూన్ యజమాన
ఇమాం దుహే । తామిన్ద్ర ఉక్థ్యస్థాల్యేన్ద్రియమదుహత్ । యదు-
క్థ్యస్థాలీ భవతి । ఇన్ద్రియమేవ తయా యజమాన ఇమాం
దుహే । తాం విశ్వేదేవా ఆగ్రయణస్థాల్యోర్జమదుహ్రన్ । యదా-
గ్రయణస్థాలీ భవతి ॥ ౫ ॥ ఊర్జమేవ తయా యజమాన ఇమాం
దుహే । తాం మనుష్యా ధ్రువస్థాల్యాఽఽయురదుహ్రన్ । యద్ధ్రు-
వస్థాలీ భవతి । ఆయురేవ తయా యజమాన ఇమాం దుహే ।
స్థాల్యా గృహ్ణాతి । వాయవ్యేన జుహోతి । తస్మాదన్యేన పాత్రేణ
పశూన్దుహన్తి । అన్యేన ప్రతిగృహ్ణన్తి । అథో వ్యావృత్తమేవ
తద్యజమానో గచ్ఛతి ॥ ౬ ॥

గ్రహాత్వం గ్రహాఞ్జుహోత్యకుర్వతా దుహ్రన్నాగ్రయణస్థాలీ
భవతీనవ చ ॥ ౧ ॥

యువꣳ సురామమశ్వినా । నముచావాసురే సచా । విపిపా-
నా శుభస్పతీ । ఇన్ద్రం కర్మ స్వావతమ్ । పుత్రమివ పితరా-
వశ్వినోభా । ఇన్ద్రావతం కర్మణా దꣳసనాభిః । యత్సురా-
మం వ్యపిబశ్శచీభిః । సరస్వతీ త్వా మఘవన్నభీష్ణాత్ । అహావ్యగ్నే

హావిర్గాస్యైతే । స్రుచీవ ఘృతం చమూ ఇవ సోమః ॥ ౭ ॥ వాజస-
నిగ్ంం రయిమస్మే సువీరమ్ । ప్రశస్తం ధేహి యశసం బృహన్తమ్ ।
యస్మిన్నశ్వాస ఋషభాస ఉక్షణః । వశా మేషా అవసృష్టాస ఆహు-
తాః । కీలాలపే సోమపృష్ఠాయ వేధసే । హృదా మతిం జనయ చారు-
మగ్నయే । నానా హి వాం దేవహితగ్ంసదో మితమ్ । మా సగ్ంసృక్షా-
థాం పరమే వ్యోమన్ । సురా త్వమసి శుష్మిణీ సోమ ఏషః । మా
మా హిగ్ంసీస్స్వాం యోనిమావిశన్ ॥ ౮ ॥ యదత్ర శిష్టగ్ం రసినస్సు-
తస్య । యదిన్ద్రో అపిబచ్ఛచీభిః । అహం తదస్య మనసా శివేన । సోమగ్ం
రాజానమిహ భక్షయామి । ద్వే స్రుతీ అశృణవం పితౄణామ్ । అహం
దేవానాముత మర్త్యానామ్ । తాభ్యామిదం విశ్వం భువనగ్ంసమేతి ।
అన్తరా పూర్వమపరం చ కేతుమ్ । యస్తే దేవ వరుణ గాయత్రఛన్దాః
పాశం । తం త ఏతేనావయజే ॥ ౯ ॥ యస్తే దేవ వరుణ త్రిష్టుప్ఛన్దాః
పాశః । తం త ఏతేనావయజే । యస్తే దేవ వరుణ జగతీఛన్దాః పాశః ।
తం త ఏతేనావయజే । సోమో వా ఏతస్య రాజ్యమాదత్తే । యో
రాజా సన్రాజ్యో వా సోమేన యజతే । దేవసువామేతాని హవీగ్ంషి
భవన్తి । ఏతావన్తో వై దేవానాగ్ం సవాః । త ఏవాస్మై సవాన్ప్ర
యచ్ఛన్తి । త ఏనం పునస్సువన్తే రాజ్యాయ । దేవసూ రాజా భవతి ॥ ౧౦ ॥

సోమ అవిశన్ యజే రాజ్యాయైకం చ ॥ ౨ ॥

ఉదస్థాద్దేవ్యదితిర్విశ్వరూపీ । ఆయుర్యజ్ఞపతావధాత్ । ఇన్ద్రా-
య కృణ్వతీ భాగమ్ । మిత్రాయ వరుణాయ చ । ఇయం వా అగ్ని-

హోత్రీ । ఇయం వా ఏతస్య నిషీదతి । యస్యాగ్నిహోత్రీ నిషీదతి । తాముత్థాపయేత్ । ఉదస్థాద్దేవ్యదితిరితి । ఇయం వై దేవ్యదితిః ॥౧౧॥ ఇమామేవాస్మా ఉత్థాపయతి । ఆయుర్యజ్ఞపతావధాదిత్యాహ । ఆయురేవాస్మిన్దధాతి । ఇన్ద్రాయ కృణ్వతీ భాగం మిత్రాయ వరుణాయ చేత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ । అవర్తిం వా ఏషైతస్య పాప్మానం ప్రతిఖ్యాయ నిషీదతి । యస్యాగ్నిహోత్ర్యుపసృష్టా నిషీదతి । తాం దుగ్ధ్వా బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ । యస్యాన్నం నాద్యాత్ । అవర్తిమేవాస్మిన్పాప్మానం ప్రతిముఞ్చతి ॥౧౨॥ దుగ్ధ్వా దదాతి । న హ్యదుగ్ధా దక్షిణా దీయతే । పృథివీం వా ఏతస్య పయః ప్రవిశతి । యస్యాగ్నిహోత్రం దుహ్యమానగ్ం స్కన్దతి । యదద్య దుగ్ధం పృథివీమసక్త । యదోషధీరత్యసరద్యదాపః । పయో గృహేషు పయో అఘ్నియాసు । పయో వత్సేషు పయో అస్తు తన్మయీత్యాహ । పయ ఏవాత్మన్గృహేషు పశుషు ధత్తే । అప ఉపసృజతి ॥౧౩॥ అద్భిర్వై న-దాప్నోతి । యో వై యజ్ఞస్యార్తేనానార్తగ్ం సగ్ంసృజతి । ఉభే వై తే తర్హ్యృచ్ఛతః । ఋచ్ఛతి ఖలు వా ఏతదగ్నిహోత్రమ్ । యద్దుహ్యమానగ్ం స్కన్దతి । యదభిదుహ్యాత్ । ఆర్తేనానార్తం యజ్ఞస్య సగ్ంసృజేత్ । తదేవ యాదృక్కీదృక్చ హోతవ్యమ్ । అథాన్యాం దుగ్ధ్వా పునర్హోతవ్యమ్ । అనార్తేనైవార్తం యజ్ఞస్య నిష్కరోతి ॥ ౧౪ ॥ యద్యుద్ధృతస్య స్కన్దేత్ । యత్తతో హుత్వా పునరేయాత్ । యజ్ఞం విచ్ఛిన్ద్యాత్ । యత్ప్రస్కన్దేత్ । తన్నిషద్య పున-

గృహ్ణీయాత్ । యత్రైవ స్కన్దతి । తత ఏవైనత్పునర్గృహ్ణాతి । తదేవ స్యాదృక్షీకా-దృక్ష్చ హోతవ్యమ్। అథాన్యాం దుగ్ధ్వా పునర్ హోతవ్యమ్। అనార్తేనైవార్తం యజ్ఞస్య నిష్కరోతి ॥౧౧॥ వి వా ఏతస్య యజ్ఞశ్ఛిద్యతే । యస్యాగ్నిహోత్రేఽధిశ్రితే శ్వాఽన్తరాధావతి।రుద్రః ఖలు వా ఏషః। యదగ్నిః। యద్గామన్వత్యా వర్తయేత్ । రుద్రాయ పశూనపి దధ్యాత్ । అపశుర్యజమానస్స్యాత్ । యదపోఽన్వతిషిఞ్చేత్। అనాద్యమగ్నేరాపః। అనాద్యమాభ్యామపి దధ్యాత్। గార్హపత్యాద్భస్మాదాయ। ఇదం విష్ణుర్విచక్రమ ఇతి వైష్ణవ్యర్చాఽఽహవనీయాద్ధ్వగ్ంసయన్నుద్రవేత్ । యజ్ఞో వై విష్ణుః । యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సంతనోతి । భస్మనా పదమపి వపతి శాన్త్యై ॥ ౧౨ ॥

వై దైవ్యదితిర్మ్నిఞ్చతి సృజతి కరోతి కరోత్యాభ్యామపి దధ్యాత్పఞ్చ చ ॥ 3 ॥

వి వా ఏతస్యాహవనీయో గార్హపత్యం కామయతే వి గార్హపత్య ఆహవనీయమ్।యస్యాగ్నిమనుద్ధృతగ్ం సూర్యోఽభినిమ్రోచతి। దర్భేణ హిరణ్యం ప్రబధ్య పురస్తాద్ధరేత్। అథాగ్నిమ్। అథాగ్నిహోత్రమ్ । యద్ధిరణ్యం పురస్తాద్ధరతి । జ్యోతిర్వై హిరణ్యమ్ । జ్యోతిరేవైనం పశ్యన్నుద్ధరతి। యదగ్నిం పూర్వగ్ం హరేదథాగ్నిహోత్రమ్ ॥౧౩॥ భాగధేయేనైవైనం ప్రణయతి । బ్రాహ్మణ ఆర్షేయ ఉద్ధరేత్ । బ్రాహ్మణో వై సర్వా దేవతాః । సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిరుద్ధరతి। అగ్నిహోత్రముపసాద్యాతమిహోపాసీత।వ్రత-

ప్రమేవ హాతమను మ్రియతే। అన్తం వా ఏష ఆత్మనో గచ్ఛతి। యస్తా-
మ్యతి। అన్తమేవ యజ్ఞస్య గచ్ఛతి। యస్యాగ్నిమనుద్ధృతగ్ం సూ-
ర్యోఽభినిమ్రోచతి॥౧౮॥ పునస్సమన్య జుహోతి। అన్తేనైవాన్తం యజ్-
ఞస్య నిష్కరోతి। వరుణో వా ఏతస్య యజ్ఞం గృహ్ణాతి। యస్యా-
గ్నిమనుద్ధృతగ్ం సూర్యోఽభి నిమ్రోచతి। వారుణం చరుం నిర్వపేత్।
తేనైవ యజ్ఞం నిష్క్రీణీతే। నివా ఏతస్యాహవనీయో గార్హపత్యం
కామయతే। నిగార్హపత్య ఆహవనీయమ్। యస్యాగ్నిమనుద్ధృత-
గ్ం సూర్యోఽభ్యుదేతి। చతుర్గృహీతమాజ్యం పురస్తాద్ధరేత్॥౧౯॥
అథాగ్నిమ్। అథాగ్నిహోత్రమ్। యదాజ్యం పురస్తాద్ధరతి। ఏతద్వా
అగ్నేః ప్రియం ధామ। యదాజ్యమ్। ప్రియేణైవైనం ధామ్నా
సమర్ధయతి। యదగ్నిం పూర్వగ్ం హరత్యథాగ్నిహోత్రమ్। భాగ
ధేయేనైవైనం ప్రణయతి। బ్రాహ్మణ ఆర్షేయ ఉద్ధరేత్। బ్రా-
హ్మణో వై సర్వా దేవతాః॥౨౦॥ సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిరుద్ధ-
రతి। పరాచీ వా ఏతస్మై వ్యుచ్ఛన్తీ వ్యుచ్ఛతి। యస్యాగ్నిమనుద్ధృ-
తగ్ం సూర్యోఽభ్యుదేతి। ఉషాః కేతునా జుషతామ్। యజ్ఞం దేవేభి-
రిన్వితమ్। దేవేభ్యో మధుమత్తమగ్ం స్వాహేతి ప్రత్యఙ్ఙ్నిషద్యాజ్యేన
జుహుయాత్। ప్రతీచీమేవాస్మై వివాసయతి। అగ్నిహోత్రముపసా-
ద్యాతమితో రాసీత। క్షిప్రమేవ హాతమను మ్రియతే। అన్తం వా
ఏష ఆత్మనో గచ్ఛతి॥౨౧॥ యస్తామ్యతి। అన్తమేవ యజ్ఞస్య గ-
చ్ఛతి।యస్యాగ్నిమనుద్ధృతగ్ంసూర్యోఽభ్యుదేతి।పునస్సమన్యజుహో-

తి । అన్తేనైవాన్తం యజ్ఞస్య నిష్కరోతి । నిర్ఋతిర్వా ఏతస్య యజ్ఞం
గృహ్ణాతి। యస్యాగ్నిమనుద్ధృతగ్ంసూర్యోఽభ్యుదేతి। మైత్రంచరుంనిర్వ-
పేత్। తేనైవ యజ్ఞంనిష్క్రీణీతే। యస్యాహవనీయేఽనుద్వాతేగార్-
హపత్య ఉద్వాయేత్ ॥ ౨౨ ॥ యదాహవనీయమనుద్వాప్య గార్-
హపత్యం మన్థేత్ । విచ్ఛిన్ద్యాత్ । భ్రాతృవ్యమస్మై జనయేత్ । య-
దైవ యజ్ఞస్య వాస్తవ్యం క్రియతే । తదను రుద్రోఽవచరతి । య-
త్పూర్వమన్వవస్యేత్ । వాస్తవ్యమగ్నిముపాసీత । రుద్రోఽస్య పశూ-
న్ఘాతుకస్స్యాత్ । ఆహవనీయముద్వాప్య । గార్హపత్యం మన్థేత్ ॥
ఇతః ప్రథమం జజ్ఞే అగ్నిః । స్వాద్యోనేరధి జాతవేదాః । స గాయ-
త్రియా త్రిష్టుభా జగత్యా । దేవేభ్యో హవ్యం వహతు ప్రజానన్నితి ।
ఛన్దోభిరేవైనగ్గ్ంస్వాద్యోనేః ప్రజనయతి।గార్హపత్యం మన్థతి। గార్
హపత్యం వా అన్వాహితాగ్నేః పశవ ఉప తిష్ఠన్తే । స యదుద్వా-
యతి । తదను పశవోఽప క్రామన్తి । ఇషే రయ్యై రమస్వ ॥ సహసే
ద్యుమ్నాయ । ఊర్జేఽపత్యాయేత్యాహ । పశవో వై రయిః ।
పశూనేవాస్మిన్రమయతి । సారస్వతౌ త్వోత్సౌ సమిన్ధాతామిత్యాహ।
ఋక్సామే వై సారస్వతావుత్సౌ । ఋక్సామాభ్యామేవైనగ్ంసమిన్ధే।
సమ్రాడసి విరాడసీత్యాహ । రథన్తరం వై సమ్రాట్ । బృహద్వి-
రాట్ ॥ ౨౩ ॥ తాభ్యామేవైనగ్ం సమిన్ధే । వజ్రో వై చక్రమ్ ।
వజ్రో వా ఏతస్య యజ్ఞం విచ్ఛినత్తి । యస్యానో వా రథో వాఽన్త-
రాఽగ్నీ యాతి । ఆహవనీయముద్వాప్య । గార్హపత్యాదుద్ధరేత్ ।

యదగ్నేః పూర్వం ప్రభృతం పదగ్ం హి తే। సూర్యస్య రశ్మీనన్వా-
తతాన। తత్ర రయిష్ఠామను సం భరైతమ్। సంనస్సృజ సుమత్యా
వాజవత్యేతి ॥ ౩౭ ॥ పూర్వయైవాస్య యజ్ఞేన యజ్ఞమను సంతనోతి।
త్వమగ్నే సప్రథా అసీత్యాహ। అగ్నిస్సర్వా దేవతాః। దేవతా-
భిరేవ యజ్ఞగ్ం సంతనోతి। అగ్నయే పథికృతే పురోడాశమష్టాక
పాలం నిర్వపేత్। అగ్నిమేవ పథికృతగ్ం స్వేన భాగధేయేనోప ధా-
వతి। స ఏవైనం యజ్ఞియం పన్థామపి నయతి। అనడ్వాన్దక్షిణా।
వహీ హ్యేష సమృద్ధ్యై ॥ ౩౮ ॥

హరత్యథాగ్నిహోత్రం నిమ్రోచతి వారేద్దేవతా గచ్ఛ-
త్యుద్వాయేన్మథ్రమస్వ బృహద్విరాడితి నవ చ ॥ ౪ ॥

నివై పూర్వం త్రీణి నిమ్రోచతి దక్షిణా యద్ధిరణ్యమగ్ని-
హోత్రం పునర్వరుణో వారుణం నివా ఏతస్యాభ్యుదేతి చతుర్గృహీత-
మాజ్యంయదాజ్యం పరాచ్యుషాః పునమిత్రో మైత్రం యస్యాహవ-
నీయేఽనుద్వాతే గార్హపత్యే యద్వై ॥

యస్య ప్రాతస్సవనే సోమోఽతిరిచ్యతే। మాధ్యన్దినగ్ం సవ-
నం కామయమానోఽభ్యతిరిచ్యతే। గాధ్ఞయతి మరుత్వామిత్తి ధయ-
ద్వతీషు కుర్వన్తి। హీనస్తి వై పన్థ్యధీతమ్। పన్థీవ ఖలు వా ఏతత్।
యత్సవనస్యాతిరిచ్యతే। యద్ధయద్వతీషు కుర్వన్తి। పన్థశ్యాత్తై।
గాయత్రగ్ం సామ భవతి పఞ్చదశస్తోమః। తేనైవ ప్రాతస్సవనాన్న-
యన్తి ॥ ౩౯ ॥ మరుత్వతీషు కుర్వన్తి। తేనైవ మాధ్యన్దినాత్సవ-

న్నాన్నయన్తి। హోతుశ్చమసమనూన్నయన్తే। హోతాఽనుశగ్ంసతి। మధ్యత ఏవ యజ్ఞగ్ం సమాదధాతి। యస్య మాధ్యన్దినే సవనే సోమోఽతిరిచ్యేత। ఆదిత్యం తృతీయసవనం కామయమానోఽభ్యతిరిచ్యతే। గౌరీవీతగ్ం సామ భవతి। అతిరిక్తం వై గౌరీవీతమ్। అతిరిక్తం యత్సవనస్యాతిరిచ్యతే ॥౨౯॥ అతిరిక్తస్య శాన్త్యై। బణ్మహాగ్ం అసి సూర్యేతి కుర్వన్తి। యస్మైవాదిత్యస్య సవనస్య కామేనాతిరిచ్యతే। తేనైవైనం కామేన సమర్ధయన్తి। గౌరీవీతగ్ంసామ భవతి। తేనైవ మాధ్యన్దినాత్సవనాన్నయన్తి। ప్తద్ధోస్తోమః। తేనైవ తృతీయసవనాన్నయన్తి। హోతుశ్చమసమనూన్నయన్తే। హోతాఽనుశగ్ంసతి ॥3౦॥ మధ్యత ఏవ యజ్ఞగ్ం సమాదధాతి। యస్య తృతీయసవనే సోమోఽతిరిచ్యేత। ఉక్థ్యం కుర్వీత। యస్యోక్థ్యేఽతిరిచ్యేత। అతిరాత్రం కుర్వీత। యస్యాతిరాత్రేఽతిరిచ్యేత। తత్తద్వై దుష్ప్రజ్ఞానమ్। యజమానం వా ఏతత్పశవ ఆసాహ్యాయన్తి। బృహత్సామ భవతి। బృహద్వా ఇమాంల్లోకాన్దాధార। బార్హతాః పశవః। బృహతైవాస్మై పశూన్దాధార। శిపివిష్టవతీషు కుర్వన్తి। శిపివిష్టో వై దేవానాం పుష్టమ్। పుష్ట్యైవైనగ్ం సమర్ధయన్తి। హోతుశ్చమసమనూన్నయన్తే। హోతాఽనుశగ్ంసతి। మధ్యత ఏవ యజ్ఞగ్ం సమాదధాతి ॥ 3౧ ॥

యన్తి సవనస్యాతిరిచ్యతే శగ్ంసతి దాధారాష్టౌ చ ॥ ౫ ॥

ఏకైకో వై జనతాయామిన్ద్రః। ఏకం వా ఏతావిన్ద్రావభి స-

గ్ంసునుతః । యథా ద్వౌ సగ్ంసునుతః । ప్రజాపతిర్వా ఏష వితా- యతే । యద్యజ్ఞః । తస్య గ్రావాణో దన్తాః । అన్యతరం వా ఏతే సగ్ంసున్వతోర్నిర్బఘ్నతి । పూర్వేణోపసృత్యా దేవతా ఇత్యాహుః । పూర్వోఽపసృతస్య వై శ్రేయాన్భవతి । ఏతివన్త్యాజ్యాని భవన్త్య- భిజిత్యై ॥3౨॥ మరుత్వతీః ప్రతిపదః । మరుతో వై దేవానామపరాజి- తమాయతనమ్ । దేవానామేవాపరాజిత ఆయతనే యతతే । ఉభే బృహద్రథన్తరే భవతః । ఇయం వావ రథన్తరమ్ । అసౌ బృహత్ । ఆభ్యామేవైనమన్తరేతి । వాచశ్చ మనసశ్చ । ప్రాణాచ్చాపానాచ్చ- దివశ్చ పృథివ్యాశ్చ ॥33॥ సర్వస్మాద్విత్తాద్వేద్యాత్ । అభీవర్తో బ్ర- హ్మసామం భవతి । సువర్గస్య లోకస్యాభివృత్త్యై । అభిజిద్భవతి । సువర్గస్య లోకస్యాభిజిత్యై । విశ్వజిద్భవతి । విశ్వస్య జిత్యై । యస్య భూయాగ్ంసో యజ్ఞక్రతవ ఇత్యాహుః । స దేవతా వృఙ్క్త ఇతి । యద్యగ్నిష్టోమస్సోమః పరస్తాథ్స్యాత్ ॥3౪॥ ఉక్థ్యం కుర్వీత । యద్యుక్థ్యస్స్యాత్ । అతిరాత్రం కుర్వీత । యజ్ఞక్రతుభిరేవాస్య దేవతా వృఙ్క్తే । యో వై ఛన్దోభిరభిభవతి । స సగ్ంసున్వతోరభిభవతి । సంవేశాయ త్వోపవేశాయ త్వేత్యాహ । ఛన్దాగ్ంసి వై సంవేశ ఉప- వేశః । ఛన్దోభిరేవాస్య ఛన్దాగ్ంస్యభిభవతి । ఇష్టర్గో వా ఋత్విజామ- ధ్వర్యుః ॥3౫॥ ఇష్టర్గః ఖలు వై పూర్వోఽర్ష్టుః క్షీయతే । ప్రాణా- పానౌ మృత్యోర్మాపాతమిత్యాహ । ప్రాణాపానయోరేవ శ్రయతే । ప్రాణాపానౌ మామా హాసిష్టమిత్యాహ । నైనం పురాఽఽయుషః

ప్రాణాపానౌజహితః । ఆర్తిం వా ఏతే నియన్తి । యేషాం దీక్షి-
తానాం ప్రమీయతే। తం యదవవర్జేయుః। క్రూరకృతామివైషాం
లోకస్స్యాత్ ।ఆహరత దహేతి బ్రూయాత్ ॥3౬॥ తం దక్షిణతో వేద్యై ని-
ధాయ।సర్పరాజ్ఞియా ఋగ్భిస్స్తుయుః । ఇయం వై సర్పతో రాజ్ఞీ।
అస్యా ఏవైనం పరిదదతి। వ్యృద్ధం తదిత్యాహుః। యత్ స్తుతమనను-
శస్తమితి।హోతా ప్రథమః ప్రాచీనావీతీ మార్జాలీయం పరీయాత్।
యామీరనుబ్రువన్ ।సర్పరాజ్ఞీనాం కీర్తయేత్ ।ఉభయోరేవైనం లోక-
యోః పరిదదతి ॥ 3౭ ॥ అథో ధువన్త్యేవైనమ్ । అథో న్యేవాస్మై
హ్నువతే । త్రిః పరియన్తి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏభ్య ఏవైనం
లోకేభ్యో ధువతే । త్రిః పునః పరియన్తి । షట్థ్ సంపద్యన్తే ।
షడ్వా ఋతవః । ఋతుభిరేవైనం ధువతే । అగ్న ఆయూంషి
పవస ఇతి ప్రతిపదం కుర్వీరన్ । రథన్తరసామైషాగ్ం సోమస్స్యాత్ ।
ఆయురేవాత్మన్దధతే । అథో పాప్మానమేవ విజహతో యన్తి ॥ 3౮ ॥

అభిజిత్త్యై పృథివ్యాశ్చ స్యాదధ్వర్యుర్బ్రూయాల్లోకయోః
పరిదదతి కుర్వీరగ్గ్ంస్త్రీణి చ ॥ ౬ ॥

అసూర్యం వా ఏతస్మాద్వర్ణం కృత్వా । పశవో వీర్యమపక్రా-
మన్తి । యస్య యూపో విరోహతి । త్వాష్ట్రం బహురూపమాలభేత।
త్వష్టా వై రూపాణామీశే।య ఏవ రూపాణామీశే।సోఽస్మిన్పశూన్
వీర్యం యచ్ఛతి । నాస్మాత్పశవో వీర్యమపక్రామన్తి। ఆర్తిం వా ఏ-
తే నియన్తి । యేషాం దీక్షితానామగ్నిరుద్వాయతి ॥ 3౯ ॥ యదా-

హావనీయ ఉద్వాయేత్ । యత్తం మన్థేత్ । విచ్ఛిన్ద్యాత్ । భ్రాతృ-
వ్యమస్మై జనయేత్ । యదాహవనీయ ఉద్వాయేత్ । అగ్నీద్ధ్రాదు-
ద్ధరేత్ । యదాగ్నీద్ధ్ర ఉద్వాయేత్ । గార్హపత్యాదుద్ధరేత్ । య-
ద్గార్హపత్య ఉద్వాయేత్ । అత ఏవ పునర్మన్థేత్ ॥ ౪౦ ॥ అ-
త్ర వావ స నిలయతే । యత్ర ఖలు వై నిలీనముత్తమం పశ్యన్తి ।
తదేనమిచ్ఛన్తి । యస్మాద్దారోరుద్వాయేత్ । తస్యారణీ కుర్యాత్ ।
క్రుముకమపి కుర్యాత్ । ఏషా వా అగ్నేః ప్రియా తనూః । యత్క్రు-
ముకః । ప్రియయైవైనం తనువా సమర్ధయతి । గార్హపత్యం మ-
న్థతి ॥౪౧॥ గార్హపత్యో వా అగ్నేర్యోనిః । స్వాదేవైనం యోనే-
ర్జనయతి । నాస్మై భ్రాతృవ్యం జనయతి । యస్య సోమ ఉపదస్యేత్ ।
సువర్ణగ్ం హిరణ్యం ద్వేధా విచ్ఛిద్య । ఋజీషేఽన్యదాధూనుయాత్ ।
జుహుయాదన్యత్ । సోమమేవాభిషుణోతి । సోమం జుహోతి । సోమస్య
వా అభిషూయమాణస్య ప్రియా తనూరుదక్రామత్ ॥౪౨॥ తథ్సు-
వర్ణగ్ం హిరణ్యమభవత్ । యథ్సువర్ణగ్ం హిరణ్యం కుర్వన్తి ।
ప్రియయైవైనం తనువా సమర్ధయన్తి । యస్యాక్రీతగ్ం సోమమపహ-
రేయుః । క్రీణీయాదేవ । సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః । యస్య క్రీత-
మపహరేయుః । ఆదారాగ్ంశ్చ ఫాల్గునాని చాభిషుణుయాత్ । గాయ-
త్రీ యగ్ం సోమమాహరత్ । తస్య యోఽగ్ంశుః పరాఽపతత్ ॥
త ఆదారా అభవన్ । ఇన్ద్రో వృత్రమహన్ । తస్య వల్కః పరాఽ-
పతత్ । తాని ఫాల్గునాన్యభవన్ । పశవ్యో వై ఫాల్గునాని । పశవ్య-

స్సమ్రాజా । యదాదారాగ్ంశ్చ ఫాల్గునాని చాభిషుణోతి । సో-
మమేవ రాజానమభిషుణోతి । శృతేన ప్రాతస్సవనే శ్రీణీయాత్ ।
దధ్నా మాధ్యన్దినే ॥ ౪౮ ॥ శీతమిశ్రేణ తృతీయసవనే । అగ్నిష్టోమ-
స్సామస్స్యాద్రథన్తరసామా । య ఏవ ర్త్విజో వృతాస్స్యుః । త
ఏనయాజయేయుః । ఏకాఙ్గాన్దక్షిణాన్దద్యాత్తేభ్య ఏవ । పున-
య
స్సోమఙ్క్రీణీయాత్ । యజ్ఞేనైవ తద్యజ్ఞమిచ్ఛతి । సైవ తతః ప్రాయ-
శ్చిత్తిః । సర్వాభ్యో వా ఏష దేవతాభ్యస్సర్వేభ్యః పృష్ఠేభ్య ఆత్మా-
నమాగురతే । యస్సత్త్రియాగురతే । ఏతావాన్ఖలు వై పురుషః ।
యావదస్య విత్తమ్ । సర్వవేదసేన యజేత । సర్వపృష్ఠోఽస్య సోమ-
స్స్యాత్ । సర్వాభ్య ఏవ దేవతాభ్యస్సర్వేభ్యః పృష్ఠేభ్య ఆత్మాన-
న్నిష్క్రీణీతే ॥ ౪౯ ॥

ఉద్వాయతి మన్థన్నత్యకాత్రిమత్స్వరాఽపతన్మధ్యన్దిన ఆగురతై
పఞ్చ చ ॥ ౭ ॥

పవమానస్సువర్జనః । పవిత్రేణ విచర్షణిః । యః పోతా స
పునాతు మా । పునన్తు మా దేవజనాః । పునన్తు మనవో ధియా ।
పునన్తు విశ్వ ఆయవః । జాతవేదః పవిత్రవత్ । పవిత్రేణ పునాహి
మా । శుక్రేణ దేవ దీద్యత్ । అగ్నే క్రత్వా క్రతూగ్ంరను ॥ ౫౦ ॥
యత్తే పవిత్రమర్చిషి । అగ్నే వితతమన్తరా । బ్రహ్మ తేన
పునీమహే । ఉభాభ్యాన్దేవ సవితః । పవిత్రేణ సవేన చ ।
ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే । వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్ । యస్యై

బృహస్పతిస్తనువో వీతపృష్ఠాః । తయా మదన్తస్సధమాద్యేషు । వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణామ్ ॥ ౪౭ ॥ వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు । వాతః ప్రాణేనేషిరో మయోభూః । ద్యావాపృథివీ పయసా పయోభిః । ఋతావరీ యజ్ఞియే మా పునీతామ్ । బృహద్భిస్సవితస్తృభిః । వర్షిష్ఠైర్దేవ మన్మభిః । అగ్నే దక్షైః పునాహి మా । యేన దేవా అపునత । యేనాపో దివ్యఙ్కశః । తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా ॥ ౪౮ ॥ ఇదం బ్రహ్మపునీమహే । యః పావమానీరధ్యేతి । ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్ । సర్వగ్ం స పూతమశ్నాతి । స్వదితం మాతరిశ్వనా । పావమానీర్యో అధ్యేతి । ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్ । తస్మై సరస్వతీ దుహే । క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకమ్ । పావమానీస్స్వస్త్యయనీః ॥ ౪౯ ॥ సుదుఘా హి పయస్వతీః । ఋషిభిస్సమ్భృతో రసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్ । పావమానీర్దిశన్తునః । ఇమల్లోకమథో అముమ్ । కామాన్సమర్ధయన్తు నః । దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః । పావమానీస్స్వస్త్యయనీః । సుదుఘా హి ఘృతశ్చుతః । ఋషిభిస్సమ్భృతో రసః ॥ ౫౦ ॥ బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతే సదా । తేన సహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునన్తు మా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్ । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్ । తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్ । పూతం బ్రహ్మ పునీమహే । ఇన్ద్రస్సునీతీ సహ మా

పునాతు । సోమస్స్వస్త్వా వరుణస్సమీచ్యా । యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతు మా । జాతవేదా మోర్జయన్త్యా పునాతు ॥ ౧౧ ॥

అను రఘ్నూనాం బ్రహ్మణా స్వస్త్యయనీస్సుదుఘా హి ఘృతశ్చుత ఋషిభిస్సంభృతో రసః పునాతు త్రీణి చ ॥ ౮ ॥

ప్రజా వైసత్రమాసత తప స్తప్యమానా అజుహ్వతీః । దేవా అపశ్యఞ్చమసఞ్ఘృతస్య పూర్ణగ్ం స్వధామ్ । తముపోదతిష్ఠన్తమజుహవుః । తేనార్ధమాస ఊర్జమవారున్ధత । తస్మాదర్ధమాసే దేవా ఇజ్యన్తే । పితరోఽపశ్యఞ్చమసఞ్ఘృతస్య పూర్ణగ్ం స్వధామ్ । తముపోదతిష్ఠ న్తమజుహవుః । తేన మాస్యూర్జమవారున్ధత । తస్మాన్మాసి పితృభ్యః క్రియతే । మనుష్యా అపశ్యఞ్చ మసఞ్ఘృతస్య పూర్ణగ్ంస్వధామ్ ॥ ౧౧ ॥ తముపోదతిష్ఠన్తమజుహవుః । తేనద్వయీమూర్జమవారున్ధత । తస్మాద్ద్విరహ్నో మనుష్యేభ్య ఉప హ్రియతే। ప్రాతశ్చ సాయఞ్చ । పశవోఽపశ్యఞ్చమసఞ్ఘృతస్య పూర్ణగ్ంస్వధాం । తముపోదతిష్ఠన్తమజుహవుః । తేన త్రయీమూర్జమవారున్ధత । తస్మాత్త్రిరహ్నః పశవః ప్రేరతే । ప్రాతస్సఙ్గవే సాయం । అసురా అపశ్యఞ్చమసఞ్ఘృతస్య పూర్ణగ్ం స్వధాం ॥ ౧౩ ॥ తముపోదతిష్ఠన్తమజుహవుః । తేన సంవత్సర ఊర్జమవారున్ధత । తే దేవా అమన్యన్త । అమీ వా ఇదమభూవన్ । యద్వయగ్గ్ం స్మ ఇతి । త ఏతాని చాతుర్మాస్యాన్యపశ్యన్ । తాని నిరవపన్ । తైరేవైషాన్తామూర్జమవృఞ్జత । తతో దేవా అభవన్ । పరాఽసురాః ॥

॥౧౦॥ యద్యజతే । యామేవ దేవా ఊర్జమవారున్ధత । తాన్తే నావరున్ధే । యత్పితృభ్యః కరోతి । యామేవ పితర ఊర్జమవారున్ధత । తాన్తే నావరున్ధే । యదావసథేఽన్నగ్ం హరన్తి । యామేవ మనుష్యా ఊర్జమవారున్ధత । తాన్తే నావరున్ధే । యద్దక్షిణాన్దదాతి ॥ ౧౧ ॥ యామేవ పశవ ఊర్జమవారున్ధత । తాన్తే నావరున్ధే । యచ్చాతుర్మాస్యైర్యజతే । యామేవాసురా ఊర్జమవారున్ధత । తాన్తే నావరున్ధే । భవత్యాత్మనా । పరాస్య భ్రాతృవ్యో భవతి । విరాజో వా ఏషా విక్రాన్తిః । యచ్చాతుర్మాస్యాని । వైశ్వదేవేనాస్మిఀల్లోకే ప్రత్యతిష్ఠత్ । వరుణప్రఘాసైరన్తరిక్షే । సాకమేధైరముష్మిఀల్లోకే । ఏష హ త్వై తత్సర్వం భవతి । య ఏవం విద్వాగ్ంశ్చాతుర్మాస్యైర్యజతే ॥ ౧౨ ॥

మనుష్యా అపశ్యఞ్ఛ్రమసఙ్ఘ్రతస్య పూర్ణాగ్ం స్వధామసురా అపశ్యఞ్ఛ్రమసఙ్ఘ్రతస్య పూర్ణాగ్ం స్వధామ సురా దదాత్యతిష్ఠచ్చత్వారి చ ॥ ౯ ॥

అగ్నిర్వావ సంవత్సరః । ఆదిత్యః పరివత్సరః । చన్ద్రమా ఇదావత్సరః । వాయురనువత్సరః । యద్వైశ్వదేవేన యజతే । అగ్నిమేవ తత్సంవత్సరమాప్నోతి । తస్మాద్వైశ్వదేవేన యజమానః । సంవత్సరీణాగ్ం స్వస్తిమాశాస్త ఇత్యాశాసీత । యద్వరుణప్రఘాసైర్యజతే । ఆదిత్యమేవ తత్పరివత్సరమాప్నోతి ॥౧౩॥ తస్మాద్వరుణప్రఘాసైర్యజమానః । పరివత్సరీణాగ్ం స్వస్తిమాశాస్త ఇత్యాశా-

సీత । యథ్సాకమేధైర్యజతే । చన్ద్రమసమేవ తదిదావథ్సరమాప్నోతి ।
తస్మాథ్సాకమేధైర్యజమానః । ఇదావథ్సరీణాగ్ం స్వస్తిమాశాస్త
ఇత్యాశాసీత । యత్పితృయజ్ఞేన యజతే । దేవానేవ తదన్వవస్యతి ।
అథవా అస్య వాయుశ్చానువథ్సరశ్చాప్రీతావుచ్ఛిష్యేతే । యచ్ఛునా-
సీరీయేణ యజతే ॥ ౫౮ ॥ వాయుమేవ తదనువథ్సరమాప్నోతి ।
తస్మాచ్ఛునాసీరీయేణ యజమానః । అనువథ్సరీణాగ్ం స్వస్తిమా-
శాస్త ఇత్యాశాసీత । సంవథ్సరం వా ఏష ఈప్సతీత్యాహుః । యశ్చా-
తుర్మాస్యైర్యజత ఇతి । ఏష హ త్వై సంవథ్సరమాప్నోతి । య
ఏవం విద్వాగ్ంశ్చాతుర్మాస్యైర్యజతే । విశ్వే దేవాస్సమయజన్త ।
తే౽గ్నిమేవాయజన్త । త ఏతం లోకమజయన్ ॥ ౫౯ ॥ యస్మిన్న-
గ్నిః । యద్వైశ్వదేవేన యజతే । ఏతమేవ లోకం జయతి । యస్మి-
న్నగ్నిః । అగ్నేరేవ సాయుజ్యముపైతి । యదా వైశ్వదేవేన యజతే ।
అథ సంవథ్సరస్య గృహపతిమాప్నోతి । యదా సంవథ్సరస్య గృహ-
పతిమాప్నోతి । అథ సహస్రయాజినమాప్నోతి । యదా సహస్ర-
యాజినమాప్నోతి ॥ ౬౦ ॥ అథ గృహమేధినమాప్నోతి । యదా
గృహమేధినమాప్నోతి । అథాగ్నిర్భవతి । యదాగ్నిర్భవతి । అథ
గౌర్భవతి । ఏషా వై వైశ్వదేవస్య మాత్రా । ఏతద్వా ఏతేషా-
మవమమ్ । అతో౽తో వా ఉత్తరాణి శ్రేయాగ్ంసి భవన్తి । యద్విశ్వే
దేవాస్సమయజన్త । తద్వైశ్వదేవస్య వైశ్వదేవత్వమ్ ॥ ౬౧ ॥ ఆ-
ఖాద్రిలోక్యే వరుణగ్ం రాజానం వరుణప్రఘాసైరయజత । స ఏత

ల్లోఁకమజయత్ । యస్మిన్నాదిత్యః । యద్వరుణప్రఘాసైర్యజతే ।
ఏతమేవ లోకఞ్జయతి । యస్మిన్నాదిత్యః । ఆదిత్యస్యైవ సాయుజ్య-
ముపైతి । యదాదిత్యో వరుణగ్ం రాజానం వరుణప్రఘాసైరయజత ।
తద్వరుణప్రఘాసానాం వరుణప్రఘాసత్వం । అథ సోమో రాజా ఛన్దా-
గ్ంసి సాకమేధై రయజత ॥ ౧౭ ॥ స ఏతల్లోఁకమజయత్ ।
యస్మిగ్ంశ్చన్ద్రమా విభాతి । యత్సాకమేధైర్యజతే । ఏతమేవ లోక
ఞ్జయతి । యస్మిగ్ంశ్చన్ద్రమా విభాతి । చన్ద్రమస ఏవ సాయుజ్యము-
పైతి । సోమో వై చన్ద్రమాః । ఏష హ త్వై సాక్షాథ్సోమం భక్ష-
యతి । య ఏవం విద్వాన్థ్సాకమేధైర్యజతే । యథ్సోమశ్చ రాజా
ఛన్దాగ్ంసి చ సమైధన్త ॥ తథ్సాకమేధానాగ్ం సాకమేధత్వం ।
అథర్తవః పితరః ప్రజాపతిం పితరం పితృయజ్ఞేనాయజన్త । త ఏ-
తల్లోఁకమజయన్ । యస్మిన్నృతవః । యత్పితృయజ్ఞేన యజతే । ఏత-
మేవ లోకఞ్జయతి । యస్మిన్నృతవః । ఋతూనామేవ సాయుజ్య-
ముపైతి । యదృతవః పితరః ప్రజాపతిం పితరం పితృయజ్ఞేనాయజన్త ।
తత్పితృయజ్ఞస్య పితృయజ్ఞత్వం ॥ ౧౮ ॥ అథౌషధయ ఇమన్దేవ
న్త్ర్యమ్బకైరయజన్త ప్రథేమహీతి । తా వై తా అప్రథన్త । య ఏ-
వం విద్వాగ్ంస్త్ర్యమ్బకైర్యజతే । ప్రథతే ప్రజయా పశుభిః । అ-
థ వాయుః పరమేష్ఠినగ్ం శునాసీరీయేణాయజత । స ఏతల్లోఁకమజ-
యత్ । యస్మిన్వాయుః । యచ్ఛునాసీరీయేణ యజతే । ఏతమేవ
లోకఞ్జయతి । యస్మిన్వాయుః ॥ ౧౯ ॥ వాయోరేవ సాయు-

జ్యముపైతి । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । ప్ర చాతుర్మాస్యయాజీ మీ-
యతా 3 న ప్రమీయతా 3 ఇతి । జీవన్వా ఏషఋతూనప్యేతి । యది
వసన్తా ప్రమీయతే । వసన్తో భవతి । యది గ్రీష్మే గ్రీష్మః । యది
వర్షాసు వర్షాః । యది శరది శరత్ । యది హేమన్తే హేమన్తః ।
ఋతుర్భూత్వా సంవథ్సరమప్యేతి । సంవథ్సరః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతి-
ర్వావైషః ॥ ౯౯ ॥

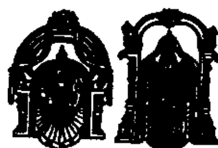
పరివథ్సరమాప్నోతి శునాసీరీయేణ యజతేఽజయన్థ్సహస్ర-
యాజినమాప్నోతి వైశ్వదేవత్వగ్ం సాకమేధైరయజత స్తమైధన్త
పితృయజ్ఞత్వఞ్జయతి యస్మిన్వాయుర్ హేమన్తస్త్రీణి చ ॥ ౧౦ ॥

ఉభయే యువగ్ం సురామముదస్థాన్న వై యస్య ప్రాతస్స-
వన ఏకైకోస్సుర్యం పవమానః ప్రజా వై సత్రమాసతాగ్నిర్వావ
సంవథ్సరో దశ ॥ ౧౦ ॥

ఉభయా వా ఉదస్థాథ్సర్వాభిరధ్యతో త్రి వావ బ్రాహ్మణే-
ష్వథ గృహమేధినగ్ం షట్థ్షష్టిః ॥ ఉభయా వా హైషః ॥ ౯౯ ॥

హరిః ఓమ్ ॥

పంచమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్.

అగ్నేః కృత్తికాః । శుక్రం పరస్తాజ్జ్యోతిరవస్తాత్ । ప్రజాపతే
రోహిణీ । ఆపః పరస్తాదోషధయోఽవస్తాత్ । సోమస్యేన్దుకా విత-
తాని । పరస్తాద్వయన్తోఽవస్తాత్ । రుద్రస్య బాహూ । మృగయవః
పరస్తాద్విక్షారోఽవస్తాత్ । అదిత్యై పునర్వసూ । వాతః పరస్తాదా-
ర్ద్రమవస్తాత్ ॥ ౧ ॥ బృహస్పతేస్తిష్యః । జుహ్వతః పరస్తాద్యజ-
మానా అవస్తాత్ । సర్పాణామాశ్రేషాః । అభ్యాగచ్ఛన్తః పరస్తా-
దభ్యానృత్యన్తోఽవస్తాత్ । పితృణాం మఘాః । రుదన్తః పరస్తాదప-
భ్రంశోఽవస్తాత్ । అర్యమ్ణః పూర్వే ఫల్గునీ । జాయా పరస్తాదృ-
షభోఽవస్తాత్ । భగస్యోత్తరే । వహతవః పరస్తాద్వహమానా అ-
వస్తాత్ ॥ ౨ ॥ దేవస్య సవితుర్హస్తః । ప్రసవః పరస్తాథ్సనిరవ-
స్తాత్ । ఇన్ద్రస్య చిత్రా । ఋతం పరస్తాథ్సత్యమవస్తాత్ । వాయోర్ని-
ష్ట్యా వ్రతతిః । పరస్తాదసిద్ధిరవస్తాత్ । ఇన్ద్రాగ్నియోర్విశాఖే ।
యుగాని పరస్తాత్కృషమాణా అవస్తాత్ । మిత్రస్యానూరాధాః ।
అభ్యారోహత్పరస్తాదభ్యారూఢమవస్తాత్ ॥ 3 ॥ ఇన్ద్రస్య రోహిణీ ।
శృణత్పరస్తాత్ప్రతిశృణదవస్తాత్ । నిరృత్యై మూలవర్హణీ ।
ప్రతిభఞ్జన్తః పరస్తాత్ప్రతిశృణన్తోఽవస్తాత్ । అపాం పూర్వా అషా-
ఢాః । వర్చః పరస్తాథ్సమితిరవస్తాత్ । విశ్వేషాం దేవానాముత్తరాః ।

అభిజయత్పరస్తాదభిజితమవస్తాత్ । విష్ణోః శ్రోణా పృచ్ఛమానాః । పరస్తాత్పన్థా అవస్తాత్ ॥ ౪ ॥ వసూనాగ్ం శ్రవిష్ఠాః । భూతం పరస్తాద్భూతిరవస్తాత్ । ఇన్ద్రస్య శతభిషక్ । విశ్వవ్యచాః పరస్తాద్విశ్వక్షితిరవస్తాత్ । అజస్యైకపదః పూర్వే ప్రోష్ఠపదాః । వైశ్వానరం పరస్తాద్వైశ్వావసవమవస్తాత్ । అహేర్బుధ్నియస్యోత్తరే । అభిషిఞ్చన్తః పరస్తాదభిషుణ్వన్తోఽవస్తాత్ । పూష్ణో రేవతీ । గావః పరస్తాద్వత్సా అవస్తాత్ । అశ్వినోరశ్వయుజౌ । గ్రామః పరస్తాత్సేనాఽవస్తాత్ । యమస్యాపభరణీః । అపకర్షన్తః పరస్తాదపవహన్తోఽవస్తాత్ । పూర్ణా పశ్చాద్యత్తే దేవా అదధుః ॥ ౫ ॥

ఆర్ద్రామవస్తాద్వహమానా అవస్తాద్భ్యూఢమవస్తాత్పన్థా అవస్తాద్వత్సా అవస్తాత్పఞ్చ చ ॥ ౧ ॥

యత్పుణ్యన్నక్షత్రమ్ । తద్బట్కుర్వీతోపవ్యుషమ్ । యదా వై సూర్య ఉదేతి । అథ నక్షత్రన్నైతి । యావతి తత్ర సూర్యో గచ్ఛేత్ । యత్ర జఘన్యం పశ్యేత్ । తావతి కుర్వీత యత్కారీ స్యాత్ । పుణ్యాహ ఏవ కురుతే । ఏవగ్ం హ వై యజ్ఞేషుఞ్చ శతద్యుమ్నఞ్చ మాత్స్యో నిరవసాయయాఞ్చకార ॥ ౬ ॥ యో హ వై నక్షత్రియం ప్రజాపతిం వేద । ఉభయోరేనల్లోకయోర్విదుః । హస్త ఏవాస్య హస్తః । చిత్రా శిరః । నిష్ట్యా హృదయమ్ । ఊరూ విశాఖే । ప్రతిష్ఠాఽనూరాధాః । ఏష వై నక్షత్రియః ప్రజాపతిః । య ఏవం వేద । ఉభయోరేనల్లోకయోర్విదుః ॥ ౭ ॥ అస్మిగ్ంశ్చాముష్మి-

గ్గ్ంశ్చ । యాఙ్కామయేత దుహితరం ప్రియా స్యాదితి । తాన్నిష్ట్యా-
యాన్దద్యాత్ । ప్రియైవ భవతి । నైవ తు పునరాగచ్ఛతి । అభిజిన్నా-
మ నక్షత్రమ్ । ఉపరిష్టాదషాఢానామ్ । అవస్తాచ్ఛ్రోణాయై । దేవా-
సురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తే దేవాస్తస్మిన్నక్షత్రేఽభ్యజయన్ ॥ ౯ ॥
యదభ్యజయన్ । తదభిజితోఽభిజిత్త్వమ్ । యఙ్కామయేతానపజ-
య్యఞ్జయేదితి । తమేతస్మిన్నక్షత్రే యాతయేత్ । అనపజయ్యమేవ
జయతి । పాపపరాజితమివ తు । ప్రజాపతిః పశూనసృజత । తే నక్ష-
త్రన్నక్షత్రముపాతిష్ఠన్త । తే సమావన్త ఏవాభవన్ । తే రేవతీము-
పాతిష్ఠన్త । తే రేవత్యాం ప్రాభవన్ । తస్మాద్రేవత్యాం పశూనాఙ్కు-
ర్వీత । యత్కిఞ్చార్వాచీనగ్ం సోమాత్ । ప్రైవ భవన్తి । సలిలం వా
ఇదమన్తరాసీత్ । యదతరన్ । తత్తారకాణాన్తారకత్వమ్ । యో వా
ఇహ యజతే । అముగ్ం స లోకన్నక్షతే । తన్నక్షత్రాణాన్నక్షత్ర-
త్వమ్ ॥ ౧౦ ॥ దేవగృహా వై నక్షత్రాణి । య ఏవం వేద । గృహ్యే-
వ భవతి । యాని వా ఇమాని పృథివ్యాశ్చిత్రాణి । తాని నక్షత్రాణి ।
తస్మాదశ్లీలనామగ్ంశ్చిత్రే । నావస్యేన్న యజేత । యథా పాపాహే
కురుతే । తాదృగేవ తత్ । దేవనక్షత్రాణి వా అన్యాని ॥ ౧౧ ॥
యమనక్షత్రాణ్యన్యాని । కృత్తికాః ప్రథమమ్ । విశాఖే ఉత్తమమ్ ।
తాని దేవనక్షత్రాణి । అనూరాధాః ప్రథమమ్ । అపభరణీరుత్తమమ్ ।
తాని యమనక్షత్రాణి । యాని దేవనక్షత్రాణి । తాని దక్షిణేన పరి-
యన్తి । యాని యమనక్షత్రాణి ॥ ౧౨ ॥ తాన్యుత్తరేణ । అన్వేషా-

మర్ధాథ్నే తి । తదనూరాధాః । జ్యేష్ఠమేషామవధిష్యేతి । తజ్జ్యేష్ఠఘ్నీ । మూలమేషామవృక్షామేతి । తన్మూలవర్హణీ । యన్నాసహన్త । తదషాఢాః । యదశ్లోణత్ ॥౧౩॥ తచ్ఛ్రోణా । యదశృణోత్ । తచ్ఛ్రవిష్ఠాః । యచ్ఛతమభిషజ్యన్ । తచ్ఛతభిషక్ । ప్రోష్ఠపదేషూదయచ్ఛన్త । రేవత్యామరవన్త । అశ్వయుజోరయుఞ్జత । అపభరణీష్వపావహన్ । తాని వా ఏతాని యమనక్షత్రాణి । యాన్యేవ దేవనక్షత్రాణి । తేషు కుర్వీత యత్కారీ స్యాత్ । పుణ్యాహ ఏవ కురుతే ॥ ౧౪ ॥

ప్రకారాన్తరేణ వేదోభయోరేవ లోకయోర్వ్యవహారజయనిర్విషయోపాతిష్ఠన్త నక్షత్రత్వమన్యాన్యపి యాని యమనక్షత్రాణ్యశ్లోణాద్యాఘనక్షత్రాణి త్రీణి చ ॥ ౨ ॥

దేవస్య సవితుః ప్రాతః ప్రసవః ప్రాణః । వరుణస్య సాయమాసవోఽపానః । యత్ప్రతీచీనం ప్రాతస్తనాత్ । ప్రాచీనగ్ం సఙ్గవాత్ । తతో దేవా అగ్నిష్టోమన్నిరమిమత । తత్తదాత్తవీర్యన్నిర్మార్గః । మిత్రస్య సఙ్గవః । తత్పుణ్యన్తేజస్వ్యహః । తస్మాత్తర్హి పశవస్సమాయన్తి । యత్ప్రతీచీనగ్ం సఙ్గవాత్ ॥౧౫॥ ప్రాచీనం మధ్యన్దినాత్ । తతో దేవా ఉక్థ్యన్నిరమిమత । తత్తదాత్తవీర్యన్నిర్మార్గః । బృహస్పతేర్మధ్యన్దినః తత్పుణ్యన్తేజస్వ్యహః । తస్మాత్తర్హి తేక్ష్ణిష్ఠన్తపతి । యత్ప్రతీచీనం మధ్యన్దినాత్ । ప్రాచీనమపరాహ్ణాత్ । తతో దేవాష్షోడశిన

స్మిరమిమత । త త్తదా త్తవీర్యస్మిన్మార్గః ॥ ౧౬ ॥ భగస్యాపరాహ్ణః । తత్పుణ్య స్తేజస్వ్యహః । తస్మాదపరాహ్ణే కుమార్యో భగమిచ్ఛమానాశ్చరన్తి । యత్ప్రతీచీనమపరాహ్ణాత్ । ప్రాచీనగ్ం సాయాత్ । తతో దైవా అతిరాత్రస్మిరమిమత । త త్తదా త్తవీర్యస్మిన్మార్గః । వరుణస్య సాయమ్ । తత్పుణ్య స్తేజస్వ్యహః । తస్మాత్తర్హి నానృతం వదేత్ ॥౧౭॥ బ్రాహ్మణో వా అష్టావిగ్ంశో నక్షత్రాణామ్।సమానస్యాహ్నః పఞ్చ పుణ్యాని నక్షత్రాణి । చత్వార్యశ్లీలాని । తాని నవ । యచ్చ పరస్తాన్నక్షత్రాణాం యచ్చావస్తాత్ । తాన్యేకాదశ । బ్రాహ్మణో ద్వాదశః । య ఏవవిద్వాన్థ్సంవథ్సరం వ్రతఞ్చరతి । సంవథ్సరేణైవాస్య వ్రతగ్ంగుప్తం భవతి । సమానస్యాహ్నః పఞ్చ పుణ్యాని నక్షత్రాణి। చత్వార్యశ్లీలాని। తాని నవ। ఆగ్నేయీ రాత్రిః। ఐన్ద్రమహః । తాన్యేకాదశ । ఆదిత్యో ద్వాదశః । య ఏవవిద్వాన్థ్సంవథ్సరవ్రతఞ్చరతి । సంవథ్సరేణైవాస్య వ్రతగ్ంగుప్తంభవతి ॥ ౧౮ ॥

సృజవాథ్షోడశిన్తస్మిరమిమత్ర త త్తదా త్తవీర్యస్మిన్మార్గో వదేద్భవతి సమానస్యాహ్నః పఞ్చ పుణ్యాని నక్షత్రాణ్యష్టౌ చ ॥3॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । కతి పాత్రాణి యజ్ఞం వహన్తీతి । త్రయోదశేతి బ్రూయాత్ । స యద్బ్రూయాత్ । కస్తాని నిరమిమీతేతి । ప్రజాపతిరితి బ్రూయాత్ । స యద్బ్రూయాత్ । కుతస్తాని నిరమిమీతేతి । ఆత్మన ఇతి । ప్రాణాపానాభ్యామేవోపాగ్ంశ్వన్తర్యామౌ నిరమిమీత ॥ ౧౯ ॥ వ్యానాదుపాగ్ంశుసవనం । వాచ

ఐన్ద్రవాయవమ్ । దక్షక్రతుభ్యాం మైత్రావరుణమ్ । శ్రోత్రాదా-
శ్వినమ్ । చక్షుషశ్శుక్రామన్థినౌ । ఆత్మన ఆగ్రయణమ్ । అఙ్గేభ్య
ఉక్థ్యమ్ । ఆయుషో ధ్రువం । ప్రతిష్ఠాయా ఋతుపాత్రే । యజ్ఞం వావ
వ తం ప్రజాపతిర్నిరమిమీత । స నిర్మితో నాధ్రియత సమ-
ప్లీయత । స ఏతాన్ప్రజాపతిరపివాపానపశ్యత్ । తాన్నిరవపత్ ।
తైరేవ స యజ్ఞ మప్యవపత్ । యదపివాపా భవన్తి । యజ్ఞస్య
ధృత్యా అసవ్లయాయ ॥ ౨౦ ॥

ఉపాగ్ంశ్వన్తర్యామా నిరమిమీతామిమీత షట్చ ॥ ౪ ॥

ఋతమేవ పరమేష్ఠి । ఋతన్నాత్యేతి కిఞ్చన । ఋతే స-
ముద్ర ఆహితః । ఋతే భూమిరియగ్ం శ్రితా । అగ్నిస్తిగ్మేన శోచి-
షా । తప ఆక్రాన్తముష్ణిహా । శిరస్తపస్యాహితమ్ । వైశ్వానరస్య
తేజసా । ఋతేనాస్య నివర్తయే । సత్యేన పరివర్తయే ॥ ౨౧ ॥ తప-
సాఽస్యానువర్తయే । శివేనాస్యోపవర్తయే । శగ్మేనాస్యాభివర్తయే ।
తదృతన్తథ్సత్యమ్ । తద్వ్రతన్తచ్ఛకేయం । తేన శకేయన్తేన
రాధ్యాసం । యద్ఘర్మః పర్యవర్తయత్ । అన్తాన్పృథివ్యా దివః ।
అగ్నిరీశాన ఓజసా । వరుణో ధీతిభిస్సహ ॥ ౨౨ ॥ ఇన్ద్రో మరుద్భిస్స-
ఖిభిస్సహ । అగ్నిస్తిగ్మేన శోచిషా । తప ఆక్రాన్తముష్ణిహా । శిర-
స్తపస్యాహితం । వైశ్వానరస్య తేజసా । ఋతేనాస్య నివర్తయే ।
సత్యేన పరివర్తయే । తపసాఽస్యానువర్తయే । శివేనాస్యోపవర్తయే ।
శగ్మేనాస్యాభివర్తయే ॥ ౨౩ ॥ తదృతన్తథ్సత్యం । తద్వ్రత

న్తచ్ఛకేయం । తేన శకేయన్తేన రాధ్యాసం । యో అస్యాః పృ-
థివ్యాస్త్వచి । నివర్తయత్యోషధీః । అగ్నిరివోగ్ర ఓజసా । వరుణో
ధీతిభిస్సహ । ఇన్ద్రో మరుద్భిస్సఖిభిస్సహ । అగ్నిస్తిగ్మేన శోచిషా ।
తప ఆక్రాన్తముష్ణిహా ॥ ౨౮ ॥ శిరస్తపస్యాహితం । వైశ్వానరస్య
తేజసా । ఋతేనాస్య నివర్తయే । సత్యేన పరివర్తయే । తపసాఽస్యా-
నువర్తయే । శివేనాస్యోపవర్తయే । శగ్మేనాస్యాభివర్తయే । తదృత
న్తత్సత్యం । తద్వ్రతన్తచ్ఛకేయం । తేన శకేయన్తేన రాధ్యా-
సం ॥ ౨౯ ॥ ఏకం మాసముదసృజత్ । పరమేష్ఠీ ప్రజాభ్యః । తేనా-
భ్యో మహ ఆవహత్ । అమృతం మర్త్యాభ్యః । ప్రజామనుప్రజాయసే ।
తదు తే మర్త్యామృతం । యేన మాసా అర్ధమాసాః । ఋతవః పరి-
వత్సరాః । యేన తే తే ప్రజాపతే । ఈజానస్య న్యవర్తయన్ ॥ ౩౦ ॥
తేనాహమస్య బ్రహ్మణా । నివర్తయామి జీవసే । అగ్నిస్తిగ్మేన శో-
చిషా । తప ఆక్రాన్తముష్ణిహా । శిరస్తపస్యాహితం । వైశ్వానరస్య
తేజసా । ఋతేనాస్య నివర్తయే । సత్యేన పరివర్తయే । తపసాఽస్యా-
నువర్తయే । శివేనాస్యోపవర్తయే । శగ్మేనాస్యాభివర్తయే । తదృత
న్తత్సత్యం । తద్వ్రతన్తచ్ఛకేయం । తేన శకేయన్తేన రాధ్యా-
సం ॥ ౩౧ ॥

పరివర్తయే సహాఽభివర్తయ ఉష్ణిహా రాధ్యాసన్న్యవర్తయ-
న్నుపవర్తయే చత్వారి చ ॥ ౧ ॥

దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత । తదసురా అకుర్వత । తేఽసు-
రా ఊర్ధ్వం పృష్ఠేభ్యో నాపశ్యన్ । తే కేశానగ్రేఽవపన్త । అథ
శ్మశ్రూణి । అథోపపక్షౌ । తతస్తేఽవాఞ్చ ఆయన్ । పరాఽభవన్ ।
యస్యైవం వపన్తి । అవాఙేతి ॥ ౨౮ ॥ అథో పరైవ భవతి । అథ
దేవా ఊర్ధ్వం పృష్ఠేభ్యోఽపశ్యన్ । త ఉపపక్షావగ్రేఽవపన్త । అథ
శ్మశ్రూణి । అథ కేశాన్ । తతస్తేఽభవన్ । సువర్గం లోకమాయన్ ।
యస్యైవం వపన్తి । భవత్యాత్మనా । అథో సువర్గం లోకమేతి ॥ ౨౯ ॥
అథైతన్మనుర్వప్త్రే మిథునమపశ్యత్ । స శ్మశ్రూణ్యగ్రేఽవపత ।
అథోపపక్షౌ । అథ కేశాన్ । తతో వై స ప్రాజాయత ప్రజయా ప-
శుభిః । యస్యైవం వపన్తి । ప్రప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే ।
దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తే సంవత్సరే వ్యాయచ్ఛన్త । తా-
న్దేవాశ్చాతుర్మాస్యైరేవాభి ప్రాయుఞ్జత ॥ ౩౦ ॥ వైశ్వదేవేన
చతురో మాసోఽవృఞ్జతేన్ద్రరాజానః । తాఞ్ఛీర్షన్నిచావర్తయన్త
పరి చ । వరుణప్రఘాసైశ్చతురో మాసోఽవృఞ్జత వరుణరాజానః । తా-
ఞ్ఛీర్షన్నిచావర్తయన్త పరి చ । సాకమేధైశ్చతురో మాసోఽవృ-
ఞ్జత సోమరాజానః । తాఞ్ఛీర్షన్నిచావర్తయన్త పరి చ । యా సం-
వత్సర ఉపజీవాఽఽసీత్ । తామేషామవృఞ్జత । తతో దేవా అభవన్ ।
పరాఽసురాః ॥ ౩౧ ॥ య ఏవం విద్వాగ్ంశ్చాతుర్మాస్యైర్యజతే ।
భ్రాతృవ్యస్యైవ మాసా వృక్త్వా । శీర్షన్నిచ వర్తయతే పరి చ ।
యైషా సంవత్సర ఉపజీవా । వృఙ్క్తే తాం భ్రాతృవ్యస్య । క్షుధాఽ-

ష్య భ్రాతృవ్యః పరా భవతి । లోహితాయసేన నివర్తయతే । య-
ద్వా ఇమామగ్నిర్ ఋతావాగతే నివర్తయతి । ఏతద్వై నాగ్ం రూ-
పఙ్కృత్వా నివర్తయతి । సా తతశ్శ్వశ్శ్వో భూయసీ భవన్త్యేతి ॥ 3౨ ॥
ప్రజాయతే । య ఏవఁవిద్వాల్లోహితాయసేన నివర్తయతే । ఏతద్దేవ
రూపఙ్కృత్వా నివర్తయతే । స తతశ్శ్వశ్శ్వో భూయాన్భవన్నేతి ।
ప్రైవ జాయతే । త్రైణ్యా శలల్యా నివర్తయేత । త్రీణి త్రీణి వై దే-
వానామృద్ధాని । త్రీణి ఛన్దాగ్ంసి । త్రీణిసవనాని । త్రయ ఇమే లో-
కాః ॥ 33 ॥ ఋద్ధ్యామేవ తద్వీర్య ఏషు లోకేషు ప్రతి తిష్ఠతి । య-
చ్చాతుర్మాస్యయాజ్యాత్మనో నావద్యేత్ । దేవేభ్య ఆవృశ్చ్యేత ।
చతృషు చతృషు మాసేషు నివర్తయేత । పరోక్షమేవ తద్దేవేభ్య ఆ-
త్మనోఽవద్యత్యనావ్రస్కాయ । దైవానాం వా ఏష ఆనీతః । యశ్చా-
తుర్మాస్యయాజీ । య ఏవఁవిద్వాన్నిచ వర్తయతే పరి చ । దేవ-
తా ఏవాప్యేతి । నాస్య రుద్రః ప్రజాం పశూనభి మన్యతే ॥ 3౪ ॥

ఏతైర్వ్యత్యయుఙ్క్తాసురా ఏతి లోకా మన్యతే ॥ ౬ ॥

ఆయుషః ప్రాణగ్ం సన్తను । ప్రాణాదపానగ్ం సన్తను ।
అపానాద్వ్యానగ్ం సన్తను । వ్యానాచ్చక్షుస్సన్తను । చక్షుషశ్శ్రో-
త్రగ్ం సన్తను । శ్రోత్రాన్మనస్సన్తను । మనసో వాచగ్ం సన్తను ।
వాచ ఆత్మానగ్ం సన్తను । ఆత్మనః పృథివీగ్ం సన్తను । పృథివ్యా
అన్తరిక్షగ్ం సన్తను । అన్తరిక్షాద్దివగ్ం సన్తను । దివస్సువ-
స్సన్తను ॥ 3౫ ॥ అన్తరిక్షగ్ం సన్తనుద్వే చ ॥ ౭ ॥

ఇన్ద్రో దధీచో అస్థభిః । వృత్రాణ్యప్రతిష్కుతః । జఘాన నవతీర్నవ । ఇచ్ఛన్నశ్వస్య యచ్ఛిరః । పర్వతేష్వపశ్రితమ్ । తద్విదచ్ఛర్యణావతి । అత్రాహ గోరమన్వత । నామ త్వష్టురపీచ్యమ్ । ఇత్థా చన్ద్రమసో గృహే । ఇన్ద్రమిద్గాథినో బృహత్ ॥ ౩౬ ॥ ఇన్ద్రమర్కేభిరర్కిణః । ఇన్ద్రం వాణీరనూషత । ఇన్ద్ర ఇద్ధర్యోస్సచా । సంమిశ్ల ఆవచో యుజా । ఇన్ద్రో వజ్రీ హిరణ్యయః । ఇన్ద్రో దీర్ఘాయ చక్షసే । ఆసూర్యగ్ం రోహయద్దివి । విగోభిరద్రిమైరయత్ । ఇన్ద్ర వాజేషు నో అవ । సహస్రప్రధనేషు చ ॥ ౩౭ ॥ ఉగ్ర ఉగ్రాభిరూతిభిః । తమిన్ద్రం వాజయామసి । మహే వృత్రాయ హన్తవే । స వృషా వృషభో భువత్ । ఇన్ద్రస్స దామనే కృతః । ఓజిష్ఠస్స బలే హితః । ద్యుమ్నీ శ్లోకీ స సోమ్యః । గిరా వజ్రో న సంభృతః । సబలో అనపచ్యుతః । వవక్షురుగ్రో అస్తృతః ॥ ౩౮ ॥ బృహచ్చాస్తృతః ॥ ౮ ॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । స ప్రజాపతిరిన్ద్రం జ్యేష్ఠం పుత్రమపన్యధత్త । నేదేనమసురా బలీయాగ్ంసో హనన్నితి । ప్రహ్రాదో హ వై కాయాధవః । విరోచనగ్ం స్వం పుత్రమపన్యధత్త । నేదేనం దేవా అహనన్నితి । తే దేవాః ప్రజాపతిముపసమేత్యోచుః । నారాజకస్య యుద్ధమస్తి । ఇన్ద్రమన్విచ్ఛామేతి । తం యజ్ఞక్రతుభిరన్వైచ్ఛన్ ॥ ౩౯ ॥ తం యజ్ఞక్రతుభిర్నాన్వవిన్దన్ । తమిష్టిభిరన్వైచ్ఛన్ । తమిష్టిభిరన్వవిన్దన్ । తదిష్టీనామిష్టిత్వమ్ । ఏష్టయో హ వై నామ । తా ఇష్టయ ఇత్యాచక్షతే పరోక్షేణ । పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః ।

తస్మా ఏతమాగ్నావైష్ణవమేకాదశ కపాలన్దీక్షణీయన్నిరవపన్ ।
తదప్యద్రుత్యాతన్వత । తాన్పత్నీసంయాజాన్త ఉపానయన్ ॥ ౪౦ ॥
తే తదన్తమేవ కృత్వోదద్రవన్ । తే ప్రాయణీయమభి సమారోహన్ ।
తదప్యద్రుత్యాతన్వత । తాఞ్ఛంయ్వన్త ఉపానయన్ । తే తదన్త-
మేవ కృత్వోదద్రవన్ । త ఆతిథ్యమభి సమారోహన్ । తదప్యద్రుత్యా-
తన్వత । తానిడాన్త ఉపానయన్ । తే తదన్తమేవ కృత్వోదద్రవన్ ।
తస్మాదేతా ఏతదన్తా ఇష్టయస్సన్తిష్ఠన్తే ॥ ౪౧ ॥ ఏవగ్ం హి దేవా
అకుర్వత । ఇతి దేవా అకుర్వత । ఇత్యు వై మనుష్యాః కుర్వతే । తే
దేవా ఊచుః । యద్వా ఇదముచ్చైర్యజ్ఞేన చరామ । తన్నోఽసురాః
పాప్మాఽనువిన్దన్తి । ఉపాగ్ంశూపసదా చరామ । తథా నోఽసు-
రాః పాప్మా నానువేత్స్యన్తీతి । త ఉపాగ్ంశూపసదమతన్వత ।
తిస్ర ఏవ సామిధేనీరనూచ్య ॥ ౪౨ ॥ స్రువేణాఘారమాఘార్య । తిస్రః
పరాచీరాహుతీర్హుత్వా । స్రువేణోపసదఞ్జుహువాఞ్చక్రుః ।
ఉగ్రవన్తో అపావధీన్త్వేషవన్తో అపావధీగ్ం స్వాహేతి । అశ-
నయాపిపాసే హ వా ఉగ్రవచః । ఏనశ్చ వైరహత్యఞ్చ త్వేష
వచః । ఏతగ్ం హ వావ తచ్చతుర్ధావిహితం పాప్మానన్దేవా అ-
పజఘ్నిరే । తథో ఏవైతద్దేవవిద్యజమానః । తిస్ర ఏవ సామిధేనీర-
నూచ్య । స్రువేణాఘారమాఘార్య ॥ ౪౩ ॥ తిస్రః పరాచీరాహుతీర్
హుత్వా । స్రువేణోపసదఞ్జుహోతి । ఉగ్రవన్తో అపావధీన్త్వేష
వన్తో అపావధీగ్ం స్వాహేతి । అశనయాపిపాసే హ వా ఉగ్రవచః ।

ఘ్నశ్చ వైరహత్యఞ్చ త్వైష్ట్రవచః । ఏతమేవ తచ్చతుర్ధా విహి-
తం పాప్మానయ్యజమానోఽవహతే । తేఽభినీయైవాహః పశుమాఽ-
లభన్త । అహ్న ఏవ తద్దేవా అవర్తిం పాప్మానం మృత్యుమపజ-
ఘ్నిరే । తేనాభినీయైవ రాత్రైః ప్రాచరన్ । రాత్రియా ఏవ తద్దేవా
అవర్తిం పాప్మానం మృత్యుమపజఘ్నిరే ॥ ౪౪ ॥ తస్మాదభినీయైవా-
హః పశుమాలభేత । అహ్న ఏవ తద్యజమానోఽవర్తిం పాప్మా
నం భ్రాతృవ్యానపనుదతే । తేనాభినీయైవ రాత్రైః ప్రచరేత్ । రా-
త్రియా ఏవ తద్యజమానోఽవర్తిం పాప్మానం భ్రాతృవ్యానపనుదతే ।
స ఏష ఉపవసథీయేఽహన్ద్విదేవత్యః పశురాలభ్యతే । ద్వయేవా
అస్మిల్లోకే యజమానః । అస్థి చ మాగ్ంసఞ్చ । అస్థి చైవ తేన
మాగ్ంసఞ్చ యజమానస్సగ్ంస్కురుతే । తా వా ఏతాః పఞ్చ
దేవతాః । అగ్నీషోమావగ్నిర్మిత్రావరుణౌ ॥ ౪౫ ॥ పఞ్చపఞ్చ
వై యజమానః । త్వఙ్మాగ్ంసగ్ం స్నావాఽస్థి మజ్జా । ఏతమేవ త-
త్పఞ్చధా విహితమాత్మనో వరుణపాశాన్ముఞ్చతి । భేషజతాయై ని-
ర్వరుణత్వాయ । తగ్ం సప్తభిశ్ఛన్దోభిః ప్రాతరన్వాయన్ । తస్మా-
త్సప్త చతురుత్తరాణి ఛన్దాగ్ంసి ప్రాతరనువాకేఽనూచ్యన్తే । తమే-
తయోపసమేత్యోపాసీదన్ । ఉపాస్తే గాయతా నర ఇతి । తస్మా-
దేతయా బహిష్పవమాన ఉపసద్యః ॥ ౪౬ ॥

విచ్ఛిన్నవయుగ్ం స్తిష్టన్తేఽనూచ్యానూచ్య ప్రావేణాఘోరమా-
ఘోర్త్య రాత్రియా ఏవ తద్దేవా అవర్తిం పాప్మానం మృత్యుమపజ-

ఘ్నతే మిత్రావరుణౌ నవ చ ॥ ౯ ॥ దేవా యజమానో దేవా దేవా-
యజమానా యజమానోఽలభన్త ప్రాచరల్లభేత ప్రచరేదాలభన్తా-
లభేత మృత్యుమపజఘ్నిరే భ్రాతృవ్యాన్ ॥

స సముద్ర ఉత్తరతః ప్రాజ్వలద్భూమ్యన్తేన । ఏష వావ స
సముద్రః । యచ్చాత్వాలః । ఏష ఉ ఏవ స భూమ్యన్తః । యద్వే-
ద్యన్తః । తదేతత్త్రిశలస్త్రిపూరుషమ్ । తస్మాత్తస్త్రివిత్తస్త్రజన-
న్తి । స సువర్ణరజతాభ్యాఙ్కుక్షిభ్యాం పరిగృహీత ఆసీత్ । త
యద్దస్యా అధ్యజనయన్ । తస్మాదాదిత్యః ॥ ౪౭ ॥ అథ యత్సువ-
ర్ణరజతాభ్యాఙ్కుక్షిభ్యాం పరిగృహీత ఆసీత్ । సాఽస్య కాశ్యతా ।
తన్త్రివృతాఽభి ప్రాస్తువత । తన్త్రివృతాఽదదత । తన్త్రివృతాఽ-
హరన్ । యావతీ త్రివృతో మాత్రా । తం పఞ్చదశేనాభి ప్రాస్తు-
వత । తం పఞ్చదశేనాదదత । తం పఞ్చదశేనాహరన్ । యావతీ
పఞ్చదశస్య మాత్రా ॥ ౪౮ ॥ తగ్ం సప్తదశేనాభి ప్రాస్తువత ।
తగ్ం సప్తదశేనాదదత । తగ్ం సప్తదశేనాహరన్ । యావతీ స-
ప్తదశస్య మాత్రా । తస్య సప్తదశేన హ్రియమాణస్య తేజోఽహ-
రోఽపతత్ । తమేకవిగ్ంశేనాభి ప్రాస్తువత । తమేకవిగ్ంశేనాదదత ।
తమేకవిగ్ంశేనాహరన్ । యావత్యేకవిగ్ంశస్య మాత్రా । తే య-
త్రివృతా స్తువతే ॥ ౪౯ ॥ త్రివృతైవ తద్యజమానమాదదతే । త-
న్త్రివృతైవ హరన్తి । యావతీ త్రివృతో మాత్రా । అగ్నిర్వై త్రివృత్ ।
యావద్వా అగ్నేర్దహతో ధూమ ఉదేత్యనువ్యేతి । తావతీ త్రివృతో

మాత్రా। అగ్నేరేవైతన్నత్। మాత్రాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోకతాజ్గ
మయన్తి । అథ యత్పఞ్చదశేన స్తువతే। పఞ్చదశేనైవ తద్యజమాన-
మాదదతే॥౧౦॥ తం పఞ్చదశేనైవ హరన్తి।యావతీ పఞ్చదశస్య మా-
త్రా।చన్ద్రమా వై పఞ్చదశః।ఏష హి పఞ్చదశ్యామపక్షీయతే।పఞ్చ-
దశ్యామాపూర్యతే । చన్ద్రమస ఏవైతన్నత్ । మాత్రాగ్ం సాయు-
జ్యగ్ం సలోకతాజ్గమయన్తి । అథ యత్సప్తదశేన స్తువతే । స-
ప్తదశేనైవ తద్యజమానమాదదతే । తగ్ం సప్తదశేనైవ హరన్తి
॥౧౧॥ యావతీ సప్తదశస్య మాత్రా । ప్రజాపతిర్వై సప్తద-
శః । ప్రజాపతేరేవైతన్నత్ । మాత్రాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోక-
తాజ్గమయన్తి । అథ యదేకవిగ్ంశేన స్తువతే । ఏకవిగ్ంశేనైవ
తద్యజమానమాదదతే । తమేకవిగ్ంశేనైవ హరన్తి। యావత్యేకవి-
గ్ంశస్య మాత్రా। అసౌ వా ఆదిత్య ఏకవిగ్ంశః। ఆదిత్యస్యైవై-
తన్నత్ ॥౧౨॥ మాత్రాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోకతాజ్గమయన్తి ।
తే కుశ్యౌ । వ్యఘ్నత । తే అహోరాత్రే అభవతామ్ । అహరేవ
సువర్ణాఽభవత్ । రజతా రాత్రిః । స యదాదిత్య ఉదేతి । ఏతా-
మేవ తత్సువర్ణాఙ్కుశీమను సమేతి । అథ యదస్తమేతి । ఏతా-
మేవ తద్రజతాఙ్కుశీమను సంవిశతి । ప్రహ్రాదో హ వై కాయా-
ధవః । విరోచనగ్ం స్వం పుత్రముదాస్యత్ । స ప్రదరోఽభవత్ ।
తస్మాత్ప్రదరాదుదకన్నాచామేత్ ॥౧౩॥

ఆదిత్యః పఞ్చదశస్య మాత్రా స్తువతే పఞ్చదశేనైవ తద్యజ-

మాత్రమాదదాతే సప్తదశేనైవ హారన్త్యాత్రిత్యస్యైవైనం తద్విశతి
చత్వారి చ ॥ ౧౦ ॥

యే వై చత్వారస్స్తోమాః । కృతం తత్ । అథ యే పంచ ।
కలిస్సః । తస్మాచ్చతుష్టోమః । తచ్చతుష్టోమస్య చతుష్టోమత్వమ్ ।
తదాహుః । కతమాని తాని జ్యోతీగ్ంషి । య ఏతస్య స్తోమా ఇతి ।
త్రివృత్పంచదశస్సప్తదశ ఏకవిగ్ంశః ॥ ౧౮ ॥ ఏతాని వావ తాని
జ్యోతీగ్ంషి । య ఏతస్య స్తోమాః । సోఽబ్రవీత్ । సప్తదశేన హ్రి-
యమాణో వ్యలేశిషి । భిషజ్యత మేతి । తమశ్వినా ధానాభిరభిషజ్య-
తామ్ । పూషా కరమ్భేణ । భారతీ పరివాపేణ । మిత్రావరుణౌ పయ-
స్యయా । తదాహుః ॥ ౧౧ ॥ యదశ్విభ్యాం ధానాః । పూష్ణః కర-
మ్భః । భారత్యై పరివాపః । మిత్రావరుణయోః పయస్యాఽథ ।
కస్మాదేతేషాగ్ం హవీగ్ంషీన్ద్రమేవ యజన్తీతి । ఏతా హ్యేన
న్దేవతా ఇతి బ్రూయాత్ । ఏతైర్ హవిర్భిరభిషజ్యన్గ్ం స్తస్మాదితి ।
తం వసవోఽష్టాకపాలేన ప్రాతస్సవనేఽభిషజ్యన్ । రుద్రా ఏకా-
దశకపాలేన మాధ్యన్దినే సవనే । విశ్వే దేవా ద్వాదశకపాలేన తృ-
తీయసవనే ॥ ౧౨ ॥ స యదష్టాకపాలాన్ప్రాతస్సవనే కుర్యాత్ ।
ఏకాదశకపాలాన్మాధ్యన్దినే సవనే । ద్వాదశకపాలాగ్ంస్తృతీ-
యసవనే । విలోమ తద్యజ్ఞస్య క్రియేత । ఏకాదశకపాలానేవ
ప్రాతస్సవనే కుర్యాత్ । ఏకాదశకపాలాన్మాధ్యన్దినే సవనే । ఏకా-
దశకపాలాగ్ంస్తృతీయసవనే । యజ్ఞస్య సలోమత్వాయ । తదా-

హుః । యద్వసూనాం ప్రాతస్సవనమ్ । రుద్రాణాం మాధ్యన్దినగ్ం సవనమ్ । విశ్వేషాన్దేవానాం తృతీయసవనమ్ । అథ కస్మాదేతేషాగ్ం హవిషామిన్ద్రమేవ యజన్తీతి । ఏతా హ్యేనద్దేవతా ఇతి బ్రూయాత్ । ఏతైర్ హవిర్భిరభిషజ్యగ్గ్ంస్తస్మాదితి ॥ ౫౭ ॥

ఏకవిగ్ంశ ఆహు స్తృతీయసవనే ప్రాతస్సవనం పఞ్చ చ ॥౧౧॥

తస్యా వాచో ఽవపాదాదబిభయుః । తమేతేషు సప్తసు ఛన్దస్స్వశ్రయన్ । యదశ్రయన్ । తచ్ఛ్రాయన్తీయస్య శ్రాయన్తీయత్వమ్ । యదవారయన్ । తద్వారవన్తీయస్య వారవన్తీయత్వమ్ । తస్యా వాచ ఏవావపాదాదబిభయుః । తస్మా ఏతాని సప్త చతురుత్తరాణి ఛన్దాగ్ంస్యుపాదధుః । తేషామతి త్రీణ్యరిచ్యన్త । న త్రీణ్యుదభవన్ ॥ ౫౮ ॥ స బృహతీమేవాస్పృశత్ । ద్వాభ్యామక్షరాభ్యామ్ । అహోరాత్రాభ్యామేవ । తదాహుః । కతమా సా దైవాక్షరా బృహతీ । యస్యాన్తత్ప్రత్యతిష్ఠత్ । ద్వాదశ పౌర్ణమాస్యః । ద్వాదశాష్టకాః । ద్వాదశామావాస్యాః । ఏషా వావ సా దైవాక్షరా బృహతీ ॥ ౫౯ ॥ యస్యాన్తత్ప్రత్యతిష్ఠదితి । యాని చ ఛన్దాగ్ంస్యత్యరిచ్యన్త । యాని చ నోదభవన్ । తాని నిర్వీర్యాణి హీనాన్యమన్యన్త । సాఽబ్రవీద్బృహతీ । మామేవ భూత్వా । మాముప సగ్ంశ్రయతేతి । చతుర్భిరక్షరైరనుష్టుగ్బృహతీం నోదభవత్ । చతుర్భిరక్షరైః పఙ్క్తిర్బృహతీమత్యరిచ్యత । తస్యా ఏతాని చత్వార్యక్షరాణ్యపచ్ఛిద్యాదధాత్ ॥ ౬౦ ॥ తే బృహతీ ఏవ భూత్వా ।

బృహతీముప సమశ్రయతామ్ । అష్టాభిరక్షరైరుష్ణిగ్బృహతీన్నోద-
భవత్ । అష్టాభిరక్షరైస్త్రిష్టుగ్బృహతీమత్యరిచ్యత । తస్యామైతా-
న్యష్టావక్షరాణ్యపచ్ఛిద్యాదధాత్ । తే బృహతీ ఏవ భూత్వా । బృ-
హతీముప సమశ్రయతామ్ । ద్వాదశభిరక్షరైర్గాయత్రీ బృహతీ
న్నోదభవత్ । ద్వాదశభిరక్షరైర్జగతీ బృహతీమత్యరిచ్యత । తస్యా-
మైతాని ద్వాదశాక్షరాణ్యపచ్ఛిద్యాదధాత్ ॥ ౬౧ ॥ తే బృహతీ
ఏవ భూత్వా । బృహతీముప సమశ్రయతామ్ । సోఽబ్రవీత్ప్రజాప-
తిః । ఛన్దాగ్ంసి రథో మె భవత । యుష్మాభిరహమేతమధ్వాన-
మను సఞ్చరాణీతి । తస్య గాయత్రీ చ జగతీ చ పక్షావభవతామ్ ।
ఉష్ణిక్చ త్రిష్టుప్చ ప్రష్ట్యౌ । అనుష్టుప్చ పఙ్క్తిశ్చ ధుర్యౌ । బృహ-
త్యేవోద్ధిరభవత్ । స ఏతఞ్ఛన్దోరథమాస్థాయ । ఏతమధ్వానమను
సమచరత్ । ఏతగ్ం హ వై ఛన్దోరథమాస్థాయ । ఏతమధ్వానమను
సఞ్చరతి । యేనైష ఏతథ్సఞ్చరతి । య ఏవం విద్వాన్థ్సోమేన
యజతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౬౨ ॥

అభవన్వావ సా దేవాసురా బృహత్యదధాద్ద్వాదశాక్షరాణ్య-
పచ్ఛిద్యాదధాదాస్థాయ షట్చ ॥ ౧౨ ॥

ఆగ్నేః కృత్తికా యత్పుణ్యన్దేవస్య సవితుర్బ్రహ్మవా-
దినః కత్యృతమేవ దేవా వా ఆయుమః ప్రాణమిన్ద్రో దధీచో దేవా-
సురాస్స ప్రజాపతిస్స సముద్రో యే వై చత్వారస్తస్యావా-
చో ద్వాదశ ॥ ౧౨ ॥

అగ్నేః కృత్తికా దేవగృహా ఋతమేవ వైశ్వదేవేన తే తద-న్తం పఞ్చదశేన తే బృహతీ ఏవ వ్యష్టిః । అగ్నేః కృత్తికా య ఉ చైనమేవ వేద ॥ ౬-౨ ॥

॥ హరిః ఓమ్ ॥

షష్ఠప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ అనుమత్యై పురోడాశమష్టాకపాలన్నిర్వపతి । యే ప్రత్యఞ్చశ్శమ్యాయా అవశీయన్తే । తన్నైర్ఋతమేకకపాలమ్ । ఇయం వా అనుమతిః । ఇయన్నిర్ఋతిః । నైర్ఋతేన పూర్వేణ ప్రచరతి । పాప్మానమేవ నిర్ఋతిం పూర్వాన్నిరవదయతే । ఏకకపాలో భవతి । ఏకధైవ నిర్ఋతిన్నిరవదయతే । యదహుత్వా గార్హపత్య ఈయుః ॥ ౧ ॥ రుద్రో భూత్వాఽగ్నిరనూత్థాయ । అధ్వర్యుఞ్చ యజమానఞ్చ హన్యాత్ । వీహి స్వాహాఽఽహుతిం జుషాణ ఇత్యాహ । ఆహుత్యైవైనగ్ం శమయతి । నార్తిమార్ఛత్యధ్వర్యుర్న యజమానః । ఏకోల్ముకేన యన్తి । తద్ధి నిర్ఋత్యై భాగధేయమ్ । ఇమాన్దిశం యన్తి । ఏషా వై నిర్ఋత్యై దిక్ । స్వాయామేవ దిశి నిర్ఋతిన్నిరవదయతే ॥ ౨ ॥ స్వకృత ఇరిణే జుహోతి ప్రదరే వా । ఏతద్వై నిర్ఋత్యా ఆయతనమ్ । స్వ ఏవాయతనే నిర్ఋతిన్నిరవదయతే । ఏష తే నిర్ఋతే భాగ ఇత్యాహ । నిర్దిశత్యేవైనామ్ । భూతే హవిష్మత్యసీత్యాహ । భూతిమే-

అగ్నేః కృత్తికా దేవగృహా ఋతమేవ వైశ్వదేవేన తే తద-నక్షత్రం పశ్చాద్దశేన తే బృహతీ ఏవ వ్యష్టిః । అగ్నేః కృత్తికా య ఉ చైనమేవ వేద ॥ ౬-౨ ॥

॥ హరిః ఓమ్ ॥

షష్ఠప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ అనుమత్యై పురోడాశమష్టాకపాలన్నిర్వపతి । యే ప్రత్యఞ్చః శమ్యాయా అవశీయన్తే । తన్నైర్ఋతమేకకపాలమ్ । ఇయం వా అనుమతిః । ఇయన్నిర్ఋతిః । నైర్ఋతేన పూర్వేణ ప్రచరతి । పాప్మానమేవ నిర్ఋతిం పూర్వాన్నిరవదయతే । ఏకకపాలో భవతి । ఏకధైవ నిర్ఋతిన్నిరవదయతే । యదహుత్వా గార్హపత్య ఈయుః ॥ ౧ ॥ రుద్రో భూత్వాఽగ్నిరనూత్థాయ । అధ్వర్యుఞ్చ యజమానఞ్చ హన్యాత్ । వీహి స్వాహాఽఽహుతిఞ్జుషాణ ఇత్యాహ । ఆహుత్యైవైనగ్ం శమయతి । నార్తిమార్చ్ఛత్యధ్వర్యుర్న యజమానః । ఏకోల్ముకేన యన్తి । తద్ధి నిర్ఋత్యై భాగధేయమ్ । ఇమాన్దిశం యన్తి । ఏషా వై నిర్ఋత్యై దిక్ । స్వాయామేవ దిశి నిర్ఋతిన్నిరవదయతే ॥ ౨ ॥ స్వకృత ఇరిణే జుహోతి ప్రదరే వా । ఏతద్వై నిర్ఋత్యా ఆయతనమ్ । స్వ ఏవాయతనే నిర్ఋతిన్నిరవదయతే । ఏష తే నిర్ఋతే భాగ ఇత్యాహ । నిర్దిశత్యేవైనామ్ । భూతే హవిష్మత్యసీత్యాహ । భూతిమే-

వోపావర్తతే । క్షుఘ్న్యుమగ్ంహస ఇత్యాహ । అగ్ంహస ఏ-
వైనం ముఞ్చతి । అఙ్గుష్ఠాభ్యాఞ్జుహోతి ॥ ౩ ॥ అన్తత ఏవ నిర్ఋ-
తిన్నిరవదయతే । కృష్ణం వాసః కృష్ణతూషన్దక్షిణా । ఏతద్వై
నిర్ఋత్యై రూపమ్ । రూపేణైవ నిర్ఋతిన్నిరవదయతే । అప్రతీక్ష-
మాయన్తి । నిర్ఋత్యా అన్తర్హిత్యై । స్వాహా నమో య ఇ-
దఞ్చకారేతి పునరేత్య గార్హపత్యే జుహోతి । ఆహుత్యైవ నమ-
స్యన్తో గార్హపత్యముపావర్తన్తే । ఆనుమతేన ప్రచరతి । ఇయం
వా అనుమతిః ॥ ౪ ॥ ఇయమేవాస్మై రాజ్యమను మన్యతే । ధేను-
ర్దక్షిణా । ఇమామేవ ధేనుఙ్కురుతే । ఆదిత్యఞ్చరున్నిర్వపతి । ఉ-
భయీష్వేవ ప్రజాస్వభిషిచ్యతే । దైవీషు చ మానుషీషు చ । వ-
రో దక్షిణా । వరో హి రాజ్యగ్ం సమృద్ధ్యై । ఆగ్నావైష్ణ-
వమేకాదశకపాలన్నిర్వపతి । అగ్నిస్సర్వా దేవతాః ॥ ౫ ॥
విష్ణుర్యజ్ఞః । దేవతాశ్చైవ యజ్ఞఞ్చావ రున్ధే । వామనో వహీ దక్షి-
ణా । యద్వహీ । తేనాగ్నేయః । యద్వామనః । తేన వైష్ణవస్స-
మృద్ధ్యై । అగ్నీషోమీయమేకాదశకపాలన్నిర్వపతి । అగ్నీషోమా-
భ్యాం వా ఇన్ద్రో వృత్రమహన్నితి । యదగ్నీషోమీయమేకాదశకపాల
న్నిర్వపతి ॥ ౬ ॥ వార్త్రఘ్నమేవ విజిత్యై । హిరణ్యన్దక్షిణా స-
మృద్ధ్యై । ఇన్ద్రో వృత్రగ్ం హత్వా । దేవతాభిశ్చేన్ద్రియేణ చ వ్యా-
ర్ధ్యత । స ఏతమైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలమపశ్యత్ । తన్నిరవపత్ ।
తేన వై స దేవతాశ్చేన్ద్రియఞ్చావారున్ధ । యదైన్ద్రాగ్నమేకాదశ-

కపాలన్నిర్వపతి । దైవత్యాశ్చైవ తేనేన్ద్రియఞ్చ యజమానోఽవరు-
న్ధే । ఋషభో వహీ దక్షిణా ॥ ౭ ॥ యద్వహీ । తేనాగ్నేయః । యదృ-
షభః । తేనైన్ద్రస్సమృద్ధ్యై । ఆగ్నేయమష్టాకపాలన్నిర్వపతి । ఐ-
న్ద్రన్దధి । యదాగ్నేయో భవతి । అగ్నిర్వై యజ్ఞముఖమ్ । యజ్ఞ-
ముఖమేవర్ద్ధిం పురస్తాద్ధత్తే । యదైన్ద్రన్దధి ॥ ౮ ॥ ఇన్ద్రియమేవావ
రున్ధే । ఋషభో వహీ దక్షిణా । యద్వహీ । తేనాగ్నేయః । యదృ-
షభః । తేనైన్ద్రస్సమృద్ధ్యై । యావతీర్వై ప్రజా ఓషధీనామహుతా-
నామాశ్నన్ । తాః పరాఽభవన్ । ఆగ్రయణం భవతి హుతాద్యా-
య । యజమానస్యాపరాభావాయ ॥ ౯ ॥ దేవా వా ఓషధీష్వాజిమ-
యుః । తా ఇన్ద్రాగ్నీ ఉదజయతామ్ । తావేతమైన్ద్రాగ్నన్ద్వాదశ-
కపాలన్నిరవృణీతామ్ । యదైన్ద్రాగ్నో భవత్యుజ్జిత్యై । ద్వాదశ-
కపాలో భవతి । ద్వాదశ మాసాస్సంవథ్సరః । సంవథ్సరేణైవాస్మా
అన్నమవరున్ధే । వైశ్వదేవశ్చరుర్భవతి । వైశ్వదేవం వా అన్నమ్ । అన్న-
మేవాస్మై స్వదయతి ॥ ౧౦ ॥ ప్రథమజో వథ్సో దక్షిణా సమృద్ధ్యై ।
సౌమ్యగ్ం శ్యామాకఞ్చరున్నిర్వపతి । సోమో వా అకృష్టపచ్యస్య
రాజా । అకృష్టపచ్యమేవాస్మై స్వదయతి । వాసో దక్షిణా । సౌమ్యగ్ం
హి దేవతయా వాసస్సమృద్ధ్యై । సరస్వత్యై చరున్నిర్వపతి । సర-
స్వతే చరుమ్ । మిథునమేవావ రున్ధే । మిథునౌ గావౌ దక్షిణా సమృ-
ద్ధ్యై । ఏతే వా ఏవ యజ్ఞముఖాదృద్ధ్యాః । యోఽగ్నేర్దేవతాయా

వతి । అష్టావైతాని హవీగ్ంషి భవన్తి । అష్టాక్షరా గాయత్రీ । గాయ-త్రో౽గ్నిః । తేనైవ యజ్ఞముఖాదృధ్యా అగ్నే ర్దేవతాయై నైతి ॥౧౧॥

ఈయుర్హి న్నరవదయ తే౽ఙ్గుష్ఠాభా ర్భక్షు సో౽త్యనుమతి ర్దేవతా నిర్వపతి వహీ దక్షిణా యద్వైన్ద్రిధ్యపరాభావాయ స్వదయతి గావో దక్షిణా సమృద్ధ్యై షట్చ ॥ ౧ ॥

వైశ్వదేవేన వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తాస్సృష్టా న ప్రాజాయన్త । సో౽గ్నిరకామయత । అహమిమాః ప్రజనయేయమితి । స ప్రజాపతయే శుచమదధాత్ । సో౽శోచత్ప్రజామిచ్ఛమానః । తస్మాద్యఞ్చ ప్రజా భునక్తి యఞ్చన । తావుభౌ శోచతః ప్రజామిచ్ఛమానౌ । తాస్వగ్నిమప్యసృజత్ । తా అగ్నిరధ్యైత్ ॥౧౨॥ సోమో రేతో౽దధాత్ । సవితా ప్రాజనయత్ । సరస్వతీ వాచమదధాత్ । పూషా౽పోషయత్ । తే వా ఏతే త్రిస్సంవత్సరస్య ప్రయుజ్యన్తే । యే దేవాః పుష్టిపతయః । సంవత్సరో వై ప్రజాపతిః । సంవత్సరేణైవాస్మై ప్రజాః ప్రాజనయత్ । తాః ప్రజా జాతా మరుతో ఘ్నన్ । అస్మానపి న ప్రాయుక్షతేతి ॥ ౧౩ ॥ స ఏతం ప్రజాపతిర్మారుతగ్ం సప్తకపాలమపశ్యత్ । తన్నిరవపత్ । తతో వై ప్రజాభ్యో౽కల్పత । యన్మారుతో నిరుప్యతే । యజ్ఞస్యై క్లృప్త్యై । ప్రజానామఘాతాయ । సప్తకపాలో భవతి । సప్త గణా వై మరుతః । గణశ ఏవాస్మై విశఙ్కల్పయతి । స ప్రజాపతిరశోచత్ ॥ ౧౪ ॥ యాః పూర్వాః ప్రజా అసృక్షి । మరుత-

స్తా అవధిషుః । కథమపరాస్సృజేయేతి । తస్య శుష్మ ఆణ్డం భూత
న్నిరవర్తత । తద్వ్యుదహరత్ । తదపోషయత్ । తత్ప్రాజాయత ।
ఆణ్డస్య వా ఏతద్రూపమ్ । యదామిక్షా । యద్వ్యుద్ధరతి ॥ ౧౫ ॥
ప్రజా ఏవ తద్యజమానః పోషయతి । వైశ్వదేవ్యామిక్షా భవతి ।
వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజాః । ప్రజా ఏవాస్మై ప్రజనయతి । వాజిన-
మానయతి । ప్రజాస్వేవ ప్రజాతాసు రేతో దధాతి । ద్యావాపృ-
థివ్య ఏకకపాలో భవతి । ప్రజా ఏవ ప్రజాతా ద్యావాపృథివీభ్యా-
ముభయతః పరి గృహ్ణాతి । దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । సోఽగ్ని-
రబ్రవీత్ ॥౧౬॥ మామగ్రే యజత । మయా ముఖేనాసురాఞ్జేష్యథేతి।
మాం ద్వితీయమితి సోమోఽబ్రవీత్ ।మయా రాజ్ఞా జేష్యథేతి।మాం తృ-
తీయమితి సవితా । మయా ప్రసూతా జేష్యథేతి । మాం చతుర్థీమి-
తి సరస్వతీ । ఇన్ద్రియం వోఽహం ధాస్యామీతి । మాం పఞ్చమమి-
తి పూషా । మయా ప్రతిష్ఠయా జేష్యథేతి ॥౧౭॥ తేఽగ్నినా ముఖే-
నాసురానజయన్ । సోమేన రాజ్ఞా । సవిత్రా ప్రసూతాః । సరస్వ-
తీన్ద్రియమదధాత్ । పూషా ప్రతిష్ఠాఽఽసీత్ । తతో వై దేవా
వ్యజయన్త । యదేతాని హవీꣳషి నిరుప్యన్తే విజిత్యై । నోత్తరవేది-
ముపవపతి । పశవో వా ఉత్తరవేదిః । అజాతా ఇవ హ్యేతర్హి
పశవః ॥ ౧౮ ॥

ఐదిత్స్యాంశ్చద్వ్యుద్ధరత్యబ్రవీత్ప్రతిష్ఠయా జేష్యథేత్యేతర్-
హి పశవః ॥ ౨ ॥

త్రివృద్బర్హిర్భవతి। మాతా పితా పుత్రః। తదేవ తన్మిథునమ్। ఉల్బజరాయు। తదేవ తన్మిథునమ్। త్రేధా బర్హిస్సన్నద్ధం భవతి। త్రయ ఇమే లోకాః। ఏష్వేవ లోకేషు ప్రతి తిష్ఠతి। ఏకధా పునస్సన్నద్ధం భవతి। ఏక ఇవ హ్యయంలోకః ॥ ౧౯ ॥ అస్మిన్నేవ తేన లోకే ప్రతి తిష్ఠతి। ప్రసువో భవన్తి। ప్రథమజామేవ పుష్టిమవ రున్ధే। ప్రథమజో వత్సో దక్షిణా సమృద్ధ్యై। పృషదాజ్యగ్ంగృహ్ణాతి। పశవో వై పృషదాజ్యమ్। పశూనేవావ రున్ధే। పఞ్చగృహీతం భవతి। పాఙ్క్తా హి పశవః। బహురూపం భవతి ॥ ౨౦ ॥ బహురూపా హి పశవస్సమృద్ధ్యై। అగ్నిం మన్థన్తి। అగ్నిముఖా వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత। యదగ్నిం మన్థన్తి। అగ్నిముఖా ఏవ తత్ప్రజా యజమానస్సృజతే। నవ ప్రయాజా ఇజ్యన్తే। నవానూయాజాః। అష్టౌ హవీగ్ంషి। ద్వావాఘారౌ। ద్వావాజ్యభాగౌ ॥ ౨౧ ॥ త్రిగ్ంశత్సంపద్యన్తే। త్రిగ్ంశదక్షరా విరాట్। అన్నం విరాట్। విరాజైవాన్నాద్యమవ రున్ధే। యజమానో వా ఏకకపాలః। తేజ ఆజ్యమ్। యదేకకపాల ఆజ్యమానయతి। యజమానమేవ తేజసా సమర్ధయతి। యజమానో వా ఏకకపాలః। పశవ ఆజ్యమ్ ॥ ౨౨ ॥ యదేకకపాల ఆజ్యమానయతి। యజమానమేవ పశుభిస్సమర్ధయతి। యదల్పమానయేత్। అల్పా ఏనం పశవో భుఞ్జన్త ఉపతిష్ఠేరన్। యద్బహ్వానయేత్। బహవ ఏనం పశవోఽభుఞ్జన్త ఉపతిష్ఠేరన్। బహ్వానీయావిః పృష్ఠం కుర్యాత్। బహవ

ష్టైవైనం ఋత్విజో భుఞ్జన్త ఉపతిష్ఠన్తే । యజమానో వా ఏకకపాలః ।
యదేకకపాలస్యావద్యేత్ ॥ ౨౩ ॥ యజమానస్యావద్యేత్ । ఉద్వా మా-
ద్యేద్యజమానః । ప్ర వా మీయేత । సకృదేవ హోతవ్యః । సకృదివ హి
సువర్గో లోకః । హుత్వాఽభి జుహోతి । యజమానమేవ సువర్గం
లోకం గమయిత్వా । తేజసా సమర్ధయతి । యజమానో వా ఏక-
కపాలః । సువర్గో లోక ఆహవనీయః ॥ ౨౪ ॥ యదేకకపాలమా-
హవనీయే జుహోతి । యజమానమేవ సువర్గం లోకం గమయతి ।
యద్ధస్తేన జుహుయాత్ । సువర్గాల్లోకాద్యజమానమవవిధ్యేత్ ।
స్రుచా జుహోతి । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । యత్ప్రాఙ్ప్ర-
ద్యేత । దేవలోకమభిజయేత్ । యద్దక్షిణా పితృలోకమ్ । యత్ప్ర-
త్యక్ ॥ ౨౫ ॥ రక్షాంసి యజ్ఞం హన్యుః । యదుదఙ్ । మనుష్య-
లోకమభిజయేత్ । ప్రతిష్ఠితో హోతవ్యః । ఏకకపాలం వై ప్రతితిష్ఠ-
న్తం ద్యావాపృథివీ అను ప్రతితిష్ఠతః । ద్యావాపృథివీ ఋతవః । ఋతూన్
యజ్ఞః । యజ్ఞం యజమానః । యజమానం ప్రజాః । తస్మాత్ప్రతి-
ష్ఠితో హోతవ్యః ॥ ౨౬ ॥ వాజినో యజతి । అగ్నిర్వాయుస్సూర్యః ।
తే వై వాజినః । తానేవ తద్యజతి । అథో ఖల్వాహుః । ఛన్దాంసి
వై వాజిన ఇతి । తాన్యేవ తద్యజతి । ఋక్సామే వా ఇన్ద్రస్య హరీ
సోమపానౌ । తయోః పరిధయ ఆధానమ్ । వాజినం భాగధేయమ్ ॥
౨౭ ॥ యదప్రహృత్య పరిధీఞ్జుహుయాత్ । అన్తరాధానాభ్యాం ఘాసం
ప్రయచ్ఛేత్ । ప్రహృత్య పరిధీఞ్జుహోతి । నిరాధానాభ్యామేవ ఘాసం

ప్రయచ్ఛతి । బర్హిషి విషిఞ్చన్త్యాజినమానయతి । ప్రజా వై బర్హిః । రేతో వాజినమ్ । ప్రజాస్వేవ రేతో దధాతి । సముపహూయ భక్షయన్తి । ఏతత్సోమపీథా హ్యేతే । అథో ఆత్మన్నేవ రేతో దధతే । యజమాన ఉత్తమో భక్షయతి । పశవో వై వాజినమ్ । యజమాన ఏవ పశూన్ప్రతిష్ఠాపయన్తి ॥ ౫ ॥

శ్లోకా బహురూపం భవత్యాజ్యభాగౌ పశవ ఆజ్యమవద్యాదాహవనీయః ప్రత్యక్తస్మాత్ప్రతిష్ఠితో హోత్రాయ భాగధేయమేతే చత్వారి చ ॥ 3 ॥

ప్రజాపతిస్సవితా భూత్వా ప్రజా అసృజత । తా ఏన మత్యమన్యన్త । తా అస్మాదపాక్రామన్ । తా వరుణో భూత్వా ప్రజా వరుణేనాగ్రాహయత్ । తాః ప్రజా వరుణగృహీతాః । ప్రజాపతిం పునరుపాధావన్నాథమిచ్ఛమానాః । స ఏతాన్ప్రజాపతిర్వరుణప్రఘాసానపశ్యత్ । తాన్నిరవపత్ । తైర్వై స ప్రజా వరుణపాశాదముఞ్చత్ । యద్వరుణప్రఘాసా నిరుప్యన్తే ॥ ౬ ॥ ప్రజానామవరుణగ్రాహాయ । తాసాం దక్షిణో బాహుర్న్యక్న ఆసీత్ । సవ్యః ప్రసృతః । స ఏతాం ద్వితీయాం దక్షిణతో వేదిముదహన్ । తతో వై స ప్రజానాం దక్షిణం బాహుం ప్రాసారయత్ । యద్ద్వితీయాం దక్షిణతో వేదిముద్ధన్తి । ప్రజానామేవ తద్యజమానో దక్షిణం బాహుం ప్రసారయతి । తస్మాచ్చాతుర్మాస్యయాజ్యముష్మింల్లోక ఉభయాబాహుః । యజ్ఞాభిజితగ్ం హ్యస్య । పృథమాత్రే వేదీ అసంభిన్నే

భవతః ॥ ౩౦ ॥ తస్మాత్పృథఙ్మాత్రవ్యగ్ంసౌ । ఉత్తరస్యాం వేద్యా-
ముత్తరవేదిముప వపతి । పశవో వా ఉత్తరవేదిః । పశూనేవావ రున్ధే ।
అథో యజ్ఞపరుషోఽనన్తరిత్యై । ఏతద్బ్రాహ్మణాన్యేవ పఞ్చ హ-
వీగ్ంషి । అథైష ఐన్ద్రాగ్నో భవతి । ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ దేవానా-
మ్ । యదిన్ద్రాగ్నీ । యదైన్ద్రాగ్నో భవతి ॥ ౩౧ ॥ ప్రాణాపానావే-
వావ రున్ధే । ఓజో బలం వా ఏతౌ దేవానామ్ । యదిన్ద్రాగ్నీ । య-
దైన్ద్రాగ్నో భవతి । ఓజో బలమేవావ రున్ధే । మారుత్యామిక్షా భవతి ।
వారుణ్యామిక్షా । మేషీ చ మేషశ్చ భవతః । మిథునా ఏవ ప్రజా-
వరుణపాశాన్ముఞ్చతి । లోమశౌ భవతో మేధ్యత్వాయ ॥ ౩౨ ॥ శమీ-
పర్ణాన్యుప వపతి । ఘాసమేవాభ్యామపి యచ్ఛతి । ప్రజాపతిమన్నా-
ద్యం నోపానమత్ । స ఏతేన శతేధ్మేన హవిషాఽన్నాద్యమవా-
రున్ధ । యత్పరశ్శతాని శమీపర్ణాని భవన్తి । అన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై ।
సౌమ్యాని వై కరీరాణి । సౌమ్యా ఖలు వా ఆహుతిర్దివో వృష్టి-
ఞ్చ్యావయతి । యత్కరీరాణి భవన్తి । సౌమ్యయైవాహుత్యా దివో
వృష్టిమవ రున్ధే । కాయ ఏకకపాలో భవతి । ప్రజానాం కన్త్వాయ ।
ప్రతిపూరుషం కరమ్భపాత్రాణి భవన్తి । జాతా ఏవ ప్రజా వరుణ-
పాశాన్ముఞ్చతి । ఏకమతిరిక్తమ్ । జనిష్యమాణా ఏవ ప్రజా వరుణ-
పాశాన్ముఞ్చతి ॥ ౩౩ ॥

నిరుప్యన్తే భవతో భవతి మేధ్యత్వాయ రున్ధే షట్చ ॥ ౪ ॥

ఉత్తరస్యాం వేద్యామన్యాని హవీగ్ంషి సాదయతి । దక్షిణా-

యాం మారుతీమ్ । అష్టధురమేవైనా యునక్తి । అథో ఓజ ఏవా-
స్యామేవ హరతి । తస్మాద్బ్రాహ్మణశ్చ క్షత్త్రియశ్చ విశోఽన్యతోపక్షి-
ణీః । మారుత్యా పూర్వయా ప్రచరతి । అనృతమేవావ యజతే ।
వారుణ్యోత్తరయా । అన్తత ఏవ వరుణమవ యజతే । యదేవాధ్వ-
ర్యుః కరోతి ॥ ౩౪ ॥ తత్ప్రతిప్రస్థాతా కరోతి । తస్మాద్యచ్ఛ్రేయాన్క-
రోతి । తత్పాపీయాన్కరోతి । పత్నీం వాచయతి । మేధ్యామేవైనాం
కరోతి । అథో తప ఏవైనాముప నయతి । యజ్జారగ్ం సన్తన్న
ప్రబ్రూయాత్ । ప్రియం జ్ఞాతిగ్ం రున్ధ్యాత్ । అసౌ మే జార ఇతి నిర్ది-
శేత్ । నిర్దిశ్యైవైనం వరుణపాశేన గ్రాహయతి ॥ ౩౫ ॥ ప్రఘా-
స్యాన్ హవామహ ఇతి పత్నీముదానయతి । అహ్వతైవైనామ్ ।
యత్పత్నీ పురోనువాక్యామనుబ్రూయాత్ । నిర్వీర్యో యజమాన-
స్స్యాత్ । యజమానోఽన్వాహ । ఆత్మన్నేవ వీర్యం ధత్తే । ఉభా-
యాజ్యాగ్ం సవీర్యత్వాయ । యద్గ్రామే యదరణ్య ఇత్యాహ ।
యథోదితమేవ వరుణమవ యజతే । యజమానదేవత్యో వా ఆహవ-
నీయః ॥ ౩౬ ॥ భ్రాతృవ్యదేవత్యో దక్షిణః । యదాహవనీయే జుహు-
యాత్ । యజమానం వరుణపాశేన గ్రాహయేత్ । దక్షిణేఽగ్నౌ జు-
హోతి । భ్రాతృవ్యమేవ వరుణపాశేన గ్రాహయతి । శూర్పేణ జు-
హోతి । అన్యమేవ వరుణమవ యజతే । శీర్షన్నధి నిధాయ జుహోతి ।
శీర్షత ఏవ వరుణమవ యజతే । ప్రత్యఙ్తిష్ఠఞ్జుహోతి ॥ ౩౭ ॥ ప్రత్య-
ఙ్ఙేవ వరుణపాశాన్నిర్ముచ్యతే । అక్రన్కర్మ కర్మకృత ఇత్యాహ ।

దేవాన్నృణాన్నిరవదాయ। అనృణా గృహానుప్రప్రేతేతి వావైతదాహ।
వరుణగృహీతత్వా ఏతద్యజ్ఞస్య। యద్యజుషాగృహీతస్యాతిరి-
చ్యతే। తుషాశ్చ నిష్కాసశ్చ। తుషైశ్చ నిష్కాసేన చావభృథ-
మవైతి। వరుణగృహీతేనైవ వరుణమవయజతే। అపోఽవభృథమవై-
తి ॥ ౩౮ ॥ అప్సు వై వరుణః। సాక్షాదేవ వరుణమవయజతే।
ప్రతియుత్తో వరుణస్య పాశ ఇత్యాహ। వరుణపాశాదేవ నిర్ము-
చ్యతే। అప్రతీక్షమాయన్తి। వరుణస్యాన్తర్హిత్యై। ఏధోఽస్యేధి-
షీమహీత్యాహ। సమిధైవాగ్నిన్నమస్యన్త ఉపాయన్తి। తేజోఽసి
తేజో మయి ధేహీత్యాహ। తేజ ఏవాత్మన్ధత్తే ॥ ౩౯ ॥

కరోతి గాయత్ర్యాహావనీయస్త్విష్టకృతోఽత్యపోఽవభృథ-
మవైతి ధత్తే ॥ ౪ ॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్। సోఽగ్నిరబ్రవీత్। మమే-
యమనీకవతీ తనూః। తాం ప్రీణీత। అథాసురానభి భవిష్యథేతి। తే
దేవా అగ్నయేఽనీకవతే పురోడాశమష్టాకపాలన్నిరవపన్। సోఽ-
గ్నిరనీకవాన్థ్స్వేన భాగధేయేన ప్రీతః। చతుర్ధాఽనీకాన్యజనయత।
తతో దేవా అభవన్। పరాఽసురాః ॥ ౪౦ ॥ యదగ్నయేఽనీకవ-
తే పురోడాశమష్టాకపాలన్నిర్వపతి। అగ్నిమేవానీకవన్తగ్ం స్వేన
భాగధేయేన ప్రీణాతి। సోఽగ్నిరనీకవాన్థ్స్వేన భాగధేయేన ప్రీతః।
చతుర్ధాఽనీకాని జనయతే। అసౌ వా ఆదిత్యోఽగ్నిరనీక-
వాన్। తస్య రశ్మయోఽనీకాని। సాకగ్ం సూర్యేణోద్యతా

తా నిర్వపతి । ప్రాతర్ద్దేవాస్మా అనీకాని జనయతి । తేఽసురాః పరా-
జిత్యా యన్తః । ద్యావాపృథివీ ఉపాశ్రయన్ ॥ ౪౧ ॥ తే దేవా
మరుద్భ్యస్సాన్తపనేభ్యశ్చరున్నిరవపన్ । తాన్ద్యావాపృథివీభ్యా-
మేవోభయతస్సమతపన్ । యన్మరుద్భ్యస్సాన్తపనేభ్యశ్చరున్నిర్వ-
పతి। ద్యావాపృథివీభ్యామేవ తదుభయతో యజమానో భ్రాతృవ్యా-
న్థ్సన్తపతి। మధ్యన్దినే నిర్వపతి । తర్హి హి తేక్ష్ణిష్ఠన్తపతి।చరుర్భవతి।
సర్వత ఏవైనాన్థ్సన్తపతి । తే దేవాశ్శ్వోవిజయినస్సన్తః । సర్వాసా-
న్దుగ్ధే గృహమేధీయఞ్చరున్నిరవపన్ ॥ ౪౨ ॥ ఆశితా ఏవాద్యోప-
వసామ । కస్య వాఽహేదమ్ । కస్య వా శ్వో భవితేతి । స శృ-
తోఽభవత్ । తస్యాహుతస్య నాశ్నన్ । న హి దేవా అహుత-
స్యాశ్నన్తి । తేఽబ్రువన్ । కస్మా ఇమగ్ం హోష్యామ ఇతి । మరు-
ద్భ్యో గృహమేధిభ్య ఇత్యబ్రువన్ । తం మరుద్భ్యో గృహమేధి-
భ్యోఽజుహవుః ॥౪౩॥ తతో దేవా అభవన్ । పరాఽసురాః। యస్యైవం-
విదుషో మరుద్భ్యో గృహమేధిభ్యో గృహే జుహ్వతి । భవత్యా-
త్మనా । పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి । యద్వై యజ్ఞస్య పాకత్రా
క్రియతే । పశవ్యన్తత్ । పాకత్రా వా ఏతత్క్రియతే । యన్నే-
ధ్మాబర్హిర్భవతి । న సామిధేనీరన్వాహ ॥౪౪॥ న ప్రయాజా ఇజ్య-
న్తే । నానూయాజాః । య ఏవం వేద । పశుమాన్భవతి । ఆజ్యభాగా
యజతి । యజ్ఞస్యైవ చక్షుషీ నాన్తరేతి । మరుతో గృహమేధినో
యజతి । భాగధేయేనైవైనాన్థ్సమర్ధయతి । అగ్నిగ్ం స్విష్టకృత

యజన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై । ఇడాన్తో భవతి । పశవో వా ఇడా । పశుష్వేవోపరిష్టాత్ప్రతి తిష్ఠతి ॥ ౪౫ ॥

అసురా అశ్రయన్గృహమేధీయఞ్చరున్నిరవపన్నజుహవుర్నాన్వా-హేడాన్తో భవతి ద్వే చ ॥ ౬ ॥

యత్పత్నీ గృహమేధీయస్యాశ్నీయాత్ । గృహమేధ్యేవ స్యాత్ । వి త్వస్య యజ్ఞ ఋధ్యేత । యన్నాశ్నీయాత్ । అగృహ-మేధీ స్యాత్ । నాస్య యజ్ఞో వ్యృద్ధ్యేత । ప్రతివేశం పచేయుః । తస్యాశ్నీయాత్ । గృహమేధ్యేవ భవతి । నాస్య యజ్ఞో వ్యృధ్యతే ॥ ౪౬ ॥ తే దేవా గృహమేధీయేనేష్ట్వా । ఆశితా అభవన్ । ఆఞ్జ-తాభ్యఞ్జత । అను వత్సానవాసయన్ । తేభ్యోఽసురాః క్షుధం ప్రాహిణ్వన్ । సా దేవేషు లోకమవిత్త్వా । అసురాన్పునరగచ్ఛత్ । గృహమేధీయేనేష్ట్వా । ఆశితా భవన్తి । ఆఞ్జతేఽభ్యఞ్జతే ॥ ౪౭ ॥ అను వత్సాన్వాసయన్తి । భ్రాతృవ్యాయైవ తద్యజమానః క్షుధం ప్రహిణోతి । తే దేవా గృహమేధీయేనేష్ట్వా । ఇన్ద్రియ నిష్కాసన్న్యదధుః । అస్మానేవ శ్వ ఇన్ద్రో నిహితభాగ ఉపావర్తితేతి । తా-సిన్ద్రో నిహితభాగ ఉపావర్తత । గృహమేధీయేనేష్ట్వా । ఇన్ద్రియ నిష్కాసన్నిదధ్యాత్ । ఇన్ద్ర ఏవైనన్నిహితభాగ ఉపావర్తతే । గార్హపత్యే జుహోతి ॥ ౪౮ ॥ భాగధేయేనైవైనగ్ం సమర్ధయతి । ఋషభమాహ్వయతి । వషట్కార ఏవాస్య సః । అథో ఇన్ద్రియమేవ త-ద్వీర్యం యజమానో భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్తే । ఇన్ద్రో వృత్రగ్ం హత్వా ।

పరాం పరావతమగచ్ఛత్ । అపారాధమితి మన్యమానః । సోఽబ్రవీత్ ।
క ఇదవేదిష్యతీతి । తేఽబ్రువన్మరుతో వరవృణామహై ॥౪౯॥ అథ
వయవేదామ । అస్మభ్యమేవ ప్రథమగ్ం హవిర్నిరుప్యాతా ఇతి । త ఏత-
మధ్యక్రీడన్ । తత్క్రీడినాం క్రీడిత్వమ్ । యన్మరుద్భ్యః క్రీడిభ్యః ప్రథమ-
గ్ం హవిర్నిరుప్యతే విజిత్యై । సాకగ్ం సూర్యేణోద్యతా నిర్వపతి ।
ఏతస్మిన్నేవ లోక ఇన్ద్రో వృత్రమహన్థ్సమృద్ధ్యై । ఏతద్బ్రాహ్మణా-
న్యేవ పఞ్చ హవీగ్ంషి । ఏతద్బ్రాహ్మణ ఐన్ద్రాగ్నః । అథైష ఐన్ద్రశ్చరు-
ర్భవతి ॥ ౫౦ ॥ ఉద్ధారం వా ఏతమిన్ద్ర ఉదహరత । వృత్రగ్ం
హత్వా । అన్యాసు దేవతాస్వధి । యదేష ఐన్ద్రశ్చరుర్భవతి । ఉద్ధా-
రమేవ తయజమాన ఉద్ధరతే । అన్యాసు ప్రజాస్వధి । వైశ్వకర్మణ
ఏకకపాలో భవతి । విశ్వాన్యేవ తేన కర్మాణి యజమానోఽవ-
రున్ధే ॥ ౫౧ ॥

ఋద్ధ్యై తేఽభ్యజ్ఞతే జుహోతి వృణామహై భవత్యష్టౌ చ ॥౭॥

వైశ్వదేవేన వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తా వరుణప్రఘా-
సైర్వరుణపాశాదముఞ్చత్ । సాకమేధైః ప్రత్యస్థాపయత్ । త్ర్యమ్బకై
రుద్రన్నిరవాదయత । పితృయజ్ఞేన సువర్గం లోకమగమయత్ ।
యద్వైశ్వదేవేన యజతే । ప్రజా ఏవ తద్యజమానస్సృజతే । తా
వరుణప్రఘాసైర్వరుణపాశాన్ముఞ్చతి । సాకమేధైః ప్రతిష్ఠాపయతి ।
త్ర్యమ్బకై రుద్రన్నిరవదయతే ॥ ౫౨ ॥ పితృయజ్ఞేన సువర్గం
లోకం గమయతి । దక్షిణతః ప్రాచీనావీతీ నిర్వపతి । దక్షిణావృద్ధి

పితౄణామ్ । అనాదృత్య తత్ । ఉత్తరత ఏవోపవీయ నిర్వపేత్ ।
ఉభయే హి దేవాశ్చ పితరశ్చేజ్యన్తే । అథో యదేవ దక్షిణార్ధాద్ధి
శ్రయతి । తేన దక్షిణావృత్ । సోమాయ పితృమతే పురోడాశగ్ం
షట్కపాలన్నిర్వపతి । సంవత్సరో వై సోమః పితృమాన్ ॥ ౧౩ ॥
సంవత్సరమేవ ప్రీణాతి । పితృభ్యో బర్హిషద్భ్యో ధానాః ।
మాసా వై పితరో బర్హిషదః । మాసానేవ ప్రీణాతి । యస్మిన్వా
ఋతౌ పురుషః ప్రమీయతే । సోఽస్యాముష్మిఁల్లోకే భవతి । బహు-
రూపా ధానా భవన్తి । అహోరాత్రాణామభిజిత్యై । పితృభ్యోఽ-
గ్నిష్వాత్తేభ్యో మన్థమ్ । అర్ధమాసా వై పితరోఽగ్నిష్వాత్తాః
॥ ౧౪ ॥ అర్ధమాసానేవ ప్రీణాతి । అభివాన్యాయై దుగ్ధే భవతి । సా
హి పితృదేవత్యన్దుహే । యత్పూర్వాణామ్ । తన్మనుష్యాణామ్ ।
ఉపర్యర్ధో దేవానామ్ । అర్ధః పితౄణామ్ । అర్ధ ఉపమన్థతి । అర్ధో-
హి పితౄణామ్ । ఏకధోపమన్థతి ॥ ౧౫ ॥ ఏకధా హి పితౄణామ్ ।
దక్షిణోపమన్థతి । దక్షిణావృద్ధి పితౄణామ్ । అనారభ్యోపమన్థతి ।
తద్ధి పితౄన్గచ్ఛతి । ఇమాన్దిశంవేదిముద్ధన్తి । ఉభయే హి దేవా-
శ్చ పితరశ్చేజ్యన్తే । చతుస్స్రక్తిర్భవతి । సర్వా హ్యనుదిశః పితరః ।
అఖాతా భవతి ॥ ౧౬ ॥ ఖాతా హి దేవానామ్ । మధ్యతోఽగ్ని-
రాధీయతే । అన్తతో హి దేవానామాధీయతే । వర్షీయానిధ్మ
ఇధ్మాద్భవతి వ్యావృత్త్యై । పరి శ్రయతి । అన్తర్హితో హి పితృ-
లోకో మనుష్యలోకాత్ । యత్పురుషి దినమ్ । తద్దేవానామ్ । యదన్తరా

తన్మనుష్యాణామ్॥౧౭॥ యత్సమూలమ్। తత్పితౄణామ్। సమూలం బర్-
హిర్భవతి వ్యావృత్త్యై। దక్షిణా స్తృణాతి। దక్షిణావృద్ధి పితౄణామ్।
త్రిః పర్యేతి। తృతీయే వా ఇతో లోకే పితరః। తానేవ ప్రీణాతి।
త్రిః పునః పర్యేతి। షట్సం పద్యన్తే ॥౧౮॥ [illegible] షడ్వా ఋతవః।
ఋతూనేవ ప్రీణాతి। యత్ప్రస్తరయజుషా గృహ్ణీయాత్। ప్రమాయుకో యజమానస్స్యాత్। యన్న గృహ్ణీయాత్। అనాయ-
తనస్స్యాత్। తూష్ణీమేవ న్యస్యేత్। న ప్రమాయుకో భవతి।
నానాయతనః। యత్త్రీన్పరిధీన్పరిదధ్యాత్ ॥౧౯॥ మృత్యునా
యజమానం పరిగృహ్ణీయాత్। యన్న పరిదధ్యాత్। రక్షాగ్ంసి
యజ్ఞగ్ం హన్యుః। ద్వౌ పరిధీ పరిదధాతి। రక్షసామపహత్యై।
అథో మృత్యోరేవ యజమానముత్సృజతి। యత్త్రీణిత్రీణి హవీగ్ం
ష్యుదాహరేయుః। త్రయస్త్రయ ఏషాగ్ం సాకం ప్రమీయేరన్।
ఏకైకమనూచీనాన్యుదాహరన్తి। ఏకైక ఏవైషామన్వఞ్చః ప్రమీ-
యతే। కశిపు కశిపవ్యాయ। ఉపబర్హణముపబర్హణ్యాయ।
ఆఞ్జనమాఞ్జన్యాయ। అభ్యఞ్జనమభ్యఞ్జన్యాయ। యథాభాగమేవై-
నాన్ప్రీణాతి ॥ ౨౦ ॥

పరివదయతే పితౄమానగ్నిష్వాత్తా ఏకత్రేధాప మన్థత్యథాతో
భవతి మనుష్యాణాం పద్యన్తే పరిదధ్యాన్మ్రియతే పఞ్చ చ ॥ ౮ ॥

అగ్నయే దేవేభ్యః పితృభ్యస్సమిధ్యమానాయానుబ్రూహీ-
త్యాహ। ఉభయే హి దేవాశ్చ పితరశ్చేజ్యన్తే। ఏకామన్వాహ।

ఏకా హి పితౄణామ్ । త్రిరన్యాహ । త్రిర్ హి దేవానామ్ । ఆఘా-
రావాఘారయతి । యజ్ఞపరుషోరనన్తరిత్యై । నార్షేయం వృణీతే ।
న హోతారమ్ ॥ ౬౧ ॥ యదార్షేయం వృణీత । యద్ధో-
తారమ్ । ప్రమాయుకో యజమానస్స్యాత్ । ప్రమాయుకో
హోతా । తస్మాన్న వృణీతే । యజమానస్య హోతుర్గోపీథాయ ।
అప బర్హిషః ప్రయాజాన్ యజతి । ప్రజా వై బర్హిః ।
ప్రజా ఏవ మృత్యోరుత్సృజతి । ఆజ్యభాగౌ యజతి ॥ ౬౨ ॥
యజ్ఞస్యైవ చక్షుషీ నాన్తరేతి । ప్రాచీనావీతీ సోమం యజతి । పితృ-
దేవత్యా హి । ఏషాఽఽహుతిః । పఞ్చకృత్వోఽవద్యతి । పఞ్చ
హ్యేతా దేవతాః । ద్వే పురోఽనువాక్యే । యాజ్యా దేవతా వష-
ట్కారః । తా ఏవ ప్రీణాతి । సన్తతమవద్యతి ॥ ౬౩ ॥ ఋతూనాగ్ం
సన్తత్యై । ప్రేతేభ్యః పూర్వయా పురోఽనువాక్యయాఽఽహ ।
ప్రణయతి ద్వితీయయా । గమయతి యాజ్యయా । తృతీయే వా ఇతో
లోకే పితరః । అహ్న ఏవైనాన్పూర్వయా పురోఽనువాక్యయాఽ-
త్యానయతి । రాత్రియై ద్వితీయయా । ఐవైనాన్ యాజ్యయా
గమయతి । దక్షిణాతోఽవదాయ । ఉదఙ్ఙతి క్రామతి వ్యావృత్త్యై
॥ ౬౪ ॥ ఆ స్వధేత్యాశ్రావయతి । అస్తు స్వధేతి ప్రత్యాశ్రావ-
యతి । స్వధా నమ ఇతి వషట్కరోతి । స్వధాకారో హి పితౄణామ్ ।
సోమమగ్రే యజతి । సోమప్రయాజా హి పితరః । సోమం పితృమ-
న్తం యజతి । సంవత్సరో వై సోమః పితృమాన్ । సంవత్సరమేవ

తద్యజతి । పితౄన్బర్హిషదో యజతి ॥ ౬౫ ॥ యే వై యజ్వా-
నః । తే పితరో బర్హిషదః । తానేవ తద్యజతి । పితౄనగ్నిష్వా-
త్తాన్ యజతి । యే వా అయజ్వానో గృహమేధినః । తే పితరోఽ-
గ్నిష్వాత్తాః । తానేవ తద్యజతి । అగ్నిం కవ్యవాహనం యజతి । య
ఏవ పితౄణామగ్నిః । తమేవ తద్యజతి ॥ ౬౬ ॥ అథో యథాఽగ్ని-
గ్ం స్విష్టకృతం యజతి । తాదృగేవ తత్ । ఏతత్తే తత యే చ
త్వామన్వితి త్రిషు స్రక్తీషు నిదధాతి । తస్మాదా తృతీయాత్పు-
రుషాన్నామ న గృహ్ణన్తి । ఏతావన్తో హీజ్యన్తే । అత్ర పితరో య-
థా భాగం మన్దధ్వమిత్యాహ । హ్రీకా హి పితరః । ఉదఞ్చో నిష్క్రా-
మన్తి । ఏషా వై మనుష్యాణాం దిక్ । స్వామేవ తద్దిశమనునిష్క్రా-
మన్తి ॥ ౬౭ ॥ ఆహవనీయముపతిష్ఠన్తే । న్యేవాస్మై తద్ధ్నువతే ।
యద్ధ్నుత్యాహవనీయే । అథాన్యత్ర చరన్తి । ఆతమితోరుపతిష్ఠన్తే ।
అగ్నిమేవోపద్రష్టారం కృత్వా । పితౄన్నిరవదయన్తే । అన్త-
ర్వా ఏతే ప్రాణానాం గచ్ఛన్తి । య ఆతమితోరుపతిష్ఠన్తే । సుసన్దృ-
శం త్వా వయమిత్యాహ ॥ ౬౮ ॥ ప్రాణో వై సుసన్దృక్ । ప్రా-
ణమేవాత్మన్దధతే । యోజా న్విన్ద్ర తే హరీ ఇత్యాహ । ప్రాణ-
మేవ పునరయుక్త । అక్షన్నమీమదన్త హీతి గార్హపత్యముప
తిష్ఠన్తే । అక్షన్నమీమదన్తాథ త్వోపతిష్ఠామహా ఇతి వావైతదాహ ।
అమీమదన్త పితరస్సోమ్యా ఇత్యభి ప్రపద్యన్తే । అమీమదన్త పిత-
రోఽథ త్వాఽభి ప్రపద్యామహా ఇతి వావైతదాహ । అపః పరిషిఞ్చతి ।

మార్జయత్యేవైనాన్ ॥ ౬౯ ॥ అథో తర్పయత్యేవ । తృప్యతి ప్రజయా పశుభిః । య ఏవం వేద । ఉప బర్హిషావనూయాజౌ యజతి । ప్రజా వై బర్హిః । ప్రజా ఏవ మృత్యోరుత్సృజతి । చతురః ప్రయాజాన్ యజతి । ద్వావనూయాజౌ । షట్సం పద్యన్తే । షడ్వా ఋతవః ॥ ౭౦ ॥ [illegible] ఋతూనేవ ప్రీణాతి । న పత్నీరన్వాస్తే । న సంయాజయన్తి । యత్పత్నీరన్వాసీత । యత్సంయాజయేయుః । ప్రమాయుకా స్యాత్ । తస్మాన్నాన్వాస్తే । న సంయాజయన్తి । పత్నియై గోపీథాయ ॥ ౭౧ ॥

హోతారమాజ్యభాగౌ యజతి సన్తతమేవ ద్యతి వ్యావృత్త్యై బర్హిషదో యజతి తమేవ తద్వ్యావృత్త్యాను నిష్క్రమన్త్యాహైనా న్నృతవో నవ చ ॥ ౯ ॥

ప్రతిపూరుషమేకకపాలాన్నిర్వపతి । జాతా ఏవ ప్రజా రుద్రాన్నిరవదయతే । ఏకమతిరిక్తమ్ । జనిష్యమాణా ఏవ ప్రజా రుద్రాన్నిరవదయతే । ఏకకపాలా భవన్తి । ఏకధైవ రుద్రన్నిరవదయతే । నాభిఘారయతి । యదభిఘారయేత్ । అన్తరవచారిణగ్ం రుద్రఙ్కుర్యాత్ । ఏకోల్ముకేన యన్తి ॥ ౭౨ ॥ తద్ధి రుద్రస్య భాగధేయమ్ । ఇమాన్దిశం యన్తి । ఏషా వై రుద్రస్య దిక్ । స్వాయామేవ దిశి రుద్రన్నిరవదయతే । రుద్రో వా అపశుకాయా ఆహుత్యై నాతిష్ఠత । అసౌ తే పశురితి నిర్దిశేద్యన్ద్విష్యాత్ । యమేవ ద్వేష్టి । తమస్మై పశున్నిర్దిశతి । యది న ద్విష్యాత్ ।

ఆఖుస్తే పశురితి బ్రూయాత్ ॥ ౨౩ ॥ న గ్రామ్యాన్పశూన్ హినస్తి । నారణ్యాన్ । చతుష్పథే జుహోతి । ఏష వా అగ్నీనాం పడ్బీశో నామ। అగ్నివత్యేవ జుహోతి। మధ్యమేన పర్ణేన జుహోతి। స్రుగ్ఘ్యేషా । అథో ఖలు । అన్తమేనైవ హోతవ్యమ్ । అన్తత ఏవ రుద్రన్నిరవదయతే ॥ ౨౪ ॥ ఏష తే రుద్ర భాగస్సహ స్వస్రాఽమ్బికయేత్యాహ । శరద్వా అస్యామ్బికా స్వసా । తయా వా ఏష హినస్తి । యగ్ం హినస్తి । తయైవైనగ్ం సహ శమయతి । భేషజఙ్గవ ఇత్యాహ । యావన్త ఏవ గ్రామ్యాః పశవః । తేభ్యో భేషజఙ్కరోతి । అవామ్బ రుద్రమదిమహీత్యాహ । ఆశిషమేవైతామా శాస్తే ॥ ౨౫ ॥ త్ర్యమ్బకం యజామహ ఇత్యాహ । మృత్యోర్ముక్షీయ మాఽమృతాదితి వావైతదాహ । ఉత్కిరన్తి । భగస్య లీప్సన్తే । మూతే కృత్వాఽఽసజన్తి । యథా జనయతేఽవసఙ్కరోతి । తాదృగేవ తత్ । ఏష తే రుద్ర భాగ ఇత్యాహ నిరవత్త్యై । అప్రతీక్షమా యన్తి । అపః పరిషిఞ్చతి । రుద్రస్యాన్తర్హిత్యై । ప్ర వా ఏతేఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవన్తే। యే త్ర్యమ్బకైశ్చరన్తి। ఆదిత్యఞ్చరుం పునరేత్య నిర్వపతి । ఇయం వా అదితిః । అస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి ॥ ౨౬ ॥

యన్తి బ్రూయాన్నిరవదయతే శాస్తే సిఞ్చతి షట్చ ॥ ౧౦ ॥

అనుమత్యై వైశ్వదేవేన తాస్సృష్టా స్త్రివృత్ప్రజాపతిస్సవితోత్తరస్యాన్దేవాసురాస్సోఽగ్నిర్యత్పత్నీ వైశ్వదేవేన తావరుణప్రఘాసైరగ్నయే దేవేభ్యః ప్రతిపూరుషమన్దశ ॥ ౧౦ ॥

అనుమత్యై ప్రథమజో వథ్సో బహురూపా హి పశవస్తస్మా-
త్పృథమాత్రయద్దగ్నయేఽనీకవత ఉద్ధారవా అగ్నయే దేవేభ్య
ఋతూన్నైవ షట్థ్సత్తరిః । అనుమత్యై ప్రతితిష్ఠన్తి ॥ ౨౬ ॥

॥ హరిః ఓమ్ ॥

సప్తమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ ఏతద్బ్రాహ్మణాన్యేవ పఞ్చ హవీగ్ంషి । అథై-
న్ద్రాయ శునాసీరాయ పురోడాశన్ద్వాదశకపాలన్నిర్వపతి ।
సంవథ్సరో వా ఇన్ద్రశ్శునాసీరః । సంవథ్సరేణైవాస్మా అన్న-
మవ రున్ధే । వాయవ్యం పయో భవతి । వాయుర్వై వృష్ట్యై
ప్రదాపయితా । స ఏవాస్మై వృష్టిం ప్రదాపయతి । సౌర్య
ఏకకపాలో భవతి । సూర్యేణ వా అముష్మింల్లోకే వృష్టిర్ధృ-
తా । స ఏవాస్మై వృష్టిన్నియచ్ఛతి ॥౧॥ ద్వాదశగవగ్ం సీరన్దక్షిణా
సమృద్ధ్యై । దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తే దేవా అగ్నిమబ్రువన్ ।
త్వయా వీరేణాసురానభిభవామేతి । సోఽబ్రవీత్ । త్రేధాఽ-
హమాత్మానం వికరిష్య ఇతి । స త్రేధాఽఽత్మానం వ్యకు-
రుత । అగ్నిస్తృతీయమ్ । రుద్రస్తృతీయమ్ । వరుణస్తృతీ-

అనుమత్యై ప్రథమజాం పథోస్నే బహురూపా హి పశవ స్తస్మా-
త్పృథఙ్మాత్రయద్దగ్నయేఽనీకవత ఉద్ధారవా అగ్నయే దేవేభ్య
ఋతూన్నేవ షట్థ్స త్తరిః । అనుమత్యై ప్రతితిష్ఠన్తి ॥ ౨౬ ॥

॥ హరిః ఓమ్ ॥

సప్తమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ ఏతద్బ్రాహ్మణాన్యేవ పఞ్చహవీగ్ంషి । అథై-
న్ద్రాగ్నియ శునాసీరాయ పురోడాశన్ద్వాదశకపాలన్నిర్వపతి ।
సంవత్సరో వా ఇన్ద్రాగ్నిశునాసీరః । సంవత్సరేణైవాస్మా అన్న-
మవ రున్ధే । వాయవ్యం పయో భవతి । వాయుర్వై వృష్ట్యై
ప్రదాపయితా । స ఏవాస్మై వృష్టిం ప్రదాపయతి । సౌర్య
ఏకకపాలో భవతి । సూర్యేణ వా అముష్మింల్లోకే వృష్టిర్ధృ-
తా । స ఏవాస్మై వృష్టిన్నియచ్ఛతి ॥౧॥ ద్వాదశగవగ్ం సీరన్దక్షిణా
సమృద్ధ్యై । దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తే దేవా అగ్నిమబ్రువన్ ।
త్వయా వీరేణాసురానభిభవామేతి । సోఽబ్రవీత్ । త్రేధాఽ-
హమాత్మానం వికరిష్య ఇతి । స త్రేధాఽఽత్మానం వ్యకు-
రుత । అగ్నిన్తృతీయమ్ । రుద్రన్తృతీయమ్ । వరుణన్తృతీ-

యమ్ ॥ ౨ ॥ సో௨బ్రవీత్ । క ఇదన్తురీయమితి । అహమితీ-
న్ద్రో௨బ్రవీత్ । సన్తు సృజావహా ఇతి । తౌ సమసృజేతామ్ ।
స ఇన్ద్రస్తురీయమభవత్ । యదిన్ద్రస్తురీయమభవత్ । తదిన్ద్రతురీయ-
స్యేన్ద్రతురీయత్వమ్ । తతో వై దేవా వ్యజయన్త । యదిన్ద్రతు-
రీయన్నిరుప్యతే విజిత్యై ॥౩॥ వహినీ ధేనుర్దక్షిణా । యద్వహినీ ।
తేనాగ్నేయీ । యద్గౌః । తేన రౌద్రీ । యద్ధేనుః । తేనైన్ద్రీ । యత్
స్త్రీ సతీ దాన్తా । తేన వారుణీ సమృద్ధ్యై । ప్రజాపతిర్యజ్ఞమసృ-
జత ॥ ౪ ॥ తగ్ం సృష్టగ్ం రక్షాగ్ంస్యజిఘాగ్ంసన్ । స ఏతాః ప్ర-
జాపతిరాత్మనో దేవతా నిరమిమీత । తాభిర్వై స దిగ్భ్యో రక్షాగ్ంసి
ప్రాణుదత । యత్పఞ్చావత్తీయఞ్జుహోతి । దిగ్భ్య ఏవ తద్యజమా-
నో రక్షాగ్ంసి ప్రణుదతే । సమూఢగ్ం రక్షస్సన్దగ్ధగ్ం రక్ష ఇత్యా-
హ । రక్షాగ్ంస్యేవ సన్దహతి । అగ్నయే రక్షోఘ్నే స్వాహేత్యా-
హ । దేవతాభ్య ఏవ విజిగ్యానాభ్యో భాగధేయఙ్కరోతి । ప్రష్టివాహీ
రథో దక్షిణా సమృద్ధ్యై ॥ ౫ ॥ ఇన్ద్రో వృత్రగ్ం హత్వా । అసురా-
న్పరాభావ్య । నముచిమాసురన్నాలభత । తగ్ం శచ్యా௨గృహ్ణాత్ ।
తౌ సమలభేతామ్ । సో௨స్మాదభిశునతరో௨భవత్ । సో௨బ్రవీత్ । సు-
ధాగ్ం సన్దధావహై । అథ త్వా௨వ స్రక్ష్యామి । న మా శుష్కేణ
నార్ద్రేణ హనః ॥ ౬ ॥ న దివా న నక్తమితి । స ఏతమపాం ఫేనమ-
సిఞ్చత్ । న వా ఏష శుష్కో నార్ద్రో వ్యుష్టా௨௨సీత్ । అనుదితస్సూ
ర్యః । న వా ఏతద్దివా న నక్తమ్ । తస్మిన్నేతస్మిఀల్లోకే । అపాం

ఫేనేన శిర ఉదవర్తయత్ । తదేనమన్వవర్తత । మిత్రద్రుగితి ॥2॥
స ఏతానపామార్గానజనయత్ । తానజుహోత్ । తైర్వై స
రక్షాగ్ంస్యపాహత । యదపామార్గహోమో భవతి । రక్షసా-
మపహత్యై । ఏకోల్ముకేన యన్తి । తద్ధి రక్షసాం భాగధే-
యమ్ । ఇమాన్దిశయ్యన్తి । ఏషా వై రక్షసాన్దిక్ । స్వాయా-
మేవ దిశి రక్షాగ్ంసి హన్తి ॥3॥ స్వకృత ఇరిణే జుహోతి ప్రదరే వా ।
ఏతద్వై రక్షసామాయతనమ్ । స్వ ఏవాయతనే రక్షాగ్ంసి హన్తి ।
పర్ణమయేన స్రువేణ జుహోతి । బ్రహ్మ వై పర్ణః । బ్రహ్మణైవ
రక్షాగ్ంసి హన్తి । దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యాహ । సవితృ-
ప్రసూత ఏవ రక్షాగ్ంసి హన్తి । హతగ్ంరక్షోఽవధిష్మ రక్ష ఇత్యా
హ । రక్షసాగ్ం స్తృత్యై । యద్వస్తే తద్దక్షిణా । నిరవత్త్యై । అప్ర-
తీక్షమాయన్తి । రక్షసామన్తర్హిత్యై ॥4॥

యచ్ఛృతి వరుణస్తృతీయవ్విజిత్యా అసృజత సమృద్ధ్యై
హన్తై మిత్రద్రుగితి హన్తి స్తృత్యై త్రీణి చ ॥1॥

ధాత్రే పురోడాశన్ద్వాదశకపాలన్నిర్వపతి । సంవత్స-
రో వై ధాతా । సంవత్సరేణైవాస్మై ప్రజాః ప్రజనయతి । అన్వే-
వాస్మా అనుమతిర్మన్యతే । రాతే రాకా । ప్ర సినీవాలీ జనయతి ।
ప్రజాస్వేవ ప్రజాతాసు కుహ్వా వాచన్దధాతి । మిథునౌ గావౌ
దక్షిణా సమృద్ధ్యై । ఆగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలన్నిర్వపతి ।
ఐన్ద్రావైష్ణవమేకాదశకపాలమ్ ॥10॥ వైష్ణవన్త్రికపాలమ్ ।

వీర్యం వా అగ్నిః । వీర్యమిన్ద్రః । వీర్యం విష్ణుః । ప్రజా ఏవ ప్రజాతా
వీర్యే ప్రతిష్ఠాపయతి । తస్మాత్ప్రజా వీర్యావతీః । వామన ఋషభో
వహీ దక్షిణా । యద్వహీ । తేనాగ్నేయః । యదృషభః ॥ ౧౧ ॥
తేనైన్ద్రః । యద్వామనః । తేన వైష్ణవస్సమృద్ధ్యై । అగ్నీషోమీ-
యమేకాదశకపాలన్నిర్వపతి । ఇన్ద్రాసోమీయమేకాదశకపాలమ్ ।
సౌమ్యఞ్చరుమ్ । సోమో వై రేతోధాః । అగ్నిః ప్రజానాం
ప్రజనయితా । వృద్ధానామిన్ద్రః ప్రదాపయితా । సోమ ఏవాస్మై
రేతో దధాతి ॥ ౧౨ ॥ అగ్నిః ప్రజాం ప్రజనయతి । వృద్ధామిన్ద్రః
ప్రయచ్ఛతి । బభ్రుర్దక్షిణా సమృద్ధ్యై । సోమాపౌష్ణఞ్చరున్నిర్వ-
పతి । ఐన్ద్రాపౌష్ణఞ్చరుమ్ । సోమో వై రేతోధాః । పూషా పశూ-
నాం ప్రజనయితా । వృద్ధానామిన్ద్రః ప్రదాపయితా । సోమ ఏవాస్మై
రేతో దధాతి । పూషా పశూన్ప్రజనయతి ॥ ౧౩ ॥ వృద్ధానిన్ద్రః
ప్రయచ్ఛతి । పౌష్ణశ్చరుర్భవతి । ఇయం వై పూషా । అస్యామేవ
ప్రతి తిష్ఠతి । శ్యామో దక్షిణా సమృద్ధ్యై । బహు వై పురుషో మే-
ధ్యముపగచ్ఛతి । వైశ్వానరన్ద్వాదశకపాలన్నిర్వపతి । సం-
వత్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరః । సంవత్సరేణైవైనగ్ం స్వదయ-
తి । హిరణ్యన్దక్షిణా ॥ ౧౪ ॥ పవిత్రం వై హిరణ్యమ్ । పునా-
త్యేవైనమ్ । బహు వై రాజన్యోఽనృతఙ్కరోతి । ఉప జామ్యై
హరతే । జినాతి బ్రాహ్మణమ్ । వదత్యనృతమ్ । అనృతే ఖలు వై

క్రియమాణౌ వరుణో గృహ్ణాతి । వారుణంయవమయఞ్చరున్నిర్వ-
పతి । వరుణపాశాదేవైనం ముఞ్చతి । అశ్వో దక్షిణా । వారుణో
హి దేవతయాఽశ్వస్సమృద్ధ్యై ॥ ౧౫ ॥

ఐన్ద్రావైష్ణవమేకాదశకపాలం యదృషభో దధాతి పుగ్ంసః
పశూన్ప్రజనయతి హిరణ్యన్దక్షిణా దక్షిణైకఞ్చ ॥ ౨ ॥

రత్నినామేతాని హవీగ్ంషి భవన్తి । ఏతే వై రాష్ట్రస్య
ప్రదాతారః । ఏతేఽపాదాతారః । య ఏవ రాష్ట్రస్య ప్రదాతారః ।
యేఽపాదాతారః । త ఏవాస్మై రాష్ట్రం ప్రయచ్ఛన్తి । రాష్ట్ర-
మేవ భవతి । యత్సమాహృత్య నిర్వపేత్ । అరత్నినస్స్యుః ।
యథాయథన్నిర్వపతి రత్నిత్వాయ ॥ ౧౬ ॥ యత్సద్యో నిర్వ-
పేత్ । యావతీమేకేన హవిషాఽఽశిషమవరున్ధే । తావతీమవరు-
న్ధీత । అన్వహన్నిర్వపతి । భూయసీమేవాశిషమవరున్ధే । భూయ-
సో యజ్ఞక్రతూనుపైతి । బార్హస్పత్యఞ్చరున్నిర్వపతి బ్రహ్మ-
ణో గృహే । ముఖత ఏవాస్మై బ్రహ్మ సగ్ంశ్యతి । అథో బ్రహ్మ-
న్నేవ క్షత్త్రమన్వారమ్భయతి । శితిపృష్ఠో దక్షిణా సమృద్ధ్యై ॥ ౧౭ ॥

ఐన్ద్రమేకాదశకపాలగ్ం రాజన్యస్య గృహే । ఇన్ద్రియమేవావరున్ధే ।
ఋషభో దక్షిణా సమృద్ధ్యై । ఆదిత్యఞ్చరుం మహిష్యై గృహే । ఇయం
వా అదితిః । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । ధేనుర్దక్షిణా సమృద్ధ్యై । భగా-
య చరుం వావాతాయై గృహే । భగమేవాస్మిన్దధాతి । విచిత్రగ-
ర్భా పష్ఠౌహీ దక్షిణా సమృద్ధ్యై ॥ ౧౮ ॥ నైర్ఋతఞ్చరుం పరివృక్త్యా

క్త్యై గృహే కృష్ణానాం వ్రీహీణాన్నఖనిర్భిన్నమ్ । పాప్మానమేవ
నిర్ఋతిన్నిరవదయతే । కృష్ణా కూటా దక్షిణా సమృద్ధ్యై । ఆగ్నే-
యమష్టాకపాలగ్ం సేనాన్యో గృహే । సేనామేవాస్య సగ్ంశ్యతి ।
హిరణ్యన్దక్షిణా సమృద్ధ్యై । వారుణన్దశకపాలగ్ం సూతస్య గృ-
హే । వరుణసవమేవావ రున్ధే । మహానిరష్టో దక్షిణా సమృద్ధ్యై ।
మారుతగ్ం సప్తకపాలఙ్గ్రామణ్యో గృహే ॥ ౧౯ ॥ అన్నం వై
మరుతః । అన్నమేవావ రున్ధే । పృశ్నిర్దక్షిణా సమృద్ధ్యై । సావి-
త్రన్ద్వాదశకపాలఙ్క్షత్తుర్గృహే ప్రసూత్యై । ఉపధ్వస్తో దక్షి-
ణా సమృద్ధ్యై । ఆశ్వినన్ద్వికపాలగ్ం సఙ్గ్రహీతుర్గృహే । అశ్వి-
నౌ వై దేవానాం భిషజౌ । తాభ్యామేవాస్మై భేషజఙ్కరోతి ।
సవాత్యౌ దక్షిణా సమృద్ధ్యై । పౌష్ణఞ్చరుం భాగదుఘస్య గృహే ॥
౨౦ ॥ అన్నం వై పూషా । అన్నమేవావ రున్ధే । శ్యామో దక్షిణా
సమృద్ధ్యై । రౌద్రఙ్గావీధుకఞ్చరుమక్షావాపస్య గృహే । అన్తత
ఏవ రుద్రన్నిరవదయతే । శబల ఉద్వారో దక్షిణా సమృద్ధ్యై ।
ద్వాదశైతాని హవీగ్ంషి భవన్తి । ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరః ।
సంవత్సరేణైవాస్మై రాష్ట్రమవరున్ధే । రాష్ట్రమేవ భవతి ॥ ౨౧ ॥
యన్న ప్రతి నిర్వపేత్ । రత్నిన ఆశిషోఽవరున్ధీరన్ । ప్రతి నిర్వపతి ।
ఐన్ద్రియ సుత్రామ్ణే పురోడాశమేకాదశకపాలమ్ । ఇన్ద్రాయాగ్ం-
హోముచే । ఆశిష ఏవావరున్ధే । అయన్నో రాజా వృత్రహా రాజా
భూత్వా వృత్రం వధ్యాదిత్యాహ । ఆశిషమేవైతామా శాస్తే ।

మైత్రాబార్హస్పత్యం భవతి । శ్వేతాయై శ్వేతవత్సాయై దుగ్ధే । ॥ ౨౨ ॥ బార్హస్పత్యే మైత్రమపి దధాతి । బ్రహ్మ చైవాస్మై క్షత్త్రం చ సమీచీ దధాతి । అథో బ్రహ్మన్నేవ క్షత్త్రం ప్రతిష్ఠాపయతి । బార్హస్పత్యేన పూర్వేణ ప్రచరతి । ముఖత ఏవాస్మై బ్రహ్మ సగ్ంశ్యతి । అథో బ్రహ్మన్నేవ క్షత్త్రమన్వారమ్భయతి । స్వయఙ్కృతా వేదిర్భవతి । స్వయన్దినం బర్హిః । స్వయఙ్కృత ఇధ్మః । అనభిజితస్యాభిజిత్యై । తస్మాద్రాష్ట్రమరణ్యామభిజితమ్ । సైవ శ్వేతా శ్వేతవత్సా దక్షిణా సమృద్ధ్యై ॥ ౨౩ ॥ రత్నిత్వాయ సమృద్ధ్యై పష్ఠౌహీ దక్షిణా సమృద్ధ్యై గ్రామణ్యో గృహే భాగదుఘస్య గృహే భవతి దుగ్ధేఽభిజిత్యై ద్వే చ ॥ ౩ ॥

దేవసువామేతాని హవీగ్ంషి భవన్తి । ఏతావన్తో వై దేవానాగ్ం సవాః । త ఏవాస్మై సవాన్ప్రయచ్ఛన్తి । త ఏనగ్ం సువన్తే । అగ్నిరేవైనఙ్గృహపతీనాగ్ం సువతే । సోమో వనస్పతీనామ్ । రుద్రః పశూనామ్ । బృహస్పతిర్వాచామ్ । ఇన్ద్రో జ్యేష్ఠానామ్ । మిత్రస్సత్యానామ్ ॥ ౨౪ ॥ వరుణో ధర్మపతీనామ్ । ఏతదేవ సర్వం భవతి । సవితా త్వా ప్రసవానాగ్ం సువతామితి హస్తఙ్గృహ్ణాతి ప్రసూత్యై । యే దేవా దేవసువస్స్థేత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ । మహతే క్షత్త్రాయ మహత ఆధిపత్యాయ మహతే జానరాజ్యాయేత్యాహ । ఆశిషమేవైతామా శాస్తే । ఏష వో భరతా రాజా సోమోఽస్మాకం బ్రాహ్మణానాగ్ం రాజే-

త్యాహ । తస్మాత్సోమరాజానో బ్రాహ్మణాః । ప్రతిత్యన్నామ రాజ్యమధాయీత్యాహ ॥ ౨౫ ॥ రాజ్యమేవాస్మిన్ప్రతిదధాతి । స్వాన్తనువవరుణో అశిశ్రేదిత్యాహ । వరుణసవమేవావరున్ధే । శుచేర్మిత్రస్య వ్రత్యా అభూమేత్యాహ । శుచిమేవైనం వ్రత్యం కరోతి । అమన్మహి మహత ఋతస్య నామేత్యాహ । మనుత ఏవైనమ్ । సర్వే వ్రాతా వరుణస్యాభూవన్నిత్యాహ । సర్వవ్రాతమేవైనం కరోతి । వి మిత్ర ఏవైరరాతిమతారీదిత్యాహ ॥ ౨౬ ॥ అరాతిమేవైనన్తారయతి । అసూషుదన్త యజ్ఞియా ఋతేనేత్యాహ । స్వదయత్యేవైనమ్ । వ్యు త్రితో జరిమాణన్న ఆనడిత్యాహ । ఆయురేవాస్మిన్దధాతి । ద్వాభ్యాం విమృష్టే । ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై । అగ్నీషోమీయస్య చైకాదశకపాలస్య దేవసువాఞ్చ హవిషామగ్నయే స్విష్టకృతే సమవద్యతి । దేవతాభిరేవైనముభయతః పరిగృహ్ణాతి । విష్ణుక్రమాన్క్రమతే । విష్ణురేవ భూత్వేమాల్లోఀకానభిజయతి ॥ ౨౭ ॥

స్తత్యానామధాయీత్యాహాతారీదిత్యాహ క్రమత ఏకఞ్చ ॥

అర్థేతస్థేతి జుహోతి । ఆహుత్యైవైనా నిష్క్రీయ గృహ్ణాతి । అథో హవిష్కృతానామేవాభిఘృతానాఙ్గృహ్ణాతి । వహన్తీనాఙ్గృహ్ణాతి । ఏతా వా అపాగ్ం రాష్ట్రమ్ । రాష్ట్రమేవాస్మై గృహ్ణాతి । అథో శ్రియమేవైనమభివహన్తి । అపాం పతిరసీత్యాహ । మిథునమేవాకః । వృషాఽస్యూర్మిరిత్యాహ ॥ ౨౮ ॥ ఊర్మి-

మన్తమేవైనఙ్కరోతి । వృషసేనోఽసీత్యాహ । సేనామేవాస్య సగ్ం
శ్యతి । వ్రాజక్షిత్స్థేత్యాహ । ఏతా వా అపాం విశః । విశమేవా-
వాస్మై పర్యూహతి । మరుతామోజస్థేత్యాహ । అన్నం వై మరు-
తః । అన్నమేవావరున్ధే । సూర్యవర్చసస్థేత్యాహ ॥ ౨౯ ॥ రాష్ట్ర-
మేవ వర్చస్వ్యకః । సూర్యత్వచసస్థేత్యాహ । సత్యం వా ఏతత్ ।
యద్వర్షతి । అనృతం యదాతపతి వర్షతి । సత్యానృతే ఏవా-
వరున్ధే । నైనగ్ం సత్యానృతే ఉదితే హిగ్ంస్తః । య ఏవం వేద ।
మాన్దాస్థేత్యాహ । రాష్ట్రమేవ బ్రహ్మవర్చస్యకః ॥ ౩౦ ॥ వాశాస్థే-
త్యాహ । రాష్ట్రమేవ వశ్యకః । శక్వరీస్థేత్యాహ । పశవో వై శక్వరీః ।
పశూనేవావరున్ధే । విశ్వభృతస్థేత్యాహ । రాష్ట్రమేవ పయస్వ్యకః ।
జనభృతస్థేత్యాహ । రాష్ట్రమేవేన్ద్రియావ్యకః । అగ్నేస్తేజ-
స్యాస్థేత్యాహ ॥ ౩౧ ॥ రాష్ట్రమేవ తేజస్వ్యకః । అపా-
మోషధీనాగ్ం రసస్థేత్యాహ । రాష్ట్రమేవ మధువ్యమకః । సా-
రస్వతఙ్గ్రహఙ్గృహ్ణాతి । ఏషా వా అపాం పృష్ఠమ్ । యథ్సరస్వతీ ।
పృష్ఠమేవైనగ్ం సమానానాఙ్కరోతి । షోడశభిర్గృహ్ణాతి । షోడశ-
కలో వై పురుషః । యావానేవ పురుషః । తస్మిన్వీర్యన్దధాతి ।
షోడశభిర్జుహోతి షోడశభిర్గృహ్ణాతి । ద్వాత్రిగ్ంశథ్సమ్పద్యన్తే । ద్వా-
త్రిగ్ంశదక్షరాఽనుష్టుక్ । వాగనుష్టుప్సర్వాణి ఛన్దాగ్ంసి । వాచై-
వైనగ్ం సర్వేభిశ్ఛన్దోభిరభిషిఞ్చతి ॥ ౩౨ ॥

ఊర్మిరిత్యాహ సూర్యవర్చసస్థేత్యాహ బ్రహ్మవర్చస్య-

క స్త్రేజసాస్యైస్థైనత్యాహైవ పురుషష్టచ్ఛ ॥ ౫ ॥

దేవీరాపస్సం మధుమతీర్మధుమతీభిస్సృజ్యధ్వమిత్యాహ । బ్రహ్మణైవైనాస్సగ్ం సృజతి । అనాధృష్టాస్సీదతేత్యాహ । బ్రహ్మణైవైనాస్సాదయతి । అన్తరా హోతుశ్చ ధిష్ణియం బ్రాహ్మణాచ్ఛగ్ంసినశ్చ సాదయతి । ఆగ్నేయో వై హోతా । ఐన్ద్రో బ్రాహ్మణాచ్ఛగ్ంసీ । తేజసా చైవేన్ద్రియేణ చోభయతో రాష్ట్రం పరిగృహ్ణాతి । హిరణ్యేనోత్పునాతి । ఆహుత్యై హి పవిత్రాభ్యాముత్పునన్తి వ్యావృత్త్యై ॥ 33 ॥ శతమానం భవతి । శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియః । ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి। అనిభృష్టమసీత్యాహ। అనిభృష్టగ్ం హ్యేతత్ । వాచో బన్ధురిత్యాహ। వాచో హ్యేష బన్ధుః। తపోజా ఇత్యాహ। తపోజా హ్యేతత్ । సోమస్య దాత్రమసీత్యాహ॥ 3౪॥ సోమస్య హ్యేతద్దాత్రమ్। శుక్రా వశ్శుక్రేణోత్పునామీత్యాహ। శుక్రా హ్యాపః। శుక్రగ్ం హిరణ్యమ్। చన్ద్రాశ్చన్ద్రేణేత్యాహ। చన్ద్రా హ్యాపః। చన్ద్రగ్ం హిరణ్యమ్। అమృతా అమృతేనేత్యాహ। అమృతా హ్యాపః। అమృతగ్ం హిరణ్యమ్॥ 3౫॥ స్వాహా రాజసూయాయేత్యాహ। రాజసూయాయ హ్యేనా ఉత్పునాతి। సధమాదో ద్యుమ్నినీరూర్జ ఏతా ఇతి వారుణ్యర్చా గృహ్ణాతి। వరుణసవమేవావరున్ధే। ఏకయా గృహ్ణాతి। ఏకధైవ యజమానే వీర్యన్దధాతి। క్షత్రస్యోల్బమసి క్షత్రస్య యోనిరసీతి తార్ప్యఞ్చోష్ణీషఞ్చ ప్రయచ్ఛతి సయోనిత్వాయ । శతతృణేన దర్భపుఞ్జీలైః పవయతి। శతాయుర్వై పురుషశ్శతవీర్యః। ఆత్మైవ శతః ॥ 3౬॥

యావానేవ పురుషః । తస్మిన్వీర్యన్దధాతి । దధ్యాశయతి । ఇన్ద్రి-
యమేవావ రున్ధే । ఉదుమ్బరమాశయతి । అన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై ।
శష్పాణ్యాశయతి । సురాబలిమేవైనఙ్కరోతి । ఆవిద ఏతా భవన్తి ।
ఆవిదమేవైనఙ్గమయన్తి ॥ ౩౨ ॥ అగ్నిరేవైనఙ్గార్హపత్యే-
నావతి । ఇన్ద్ర ఇన్ద్రియేణ । పూషా పశుభిః । మిత్రావరుణౌ ప్రాణాపా-
నాభ్యామ్ । ఇన్ద్రో వృత్రాయ వజ్రముదయచ్ఛత్ । స దివమలి-
ఖత్ । సోఽర్యమ్ణః పన్థా అభవత్ । స ఆవిన్నే ద్యావాపృథివీ ధృత-
వ్రతే ఇతి ద్యావాపృథివీ ఉపాధావత్ । స ఆభ్యామేవ ప్రసూత ఇన్ద్రో
వృత్రాయ వజ్రం ప్రాహరత్ । ఆవిన్నే ద్యావాపృథివీ ధృత-
వ్రతే ఇతి యదాహ ॥ ౩౩ ॥ ఆభ్యామేవ ప్రసూతో యజమానో వజ్రం
భ్రాతృవ్యాయ ప్రహరతి । ఆవిన్నా దేవ్యదితిర్విశ్వరూపీత్యాహ ।
ఇయం వై దేవ్యదితిర్విశ్వరూపీ । అస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠతి । ఆవిన్నోఽ-
యమసావాముష్యాయణోఽస్యాం విశ్యస్మిన్రాష్ట్ర ఇత్యాహ । విశైవై-
నం రాష్ట్రేణ సమర్ధయతి । మహతే క్షత్రాయ మహత ఆధిప-
త్యాయ మహతే జానరాజ్యాయేత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే ।
ఏష వో భరతా రాజా సోమోఽస్మాకం బ్రాహ్మణానాగ్ం రాజే-
త్యాహ । తస్మాథ్సోమరాజానో బ్రాహ్మణాః ॥ ౩౪ ॥ ఇన్ద్రస్య
వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్న ఇతి ధనుః ప్రయచ్ఛతి విజిత్యై । శత్రుబాధనా-
స్థేతీషూన్ । శత్రూనేవాస్య బాధన్తే । పాతమా ప్రత్యఞ్చం పాత
మా తిర్యఞ్చమన్వఞ్చం మా పాతేత్యాహ । తిస్రో వై శరవ్యాః ।

ప్రతీచీ తిరశ్చ్యనూచీ । తాభ్య ఏవైనం పాన్తి । దిగ్భ్యో మా పా-
తేత్యాహ । దిగ్భ్య ఏవైనం పాన్తి । విశ్వాభ్యో మా నాష్ట్రాభ్యః
పాతేత్యాహ । అపరిమితాదేవైనం పాన్తి । హిరణ్యవర్ణావుషసాం
విరోక ఇతి త్రిష్టుభా బాహూ ఉద్గృహ్ణాతి । ఇన్ద్రియం వై వీర్యం త్రి-
ష్టుక్ । ఇన్ద్రియమేవ వీర్యముపరిష్టాదాత్మన్ధత్తే ॥ ౪౦ ॥

వ్యావృత్త్యై ద్వాత్రమసీత్యాహామృతగ్ం హిరణ్యమేకశతో
గమయన్త్యాహ బ్రాహ్మణా నాష్ట్రాభ్యః పాతేత్యాహ చత్వారి చ ॥ ౬ ॥

దిశో వ్యాస్థాపయతి । దిశామభిజిత్యై । యదను ప్రక్రామేత్ ।
అభి దిశో జయేత్ । ఉత్తు మాద్యేత్ । మనసాఽను ప్రక్రామతి ।
అభి దిశో జయతి । నోన్మాద్యతి । సమిధమా తిష్ఠేత్యాహ । తేజ
ఏవావరున్ధే ॥ ౪౧ ॥ ఉగ్రామా తిష్ఠేత్యాహ । ఇన్ద్రియమేవావరున్ధే ।
విరాజమా తిష్ఠేత్యాహ । అన్నాద్యమేవావరున్ధే । ఉదీచీమా తిష్ఠే-
త్యాహ । పశూనేవావరున్ధే । ఊర్ధ్వామా తిష్ఠేత్యాహ । సువర్గమేవ
లోకమభిజయతి । అనూజ్జిహీతే । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై ॥ ౪౨ ॥
మారుత ఏష భవతి । అన్నం వై మరుతః । అన్నమేవావరున్ధే । ఏక-
విగ్ంశతికపాలో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై । యోఽరణ్యేఽనువాక్యో గణః ।
తం మధ్యత ఉపదధాతి । గ్రామ్యైరేవ పశుభిరారణ్యాన్పశూన్పరి
గృహ్ణాతి । తస్మాద్గ్రామ్యైః పశుభిరారణ్యాః పశవః పరిగృహీతాః ।
పృథిర్వైన్యోఽభ్యషిచ్యత ॥ ౪౩ ॥ స రాష్ట్రం నాభవత్ । స ఏతాని
పార్థాన్యపశ్యత్ । తాన్యజుహోత్ । తైర్వై స రాష్ట్రమభవత్ ।

యత్త్రాథాని జుహోతి । రాష్ట్రమేవ భవతి । బార్హస్పత్యం పూర్వేషాముత్తమం భవతి । ఐన్ద్రముత్తరేషాం ప్రథమమ్ । బ్రహ్మ చైవాస్మై క్షత్త్రఞ్చ సమీచీ దధాతి । అథో బ్రహ్మన్నేవ క్షత్త్రం ప్రతిష్ఠాపయతి ॥ ౪౪॥ షట్పురస్తాదభిషేకస్య జుహోతి । షడుపరిష్టాత్ । ద్వాదశ సంపద్యన్తే । ద్వాదశ మాసాస్సంవథ్సరః । సంవథ్సరః ఖలు వై దేవానాం పూః । దేవానామేవ పురం మధ్యతో వ్యవసర్పతి । తస్య న కుతశ్చనోపావ్యాధో భవతి । భూతానామవేష్టీర్జుహోతి । అత్రాత్ర వై మృత్యుర్జాయతే । యత్రయత్రైవ మృత్యుర్జాయతే । తత ఏవైనమవయజతే । తస్మాద్రాజసూయేనేజానస్సర్వమాయురేతి । సర్వే హ్యస్య మృత్యవోఽవేష్టాః । తస్మాద్రాజసూయేనేజానో నాభిచరితవై । ప్రత్యగేనమభిచారస్స్తృణుతే ॥ ౪౫ ॥

రున్ధే సమష్ట్యా అసిచ్యత స్థాపయతి జాయతే పశ్చ చ ॥ ౭ ॥

సోమస్య త్విషిరసి తవేవ మే త్విషిర్భూయాదితి శార్దూలచర్మోపస్తృణాతి । యైవ సోమే త్విషిః । యా శార్దూలే । తామేవావరున్ధే । మృత్యోర్వా ఏష వర్ణః । యచ్ఛార్దూలః । అమృతగ్ం హిరణ్యమ్ । అమృతమసి మృత్యోర్మా పాహీతి హిరణ్యముపాస్యతి । అమృతమేవ మృత్యోరన్తర్ధత్తే । శతమానం భవతి ॥ ౪౬ ॥ శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియః । ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠతి । దిద్యోన్మా పాహీత్యుపరిష్టాదధి నిదధాతి । ఉభయత ఏవాస్మై శర్మ దధాతి । అవేష్టా దన్దశూకా ఇతి క్లీబగ్ం సీసేన విధ్యతి । దన్దశూకానేవావయ-

జతే । తస్మాల్లిబ్బద్దశూక్తా దగ్ంశుకాః । నిరస్తన్నముచేశ్శిర ఇతి లోహితాయసన్నిరస్యతి । పాప్మానమేవ నముచిన్నిరవదయతే । ప్రాణా ఆత్మనః పూర్వేఽభిషిచ్యా ఇత్యాహుః ॥ ౪౭ ॥ సోమో రాజా వరుణః । దేవా ధర్మసువశ్చ యే । తే తే వాచగ్ం సువన్తాన్తే తే ప్రాణగ్ం సువన్తామిత్యాహ । ప్రాణానేవాత్మనః పూర్వానభిషిఞ్చతి । యద్బ్రూయాత్ । అగ్నేస్త్వా తేజసాఽభిషిఞ్చామీతి । తేజస్వ్యేవ స్యాత్ । దుశ్చర్మా తు భవేత్ । సోమస్య త్వా ద్యుమ్నేనాభిషిఞ్చామీత్యాహ । సౌమ్యో వై దేవతయా పురుషః ॥ ౪౮ ॥ స్వయైవైనన్దేవతయాఽభిషిఞ్చతి । అగ్నేస్తేజసేత్యాహ । తేజ ఏవాస్మిన్దధాతి । సూర్యస్య వర్చసేత్యాహ । వర్చ ఏవాస్మిన్దధాతి । ఇన్ద్రస్యేన్ద్రియేణేత్యాహ । ఇన్ద్రియమేవాస్మిన్దధాతి । మిత్రావరుణయోర్వీర్యేణేత్యాహ । వీర్యమేవాస్మిన్దధాతి । మరుతామోజసేత్యాహ ॥ ౪౯ ॥ ఓజ ఏవాస్మిన్దధాతి । క్షత్రాణాఙ్క్షత్రపతిరసీత్యాహ । క్షత్రాణామేవైనఙ్క్షత్రపతిఙ్కరోతి । అతి దివస్పాహీత్యాహ । అత్యన్యాన్పాహీతి వావైతదాహ । సమావవృత్రన్నధరాగుదీచీరిత్యాహ । రాష్ట్రమేవాస్మిన్ధ్రువమకః । ఉచ్ఛేషణేన జుహోతి । ఉచ్ఛేషణభాగో వై రుద్రః । భాగధేయేనైవ రుద్రన్నిరవదయతే ॥ ౫౦ ॥ ఉదఙ్పరేత్యాగ్నీధ్రే జుహోతి । ఏషా వై రుద్రస్య దిక్ । స్వాయామేవ దిశి రుద్రన్నిరవదయతే । రుద్ర యత్తే క్రయీ పరన్నామేత్యాహ । యద్వా అస్య క్రయీ పరన్నామ । తేన వా ఏష హినస్తి । యగ్ం

హినస్తి । తేనైవైనగ్ం సహ శమయతి । తస్మై స్మ ప్లుతమసి యమే-
ష్టమసీత్యాహ । యమాదేవాస్య మృత్యుమవయజతే ॥ ౧౧ ॥ ప్రజా-
పతే న త్వదేతాన్యన్య ఇతి తస్యై గృహే జుహుయాత్ । యాఙ్కామ-
యేత రాష్ట్రమస్యై ప్రజా స్యాదితి । రాష్ట్రమేవాస్యై ప్రజా భవతి ।
సువర్ణమయేనాధ్వర్యురభిషిఞ్చతి । బ్రహ్మవర్చసమేవాస్మిన్త్విషిన్ద-
ధాతి । ఔదుమ్బరేణ రాజన్యః । ఊర్జమేవాస్మిన్నన్నాద్యన్దధాతి ।
అశ్వత్థేన వైశ్యః । విశమేవాస్మిన్పుష్టిన్దధాతి । నైయగ్రోధేన జన్యః ।
మిత్రాణ్యేవాస్మై కల్పయతి । అథో ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౧౨ ॥ భవత్యాప్తాః
పురుష ఓజసేత్యాహ సిరనదయతే యజతే జన్యో ద్వే చ ॥ ౮ ॥

ఇన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్న ఇతి రథముపావహరతి విజిత్యై ।
మిత్రావరుణయోస్త్వా ప్రశాస్త్రోః ప్రశిషా యునజ్మీత్యాహ । బ్రహ్మ-
ణైవైనన్దేవతాభ్యాం యునక్తి । ప్రష్టివాహినం యునక్తి । ప్రష్టి-
వాహీ వై దేవరథః । దేవరథమేవాస్మై యునక్తి । త్రయోఽశ్వా
భవన్తి । రథశ్చతుర్థః । ద్వౌ సవ్యేష్ఠసారథీ । షట్థ్సం పద్యన్తే ॥
౧౩ ॥ షడ్వా ఋతవః । ఋతుభిరేవైనం యునక్తి । విష్ణుక్రమాన్క్ర-
మతే । విష్ణురేవ భూత్వేమాంల్లోకానభిజయతి । యః క్షత్రియః ప్రతి-
హితః । సోఽన్వారభతే । రాష్ట్రమేవ భవతి । త్రిష్టుభాఽన్వారభతే ।
ఇన్ద్రియం వై త్రిష్టుక్ । ఇన్ద్రియమేవ యజమానే దధాతి ॥ ౧౪ ॥
మరుతాం ప్రసవే జేషమిత్యాహ । మరుద్భిరేవ ప్రసూత ఉజ్జయతి ।
ఆప్తం మన ఇత్యాహ । యదేవ మనసైప్సీత్ । తదాపత్ । రాజ్ఞ-

వృఞ్జనాతి । అనాక్రాన్త ఏవాక్రమతే । వి వా ఏష ఇన్ద్రియేణ వీర్యే-
ణర్ధ్యతే । యో రాజన్యృఞ్జనాతి । సమహమిన్ద్రియేణవీర్యేణేత్యాహ ॥
౧౧ ॥ ఇన్ద్రియమేవ వీర్యమాత్మన్ధత్తే । పశూనాం మన్యురసి తవేవ
మే మన్యుర్భూయాదిత్తి వారాహీ ఉపానహావుప ముఞ్చతే । పశూ-
నాం వా ఏష మన్యుః । యద్వరాహః । తేనైవ పశూనాం మన్యు-
మాత్మన్ధత్తే । అభి వా ఇయగ్ం సుషువాణఙ్కామయతే । తస్యే-
శ్వరేన్ద్రియవీర్యమాదాతోః । వారాహీ: ఉపానహావుపముఞ్చతే ।
అస్యా ఏవాన్తర్ధత్తే । ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్యానాత్యై ॥ ౧౬ ॥ నమో
మాత్రే పృథివ్యా ఇత్యాహాహిగ్ంసాయై । ఇయద్దస్యాయుర్రస్యాయుర్మే-
ధేహీత్యాహ । ఆయురేవాత్మన్ధత్తే । ఊర్గస్యూర్జం మే ధేహీత్యాహ ।
ఊర్జమేవాత్మన్ధత్తే । యుఙ్ఙసి వర్చోఽసి వర్చో మయి ధేహీత్యాహ ।
వర్చ ఏవాత్మన్ధత్తే । ఏకధా బ్రహ్మణ ఉప హారతి । ఏకధైవ యజ-
మాన ఆయురూర్జం వర్చో దధాతి । రథవిమోచనీయా జుహోతి
ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౧౭ ॥ త్రయోఽశ్వా భవన్తి । రథశ్చతుర్థః । తస్మా-
చ్చతుర్జుహోతి । యద్ద్రుభౌ సహావతిష్ఠేతామ్ । సమానల్లోక-
మియాతామ్ । సహ సఙ్గ్రహీత్రా రథవాహనే రథమాదధాతి ।
సువర్గాదేవైనల్లోకాదన్తర్దధాతి । హగ్ంసశ్శుచిషదిత్యాదధాతి ।
ఖ్రహ్మణైవైనముపావహరతి । బ్రహ్మణాఽఽదధాతి ।
అతిచ్ఛన్దసాఽఽదధాతి । అతిచ్ఛన్దా వై సర్వాణి ఛన్దాగ్ంసి ।
సర్వేభిరేవైనఞ్ఛన్దోభిరాదధాతి । వర్ష్మ వా ఏషా ఛన్దసామ్ ।

యదతిచ్ఛన్దాః । యదతిచ్ఛన్దసా దధాతి । వర్ష్మైవైనగ్ం సమానానాఙ్కరోతి ॥ ౫౮ ॥ పద్యస్త్రే దధాతి ప్రీర్యైనైత్యాహానాత్యై ప్రతిష్ఠిత్యై బ్రహ్మణాఽఽదధాతి సప్త చ ॥ ౯ ॥

మిత్రోఽసి వరుణోఽసీత్యాహ । మైత్రం వా అహః । వారుణీ రాత్రిః । అహోరాత్రాభ్యామేవైనముపావహరతి । మిత్రోఽసి వరుణోఽసీత్యాహ । మైత్రో వై దక్షిణః । వారుణస్సవ్యః । వైశ్వదేవ్యామిక్షా । స్వమేవైనా భాగధేయముపావహరతి । సముద్ర్వావిశ్వైర్దేవైరిత్యాహ ॥ ౫౯ ॥ వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజాః । తా ఏవాద్యాః కురుతే । క్షత్రస్య నాభిరసి క్షత్రస్య యోనిరసీత్యధీవాసమాస్తృణాతి సయోనిత్వాయ । స్యోనామాసీద సుషదామాసీదేత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ । మా త్వాహిగ్ంసీన్మా మా హిగ్ంసీదిత్యాహాహిగ్ంసాయై । నిషసాద ధృతవ్రతో వరుణః పస్త్యాస్వా సామ్రాజ్యాయ సుక్రతురిత్యాహ । సామ్రాజ్యమేవైనగ్ం సుక్రతుఙ్కరోతి । బ్రహ్మా(3) న్త్వగ్ం రాజన్బ్రహ్మాఽసి సవితాఽసి సత్యసవ ఇత్యాహ । సవితారమేవైనగ్ం సత్యసవఙ్కరోతి ॥ ౬౦ ॥ బ్రహ్మా(3) న్త్వగ్ం రాజన్బ్రహ్మాఽసీన్ద్రోఽసి సత్యౌజా ఇత్యాహ । ఇన్ద్రమేవైనగ్ం సత్యౌజసఙ్కరోతి । బ్రహ్మా(3) న్త్వగ్ం రాజన్బ్రహ్మాఽసి మిత్రోఽసి సుశేవ ఇత్యాహ । మిత్రమేవైనగ్ం సుశేవఙ్కరోతి । బ్రహ్మా(3) న్త్వగ్ం రాజన్బ్రహ్మాఽసి వరుణోఽసి సత్యధర్మేత్యాహ । వరుణమేవైనగ్ం సత్యధర్మాణఙ్కరోతి । సవితాఽసి సత్యసవ ఇత్యాహ । గాయత్రీమేవైతేనాభి

వ్యాహరతి।ఇన్ద్రో॑ఽసి సత్యౌజా ఇత్యాహ।త్రిష్టుభమేవైతేనాభి వ్యాహ-
రతి ॥౬౧॥ మిత్రో॑ఽసి సుశేవ ఇత్యాహ।జగతీమేవైతేనాభి వ్యాహరతి।
సత్యమేతా దేవతాః । సత్యమేతాని ఛన్దాగ్ంసి । సత్యమేవావరున్ధే।
వరుణో॑ఽసి సత్యధర్మేత్యాహ । అనుష్టుభమేవైతేనాభి వ్యాహరతి ।
సత్యానృతే వా అనుష్టుప్ । సత్యానృతే వరుణః । సత్యానృతే ఏవా-
వరున్ధే ॥ ౬౨ ॥ నైనగ్ం సత్యానృతే ఉదితే హిగ్ంస్తః । య ఏవం-
వేద। ఇన్ద్రస్య వజ్రో॑ఽసి వార్త్రఘ్న ఇతి స్ఫ్యం ప్రయచ్ఛతి ।
వజ్రో వై స్ఫ్యః । వజ్రేణైవాస్మా అవరత్తరగ్ం రన్ధయతి । ఏవగ్ం హి
తచ్ఛ్రియః । యదస్మా ఏతే రధ్యయుః । దిశో॑ఽభ్యయగ్ం రాజాఽ-
భూదితి పఞ్చాక్షాన్ప్రయచ్ఛతి । ఏతే వై సర్వేఽయాః । అపరాజా-
యినమేవైనఙ్కరోతి ॥ ౬౩ ॥ ఓదనముద్బ్రువతే । పరమేష్ఠీ వా ఏషః।
యదోదనః । పరమామేవైనగ్ం శ్రియఙ్గమయతి । సుశ్లోకా౪
సుమఙ్గలా౪ సత్యరాజా౩ నిత్యాహ । ఆశిషమేవైతామా శా-
స్తే । శౌనశ్శేపమాఖ్యాపయతే । వరుణపాశాదేవైనం ముఞ్చతి ।
పరశ్శతం భవతి । శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియః । ఆయుష్యే-
వేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠతి । మారుతస్య చైకవిగ్ంశతికపాలస్య వైశ్వ-
దేవ్యై చామిక్షాయా అగ్నయే స్విష్టకృతే సమవద్యతి । దేవతా-
భిరేవైనముభయతః పరి గృహ్ణాతి । అపాన్నప్త్రే స్వాహోర్జో
నప్త్రే స్వాహాఽగ్నయే గృహపతయే స్వాహేతి త్రీన్ ఆహుతీర్జు-
హోతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏష్వేవ లోకేషు ప్రతి తిష్ఠతి ॥ ౬౪ ॥

ద్వైరిత్యాహ సత్యసవఙ్కరోతి త్రిష్టుభమేవైతేనాభి వ్యాహ-
రతి సత్యానృతే ఏవావరున్ధే కరోతి శ్రేద్ద్రియష్ట్చ ॥ ౧౦ ॥

ఏతద్బ్రాహ్మణాని ధాత్రే రత్నినాన్దేవసువామర్థా దే-
పీదీక్షసోమస్యేన్ద్రస్య మిత్రో దశ ॥ ౧౦ ॥

ఏతద్బ్రాహ్మణాని వైష్ణవస్త్రికపాలమన్నవై పూషా వా-
శాఖేనేత్యాహ దిశో వ్యాస్థాపయత్యుదఙ్ఙరేత్య బ్రహ్మ3 న్త్వగ్ం
రాజగ్ంశ్చతుష్షష్టిః । ఏతద్బ్రాహ్మణాని ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౬౪ ॥

॥ హరిః ఓమ్ ॥

అష్టమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ వరుణస్య సుషువాణస్య దశధేన్ద్రియవీర్యం
పరాఽపతత్ । తథ్సగ్ంసృద్భిరను సమసర్పత్ । తథ్సగ్ం-
సృపాగ్ం సగ్ంసృత్త్వమ్ । అగ్నినా దేవేన ప్రథమేఽహన్నను
ప్రాయుఙ్క్త । సరస్వత్యా వాచా ద్వితీయే । సవిత్రా ప్రసవేన తృ-
తీయే । పూష్ణా పశుభిశ్చతుర్థే । బృహస్పతినా బ్రహ్మణా ప-
ఞ్చమే । ఇన్ద్రేణ దేవేన షష్ఠే । వరుణేన స్వయా దేవతయా సప్తమే ॥
౧ ॥ సోమేన రాజ్ఞాఽష్టమే । త్వష్ట్రా రూపేణ నవమే । విష్ణు-
నా యజ్ఞేనాప్నోత్ । యథ్సగ్ంసృపో భవన్తి । ఇన్ద్రియమేవ త-
ద్వీర్యం యజమాన ఆప్నోతి । పూర్వాపూర్వా వేదిర్భవతి । ఇన్ద్రి-

క్షత్రైరిత్యాహ సత్యసవఙ్కరోతి త్రిష్టుభమేవైతేనాభి వ్యాహ-
రతి సత్యానృతే ఏవావరున్ధే కరోతి శతేన్ద్రియస్త్వష్టేచ ॥ ౧౦ ॥

ఏతద్బ్రాహ్మణాని ధాత్రే రత్నినాన్దేవసువామర్థ్తో దే-
వీదీక్షసోమస్యేన్ద్రస్య మిత్రో దశ ॥ ౧౦ ॥

ఏతద్బ్రాహ్మణాని వైష్ణవస్త్రికపాలమన్వైవ పూషా వా-
శాఖేనేత్యాహ దిశో వ్యాస్థాపయత్యుదఙ్పరేత్య బ్రహ్మ 3 న్త్వగ్ం
రాజగ్ంశ్చతుష్షష్టిః । ఏతద్బ్రాహ్మణాని ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౬౪ ॥

॥ హరిః ఓమ్ ॥

అష్టమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ వరుణస్య సుషువాణస్య దశధేన్ద్రియం వీర్యం
పరాఽపతత్ । తథ్సగ్ంసృద్భిరను సమసర్పత్ । తథ్సగ్ం-
సృపాగ్ం సగ్ంసృత్త్వమ్ । అగ్నినా దేవేన ప్రథమేఽహన్ననుప్రా-
యుఙ్క్త । సరస్వత్యా వాచా ద్వితీయే । సవిత్రా ప్రసవేన తృ-
తీయే । పూష్ణా పశుభిశ్చతుర్థే । బృహస్పతినా బ్రహ్మణా ప-
ఞ్చమే । ఇన్ద్రేణ దేవేన షష్ఠే । వరుణేన స్వయా దేవతయా సప్తమే ॥
౧ ॥ సోమేన రాజ్ఞాఽష్టమే । త్వష్ట్రా రూపేణ నవమే । విష్ణు-
నా యజ్ఞేనాప్నోత్ । యథ్సగ్ంసృపో భవన్తి । ఇన్ద్రియమేవ త-
ద్వీర్యం యజమాన ఆప్నోతి । పూర్వాపూర్వా వేదిర్భవతి । ఇన్ద్రి-

యస్య వీర్యస్యావరుద్ధ్యై । పురస్తాదుపసదాగ్ం సౌమ్యేన ప్రచరతి । సౌమ్యో వై రేతోధాః । రేత ఏవ తద్దధాతి । అన్తరా త్వాష్ట్రేణ । రేత ఏవ హితం త్వష్టా రూపాణి వికరోతి । ఉపరిష్టాద్వైష్ణవేన । యజ్ఞో వై విష్ణుః । యజ్ఞ ఏవాన్తతః ప్రతి తిష్ఠతి ॥ ౨ ॥

సప్తమే దధాతి పఞ్చ చ ॥ ౧ ॥

జామి వా ఏతత్కుర్వన్తి । యత్సద్యో దీక్షయన్తి సద్యస్సోమం క్రీణన్తి । పుణ్డరిస్రజాం ప్రయచ్ఛత్యజామిత్వాయ । అఙ్గిరసస్సువర్గం లోకం యన్తః । అప్సు దీక్షాతపసీ ప్రావేశయన్ । తత్పుణ్డరీకమభవత్ । యత్పుణ్డరిస్రజాం ప్రయచ్ఛతి । సాక్షాదేవ దీక్షాతపసీ అవరున్ధే । దశభిర్వత్సతరైస్సోమం క్రీణాతి । దశాక్షరా విరాట్ ॥ ౩ ॥ అన్నం విరాట్ । విరాజైవాన్నాద్యమవరున్ధే । ముష్కరా భవన్తి సేన్ద్రియత్వాయ । దశపేయో భవతి । అన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । శతం బ్రాహ్మణాః పిబన్తి । శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియః । ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠతి । సప్తదశగ్ం స్తోత్రం భవతి । సప్తదశః ప్రజాపతిః ॥ ౪ ॥ ప్రజాపతేరాప్త్యై । ప్రాకాశావధ్వర్యవే దదాతి । ప్రకాశమేవైనం గమయతి । స్రజముద్గాత్రే । వ్యేవాస్మై వాసయతి । రుక్మగ్ం హోత్రే । ఆదిత్యమేవాస్మా ఉన్నయతి । అశ్వం ప్రస్తోతృప్రతిహర్తృభ్యామ్ । ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః । ప్రజాపతేరాప్త్యై ॥ ౫ ॥ ద్వాదశ పష్ఠౌహీర్బ్రహ్మణే । ఆయురేవావరున్ధే । వశాం మైత్రావరుణాయ । రాష్ట్రమేవ వశ్యకః । ఋషభం బ్రాహ్మణాచ్ఛ

గ్ంసినే । రాష్ట్రమేవేన్ద్రియావ్యకః । వాససీ నేష్టాపోతృభ్యామ్ । పవిత్రే ఏవాస్యైతే । స్థూరి యవాచితమచ్ఛావాకాయ । అన్తత ఏవ వరుణమవ యజతే ॥ ౬ ॥ అనడ్వాహమగ్నీధే । వహ్నిర్వా అనడ్వాన్ । వహ్నిరగ్నీత్ । వహ్నినైవ వహ్ని యజ్ఞస్యావరున్ధే । ఇన్ద్రస్య సుషువాణస్య త్రేధేన్ద్రియం వీర్యం పరాఽపతత్ । భృగుస్తృతీయమభవత్ । శ్రాయన్తీయం తృతీయమ్ । సరస్వతీ తృతీయమ్ । భార్గవో హోతా భవతి । శ్రాయన్తీయం బ్రహ్మసామం భవతి । వారవన్తీయమగ్నిష్టోమసామమ్ । సారస్వతీరపో గృహ్ణాతి । ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్యావరుద్ధ్యై । శ్రాయన్తీయం బ్రహ్మసామం భవతి । ఇన్ద్రియమేవాస్మిన్వీర్యꣳ శ్రయతి । వారవన్తీయమగ్నిష్టోమసామమ్ । ఇన్ద్రియమేవాస్మిన్వీర్యం వారయతి ॥ ౭ ॥ విరాట్ప్రజాపతిరశ్వః ప్రజాపతేరాప్త్యై యజతే బ్రహ్మసామం భవతి సప్త చ ॥ ౨ ॥

ఈశ్వరో వా ఏష దిశోఽనూన్మదితోః । యద్దిశోఽను వ్యాస్థాపయన్తి । దిశామవేష్టయో భవన్తి । దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠత్యనున్మాదాయ । పఞ్చ దేవతా యజతి । పఞ్చ దిశః । దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి । హవిషోహవిష ఇష్ట్వా బార్హస్పత్యమభిఘారయతి । యజమానదేవత్యో వై బృహస్పతిః । యజమానమేవ తేజసా సమర్ధయతి ॥ ౮ ॥ ఆదిత్యాం మల్హాం గర్భిణీమాలభతే । మారుతీం పృశ్నిం పష్ఠౌహీమ్ । విశం చైవాస్మై రాష్ట్రం చ సమీచీ దధాతి । ఆదిత్యయా పూర్వయా ప్రచరతి । మారుత్యోత్తరయా । రాష్ట్ర ఏవ విశమనుబధ్నాతి ।

ఉచ్చైరాదిత్యాయా ఆశ్రావయతి । ఉపాగ్ంశు మారుత్యై । తస్మా
ద్రాష్ట్రంవిశమతివదతి । గర్భిణ్యాదిత్యా భవతి ॥ ౯ ॥ ఇన్ద్రియం
వై గర్భః । రాష్ట్రమేవేన్ద్రియావ్యకః । అగర్భా మారుతీ । విడ్వై
మరుతః । విశమేవ నిరిన్ద్రియామకః । దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ ।
తే దేవా అశ్వినోః పూషన్వాచస్సత్యగ్ం సన్నిధాయ । అనృతేనాసు-
రానభ్యభవన్ । తే౽శ్విభ్యాం పూష్ణే పురోడాశన్ద్వాదశకపాల-
న్నిరవపన్ । తతో వై తే వాచస్సత్యమవారున్ధత ॥ ౧౦ ॥ యదశ్వి-
భ్యాం పూష్ణే పురోడాశన్ద్వాదశకపాలన్నిర్వపతి । అనృతేనైవ
భ్రాతృవ్యానభిభూయ । వాచస్సత్యమవరున్ధే । సరస్వతే సత్యవా-
చే చరుమ్ । పూర్వమేవోదితమ్ । ఉత్తరేణాభి గృణాతి । సవిత్రే సత్య-
ప్రసవాయ పురోడాశన్ద్వాదశకపాలం ప్రసూత్యై । దూతాన్ప్ర
హిణోతి । ఆవిద ఏతా భవన్తి । ఆవిదమేవైనఙ్గమయన్తి । అథో
దూతేభ్య ఏవ న ఛిద్యతే । తిసృధన్వగ్ంశుష్కదృతిర్దక్షిణాసమృద్ధ్యై ॥౧౧॥

అర్ధయతి భవత్యరున్ధత గమయన్తి ద్వే చ ॥ 3 ॥

ఆగ్నేయమష్టాకపాలన్నిర్వపతి । తస్మాచ్ఛిశిరే కురుపఞ్చాలాః
ప్రాఞ్చో యాన్తి । సౌమ్యఞ్చరుమ్ । తస్మాద్వసన్తవ్యవసాయా-
దయన్తి । సావిత్రన్ద్వాదశకపాలమ్ । తస్మాత్పురస్తాద్యవానాగ్ం
సవిత్రా విరున్ధతే । బార్హస్పత్యఞ్చరుమ్ । సవిత్రైవ విరుధ్య ।
బ్రహ్మణా యవానాదధతే । త్వాష్ట్రమష్టాకపాలమ్ ॥ ౧౨ ॥ రూపా-
ణ్యేవ తేన కుర్వతే । వైశ్వానరన్ద్వాదశకపాలమ్ । తస్మాజ్జఘన్యే

నైదాఘే ప్రత్యఞ్చః కురుపఞ్చాలా యాన్తి । సారస్వతఞ్చరున్నిర్వ-
పతి । తస్మాత్ప్రావృషి సర్వా వాచో వదన్తి । పౌష్ణేన వ్యవస్యన్తి ।
మైత్రేణ కృషన్తే । వారుణేన విధృతా ఆసతే । క్షైత్రపత్యేన పాచ-
యన్తే । ఆదిత్యేనాదధతే ॥ ౧౩ ॥ మాసిమాస్యేతాని హవీగ్ంషి
నిరుప్యాణీత్యాహుః । తేనైవర్తూన్ప్రయుఙ్క్త ఇతి । అథో ఖల్వా-
హుః । కస్స్వథ్సరఞ్జీవిష్యతీతి । షడేవ పూర్వేద్యుర్నిరుప్యాణి ।
షడుత్తరేద్యుః । తేనైవర్తూన్ప్రయుఙ్క్తే । దక్షిణో రథవాహనవాహః
పూర్వేషాన్దక్షిణా । ఉత్తర ఉత్తరేషామ్ । స్వథ్సరస్యైవాన్తౌ
యునక్తి । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై ॥ ౧౪ ॥

త్వాష్ట్రమష్టాకపాలన్దధతే యునక్త్యేకఞ్చ ॥ ౪ ॥

ఇన్ద్రస్య సుషువాణస్య దశధేన్ద్రియం వీర్యం పరాఽపతత్ ।
స యత్ప్రథమన్నిరష్ఠీవత్ । తత్కువలమభవత్ । యద్ద్వితీయమ్ ।
తద్బదరమ్ । యత్తృతీయమ్ । తత్కర్కన్ధు । యన్నస్తః । స సిగ్ంహః ।
యదక్ష్యోః ॥ ౧౫ ॥ స శార్దూలః । యత్కర్ణయోః । స వృకః ।
య ఊర్ధ్వః । స సోమః । యాఽవాచీ । సా సురా । త్రయాస్స-
క్తవో భవన్తి । ఇన్ద్రియస్యావరుద్ధ్యై । త్రయాణి లోమాని ॥ ౧౬ ॥
త్విషిమేవావరున్ధే । త్రయో గ్రహాః । వీర్యమేవావరున్ధే । నామ్నా
దశమీ । నవ వై పురుషే ప్రాణాః । నాభిర్దశమీ । ప్రాణా ఇన్ద్రియం
వీర్యమ్ । ప్రాణానేవేన్ద్రియం వీర్యం యజమాన ఆత్మన్ధత్తే । సీసేన
క్లీబాచ్ఛష్పాణి క్రీణాతి । న వా ఏతదయో న హిరణ్యమ్ ॥ ౧౭ ॥ యథ్సీ-

సమ్ । న స్త్రీ న పుమాన్ । యత్క్లీబః । న సోమో న సురా । యథ్సౌత్రామణీ సమృద్ధ్యై । స్వాద్వీన్త్వా స్వాదునేత్యాహ । సోమమేవైనాఙ్కరోతి । సోమోఽస్యశ్విభ్యాం పచ్యస్వ సరస్వత్యై పచ్యస్వేన్ద్రాయ సుత్రామ్ణే పచ్యస్వేత్యాహ । ఏతాభ్యో హ్యేషా దేవతాభ్యః పచ్యతే । తిస్రస్సగ్ంసృష్టా వసతి ॥ ౧౮ ॥ తిస్రో హి రాత్రీః క్రీతస్సోమో వసతి । పునాతు తే పరిస్రుతమితి యజుషా పునాతి వ్యావృత్త్యై । పవిత్రేణ పునాతి । పవిత్రేణ హి సోమం పునన్తి । వారేణ శశ్వతా తనేత్యాహ । వారేణ హి సోమం పునన్తి । వాయుః పూతః పవిత్రేణేతి నైతయా పునీయాత్ । వ్యృద్ధా హ్యేషా । అతి-పవితస్యైతయా పునీయాత్ । కువిదఙ్గేత్యనిరుక్తయా ప్రాజాపత్యయా గృహ్ణాతి ॥ ౧౯ ॥ అనిరుక్తః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । ఏకయర్చా గృహ్ణాతి । ఏకధైవ యజమానే వీర్యన్దధాతి । ఆశ్వినన్ధూమ్రమాలభతే । అశ్వినౌ వై దేవానాం భిషజౌ । తాభ్యామేవాస్మై భేష-జఙ్కరోతి । సారస్వతం మేషమ్ । వాగ్వై సరస్వతీ । వాచైవైనం భిష-జ్యతి । ఐన్ద్రమృషభగ్ం సేన్ద్రియత్వాయ ॥ ౨౦ ॥ అక్ష్యోల్లోమాని హిరణ్యవ్వసతి గృహ్ణాతి భిషజ్యత్యేకఞ్చ ॥ ౫ ॥

యత్త్రిషు యూపేష్వాలభేత । బహిర్ధాఽస్మాదిన్ద్రియం-వీర్యన్దధ్యాత్ । భ్రాతృవ్యమస్మై జనయేత్ । ఏకయూప ఆలభతే । ఏకధైవాస్మిన్నిన్ద్రియవ్వీర్యన్దధాతి । నాస్మై భ్రాతృవ్యఞ్జనయతి । నైతేషాం పశూనాం పురోడాశా భవన్తి । గ్రహపురోడాశా హ్యేతే ।

యువగ్ం సురామమశ్వినేతి సర్వదేవత్యే యాజ్యానువాక్యే భవతః ।
సర్వా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి ॥ ౨౧ ॥ బ్రాహ్మణం పరిక్రీణీయాదుచ్ఛేషణస్య
పాతారమ్ । బ్రాహ్మణో హ్యాహుత్యా ఉచ్ఛేషణస్య పాతా । యది
బ్రాహ్మణన్న విన్దేత్ । వల్మీకవపాయామవనయేత్ । సైవ తతః
ప్రాయశ్చిత్తిః । యద్వై సౌత్రామణ్యై వ్యృద్ధమ్ । తదస్యై సం-
మృద్ధమ్ । నానాదేవత్యాః పశవశ్చ పురోడాశాశ్చ భవన్తి సమృద్ధ్యై ।
ఐన్ద్రః పశూనాముత్తమో భవతి । ఐన్ద్రః పురోడాశానాం ప్రథమః
॥ ౨౨ ॥ ఇన్ద్రియే ఏవాస్మై సమీచీ దధాతి । పురస్తాదనూయాజానాం
పురోడాశైః ప్రచరతి । పశవో వై పురోడాశాః । పశూనేవావరున్ధే ।
ఐన్ద్రమేకాదశకపాలన్నిర్వపతి । ఇన్ద్రియమేవావరున్ధే । సావిత్ర-
న్ద్వాదశకపాలం ప్రసూత్యై । వారుణన్దశకపాలమ్ । అన్తత ఏవ
వరుణమవయజతే । వడబా దక్షిణా ॥ ౨౩ ॥ ఉత వా ఏషాఽశ్వగ్ం
సూతే । ఉతాశ్వతరమ్ । ఉత సోమ ఉత సురా । యత్సౌత్రామణీ
సమృద్ధ్యై । బార్హస్పత్యం పశుఞ్చతుర్థమతిపవితస్యాలభతే ।
బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిః । బ్రహ్మణైవ యజ్ఞస్య వ్యృద్ధ-
మపి వపతి । పురోడాశవానేవ పశుర్భవతి । న హ్యేతస్య గ్రహ-
గృహ్ణన్తి । సోమప్రతీకాః పితరస్తృప్ణుతేతి శతాతృణ్ణాయాగ్ం స-
మవనయతి ॥ ౨౪ ॥ శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియః । ఆయుష్యేవేన్ద్రియే
ప్రతి తిష్ఠతి । దక్షిణేఽగ్నౌ జుహోతి । పాప్మవస్యసస్య వ్యావృత్త్యై ।
హిరణ్యమన్తరా ధారయతి । పూతామేవైనాఞ్జుహోతి । శతమానం

భవతి । శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియః । ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠతి । యత్రైవ శతాతృణ్ణాం ధారయతి ॥ ౨౫ ॥ తస్మిన్దధాతి ప్రతిష్ఠిత్యై । పిత్ర్యా వా ఏతస్యేన్ద్రియవీర్యం గచ్ఛతి । యగ్ం సోమోఽతి పవతే । పితౄణాం యాజ్యానువాక్యాభిరుపతిష్ఠతే । యదేవాస్య పిత్ర్యాస ఇన్ద్రియవీర్యం గచ్ఛతి । తదేవావరున్ధే । తిసృభిరుప తిష్ఠతే । తృతీయే వా ఇతో లోకే పితరః । తానేవ ప్రీణాతి । అథో త్రీణి వై యజ్ఞస్యేన్ద్రియాణి । అధ్వర్యుర్ హోతా బ్రహ్మా । త ఉపతిష్ఠన్తే । యాన్యేవ యజ్ఞ స్యేన్ద్రియాణి । తైరేవాస్మై భేషజం కరోతి ॥ ౨౬ ॥ ప్రీణాతి ప్రథమో దక్షిణా సమవనయతి ధారయతీన్ద్రియాణి చత్వారి చ ॥ ౬ ॥

అగ్నిష్టోమమగ్ర ఆహరతి । యజ్ఞముఖం వా అగ్నిష్టోమః । యజ్ఞముఖమేవారభ్య సవమాక్రమతే । అథైషోఽభిషేచనీయశ్చతుస్త్రిగ్ంశ పవమానో భవతి । త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై దేవతాః । తా ఏవాప్నోతి । ప్రజాపతిశ్చతుస్త్రిగ్ంశః । తమేవాప్నోతి । సగ్ంశర ఏష స్తోమానామయథాపూర్వమ్ । యద్విషమాస్స్తోమాః ॥ ౨౭ ॥ ఏతావాన్వై యజ్ఞః । యావాన్పవమానాః । అన్తశ్శ్లేష్మణా వా అన్యత్ । యథ్సమాః పవమానాః । తేనాసగ్ంశరః । తేన యథాపూర్వమ్ । ఆత్మనైవాగ్నిష్టోమేనర్ధ్నోతి । ఆత్మనా పుణ్యో భవతి । ప్రజా వా ఉక్థాని । పశవ ఉక్థాని । యదుక్థ్యో భవత్యనుపన్నత్యై ॥ ౨౮ ॥

స్తోమాః పశవ ఉక్థాన్యేకం చ ॥ ౭ ॥

ఉప త్వా జామయో గిర ఇతి ప్రతిపద్భవతి । వాగ్వై వా-
యుః । వాచ ఏవైషోఽభిషేకః । సర్వాసామేవ ప్రజానాగ్ంసూయతే।
సర్వా ఏనం ప్రజా రాజేతి వదన్తి । ఏతము త్యం దశ క్షిప ఇత్యాహ ।
ఆదిత్యా వై ప్రజాః । ప్రజానామేవైతేనసూయతే । యన్తి వా ఏతే
యజ్ఞముఖాత్ । యే సమ్భార్యా అక్రన్ ॥ ౨౯ ॥ యదాహ పవస్వ
వాచో అగ్రియ ఇతి । తేనైవ యజ్ఞముఖాన్న యన్తి । అనుష్టుప్ప్ర-
థమా భవతి । అనుష్టుగుత్తమా । వాగ్వా అనుష్టుక్ । వాచైవ ప్రయన్తి।
వాచోద్యన్తి । ఉద్వతీర్భవన్తి । ఉద్వద్వా అనుష్టుభో రూపమ్ ।
ఆనుష్టుభో రాజన్యః ॥ ౩౦ ॥ తస్మాదుద్వతీర్భవన్తి । సౌర్యనుష్టుగుత్తమా
భవతి । సువర్గస్య లోకస్య సన్తత్యై । యో వై సవాదేతి । నైన-
గ్ం సవ ఉపనమతి । యస్మామభ్య ఏతి । పాపీయాన్ థ్సుషువాణో భవ-
తి । ఏతాని ఖలు వై సామాని । యత్పృష్ఠాని । యత్పృష్ఠాని భవ-
న్తి ॥ ౩౧ ॥ తైరేవ సవాన్నైతి । యాని దేవరాజానాగ్ం సామాని ।
తైరముష్మిల్లోక ఋధ్నోతి । యాని మనుష్యరాజానాగ్ం సామాని ।
తైరస్మిల్లోక ఋధ్నోతి । ఉభయోరేవ లోకయోర్ ఋధ్నోతి ।
దేవలోకే చ మనుష్యలోకే చ । ఏకవిగ్ంశోఽభిషేచనీయస్యోత్తమో
భవతి । ఏకవిగ్ంశః కేశవపనీయస్య ప్రథమః । సప్తదశో దశపేయః ।
॥ ౩౨ ॥ విడ్వా ఏకవిగ్ంశః । రాష్ట్రగ్ం సప్తదశః । విశ ఏవైతన్మ-
ధ్యతోఽభిషిచ్యతే । తస్మాద్వా ఏష విశాం ప్రియః । విశో హి మ-
ధ్యతోఽభిషిచ్యతే । యద్వా ఏనమదో దిశోఽను వ్యాస్థాపయన్తి ।

తథ్సువర్గల్లోకమభ్యారోహతి । యద్దిమఙ్లోకన్న ప్రత్యవరో-
హేత్ । అతిజనవేయాత్ । ఉద్వా మాద్యేత్ । యద్దైవ ప్రతీ-
చీనస్తోమో భవతి । ఇమమేవ తేన లోకం ప్రత్యవరోహతి । అథో
అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠత్యనున్మాదాయ ॥ 33 ॥

అక్రన్రాజన్యో భవన్తి దశపేయో మాద్యేత్రీణి చ ॥ ౭ ॥

ఇయవై రజతా । అసౌ హరిణీ । యద్రుక్మౌ భవతః । ఆ-
భ్యామేవైనముభయతః పరి గృహ్ణాతి । వరుణస్య వా అభిషిచ్యమా-
నస్యాపః । ఇన్ద్రియంవీర్యన్నిరఘ్నన్ । తథ్సువర్ణగ్ం హిరణ్యమ-
భవత్ । యద్రుక్మమన్తర్దధాతి । ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్యానిర్ఘా-
తాయ । శతమానో భవతి శతక్షరః । శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియః ।
ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠతి । ఆయుర్వై హిరణ్యమ్ । ఆయుషా
ఏవైనమభ్యతి క్షరన్తి । తేజో వై హిరణ్యమ్ । తేజసా ఏవైనమభ్యతి
క్షరన్తి । వర్చో వై హిరణ్యమ్ । వర్చసా ఏవైనమభ్యతి క్షర-
న్తి ॥ 34 ॥ శతక్షరో౽ష్టౌ చ ॥ ౮ ॥

అప్రతిష్ఠితో వా ఏష ఇత్యాహుః । యో రాజసూయేన యజ-
త ఇతి । యదా వా ఏష ఏతేన ద్విరాత్రేణ యజతే । అథ ప్రతిష్ఠా ।
అథ సంవథ్సరమాప్నోతి । యావన్తి సంవథ్సరస్యాహోరాత్రాణి ।
తావతీరేతస్య స్తోత్రీయాః । అహోరాత్రేష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి । అగ్ని-
ష్టోమః పూర్వమహర్భవతి । అతిరాత్ర ఉత్తరమ్ ॥ 35 ॥ నానైవా-
హోరాత్రయోః ప్రతి తిష్ఠతి । పౌర్ణమాస్యాం పూర్వ మహర్భవ-

వతి । వ్యష్టకాయాముత్తరమ్ । నాస్యైవార్ధమాసయోః ప్రతితిష్ఠతి ।
అమావాస్యాయాం పూర్వమహర్భవతి । ఉద్దృష్ట ఉత్తరమ్ । నాస్యైవ
మాసయోః ప్రతి తిష్ఠతి। అథో ఖలు। యే ఏవ సమానపక్షే పుణ్యాహే
స్యాతామ్ । తయోః కార్యం ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౩౬ ॥ అపశవ్యో ద్విరాత్ర
ఇత్యాహుః । ద్వే హ్యేతే ఛన్దసీ । గాయత్రఞ్చ త్రైష్టుభఞ్చ । జగతీ-
మన్తర్యన్తి । న తేన జగతీ కృతేత్యాహుః । యదేనాన్తృతీయస-
వనే కుర్వన్తీతి । యదా వా ఏషాఽహీనస్యాహర్భజతే । సాహ్నస్య
వా సవనమ్ । అత్రైవ జగతీ కృతా । అథపశవ్యః । వ్యుష్టిర్వా ఏష
ద్విరాత్రః । య ఏవవిద్వాన్ద్విరాత్రేణ యజతే। వ్యేవాస్మా ఉచ్ఛతి ।
అథో తమ ఏవాపహతే। అగ్నిష్టోమమన్తత ఆహరతి । అగ్నిస్సర్వా
దేవతాః । దేవతాస్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి ॥ ౩౭ ॥

ఉత్తరం ప్రతిష్ఠిత్యై పశవ్యస్సప్త చ ॥ ౧౦ ॥

వరుణస్య జామిశ్శ్వర ఆగ్నేయమిన్ద్రస్య యత్త్రివృదగ్నిష్టోమ-
ముప త్వేయవై రజతాఽప్రతిష్ఠితో దశ ॥ ౧౦ ॥

వరుణస్య యదశ్వాభ్యాయత్త్రిషు తస్మాదుద్వతీస్సప్త-
త్రిగ్ంశత్ । వరుణస్య ప్రతి తిష్ఠతి ॥ ౩౭ ॥

॥ హరిః ఓమ్ ॥

ద్వితీయాష్టక ప్రారమ్భః

॥ హరిః ఓమ్॥ అఙ్గిరసో వై సత్త్రమాసత। తేషాం పృశ్నిర్ఘర్-
మధుగాసీత్ । సర్జీషేణాజీవన్ । తేఽబ్రువన్ । కస్మై ను స-
త్త్రమాస్మహే। యేఽస్యా ఓషధీర్న జనయామ ఇతి। తే దివో వృష్టిమ-
సృజన్త । యావన్తస్స్తోకా అవాపద్యన్త । తావతీరోషధయోఽ-
జాయన్త । తా జాతాః పితరో విషేణాలిమ్పన్ ॥ ౧॥ తాసాం జ-
గ్ధ్వా రుప్యన్తశ్చైత్ । తేఽబ్రువన్ । క ఇదమిత్థమకరితి। వయం భా-
గధేయమిచ్ఛమానా ఇతి పితరోఽబ్రువన్ । కిం వో భాగధేయమితి ।
అగ్నిహోత్ర ఏవ నోఽప్యస్త్విత్యబ్రువన్ । తేభ్య ఏతద్భాగధేయం
ప్రాయచ్ఛన్ । యద్ధుత్వా నిమార్ష్టి । తతో వై త ఓషధీరస్వద-
యన్ । య ఏవం వేద ॥ ౨॥ స్వదన్తేఽస్మా ఓషధయః । తే వత్స-
ముపావాసృజన్ । ఇదన్నో హవ్యం ప్రదాపయేతి । సోఽబ్రవీద్వ-
రం వృణై । దశ మా రాత్రీర్జాతన్న దోహన్ । ఆసఙ్గవం మాత్రా
సహ చరాణీతి । తస్మాద్వత్సఞ్జాతన్దశ రాత్రీర్న దుహన్తి । ఆసఙ్గవం
మాత్రా సహ చరతి । వారేవృతగ్ం హ్యస్య । తస్మాద్వత్సగ్ం
సగ్ంసృష్టధయగ్ం రుద్రో ఘాతుకః । అతి హిస్తద్ధాన్ధయతి ॥ 3 ॥

అలిమ్పన్త్స్వద ఘాతుక ఏకఞ్చ ॥ ౧ ॥

ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత । తం ప్రజా అన్వసృజ్యన్త । త-
మభాగ ఉపాస్త । సోఽస్య ప్రజాభిరపాక్రామత్ । తమవరురుత్సమానో-
ఽన్వైత్ । తమవరుధన్నాశక్నోత్ । స తపోఽతప్యత । సో-
ఽగ్నిరుపారమతాతాపి వై స్య ప్రజాపతిరితి । స రరాటాదుదమృష్ట ॥ ౪ ॥
తద్ఘృతమభవత్ । తస్మాద్యస్య దక్షిణతః కేశా ఉన్మృష్టాః । తాం జ్యే-
ష్ఠలక్ష్మీ ప్రాజాపత్యేత్యాహుః । యద్రరాటాదుదమృష్ట । తస్మా-
ద్రరాటే కేశా న సన్తి । తదగ్నౌ ప్రాగృహ్ణాత్ । తద్వ్యచికిత్సత్ ।
జుహవానీ 3 మా హౌషా 3 మితి । తద్విచికిత్సాయై జన్మ ।
య ఏవం విద్వాన్ విచికిత్సతి ॥ ౫ ॥ వసీయ ఏవ చేతయతే । తం
వాగభ్యవదజ్జుహుధీతి । సోఽబ్రవీత్ । కస్త్వమసీతి । స్వైవ తే వా-
గిత్యబ్రవీత్ । సోఽజుహోత్స్వాహేతి । తత్స్వాహాకారస్య జన్మ ।
య ఏవగ్ం స్వాహాకారస్య జన్మ వేద । కరోతి స్వాహాకారేణ వీర్య-
మ్ । యస్యైవం విదుషః స్వాహాకారేణ జుహ్వతి ॥ ౬ ॥ భోగా-
యైవాస్య హుతం భవతి । తస్యా ఆహుత్యై పురుషమసృజత । ద్వి-
తీయమజుహోత్ । సోఽశ్వమసృజత । తృతీయమజుహోత్ । స గా-
మసృజత । చతుర్థమజుహోత్ । సోఽవిమసృజత । పఞ్చమమజు-
హోత్ । సోఽజామసృజత ॥ ౭ ॥ సోఽగ్నిరబిభేత్ । ఆహుతిభిర్వై
మాఽఽప్స్యతీతి । స ప్రజాపతిం పునః ప్రావిశత్ । తం ప్రజాపతిర-
బ్రవీత్ । జాయస్వేతి । సోఽబ్రవీత్ । కిం భాగధేయమభి జనిష్య
ఇతి । తుభ్యమేవేదగ్ం హూయాతా ఇత్యబ్రవీత్ । స ఏతద్భాగ-

ధేయమభ్యజాయత । యదగ్నిహోత్రమ్ ॥ ౮ ॥ తస్మాదగ్నిహోత్రముచ్యతే। తద్ధూయమానమాదిత్యోఽబ్రవీత్ । మా హౌషీః। ఉభయోర్వై నావేతదితి । సోఽగ్నిరబ్రవీత్ । కథన్నౌ హోష్యన్తీతి । సాయమేవ తుభ్యఞ్జుహవన్ । ప్రాతర్మహ్యమిత్యబ్రవీత్ । తస్మాదగ్నయే సాయగ్ం హూయతే। సూర్యాయ ప్రాతః ॥ ౯ ॥ ఆగ్నేయీ వై రాత్రిః । ఐన్ద్రమహః । యదనుదితే సూర్యే ప్రాతర్జుహుయాత్ । ఉభయమేవాగ్నేయగ్ం స్యాత్। ఉదితే సూర్యే ప్రాతర్జుహోతి । తథాఽగ్నయే సాయగ్ం హూయతే। సూర్యాయ ప్రాతః । రాత్రిం వా అను ప్రజాః ప్ర జాయన్తే । అహ్నా ప్రతి తిష్ఠన్తి । యత్సాయఞ్జుహోతి ॥ ౧౦ ॥ ప్రైవ తేన జాయతే । ఉదితే సూర్యే ప్రాతర్జుహోతి । ప్రత్యేవ తేన తిష్ఠతి । ప్రజాపతిరకామయత ప్ర జాయేయేతి । స ఏతదగ్నిహోత్రం మిథునమపశ్యత్ । తదుదితే సూర్యేఽజుహోత్ । యజుషాఽన్యత్ । తూష్ణీమన్యత్ । తతో వై స ప్రాజాయత । యస్యైవం విదుష ఉదితే సూర్యేఽగ్నిహోత్రఞ్జుహ్వతి । ॥ ౧౧ ॥ ప్రైవ జాయతే । అథో యథా దివా ప్ర జానన్నేతి । తాదృగేవ తత్ । అథో ఖల్వాహుః । యస్య వై ద్వౌ పుణ్యౌ గృహే వసతః । యస్తయోరన్యగ్ం రాధయత్యన్యన్న । ఉభౌ వావ స తావృచ్ఛతీతి । అగ్నిం వావాదిత్యస్సాయం ప్రవిశతి । తస్మాదగ్నిర్దూరాన్నక్తన్దదృశే । ఉభే హి తేజసీ సం పద్యేతే ॥ ౧౨ ॥ ఉద్యన్తం వావాదిత్యమగ్నిరనుసమారోహతి । తస్మాద్ధూమ ఏవాగ్నే-

ర్దివా దదృశే । యదగ్నయే సాయఞ్జుహుయాత్ । ఆ సూర్యాయ
వృశ్చ్యేత । యథ్సూర్యాయ ప్రాతర్జుహుయాత్ । ఆఽగ్నయే వృ-
శ్చ్యేత। దేవతాభ్యస్సమదన్దధ్యాత్ । అగ్నిర్జ్యోతిర్జ్యోతిస్సూర్యస్స్వా-
హేత్యేవ సాయగ్ం హోతవ్యమ్ । సూర్యో జ్యోతిర్జ్యోతిరగ్నిస్స్వా-
హేతి ప్రాతః । తథోభాభ్యాగ్ం సాయగ్ం హూయతే ॥౧౩॥ ఉభా-
భ్యాం ప్రాతః । న దేవతాభ్యస్సమదన్దధాతి । అగ్నిర్జ్యోతిరి-
త్యాహ । అగ్నిర్వై రేతోధాః । ప్రజా జ్యోతిరిత్యాహ । ప్రజా
ఏవాస్మై ప్ర జనయతి । సూర్యో జ్యోతిరిత్యాహ । ప్రజాస్వేవ ప్ర-
జాతాసు రేతో దధాతి । జ్యోతిరగ్నిస్స్వాహేత్యాహ । ప్రజా
ఏవ ప్రజాతా అస్యాం ప్రతిష్ఠాపయతి ॥ ౧౪ ॥ తూష్ణీముత్తరామా-
హుతిఞ్జుహోతి । మిథునత్వాయ ప్రజాత్యై । యదుదితే సూర్యే
ప్రాతర్జుహుయాత్ । యథాఽతిథయే ప్రద్రుతాయ శూన్యాయావ-
సథాయాహార్యగ్ం హరన్తి । తాదృగేవ తత్ । క్వాహ తతస్త-
ద్భవతీత్యాహుః । యస్స న వేద । యస్మై తద్ధరన్తీతి । తస్మాద్యదా
దోషస్సఞ్జుహోతి । తదేవ సమ్ప్రతి । అథో యథా ప్రార్థమావ-
సథం పరి వేవేష్టి । తాదృగేవ తత్ ॥ ౧౫ ॥

అమృష్ట విచికిథ్సతి జుహ్వత్యజామసృజతాగ్నిహోత్రగ్ం
సూర్యాయ ప్రాతర్జుహోతి జుహ్వతి సం పద్యతే హూయతే స్థాప-
యతి సమ్ప్రతి ద్వే చ ॥ ౨ ॥

రుద్రో వా ఏషః । యదగ్నిః । పత్నీ స్థాలీ । యన్మధ్యేఽ-

గ్నిరధి శ్రయేత్ । రుద్రాయ పత్నీమపి దధ్యాత్ । ప్రమాయు-
కా స్యాత్ । ఉదీచోఽఙ్గారాన్నిరూహ్యాధి శ్రయతి । పత్నియై గో-
పీథాయ । వ్యన్తాన్కరోతి । తథా పత్న్యప్రమాయుకా భవతి ॥౧౬॥
ఘర్మో వా ఏషోఽశాన్తః । అహరహః ప్ర వృజ్యతే । యదగ్ని-
హోత్రమ్ । ప్రతిషిఞ్చేత్పశుకామస్య । శాన్తమివ హి పశవ్యమ్ ।
న ప్రతిషిఞ్చేద్బ్రహ్మవర్చస కామస్య । సమిద్ధమివ హి బ్రహ్మ-
వర్చసమ్ । అథో ఖలు । ప్రతిషిచ్యమేవ । యత్ప్రతిషిఞ్చతి ॥౧౭॥
తత్పశవ్యమ్ । యజ్జుహోతి । తద్బ్రహ్మవర్చసి । ఉభయమేవాకః ।
ప్రచ్యుతవ్వా ఏతదస్మాల్లోకాత్ । అగతన్దేవలోకమ్ । యచ్ఛృ-
తగ్ం హవిరనభిఘారితమ్ । అభి ద్యోతయతి । అభ్యేవైనద్ఘారయతి ।
అథో దేవత్రైవైనద్గమయతి ॥౧౮॥ పర్యగ్ని కరోతి । రక్షసామ-
పహత్యై । త్రిః పర్యగ్ని కరోతి । త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞః । అథో మే-
ధ్యత్వాయ । యత్ప్రాచీనముద్వాసయేత్ । యజమానగ్ం శు-
చాఽర్పయేత్ । యద్దక్షిణా । పితృదేవత్యగ్గ్ం స్యాత్ । యత్ప్ర-
త్యక్ ॥౧౯॥ పత్నీగ్ం శుచాఽర్పయేత్ । ఉదీచీనముద్వాసయతి ।
ఏషా వై దేవమనుష్యాణాగ్ం శాన్తాదిక్ । తామేవైనదనూద్వాస-
యతి శాన్త్యై । వర్త్మ కరోతి । యజ్ఞస్య సన్తత్యై । నిష్టపతి ।
ఉప్యైవ తత్ స్తృణాతి । చతురున్నయతి । చతుష్పాదః పశవః ॥౨౦॥
పశూనేవావ రున్ధే । సర్వాన్పూర్ణానున్న యతి । సర్వే హి పుణ్యా
రాద్ధాః । అనూచ ఉన్నయతి । ప్రజాయా అనూచీనత్వాయ । అనూ-

చైవాస్య ప్రజాఽర్ధుకా భవతి । సం మృశతి వ్యావృత్త్యై । నా-
హోష్యన్నుప సాదయేత్ । యదహోష్యన్నుప సాదయేత్ । య-
థాఽన్యస్మా ఉపనిధాయ ॥ ౨౧ ॥ అన్యస్మై ప్రయచ్ఛతి । తాదృ-
గేవ తత్ । ఆఽస్మై వృశ్చ్యేత । యదేవ గార్హపత్యేఽధి శ్రయతి ।
తేన గార్హపత్యం ప్రీణాతి । అగ్నిరబిభేత్ । ఆహుతయో మాఽ-
త్యేష్యన్తీతి । స ఏతాగ్ం సమిధమపశ్యత్ । తామాఽధత్త । త-
తో వా అగ్నావాహుతయోఽధ్రియన్త ॥ ౨౨ ॥ యదేనగ్ం సమ-
యచ్ఛత్ । తత్సమిధస్సమిత్త్వమ్ । సమిధమా దధాతి । సమేవైన-
యచ్ఛతి । ఆహుతీనాం ధృత్యై । అథో అగ్నిహోత్రమేవేధ్మవత్క-
రోతి । ఆహుతీనాం ప్రతిష్ఠిత్యై । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । యదే-
కాగ్ం సమిధమాధాయ ద్వే ఆహుతీ జుహోతి । అథ కస్యాగ్ం
సమిధి ద్వితీయామాహుతిం జుహోతీతి ॥ ౨౩ ॥ యద్ద్వే సమిధా-
వాదధ్యాత్ । భ్రాతృవ్యమస్మై జనయేత్ । ఏకాగ్ం సమిధమాధాయ ।
యజుషాఽన్యామాహుతిం జుహోతి । ఉభే ఏవ సమిద్వతీ ఆహుతీ
జుహోతి । నాస్మై భ్రాతృవ్యం జనయతి । ఆదీప్తాయాం జుహోతి ।
సమిద్ధమివ హి బ్రహ్మవర్చసమ్ । అథో యథాఽతిథిం జ్యోతిష్కృ-
త్వా పరి వేవేష్టి । తాదృగేవ తత్ । చతురున్నయతి । ద్విర్జుహోతి ।
తస్మాద్ద్విపాచ్చతుష్పాదమత్తి । అథో ద్విపద్యేవ చతుష్పదః ప్రతిష్ఠాప-
యతి ॥ ౨౪ ॥ భవతి ప్రతిష్ఠిచ్ఛతి గమయతి ప్రత్యఙ్ఙేవ ఉపసమి-
ధాయాధ్రియన్తేతి తచ్చత్వారి చ ॥ ౩ ॥

ఉత్తరావతీం వై దేవా ఆహుతిమజుహవుః । అవాచీమసురాః ।
తతో దేవా అభవన్ । పరాఽసురాః । యఙ్కామయేత వసీయా-
న్థ్స్యాదితి । కనీయస్తస్య పూర్వగ్ం హుత్వా । ఉత్తరం భూయో
జుహుయాత్ । ఏషా వా ఉత్తరావత్యాహుతిః । తాం దేవా అజు-
హవుః । తతస్తేఽభవన్ ॥ ౨౭ ॥ యస్యైవఞ్జుహ్వతి । భవత్యేవ ।
యఙ్కామయేత పాపీయాన్థ్స్యాదితి । భూయస్తస్య పూర్వగ్ం హు-
త్వా । ఉత్తరఙ్కనీయో జుహుయాత్ । ఏషా వా అవాచ్యాహు-
తిః । తామసురా అజుహవుః । తతస్తే పరాఽభవన్ । యస్యైవ-
ఞ్జుహ్వతి । పరైవ భవతి ॥ ౨౮ ॥ హుత్వోప సాదయత్యజామిత్వా-
య । అథో వ్యావృత్త్యై । గార్హపత్యం ప్రతీక్షతే । అనను ధ్యా-
యినమేవైనఙ్కరోతి । అగ్నిహోత్రస్య వై స్థాణురస్తి । తం య
ఋచ్ఛేత్ । యజ్ఞస్థాణుమృచ్ఛేత్ । ఏష వా అగ్నిహోత్రస్య స్థాణుః ।
యత్పూర్వాఽఽహుతిః । తాం యదుత్తరయాఽభి జుహుయాత్
॥ ౨౯ ॥ యజ్ఞస్థాణుమృచ్ఛేత్ । అతిహాయ పూర్వామాహుతిఞ్జు-
హోతి । యజ్ఞస్థాణుమేవ పరి వృణక్తి । అథో భ్రాతృవ్యమేవాప్త్వాఽతి
క్రామతి । అవాచీనగ్ం సాయముప మార్ష్టి । రేత ఏవ తద్దధాతి ।
ఊర్ధ్వం ప్రాతః । ప్ర జనయత్యేవ తత్ । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి ।
చతురున్నయతి ॥ ౩౦ ॥ ద్విర్జుహోతి । అథ క్వ ద్వే ఆహుతీ భవత
ఇతి । అగ్నౌ వైశ్వానర ఇతి బ్రూయాత్ । ఏష వా అగ్నిర్వైశ్వా-
నరః । యద్బ్రాహ్మణః । హుత్వా ద్విః ప్రాశ్నాతి । అగ్నావేవ

వైశ్వానరే ద్వే ఆహుతీ జుహోతి । ద్విర్జుహోతి । ద్విర్నిమార్ష్టి । ద్విః ప్రాశ్ఞాతి ॥ ౨౯ ॥ షట్థ్సం పద్యన్తే । షడ్వా ఋతవః । ఋతూనేవ ప్రీణాతి । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । కిన్దేవత్యమగ్నిహోత్రమితి । వైశ్వదేవమితి బ్రూయాత్ । యద్యజుషా జుహోతి । తదైన్ద్రాగ్నమ్ । యత్తూష్ణీమ్ । తత్ప్రాజాపత్యమ్ ॥ ౩౦ ॥ యన్నిమార్ష్టి । తదోషధీనామ్ । యద్ద్వితీయమ్ । తత్పితృణామ్ । యత్ప్రాశ్ఞాతి । తద్గర్భాణామ్ । తస్మాద్గర్భా అనశ్నన్తో వర్ధన్తే । యదాచామతి । తన్మనుష్యాణామ్ । ఉదఙ్పర్యావృత్యాచామతి ॥ ౩౧ ॥ ఆత్మనో గోపీథాయ । నిర్ణేనేక్తి శుద్ధ్యై । నిష్టపతి స్వగాకృత్యై । ఉద్దిశతి । సప్తఋషీనేవ ప్రీణాతి । దక్షిణా పర్యావర్తతే । స్వమేవ వీర్యమను పర్యావర్తతే । తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధ ఆత్మనో వీర్యావత్తరః । అథో ఆదిత్యస్యైవావృతమను పర్యావర్తతే । హుత్వోప సమిన్ధే ॥ ౩౨ ॥ బ్రహ్మవర్చసస్య సమిద్ధ్యై । న బర్హిరను ప్ర హరేత్ । అసగ్ంస్థితో వా ఏష యజ్ఞః । యదగ్నిహోత్రమ్ । యదను ప్రహరేత్ । యజ్ఞవిచ్ఛిన్ద్యాత్ । తస్మాన్నాను ప్రహృత్యమ్ । యజ్ఞస్య సన్తత్యై । అపో నినయతి । అవభృథస్యైవ రూపమకః ॥ 33 ॥

అథ వస్తభవతి జుష్టాణ్యాన్నయతి మార్ష్టి ద్విః ప్రాశ్ఞాతి ప్రాజాపత్యమాచామతీన్ధేఽకః ॥ ౪ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । అగ్నిహోత్రప్రాయణా యజ్ఞాః । కింప్రాయణమగ్నిహోత్రమితి । వత్సో వా అగ్నిహోత్రస్య ప్రా-

యణమ్ । అగ్నిహోత్రం యజ్ఞానామ్ । తస్య పృథివీ సదః । అన్త-
రిక్షమాగ్నీధ్రమ్ । ద్యౌర్హవిర్ధానమ్ । దివ్యా ఆపః ప్రోక్ష-
ణయః । ఓషధయో బర్హిః ॥ ౩౪ ॥ వనస్పతయ ఇధ్మః । దిశః పరి-
ధయః । ఆదిత్యో యూపః । యజమానః పశుః । సముద్రోఽవభృథః ।
సంవథ్సరస్స్వగాకారః । తస్మాదాహితాగ్నేస్సర్వమేవ బర్హిష్య-
న్దత్తం భవతి । యథ్సాయఞ్జుహోతి । రాత్రిమేవ తేన దక్షిణ్యా-
ఙ్కురుతే । యత్ప్రాతః ॥ ౩౫ ॥ అహరేవ తేన దక్షిణ్యఙ్కురుతే ।
యత్తతో దదాతి । సా దక్షిణా । యావన్తో వై దేవా అహుత-
మాదన్ । తే పరాఽభవన్ । త ఏతదగ్నిహోత్రగ్ం సర్వస్యైవ
సమవదాయాజుహవుః । తస్మాదాహుః । అగ్నిహోత్రం వై దేవా
గృహాణాన్నిష్కృతిమపశ్యన్నితి । యథ్సాయఞ్జుహోతి । రాత్రియా
ఏవ తద్ధుతాద్యాయ ॥ ౩౬ ॥ యజమానస్యాపరాభావాయ । యత్ప్రా-
తః । అహ్న ఏవ తద్ధుతాద్యాయ । యజమానస్యాపరాభావాయ ।
యత్తతోఽశ్నాతి । హుతమేవ తత్ । ద్వయోః పయసా జుహుయా-
త్పశుకామస్య । ఏతద్వా అగ్నిహోత్రం మిథునమ్ । య ఏవం వేద ।
ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే ॥ ౩౭ ॥ ఇమామేవ పూ-
ర్వయా దుహే । అమూముత్తరయా । అధిశ్రిత్యోత్తరమానయతి ।
యోనావేవ తద్రేతస్సిఞ్చతి ప్రజననే । ఆజ్యేన జుహుయాత్తేజస్కా-
మస్య । తేజో వా ఆజ్యమ్ । తేజస్వ్యేవ భవతి । పయసా పశుకా-
మస్య । ఏతద్వై పశూనాగ్ం రూపమ్ । రూపేణైవాస్మై పశూనవ

రున్ధే ॥ ౩౮ ॥ పశుమానేవ భవతి । దధ్నేన్ద్రియకామస్య । ఇన్ద్రియ-
వై దధి । ఇన్ద్రియావ్యేవ భవతి । యవాగ్వా గ్రామకామస్యౌషధా
వై మనుష్యాః । భాగధేయేనైవాస్మై సజాతానవ రున్ధే । గ్రామ్యేవ
భవతి । అయజ్ఞో వా ఏషః । యోఽసామా ॥ ౩౯ ॥ చతురున్నయతి ।
చతురక్షరగ్ం రథన్తరమ్ । రథన్తరస్యైష వర్ణః । ఉపరీవ హరతి ।
అన్తరిక్షం వామదేవ్యమ్ । వామదేవ్యస్యైష వర్ణః । ద్విర్జుహోతి ।
ద్వ్యక్షరం బృహత్ । బృహత ఏష వర్ణః । అగ్నిహోత్రమేవ
తథ్సామన్వత్కరోతి ॥ ౪౦ ॥ ☞ యో వా అగ్నిహోత్రస్యోప-
సదో వేద । ఉపైనముపసదో నమన్తి । విన్దత ఉపసత్తారమ్ ।
ఉన్నీయోప సాదయతి । పృథివీమేవ ప్రీణాతి । హోష్యన్నుప సాద-
యతి । అన్తరిక్షమేవ ప్రీణాతి । హుత్వోప సాదయతి । దివమేవ
ప్రీణాతి । ఏతా వా అగ్నిహోత్రస్యోపసదః ॥ ౪౧ ॥ ☞ య
ఏవం వేద । ఉపైనముపసదో నమన్తి । విన్దత ఉపసత్తారమ్ । యో
వా అగ్నిహోత్రస్యాశ్రావితం ప్రత్యాశ్రావితగ్ం హోతారం బ్ర-
హ్మాణం వషట్కారం వేద । తస్య త్వేవ హుతమ్ । ప్రాణో వా
అగ్నిహోత్రస్యాశ్రావితమ్ । అపానః ప్రత్యాశ్రావితమ్ । మనో హో-
తా । చక్షుర్బ్రహ్మా । నిమేషో వషట్కారః ॥ ౪౨ ॥ య ఏవం వేద ।
తస్య త్వేవ హుతమ్ । సాయంయావానశ్చ వై దేవాః ప్రాత-
ర్యావాణశ్చాగ్నిహోత్రిణో గృహమాగచ్ఛన్తి । తాన్ యన్న త-
ర్పయేత్ । ప్రజయాఽస్య పశుభిర్వితిష్ఠేరన్ । యత్తర్పయేత్ ।

తృప్తా ఏనం ప్రజయా పశుభిస్తర్పయేయుః । సజూర్దేవైస్సాయం-యావభిరితి సాయగ్ం సంమృశతి । సజూర్దేవైః ప్రాతర్యావభిరితి ప్రాతః । యే చైవ దేవాస్సాయంయావానో యే చ ప్రాతర్యావాణః ॥ ౪౩ ॥ తానేవోభయాగ్ంస్తర్పయతి । త ఏనం తృప్తాః ప్రజయా పశుభిస్తర్పయన్తి । అరుణో హ స్మాహౌపవేశిః । అగ్నిహోత్ర ఏవాహగ్ం సాయం ప్రాతర్వజ్రం భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్ర హరామి । తస్మాన్మత్పాపీయాగ్ంసో భ్రాతృవ్యా ఇతి । చతురున్నయతి । ద్విర్జుహోతి । సమిత్సప్తమీ । సప్తపదా శక్వరీ । శాక్వరో వజ్రః । అగ్నిహోత్ర ఏవ తత్సాయం ప్రాతర్వజ్రం యజమానో భ్రాతృవ్యాయ ప్ర హరతి । భవత్యాత్మనా । పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి ॥ ౪౪ ॥ బర్హిః ప్రాతర్ జుహోతాద్యాయ జాయతే రుద్ర సామా శరో నైయ్రతా వా అగ్నిహోత్రస్యోపసదో వషట్కారశ్చ ప్రాతర్యావాణో వజ్రస్త్రీణి చ ॥ ౫ ॥

ప్రజాపతిరకామయతాత్మన్వన్మే జాయేతేతి । సోఽజుహోత్ । తస్యాత్మన్వదజాయత । అగ్నిర్వాయురాదిత్యః । తేఽబ్రువన్ । ప్రజాపతిరహౌషీదాత్మన్వన్మే జాయేతేతి । తస్య వయమజనిష్మహి । జాయతాం న ఆత్మన్వదితి తేఽజుహవుః । ప్రాణానామగ్నిః । తనువై వాయుః ॥ ౪౫ ॥ చక్షుష ఆదిత్యః । తేషాగ్ం హుతాదజాయత గౌరేవ । తస్యై పయసి వ్యాయచ్ఛన్త । మమ హుతాదభూన్మమేతి । తే ప్రజాపతిం ప్రశ్నమాయన్ । స ఆదిత్యోఽగ్నిమబ్రవీత్ । య-

త్వన్నో వై జయాత్ । తస్మా ఏతదహౌషీదితి । కస్మై త్వాఽహౌషీదితి ప్ర-
జాపతిరబ్రవీత్కస్మై క ఇతి । ప్రాణానామహమిత్యగ్నిః ॥ ౪౬ ॥
తనువా అహమితి వాయుః । చక్షుషోఽహమిత్యాదిత్యః । య ఏవ
ప్రాణానామహౌషీత్ । తస్య హుతాదజనీతి । అగ్నేర్ హుతాద-
జనీతి । తదగ్నిహోత్రస్యాగ్నిహోత్రత్వమ్ । గౌర్వా అగ్నిహోత్రమ్ ।
య ఏవం వేద గౌరగ్నిహోత్రమితి । ప్రాణాపానాభ్యామేవాగ్నిగ్ం
సమర్ధయతి । అవ్యృద్ధః ప్రాణాపానాభ్యాం భవతి ॥ ౪౭ ॥ య ఏవం
వేద । తౌ వాయురబ్రవీత్ । అను మా భజతమితి । యదేవ గార్-
హపత్యేఽధిశ్రిత్యాహవనీయమభ్యుద్రవాత్ । తేన త్వాం ప్రీణానిత్య-
బ్రూతామ్ । తస్మాద్యద్గార్హపత్యేఽధిశ్రిత్యాహవనీయమభ్యుద్ర-
వతి । వాయుమేవ తేన ప్రీణాతి । ప్రజాపతిర్దేవతాః సృజమానః ।
అగ్నిమేవ దేవతానాం ప్రథమమసృజత । సోఽన్యదాలమ్భ్యమవిత్వా
॥ ౪౮ ॥ ప్రజాపతిమభి పర్యావర్తత । స మృత్యోరబిభేత్ । సోఽ-
ముమాదిత్యమాత్మనో నిరమిమీత । తగ్ం హుత్వా పరాఙ్పర్యావ-
ర్తత । తతో వై స మృత్యుమపాజయత్ । అప మృత్యుఞ్జయతి ।
య ఏవం వేద । తస్మాద్యస్యైవం విదుషః । ఉతైకాహముత ద్వ్య-
హన్న జుహ్వతి । హుతమేవాస్య భవతి । అసౌ హ్యాదిత్యోఽగ్ని-
హోత్రమ్ ॥ ౪౯ ॥

తనువై వాయురగ్నిర్భవత్యవిత్వా భవత్యేకఞ్చ ॥ ౬ ॥

రౌద్రఙ్గవి । వాయవ్యముపసృష్టమ్ । ఆశ్వినన్దుహ్యమా-
నమ్ । సౌమ్యన్దుగ్ధమ్ । వారుణమధిశ్రితమ్ । వైశ్వదేవా బిన్దవః ।

పౌష్ణముదన్తమ్ । సారస్వతవిష్యన్దమానమ్ । మైత్రగ్ం శరః । ధాతురుద్వాసితమ్ । బృహస్పతేరున్నీతమ్ । సవితుః ప్రక్రాన్తమ్ । ద్యావాపృథివ్యగ్ం హ్రియమాణమ్ । ఐన్ద్రాగ్నముపసన్నమ్ । అగ్నేః పూర్వాఽఽహుతిః । ప్రజాపతేరుత్తరా । ఐన్ద్రగ్ం హుతమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఉద్వాసితగ్ం సప్త చ ॥ ౭ ॥

దక్షిణాత ఉప సృజతి । పితృలోకమేవ తేన జయతి । ప్రాచీమావర్తయతి । దేవలోకమేవ తేన జయతి । ఉదీచీమావృత్య దోగ్ధి । మనుష్యలోకమేవ తేన జయతి । పూర్వా దుహ్యాజ్జ్యేష్ఠస్య జ్యైష్ఠినేయస్య । యో వా గతశ్రీస్స్యాత్ । అపరా దుహ్యాత్కనిష్ఠస్య కానిష్ఠినేయస్య । యో వా బుభూషేత్ ॥ ౧౧ ॥ న సం మృశతి । పాపవస్యసస్య వ్యావృత్త్యై । వాయవ్యం వా ఏతదుపసృష్టమ్ । ఆశ్వినన్దుహ్యమానమ్ । మైత్రన్దుగ్ధమ్ । అర్యమ్ణ ఉద్వాస్యమానమ్ । త్వాష్ట్రమున్నీయమానమ్ । బృహస్పతేరున్నీతమ్ । సవితుః ప్రక్రాన్తమ్ । ద్యావాపృథివ్యగ్ం హ్రియమాణమ్ ॥ ౧౨ ॥ ఐన్ద్రాగ్నముప సాదితమ్ । సర్వాభ్యో వా ఏష దేవతాభ్యో జుహోతి । యోఽగ్నిహోత్రం జుహోతి । యథా ఖలు వై ధేనున్తీర్థే తర్పయతి । ఏవమగ్నిహోత్రీ యజమానన్తర్పయతి । తృప్యతి ప్రజయా పశుభిః । ప్ర సువర్గల్లోకఞ్జానాతి । పశ్యతి పుత్రమ్ । పశ్యతి పౌత్రమ్ । ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే । యస్యైవం విదుషోఽగ్నిహోత్రం జుహ్వతి । య ఉ చైనదేవం వేద ॥ ౧౩ ॥

ఋభూపేద్ధ్రియమాణఞ్జాయతే ద్వే చ ॥ ౮ ॥

త్రయో వై ప్రియమేధా ఆసన్ । తేషాన్త్రిరేకోఽగ్నిహోత్రమజుహోత్ । ద్విరేకః । సకృదేకః । తేషాం యస్త్రిరజుహోత్ । స ఋచాఽజుహోత్ । యో ద్విః । స యజుషా । యస్సకృత్ । స తూష్ణీమ్ ॥ ౧౪ ॥ యశ్చ యజుషాఽజుహోద్యశ్చ తూష్ణీమ్ । తావుభావార్ధ్నుతామ్ । తస్మాద్యజుషాఽఽహుతిః పూర్వా హోతవ్యా । తూష్ణీముత్తరా । ఉభే ఏవర్ద్ధీ అవరున్ధే । అగ్నిర్జ్యోతిర్జ్యోతిరగ్నిస్స్వాహేతి సాయఞ్జుహోతి । రేత ఏవ తద్దధాతి । సూర్యో జ్యోతిర్జ్యోతిస్సూర్యస్స్వాహేతి ప్రాతః । రేత ఏవ హితం ప్ర జనయతి । రేతో వా ఏతస్య హితన్న ప్ర జాయతే ॥ ౧౫ ॥ యస్యాగ్నిహోత్రమహుతగ్ం సూర్యోఽభ్యుదేతి । యద్యన్తే స్యాత్ । ఉన్నీయ ప్రాఙ్ఙుదాద్రవేత్ । స ఉపసాద్యాతమితోరాసీత । స యదా తామ్యేత్ । అథ భూస్స్వాహేతి జుహుయాత్ । ప్రజాపతిర్వై భూతః । తమేవోపాసరత్ । స ఏవైనన్తత ఉన్నయతి । నార్తిమార్చ్ఛతి యజమానః ॥ ౧౬ ॥

తూష్ణీఞ్జాయతే యజమానః ॥ ౯ ॥

యదగ్నిముద్ధరతి । వసవస్తర్హ్యగ్నిః । తస్మిన్ యస్య తథావిధే జుహ్వతి । వసుష్వేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి । నిహితో ధూపాయఞ్ఛేతే । రుద్రాస్తర్హ్యగ్నిః । తస్మిన్ యస్య తథావిధే జుహ్వతి । రుద్రేష్వేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి ।

ప్రథమమిధ్మమర్చిరా లభతే । ఆదిత్యాస్తర్హ్యగ్నిః ॥ ౭ ॥ తస్మిన్త్ యస్య తథావిధే జుహ్వతి । ఆదిత్యేష్వేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి । సర్వ ఏవ సర్వశ ఇధ్మ ఆదీప్తో భవతి । విశ్వే దేవాస్తర్హ్యగ్నిః । తస్మిన్త్ యస్య తథావిధే జుహ్వతి । విశ్వేష్వేవాస్య దేవేష్వగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి । నితరామర్చిరుపావైతి లోహినీకేవ భవతి । ఇన్ద్రస్తర్హ్యగ్నిః । తస్మిన్త్ యస్య తథావిధే జుహ్వతి । ఇన్ద్ర ఏవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి ॥ ౮ ॥ అఙ్గారా భవన్తి । తేభ్యోఽఙ్గారేభ్యోఽర్చిరుదేతి । ప్రజాపతిస్తర్హ్యగ్నిః । తస్మిన్త్ యస్య తథావిధే జుహ్వతి । ప్రజాపతావేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి । శరోఽఙ్గారా అధ్యూహన్తి । బ్రహ్మ తర్హ్యగ్నిః । తస్మిన్త్ యస్య తథావిధే జుహ్వతి । బ్రహ్మణ్యేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి । వసుషు రుద్రేష్వాదిత్యేషు విశ్వేషు దేవేషు । ఇన్ద్రే ప్రజాపతౌ బ్రహ్మన్ । అపరివర్గమేవాస్యైతాసు దేవతాసు హుతం భవతి । యస్యైవం విదుషోఽగ్నిహోత్రం జుహ్వతి । య ఉ చైనదేవం వేద ॥ ౯ ॥

ఆదిత్యాస్తర్హ్యగ్నిరిన్ద్ర ఏవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి దేవేషు చత్వారి చ ॥ ౧౦ ॥

యదగ్నిర్నిహితః ప్రథమగ్ం సర్వ ఏవ నితరామఙ్గారాశ్శరోఽఙ్గారా బ్రహ్మ వసుష్వష్టౌ ॥

ఋతన్త్వా సత్యేన పరిషిఞ్చామీతి సాయం పరిషిఞ్చతి । సత్యన్త్వర్తేన పరిషిఞ్చామీతి ప్రాతః । అగ్నిర్వా ఋతమ్ । అసావా-

దిత్యప్రసత్యమ్ । అగ్నిమేవ తదాదిత్యేన సాయం పరిషిఞ్చతి । అ-
గ్నినాఽఽదిత్యం ప్రాతస్సః । యావదహోరాత్రే భవతః । తావద-
స్య లోకస్య । నార్తిర్న రిష్టిః । నాన్తో న పర్యన్తోఽస్తి । యస్యైవం
విదుషోఽగ్నిహోత్రఞ్జుహ్వతి । య ఉ చైనదేవం వేద ॥ ౬౦ ॥

అస్తి ద్వే చ ॥ ౧౧ ॥

అఙ్గిరసః ప్రజాపతిర్రగ్నిగ్ం రుద్ర ఉత్తరావతీం బ్రహ్మవాదినోఽ-
గ్నిహోత్రప్రాయణా యజ్ఞాః ప్రజాపతిరకామయతాత్మన్వద్రాద్ర-
జ్గవి దక్షిణాతస్త్రయో వై యద్గ్నిమృతస్త్వా సత్యేనైకాదశ ॥ ౧౧ ॥

అఙ్గిరసః పైవ తేన పశూనేవ యన్ని మాష్టి యో వా
అగ్నిహోత్రస్యోపసదో దక్షిణతష్షష్టిః ॥ ౬౦ ॥ అఙ్గిరసోయ ఉచైనదేవం
వేద ॥

॥ హరిః ఓమ్ ॥

ద్వితీయప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాస్సృజేయేతి ।
స ఏతన్దశహోతారమపశ్యత్ । తం మనసాఽనుద్రుత్య దర్భస్త-
మ్బేఽజుహోత్ । తతో వై స ప్రజా అసృజత । తా అస్మాత్సృ-
ష్టా అపాక్రామన్ । తా గ్రహేణాగృహ్ణాత్ । తద్గ్రహస్య గ్రహ-

దిత్యప్రత్యఙ్ । అగ్నిమేవ తదాదిత్యేన సాయం పరిషిఞ్చతి । అ-
గ్నినాఽఽదిత్యం ప్రాతస్సః । యావదహోరాత్రే భవతః । తావద-
స్య లోకస్య । నార్తిర్న రిష్టిః । నాన్తో న పర్యన్తోఽస్తి । యస్యై-
వం విదుషోఽగ్నిహోత్రం జుహ్వతి । య ఉ చైనదేవం వేద ॥ ౬౦ ॥

అస్తి ద్వే చ ॥ ౧౧ ॥

అఙ్గిరసః ప్రజాపతిరగ్నిగ్ం రుద్ర ఉత్తరావతీం బ్రహ్మవాదినోఽ-
గ్నిహోత్రప్రాయణా యజ్ఞాః ప్రజాపతిరకామయతాత్మన్వద్ద్రద-
ఙ్గవి దక్షిణతస్త్రయో వై యదగ్నిమృతస్త్వా ప్రత్యేనైకాదశ ॥ ౧౧ ॥

అఙ్గిరసః పైవ తేన పశూనేవ యన్ని మార్ష్టి యో వా
అగ్నిహోత్రస్యోపసదో దక్షిణతష్షట్ ॥ ౬౦ ॥ అఙ్గిరసోయ ఉ చైన-
దేవం వేద ॥

॥ హరిః ఓమ్ ॥

ద్వితీయప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాస్సృజేయేతి ।
స ఏతద్దశహోతారమపశ్యత్ । తం మనసాఽనుద్రుత్య దర్భస్త-
మ్బేఽజుహోత్ । తతో వై స ప్రజా అసృజత । తా అస్మాత్సృ-
ష్టా అపాక్రామన్ । తా గ్రహేణాగృహ్ణాత్ । తద్గ్రహస్య గ్రహ-

త్వమ్ । యః కామయేత ప్ర జాయేయేతి । స దశహోతారం మన-
సాఽనుద్రుత్య దర్భస్తమ్బే జుహుయాత్ । ప్రజాపతిర్వై దశహో-
తా ॥ ౧ ॥ ప్రజాపతిరేవ భూత్వా ప్ర జాయతే । మనసా జుహోతి ।
మన ఇవ హి ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । పూర్ణయా
జుహోతి । పూర్ణ ఇవ హి ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై ।
న్యూనయా జుహోతి । న్యూనాద్ధి ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత ।
ప్రజానాగ్ం సృష్ట్యై ॥ ౨ ॥ దర్భస్తమ్బే జుహోతి । ఏతస్మాద్వై
యోనేః ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । యస్మాదేవ యోనేః ప్రజా-
పతిః ప్రజా అసృజత । తస్మాదేవ యోనేః ప్ర జాయతే । బ్రాహ్మ-
ణో దక్షిణత ఉపాస్తే । బ్రాహ్మణో వై ప్రజానాముపద్రష్టా । ఉప-
ద్రష్టుమత్యేవ ప్ర జాయతే । గ్రహో భవతి । ప్రజానాగ్ం సృష్టా-
నాం ధృత్యై । యం బ్రాహ్మణవిద్యావిద్వాగ్ంసం యశో న-
ర్ఛేత్ ॥ 3 ॥ సోఽరణ్యం పరేత్య । దర్భస్తమ్బముద్గ్రథ్య ।
బ్రాహ్మణం దక్షిణతో నిషాద్య । చతుర్హోతౄన్ వ్యాచక్షీత ।
ఏతద్వై దేవానాం పరమం గుహ్యం బ్రహ్మ । యచ్చతుర్హోతా-
రః । తదేవ ప్రకాశం గమయతి । తదేనం ప్రకాశం గతమ్ । ప్రకాశం
ప్రజానాం గమయతి । దర్భస్తమ్బముద్గ్రథ్య వ్యాచష్టే ॥ ౪ ॥ అగ్నివాన్
వై దర్భస్తమ్బః । అగ్నివత్యేవ వ్యాచష్టే । బ్రాహ్మణో దక్షిణత ఉ-
పాస్తే । బ్రాహ్మణో వై ప్రజానాముపద్రష్టా । ఉపద్రష్టుమత్యే-
వైనం యశ ఋచ్ఛతి । ఈశ్వరన్తం యశోఽర్తోరిత్యాహుః । య-

స్యాత్తై వ్యాచష్ట ఇతి । వర స్తస్తై దేయః । యదేవైన స్తత్రోప
నమతి । తదేవావ రుద్ధే ॥ ౫ ॥ అగ్నిమాదధానో దశహోత్రాఽ-
రణిమవ దధ్యాత్ । ప్రజాతమేవైనమా ధత్తే । తేనైవోద్దృత్యా-
గ్నిహోత్రఞ్జుహుయాత్ । ప్రజాతమేవైనజ్జుహోతి । హవిర్ని-
ర్వప్స్యన్దశహోతారం వ్యాచక్షీత । ప్రజాతమేవైనన్నిర్వపతి ।
సామిధేనీరనువక్ష్యన్దశహోతారం వ్యాచక్షీత । సామిధేనీరేవ సృ-
ష్ట్వాఽఽరభ్య ప్ర తనుతే । అథో యజ్ఞో వై దశహోతా । యజ్ఞ-
మేవ తనుతే ॥ ౬ ॥ అభిచరన్దశహోతారఞ్జుహుయాత్ । నవ
వై పురుషే ప్రాణాః । నాభిర్దశమీ । సప్రాణమేవైనమభి చరతి ।
ఏతావద్వై పురుషస్య స్వమ్ । యావత్ప్రాణాః । యావదేవాస్యా-
స్తి । తదభి చరతి । స్వకృత ఇరిణే జుహోతి ప్రదరే వా । ఏతద్వా
అస్యై నిర్ఋతిగృహీతమ్ । నిర్ఋతిగృహీత ఏవైనన్నిర్ఋత్యా
గ్రాహయతి । యద్వాచః క్రూరమ్ । తేన వషట్కరోతి । వాచ
ఏవైనఙ్క్రూరేణ ప్ర వృశ్చతి । తాజగార్తిమార్ఛతి ॥ ౭ ॥

దశహోతా సృష్ట్వా ఋచ్ఛేద్వ్యాచష్టై రుద్ధ ఏవ తనుతే నిర్-
ఋతిగృహీతం పఞ్చ చ ॥ ౧ ॥

ప్రజాపతిరకామయత దర్శపూర్ణమాసౌ సృజేయేతి । స
ఏతఞ్చతుర్హోతారమపశ్యత్ । తం మనసాఽనుద్రుత్యాహవనీ-
యేఽజుహోత్ । తతో వై స దర్శపూర్ణమాసావసృజత । తావ-
స్మాత్సృష్టావపాక్రామతామ్ । తౌ గ్రహేణాగృహ్ణాత్ । తద్గ్ర-

హస్య గ్రహత్వమ్ । దర్శపూర్ణమాసావాలభమానః । చతుర్హోతారం మనసాఽనుద్రుత్యాహవనీయే జుహుయాత్ । దర్శపూర్ణమాసావేవ సృష్ట్వాఽఽరభ్య ప్ర తనుతే ॥ ౮ ॥ ☞ గ్రహో భవతి । దర్శపూర్ణమాసయోస్సృష్టయోర్ధృత్యై । సోఽకామయత చాతుర్మాస్యాని సృజేయేతి । స ఏతం పఞ్చహోతారమపశ్యత్ । తం మనసాఽనుద్రుత్యాహవనీయేఽజుహోత్ । తతో వై స చాతుర్మాస్యాన్యసృజత । తాన్యస్మాథ్సృష్టాన్యపాక్రామన్ । తాని గ్రహేణాగృహ్ణాత్ । తద్గ్రహస్య గ్రహత్వమ్ । చాతుర్మాస్యాన్యాలభమానః ॥ ౯ ॥ పఞ్చహోతారం మనసాఽనుద్రుత్యాహవనీయే జుహుయాత్ । చాతుర్మాస్యాన్యేవ సృష్ట్వాఽఽరభ్య ప్ర తనుతే । గ్రహో భవతి । చాతుర్మాస్యానాగ్ం సృష్టానాం ధృత్యై । సోఽకామయత పశుబన్ధగ్ం సృజేయేతి । స ఏతగ్ం షడ్ఢోతారమపశ్యత్ । తం మనసాఽనుద్రుత్యాహవనీయేఽజుహోత్ । తతో వై స పశుబన్ధమసృజత । సోఽస్మాథ్సృష్టోఽపాక్రామత్ । తం గ్రహేణాగృహ్ణాత్ ॥ ౧౦ ॥ ☞ తద్గ్రహస్య గ్రహత్వమ్ । పశుబన్ధేన యక్ష్యమాణః । షడ్ఢోతారం మనసాఽనుద్రుత్యాహవనీయే జుహుయాత్ । పశుబన్ధమేవ సృష్ట్వాఽఽరభ్య ప్ర తనుతే । గ్రహో భవతి । పశుబన్ధస్య సృష్టస్య ధృత్యై । సోఽకామయత సౌమ్యమధ్వరగ్ం సృజేయేతి । స ఏతగ్ం సప్తహోతారమపశ్యత్ । తం మనసాఽనుద్రుత్యాహవనీయేఽజుహోత్ । తతో వై స సౌమ్యమధ్వరమసృజత ॥ ౧౧ ॥

సోఽస్మాథ్సృష్టోఽపాక్రామత్ । తద్గ్రహేణాగృహ్ణాత్ । తద్గ్రహస్య గ్రహత్వమ్ । దీక్షిష్యమాణః । ప్రత్తహేణాతార్థం మనసాఽఽనుద్రుత్యాహవనీయే జుహుయాత్ । సౌమ్యమేవాధ్వరగ్ం సృష్ట్వాఽఽరభ్య ప్ర తనుతే । గ్రహో భవతి । సౌమ్యస్యాధ్వరస్య సృష్టస్య ధృత్యై । దేవేభ్యో వై యజ్ఞో న ప్రాభవత్ । తమేతావచ్ఛః సమభరన్ ॥ ౧౨ ॥ యత్సంభారాః । తతో వై తేభ్యో యజ్ఞః ప్రాభవత్ । యత్సంభారా భవన్తి । యజ్ఞస్య ప్రభూత్యై । ఆతిథ్యమాసాద్య వ్యాచష్టే । యజ్ఞముఖం వా ఆతిథ్యమ్ । ముఖత ఏవ యజ్ఞగ్ం సంభృత్య ప్ర తనుతే । అయజ్ఞో వా ఏషః । యోఽపత్నీకః । న ప్రజాః ప్ర జాయేరన్ । పత్నిర్వ్యాచష్టే । యజ్ఞమేవాకః । ప్రజానాం ప్రజననాయ । ఉపసథ్సు వ్యాచష్టే । ఏతద్వై పత్నీనామాయతనమ్ । స్వ ఏవైనా ఆయతనేఽవ కల్పయతి ॥ ౧౩ ॥

త్రైనుత్త ఆలభమానోఽగృహ్ణాదప్సృజతాభరజ్జాయేర్తన్ షట్చ ॥ ౨

ప్రజాపతిరకామయత ప్ర జాయేయేతి । స తపోఽతప్యత । స త్రివృతగ్ం స్తోమమసృజత । తం పఞ్చదశస్స్తోమో మధ్యత ఉదతృణత్ । తౌ పూర్వపక్షశ్చాపరపక్షశ్చాభవతామ్ । పూర్వపక్షం దేవా అన్వసృజ్యన్త । అపరపక్షమన్వసురాః । తతో దేవా అభవన్ । పరాఽసురాః । యఙ్కామయేత వసీయాన్థ్స్యాదితి ॥ ౧౪ ॥ తం పూర్వపక్షే యాజయేత్ । వసీయానేవ భవతి । యఙ్కామయేత పాపీయాన్థ్స్యాదితి । తమపరపక్షే యాజయేత్ । పాపీయాన్-

న్నైవ భవతి । తస్మాత్పూర్వపక్షోఽపరపక్షాత్కరుణ్యతరః । ప్రజా-
పతిర్వై దశహోతా । చతుర్హోతా పఞ్చహోతా । షడ్ఢోతా
సప్తహోతా । ఋతవస్సంవత్సరః ॥ ౧౫ ॥ ప్రజాః పశవ ఇమే
లోకాః । య ఏవం ప్రజాపతిం బహోర్భూయాగ్ంసం వేద । బ-
హోరేవ భూయాన్భవతి । ప్రజాపతిర్దేవాసురానసృజత । స ఇన్ద్ర-
మపి నాసృజత । తం దేవా అబ్రువన్ । ఇన్ద్రం నో జనయేతి । సోఽ-
బ్రవీత్ । యథాఽహం యుష్మాగ్ంస్తపసాఽసృక్షి । ఏవమిన్ద్రం జన-
యధ్వమితి ॥ ౧౬ ॥ [illegible]తే తపోఽతప్యన్త । త ఆత్మన్నిన్ద్ర-
మపశ్యన్ । తమబ్రువన్ । జాయస్వేతి । సోఽబ్రవీత్ । కిం భాగధే-
యమభి జనిష్య ఇతి । ఋతూన్థ్సంవత్సరమ్ । ప్రజాః పశూన్ ।
ఇమాన్లోకానిత్యబ్రువన్ । తం వై మాఽఽహుత్యా ప్ర జనయతేత్య-
బ్రవీత్ ॥ ౧౭ ॥ తం చతుర్హోత్రా ప్రాజనయన్ । యః కామ-
యేత వీరో మ ఆ జాయేతేతి । స చతుర్హోతారఞ్జుహుయాత్ ।
ప్రజాపతిర్వై చతుర్హోతా । ప్రజాపతిరేవ భూత్వా ప్ర జాయతే ।
ఐజనదిన్ద్రమిన్ద్రియాయ స్వాహేతి గ్రహేణ జుహోతి । ఆఽస్య వీరో
జాయతే । వీరగ్ం హి దేవా ఏతయాఽఽహుత్యా ప్రాజనయన్ ।
ఆదిత్యాశ్చాఙ్గిరసశ్చ సువర్గే లోకేఽస్పర్ధన్త । వయం పూర్వే సు-
వర్గం లోకమియామ వయం పూర్వ ఇతి ॥ ౧౮ ॥ త ఆదిత్యా
ఏతం పఞ్చహోతారమపశ్యన్ । తం పురా ప్రాతరనువాకాదాగ్నీ-
ధ్రేఽజుహవుః । తతో వై తే పూర్వే సువర్గం లోకమాయన్ । య-
స్సువర్గకామస్స్యాత్ । స పఞ్చహోతారం పురా ప్రాతరనువాకాదా-

గ్నిర్ధి జుహుయాత్ । సంవథ్సరో వై పఞ్చహోతా । సంవథ్సరస్సు-
వర్గో లోకః । సంవథ్సర ఏవర్తుషు ప్రతిష్ఠాయ । సువర్గం లోకమేతి ।
తేఽబ్రువన్నఙ్గిరస ఆదిత్యాన్ ॥ ౧౯ ॥ క్వ స్థ । క్వ వస్సద్భ్యో
హవ్యం వక్ష్యామ ఇతి । ఛన్దస్స్విత్యబ్రువన్ । గాయత్రియాం-
త్రిష్టుభి జగత్యామితి । తస్మాచ్ఛన్దస్సు సద్భ్య ఆదిత్యేభ్యః ।
ఆఙ్గిరసీః ప్రజా హవ్యం వహన్తి । వహన్త్యస్మై ప్రజా బలిమ్ ।
ఐనమప్రతిఖ్యాతం గచ్ఛతి । య ఏవం వేద । ద్వాదశ మాసాః పఞ్చ-
ర్తవః । త్రయ ఇమే లోకాః । అసావాదిత్య ఏకవింశః । ఏతస్మి-
న్వా ఏష శ్రితః । ఏతస్మిన్ప్రతిష్ఠితః । య ఏవమేతగ్ం శ్రితం ప్ర-
తిష్ఠితం వేద । ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ॥ ౨౦ ॥ స్యాదితి సంవథ్సరో జనయ-
ధ్వమితీత్యబ్రవీత్పూర్వ ఇత్యాదిత్యానృతవష్టౌ చ ॥ 3 ॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాయేయేతి । స ఏతం దశహో-
తారమపశ్యత్ । తేన దశధాఽఽత్మానం విధాయ । దశహోత్రాఽత-
ప్యత । తస్య చిత్తిస్స్రుగాసీత్ । చిత్తమాజ్యమ్ । తస్యైతావత్యే-
వ వాగాసీత్ । ఏతావాన్యజ్ఞక్రతుః । స చతుర్హోతారమసృ-
జత । సోఽనన్దత్ ॥ ౨౧ ॥ అసృక్షి వా ఇమమితి । తస్య సో-
మో హవిరాసీత్ । స చతుర్హోత్రాఽతప్యత । సోఽతామ్యత్ ।
స భూరితి వ్యాహరత్ । స భూమిమసృజత । అగ్నిహోత్రం ద-
ర్శపూర్ణమాసౌ యజూగ్ంషి । స ద్వితీయమతప్యత । సోఽతా-

మ్యత్ । స భువ ఇతి వ్యాహరత్ ॥ ౨౨ ॥ సో౽న్తరిక్షమసృ-
జత । చాతుర్మాస్యాని సామాని । స తృతీయమతప్యత।సో౽తా-
మ్యత్ । స సువరితి వ్యాహరత్ । స దివమసృజత । అగ్నిష్టోమ-
ముక్థ్యమతిరాత్రమృచః । ఏతా వై వ్యాహృతయ ఇమే లోకాః। ఇ-
మాన్ఖలు వై లోకానను ప్రజాః పశవశ్ఛన్దాగ్ంసి ప్రాజాయన్త ।
య ఏవమేతాః ప్రజాపతేః ప్రథమా వ్యాహృతీః ప్రజాతా వేద ॥
౨౩ ॥ ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే।స పఞ్చహోతారమ-
సృజత । స హవిర్నావిన్దత । తస్మై సోమస్తనువం ప్రాయచ్ఛత్ ।
ఏతత్తే హవిరితి । స పఞ్చహోత్రా౽తప్యత । సో౽తామ్యత్ ।
స ప్రత్యఙ్ఙబాధత।సో౽సురానసృజత। తదస్యాప్రియమాసీత్ ॥ ౨౪ ॥
తద్దుర్వర్ణగ్ం హిరణ్యమభవత్ । తద్దుర్వర్ణస్య హిరణ్యస్య
జన్మ । స ద్వితీయమతప్యత । సో౽తామ్యత్ । స ప్రాఙబాధత ।
స దేవానసృజత । తదస్య ప్రియమాసీత్ । తత్సువర్ణగ్ం హిర-
ణ్యమభవత్ । తత్సువర్ణస్య హిరణ్యస్య జన్మ । య ఏవగ్ం సు-
వర్ణస్య హిరణ్యస్య జన్మ వేద ॥ ౨౫ ॥ సువర్ణ ఆత్మనా భవతి ।
దుర్వర్ణో౽స్య భ్రాతృవ్యః । తస్మాత్సువర్ణగ్ం హిరణ్యం భా-
ర్యమ్ । సువర్ణ ఏవ భవతి । ఐనం ప్రియఙ్గచ్ఛతి నాప్రియమ్ ।
స సప్తహోతారమసృజత । స సప్తహోత్రైవ సువర్గం లోక-
మైత్ । త్రిణవేన స్తోమేనైభ్యో లోకేభ్యో౽సురాన్ప్రాణుదత ।
త్రయస్త్రిగ్ంశేన ప్రత్యతిష్ఠత్ । ఏకవిగ్ంశేన రుచమధత్త ॥ ౨౬ ॥

సప్తదశేన ప్రాజాయత । య ఏవం విద్వాన్థ్సోమేన యజతే ।
సప్తహోత్రైవ సువర్గం లోకమేతి । త్రిణవేన స్తోమేనైభ్యో లోకేభ్యో భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదతే । త్రయస్త్రిగ్ంశేన ప్రతితిష్ఠతి । ఏకవిగ్ంశేన రుచం ధత్తే । సప్తదశేన ప్రజాయతే । తస్మాథ్సప్తదశస్తోమో నానిర్హృత్యః । ప్రజాపతిర్వై సప్తదశః । ప్రజాపతిమేవ మధ్యతో ధత్తే ప్రజాత్యై ॥ ౨౭ ॥

అన్నద్భ్యుష ఇతి వ్యాహరద్వేదాసీద్వేదాధత్త ప్రజాత్యై ॥ ౪ ॥

దేవా వై వరుణమయాజయన్ । స యస్యై యస్యై దేవతాయై దక్షిణామనయత్ । తామవ్లీనాత్ । తేఽబ్రువన్ । వ్యావృత్య ప్రతి గృహ్ణామ । తథా నో దక్షిణా న మ్లేష్యతీతి । తే వ్యావృత్య ప్రత్యగృహ్ణన్ । తతో వై తాన్దక్షిణా నావ్లీనాత్ । య ఏవం విద్వాన్వ్యావృత్య దక్షిణాం ప్రతిగృహ్ణాతి । నైనం దక్షిణావ్లీనాతి ॥ ౨౮ ॥ రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణేఽగ్నయే హిరణ్యమిత్యాహ । ఆగ్నేయం వై హిరణ్యమ్ । స్వయైవైనద్దేవతయా ప్రతి గృహ్ణాతి । సోమాయ వాస ఇత్యాహ । సౌమ్యం వై వాసః । స్వయైవైనద్దేవతయా ప్రతి గృహ్ణాతి । రుద్రాయ గామిత్యాహ । రౌద్రీ వై గౌః । స్వయైవైనాం దేవతయా ప్రతిగృహ్ణాతి । వరుణాయాశ్వమిత్యాహ ॥ ౨౯ ॥ వారుణో హి అశ్వః । స్వయైవైనం దేవతయా ప్రతిగృహ్ణాతి । ప్రజాపతయే పురుషమిత్యాహ । ప్రాజాపత్యో వై పురుషః । స్వయైవైనం దేవతయా ప్రతి గృహ్ణాతి । మ-

నవై తల్పమిత్యాహ । మనుష్యరథో వై తల్పః । స్వయైవైన దేవత-
యా ప్రతి గృహ్ణాతి । ఉత్తానాయాఙ్గీరసాయాన్న ఇత్యాహ । ఇయం-
వా ఉత్తాన ఆఙ్గీరసః ॥ 30 ॥ అనయైవైనత్ప్రతి గృహ్ణాతి । వై-
శ్వానర్యర్చా రథం ప్రతి గృహ్ణాతి । వైశ్వానరో వై దేవతయార-
థః । స్వయైవైన దేవతయా ప్రతి గృహ్ణాతి । తేనామృతత్వమ-
శ్యామిత్యాహ । అమృతమేవాత్మన్ధత్తే । వయో దాత్ర ఇత్యాహ ।
వయ ఏవైనం కృత్వా । సువర్గం లోకం గమయతి । మయో మహ్య-
మస్తుప్రతిగ్రహీత్ర ఇత్యాహ ॥ 31 ॥ యద్వై శివమ్ । తన్మయః ।
ఆత్మన ఏవైషా పరీత్తిః । క ఇదం కస్మా అదాదిత్యాహ । ప్రజాపతి-
ర్వై కః । స ప్రజాపతయే దదాతి । కామః కామాయేత్యాహ ।
కామేన హి దదాతి । కామేన ప్రతిగృహ్ణాతి । కామో దాతా కామః
ప్రతిగ్రహీతేత్యాహ ॥ 32 ॥ కామో హి దాతా । కామః ప్రతి-
గ్రహీతా । కామగ్ం సముద్రమావిశేత్యాహ । సముద్ర ఇవ హి కా-
మః । నేవ హి కామస్యాన్తోఽస్తి । న సముద్రస్య । కామేన త్వా ప్ర-
తిగృహ్ణామీత్యాహ । యేన కామేన ప్రతిగృహ్ణాతి । స ఏవైనమము-
ష్మిꣳల్లోకే కామ ఆగచ్ఛతి । కామైతత్తే ఏషా తే కామ దక్షిణేత్యా-
హ । కామ ఏవ తద్యజమానోఽముష్మిꣳల్లోకే దక్షిణామిచ్ఛతి । న
ప్రతిగ్రహీతరి । య ఏవం విద్వాన్దక్షిణాం ప్రతిగృహ్ణాతి । అనృ-
ణామేవైనాం ప్రతి గృహ్ణాతి ॥ 33 ॥

ప్లినాత్యశ్వమిత్యాహాఙ్గిరసః ప్రతిగ్రహీత్ర ఇత్యాహ ప్రతిగ్రహీతేత్యాహ దక్షిణేత్యాహ చత్వారి చ ॥ ౫ ॥

అన్తో వా ఏష యజ్ఞస్య । యద్దశమమహః । దశమేఽహన్ థ్సర్పరాజ్ఞియా ఋగ్భిః స్తువన్తి । యజ్ఞస్యైవాన్తం గత్వా । అన్నాద్యమవ రున్ధతే । తిసృభిః స్తువన్తి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏభ్య ఏవ లోకేభ్యోఽన్నాద్యమవ రున్ధతే । పృశ్నివతీర్భవన్తి । అన్నం వై పృశ్ని ॥ ౩౪ ॥ అన్నమేవావ రున్ధతే । మనసా ప్రస్తౌతి । మనసోద్గాయతి । మనసా ప్రతి హరతి । మన ఇవ హి ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్త్యై । దేవా వై సర్పాః । తేషామియగ్ం రాజ్ఞీ । యథ్సర్పరాజ్ఞియా ఋగ్భిః స్తువన్తి । అస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి ॥ ౩౫ ॥ చతుర్హోతౄన్ హోతా వ్యాచష్టే । స్తుతమనుశగ్ంసతి శాన్త్యై । అన్తో వా ఏష యజ్ఞస్య । యద్దశమమహః । ఏతత్ఖలు వై దేవానాం పరమం గుహ్యం బ్రహ్మ । యచ్చతుర్హోతారః । దశమేఽహగ్గ్ంశ్చతుర్హోతౄన్వ్యాచష్టే । యజ్ఞస్యైవాన్తం గత్వా । పరమం దేవానాం గుహ్యం బ్రహ్మావ రున్ధే । తదేవ ప్రకాశం గమయతి ॥ ౩౬ ॥ తదేనం ప్రకాశం గతమ్ । ప్రకాశం ప్రజానాం గమయతి । వాచం యచ్ఛతి । యజ్ఞస్య ధృత్యై । యజమానదేవత్యం వా అహః । భ్రాతృవ్యదేవత్యా రాత్రిః । అహ్నా రాత్రిం ధ్యాయేత్ । భ్రాతృవ్యస్యైవ తల్లోకం వృఙ్క్తే । యద్దివా వాచం విసృజేత్ । అహర్భ్రాతృవ్యాయోచ్ఛిగ్ంషేత్ । యన్నక్తం విసృజేత్ । రా-

త్రిం భ్రాతృవ్యాయోచ్ఛిగ్ంషేత్ । అధివృక్షసూర్యే వాచం విసృజతి । ఏతావన్తమేవాస్మై లోకముచ్ఛిగ్ంషతి । యావదాదిత్యోఽస్తమేతి ॥ ౩౭ ॥

పృష్ఠిం తిష్ఠన్తి గమయతి శిగ్ంషేత్పశ్చచ ॥ ౬ ॥

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తాస్సృష్టాస్సమశ్లిష్యన్ । తా రూపేణాను ప్రావిశత్ । తస్మాదాహుః । రూపం వై ప్రజాపతిరితి । తా నామ్నాఽను ప్రావిశత్ । తస్మాదాహుః । నామ వై ప్రజాపతిరితి । తస్మాదప్యామిత్రౌ సఙ్గత్య । నామ్నా చేద్ధ్వయేతే ॥ ౩౮ ॥ మిత్రమేవ భవతః । ప్రజాపతిర్దేవాసురానసృజత । స ఇన్ద్రమపి నాసృజత । తం దేవా అబ్రువన్ । ఇన్ద్రన్నో జనయేతి । స ఆత్మన్నిన్ద్రమపశ్యత్ । తమసృజత । తం త్రిష్టుగ్వీర్యం భూత్వాఽను ప్రావిశత్ । తస్య వజ్రః పఞ్చదశో హస్త ఆపద్యత । తేనోదయ్యాసురానభ్యభవత్ ॥ ౩౯ ॥ [illegible] య ఏవం వేద । అభి భ్రాతృవ్యాన్భవతి । తే దేవా అసురైర్విజిత్య । సువర్గల్లోకమాయన్ । తేఽముష్మిన్లోకే వ్యక్షుధ్యన్ । తేఽబ్రువన్ । అముతః ప్రదానం వా ఉపజీజీవిమేతి । తే సప్తహోతారం యజ్ఞం విధాయాయాస్యమ్ । ఆఙ్గిరసం ప్రాహిణ్వన్ । ఏతేనాముత్ర కల్పయేతి ॥ ౪౦ ॥ తస్య వా ఇయం క్లృప్తిః । యదిదం కిఞ్చ । య ఏవం వేద । కల్పతేఽస్మై । స వా అయం మనుష్యేషు యజ్ఞస్సప్తహోతా । అముత్ర సద్భ్యో దేవేభ్యో హవ్యం వహతి । య ఏవం వేద । ఉపైనం యజ్ఞో నమతి ।

పోఽమన్యత । అభి వా ఇమేఽస్మాల్లోకాదము లోకం జమిష్యన్త ఇతి । స వాచస్పతే హృదితి వ్యాహరత్ । తస్మాత్పుత్రో హృదయమ్ । తస్మాదస్మాల్లోకాదము లోకం నాభి కామయన్తే । పుత్రో హి హృదయమ్ ॥ ౪౧ ॥

వ్యాయేతే అథవత్కల్పయేతీతి చత్వారి చ ॥ ౭ ॥

దేవా వై చతుర్హోతృభిర్యజ్ఞమతన్వత । తే వి పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణాజయన్త । అభి సువర్గం లోకమజయన్ । య ఏవం విద్వాగ్ంశ్చతుర్హోతృభిర్యజ్ఞం తనుతే । వి పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణ జయతే । అభి సువర్గం లోకం జయతి । షడ్ఢోత్రా ప్రాయణీయమా సాదయతి । అముష్మై వై లోకాయ షడ్ఢోతా । ఘ్నన్తి ఖలు వా ఏతత్సోమమ్ । యదభిషుణ్వన్తి ॥ ౪౨ ॥ ఋజుధైవైనమము లోకం గమయతి । చతుర్హోత్రాఽఽతిథ్యమ్ । యశో వై చతుర్హోతా । యశ ఏవాత్మన్ధత్తే । పఞ్చహోత్రా పశుముప సాదయతి । సువర్గ్యో వై పఞ్చహోతా । యజమానః పశుః । యజమానమేవ సువర్గం లోకం గమయతి । గ్రహాన్గృహీత్వా సప్తహోతారం జుహోతి । ఇన్ద్రియం వై సప్తహోతా ॥ ౪౩ ॥ ఇన్ద్రియమేవాత్మన్ధత్తే । యో వై చతుర్హోతౄననుసవనం తర్పయతి । తృప్యతి ప్రజయా పశుభిః । ఉపైనగ్ం సోమపీథో నమతి । బహిష్పవమానే దశహోతారం వ్యాచక్షీత । మాధ్యన్దినే పవమానే చతుర్హోతారమ్ । ఆర్భవే పవమానే పఞ్చహోతా-

రమ్ । పిత్రృయజ్ఞే షడ్ఢోతారమ్ । యజ్ఞాయజ్ఞియస్య స్తోత్రే సప్త-
హోతారమ్ । అనుసవనమేవైనాగ్ంస్తర్పయతి ॥ ౧౧ ॥ తృ-
ప్యతి ప్రజయా పశుభిః । ఉపైనగ్ం సోమపీథో నమతి । దేవా వై
చతుర్హోతృభిస్సత్త్రమాసత । ఋద్ధిపరిమితం యశస్కామాః । తేఽ-
బ్రువన్ । యన్నః ప్రథమం యశ ఋచ్ఛాత్ । సర్వేషాం నస్తథ్స-
హాసదితి । సోమశ్చతుర్హోత్రా । అగ్నిః పఞ్చహోత్రా । ధాతా
షడ్ఢోత్రా ॥ ౧౨ ॥ ఇన్ద్రస్సప్తహోత్రా । ప్రజాపతిర్దశహో-
త్రా । తేషాగ్ం సోమగ్ం రాజానం యశ ఆర్ఛత్ । తన్న్యకా-
మయత । తేనాపాక్రామత్ । తేన ప్రలాయమచరత్ । తం దే-
వాః ప్రైషైః ప్రైషమైచ్ఛన్ । తత్ప్రైషాణాం ప్రైషత్వ-
మ్ । నివిద్భిర్న్యవేదయన్ । తన్నివిదాం నివిత్త్వమ్ ॥ ౧౩ ॥
ఆప్రీభిరాప్నువన్ । తదాప్రీణామాప్రీత్వమ్ । తమఘ్నన్ । త-
స్య యశో వ్యగృహ్ణత । తే గ్రహా అభవన్ । తద్గ్రహాణాం గ్ర-
హత్వమ్ । యస్యైవం విదుషో గ్రహా గృహ్యన్తే । తస్య త్వేవ
గృహీతాః । తేఽబ్రువన్ । యో వై నశ్శ్రేష్ఠోఽభూత్ ॥ ౧౪ ॥ త-
మవధిష్మ । పునరిమగ్ం సువామహా ఇతి । తఞ్ఛన్దోభిరసువన్త ।
తచ్ఛన్దసాం ఛన్దస్త్వమ్ । సామ్నా సమానయన్ । తథ్సామ్న-
స్సామత్వమ్ । ఉక్థైరుదస్థాపయన్ । తదుక్థానాముక్థత్వమ్ । య
ఏవం వేద । ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ॥ ౧౫ ॥ సర్వమాయురేతి । సో-
మో వై యశః । య ఏవం విద్వాన్థ్సోమమాగచ్ఛతి । యశ ఏవై-

సమృచ్ఛతి । తస్మాదాహుః । యశ్చైవ వేద యశ్చ న । తావు-
భౌ సోమమాగచ్ఛతః । సోమో హి యశః । తన్త్వేవ యశ ఋచ్ఛ-
తీత్యాహుః । యస్సోమే సోమం ప్రాహేతి । తస్మాథ్సోమే సోమః ప్రో-
చ్యః । యశ ఏవైనమృచ్ఛతి ॥ ౪౯ ॥ అభిషుణ్వన్తి సప్తహో-
తా తర్పయతి షడ్ఢోత్రా సవితృత్వమభి తిష్ఠతి ప్రాహేతి ద్వే చ ॥ ౪ ॥

ఇదం వా అగ్రే నైవ కిఞ్చ నాసీత్ । న ద్యౌరాసీత్ । న పృ-
థివీ । నాన్తరిక్షమ్ । తదసదేవ సన్మనోఽకురుత స్యామితి । తదతప్య-
త । తస్మాత్తేపానాద్ధూమోఽజాయత । తద్భూయోఽతప్యత । తస్మా-
త్తేపానాదగ్నిరజాయత । తద్భూయోఽతప్యత ॥ ౧౦ ॥ తస్మాత్తే-
పానాజ్జ్యోతిరజాయత । తద్భూయోఽతప్యత । తస్మాత్తేపానా-
దర్చిరజాయత । తద్భూయోఽతప్యత । తస్మాత్తేపానాన్మరీచయోఽ-
జాయన్త । తద్భూయోఽతప్యత । తస్మాత్తేపానాదుదారా అజాయ-
న్త । తద్భూయోఽతప్యత । తదభ్రమివ సమహన్యత । తద్వస్తిమ-
భినత్ ॥ ౧౦ ॥ స సముద్రోఽభవత్ । తస్మాథ్సముద్రస్య న పిబన్తి ।
ప్రజననమివ హి మన్యన్తే । తస్మాత్పశోర్జాయమానాదాపః పు-
రస్తాద్యన్తి । తద్దశహోతాఽన్వసృజ్యత । ప్రజాపతిర్వై దశ-
హోతా । య ఏవం తపసో వీర్యం విద్వాగ్ంస్తప్యతే । భవత్యే-
వ । తద్వా ఇదమాపస్సలిలమాసీత్ । సోఽరోదీత్ప్రజాపతిః ॥ ౧౨ ॥
స కస్మా అజ్ఞి । యద్యస్యా అప్రతిష్ఠాయా ఇతి । యదప్స్వవాప-
ద్యత । సా పృథివ్యభవత్ । యద్వ్యమృష్ట । తదన్తరిక్షమభవత్ ।

యదూర్ధ్వముదమృష్ట । సా ద్యౌరభవత్ । యదరోదీత్ । తద్రస-
యో రోదస్త్వమ్ ॥౧౩॥ య ఏవం వేద । నాస్య గృహే రుద-
న్తి । ఏతద్వా ఏషాం లోకానాఞ్జన్మ । య ఏవమేషాం లోకానా-
ఞ్జన్మ వేద । నైషు లోకేష్వార్తి-మార్ఛతి । స ఇమాం ప్రతిష్ఠామవిన్ద-
త । స ఇమాం ప్రతిష్ఠాం విత్త్వాఽకామయత ప్రజాయేయేతి । స తపోఽ-
తప్యత । సోఽన్తర్వానభవత్ । స జఘనాదసురానసృజత ॥ ౧౪ ॥
తేభ్యో మృన్మయే పాత్రేఽన్నమదుహత్ । యాఽస్య సా తనూరాసీ-
త్ । తామపాహత । సా తమిస్రాఽభవత్ । సోఽకామయత ప్రజా-
యేయేతి । స తపోఽతప్యత । సోఽన్తర్వానభవత్ । స ప్రజననాదేవ
ప్రజా అసృజత । తస్మాదిమా భూయిష్ఠాః । ప్రజననాద్ధ్యేనా అ-
సృజత ॥ ౧౫ ॥ తాభ్యో దారుమయే పాత్రే పయోఽదుహత్ ।
యాఽస్య సా తనూరాసీత్ । తామపాహత । సా జ్యోత్స్నాఽభవత్ ।
సోఽకామయత ప్రజాయేయేతి । స తపోఽతప్యత । సోఽన్తర్వానభవత్ ।
స ఉపపక్షాభ్యామేవర్తూనసృజత । తేభ్యో రజతే పాత్రే ఘృ-
తమదుహత్ । యాఽస్య సా తనూరాసీత్ ॥ ౧౬ ॥ తామపాహ-
త । సోఽహోరాత్రయోస్సన్ధిరభవత్ । సోఽకామయత ప్రజాయే-
యేతి । స తపోఽతప్యత । సోఽన్తర్వానభవత్ । స ముఖాద్దేవానసృజ-
త । తేభ్యో హరితే పాత్రే సోమమదుహత్ । యాఽస్య సా తనూరా-
సీత్ । తామపాహత । తదహరభవత్ ॥ ౧౭ ॥ ఏతే వై ప్రజా-
పతేర్దోహాః । య ఏవం వేద । దుహ ఏవ ప్రజాః । దివా వై నోఽ-
భూదితి । తద్దేవానాం దేవత్వమ్ । య ఏవం దేవానాం దేవత్వ

వేద । దేవవానేవ భవతి । ఏతద్వా అహోరాత్రాణాఞ్జన్మ । య ఏవమహోరాత్రాణాఞ్జన్మ వేద । నాహోరాత్రేష్వార్తిమార్ఛతి ॥ ౧౦ ॥ అసతోఽధి మనోఽసృజ్యత । మనః ప్రజాపతిమసృజత । ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తద్వా ఇదం మనస్యేవ పరమం ప్రతిష్ఠితమ్ । యదిదఙ్కిఞ్చ । తదేతచ్ఛ్వోవస్యసన్నామ బ్రహ్మ । వ్యుచ్ఛన్తీ వ్యుచ్ఛన్త్యస్మై వస్యసీ వస్యసీ వ్యుచ్ఛతి । ప్రజాయతే ప్రజయా పశుభిః । ప్ర పరమేష్ఠినో మాత్రామాప్నోతి । య ఏవం వేద ॥ ౧౧ ॥ అగ్నిరజాయత తద్భ్యాయోఽతప్యతాభినదరోదీత్ప్రజాపతీ రోదస్త్వమసృజతాసృజత ఘృతమదుహాద్యాఽస్య సా తనూరాసీదహారభవదృచ్ఛతి వేద ॥ ౯ ॥

ఇదం ధూమోఽగ్నిర్జ్యోతిరర్చిర్మరీచయ ఉదారా స్తదభ్రాగ్ం స జఘనాత్తమిస్రా స ప్రజననాత్తా జ్యోత్స్నా స ఉపప్లాఖ్యాగ్ం సోఽహోరాత్రయోస్సన్ధిస్స ముఖాత్తదహర్దేవవాన్మృన్మయే దారుమయే రజతే హారితే తేభ్యస్తాభ్యో ద్వే తేఽన్నం పయో ఘృతగ్ం సోమమ్ ॥

ప్రజాపతిరిన్ద్రమసృజతానుజావరన్దేవానామ్ । తం ప్రాహిణోత్ । పరేహి । ఏతేషాన్దేవానామధిపతిరేధీతి । తన్దేవా అబ్రువన్ । కస్త్వమసి । వయం వై త్వచ్ఛ్రేయాగ్ంసస్స్మ ఇతి । సోఽబ్రవీత్ । కస్త్వమసి వయం వై త్వచ్ఛ్రేయాగ్ంసస్స్మ ఇతి మా దేవా అవోచన్నితి । అథ వా ఇదన్తర్హి ప్రజాపతౌ

హార ఆసీత్ ॥ ౬౦ ॥ యద్దస్మిన్నాదిత్యే । తదేనమబ్రవీత్ । ఏ-
తన్మే ప్రయచ్ఛ । అథాహమేతేషాన్దేవానామధిపతిర్భవిష్యామీ-
తి । కోఽహగ్ం స్యామిత్యబ్రవీత్ । ఏతత్ప్రదాయేతి । ఏతద్ధ్యస్య
ఇత్యబ్రవీత్ । యదేతద్బ్రవీషీతి । కో హ వై నామ ప్రజాపతిః ।
య ఏవం వేద ॥ ౬౧ ॥ విదురేనన్నామ్నా । తదస్మై రుక్మ-
ఙ్కృత్వా ప్రత్యముఞ్చత్ । తతో వా ఇన్ద్రో దేవానామధిపతిరభ-
వత్ । య ఏవం వేద । అధిపతిరేవ సమానానాం భవతి । సోఽమ-
న్యత । కిఞ్చిద్వా అకరమితి । స చన్ద్రం మ ఆహరేతి ప్రాలపత్ ।
తచ్చన్ద్రమసశ్చన్ద్రమస్త్వమ్ । య ఏవం వేద ॥ ౬౨ ॥ చన్ద్ర-
వానేవ భవతి । తన్దేవా అబ్రువన్ । సువీర్యో మర్యా యథా
గోపాయత ఇతి । తత్సూర్యస్య సూర్యత్వమ్ । య ఏవం వేద । నై-
నన్దభ్నోతి । కశ్చ నాస్మిన్వా ఇదమిన్ద్రియం ప్రత్యస్థాదితి । త-
దిన్ద్రస్యేన్ద్రత్వమ్ । య ఏవం వేద । ఇన్ద్రియావ్యేవ భవ-
తి ॥ ౬౩ ॥ అయం వా ఇదం పరమోఽభూదితి । తత్పరమేష్ఠినః
పరమేష్ఠిత్వమ్ । య ఏవం వేద । పరమామేవ కాష్ఠాగ్గచ్ఛతి ।
తన్దేవా స్సమన్తం పర్యవిశన్ । వసవః పురస్తాత్ । రుద్రా దక్షి-
ణతః । ఆదిత్యాః పశ్చాత్ । విశ్వే దేవా ఉత్తరతః । అఙ్గిరసః ప్ర-
త్యఞ్చమ్ ॥ ౬౪ ॥ సాధ్యాః పరాఞ్చమ్ । య ఏవం వేద । ఉ-
పైనగ్ం సమానాస్సంవిశన్తి । స ప్రజాపతిరేవ భూత్వా ప్రజా
ఆవయత్ । తా అస్మై నాతిష్ఠన్తాన్నాద్యాయ । తా ముఖం పుర-
స్తాత్పశ్యన్తీః । దక్షిణతః పర్యాయన్ । స దక్షిణతః పర్యవర్తయ-

త । తా ముఖం పురస్తాత్పశ్యన్తీః । ముఖ న్దక్షిణతః ॥ ౬౭ ॥ పశ్చాత్పర్యాయన్ । స పశ్చాత్పర్యవర్తయత । తా ముఖం పురస్తాత్పశ్యన్తీః । ముఖ న్దక్షిణతః । ముఖం పశ్చాత్ । ఉత్తరతః పర్యాయన్ । స ఉత్తరతః పర్యవర్తయత । తా ముఖం పురస్తాత్పశ్యన్తీః । ముఖ న్దక్షిణతః । ముఖం పశ్చాత్ ॥ ౬౮ ॥ ముఖము త్తరతః । ఊర్ధ్వా ఉదాయన్ । స ఉపరిష్టాన్న్యవర్తయత । తాస్సర్వతోముఖో భూత్వాఽవయత్ । తతో వై తస్మై ప్రజా అతిష్ఠన్తాన్నాద్యాయ । య ఏవం విద్వాన్పరి చ వర్తయతే ని చ । ప్రజాపతిరేవ భూత్వా ప్రజా అత్తి । తిష్ఠన్తేఽస్మై ప్రజా అన్నాద్యాయ । అన్నాద ఏవ భవతి ॥ ౬౯ ॥ ఆసీద్వేద చన్ద్రమస్త్వయ్య ఏవ వేదేన్ద్రియావ్యేవ భవతి ప్రత్యఙ్ఙ్చం ముఖ న్దక్షిణతో ముఖం పశ్చాన్నవ చ ॥ ౭౦ ॥

ప్రజాపతిరకామయత బహోర్భూయాన్త్స్యామితి । స ఏత న్దశహోతారమపశ్యత్ । తం ప్రాయుఙ్క్త । తస్య ప్రయుక్తి బహోర్భూయానభవత్ । యః కామయేత బహోర్భూయాన్త్స్యామితి । స దశహోతారం ప్రయుఞ్జీత । బహోరేవ భూయాన్భవతి । సోఽకామయత వీరో మ ఆజాయేతేతి । స దశహోతుశ్చతుర్హోతార న్నిరమిమీత । తం ప్రాయుఙ్క్త ॥ ౭౧ ॥ తస్య ప్రయుక్తిన్ద్రోఽజాయత । యః కామయేత వీరో మ ఆజాయేతేతి । స చతుర్హోతారం ప్రయుఞ్జీత । ఆఽస్య వీరో జాయతే । సోఽకామయత పశుమాన్త్స్యామితి । స చతుర్హోతుః పఞ్చహోతార న్నిరమిమీ-

త । తం ప్రాయుఙ్క్త । తస్య ప్రయుక్తి పశుమానభవత్ । యః కామ-
యేత పశుమాన్త్స్యామితి । స పఞ్చహోతారం ప్రయుఞ్జీత ।
పశుమానేవ భవతి । సోఽకామయతర్తవో మే కల్పేరన్నితి ।
స పఞ్చహోతుష్షడ్ఢోతార న్నిరమిమీత । తం ప్రాయుఙ్క్త । తస్య
ప్రయుక్త్యృతవోఽస్మా అకల్పన్త । యః కామయేతర్తవో మే కల్పేర-
న్నితి । స షడ్ఢోతారం ప్రయుఞ్జీత । కల్పన్తేఽస్మా ఋతవః । సోఽకా-
మయత సోమపస్సోమయాజీ స్యామ్ । ఆ మే సోమపస్సోమయాజీ
జాయేతేతి ॥ ౭౦ ॥ స షడ్ఢోతుస్సప్తహోతార న్నిరమిమీత ।
తం ప్రాయుఙ్క్త । తస్య ప్రయుక్తి సోమపస్సోమయాజ్యభవ-
త్ । ఆఽస్య సోమపస్సోమయాజ్యజాయత । యః కామయేత సోమ-
పస్సోమయాజీ స్యామ్ । ఆ మే సోమపస్సోమయాజీ జాయేతేతి । స
స్సప్తహోతారం ప్రయుఞ్జీత । సోమప ఏవ సోమయాజీ భవతి । ఆఽ-
స్య సోమపస్సోమయాజీ జాయతే । స వా ఏష పశుః పఞ్చధా ప్రతితి-
ష్ఠతి ॥ ౭౧ ॥ పద్భిర్ముఖేన । తే దేవాః పశూన్విత్వా । సు-
వర్గం లోకమాయన్ । తేఽముష్మిన్లోకే వ్యక్షుధ్యన్ । తేఽబ్రు-
వన్ । అముతః ప్రదానం వా ఉపజీవిమేతి । తే సప్తహోతారం
యజ్ఞం విధాయాయాస్యమ్ । ఆఙ్గిరసం ప్రాహిణ్వన్ । ఏతే-
నాముత్ర కల్పయేతి । తస్య వా ఇయఙ్కౢప్తిః ॥ ౭౨ ॥ యదిద-
ఙ్కిఞ్చ । య ఏవం వేద । కల్పతేఽస్మై । స వా అయం మనుష్యేషు య-
జ్ఞస్సప్తహోతా । అముత్ర సద్భ్యో దేవేభ్యో హవ్యం వహతి । య
ఏవం వేద । ఉపైనం యజ్ఞో నమతి । యో వై చతుర్హోతృణా-

నిదానం వేద । నిదానవాన్భవతి । అగ్నిహోత్రం వై దశహోతు-
ర్నిదానమ్ । దర్శపూర్ణమాసౌ చతుర్హోతుః । చాతుర్మా-
స్యాని పఞ్చహోతుః । పశుబన్ధష్షడ్ఢోతుః । సౌమ్యోఽధ్వరస్సప్త-
హోతుః । ఏతద్వై చతుర్హోతౄణాన్నిదానమ్ । య ఏవం వేద ।
నిదానవాన్భవతి ॥ 23 ॥

అమిమిత్రాత్తం ప్రాయుఞ్జ్యాత్ పఞ్చహోతారం ప్ర యుఞ్జీత
జాయేతేతి తిష్ఠతి క్లృప్తిర్దశహోతుర్నిదానగ్ం సప్త చ ॥ ౧౧ ॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాస్సృజేయేతి ప్రజాపతిరకా-
మయత దర్శపూర్ణమాసౌ సృజేయేతి ప్రజాపతిరకామయత ప్ర
జాయేయేతి స తపస్తప్స త్రివృతం ప్రజాపతిరకామయత దశహో-
తారం తేన దశధాఽఽత్మానన్వేవా వై నరుణామన్తో వై ప్రజాప-
తిస్తాస్సృష్టాస్సమశ్లిష్యన్దవా వై చతుర్హోతృభిరిద వా అగ్రే
ప్రజాపతిరిద్రిం ప్రజాపతిరకామయత బహోర్భూయానేకాదశ ॥ ౧౧ ॥

ప్రజాపతిస్తద్గ్రిహస్య ప్రజాపతిరకామయతానమైవైనత్త
స్యై వా ఇయుబ్క్లప్తిస్తస్మాత్తేషానాజ్యోతిర్యదస్మిన్వాదిశ్యే షడ్-
ఢోతుస్సప్తహోతారం త్రిసప్తతిః ॥ 23 ॥ ప్రజాపతిరకామయత
సిదనవాన్భవతి ॥ హరిః ఓమ్ ॥

తృతీయప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । కిఞ్చతుర్హోతృ-
ణాఞ్చతుర్హోతృత్వమితి । యదేవైషు చతుర్ధాహోతారః । తే-

న్నిదానవ్వేద । నిదానవాన్భవతి । అగ్నిహోత్రవ్వై దశహోతు-
ర్నిదానమ్ । దర్శపూర్ణమాసౌ చతుర్హోతుః । చాతుర్మాస్యా-
ని పఞ్చహోతుః । పశుబన్ధష్షడ్ఢోతుః । సౌమ్యోఽధ్వరస్సప్త-
హోతుః । ఏతద్వై చతుర్హోతౄణాన్నిదానమ్ । య ఏవవ్వేద ।
నిదానవాన్భవతి ॥ 23 ॥

అమిమీత తం ప్రాయుఙ్క్త పఞ్చహోతారం ప్రయుఞ్జీత జాయేతేతి తిష్ఠతి క్లృప్తిర్దశహోతుర్నిదానగ్ం సప్త చ ॥ ౧౧ ॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాస్సృజేయేతి ప్రజాపతిరకా- మయత దర్శపూర్ణమాసౌ సృజేయేతి ప్రజాపతిరకామయత ప్ర జాయేయేతి స తపస్స త్రివృతం ప్రజాపతిరకామయత దశహో- తారం తేన దశధాఽఽత్మానన్దేవా వై వరుణమన్త్రో వై ప్రజాప- తిస్తాస్సృష్టాస్సమశ్లిష్యన్దేవా వై చతుర్హోతృభిరిదం వా అగ్రే ప్రజాపతిరిన్ద్రం ప్రజాపతిరకామయత బహోర్భూయానేకాదశ ॥ ౧౧ ॥

ప్రజాపతిస్సద్గ్రిహస్య ప్రజాపతిరకామయతానన్యైవైన్తత్ స్య వా ఇయమ్బ్లుప్తి స్తస్మాత్తేషానాజ్జ్యోతిర్యదస్మిన్నాదిత్యే పఞ్చ- హోతుస్సప్తహోతారన్త్రిసప్తతిః ॥ 23 ॥ ప్రజాపతిరకామయత సైదనవాన్భవతి ॥ హరిః ఓమ్ ॥

తృతీయప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । కిఞ్చతుర్హోతౄ- ణాఞ్చతుర్హోతృత్వమితి । యదేవైషు చతుర్ధాహోతారః । తే-

వై చతుర్హోతారః । తస్మాచ్చతుర్హోతార ఉచ్యన్తే । తచ్చతు-
ర్హోతృణాఞ్చతుర్హోతృత్వమ్ । సోమో వై చతుర్హోతా ।
అగ్నిః పఞ్చహోతా । ధాతా షడ్ఢోతా । ఇన్ద్రస్సప్తహోతా ॥ ౧ ॥
ప్రజాపతిర్దశహోతా । య ఏవఞ్చతుర్హోతృణామృద్ధిం వేద । ఋ-
ధ్నోత్యేవ । య ఏషామేవం బన్ధుతాం వేద । బన్ధుమాన్భవతి । య
ఏషామేవం క్లృప్తిం వేద । కల్పతేఽస్మై । య ఏషామేవమాయతనం
వేద । ఆయతనవాన్భవతి । య ఏషామేవం ప్రతిష్ఠాం వేద ॥ ౨ ॥
[illegible] ప్రత్యేవ తిష్ఠతి । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । దశహోతా చ-
తుర్హోతా । పఞ్చహోతా షడ్ఢోతా సప్తహోతా । అథ కస్మా-
చ్చతుర్హోతార ఉచ్యన్త ఇతి । ఇన్ద్రో వై చతుర్హోతా । ఇన్ద్రః
ఖలు వై శ్రేష్ఠో దేవతానాముపదేశనాత్ । య ఏవమిన్ద్రగ్ం శ్రేష్ఠం
దేవతానాముపదేశనాద్వేద । వసిష్ఠస్సమానానాం భవతి । తస్మా-
చ్ఛ్రేష్ఠమాయన్తం ప్రథమేనైవాను బుధ్యన్తే । అయమాగన్ । అ-
యమవాసాదితి । కీర్తిరస్య పూర్వా గచ్ఛతి జనతామాయతః ।
అథో ఏనం ప్రథమేనైవాను బుధ్యన్తే । అయమాగన్ । అయమవా-
సాదితి ॥ 3 ॥ సప్తహోతా ప్రతిష్ఠాం వేద బుధ్యన్తే షట్చ ॥ ౧ ॥

దక్షిణాం ప్రతిగ్రహీష్యన్త్సప్తదశకృత్వోఽపాన్యాత్ । ఆ-
త్మానమేవ సమిన్ధే । తేజసే వీర్యాయ । అథో ప్రజాపతిరేవై-
నాం భూత్వా ప్రతి గృహ్ణాతి । ఆత్మనోఽనార్త్యై । యద్యేనమార్త్వి-
జ్యాద్వృతగ్ం సన్తన్నిర్హరేరన్ । ఆగ్నీధ్రే జుహుయాద్ద-

శేషహోతారమ్ । చతుర్గృహీతేనాజ్యేన । పురస్తాత్ప్రత్యఙ్తిష్ఠన్ ।
ప్రతిలోమమవిగ్రాహమ్ ॥ ౪ ॥ ప్రాణానేవాస్యోపదాసయతి । య-
ద్యేనం పునరుపశిక్షేయుః । ఆగ్నీధ్ర ఏవ జుహుయాద్దశహోతారమ్ ।
చతుర్గృహీతేనాజ్యేన । పశ్చాత్ప్రాఙాసీనః । అనులోమమవిగ్రాహ-
మ్ । ప్రాణానేవాస్మై కల్పయతి । ప్రాయశ్చిత్తివాగ్ఘోతేత్యృతుముఖ
ఋతుముఖే జుహోతి । ఋతూనేవాస్మై కల్పయతి । కల్పన్తేఽస్మా
ఋతవః ॥ ౫ ॥ క్లృప్తా అస్మా ఋతవ ఆ యన్తి । షడ్ఢోతా వై భూత్వా
ప్రజాపతిరిదగ్ం సర్వమసృజత । స మనోఽసృజత । మనసోఽధి
గాయత్రీమసృజత । తద్గాయత్రీం యశ ఆర్చ్ఛత్ । తామాఽలభత ।
గాయత్రియా అధి ఛన్దాగ్ంస్యసృజత । ఛన్దోభ్యోఽధి సామ । తథ్సా-
మ యశ ఆర్చ్ఛత్ । తదాఽలభత ॥ ౬ ॥ సామ్నోఽధి యజూగ్ంష్య-
సృజత । యజుర్భ్యోఽధి విష్ణుమ్ । తద్విష్ణుం యశ ఆర్చ్ఛత్ । తమాఽ-
లభత । విష్ణోరధ్యోషధీరసృజత । ఓషధీభ్యోఽధి సోమమ్ । తథ్సో-
మం యశ ఆర్చ్ఛత్ । తమాఽలభత । సోమాదధి పశూనసృజత । పశు-
భ్యోఽధీన్ద్రమ్ ॥ ౭ ॥ తదిన్ద్రం యశ ఆర్చ్ఛత్ । తదేనం నాతి ప్రాచ్యవ-
త । ఇన్ద్ర ఇవ యశస్వీ భవతి । య ఏవం వేద । నైనం యశోఽతి ప్ర-
చ్యవతే । యద్వా ఇదం కిఞ్చ । తథ్సర్వముత్తాన ఏనాఙ్గిరసః ప్రత్య-
గృహ్ణాత్ । తదేనం ప్రతిగృహీతం నాహినత్ । యత్కిఞ్చ ప్రతిగృ-
హ్ణీయాత్ । తథ్సర్వముత్తానస్త్వాఙ్గిరసః ప్రతిగృహ్ణాత్విత్యేవ ప్రతి-
గృహ్ణీయాత్ । ఇయం వా ఉత్తాన ఆఙ్గిరసః । అనయైవైనత్ప్రతి గృ-
హ్ణాతి । నైనగ్ం హినస్తి । బర్హిషా ప్రతీయాద్గాం వాఽశ్వం వా ।

వైతద్వై పశూనాం ప్రియం ధామ । ప్రియేణైవైనం ధామ్నా ప్రత్యే
తి ॥ ౮ ॥ విగ్రాహమృతవస్తదాఽలభతేన్ద్రిక్షైహీయాత్కట్ప ॥ ౨ ॥

యో వా అవిద్వాన్నివర్తయతే । శీర్ష్ణా సపాప్మాఽము-
ష్మింల్లోకే భవతి । అథ యో విద్వాన్నివర్తయతే । సశీర్ష్ణా విపా-
ప్మాఽముష్మింల్లోకే భవతి । దైవతా వై సప్త పుష్టికామా న్యవర్త-
యన్త । అగ్నిశ్చ పృథివీ చ వాయుశ్చాన్తరిక్షఞ్చ । ఆదిత్య-
శ్చ ద్యౌశ్చ చన్ద్రమాః । అగ్నిర్న్యవర్తయత । స సాహస్రమపు-
ష్యత్ ॥ ౯ ॥ పృథివీ న్యవర్తయత । సౌషధీభిర్వనస్పతిభిరపుష్యత్ ।
వాయుర్న్యవర్తయత । స మరీచీభిరపుష్యత్ । అన్తరిక్షన్న్యవర్త-
యత । తద్వయోభిరపుష్యత్ । ఆదిత్యో న్యవర్తయత । స రశ్మిభిర-
పుష్యత్ । ద్యౌర్న్యవర్తయత । సా నక్షత్రైరపుష్యత్ । చన్ద్రమా
న్యవర్తయత । సోఽహోరాత్రైరర్ధమాసైర్మాసైర్ ఋతుభిస్సం-
వత్సరేణాపుష్యత్ । తాన్పోషాన్పుష్యతి । యాగ్ంస్తేఽపుష్యన్ ।
య ఏవం విద్వాన్నివర్తయతే పరి చ ॥ ౧౦ ॥

అపుష్యన్నక్షత్రై రపుష్యత్పఞ్చ ॥ 3 ॥

తస్య వా అగ్నేర్ హిరణ్యం ప్రతిజగ్రిహుషః । అర్ధమిన్ద్రి-
యస్యాపాక్రామత్ । తదేతేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ । తేన వై సోఽ-
ర్ధమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త । అర్ధమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తే ।
య ఏవం విద్వాన్ హిరణ్యం ప్రతిగృహ్ణాతి । అథ యోఽవిద్వాన్ప్రతి
గృహ్ణాతి । అర్ధమస్యేన్ద్రియస్యాప క్రామతి । తస్య వై సోమస్య

వాసః ప్రతిజగ్రాహ । తృతీయమిన్ద్రియస్యాపాక్రామత్ ॥ ౧౧ ॥
☞ తద్వై తేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ । తేన వై స తృతీయమిన్ద్రియ-
స్యాత్మన్నుపాధత్త । తృతీయమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తే । య
ఏవం విద్వాన్ వాసః ప్రతిగృహ్ణాతి । అథ యోఽవిద్వాన్ప్రతి
గృహ్ణాతి । తృతీయమస్యేన్ద్రియస్యాపక్రామతి । తస్య వై రుద్రస్య
గాం ప్రతిజగ్రాహ । చతుర్థమిన్ద్రియస్యాపాక్రామత్ । తాం వై
తేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ । తేన వై స చతుర్థమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపా-
ధత్త ॥ ౧౨ ॥ ☞ చతుర్థమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తే । య ఏవం
విద్వాన్గాం ప్రతిగృహ్ణాతి । అథ యోఽవిద్వాన్ప్రతిగృహ్ణాతి । చతు-
ర్థమస్యేన్ద్రియస్యాపక్రామతి । తస్య వై వరుణస్యాశ్వం ప్రతిజగ్రా-
హ । పఞ్చమమిన్ద్రియస్యాపాక్రామత్ । తమ్వై తేనైవ ప్రత్య-
గృహ్ణాత్ । తేన వై స పఞ్చమమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త । ప-
ఞ్చమమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తే । య ఏవం విద్వానశ్వం ప్రతి-
గృహ్ణాతి ॥ ౧౩ ॥ ☞ అథ యోఽవిద్వాన్ప్రతిగృహ్ణాతి । పఞ్చమ-
మస్యేన్ద్రియస్యాపక్రామతి । తస్య వై ప్రజాపతేః పురుషం ప్రతి-
జగ్రాహ । షష్ఠమిన్ద్రియస్యాపాక్రామత్ । తమ్వై తేనైవ ప్రత్య-
గృహ్ణాత్ । తేన వై స షష్ఠమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త । షష్ఠమిన్ద్రి-
యస్యాత్మన్నుపాధత్తే । య ఏవం విద్వాన్పురుషం ప్రతిగృహ్ణాతి ।
అథ యోఽవిద్వాన్ప్రతిగృహ్ణాతి । షష్ఠమస్యేన్ద్రియస్యాపక్రామతి
॥ ౧౪ ॥ తస్య వై మనోస్తల్పం ప్రతిజగ్రాహ । సప్తమమి-

స్త్రియస్యాపాక్రామత్ । తస్మై తేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ । తేన వై స సప్తమమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త । సప్తమమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తే । య ఏవం విద్వాగ్ంస్తల్పం ప్రతి గృహ్ణాతి । అథ యోఽవిద్వాన్ప్రతి గృహ్ణాతి । సప్తమమస్యేన్ద్రియస్యాప క్రామతి । తస్య వా ఉత్తానస్యాఙ్గీరసస్య ప్రాణాత్ప్రతి జగృహుషః । అష్టమమిన్ద్రియస్యాపాక్రామత్ ॥ ౧౫ ॥ ☞ తద్వై తేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ । తేన వై సోఽష్టమమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త । అష్టమమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తే । య ఏవం విద్వాన్ప్రాణాత్ప్రతిగృహ్ణాతి । అథ యోఽవిద్వాన్ప్రతిగృహ్ణాతి । అష్టమమస్యేన్ద్రియస్యాప క్రామతి । యద్వా ఇదఙ్కిఞ్చ । తథ్సర్వముత్తాన ఏవాఙ్గీరసః ప్రత్యగృహ్ణాత్ । తదేనం ప్రతిగృహీతన్నాహినత్ । యత్కిఞ్చ ప్రతిగృహ్ణీయాత్ । తథ్సర్వముత్తానస్త్వాఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్ణాత్విత్యేవ ప్రతిగృహ్ణీయాత్ । ఇయం వా ఉత్తాన ఆఙ్గీరసః । అనయైవైనత్ప్రతి గృహ్ణాతి । నైనగ్ంహినస్తి ॥ ౧౬ ॥

తృతీయమిన్ద్రియస్యాపాక్రామచ్చతుర్థమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తాశ్వం ప్రతిగృహ్ణాతి షష్ఠమస్యేన్ద్రియస్యాప క్రామత్యష్టమమిన్ద్రియస్యాపాక్రామత్ప్రతి గృహ్ణీయాచ్చత్వారి చ ॥ ౪ ॥

తస్య వా అగ్నేర్ హిరణ్యగ్ం సోమస్య వాసస్తద్దేతేన రుద్రస్య గాన్తామ్మై తేన వరుణస్యాశ్వం ప్రజాపతేః పురుషం మనోస్తల్పన్తస్మై తేనోత్తానస్య తద్దైతేనా ప్రాణాద్యద్వై । అర్ధం తృతీ-

ఆనుష్టుభం చతుర్థం తాం పఞ్చమగ్ం షష్ఠగ్ం సప్తమన్తత్ । తద్దేతేన ద్వే తావ్యాప్తేనైకం తమ్మితేన త్రీణి తద్దితేనైకమ్ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । యద్దశహోతారస్సత్రమాసత । కేన తే గృహపతినాఽఽర్ధ్నువన్ । కేన ప్రజా అసృజన్తేతి । ప్రజాపతినా వై తే గృహపతినాఽఽర్ధ్నువన్ । తేన ప్రజా అసృజన్త । యచ్చతుర్హోతారస్సత్రమాసత । కేన తే గృహపతినాఽఽర్ధ్నువన్ । కేనౌషధీరసృజన్తేతి । సోమేన వై తే గృహపతినాఽఽర్ధ్నువన్ ॥ ౧౭ ॥ తేనౌషధీరసృజన్త । యత్పఞ్చహోతారస్సత్రమాసత । కేన తే గృహపతినాఽఽర్ధ్నువన్ । కేనైభ్యో లోకేభ్యోఽసురాన్ప్రాణుదన్త । కేనైషాం పశూనవృఞ్జతేతి । అగ్నినా వై తే గృహపతినాఽఽర్ధ్నువన్ । తేనైభ్యో లోకేభ్యోఽసురాన్ప్రాణుదన్త । తేనైషాం పశూనవృఞ్జత । యత్షడ్ఢోతారస్సత్రమాసత । కేన తే గృహపతినాఽఽర్ధ్నువన్ ॥ ౧౮ ॥ కేనర్తూనకల్పయన్తేతి । ధాత్రా వై తే గృహపతినాఽఽర్ధ్నువన్ । తేనర్తూనకల్పయన్త । యత్సప్తహోతారస్సత్రమాసత । కేన తే గృహపతినాఽఽర్ధ్నువన్ । కేన సువరాయన్ । కేనేమాఁల్లోకాన్థ్సమతన్వన్నితి । అర్యమ్ణా వై తే గృహపతినాఽఽర్ధ్నువన్ । తేన సువరాయన్ । తేనేమాఁల్లోకాన్థ్సమతన్వన్నితి ॥ ౧౯ ॥ ఏతే వై దేవా గృహపతయః । తాన్య ఏవం విద్వాన్ । అప్యన్యస్య గార్హపతే దీక్షతే । అవాన్తరమేవ సత్త్రిణామృధ్నోతి । యో వా అర్యమణం వేద । దానకామా అస్మై ప్రజా భవన్తి । యజ్ఞో వా అర్యమా । ఆర్యావసతిరితి వై తా-

మాహురర్యం ప్రశగ్ంసన్తి । అర్యా వసతిర్భవతి । య ఏవం వే-
ద ॥ ౨౦ ॥ యద్వా ఇదఙ్కిఞ్చ । తథ్సర్వఞ్చతుర్హోతారః ।
చతుర్హోతృభ్యోఽధి యజ్ఞో నిర్మితః । స య ఏవం విద్వాన్
వివదేత । అహమేవ భూయో వేద । యశ్చతుర్హోతౄన్ వే
దేతి । స హ్యేవ భూయో వేద । యశ్చతుర్హోతౄన్ వేద ।
యో వై చతుర్హోతృణాగ్ం హోతౄన్ వేద । సర్వాసు ప్ర
జాస్వన్నమత్తి ॥ ౨౧ ॥ సర్వా దిశోఽభి జయతి । ప్రజాపతిర్వై
దశహోతృణాగ్ం హోతా । సోమశ్చతుర్హోతృణాగ్ం హోతా ।
అగ్నిః పఞ్చహోతృణాగ్ం హోతా । ధాతా షడ్ఢోతృణాగ్ం హో-
తా । అర్యమా సప్తహోతృణాగ్ం హోతా । ఏతే వై చతుర్-
హోతృణాగ్ం హోతారః । తాన్ య ఏవం వేద । సర్వాసు ప్ర-
జాస్వన్నమత్తి । సర్వా దిశోఽభి జయతి ॥ ౨౨ ॥ ఆర్ధ్నువన్నార్ధ్ను-
వన్తి హ్యేవ వేదాత్తి సర్వా దిశోఽభి జయతి ॥ ౧ ॥

వై తేన సత్రజ్యేన । ప్రజాపతిః ప్రజాస్సృష్ట్వా వ్యస్రగ్ం-
సత । స హృదయం భూతోఽశయత్ । ఆత్మన్ హా3 ఇత్యహ్వయ-
త్ । ఆపః ప్రత్యశృణ్వన్ । తా అగ్నిహోత్రేణైవ యజ్ఞక్ర-
తునోప పర్యావర్తన్త । తాః కుసిన్ధముపౌహన్ । తస్మాదగ్నిహో-
త్రస్య యజ్ఞక్రతోః । ఏక ఋత్విక్ । చతుర్భిరహ్వయత్ ।
అగ్నిర్వాయురాదిత్యశ్చన్ద్రమాః ॥ ౨౩ ॥ తే ప్రత్యశృణ్వ-
న్ । తే దర్శపూర్ణమాసాభ్యామేవ యజ్ఞక్రతునోప పర్యావర్త-
న్త । త ఉపౌహగ్ంశ్చత్వార్యఙ్గాని । తస్మాద్దర్శపూర్ణమాసయో-

ర్యజ్ఞక్రతోః । చత్వార ఋత్విజః । పఞ్చకృత్వోఽహ్వయత్ । ప-
శవః ప్రత్యశృణ్వన్ । తే చాతుర్మాస్యైరేవ యజ్ఞక్రతునోప ప-
ర్యావర్తన్త । త ఉపౌహఁల్లోమ ఛవీం మాగ్ంసమస్థి మజ్జానమ్ ।
తస్మాచ్చాతుర్మాస్యానాం యజ్ఞక్రతోః ॥ ౨౮ ॥ పఞ్చర్త్విజః ।
షట్కృత్వోఽహ్వయత్ । ఋతవః ప్రత్యశృణ్వన్ । తే పశుబన్ధే-
నైవ యజ్ఞక్రతునోప పర్యావర్తన్త । త ఉపౌహన్థ్స్నావాన్గ్ం
శ్లేష్మమవాఞ్చం ప్రాణమ్ । తస్మాత్పశుబన్ధస్య యజ్ఞక్రతోః । షడృ-
త్విజః । సప్తకృత్వోఽహ్వయత్ । హోత్రాః ప్రత్యశృణ్వన్ ।
తాస్సౌమ్యేనాధ్వరేణ యజ్ఞక్రతునోప పర్యావర్తన్త ॥ ౨౯ ॥
తా ఉపౌహన్థ్సప్త శీర్షణ్యాన్ప్రాణాన్ । తస్మాథ్సౌమ్యస్యాధ్వ-
రస్య యజ్ఞక్రతోః । సప్త హోత్రాః ప్రాచీర్వషట్కుర్వన్తి ।
దశకృత్వోఽహ్వయత్ । తపః ప్రత్యశృణోత్ । తత్కర్మణైవ
సంవథ్సరేణ సర్వైర్యజ్ఞక్రతుభిరుప పర్యావర్తత । తథ్సర్వమా-
త్మానమపరివర్గముపౌహత్ । తస్మాథ్సంవథ్సరే సర్వే యజ్ఞక్ర-
తవోఽవరుధ్యన్తే । తస్మాద్దశహోతా చతుర్హోతా । పఞ్చహో-
తా షడ్ఢోతా సప్తహోతా । ఏకహోత్రే బలిగ్ం హరన్తి । హర-
న్త్యస్మై ప్రజా బలిమ్ । ఐనమప్రతిఖ్యాతం గచ్ఛతి । య ఏవం వేద ।
॥ ౩౦ ॥ చన్ద్రిమాశ్చాతుర్మాస్యానాం యజ్ఞక్రతోరధ్వరేణ య-
జ్ఞక్రతునోప పర్యావర్తన్త సప్తహోతా చత్వారి చ ॥ ౬ ॥

ప్రజాపతిః పురుషమసృజత । సోఽగ్నిరబ్రవీత్ । మమాయ-
మన్నమస్త్వితి । సోఽబిభేత్ । సర్వం వై మాఽయం ప్రధక్ష్యతీతి । స

ఏతాగ్ంశ్చతుర్హోతౄనాత్మస్పరణానపశ్యత్ । తానజుహోత్ । తైర్వై స ఆత్మానమస్పృణోత్ । యదగ్నిహోత్రఞ్జుహోతి । ఏకహోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోత్యగ్నిహోత్రమ్ ॥ ౨౭ ॥ ☞ కుసిన్ధఞ్హ్యాత్మనస్స్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యఙ్గచ్ఛతి । చతురున్నయతి । చతుర్హోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోతి దర్శపూర్ణమాసౌ । చత్వారి హ్యాత్మనోఽఙ్గాని స్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యఙ్గచ్ఛతి । చతురున్నయతి । సమిత్పఞ్చమీ । పఞ్చహోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోతి చాతుర్మాస్యాని । లోమ ఛవీం మాగ్ంసమస్థి మజ్జానమ్ ॥ ౨౮ ॥ ☞ తాని హ్యాత్మనస్స్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యఙ్గచ్ఛతి । చతురున్నయతి । ద్విర్జుహోతి । షడ్ఢోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోతి పశుబన్ధమ్ । స్తనావాణ్డౌ శిశ్నమవాఞ్చం ప్రాణమ్ । తాని హ్యాత్మనస్స్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యఙ్గచ్ఛతి । చతురున్నయతి । ద్విర్జుహోతి ॥ ౨౯ ॥ సమిత్సప్తమీ । సప్తహోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోతి సౌమ్యమధ్వరమ్ । సప్త హ్యాత్మనశ్శీర్షణ్యాన్ప్రాణాన్థ్స్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యఙ్గచ్ఛతి । చతురున్నయతి । ద్విర్జుహోతి । ద్విర్నిమార్ష్టి । ద్విః ప్రాశ్నాతి । దశహోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోతి సంవథ్సరమ్ । సర్వఞ్హ్యాత్మానమపరివర్గగ్ం స్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యఙ్గచ్ఛతి ॥ 3౦ ॥ అగ్నిహోత్రం మజ్జానద్విర్జుహోత్యపరివర్గగ్ం స్పృణోత్యేకఞ్చ ॥ ౭ ॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాయేయేతి । స తపోఽతప్యత । సోఽన్తర్వానభవత్ । స హరితశ్శ్యావోఽభవత్ । తస్మాత్స్త్రీ గర్భిణీ । హరిణీ సతీ శ్యావా భవతి । స విజాయమానో గర్భేణాతామ్యత్ । స తాన్తః కృష్ణశ్శ్యావోఽభవత్ । తస్మాత్తాన్తః కృష్ణశ్శ్యావో భవతి । తస్యాసురేవాజీవత్ ॥ ౩౧ ॥ తేనాసునాఽసురానసృజత । తదసురాణామసురత్వమ్ । య ఏవమసురాణామసురత్వం వేద । అసుమానేవ భవతి । నైనమసుర్జహాతి । సోఽసురాన్థ్సృష్ట్వా పితేవామన్యత । తదను పితౄనసృజత । తత్పితౄణాం పితృత్వమ్ । య ఏవం పితౄణాం పితృత్వం వేద । పితేవైవ స్వానాం భవతి ॥ ౩౨ ॥ యన్త్యస్య పితరో హవమ్ । స పితౄన్థ్సృష్ట్వాఽమనస్యత్ । తదను మనుష్యానసృజత । తన్మనుష్యాణాం మనుష్యత్వమ్ । య ఏవం మనుష్యాణాం మనుష్యత్వం వేద । మనస్వ్యేవ భవతి । నైనం మనుర్జహాతి । తస్మై మనుష్యాన్థ్ససృజానాయ । దివా దేవత్రాఽభవత్ । తదను దేవానసృజత । తద్దేవానాం దేవత్వమ్ । య ఏవం దేవానాం దేవత్వం వేద । దివా హైవాస్య దేవత్రా భవతి । తాని వా ఏతాని చత్వార్యమ్భాంసి । దేవా మనుష్యాః పితరోఽసురాః । తేషు సర్వేష్వమ్భో నభ ఇవ భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౩౩ ॥

అజీవద్ధ్స్వానాం భవతి దేవానసృజత సప్త చ ॥ ౮ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । యో వా ఇమం విద్యాత్ । యతోఽయం పవతే । యదభి పవతే । యదభి సంపవతే । సర్వమాయురియాత్ । న పురాఽఽయుషః ప్రమీయేత । పశుమాన్థ్స్యాత్ । విన్దేత

ప్రజామ్ । యో వా ఇమం వేద ॥ ౩౪ ॥ యతోఽయం పవతే ।
యదభి పవతే । యదభి సంపవతే । సర్వమేవాయురేతి । న పురాఽఽయు-
షః ప్ర మీయతే । పశుమాన్భవతి । విన్దతే ప్రజామ్ । అద్భ్యః ప-
వతే । అపోఽభి పవతే । అపోఽభి సంపవతే ॥ ౩౫ ॥ అస్యాః పవతే ।
ఇమామభి పవతే । ఇమామభి సంపవతే । అగ్నేః పవతే । అగ్నిమ-
భి పవతే । అగ్నిమభి సం పవతే । అన్తరిక్షాత్పవతే । అన్తరిక్షమ-
భి పవతే । అన్తరిక్షమభి సం పవతే । ఆదిత్యాత్పవతే ॥ ౩౬ ॥
ఆదిత్యమభి పవతే । ఆదిత్యమభి సం పవతే । ద్యోః పవతే । దివమ-
భి పవతే । దివమభి సం పవతే । దిగ్భ్యః పవతే । దిశోఽభి పవతే ।
దిశోఽభి సంపవతే । స యత్పురస్తాద్వాతి । ప్రాణ ఏవ భూత్వా పురస్తా-
ద్వాతి ॥ ౩౭ ॥ తస్మాత్పురస్తాద్వాన్తమ్ । సర్వాః ప్రజాః ప్రతి నన్ద-
న్తి । ప్రాణో హి ప్రియః ప్రజానామ్ । ప్రాణ ఇవ ప్రియః ప్ర-
జానాం భవతి । య ఏవం వేద । స వా ఏష ప్రాణ ఏవ । అథ య-
ద్దక్షిణతో వాతి । మాతరిశ్వైవ భూత్వా దక్షిణతో వాతి । తస్మాద్ద-
క్షిణతో వాన్తం విద్యాత్ । సర్వా దిశ ఆవాతి ॥ ౩౮ ॥ సర్వా ది-
శోఽను వి వాతి । సర్వా దిశోఽను సంవాతీతి । స వా ఏష మాతరిశ్వై-
వ । అథ యత్పశ్చాద్వాతి । పవమాన ఏవ భూత్వా పశ్చాద్వాతి ।
పూతమస్మా ఆహరన్తి । పూతముపహరన్తి । పూతమశ్నాతి । య
ఏవం వేద । స వా ఏష పవమాన ఏవ ॥ ౩౯ ॥ అథ యదుత్తరతో వా-
తి । సవితైవ భూత్వోత్తరతో వాతి । సవితేవ స్వానాం భవతి । య
ఏవం వేద । స వా ఏష సవితైవ । తే య ఏనం పురస్తాదాయన్తముపవ-

దన్తి । య ఏవాస్య పురస్తాత్పాప్మానః । తాగ్ంస్త౽ఉపఘ్నన్తి । పుర-
స్తాదితరాన్పాప్మనస్సచన్తే । అథ య ఏనన్దక్షిణత ఆయన్తముప
వదన్తి ॥ ౪౦ ॥ య ఏవాస్య దక్షిణతః పాప్మానః । తాగ్ంస్త౽-
ఉప ఘ్నన్తి । దక్షిణత ఇతరాన్పాప్మనస్సచన్తే । అథ య ఏనం పశ్చా-
దాయన్తముప వదన్తి । య ఏవాస్య పశ్చాత్పాప్మానః । తాగ్ం-
స్త౽ఉప ఘ్నన్తి । పశ్చాదితరాన్పాప్మనస్సచన్తే । అథ య ఏనముత్తర-
త ఆయన్తముప వదన్తి । య ఏవాస్యోత్తరతః పాప్మానః । తాగ్ంస్త-
ఉప ఘ్నన్తి ॥ ౪౧ ॥ ఉత్తరత ఇతరాన్పాప్మనస్సచన్తే । తస్మాదేవం
విద్వాన్ । వీవ నృత్యేత్ । ప్రేవ చలేత్ । వ్యస్యేవాక్ష్యౌ భాషేత ।
మణ్టయేదివ । క్రాథయేదివ । శృఙ్గాయేతేవ । ఉత మోప వదేయుః ।
ఉత మే పాప్మానమప హన్యురితి । స యాన్దిశగ్ం సనిమేష్య-
న్థ్స్యాత్ । యదా తాన్దిశ్వాతో వాయాత్ । అథ ప్రవేయా-
త్ । ప్రవా ధావయేత్ । వాతమేవ రద్ధితపూర్వ్యాధబద్ధమభి ప్రచ్యా-
వతే । ఆఽస్య తజ్జనపదం పూర్వా కీర్తిర్గచ్ఛతి । దాన కామా
అస్మై ప్రజా భవన్తి । య ఏవం వేద ॥ ౪౨ ॥ వేద సం పవత ఆ-
దిత్యోత్పవతే వాతాత్యా వాత్యేవ పవమాన ఏన దక్షిణత ఆయన్తము-
ప వదన్త్యుత్తరతః పాప్మానస్తాగ్ంస్త౽ఉప ఘ్నన్తీత్యష్టౌ చ ॥ ౯ ॥

ప్రజాపతిస్సోమగ్ం రాజానమసృజత । తన్త్రయో వేదా
అన్వసృజ్యన్త । తాన్హస్తేఽకురుత । అథ హ సీతా సావిత్రీ । సోమగ్ం
రాజానఞ్చకమే । శ్రద్ధాము స చకమే । సా౽హ పితరం ప్రజాపతి-
ముపససార । తగ్ం హోవాచ । నమస్తే అస్తు భగవః । ఉప త్వాఽయా-

స ॥ ౪౩ ॥ ప్ర త్వా పద్యే । సోమవై రాజానఙ్కామయే । శ్రద్ధాము స కామయత ఇతి । తస్యా ఉహ స్థాగరమలఙ్కారఙ్కల్పయిత్వా । దశహోతారం పురస్తాద్వ్యాఖ్యాయ । చతుర్హోతారన్దక్షిణతః । పఞ్చహోతారం పశ్చాత్ । షడ్ఢోతారముత్తరతః । సప్తహోతారముపరిష్టాత్ । సమ్భారైశ్చ పత్నిభిశ్చ ముఖేఽలఙ్కృత్య ॥ ౪౪ ॥ ఆస్యార్ధం వవ్రాజ । తాగ్ం హోదీక్ష్యోవాచ । ఉప మా వర్తస్వేతి । తగ్ం హోవాచ । భోగన్తు మ ఆచక్ష్వ । ఏతన్మ ఆచక్ష్వ । యత్తే పాణావితి । తస్యా ఉహ త్రీన్ వేదాన్ప్రదదౌ । తస్మాదుహ స్త్రియో భోగమేవ హారయన్తే । స యః కామయేత ప్రియస్స్యామితి ॥ ౪౫ ॥ యం వా కామయేత ప్రియస్స్యాదితి । తస్మా ఏతగ్ంస్థాగరమలఙ్కారఙ్కల్పయిత్వా । దశహోతారం పురస్తాద్వ్యాఖ్యాయ । చతుర్హోతారన్దక్షిణతః । పఞ్చహోతారం పశ్చాత్ । షడ్ఢోతారముత్తరతః । సప్తహోతారముపరిష్టాత్ । సమ్భారైశ్చ పత్నిభిశ్చ ముఖేఽలఙ్కృత్య । ఆస్యార్ధం వ్రజేత్ । ప్రియో హైవ భవతి ॥ ౪౬ ॥

అథాన్యలఙ్కృత్య స్యామితి భవతి ॥ ౧౦ ॥

బ్రహ్మాత్మన్వదసృజత । తదకామయత । సమాత్మనా పద్యేయేతి । ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామన్త్రయత । తస్మై దశమగ్ం హూతః ప్రత్యశృణోత్ । స దశహూతోఽభవత్ । దశహూతో హ వై నామైషః । తం వా ఏతం దశహూతగ్ం సన్తమ్ । దశహోతేత్యా-

చక్షతే పరోక్షేణ । పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః ॥ ౪౭ ॥ ఆ-
త్మన్నాత్మన్నిత్యామన్త్రయత । తస్మై సప్తమగ్ం హూతః ప్రత్య-
శృణోత్ । స సప్తహూతోఽభవత్ । సప్తహూతో హ వై నామైషః ।
తం వా ఏతగ్ం సప్తహూతగ్ం సన్తమ్ । సప్తహోతేత్యాచక్షతే
పరోక్షేణ । పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః । ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యా-
మన్త్రయత । తస్మై షష్ఠగ్ం హూతః ప్రత్యశృణోత్ । స షడ్ఢూ-
తోఽభవత్ ॥ ౪౮ ॥ షడ్ఢూతో హ వై నామైషః । తం వా ఏతగ్ం ష-
డ్ఢూతగ్ం సన్తమ్ । షడ్ఢోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణ । పరోక్షప్రియా
ఇవ హి దేవాః । ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామన్త్రయత । తస్మై పఞ్చమ-
గ్ం హూతః ప్రత్యశృణోత్ । స పఞ్చహూతోఽభవత్ । పఞ్చహూ-
తో హ వై నామైషః । తం వా ఏతం పఞ్చహూతగ్ం సన్తమ్ । ప-
ఞ్చహోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణ ॥ ౪౯ ॥ పరోక్షప్రియా ఇ-
వ హి దేవాః । ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామన్త్రయత । తస్మై చతుర్థ-
గ్ం హూతః ప్రత్యశృణోత్ । స చతుర్హూతోఽభవత్ । చతు-
ర్హూతో హ వై నామైషః । తం వా ఏతఞ్చతుర్హూతగ్ం స-
న్తమ్ । చతుర్హోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణ । పరోక్షప్రియా ఇ-
వ హి దేవాః । తమబ్రవీత్ । త్వం వై మే నేదిష్ఠగ్ం హూతః ప్రత్య-
శ్రౌషీః । త్వయైనానాఖ్యాతార ఇతి । తస్మాన్ను హైనాగ్ంశ్చ-
తుర్హోతార ఇత్యాచక్షతే । తస్మాచ్ఛుశ్రూషుః పుత్రాణాగ్ం హృ-
ద్యతమః । నేదిష్ఠో హృద్యతమః । నేదిష్ఠో బ్రహ్మణో భవతి । య
ఏవం వేద ॥ ౫౦ ॥ దైవాష్షడ్ఢూతోఽభవత్పఞ్చహోతేత్యాచక్షతే ప-

రోక్షేణాశో॒ప్రిష్షట్చ ॥ ౧౧ ॥

బ్ర॒హ్మ॒వా॒దినః॒ కిన్దక్షిణా॒యో॑ వా అవి॒ద్వాన్తస్య॑ వై బ్రహ్మవాదినో॑ యద్దశహోతారః ప్ర॒జాప॒తిర్వ్యభ్రం ప్ర॒జాప॒తిః పు॒రుషం ప్ర॒జాప॒తిరకామయత॒ స తపసో॑ఽన్తర్వాన్బ్ర॒హ్మ॒వా॒దినో॒ ధ్యో॑ వా ఇమమ॒విద్వా॒య్యత్ప్ర॒జాప॒తిస్సో॒మగ్ం రాజా॑నం బ్రహ్మత్స్మ॒వ్వదేకాదశ ॥ ౧౧ ॥

బ్ర॒హ్మ॒వా॒దిన॒స్తస్య॑ వా అ॒గ్నేర్యద్వా ఇ॒దఙ్కిఞ్చ ప్ర॒జాప॒తిరకామయత॒ య ఏ॒వాస్య॑ దక్షిణ॒తః ప॒శ్చాచ్ఛత్ ॥ ౫౦ ॥

బ్ర॒హ్మ॒వా॒దినో॒ య ఏ॒వవేద ॥

న

॥ హరిః ఓమ్ ॥

చతుర్థప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ జు॒ష్టో॒ దమూ॑నా॒ అతి॑థిర్దురో॒ణే । ఇ॒మన్నో॑ య॒జ్ఞముప॑ యాహి వి॒ద్వాన్ । విశ్వా॑ అగ్నేఽభి॒యుజో॑ వి॒హత్య॑ । శ॒త్రూ॒య॒తామా భ॑రా॒ భోజ॑నాని । అగ్నే॒ శర్ధ॑ మహ॒తే సౌభ॑గాయ । తవ॑ ద్యు॒మ్నాన్యు॑త్త॒మాని॑ సన్తు । సఞ్జా॑స్పత్యగ్ం సు॒యమ॒మా కృ॑ణుష్వ । శ॒త్రూ॒య॒తామ॒భి తి॑ష్ఠా॒ మహాగ్ం॑సి । అగ్నే॒ యో నో॑ఽభితో॒ జనః॑ । వృకో॒ వారో॒ జిఘాగ్ం॑సతి ॥ ౧ ॥ తాగ్ం స్త్వం వృ॑త్రహ॒ఞ్జహి । వస్వ॒స్మభ్య॒మా భ॑ర । అగ్నే॒ యో నో॑ఽభి॒దాస॑తి । స॒మా॒నో యశ్చ॒ నిష్ట్యః॑ । ఇ॒ధ్మస్యే॑వ ప్ర॒క్షాయ॑తః । మా తస్యో॒చ్ఛేషి॒ కిఞ్చ॒న । త్వమి॑న్ద్రాభి॒భూర॑సి । దే॒వో వి॑జ్ఞా॒తవీ॑ర్యః । వృ॒త్ర॒హా పు॑రు-

రోక్షేణాశ్రోష్షిష్షట్చ ॥ ౧౧ ॥

బ్రహ్మవాదినః కిన్దక్షిణాయ్యా వా అవిద్వాన్తస్య వై బ్రహ్మవాదినో యద్దశహోతారః ప్రజాపతిర్వ్యగ్రం ప్రజాపతిః పురుషం ప్రజాపతిరకామయత స తపస్సోఽన్తర్యాన్బ్రహ్మవాదినో ధ్యో వా ఇమవిద్యాత్ప్రజాపతిస్సమగ్ం రాజానం బ్రహ్మాత్మన్వదేకాదశ ॥ ౧౧ ॥

బ్రహ్మవాదినస్తస్య వా అగ్నిర్యద్వా ఇదఙ్కిఞ్చ ప్రజాపతిరకామయత య ఏవాస్య దక్షిణతః పఞ్చాశత్ ॥ ౫౦ ॥

బ్రహ్మవాదినో య ఏవ వేద ॥

॥ హరిః ఓమ్ ॥

చతుర్థప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ జుష్టో దమూనా అతిథిర్దురోణే। ఇమన్నో యజ్ఞముప యాహి విద్వాన్। విశ్వా అగ్నేఽభియుజో విహత్య। శత్రూయతామా భరా భోజనాని। అగ్నే శర్ధ మహతే సౌభగాయ। తవ ద్యుమ్నాన్యుత్తమాని సన్తు। సఞ్జాస్పత్యగ్ం సుయమమా కృణుష్వ। శత్రూయతామభి తిష్ఠా మహాగ్ంసి। అగ్నే యో నోఽభితో జనః। వృకో వారో జిఘాగ్ంసతి ॥ ౧ ॥ తాగ్ంస్త్వం వృత్రహన్ జహి। వస్వస్మభ్యమా భర। అగ్నే యో నోఽభిదాసతి। సమానో యశ్చ నిష్ట్యః। ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షాయతః। మా తస్యోచ్ఛేషి కిఞ్చన। త్వమిన్ద్రాభిభూరసి। దేవో విజ్ఞాతవీర్యః। వృత్రహా పురు-

చేతనః । అప॒ ప్రాచ ఇన్ద్ర॒ విశ్వా॑గ్ం అ॒మిత్రా॑న్ ॥ ౨ ॥ అపాపా॑-
చో అభిభూతే నుదస్వ । అపోదీ॑చో॒ అప॑శూరాధ॒రా చ॑ ఉ॒రౌ ।
యథా॒ తవ॒ శర్మ॒న్మదే॑మ । తమి॑న్ద్ర॒ వా॑జయామసి । మ॒-
హే వృ॒త్రాయ॒ హన్త॑వే । స వృషా॑ వృష॒భో భు॑వత్ । యుజే రథ॒గ్
వేమ॒ణ్గ్ం హరి॑భ్యామ్ । ఉప॒ బ్రహ్మా॑ణి జుజుషా॒ణమ॑స్థుః । విబాధి॑-
ష్టాస్య॒రోద॑సీ మహి॒ త్వా । ఇన్ద్రో॑ వృ॒త్రాణ్య॑ప్ర॒తీ జ॑ఘన్వాన్ ॥ ౩ ॥
హవ్య॒వాహ॑మభిమాతి॒షాహ॑మ్ । ర॒క్షోహ॑ణం॒ పృత॑నాసు జి॒ష్ణుమ్ ।
జ్యోతి॑ష్మన్త॒న్దీద్య॑తం॒ పుర॑న్ధిమ్ । అ॒గ్నిగ్ం స్వి॑ష్ట॒కృత॒మా హు॑
వేమ । స్వి॑ష్టమగ్నే అ॒భి తత్పృ॑ణాహి । విశ్వా॑ దేవ॒ పృత॑నా అ॒భి
ష్య । ఉ॒రున్నః॒ పన్థాం॑ ప్రది॒శన్విభా॑హి । జ్యోతి॑ష్మద్ధేహ్య॒జరన్న॒
ఆయుః॑ । త్వామ॑గ్నే హ॒విష్మ॑న్తః । దే॒వం మర్తా॑స ఈడ॑-
తే ॥ ౪ ॥ మన్యే॑ త్వా జా॒తవే॑దసమ్ । స హ॒వ్యా వ॑క్ష్యాను॒ష-
క్ । విశ్వా॑ని నో దు॒ర్గహా॑ జాతవేదః । సిన్ధు॒న్న నా॒వా దు॑రి॒తాఽతి॑ప-
ర్షి । అగ్నే॑ అత్రి॒వన్మన॑సా గృణా॒నః । అ॒స్మాకం॑ బోధ్యవి॒తా త॒-
నూనా॑మ్ । పూ॒షా గా అన్వే॑తు నః । పూ॒షా ర॑క్ష॒త్వర్వ॑తః । పూ॒-
షా వాజ॒గ్ం స॑నోతు నః । పూ॒షేమా ఆశా॒ అను॑వేద॒ సర్వాః॑ ॥ ౫ ॥
సో అ॒స్మాగ్ం అభ॑యతమేన నేషత్ । స్వ॒స్తిదా అఘృ॑ణి॒స్సర్వ॑వీరః ।
అప్ర॑యుచ్ఛన్పుర ఏ॑తు ప్రజా॒నన్ । త్వమ॑గ్నే స॒ప్రథా॑ అసి । జు॒-
ష్టో హోతా॒ వరే॑ణ్యః । త్వయా॑ య॒జ్ఞం వి త॑న్వతే । అగ్నీ॑ రక్షా॒గ్ం॒-
సి సేధతి । శు॒క్రశో॑చి॒రమ॑ర్త్యః । శుచిః॑ పావ॒క ఈడ్యః॑ । అగ్నే॒
రక్షా॑ణో॒ అగ్ంహ॑సః ॥ ౬ ॥ ప్రతి॑ష్మ దేవ॒రీష॑తః । తపి॑ష్ఠై ర॒జ-

రో దహ । అగ్నే హాగ్ంసి న్యత్రిణమ్ । దీద్యన్మర్త్యేష్వా । స్వక్ష-
యే శుచివ్రత । ఆవాతవాహి భేషజమ్ । వివాతవాహి యద్రపః ।
త్వగ్ం హి విశ్వభేషజః । దేవానాన్దూత ఈయసే । ద్వావిమౌ
వాతౌ వాతః ॥ ౭ ॥ ఆసిన్ధోరాపరావతః । దక్షం మె అన్య ఆవాతు ।
పరాన్యో వాతు యద్రపః । యదదో వాత తే గృహే । అమృతస్య
నిధిర్హితః । తతో నో దేహి జీవసే । తతో నో ధేహి భేషజమ్ । త-
తో నో మహ ఆవహ । వాత ఆవాతు భేషజమ్ । శమ్భూర్మయో-
భూర్నో హృదే ॥ ౮ ॥ ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్ । త్వమగ్నే అ-
యాసి । అయా సన్మనసా హితః । అయా సన్ హవ్యమూహిషే ।
అయా నో ధేహి భేషజమ్ । ఇష్టో అగ్నిరాహుతః । స్వాహాకృతః పి-
పర్తు నః । స్వగా దేవేభ్య ఇదన్నమః । కామో భూతస్య భవ్యస్య ।
సమ్రాడేకో విరాజతి ॥ ౯ ॥ స ఇదం ప్రతి పప్రథే । ఋతూనుత్సృ-
జతే వశీ । కామస్తదగ్రే సమవర్తతాధి । మనసో రేతః ప్రథమం
యదాసీత్ । సతో బన్ధుమసతి నిరవిన్దన్ । హృది ప్రతీష్యా కవయో
మనీషా । త్వయా మన్యో సరథమారుజన్తః । హర్షమాణాసో ధృ-
షతా మరుత్వః । తిగ్మేషవ ఆయుధా సగ్ంశిశానాః । ఉప ప్రయన్తి
నరో అగ్నిరూపాః ॥ ౧౦ ॥ మన్యుర్భగో మన్యురేవాస దేవః । మ-
న్యుర్హోతా వరుణో విశ్వవేదాః । మన్యుం విశ ఈడతే దేవయ-
న్తీః । పాహి నో మన్యో తపసా శ్రమేణ । త్వమగ్నే వ్రతభృచ్ఛుచిః ।
దేవాగ్ం ఆసాదయా ఇహ । అగ్నే హవ్యాయ వోఢవే । వ్రతాను
బిభ్రద్వ్రతపా అదాభ్యః । యజా నో దేవాగ్ం అజరస్సువీరః ।

దధద్రత్నాని సువిద్వానో అగ్నే । గోపాయనో జీవసే జాతవేదః ॥౧౦॥

జిఘాగ్ం సత్యమిద్ధా జఘ్నువాన్వీడతే సహ్వా అగ్ంహసో వాతో హృదే రాజత్యగ్నిరూపాస్సువిద్వానో అగ్న ఏకఞ్చ ॥ ౧ ॥

చక్షుషో హేతే మనసో హేతే । వాచో హేతే బ్రహ్మణో హేతే । యో మాఽఘాయురభిదాసతి । తమగ్నే మేన్యా మేనిఙ్కృణు । యో మా చక్షుషా యో మనసా । యో వాచా బ్రహ్మణాఽఘాయురభిదాసతి । తయాఽగ్నే త్వం మేన్యా । అముమమేనిఙ్కృణు । యత్కిఞ్చాసౌ మనసా యచ్చ వాచా । యజ్ఞైర్జుహోతి యజుషా హవిర్భిః ॥ ౧౨ ॥ తన్మృత్యుర్నిరృత్యా సంవిదానః । పురా దిష్టాదాహుతీరస్య హన్తు । యాతుధానా నిరృతిరాదు రక్షః । తే అస్య ఘ్నన్త్వనృతేన సత్యమ్ । ఇన్ద్రేషితా ఆజ్యమస్య మథ్నన్తు । మా తత్సమృద్ధి యదసౌ కరోతి । హన్మి తేఽహఙ్కృతగ్ం హవిః । యో మే ఘోరమచీకృతః । అపాఞ్చౌ త ఉభౌ బాహూ । అప నహ్యామ్యాస్యమ్ ॥౧౩॥ అప నహ్యామి తే బాహూ । అప నహ్యామ్యాస్యమ్ । అగ్నేర్దేవస్య బ్రహ్మణా । సర్వన్తేఽవధిషఙ్కృతమ్ । పురాఽముష్య వషట్కారాత్ । యజ్ఞన్దేవేషు నస్కృధి । స్విష్టమస్మాకం భూయాత్ । మాఽస్మాన్ప్రాపన్నరాతయః । అన్తిర్దూరే సతో అగ్నే । భ్రాతృవ్యస్యాభిదాసతః ॥ ౧౪ ॥ వషట్కారేణ వజ్రేణ । కృత్యాగ్ం హన్మి కృతామహమ్ । యో మా నక్తన్దివా సాయమ్ । ప్రాతశ్చాహ్నో నిపీయతి । అద్యా తమిన్ద్ర వజ్రేణ । భ్రాతృవ్యం పాదయామసి । ఇన్ద్రస్య గృహోఽసి తన్త్వా ।

ప్రవద్యై సగ్రుస్సాశ్వః । సహ యస్మ్న అస్తి తేన । ఈడే అగ్నిం విపశ్చి-
తమ్ ॥ ౧౫ ॥ గిరా యజ్ఞస్య సాధనమ్ । శ్రుష్టీవానం ధితావానమ్ ।
అగ్నే శకేమ తే వయమ్ । యమం దేవస్య వాజినః । అతి ద్వేషాగ్ంసితా-
రేమ । అవతం మా సమనసా సమోకసా । సచేతసా సరేతసా । ఉభా
మామవతం జాతవేదసా । శివౌ భవతమద్య నః । స్వయం కృణ్వాన-
స్సుగమప్రయావమ్ ॥ ౧౬ ॥ తిగ్మశృఙ్గో వృషభశ్శోశుచానః । ప్రత్న-
గ్ంం సధస్థమను పశ్యమానః । ఆ తన్తుమగ్నిర్దివ్యం తతాన । త్వ-
న్న స్తన్తు రుత సేతురగ్నే । త్వం పన్థా భవసి దేవయానః । త్వయాఽ-
గ్నే పృష్ఠం వయమారుహేమ । అథా దేవైస్సధమాదం మదేమ ॥
ఉదుత్తమం ముముగ్ధి నః । విపాశం మధ్యమం చృత । అవాధమాని జీవ-
సే ॥ ౧౭ ॥ వయగ్ంం సోమ వ్రతే తవ । మన స్తనూషు బిభ్రతః । ప్రజా-
వన్తో అశీమహి । ఇన్ద్రాణీ దేవీ సుభగా సుపత్నీ । ఉదగ్ంశేన పతివి-
ద్యే జిగాయ । త్రిగ్ంశదస్యా జఘనం యోజనాని । ఉపస్థ ఇన్ద్ర-
గ్ంం స్థవిరం బిభర్తి । సేనా హ నామ పృథివీ ధనఞ్జయా । విశ్వవ్యచా
అదితిస్సూర్యత్వక్ । ఇన్ద్రాణీ దేవీ ప్రాసహా దదానా ॥ ౧౮ ॥ సా
నో దేవీ సుహవా శర్మ యచ్ఛతు । ఆ త్వాఽహార్షమన్తరభూః । ధ్రువ-
స్తిష్ఠావిచాచలిః । విశస్త్వా సర్వా వాఞ్ఛన్తు । మా త్వద్రాష్ట్రమధి-
భ్రశత్ । ధ్రువా ద్యౌర్ధ్రువా పృథివీ । ధ్రువం విశ్వమిదం జగత్ ।
ధ్రువా హ పర్వతా ఇమే । ధ్రువో రాజా విశామయమ్ । ఇహైవైధి
మా వ్యథిష్ఠాః ॥ ౧౯ ॥ పర్వత ఇవావిచాచలిః । ఇన్ద్ర ఇవేహ ధ్రు-

వసిష్ఠ । ఇహ రాష్ట్రమధారయ । అభితిష్ఠ పృతన్యతః । అధరే సన్తు శత్రవః । ఇన్ద్ర ఇవ వృత్రహా తిష్ఠ । అపః క్షేత్రాణి సఞ్జయన్ । ఇన్ద్రేణమదీధరత్ । ధ్రువన్ధ్రువేణ హవిషా । తస్మై దేవా అధిబ్రవన్ । అయఞ్చ బ్రహ్మణస్పతిః ॥ ౨౦ ॥ హవిర్భిరాస్యమభి దాసతో విపశ్చితమప్రయావఞ్జీవస్సైదదానా వ్యథిష్ఠా బ్రవన్నేకఞ్చ ॥ ౫ ॥

జుష్టీ నరో బ్రహ్మణా వః పితౄణామ్ । అక్షమవ్యయన్న కిలారిషాథ । యచ్ఛక్వరీషు బృహతా రవేణ । ఇన్ద్రే శుష్మమదధాతా వసిష్ఠాః । పావకా నస్సరస్వతీ । వాజేభిర్వాజినీవతీ । యజ్ఞంవష్టు ధియా వసుః । సరస్వత్యభి నో నేషి వస్యః । మా పస్ఫరీః పయసా మా న ఆధక్ । జుషస్వ నస్సఖ్యా వేశ్యా చ ॥ ౨౧ ॥ మా త్వక్షేత్రాణ్యరణాని గన్మ । వృఞ్జే హవిర్నమసా బర్హిరగ్నౌ । అయామి స్రుగ్ఘృతవతీ సువృక్తిః । అమ్యక్షి సద్మ సదనే పృథివ్యాః । అశ్రాయి యజ్ఞస్సూర్యే న చక్షుః । ఇహార్వాఞ్చమతిహ్వయే । ఇన్ద్రఞ్జైత్రాయ జేతవే । అస్మాకమస్తు కేవలః । అర్వాఞ్చమిన్ద్రమముతో హవామహే । యో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః ॥ ౨౨ ॥ ఇమన్నో యజ్ఞవిహవే జుషస్వ । అస్య కుర్మో హరివో మేదినన్త్వా । అసంమృష్టో జాయసే మాతృవోశ్శుచిః । మన్ద్రః కవిరుదతిష్ఠో వివస్వతః । ఘృతేన త్వా వర్ధయన్నగ్న ఆహుత । ధూమస్తే కేతురభవద్దివిశ్రితః । అగ్నిరగ్రే ప్రథమో దేవతానామ్ । సయాతానాముత్తమో విష్ణురాసీత్ । యజమానాయ పరి-

గృహ్యా దేవాః । దీక్షాసైదగ్ం హవిరాగచ్ఛతన్నః ॥ ౨౩ ॥ అగ్నిశ్చ
విష్ణో తప ఉత్తమం మహః । దీక్షాపాలేభ్యోఽవనతగ్ం హి శక్రా ।
విశ్వైర్దేవైర్యజ్ఞియైస్సంవిదానౌ । దీక్షామస్మై యజమానాయ
ధత్తమ్ । ప్రతద్విష్ణుస్తవతే వీర్యాయ । మృగో న భీమః కుచరో గి-
రిష్ఠాః । యస్యోరుషు త్రిషు విక్రమణేషు । అధిక్షియన్తి భువనాని విశ్వా ।
నూమర్త్యో దయతే సనిష్యన్ యః । విష్ణవ ఉరుగాయాయ దా-
శత్ ॥ ౨౪ ॥ ప్రయస్సత్రాచా మనసా యజాతై । ఏతావన్తన్నర్య-
మావివాసాత్ । విచక్రమే పృథివీమేష ఏతామ్ । క్షేత్రాయ విష్ణుర్మ-
నుషే దశస్యన్ । ధ్రువాసో అస్య కీరయో జనాసః । ఉరుక్షితిగ్ం
సుజనిమా చకార । త్రిర్దేవః పృథివీమేష ఏతామ్ । విచక్రమే శతర్చ-
సం మహిత్వా । ప్రవిష్ణురస్తు తవసస్తవీయాన్ । త్వేషగ్గ్ం హ్యస్య
స్థవిరస్య నామ ॥ ౨౫ ॥ హోతారఞ్చిత్రరథమధ్వరస్య । యజ్ఞస్య
యజ్ఞస్య కేతుగ్ం రుశన్తమ్ । ప్రత్యర్ధిన్దేవస్య దేవస్య మహ్నా ।
శ్రియా త్వగ్నిమతిథిఞ్జనానామ్ । ఆనో విశ్వాభిరూతిభిస్సజోషాః ।
బ్రహ్మ జుషాణో హర్యశ్వ యాహి । వరీవృజత్స్థవిరేభిస్సుశిప్ర । అస్మే
దధద్వృషణగ్ం శుష్మమిన్ద్ర । ఇన్ద్రస్సువర్షా జనయన్నహాని । జిగా-
యోశిగ్భిః పృతనా అభిశ్రీః ॥ ౨౬ ॥ ప్రారోచయన్మనవే కేతుమ-
హ్నామ్ । అవిన్దజ్జ్యోతిర్బృహతే రణాయ । అశ్వినావవసే నిహ్వ-
యేవామ్ । ఆనూనమ్యాతగ్ం సుకృతాయ విప్రా । ప్రాతర్యుక్తే-
న సువృతా రథేన । ఉపాగచ్ఛతమవసాగతన్నః । అవిష్టన్త్వాశ్వి

నాన ఆసు । ప్రజావద్రేతో అప్రాయన్నో అస్తు । అవాన్తోకే తన-
యే తూతుజానాః । సురత్నాసో దేవవీతిఙ్గమేమ ॥ ౨౭ ॥ త్వగ్ం
సోమక్రతుభిస్సుక్రతుర్భూః । త్వన్దక్షైస్సుదక్షో విశ్వవేదాః ।
త్వం వృషా వృషత్వేభిర్మహిత్వా । ద్యుమ్నేభిర్ద్యుమ్న్యభవో నృచ-
క్షాః । అషాఢం యుత్సు పృతనాసు పప్రిమ్ । సువర్షామప్సాం వృ-
జనస్య గోపామ్ । భరేషుజాగ్ం సుక్షితిగ్ం సుశ్రవసమ్ । జయన్త-
న్త్వామను మదేమ సోమ । భవా మిత్రో న శేవ్యో ఘృతాసుతిః । విభూ-
తద్యుమ్న ఏవయా ఉ సప్రథాః ॥ ౨౮ ॥ అధా తే విష్ణో విదుషా చిదృ-
ధ్యః । స్తోమో యజ్ఞస్య రాధ్యో హవిష్మతః । యః పూర్వ్యాయ వేధసే
నవీయసే । సుమజ్జానయే విష్ణవే దదాశతి । యో జాతమస్య మహ-
తో మహి బ్రవాత్ । సేదు శ్రవోభిర్యుజ్యఞ్చిదభ్యసత్ । తము స్తోతా-
రః పూర్వ్యం యథా విద ఋతస్య । గర్భగ్ం హవిషా పిపర్తన ।
ఆఽస్య జానన్తో నామ చిద్వివక్తన । బృహత్తే విష్ణో సుమతిం భజామహే
॥ ౨౯ ॥ ఇమా ధానా ఘృతస్నువః । హరీ ఇహోపవక్షతః । ఇన్ద్రగ్ం
సుఖతమే రథే । ఏష బ్రహ్మా ప్ర తేమహే । విదథే శగ్ంసిషగ్ం హరీ ।
య ఋత్వియః ప్ర తేవన్వే । వనుషో హర్యతం మదమ్ । ఇన్ద్రో నా-
మ ఘృతన్నయః । హరిభిశ్చారు సేచతే । శ్రుతో గణ ఆ త్వా విశ-
న్తు ॥ ౩౦ ॥ హరివర్పసగ్గిరః । ఆచర్షణిప్రా వృషభో జనా-
నామ్ । రాజా కృష్టీనాం పురుహూత ఇన్ద్రః । స్తుతశ్శ్రవస్యన్నవ-
సోపమద్రిక్ । యుక్త్వా హరీ వృషణాయాహ్యర్వాఙ్ । ప్రయథ్నిద్ధవః

ప్రసవయుదాయన్ । ఆపస్సముద్రగ్ం రథ్యేవ జగ్ముః । అతశ్చిదిన్ద్రస్సదసో వరీయాన్ । యదీగ్ం సోమః పృణతి దుగ్ధో అగ్ంశుః । హ్వయామసి త్వేన్ద్ర యాహ్యర్వాఙ్ ॥ ౩౧ ॥ అరన్తే సోమస్తనువే భవాతి । శతక్రతో మాదయస్వా సుతేషు । ప్రాస్మాగ్ం అవ పృతనాసు ప్రయుథ్సు । ఇన్ద్రాయ సోమాః ప్రదివో విదానాః । ఋభుర్యేభిర్వృషపర్వా విహాయాః । ప్రయమ్యమానాన్ప్రతిషూగృభాయ । ఇన్ద్ర పిబ వృషధూతస్య వృష్ణః । అహేడమాన ఉపయాహి యజ్ఞమ్ । తుభ్యం పవన్త ఇన్దవస్సుతాసః । గావో న వజ్రిన్థ్స్వమోకో అచ్ఛ ॥ ౩౨ ॥ ఇన్ద్రాగహి ప్రథమో యజ్ఞియానామ్ । యా తే కాకుథ్సుకృతా యా వరిష్ఠా । యయా శశ్వత్పిబసి మధ్వ ఊర్మిణమ్ । తయా పాహి ప్రతే అధ్వర్యురస్థాత్ । సన్తే వజ్రో వర్తతామిన్ద్ర గవ్యుః । ప్రాతర్యుజా విబోధయ । అశ్వినావేహ గచ్ఛతమ్ । అస్య సోమస్య పీతయే । ప్రాతర్యావాణా ప్రథమా యజధ్వమ్ । పురా గృధ్రాదరరుషః పిబాథః । ప్రాతర్హి యజ్ఞమశ్వినా దధాతే । ప్రశగ్ంసన్తి కవయః పూర్వభాజః । ప్రాతర్యజధ్వమశ్వినా హినోత । న సాయమస్తి దేవయా అజుష్టమ్ । ఉతాన్యో అస్మద్యజతే విచాయః । పూర్వః పూర్వో యజమానో వనీయాన్ ॥ ౩౩ ॥ భ్రాతృవ్యజిద్యో గచ్ఛతన్నో దాశ్వాన్మాభిశ్రీర్గమేమ సప్రథా భజామహే విశన్తు యాహ్యర్వాఙచ్ఛ పిబాథష్షట్చ ॥ ౩ ॥

నక్తఞ్జాతాఽస్యోషధే । రామే కృష్ణే అసిక్ని చ । ఇదగ్ం
రజని రజయ । కిలాసం పలితఞ్చ యత్ । కిలాసఞ్చ పలితఞ్చ । ని-
రితో నాశయా పృషత్ । ఆ న స్వో అశ్నుతాం వర్ణః । పరా శ్వే-
తాని పాతయ । అసితన్తే నిలయనమ్ । ఆస్థానమసితన్తవ ॥ ౩౪ ॥
అసిక్నియస్యోషధే । నిరితో నాశయా పృషత్ । అస్థిజస్య కిలాస-
స్య । తనూజస్య చ యత్త్వచి । కృత్యయా కృతస్య బ్రహ్మణా ।
లక్ష్మ శ్వేతమనీనశమ్ । సరూపా నామ తే మాతా । సరూపో నామ
తే పితా । సరూపాఽస్యోషధే సా । సరూపమిదఙ్కృధి ॥ ౩౫ ॥
శునగ్ం హువేమ మఘవానమిన్ద్రమ్ । అస్మిన్భరే నృతమం వా-
జసాతౌ । శృణ్వన్తముగ్రమూతయే సమత్సు । ఘ్నన్తం వృ-
త్రాణి సఞ్జితం ధనానామ్ । ధూనుథ ద్యాం పర్వతాన్దాశుషే
వసు । ని వో వనా జిహతే యామనో భియా । కోపయథ పృథివీం పృ-
శ్నిమాతరః । యుధే యదుగ్రాః పృషతీరయుగ్ధ్వమ్ । ప్రవేపయ-
న్తి పర్వతాన్ । వివిఞ్చన్తి వనస్పతీన్ ॥ ౩౬ ॥ ప్రో వారత మ-
రుతో దుర్మదా ఇవ । దేవాసస్సర్వయా విశా । పురుత్రా హి
సదృఙ్ఙసి । విశో విశ్వా అను ప్రభు । సమత్సు త్వా హవామహే ।
సమత్స్వగ్నిమవసే । వాజయన్తో హవామహే । వాజేషు చిత్రరాధ-
సమ్ । సఙ్గచ్ఛధ్వగ్ం సంవదధ్వమ్ । సం వో మనాగ్ంసి జానతామ్
॥ ౩౭ ॥ దేవా భాగం యథా పూర్వే । సఞ్జానానా ఉపాసత । స-
మానో మన్త్రస్సమితిస్సమానీ । సమానం మనస్సహ చిత్తమేషా-

మ్ । సమానకేతో అభిసగ్ం రభధ్వమ్ । సంజ్ఞానేన వో హవిషా యజామః । సమానీవ ఆకూతిః । సమానా హృదయాని వః । సమానమస్తు వో మనః । యథా వస్సుసహాఽసతి ॥ ౩౮ ॥ సంజ్ఞానన్న స్వైః । సంజ్ఞానమరణైః । సంజ్ఞానమశ్వినా యువమ్ । ఇహాఽస్మాసు నియచ్ఛతమ్ । సంజ్ఞానం మే బృహస్పతిః । సంజ్ఞానగ్ం సవితా కరత్ । సంజ్ఞానమశ్వినా యువమ్ । ఇహ మహ్యన్ని యచ్ఛతమ్ । ఉపచ్ఛాయామివ ఘృణేః । అగన్మ శర్మ తే వయమ్ ॥ ౩౯ ॥ అగ్నే హిరణ్యసన్దృశః । అదబ్ధేభిస్సవితః పాయుభిష్ట్వమ్ । శివేభిరద్య పరిపాహి నో గయమ్ । హిరణ్యజిహ్వస్సువితాయ నవ్యసే । రక్షా మాకిర్నో అఘశగ్ంస ఈశత । మదేమదే హి నో దదుః । యూథా గవామృజుక్రతుః । సఙ్గృభాయ పురూశతా । ఉభయా హస్త్యా వసు । శిశీహి రాయ ఆభర ॥ ౪౦ ॥ శిప్రిన్వాజానాం పతే । శచీవస్తవ దగ్ంసనా । ఆ తూ న ఇన్ద్ర భాజయ । గోష్వశ్వేషు శుభ్రిషు । సహస్రేషు తువీమఘ । యద్దేవా దేవహేడనమ్ । దేవాసశ్చకృమా వయమ్ । ఆదిత్యాస్తస్మాన్మా యూయమ్ । ఋతస్యర్తేన ముఞ్చత । ఋతస్యర్తేనాదిత్యాః ॥ ౪౧ ॥ యజత్రా ముఞ్చతేహ మా । యజ్ఞైర్వో యజ్ఞవాహసః । ఆశిక్షన్తో న శేకిమ । మేదస్వతా యజమానాః । స్రుచాఽఽజ్యేన జుహ్వతః । అకామా వో విశ్వేదేవాః । శిక్షన్తో నోప శేకిమ । యది దివా యది నక్తమ్ । ఏన ఏనస్యాఽకరత్ । భూతం మా తస్మాద్భవ్యఞ్చ ॥ ౪౨ ॥ ద్రుపదాదివ ముఞ్చతు । ద్రుపదాదివేన్ముముచానః ।

నః । స్విన్నస్స్నాత్వీ మలాదివ । పూతం పవిత్రేణేవాజ్యమ్ । వి-
శ్వే ముఞ్చన్తు మైనసః । ఉద్వయన్తమసస్పరి । పశ్యన్తో జ్యోతిరుత్త-
రమ్ । దేవన్దేవత్రా సూర్యమ్ । అగన్మ జ్యోతిరుత్తమమ్ ॥ ౪౩ ॥
తవ కృధి వనస్పతిఙ్ఞానత్తామపతి వయం భరాదిత్యాశ్చ నవ చ ॥౪॥

వృషాసా అగ్ంశుః పవతే హవిష్మాన్థ్సోమః । ఇన్ద్రస్య
భాగ ఋతయుశ్శతాయుః । స మా వృషాణవృషభఙ్కృణోతు ।
ప్రియవిశాగ్ం సర్వవీరగ్ం సువీరమ్ । కస్య వృషా సుతే సచా । ని-
యుత్వాన్వృషభో రణత్ । వృత్రహా సోమపీతయే । యస్తే శృఙ్గవృ-
షో నపాత్ । ప్రణపాత్కుణ్డపాయ్యః । న్యస్మిన్దధ్ర ఆ మనః ॥ ౪౪ ॥
తగ్ం సధ్రీచీరూతయో వృష్ణియాని । పౌగ్ంస్యాని నియుతస్సశ్చురి-
న్ద్రమ్ । సముద్రన్న సిన్ధవ ఉక్థశుష్మాః । ఉరువ్యచసఙ్గిర ఆవిశ-
న్తి । ఇన్ద్రాయ గిరో అనిశితసర్గాః । అపః ప్రైరయన్థ్సగరస్య
బుధ్నాత్ । యో అక్షేణేవ చక్రియా శచీభిః । విష్వక్తస్తమ్భ పృథి-
వీముత ద్యామ్ । అక్షోదయచ్ఛవసా క్షామబుధ్నమ్ । వార్ణవాత-
స్తవిషీభిరిన్ద్రః ॥ ౪౫ ॥ దృఢాన్యౌఘ్నాదుశమాన ఓజః । అ-
వాభినత్కకుభః పర్వతానామ్ । ఆ నో అగ్నే సుకేతునా । రయి-
విశ్వాయుపోషసమ్ । మార్డీకన్ధేహి జీవసే । త్వగ్ం సోమ మ-
హే భగమ్ । త్వం యూన ఋతాయతే । దక్షన్దధాసి జీవసే । రథ-
యుఞ్జాతే మరుతశ్శుభే సుగమ్ । సూరో న మిత్రావరుణా గవిష్టి-
షు ॥ ౪౬ ॥ రజాగ్ంసి చిత్రా విచరన్తి తన్యవః । దివస్సద్మా-

జ్ఞా పయసా న ఉక్షితమ్ । వాచగ్ం సుమిత్రావరుణావిరావతీమ్ ।
పర్జన్యశ్చిత్రాం వదతి త్విషీమతీమ్ । అభ్రా వసత మరుతస్సుమాయా-
యయా । ద్యాం వర్షయతమరుణామరేపసమ్ । అయుక్త సప్త శున్-
ధ్యువః । సూరో రథస్య నప్త్రియః । తాభిర్యాతి స్వయుక్తిభిః । వ-
హిష్ఠేభిర్విహరన్ యాసి తన్తుమ్ ॥ ౪౭ ॥ అవ వ్యయన్నసి-
తం దేవ వస్వః । దవిధ్వతో రశ్మయస్సూర్యస్య । చర్మేవావాధుస్త-
మో అప్స్వన్తః । పర్జన్యాయ ప్ర గాయత । దివస్పుత్రాయ మీఢు-
షే । స నో యవసమిచ్ఛతు । అచ్ఛావద తవసం గీర్భిరాభిః । స్తుహి పర్-
జన్యం నమసాఽఽవివాస । కనిక్రదద్వృషభో జీరదానుః । రేతో
దధాత్వోషధీషు గర్భమ్ ॥ ౪౮ ॥ యో గర్భమోషధీనామ్ ।
గవాం కృణోత్యర్వతామ్ । పర్జన్యః పురుషీణామ్ । తస్మా ఇదా-
స్యే హవిః । జుహోతా మధుమత్తమమ్ । ఇడాన్నస్సంయతం కరత్ ।
త్రిర్యదగ్నే శరదస్త్వామిత్ । శుచిం ఘృతేన శుచయస్సపర్యా-
న్ । నామాని చిద్దధిరే యజ్ఞియాని । అసూదయన్త తనువస్సుజా-
తాః ॥ ౪౯ ॥ ఇన్ద్రశ్చ నశ్శునాసీరా । ఇమం యజ్ఞం మిమిక్షత-
మ్ । గర్భన్ధత్తగ్ం స్వస్తయే । యయోరిదం విశ్వం భువనమావి-
వేశ । యయోరానన్దో నిహితో మహశ్చ । శునాసీరావృతుభి-
స్సంవిదానా । ఇన్ద్రవన్తౌ హవిరిదం జుషేథామ్ । ఆ ఘా యే అగ్ని-
మిన్ధతే । స్తృణన్తి బర్హిరానుషక్ । యేషామిన్ద్రో యువా సఖా ।
అగ్న ఇన్ద్రశ్చ దాశుషః । హథో వృత్రాణ్యప్రతి । యువగ్ం హి

వృత్రహన్తమా । యాభ్యాగ్ం సువరజయన్నగ్ర ఏవ । యావాత-
స్థతుర్భువనస్య మధ్యే । ప్రచర్షణీ వృషణా వజ్రబాహూ । అగ్నీ
ఇన్ద్రావృత్రహణా హువే వామ్ ॥ ౧౦ ॥ మమ ఇన్ద్రో గవిష్టిషు
తన్తుజ్జర్భుర్గ్ం సుజాతాస్సఖా సప్త చ ॥ ౧ ॥

ఉత నః ప్రియాప్రియాసు । సప్తస్వసా సుజుష్టా । సరస్వతీ స్తో-
మ్యాఽభూత్ । ఇమా జుహ్వానాయుష్మదా నమోభిః । ప్రతి స్తోమగ్ం
సరస్వతి జుషస్వ । తవ శర్మన్ప్రియతమే దధానాః । ఉపస్థే
యామ శరణన్న వృక్షమ్ । త్రీణి పదా విచక్రమే । విష్ణుర్గోపా అ-
దాభ్యః । తతో ధర్మాణి ధారయన్ ॥ ౧౧ ॥ తదస్య ప్రి-
యమభి పాథో అశ్యామ్ । నరో యత్ర దేవయవో మదన్తి । ఉరు-
క్రమస్య స హి బన్ధురిత్థా । విష్ణోః పదే పరమే మధ్వ ఉత్సః । క్రి-
త్వాదా అస్తు శ్రేష్ఠః । అద్య త్వా వన్వన్థ్సురేక్ణాః । మర్త
ఆనాశ సువృక్తిమ్ । ఇమా బ్రహ్మ బ్రహ్మవాహః । ప్రియా త
ఆ బర్హిస్సీద । వీహి శూర పురోడాశమ్ ॥ ౧౨ ॥ ఉప న-
స్సూనవో గిరః । శృణ్వన్త్వమృతస్య యే । సుమృడీకా భవ-
న్తు నః । అద్యా నో దేవ సవితః । ప్రజావథ్సావీస్సౌభగమ్ । ప-
రా దుష్వప్నియగ్ం సువ । విశ్వాని దేవ సవితః । దురితాని పరాసువ ।
యద్భద్రన్తన్మ ఆ సువ । శుచిమర్కైర్బృహస్పతిమ్ ॥ ౧౩ ॥
అధ్వరేషు నమస్యత । అనామ్యోజ ఆచకే । యో ధారయన్త దే-
వా స్సుదక్షా దక్షపితారా । అసుర్యాయ ప్రమహసా । స ఇత్ క్షేతి సుధి-

తు ఓకసి స్వే । తస్మా ఇడా పిన్వతే విశ్వదానీ । తస్మై విశస్స్వయ-
మేవానమన్తి । యస్మిన్బ్రహ్మ రాజని పూర్వ ఏతి । ప్రకూతిమి-
న్ద్ర సచ్యుతిమ్ । సచ్యుతిఞ్జఘనచ్యుతిమ్ ॥ ౧౪ ॥ కనాత్కాభాన్న
ఆ భర । ప్రియఘ్న్యన్నివ సక్థ్యౌ । వి న ఇన్ద్ర మృధో జహి । కనీ-
ఖునదివ సాపయన్ । అభి నస్సుష్టుతిన్నయ । ప్రజాపతి స్త్రియాం-
యశః । ముష్కయోరదధాథ్సపమ్ । కామస్య తృప్తిమానన్దమ్ ।
య
తస్యాగ్నే భాజయేహ మా । మోదః ప్రమోద ఆనన్దః ॥ ౧౫ ॥ ముష్-
కయోర్నిహితస్సపః । సృత్వేవ కామస్య తృప్యాణి । దక్షిణా-
నాం ప్రతిగ్రహే । మనసశ్చిత్తమాకూతిమ్ । వాచస్సత్యమశీమహి ।
పశూనాగ్ం రూపమన్నస్య । యశశ్శ్రీశ్శ్రయతాం మయి । యథాఽ-
హమస్యా అతృపగ్ం స్త్రియై పుమాన్ । యథా స్త్రీ తృప్యతి పుగ్ంసి
ప్రియే ప్రియా । ఏవం భగస్య తృప్యాణి ॥ ౧౬ ॥ యజ్ఞస్య కా-
మ్యః ప్రియః । దదామీత్యగ్నిర్వదతి । తథేతి వాయురాహ తత్ ।
హన్తేతి సత్యఞ్చన్ద్రమాః । ఆదిత్యస్సత్యమోమితి । ఆపస్తథ్సత్య-
మాభరన్ । యశో యజ్ఞస్య దక్షిణామ్ । అసౌ మే కామస్స-
మృధ్యతామ్ । న హి స్పశమవిదన్నన్యమస్మాత్ । వైశ్వానరా-
త్పుర ఏతారమగ్నేః ॥ ౧౭ ॥ అథేమమనన్నమృతమమూరాః ।
వైశ్వానరఙ్క్షైత్రజిత్యాయ దేవాః । యేషామిమే పూర్వే అర్మాస
ఆసన్ । అయూపాస్సద్మ విభృతా పురూణి । వైశ్వానర త్వయా
తే నుత్తాః । పృథివీమన్యామభితస్థుర్జనాసః । పృథివీం పూర్వతరం

మహీమ్ । అన్తరిక్షముప బ్రువే । బృహతీమూతయే దివమ్ । విశ్వం బిభర్తి పృథివీ ॥ ౫౮ ॥ అన్తరిక్షవి పప్రథే । దుహే శ్యాగ్బృహతీ పయః । న తా నశన్తి న దభాతి తస్కరః । నైనా అమిత్రో వ్యథిరాదధర్షతి । దేవాగ్‌౦శ్చ యాభిర్యజతే దదాతి చ । జ్యోగిత్తాభిస్సచతే గోపతిస్సహ । న తా అర్వా రేణుకకాటో అశ్నుతే । న సగ్గ్‌౦స్కృతత్రముప యన్తి తా అభి । ఉరుగాయమభయం తస్య తా అను । గావో మర్త్యస్య వి చరన్తి యజ్వనః ॥ ౫౯ ॥ రాత్రీ వ్యఖ్యదాయతీ । పురుత్రా దేవ్యక్షభిః । విశ్వా అధి శ్రియోఽధిత । ఉప తే గా ఇవాకరమ్ । వృణీష్వ దుహితర్దివః । రాత్రీ స్తోమన్న జిగ్యుషీ । దేవీం వాచమజనయన్త దేవాః । తాం విశ్వరూపాః పశవో వదన్తి । సా నో మన్ద్రేషమూర్జం దుహానా । ధేనుర్వాగస్మానుప సుష్టుతైతు ॥ ౬౦ ॥ యద్వాగ్వదన్త్యవిచేతనాని । రాష్ట్రీ దేవానాన్నిషసాద మన్ద్రా । చతస్ర ఊర్జం దుదుహే పయాగ్‌౦సి । క్వ స్విదస్యాః పరమఞ్జగామ । గౌరీ మిమాయ సలిలాని తక్షతీ । ఏకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ । అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ । సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్ । తస్యాగ్‌౦ సముద్రా అధి వి క్షరన్తి । తేన జీవన్తి ప్రదిశశ్చతస్రః ॥ ౬౧ ॥ తతః క్షరత్యక్షరమ్ । తద్విశ్వముప జీవతి । ఇన్ద్రాసూరా జనయన్విశ్వకర్మాణ । మరుత్వాగ్‌౦ అస్తు గణవాన్థ్సజాతవాన్ । అస్య స్నుషా శ్వశురస్య ప్రశిష్టిమ్ । సపత్నా వాచం మనసా ఉపాసతామ్ ।

ఇన్ద్ర సూనరో అతరద్రజాగ్ంసి । స్నుషా సపత్నా శ్వశురో౽యమస్తు । అయగ్ం శత్రూఞ్జయతు జర్హృషాణః । అయం వాజఞ్జయతు వాజసాతౌ । అగ్నిః క్షత్రభృదనిభృష్టమోజః । సహస్రియో దీప్యతామప్రయుచ్ఛన్ । విభ్రాజమానస్సమిధాన ఉగ్రః । ఆ౽న్తరిక్షమరుహాదగన్ద్యామ్ ॥ ౬౧ ॥ ధారయన్పురోడాశం బృహస్పతిఙ్ఘునచ్యుతిమానన్దో భగస్య తృప్యాన్త్వగ్నిః పృథివీ యజ్వన౽తు ప్ర దిశశ్చతస్రో వాజసాతౌ చత్వారి చ ॥ ౬ ॥

వృషా౽స్యగ్ంశుర్వృషభాయ గృహ్యసే । వృషా౽యముగ్రో నృచక్షసే । దివ్యః కర్మణ్యో హితో బృహన్నామ । వృషభస్య యా కకుత్ । విషూవాన్విష్ణో భవతు । అయం యో మామకో వృషా । అథో ఇన్ద్ర ఇవ దేవేభ్యః । వి బ్రవీతు జనేభ్యః । ఆయుష్మన్తం వర్చస్వన్తమ్ । అథో అధిపతిం విశామ్ ॥ ౬3 ॥ అస్యాః పృథివ్యా అధ్యక్షమ్ । ఇమమిన్ద్ర వృషభం కృణు । యస్సుశృఙ్గస్సువృషభః । కల్యాణో ద్రోణ ఆహితః । కార్షీవల ప్రగాణేన । వృషభేణ యజామహే । వృషభేణ యజమానాః । అక్రూరేణేవ సర్పిషా । మృధశ్చ సర్వా ఇన్ద్రేణ । పృతనాశ్చ జయామసి ॥ ౬౪ । యస్యాయమృషభో హవిః । ఇన్ద్రాయ పరిణీయతే । జయాతి శత్రుమాయన్తమ్ । అథో హన్తి పృతన్యతః । నృణామహం ప్రణీరసత్ । అగ్ర ఉద్భిన్దతామసత్ । ఇన్ద్ర శుష్మం తనువా మేరయస్వ । నీచా విశ్వా అభి తిష్ఠాభిమాతీః । ని శృణీహ్యాబాధయో నో అస్తి । ఉరున్నో

లోకఙ్కృణుహి జీరదానో ॥ ౬౫ ॥ ప్రేహ్యభి ప్రేహి ప్ర భర్తా
సహస్వ । మా వి వేనో వి శృణుష్వా జనేషు । ఉదీడితో వృషభ తిష్ఠ
శుష్మైః । ఇన్ద్ర శత్రూన్పురో అస్మాకం యుధ్య । అగ్నే జేతా త్వఞ్జయ ।
శత్రూన్థ్సహస ఓజసా । వి శత్రూన్వి మృధో నుద । ఏతన్తే స్తోమన్తు-
విజాత విప్రః । రథన్న ధీరస్స్వపా అతక్షమ్ । యదీదగ్నే ప్రతి త్వ-
న్దేవ హర్యాః ॥ ౬౬ ॥ సువర్వతీరప ఏనా జయేమ । రో ఘృ-
తేనాభి మానితః । ఇన్ద్ర జైత్రాయ జజ్ఞిషే । స నస్సఙ్కాసుపా-
రయ । పృతనాసాహ్యేషు చ । ఇన్ద్రో జిగాయ పృథివీమ్ । అన్త-
రిక్షగ్ం సువర్మహత్ । వృత్రహా పురుచేతనః । ఇన్ద్రో జిగాయ
సహసా సహాగ్ంసి । ఇన్ద్రో జిగాయ పృతనాని విశ్వా ॥ ౬౭ ॥
ఇన్ద్రో జాతో వి పురో రురోజ । స నః పరస్పా వరివః కృణోతు । అ-
యజ్ఞకృత్సురగృభీతః । విశ్వజిదుద్భిదిత్సోమః । ఋషిర్విప్రః
కావ్యేన । వాయురగ్రేగా యజ్ఞప్రీః । సాకఙ్గన్మనసా యజ్ఞమ్ ।
శివో నియుద్భిశ్శివాభిః । వాయో శుక్రో అయామి తే । మధ్వో అ-
గ్రన్దివిష్టిషు ॥ ౬౮ ॥ ఆయాహి సోమ పీతయే । స్పార్హో
దేవ నియుత్వతా । ఇమమిన్ద్ర వర్ధయ క్షత్రియాణామ్ । అయం వి-
శాం విశ్పతిరస్తు రాజా । అస్మా ఇన్ద్ర మహి వర్చాగ్ంసి ధేహి । అ-
వర్చసఙ్కృణుహి శత్రుమస్య । ఇమమా భజ గ్రామే అశ్వేషు
గోషు । నిరముం భజ యోఽమిత్రో అస్య । వర్ష్మన్క్షత్రస్య కకుభి
శ్రయస్వ । తతో న ఉగ్రో వి భజా వసూని ॥ ౬౯ ॥ అస్మై ద్యా-

వాపృథివీ భూరి వామమ్ । సన్దుహాథాఞ్ఝుమర్ణాదుఘేవ ధేనుః ।
అయగ్ం రాజా ప్రియ ఇన్ద్రస్య భూయాత్ । ప్రియో గవామో-
షధీనామ్ముతాపామ్ । యువజ్మిత ఉత్తరావన్తమిన్ద్రమ్ । యేన జ-
యాసి న పరా జయాసై । స త్వాఽకరేకవృషభగ్ం స్వానామ్ । అథో
రాజన్నుత్తమం మానవానామ్ । ఉత్తరస్త్వమధరే తే సపత్నాః ।
ఏకవృషా ఇన్ద్రసఖా జిగీవాన్ ॥ ౨౦ ॥ విశ్వా ఆశాః పృతనాస్స-
ఞ్జయఞ్జయన్ । అభి తిష్ఠ శత్రూయతస్సహస్వ । తుభ్యం భరన్తి
క్షితయో యవిష్ఠ । బలిమగ్నే అన్తిత ఓత దూరాత్ । ఆ భన్దిష్ఠస్య
సుమతిశ్చికిద్ధి । బృహత్తే అగ్నే మహి శర్మ భద్రమ్ । యో దైహ్యో
అనమయద్వధస్నైః । యో అర్యపత్నీరుషసశ్చకార । స నిరుధ్యా
నహుషో యహ్వో అగ్నిః । విశశ్చక్రే బలిహృతస్సహోభిః ॥ ౨౧ ॥
ప్ర సద్యో అగ్నే అత్యేష్యన్యాన్ । ఆవిర్యస్మై చారుతరో బభూథ ।
ఈడేన్యో వపుష్యో విభావా । ప్రియో విశామతిథిర్మానుషీ-
ణామ్ । బ్రహ్మజ్యేష్ఠా వీర్యా సంభృతాని । బ్రహ్మాగ్రే జ్యేష్ఠన్దివ-
మా తతాన । ఋతస్య బ్రహ్మ ప్రథమోత జజ్ఞే । తేనార్హతి
బ్రహ్మణా స్పర్ధితుం కః । బ్రహ్మ స్రుచో ఘృతవతీః । బ్రహ్మణా
స్వరవో మితాః ॥ ౨౨ ॥ బ్రహ్మ యజ్ఞస్య తన్తవః । ఋత్విజో యే
హవిష్కృతః । శృఙ్గాణీవేచ్ఛృఙ్గిణాగ్ం సన్దదృశ్రిరే । చషాల-
వన్తస్స్వరవః పృథివ్యామ్ । తే దేవాసస్స్వరవస్తస్థివాగ్ంసః ।
నమస్సఖిభ్యస్సన్నాన్మావగాత । అభిభూరగ్నిరతరద్రజాగ్ంసి । స్పృ-

ధో విహత్య పృతనా అభి శ్రీః । జుషాణో మ ఆహుతిం మామ-
హస్వ । హత్వాసపత్నాన్ వరివస్కరన్నః । ఈశానన్త్వా భువనా-
నామభి శ్రియమ్ । స్తౌమ్యగ్న ఉరుకృతగ్ం సువీరమ్ । హవిర్జు-
షాణస్సపత్నాగ్ం అభిభూరసి । జహి శత్రూగ్ం రప మృధో నుదస్వ
॥ ౨౩ ॥ విశ్వాజ్ఞయామసి జీరదానో హర్యా విశ్వా దివిష్టిషు వసూని
జిగీవాన్థ్సహో౽భిమ్నితా నశ్చత్వారి చ ॥ ౨ ॥

స ప్రత్న వన్నవీయసా । అగ్నే ద్యుమ్నేన సంయతా । బృహ-
త్తతన్థ భానునా । నవన్ను స్తోమమగ్నయే । దివశ్శ్యేనాయ జీజనమ్ ।
వసోః కువిద్వనాతి నః । స్పార్హా యస్య శ్రియో దృశే । రయిర్వీ-
రవతో యథా । అగ్రే యజ్ఞస్య చేతతః । అదాభ్యః పురఏతా ॥ ౨౪ ॥
అగ్నిర్విశాం మానుషీణామ్ । తూర్ణీ రథస్సదానవః । నవగ్ం సో-
మాయ వాజినే । ఆజ్యం పయసో౽జని । జుష్టగ్ం శుచితమం వసు-
నవగ్ం సోమ జుషస్వ నః । పీయూషస్యేహ తృప్ణుహి । యస్తే భాగ ఋ-
తా వయమ్ । నవస్య సోమ తే వయమ్ । ఆ సుమతిం వృణీమహే ॥ ౨౫ ॥
స నో రాస్వ సహస్రిణః । నవగ్ం హవిర్జుషస్వ నః । ఋతుభిస్సో-
మ భూతమమ్ । తదఙ్గ ప్రతిహర్య నః । రాజన్థ్సోమ స్వస్తయే ।
నవగ్గ్ం స్తోమన్నవగ్ం హవిః । ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాన్ని వేదయ । తజ్జు-
షేతాగ్ం సచేతసా । శుచిన్ను స్తోమన్నవజాతమద్య । ఇన్ద్రా-
గ్నీ వృత్రహణా జుషేథామ్ ॥ ౨౬ ॥ ఉభా హి వాగ్ం సుహవా
జోహవీమి । తా వాజగ్ం సద్య ఉశతే ధేష్ఠా । అగ్నిరిన్ద్రో నవస్య

వః । అస్య హవ్యస్య తృప్యతామ్ । ఇహ దేవాః సహస్రిణః । యజ్ఞన్న ఆ హి గచ్ఛతామ్ । వసుమన్తగ్ం సువర్విదమ్ । అస్య హవ్యస్య తృప్యతామ్ । అగ్నిరిన్ద్రో నవస్య నః । విశ్వాన్దేవాగ్ం స్తర్పయత ॥ ౭౭ ॥ హవిష్మాఽస్య నవస్య నః । సువర్విదో హి జజ్ఞిరే । ఏదం బర్హిస్సుష్టరీమా నవేన । అయంయజ్ఞో యజమానస్య భాగః । అయం బభూవ భువనస్య గర్భః । విశ్వే దేవా ఇదమద్యాగమిష్ఠాః । ఇమే ను ద్యావాపృథివీ సమీచీ । తన్వానే యజ్ఞం పురుపేశసన్ధియా । ఆఽస్మై పృణీతాం భువనాని విశ్వా । ప్రజాం పుష్టిమమృతన్నవేన ॥ ౭౮ ॥ ఇమే ధేనూ అమృతంయే దుహాతే । పయస్వత్యుత్తరామేతు పుష్టిః । ఇమంయజ్ఞఞ్జుషమాణే నవేన । సమీచీ ద్యావాపృథివీ ఘృతాచీ । యవిష్ఠో హవ్యవాహనః । చిత్రభానుర్ఘృతాసుతిః । నవజాతో వి రోచసే । అగ్నే తత్తే మహిత్వనమ్ । త్వమగ్నే దేవతాభ్యః । భాగే దేవ న మీయసే ॥ ౭౯ ॥ స ఏనా విద్వాన్యక్ష్యసి । నవగ్గ్ం స్తోమఞ్జుషస్వ నః । అగ్నిః ప్రథమః ప్రాశ్నాతు । స హి వేద యథా హవిః । శివా అస్మభ్యమోషధీః । కృణోతు విశ్వచర్షణిః । భద్రాన్నశ్శ్రేయస్సమనైష్ట దేవాః । త్వయాఽవసేన సమశీమహి త్వా । స నో మయోభూః పితో ఆ విశస్వ । శన్తోకాయ తనువే స్యోనః । ఏతము త్యం మధునా సంయుతంయవమ్ । సరస్వత్యా అధి మనావచర్కృషుః । ఇన్ద్ర ఆసీథ్సీరపతిశ్శతక్రతుః । కీనాశా ఆసన్మరుతస్సుదానవః ॥ ౮౦ ॥

పురస్తాత్ వృణీమహే జుషేథాం త్తర్పయత్తామృతస్న వేన మీ-యసే స్తోకశ్చత్వారి చ ॥ ౮ ॥

జుష్టశ్చక్షుషో జుష్టినరో నక్షత్రాతా వృషాస ఉత నో వృషాఽస్యగ్ంశుప్స ప్రత్నవద్ధష్టా ॥ ౯ ॥

జుష్టో మన్యుర్భగో జుష్టినరో హరివత్సప్తజిత్రశ్శిప్రిన్వాజానా-ముత నః ప్రియా యద్వాగ్వదన్తి విశ్వా ఆశా అశీతిః ॥ ౧౦ ॥ జుష్ట-స్తున్దానవః ॥

హరిః ఓమ్

పంచమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ ప్రాణో రక్షతి విశ్వమేజత్ । ఇర్యో భూత్వా బహుధా బహూని । స ఇత్సర్వం వ్యానశే । యో దేవో దేవేషు విభూరన్తః । ఆ వృదూదాత్ క్షేత్రియధ్వగద్వృషా । తమిత్ప్రాణం మనసోప శిక్షత । అగ్రం దేవానామిదమత్తు నో హవిః । మనసశ్చిత్తేదమ్ । భూతం భవ్యఞ్చ గుప్యతే । తద్ధి దేవేష్వగ్రియమ్ ॥ ౧ ॥ ఆ న ఏతు పురశ్చరమ్ । సహ దేవైరిమగ్ం హవమ్ । మనశ్శ్రేయసి శ్రేయసి । కర్మన్ యజ్ఞపతిన్దధత్ । జుషతాం మే వాగిదగ్ం హవిః । విరాడ్దేవీ పురోహితా । హవ్యవాడనపాయినీ । యయా రూపాణి బహుధా వదన్తి । పేశాగ్ంసి దేవాః పరమే జనిత్రే । సా నో విరాడనపస్ఫురన్తీ ॥ ౨ ॥ వాగ్దేవీ జుషతామిదగ్ం హవిః । చక్షు-

పురస్తాన్నృణీమహే జుషేథాం తర్పయతాం మృత్యస్న వేన మిం-యసే స్తోనశ్చత్వారి చ ॥ ౮ ॥

జుష్టశ్చక్షుషో జుష్టీనరో నక్షత్రాణాం వృషాస ఉత నో వృషాఽస్యగ్ంశుస్సు ప్రత్నవద్దష్టా ॥ ౯ ॥

జుష్టో మన్యుర్భగో జుష్టీనరో హరివర్పసజ్జీరశ్శిప్రీన్వాజానాముత నః ప్రియా యద్వాగ్వదన్తి విశ్వా ఆశా ఆశీతిః ॥ ౧౦ ॥ జుష్టస్సుదానవః ॥

హరిః ఓమ్

పంచమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ ప్రాణో రక్షతి విశ్వమేజత్ । ఇర్యో భూత్వా బహుధా బహూని । స ఇత్సర్వం వ్యానశే । యో దేవో దేవేషు విభూరన్తః । ఆ వృదూదాత్ క్షేత్రియధ్వగద్వృషా । తమిత్ప్రాణం మనసోప శిక్షత । అగ్రం దేవానామిదమత్తు నో హవిః । మనసశ్చిత్తేదమ్ । భూతం భవ్యఞ్చ గుప్యతే । తద్ధి దేవేష్వగ్రియమ్ ॥ ౧ ॥ ఆ న ఏతు పురశ్చరమ్ । సహ దేవైరిమగ్ం హవమ్ । మనశ్శ్రేయసి శ్రేయసి । కర్మన్ యజ్ఞపతిన్దధత్ । జుషతాం మే వాగిదగ్ం హవిః । విరాడ్దేవీ పురోహితా । హవ్యవాడనపాయినీ । యయా రూపాణి బహుధా వదన్తి । పేశాగ్ంసి దేవాః పరమే జనిత్రే । సా నో విరాడనపస్ఫురన్తీ ॥ ౨ ॥ వాగ్దేవీ జుషతామిదగ్ం హవిః । చక్షు-

ద్వైవానాఞ్జ్యోతిరమృతై న్యక్తమ్ । అస్య విజ్ఞానాయ బహుధా నిధీయతే । తస్య సుమ్నమశీమహి । మా నో హాసీద్విచక్షణమ్ । ఆయురిన్నః ప్రతీర్యతామ్ । అనన్ధాశ్చక్షుషా వయమ్ । జీవా జ్యోతిరశీమహి । సువర్జ్యోతిరుతామృతమ్ । శ్రోత్రేణ భద్రముత శృణ్వన్తి సత్యమ్ । శ్రోత్రేణ వాచం బహుధోద్యమానామ్ । శ్రోత్రేణ మోదశ్చ మహశ్చ శ్రూయతే । శ్రోత్రేణ సర్వా దిశ ఆ శృణోమి । యేన ప్రాచ్యా ఉత దక్షిణా । ప్రతీచ్యై దిశశ్శృణ్వన్త్యుత్తరాత్ । తదిచ్ఛ్రోత్రం బహుధోద్యమానమ్ । అరాన్న నేమిః పరి సర్వం బభూవ ॥ ౩ ॥ అగ్రియమనపస్ఫురన్తి సత్యగ్ం సప్త చ ॥ ౧ ॥

ఉదేహి వాజిన్యో అప్స్వన్తః । ఇదగ్ం రాష్ట్రమావిశ సూనృతావత్ । యో రోహితో విశ్వమిదఞ్జజాన । స నో రాష్ట్రేషు సుధితాన్దధాతు । రోహాగ్ం రోహగ్ం రోహిత ఆ రురోహ । ప్రజాభిర్వృద్ధిఞ్జనుషాముపస్థమ్ । తాభిస్సగ్ంరబ్ధో అవిదత్షడుర్వీః । గాతుం ప్రపశ్యన్నిహ రాష్ట్రమాహాః । అహార్షీద్రాష్ట్రమిహ రోహితః । మృధో వ్యాస్థదభయన్నో అస్తు ॥ ౪ ॥ అస్మభ్యన్ద్యావాపృథివీ శక్వరీభిః । రాష్ట్రన్దుహాథామిహ రేవతీభిః । విమమర్శ రోహితో విశ్వరూపః । సమాచక్రాణః ప్రరుహో రుహశ్చ । దివఙ్గత్వాయ మహతా మహిమ్నా । వి నో రాష్ట్రమునత్తు పయసా స్వేన । యాస్తే విశస్తపసా సం బభూవుః । గాయత్రీవత్సమను తా స్త ఆఽగుః । తాస్త్వా విశన్తు మహసా స్వేన

సం మాతా పుత్రో అర్థ్యేత్తు రోహితః ॥ ౫ ॥ యూయముగ్రా
మరుతః పృశ్నిమాతరః । ఇన్ద్రేణ సయుజా ప్రమృణీథ శత్రూన్ ।
ఆ వో రోహితో అశృణోదభిద్యవః । త్రిసప్తాసో మరుతస్స్వాదుసం-
ముదః । రోహితో ద్యావాపృథివీ జజాన । తస్మిగ్ంస్తన్తుం పర-
మేష్ఠీ తతాన । తస్మిఞ్ఛ్రియే అజ ఏకపాత్ । అదృగ్ంహద్ద్యా-
వాపృథివీ బలేన । రోహిత్తో ద్యావాపృథివీ అదృగ్ంహత్ । తే-
న సువస్తభితన్తేన నాకః ॥ ౬ ॥ సో అన్తరిక్షే రజసో విమానః ।
తేన దేవాస్సువరన్వవిన్దన్ । సుశేవన్త్వా భానవో దీదివాగ్ం-
సమ్ । సమగ్రాసో జుహ్వో జాతవేదః । ఉక్షన్తి త్వా వాజినమా-
ఘృతేన । సగ్ంసమగ్నే యువసే భోజనాని । అగ్నే శర్ధ మహతే
సౌభగాయ । తవ ద్యుమ్నాన్యుత్తమాని సన్తు । సఞ్జాస్పత్యగ్ం
సుయమమా కృణుష్వ । శత్రూయతామభి తిష్ఠా మహాగ్ంసి ॥ ౭ ॥

అస్త్వేత్తు రోహితో నాకో మహాగ్ంసి ॥ ౨ ॥

పునర్న ఇన్ద్రో మఘవా దదాతు । ధనాని శక్రో ధన్యస్సు-
రాధాః । అర్వాచీనఙ్కృణుతా యాచితో మనః । శ్రుష్టీ నో అ-
స్య హవిషో జుషాణః । యాని నోఽజినన్ధనాని । జహర్థ శూర మ-
న్యునా । ఇన్ద్రానువిన్ద నస్తాని । అనేన హవిషా పునః । ఇన్ద్ర ఆశాభ్యః
పరి । సర్వాభ్యోఽభయఙ్కరత్ ॥ ౮ ॥ జేతా శత్రూన్ విచర్-
షణిః । ఆకూత్యై త్వా కామాయ త్వా సమృధే త్వా । పురోదధే
అమృతత్వాయ జీవసే । ఆకూతిమస్యావసే । కామమస్య సమృద్ధ్యై ।

ఇన్ద్రస్య యుఞ్జతే ధియః । ఆకూతిన్దేవీం మనసః పురో దధే । యజ్ఞస్య మాతా సుహవా మే అస్తు । యదిచ్ఛామి మనసా సకామః । విదేయమేనద్ధృదయే నివిష్టమ్ ॥౯॥ సేదగ్నిరగ్నీగ్ంరత్యేత్యన్యాన్ । యత్ర వాజీ తనయో వీడుపాణిః । సహస్రపాథా అక్షరా సమేతి । ఆశానాన్త్వాఽఽశాపాలేభ్యః । చతుర్భ్యో అమృతేభ్యః । ఇదం భూతస్యాధ్యక్షేభ్యః । విధేమ హవిషా వయమ్ । విశ్వా ఆశా మధునా సగ్ం సృజామి । అనమీవా ఆప ఓషధయో భవన్తు । అయం యజమానో మృధో వ్యస్యతామ్ ॥ ౧౦ ॥ అగృభీతాః పశవస్సన్తు సర్వే । అగ్నిస్సోమో వరుణో మిత్ర ఇన్ద్రః । బృహస్పతిస్సవితా యస్సహస్రీ । పూషా నో గోభిరవసా సరస్వతీ । త్వష్టా రూపాణి సమనక్తు యజ్ఞైః । త్వష్టా రూపాణి దధతీ సరస్వతీ । పూషా భగగ్ం సవితా నో దదాతు । బృహస్పతిర్దదదిన్ద్రస్సహస్రమ్ । మిత్రో దాతా వరుణస్సోమో అగ్నిః ॥ ౧౧ ॥ క్రతన్నివిష్టమస్యతాన్నవ చ ॥ 3 ॥

ఆ నో భర భగమిన్ద్ర ద్యుమన్తమ్ । ని తే దేష్ణస్య ధీమహి ప్రరేకే । ఊర్వ ఇవ పప్రథే కామో అస్మే । తమాపృణా వసుపతే వసూనామ్ । ఇమఙ్కామం మన్దయా గోభిరశ్వైః । చన్ద్రవతా రాధసా పప్రథశ్చ । సువర్యవో మతిభిస్తుభ్యం విప్రాః । ఇన్ద్రాయ వాహః కుశికాసో అక్రన్ । ఇన్ద్రస్య ను వీర్యాణి ప్రవోచమ్ । యాని చకార ప్రథమాని వజ్రీ ॥ ౧౨ ॥ అహన్నహిమన్వపస్తతర్ద । ప్రవక్షణా అభినత్పర్వతానామ్ । అహన్నహిం పర్వతే శిశ్రియాణ-

ణమ్ । త్వష్టాఽస్మై వజ్రగ్ం స్వర్యం తతక్ష । వాశ్రా ఇవ ధేనవస్స్య-
న్దమానాః । అఞ్జస్సముద్రమవ జగ్మురాపః । వృషాయమాణోఽవృ-
ణీత సోమమ్ । త్రికద్రుకేష్వపిబత్సుతస్య । ఆ సాయకం మఘ-
వా దత్త వజ్రమ్ । అహన్నేనం ప్రథమజా మహీనామ్ ॥ ౧౩ ॥ య
దిన్ద్రాహన్ప్రథమజా మహీనామ్ । ఆన్మాయినామమినాః ప్రోత
మాయాః । ఆత్సూర్యఞ్జనయన్ద్యాముషాసమ్ । తాదీత్నా శ-
త్రున్న కిలావివిత్సే । అహన్వృత్రం వృత్రతరం వ్యగ్ంసమ్ ।
ఇన్ద్రో వజ్రేణ మహతా వధేన । స్కన్ధాగ్ంసీవ కులిశేనా వివృ-
క్ణా । అహిశ్శయత ఉపపృక్పృథివ్యాః । అయోద్ధేవ దుర్మద ఆ
హి జుహ్వే । మహావీరన్తువిబాధమృజీషమ్ ॥ ౧౪ ॥ నాతారీరస్య
సమృతిం వధానామ్ । సగ్ం రుజానాః పిపిష ఇన్ద్రశత్రుః । విశ్వో
విహాయా అరతిః । వసుర్దధే హస్తే దక్షిణే । తరణిర్న శిశ్రథత్ ।
శ్రవస్యయా న శిశ్రథత్ । విశ్వస్మా ఇదిషుధ్యసే । దేవత్రా హ-
వ్య మూహిషే । విశ్వస్మా ఇత్సుకృతే వారమృణ్వతి । అగ్నిర్ద్వా-
రా వ్యృణ్వతి ॥ ౧౫ ॥ ఉద్యుజ్జహానో అభి కామమీరయ । ప్ర-
పృఞ్చన్విశ్వా భువనాని పూర్వథా । ఆ కేతునా సుషమిద్ధో యజిష్ఠః ।
కామన్నో అగ్నే అభిహర్య దిగ్భ్యః । జుషాణో హవ్యమమృ-
తేషు దూఢ్యః । ఆ నో రయిం బహులాం గోమతీమిషమ్ । ని ధేహి
యక్షదమృతేషు భూషన్ । అశ్వినా యజ్ఞమాగతమ్ । దాశుషః
పురుదగ్ంససా । పూషా రక్షతు నో రయిమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఇమం యజ్ఞమశ్వినా

వర్ధయన్తా । ఇమాం రయిం యజమానాయ ధత్తమ్ । ఇమాం క్షత్రం-
ప్రక్షితా విశ్వతో నః । పూషా నః పాతు సదమప్రయుచ్ఛన్ । ప్ర
తే మహీ సరస్వతి । సుభగే వాజినీవతి । సత్యవాచే భరే మతిమ్ ।
ఇదన్తే హవ్యం ఘృతవత్సరస్వతి । సత్యవాచే ప్రభరేమా హవీగ్ంషి ।
ఇమాని తే దురితా సౌభగాని । తేభిర్వయగ్ం సుభగాసస్స్యామ
॥ ౧౨ ॥ వజ్ర్యహీనామృజీషం వృత్రఘ్నతి రక్షతు నో రయిగ్ం సౌ-
భగాన్యేకఞ్చ ॥ ౮ ॥

యజ్ఞో రాయో యజ్ఞ ఈశే వసూనామ్ । యజ్ఞస్సస్యానాం-
ముత సుక్షితీనామ్ । యజ్ఞ ఇష్టః పూర్వచిత్తిన్దధాతు । యజ్ఞో బ్ర-
హ్మణ్వాగ్ం అప్యేతు దేవాన్ । అయం యజ్ఞో వర్ధతాం గోభిర-
శ్వైః । ఇయం వేదిస్స్వపత్యా సువీరా । ఇదం బర్హిరతి బర్హిగ్ం-
ష్యన్యా । ఇమం యజ్ఞం విశ్వే అవన్తు దేవాః । భగ ఏవ భగవా-
గ్ం అస్తు దేవాః । తేన వయం భగవన్తస్స్యామ ॥ ౧౩ ॥ ☛ తం-
త్వా భగ సర్వ ఇజ్జోహవీమి । స నో భగ పుర ఏతా భవేహ । భగ ప్రణే-
తర్భగ సత్యరాధః । భగేమాం ధియముదవదదన్నః । భగ ప్రణో జ-
నయ గోభిరశ్వైః । భగ ప్రనృభిర్నృవన్తస్స్యామ । శశ్వతీస్స-
మా ఉపయన్తి లోకాః । శశ్వతీస్సమా ఉపయన్త్యాపః । ఇష్టం
పూర్తగ్ం శశ్వతీనాగ్ం సమానాగ్ం శాశ్వతేన । హవిషేష్ట్వా-
నన్తల్లోకం పరమా రురోహ ॥ ౧౪ ॥ ఇయమేవ సా యా ప్ర-
థమా వ్యౌచ్ఛత్ । సా రూపాణి కురుతే పఞ్చ దేవీ । ద్వే స్వసా-

రా వయతస్తన్త్రిమేతత్ । సనాతనవితతగ్ం షణ్మయూఖమ్ ।
అవాన్యాగ్ంస్తన్తూన్కిరతో ధత్తో అన్యాన్ । నావ పృజ్యాతై న
గమాతై అన్తమ్ । అహో యన్త్వాదవాహాసో అద్య । వృష్టియే వి-
శ్వే మరుతో జనన్తి । అయమయో అగ్నిర్మరుతస్సమిద్ధః । ఏతద్జు-
షధ్వఙ్కవయో యువానః ॥ ౨౦ ॥ ధారావరా మరుతో ధృ-
ష్ణ్వోజసః । మృగా న భీమాస్తవిషేభిరర్చిభిః । అగ్నయో న శు-
శుచానా ఋజీషిణః । భ్రుమిన్ధమన్త ఉపగా అవృణ్వత । వి చక్ర-
మే త్రిర్దేవః । ఆవేధసన్నీలపృష్ఠం బృహన్తమ్ । బృహస్పతిగ్ంస-
దనే సాదయధ్వమ్ । సాదద్యోనిన్దమ ఆదీదివాగ్ంసమ్ । హి-
రణ్యవర్ణమరుషగ్ం సపేమ । సహిశుచిశ్శతపత్రస్సశున్ధ్యూః ॥ ౨౧ ॥
హిరణ్యవాశీరిషిరస్సువర్షాః । బృహస్పతిస్స స్వావేశ ఋష్వః ।
పూరూపఖభ్య ఆసుతిఙ్కరిష్ఠః । పూషణగ్ం స్తవప్రితే వయమ్ ।
నరిష్యేమ కదాచన । స్తోతారస్త ఇహస్మసి । యాస్తే పూషన్నా
వో అన్తస్సముద్రే । హిరణ్యయీరన్తరిక్షే చరన్తి । యాభి-
ర్యాసిదూత్యాగ్ం సూర్యస్య । కామేన కృతశ్రవ ఇచ్ఛమానః ॥ ౨౨ ॥
అరణ్యాన్యరణ్యాన్యసౌ । యా ప్రేవ నశ్యసి । కథా గ్రామ-
న్నపృచ్ఛసి । నత్వాభీరివవిన్దతీ౩ । వృషారవాయవదతే । యదు-
పావతిచిచ్చికః । ఆఘాటీభిరివధావయన్ । అరణ్యానిర్మహీయ-
తే । ఉతగావ ఇవాదన్ । ఉతో వేశ్మేవదృశ్యతే ॥ ౨౩ ॥ ఉ-
తో అరణ్యానిస్సాయమ్ । శకటీరివ సర్జతి । గామఙ్గైష ఆహ్వయ-
తి । దార్వఙ్గైష ఉపావధీత్ । వసన్నరణ్యాన్యాగ్ం సాయమ్ ।

ఆక్రుక్షదితి మన్యతే । న వా అరణ్యానిర్హన్తి । అన్యశ్చేన్నాభిగచ్ఛతి । స్వాదోః ఫలస్య జగ్ధ్వా । యత్ర కామం ని పద్యతే । ఆఞ్జనగన్ధిగ్ం సురభిమ్ । బహ్వన్నామకృషీవలామ్ । ప్రాహం మృగాణాం మాతరమ్ । అరణ్యానీమశగ్ంసిషమ్ ॥ ౨౪॥ ప్యామద్యద్గోహాయుపాసస్యాధ్యార్దిచ్ఛమానో దృశ్యతై నిపద్యతే చత్వారి చ ॥ ౫ ॥

వార్త్రహత్యాయ శవసే । పృతనాషాహ్యాయ చ । ఇన్ద్ర త్వా వర్తయామసి । సుబ్రహ్మాణం వీరవన్తం బృహన్తమ్ । ఉరుంగభీరం పృథుబుధ్నమిన్ద్ర । శ్రుతర్షిముగ్రమభిమాతిషాహమ్ । అస్మభ్యం చిత్రం వృషణగ్ం రయిం దాః । క్షేత్రియై త్వా నిర్‌ఋత్యై త్వా । ద్రుహో ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాత్ । అనాగసం బ్రహ్మణే త్వా కరోమి ॥ ౨౫॥ శివే తే ద్యావాపృథివీ ఉభే ఇమే । శం తే అగ్నిః సహాద్భిరస్తు । శం ద్యావాపృథివీ సహౌషధీభిః । శమన్తరిక్షగ్ం సహ వాతేన తే । శం తే చతస్రః ప్రదిశో భవన్తు । యా దైవీశ్చతస్రః ప్రదిశః । వాతపత్నీరభి సూర్యో విచష్టే । తాసాం త్వా జరస ఆదధామి । ప్ర యక్ష్మ ఏతు నిర్‌ఋతిం పరాచైః । అమోచి యక్ష్మాద్దురితాదవర్త్యై ॥ ౨౬॥ ద్రుహః పాశాన్నిర్‌ఋత్యై చోదమోచి । అహా అవర్తిమవిదత్స్యోనమ్ । అప్యభూద్భద్రే సుకృతస్య లోకే । సూర్యమృతం తమసో గ్రాహ్యా యత్ । దేవా అముఞ్చన్నసృజన్వ్యేనసః । ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్జామిశగ్ంసాత్ । ద్రుహో ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాత్ । బృహస్పతే యువమిన్ద్రశ్చ వస్వః । దివ్యస్యేశాథే ఉత పార్థివస్య । ధత్తగ్ం రయిగ్ం స్తువతే కీరయే చిత్ ॥ ౨౭॥ యూయం పాత స్వస్తిభిస్స-

దానః । దైవ్యాయుధమిన్ద్రమాజోహువానాః । విశ్వావృధమభి యే రక్షమాణాః । యే సహాతా దీర్ఘమధ్వానమాయన్ । అనన్తమర్థమవర్త్స్యమానాః । యత్తే సుజాతే హిమవత్సు భేషజమ్ । మయోభూశ్శన్తమా యద్వృదోఽసి । తతో నో దేహి సీబలే । అదో గిరిభ్యో అధి యత్ప్రధావసి । సగ్ం శోభమానా కన్యేవ శుభ్రే ॥ ౨౮ ॥ తాం త్వా ముద్గలా హవిషా వర్ధయన్తి । సా నస్సీబలే రయిమాభాజయేహ । పూర్వం దేవా అపరేణానుపశ్యఞ్జన్మభిః । జన్మాన్యవరైః పరూగ్ంషి । వేదాని దేవా అయమస్మీతి మామ్ । అహగ్ం హిత్వా శరీరం జరసః పరస్తాత్ । ప్రాణాపానౌ చక్షుశ్శ్రోత్రమ్ । వాచం మనసి సంభృతామ్ । హిత్వా శరీరం జరసః పరస్తాత్ । ఆభూతిం భూతిం వయమశ్నవామహై । ఇమా అస్వవతా ఉషసో యాః ప్రథమా వ్యుచ్ఛన్ । తా దేవ్యః కుర్వతే పఞ్చరూపా । శశ్వతీర్నావపృఞ్జన్తి । న గమన్త్యన్తమ్ ॥ ౨౯ ॥

క్షరన్త్యా వర్ధయేచ్ఛుభ్రేఽశ్నవామహై చత్వారి చ ॥ ౬ ॥

వసూనాం త్వాఽధీతేన । రుద్రాణామూర్మ్యా । ఆదిత్యానాం తేజసా । విశ్వేషాం దేవానాం క్రతునా । మరుతామేమ్నా జుహోమి స్వాహా । అభిభూతిరహమాగమమ్ । ఇన్ద్రసఖా స్వాయుధః । ఆస్వాశాసు దుష్షహః । ఇదం వర్చో అగ్నినా దత్తమాగాత్ । యశో భర్గస్సహ ఓజో బలం చ ॥ ౩౦ ॥ దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ । ప్రతిగృహ్ణామి మహతే వీర్యాయ । ఆ-

యురసి విశ్వాయురసి । సర్వాయురసి సర్వమాయురసి । సర్వం
మ ఆయుర్భూయాత్ । సర్వమాయుర్గేషమ్ । భూర్భువస్సువః ।
అగ్నిర్ధర్మేణాన్నాదః । మృత్యుర్ధర్మేణాన్నపతిః । బ్రహ్మ క్ష-
త్రగ్గ్ం స్వాహా ॥ ౩౧ ॥ ప్రజాపతిః ప్రణేతా । బృహస్పతిః పు-
ర ఏతా । యమః పన్థాః । చన్ద్రమాః పునర్వసుస్స్వాహా । అగ్ని-
రన్నాదోఽన్నపతిః । అన్నాద్యమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదా-
తు స్వాహా । సోమో రాజా రాజపతిః । రాజ్యమస్మిన్ యజ్ఞే య-
జమానాయ దదాతు స్వాహా । వరుణస్సమ్రాట్సమ్రాట్పతిః । సా-
మ్రాజ్యమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా ॥ ౩౨ ॥
మిత్రః క్షత్రం క్షత్రపతిః । క్షత్రమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ ద-
దాతు స్వాహా । ఇన్ద్రో బలం బలపతిః । బలమస్మిన్ యజ్ఞే యజ-
మానాయ దదాతు స్వాహా । బృహస్పతిర్బ్రహ్మ బ్రహ్మపతిః । బ్ర-
హ్మాస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా । సవితా రాష్ట్ర-
గ్ం రాష్ట్రపతిః । రాష్ట్రమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు
స్వాహా । పూషా విశాం విట్పతిః । విశమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానా-
య దదాతు స్వాహా । సరస్వతీ పుష్టిః పుష్టిపత్నీ । పుష్టిమస్మిన్
యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా । త్వష్టా పశూనాం మిథు-
నానాగ్ం రూపకృద్రూపపతిః । రూపేణాస్మిన్ యజ్ఞే యజమా-
నాయ పశూన్దదాతు స్వాహా ॥ ౩౩ ॥ చ స్వాహా సామ్రా-
జ్యమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా విశమస్మిన్ య-
జ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా చత్వారి చ ॥ ౭ ॥

అగ్నిస్స్వామీ వరుణో మిత్ర ఇన్ద్రో బృహస్పతిస్సవితా పూషా సరస్వతీ త్వష్టా దశ ॥

స ఈం పాహి య ఋజీషీ తరుత్రః । యశ్శిప్రవాన్వృషభో యో మతీనామ్ । యో గోత్రభిద్వజ్రభృద్యో హరిష్ఠాః । స ఇన్ద్ర చిత్రాగ్ం అభి తృన్ధి వాజాన్ । ఆ తే శుష్మో వృషభ ఏతు పశ్చాత్ । ఓత్తరాదధరాగాపురస్తాత్ । ఆవిశ్వతో అభి సమేత్వర్వాఙ్ । ఇన్ద్ర ద్యుమ్నగ్ం సువర్వద్ధేహ్యస్మే । ప్రోష్వస్మై పురోరథమ్ । ఇన్ద్రాయ శూషమర్చత ॥ ౩౪ ॥ అభీకే చిదులోకకృత్ । సఙ్గే సమత్సు వృత్రహా । అస్మాకం బోధి చోదితా । నభన్తామన్యకేషామ్ । జ్యాకా అధి ధన్వసు । ఇన్ద్రం వయగ్ం శునాసీరమ్ । అస్మిన్యజ్ఞే హవామహే । ఆ వాజైరుప నో గమత్ । ఇన్ద్రాయ శునాసీరాయ । స్రుచా జుహుత నో హవిః ॥ ౩౫ ॥ జుషతాం ప్రతిమేధిరః । ప్ర హవ్యాని ఘృతవన్త్యస్మై । హర్యశ్వాయ భరతా సజోషాః । ఇన్ద్రర్తుభిర్బ్రహ్మణా వావృధానః । శునాసీరీ హవిరిదం జుషస్వ । వయస్సుపర్ణా ఉపసేదురిన్ద్రమ్ । ప్రియమేధా ఋషయో నాధమానాః । అప ధ్వాన్తమూర్ణుహి పూర్ధి చక్షుః । ముముగ్ధ్యస్మాన్నిధయేఽవ బద్ధాన్ । బృహదిన్ద్రాయ గాయత ॥ ౩౬ ॥ మరుతో వృత్రహన్తమమ్ । యేన జ్యోతిరజనయన్నృతావృధః । దేవం దేవాయ జాగృవి । కాద్రిహైకాః క ఇమే పతఙ్గాః । మాన్థాలాః పరిమాపతన్తి । అనావృతైనాన్ప్రధమన్తు దేవాః । సౌపర్ణం చక్షు-

స్తనువా విధేయ । ఏవావన్దస్వ వరుణం బృహన్తమ్ । నమస్యాధీర-
మమృతస్య గోపామ్ । స నశ్శర్మ త్రివరూథం వియగ్ంసత్ ॥ ౩౭ ॥
యూయం పాతస్వస్తిభిస్సదా నః । నాకే సుపర్ణముప యత్పతన్త-
మ్ । హృదా వేనన్తో అభ్యచక్షత త్వా । హిరణ్యపక్షం వరుణస్య దూ-
తమ్ । యమస్య యోనౌ శకునం భురణ్యుమ్ । శం నో దేవీరభిష్ట-
యే । ఆపో భవన్తు పీతయే । శంయోరభిస్రవన్తు నః । ఈశానా
వార్యాణామ్ । క్షయన్తీశ్చర్షణీనామ్ ॥ ౩౮ ॥ అపో యా-
చామి భేషజమ్ । అప్సు మే సోమో అబ్రవీత్ । అన్తర్విశ్వాని భేష-
జా । అగ్నించ విశ్వశమ్భువమ్ । ఆపశ్చ విశ్వభేషజీః । యదద్య-
ప్సు తే సరస్వతి । గోష్వశ్వేషు యన్మధు । తేన మే వాజినీవతి । ము-
ఖమఙ్గ్ధి సరస్వతి । యా సరస్వతీ వైశమ్భల్యా ॥ ౩౯ ॥ తస్యాం
మే రాస్వ । తస్యాస్తే భక్షీయ । తస్యాస్తే భూయిష్ఠభాజో భూ-
యాస్మ । అహం త్వదస్మి మదసి త్వమేతత్ । మమాసి యోనిస్త-
వ యోనిరస్మి । మమైవ సన్వహ హవ్యాన్యగ్నే । పుత్రః పిత్రే లో-
కకృజ్జాతవేదః । ఇహైవ సన్తత్ర సన్తం త్వాఽగ్నే । ప్రాణేన
వాచా మనసా బిభర్మి । తిరో మా సన్తమాయుర్మా ప్రహాసీత్ ॥ ౪౦ ॥
జ్యోతిషా త్వా వైశ్వానరేణోపతిష్ఠే । అయం తే యోనిరృత్వి-
యః । యతో జాతో అరోచథాః । తం జానన్నగ్న ఆరోహ । అ-
థా నో వర్ధయా రయిమ్ । యా తే అగ్నే యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యా-
రోహాత్మాఽఽత్మానమ్ । అచ్ఛా వసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యా పురూ-
ణి । యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞమాసీద స్వాం యోనిమ్ । జాతవేదో భు-

వ ఆజాయమాన స్సతుఁయ ఏహి । ఉపావరోహ జాత వేదః పునస్త్వమ్॥
౪౧ ॥ దేవేభ్యో హవ్యం వహ నః ప్రజానన్ । ఆయుః ప్రజాగ్ం
రయిమస్మాసు ధేహి । అజస్రోదీదిహినో దురోణే । తమిన్ద్రం జోహవీమి
మఘవానముగ్రమ్ । సత్రాదధానమప్రతిష్కుతగ్ం శవాగ్ంసి ।
మగ్ంహిష్ఠో గీర్భిరాచ యజ్ఞియోఽవవర్తత్ । రాయేనో విశ్వాసుప-
థా కృణోతువజ్రీ । త్రికద్రుకేషు మహిషో యవాశిరం తువిశుష్మ-
స్తృపత్ । సోమమపిబద్విష్ణునా సుతం యథాఽవశత్ । స ఈంమ-
మాదమహి కర్మకర్తవే మహాముయమ్ ॥ ౪౨ ॥ సైనగ్ం స-
శ్చద్దేవం దేవస్సత్యమిన్దుగ్ం సత్య ఇన్ద్రః । విదద్యతీ సరమారు-
గ్ణమద్రేః । మహి పాథఃపూర్వ్యగ్ం సధ్రియక్కః । అగ్రంన-
యత్సుపద్యక్షరాణామ్ । అచ్ఛారవం ప్రథమా జానతీగాత్ । వి-
దద్గవ్యగ్ం సరమా దృఢమూర్వమ్ । యేనానుకంమానుషీభోజతే
విట్ । ఆయేవిశ్వాస్వపత్యానిచక్రుః । కృణ్వానాసో అమృత-
త్వాయగాతుమ్ । త్వంనృభి నృపతే దేవహూతౌ ॥ ౪౩ ॥
భూరీణివృత్రాహర్యశ్వహగ్ంసి । త్వన్నిదస్యూగ్ఞ్ఛుమురిమ్ । ధు-
నించా స్వాపయోద్దభీతయే సుహన్తు । ఏవాపాహి ప్రత్నథామన్ద-
తుత్వా । శ్రుధిబ్రహ్మ వావృధస్వోతగీర్భిః । ఆవిస్సూర్యం కృ
ణుహిపీపిహీషః । జహి శత్రూగ్ంరభిగా ఇన్ద్ర తృన్ధి । అగ్నే
బాధస్వ విమృధోనుదస్వ । అపామీవా అపరక్షాగ్ంసిసేధ । అ-
స్మాథ్సముద్రాద్బృహతో దివో నః ॥ ౪౪ ॥ అపాంభూమాన-
ముపనస్సృజేహ । యజ్ఞప్రతితిష్ఠ సుమతౌ సుశేవాఆత్వా । వసూ-

పురుధావిశన్తు । దీర్ఘమాయుర్యజమానాయ కృణ్వన్ । అథామృతేన జరితారమఙ్గ్ధి । ఇన్ద్రశ్శునావద్వితనోతి సీరమ్ । సంవథ్సరస్య ప్రతిమాణమేతత్ । అర్కస్య జ్యోతిస్తదిదాస జ్యేష్ఠమ్ । సంవథ్సరగ్ం శునవథ్సీరమేతత్ । ఇన్ద్రస్య రాధః ప్రయతం పురుత్మనా । తదర్కరూపం విమిమానమేతి । ద్వాదశారే ప్రతితిష్ఠతీద్వృషా । అశ్వాయన్తో గవ్యన్తో వాజయన్తః । హవామహేత్వోపగన్తవా ఉ । ఆభూషన్తస్త్వా సుమతౌ నవాయామ్ । వయమిన్ద్ర త్వా శునగ్ం హువేమ ॥ ౮౫ ॥

అర్చత్త ప్రావిగాయత యగ్ంసచ్ఛన్దస్సేనాం వైశమ్భల్యా హాస్నీత్వమురుం దైవఘాతౌ నస్త్మనా షట్చ ॥ ౮ ॥

ప్రాణదుదేహి పునరానో భరయజ్ఞోద్దాయో వార్త్రహత్యాయ వసూనాగ్ం సతుంపాహ్యష్టౌ ॥ ౮ ॥

ప్రాణోరక్షత్యగృభీతా ధారావరామరుతో దీర్ఘాయుత్వాయ జ్యోతిషాత్త్వా పఞ్చ చత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౮౫ ॥

హరిః ఓమ్

షష్ఠప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ స్వాద్వీం త్వాస్వాదునా । తీవ్రాం తీవ్రేణ । అమృతామమృతేన । మధుమతీం మధుమతా । సృజామిసగ్ంసోమేన । సోమోఽస్యశ్విభ్యాం పచ్యస్వ । సరస్వత్యైపచ్యస్వ । ఇన్ద్రా-

పురుధావిశన్తు । దీర్ఘమాయుర్యజమానాయ కృణ్వన్ । అథామృతేన జరితారమఙ్గ్ధి । ఇన్ద్రశ్శునావద్వితనోతి సీరమ్ । సంవత్సరస్య ప్రతిమాణమేతత్ । అర్కస్య జ్యోతిస్తదిదాస జ్యేష్ఠమ్ । సంవత్సరగ్ం శునవత్సీరమేతత్ । ఇన్ద్రస్య రాధః ప్రయతం పురుత్మనా । తదర్కరూపం విమిమానమేతి । ద్వాదశారైప్రతిష్ఠితీద్వృషా । అశ్వాయన్తో గవ్యన్తో వాజయన్తః । హవామహే త్వోపగన్తవా ఉ । ఆభూషన్తస్త్వా సుమతౌ నవాయామ్ । వయమిన్ద్ర త్వా శునగ్ం హువేమ ॥ ౭౫ ॥

అర్చత్ర హావిగ్ణాయత యఙ్సచ్ఛన్దసాం వైశమ్యలా పాణిత్వమురుం దైవపాతౌ నస్త్మనా షట్చ ॥ ౮ ॥

ప్రాణదేహి పునరాన్ భరయజ్ఞో ఇతాయో వా ర్తిహా త్వాయ వసూనాగ్ం పతఞుపాహ్యష్టౌ ॥ ౮ ॥

ప్రాణో రక్షత్యగృభీతా ధారావరామరుతో దీర్ఘాయుత్వాయ జ్యోతిషాత్వా పఞ్చ చత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౭౫ ॥

హరిః ఓమ్

షష్ఠప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ స్వాద్వీం త్వా స్వాదునా । తీవ్రాం తీవ్రేణ । అమృతామమృతేన ।మధుమతీం మధుమతా । సృజామిసగ్ంసోమేన । సోమోఽస్యశ్విభ్యాం పచ్యస్వ । సరస్వత్యై పచ్యస్వ । ఇన్ద్రా-

యస్సుత్రామ్ణే వచ్యస్వ । పరీతో షిఞ్చతా సుతమ్ । సోమో య ఉత్త-
మగ్ం హవిః ॥ ౧ ॥ దధన్వా యో నర్యో అప్స్వన్తరా । సుషావ సో-
మమద్రిభిః । పునాతు తే పరిస్రుతమ్ । సోమగ్ం సూర్యస్య దుహితా ।
వారేణ శశ్వతా తనా । వాయుః పూతః పవిత్రేణ । ప్రాఙ్సోమో అతి-
ద్రుతః । ఇన్ద్రస్య యుజ్యస్సఖా । వాయుః పూతః పవిత్రేణ । ప్రత్య-
ఙ్సోమో అతిద్రుతః ॥ ౨ ॥ ఇన్ద్రస్య యుజ్యస్సఖా । బ్రహ్మక్షత్రం
పవతే తేజ ఇన్ద్రియమ్ । సురయా సోమస్సుత ఆసుతో మదాయ ।
శుక్రేణ దేవ దేవతాః పిపృగ్ధి । రసేనాన్నం యజమానాయ ధేహి । కువి-
దఙ్గ యవమన్తో యవం చిత్ । యథా దాన్త్యనుపూర్వం వియూయ ।
ఇహేహైషాం కృణుత భోజనాని । యే బర్హిషో నమోవృక్తిం న జగ్ముః ।
ఉపయామగృహీతోఽస్యశ్విభ్యాం త్వా జుష్టం గృహ్ణామి ॥ ౩ ॥
సరస్వత్యై త్వేన్ద్రాయ సుత్రామ్ణే । ఏష తే యోనిస్తేజసే త్వా । వీర్యా-
య త్వా బలాయ త్వా । తేజోఽసి తేజో మయి ధేహి । వీర్యమసి వీర్యం
మయి ధేహి । బలమసి బలం మయి ధేహి । నానా హి వాం దేవహిత-
గ్ం సదః కృతమ్ । మా సగ్ంసృక్షాథాం పరమే వ్యోమన్ ।
సురా త్వమసి శుష్మిణీ సోమ ఏషః । మా మా హిగ్ంసీస్స్వాం యోని-
మావిశన్ ॥ ౪ ॥ ఉపయామగృహీతోఽస్యాశ్వినం తేజః । సారస్వ-
తం వీర్యమ్ । ఐన్ద్రం బలమ్ । ఏష తే యోనిర్మోదాయ త్వా । ఆన-
న్దాయ త్వా మహసే త్వా । ఓజోఽస్యోజో మయి ధేహి । మన్యురసి మ-
న్యుం మయి ధేహి । మహోఽసి మహో మయి ధేహి । సహోఽసి సహో
మయి ధేహి । యా వ్యాఘ్రం విషూచికా । ఉభౌ వృకం చ రక్షతి । శ్యే-

వం పత్త్రిణగ్ం శిగ్ంహమ్ । సీమం పాత్ర్యగ్ంహసః । సంపృచస్థ సంమా భద్రేణపృఙ్క్త । విపృచస్థ విమా పాప్మనాపృఙ్క్త ॥౪॥ హవిః ప్రత్యక్షసోమో అతిద్రుతో గృహ్ణామ్యాశ్విసనృషభాచిక్షాపశ్చ చ ॥౫॥

సోమో రాజాఽమృతగ్ం సుతః । ఋజీషేణాజహాన్మృత్యుమ్ । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ । విపానగ్ం శుక్రమన్ధసః । ఇన్ద్రస్యేన్ద్రియమ్ । ఇదం పయోఽమృతం మధు । సోమమద్భ్యో వ్యపిబత్ । ఛన్దసా హగ్ంసశ్శుచిషత్ । ఋతేనసత్యమిన్ద్రియమ్ । అద్భ్యః క్షీరం వ్యపిబత్ ॥౬॥ క్రుఙ్ఙాఙ్గిరసాధియా । ఋతేనసత్యమిన్ద్రియమ్ । అన్నాత్పరిస్రుతో రసమ్ । బ్రహ్మణా వ్యపిబత్ క్షత్రమ్ । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ । రేతో మూత్రం విజహాతి । యోనిం ప్రవిశదిన్ద్రియమ్ । గర్భో జరాయుణాఽఽవృతః । ఉల్బం జహాతి జన్మనా । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ ॥౭॥ వేదేన రూపే వ్యకరోత్ । సతాసతీ ప్రజాపతిః । ఋతేనసత్యమిన్ద్రియమ్ । సోమేన సోమం వ్యపిబత్ । సుతాసుతౌ ప్రజాపతిః । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ । దృష్ట్వా రూపే వ్యాకరోత్ । సత్యానృతే ప్రజాపతిః । అశ్రద్ధామనృతేఽదధాత్ । శ్రద్ధాగ్ం సత్యే ప్రజాపతిః । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ । దృష్ట్వా పరిస్రుతో రసమ్ । శుక్రేణ శుక్రం వ్యపిబత్ । పయస్సోమం ప్రజాపతిః । ఋతేన సత్యమిన్ద్రియమ్ । విపానగ్ం శుక్రమన్ధసః । ఇన్ద్రస్యేన్ద్రియమ్ । ఇదం పయోఽమృతం మధు ॥౮॥ అద్భ్యః క్షీరం వ్యపిబజ్జన్మ న తేన సత్యమి-

స్త్రియగ్గ్ం శ్రీద్ధాగ్ం సత్యే ప్రజాపతిర్ధృష్టాచ ॥ ౭ ॥
సురావన్తం బర్హిషదగ్ం సువీరమ్ । యజ్ఞగ్ం హిన్వన్తి మహిషా నమోభిః । దధానాస్సోమన్దివిదేవతాసు । మదేమేన్ద్రం యజమానాస్స్వర్కాః । యస్తేరసస్సమ్భృతఓషధీషు । సోమస్య శుష్మస్సురయా సుతస్య । తేనజిన్వయజమానం మదేన । సరస్వతీమశ్వినావిన్ద్రమగ్నిమ్ । యమశ్వినా నముచేరాసురాదధి । సరస్వత్యసనోదిన్ద్రియాయ ॥ ౮ ॥ ఇమన్తగ్ం శుక్రం మధుమన్తమిన్దుమ్ । సోమగ్ం రాజానమిహ భక్షయామి । యదత్రరిప్తగ్ం రసినస్సుతస్య । యదిన్ద్రో అపిబచ్ఛచీభిః । అహన్తదస్య మనసా శివేన । సోమగ్ం రాజానమిహ భక్షయామి । పితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధా నమః । పితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధా నమః । ప్రపితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః । అక్షన్పితరః ॥ ౧౦ ॥ అమీమదన్త పితరః । అతీతృపన్తపితరః । అమీమృజన్తపితరః । పితరశ్శున్ధధ్వమ్ । పునన్తుమాపితరస్సోమ్యాసః । పునన్తుమాపితామహాః । పునన్తుప్రపితామహాః । పవిత్రేణశతాయుషా । పునన్తుమాపితామహాః । పునన్తుప్రపితామహాః ॥ ౧౧ ॥ పవిత్రేణశతాయుషా । విశ్వమాయుర్వ్యశ్నవై । అగ్నఆయూగ్ంషిపవసేఽగ్నేపవస్వ । పవమానస్సువర్జనః పునన్తుమాదేవజనాః । జాతవేదః పవిత్రవద్యత్తేపవిత్రమర్చిషి । ఉభాభ్యాన్దేవసవితర్వైశ్వదేవీ పునతీ । యే సమానాస్సమనసః । పితరోయమరాజ్యే । తేషాల్లోకస్స్వధానమః । యజ్ఞో దేవేషుకల్పతామ్ ॥ ౧౨ ॥ యేసజాతాస్సమనసః । జీవాజీవేషుమామ-

కాః । తేషాగ్ంశ్రీర్మయి కల్పతామ్ । అస్మిల్లోఁకే శతగ్ంసమాః ।
ద్వేసృతీ అశృణవం పితౄణామ్ । అహన్దేవానాముతమర్త్యానామ్ ।
యాభ్యామిదవిశ్వమేజత్సమేతి । యదన్తరాపితరం మాతరఞ్చ ।
ఇదగ్ం హవిః ప్రజననం మే అస్తు । దశవీరగ్ం సర్వగణగ్ం స్వస్త-
యే । ఆత్మసని ప్రజాసని । పశుసన్యభయసనిలోకసని । అగ్నిః ప్రజాం
బహులాం మే కరోతు । అన్నంపయోరేతోఽస్మాసుధత్త । రాయ-
స్పోషమిషమూర్జమస్మాసు దీధరత్స్వాహా ॥ ౧౩ ॥

ఇన్ద్రియాయుపితరశ్శృతాయుషా పునన్తు మాపితామహాః పున-
న్తు ప్రపితామహాః కల్పతాగ్ంస్స్వస్తయేపశ్చచ ॥ 3 ॥

సీసేన తన్త్రం మనసా మనీషిణః । ఊర్ణాసూత్రేణక-
వయో వయన్తి । అశ్వినా యజ్ఞగ్ం సవితా సరస్వతీ । ఇన్ద్రస్య
రూపం వరుణోభిషజ్యన్ । తదస్య రూపమమృతగ్ం శచీభిః ।
తిస్రోదధుర్దేవతాస్సగ్ంరరాణాః । లోమాని శష్పైర్బహు-
ధానతోక్మభిః । త్వగస్యమాగ్ంసమభవన్నలాజాః । తదశ్వి-
నా భిషజా రుద్రవర్తనీ । సరస్వతీ వయతి పేశో అన్తరః ॥ ౧౪ ॥
అస్థి మజ్జానం మాసరైః । కారోతరేణ దధతో గవాన్త్వచి ।
సరస్వతీ మనసా పేశలంవసు । నాసత్యాభ్యాం వయతి దర్శత-
వపుః । రసం పరిస్రుతా నరోహితమ్ । నగ్నహుర్ధీరస్తసరన్న
వేమ । పయసా శుక్రమమృతజ్జనిత్రమ్ । సురయామూత్రాజ్జ-
నయన్తి రేతః । అపామతిన్దుర్మతింబాధమానాః । ఊవధ్య-
వాతగ్ం సబ్వన్తదారాత్ ॥ ౧౫ ॥ ఇన్ద్రస్సుత్రామా హృ-

దయేన ప్రత్యమ్ । పురోడాశేన సవితా జజాన । యకృత్క్లోమా-
నం వరుణో భిషజ్యన్ । మతస్నే వాయవ్యైర్న మినాతి పిత్తమ్ ।
ఆన్త్రాణి స్థాలీ మధుపిన్వమానా । గుదా పాత్రాణి సుదుఘా న
ధేనుః । శ్యేనస్య పత్త్రన్న ప్లీహా శచీభిః । ఆసన్దీనాభిరుదరన్న
మాతా । కుమ్భో వనిష్ఠుర్జనితా శచీభిః । యస్మిన్నగ్రే యో-
న్యాంగర్భో అన్తః ॥ ౧౮ ॥ ప్లాశిర్వ్యక్తశ్శతధార ఉత్సః ।
దుహే న కుమ్భీగ్ం స్వధాం పితృభ్యః । ముఖగ్ం సదస్య శిర ఇ-
త్సదేన । జిహ్వా పవిత్రమశ్వినా సగ్ం సరస్వతీ । చప్పన్న పా-
యుర్భిషగస్య వాలః । వస్తిర్న శేపో హరసా తరస్వీ । అశ్విభ్యా-
ఞ్చక్షురమృతఙ్గ్రహాభ్యామ్ । ఛాగేన తేజో హవిషా శృతేన ।
పక్ష్మాణి గోధూమైః § కువలైరుతాని । పేశో న శుక్లమసితం వసా-
తే ॥ ౧౯ ॥ అవిర్న మేషో నసి వీర్యాయ । ప్రాణస్య పన్థా
అమృతో గ్రహాభ్యామ్ । సరస్వత్యుపవాకైర్వ్యానమ్ । నస్యా-
ని బర్హిర్బదరైర్జజాన । ఇన్ద్రస్య రూపమృషభో బలాయ । క-
ర్ణాభ్యాగ్ం శ్రోత్రమమృతఙ్గ్రహాభ్యామ్ । యవాన బర్హి-
ర్భ్రువి కేసరాణి । కర్కన్ధు జజ్ఞే మధుసారఘం ముఖాత్ । ఆత్మ-
న్నుపస్థే న వృకస్య లోమ । ముఖే శ్మశ్రూణి న వ్యాఘ్రలోమ-
మ్ ॥ ౨౦ ॥ కేశా న శీర్షన్యశసే శ్రియై శిఖా । సిగ్ంహ-
స్య లోమ త్విషిరిన్ద్రియాణి । అఙ్గాన్యాత్మన్భిషజా తదశ్వినా ।

---

§ కువలైర్ఖుతాస ఇతి భాష్యసంమతః పాఠః

ఆత్మన్నుపస్థే న వృకస్య లోమ ముఖే శ్మశ్రూణి న వ్యాఘ్రలోమ। కేశా న శీర్షన్ యశసే శ్రియై శిఖా సింహస్య లోమ త్విషిరిన్ద్రియాణి ... ఆత్మానముపస్థమధాత్సరస్వతీ । ఇన్ద్రస్య రూపగ్ం శతమానమాయుః । చన్ద్రేణ జ్యోతిరమృతం దధానా । సరస్వతీ యోనాద్గర్భమన్తః । అశ్విభ్యాం పత్నీ సుకృతం బిభర్తి । అపాగ్ం రసేన వరుణో న సామ్నా । ఇన్ద్రగ్ం శ్రియై జనయన్నప్సు రాజా । తేజః పశూనాగ్ం హవిరిన్ద్రియావత్ । పరిస్రుతా పయసా సారఘం మధు । అశ్విభ్యాం దుగ్ధం భిషజా సరస్వత్యా సుతాసుతాభ్యామ్ । అమృతః సోమ ఇన్దుః ॥ ౧౯ ॥ అన్తర ఆరాదన్తర్వసా తే వ్యాఘ్రలోమగ్ం రాజా చత్వారి చ ॥ ౪ ॥

మిత్రోఽసి వరుణోఽసి । సమహం విశ్వైర్దేవైః । క్షత్రస్య నాభిరసి । క్షత్రస్య యోనిరసి । స్యోనామాసీద । సుషదామాసీద । మా త్వా హిగ్ంసీత్ । మా మా హిగ్ంసీత్ । నిషసాద ధృతవ్రతో వరుణః । పస్త్యాస్వా ॥ ౨౦ ॥ సామ్రాజ్యాయ సుక్రతుః । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే । అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యామ్ । అశ్వినోర్భైషజ్యేన । తేజసే బ్రహ్మవర్చసాయాభిషిఞ్చామి । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే । అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యామ్ । సరస్వత్యై భైషజ్యేన ॥ ౨౧ ॥ వీర్యాయాన్నాద్యాయాభిషిఞ్చామి । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే । అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యామ్ । ఇన్ద్రస్యేన్ద్రియేణ । శ్రియై యశసే బలాయాభిషిఞ్చామి । కోఽసి కతమోఽసి । కస్మై త్వా కాయ త్వా । సుశ్లోకా ౪ సుమఙ్గలా ౪ సత్యరాజా 3 న్ । శిరో మే శ్రీః ।

॥ ౨౨ ॥ యశో॒ ముఖ॑మ్ । త్విషిః॒ కేశా॑శ్చ॒ శ్మశ్రూ॑ణి । రాజా॑మే ప్రా॒ణో᳚ఽమృత॑మ్ । స॒మ్రాట్చక్షుః॑ । వి॒రాట్ఛ్రోత్ర॑మ్ । జి॒హ్వా మే॑ భ॒ద్రమ్ । వాఙ్మహః॑ । మనో॑ మ॒న్యుః । స్వ॒రాడ్భామః॑ । మోదాః॑ ప్ర॒మో॒దా అ॒ఙ్గుళీ॒రఙ్గా॑ని ॥ ౨౩ ॥ చి॒త్తం మే॒ సహః॑ । బా॒హూ మే॒ బల॑మిన్ద్రి॒యమ్ । హస్తౌ॑ మే॒ కర్మ॑ వీ॒ర్య॑మ్ । ఆ॒త్మా క్ష॒త్రమురో॒ మమ॑ । పృ॒ష్టీర్మే॑ రా॒ష్ట్రముద॑ర॒మగ్ంసౌ᳚ । గ్రీ॒వాశ్చ॒ శ్రోణీ᳚ । ఊ॒రూ అ॑ర॒త్నీ జాను॑నీ । విశో॒ మేఽఙ్గా॑ని స॒ర్వతః॑ । నాభి॑ర్మే చి॒త్తం వి॒జ్ఞా॒నమ్ । పా॒యుర్మే॑ఽప॒చితి॑ర్భ॒సత్ ॥ ౨౪ ॥ ఆ॒న॒న్ద॒న॒న్దావా॒ణ్డౌ మే᳚ । భగ॒స్సౌభా॑గ్యం॒ పసః॑ । జఙ్ఘా᳚భ్యాం ప॒ద్భ్యాం ధర్మో॑ఽస్మి । వి॒శి రాజా॒ ప్రతి॑ష్ఠితః । ప్రతి॑ క్ష॒త్రే ప్రతి॑తిష్ఠామి రా॒ష్ట్రే । ప్రత్యశ్వే॑షు॒ ప్రతి॑తిష్ఠామి॒ గోషు॑ । ప్రత్య॒ఙ్గేషు॒ ప్రతి॑తిష్ఠామ్యా॒త్మన్ । ప్రతి॑ప్రా॒ణేషు॒ ప్రతి॑తిష్ఠామి పు॒ష్టే । ప్రతి॒ ద్యావా॑పృథి॒వ్యోః । ప్రతి॑తిష్ఠామి య॒జ్ఞే ॥ ౨౫ ॥ త్రి॒యా దే॒వా ఏకా॑దశ । త్ర॒య॒స్త్రి॒గ్ంశాస్సు॑రాధసః । బృహ॒స్పతి॑ పు॒రోహి॑తాః । దే॒వస్య॑ సవి॒తుస్స॒వే । దే॒వా దే॒వైర॑వన్తు మా । ప్ర॒థ॒మా ద్వి॒తీయైః᳚ । ద్వి॒తీయా᳚స్తృ॒తీయైః᳚ । తృ॒తీయా᳚స్స॒త్యేన॑ । స॒త్యం య॒జ్ఞేన॑ । య॒జ్ఞో యజు॑ర్భిః ॥ ౨౬ ॥ యజూ॒గ్ంషి॒ సామ॑భిః । సామా᳚న్యృ॒గ్భిః । ఋచో॑ యా॒జ్యా॑భిః । యా॒జ్యా॑ వషట్కా॒రైః । వ॒ష॒ట్కా॒రా ఆహు॑తిభిః । ఆహు॑తయో మే॒ కామా॒న్థ్సమ॑ర్ధయన్తు । భూస్స్వాహా᳚ । లోమా᳚ని॒ ప్రయ॑తి॒ర్మమ॑ । త్వఙ్మ॒ ఆన॑తి॒రాగ॑తిః । మా॒గ్ంసం మ॒ ఉప॑నతిః । వస్వస్థి॑ । మ॒జ్జా మ॒ ఆన॑తిః ॥ ౨౭ ॥

పస్త్యాసా సరస్వత్యై వైవశ్యేన శ్రీరఙ్గాని భసద్యక్షై యజ్ఞైర్యజుర్భిరుపనతిర్దేవ్యా చ ॥ ౭ ॥

యద్దేవా దేవహేడనమ్ । దేవాసశ్చకృమా వయమ్ । అగ్నిర్మా తస్మాదేనసః । విశ్వాన్ముఞ్చత్వగ్ంహసః । యద్దివా యన్నక్తమ్ । ఏనాగ్ంసి చకృమా వయమ్ । వాయుర్మా తస్మాదేనసః । విశ్వాన్ముఞ్చత్వగ్ంహసః । యద్విద్వాగ్ంసో యదవిద్వాగ్ంసః । ఏనాగ్ంసి చకృమా వయమ్ ॥ ౨౮ ॥ సూర్యో మా తస్మాదేనసః । విశ్వాన్ముఞ్చత్వగ్ంహసః । యద్గ్రామే యదరణ్యే । యత్సభాయాం యదిన్ద్రియే । యచ్ఛూద్రే యదర్యే । ఏనశ్చకృమా వయమ్ । యదేకస్యాధి ధర్మణి । తస్యావయజనమసి । యదాపో అఘ్నియా వరుణేతి శపామహే । తతో వరుణ నో ముఞ్చ ॥ ౨౯ ॥ అవభృథ నిచఙ్కుణ నిచేరురసి నిచఙ్కుణ । అవ దేవైర్దేవకృతమేనో ఽయాట్ । అవ మర్త్యైర్మర్త్యకృతమ్ । ఉరోరా నో దేవ రిషస్పాహి । సుమిత్రా న ఆప ఓషధయస్సన్తు । దుర్మిత్రాస్తస్మై భూయాసుః । యో ఽస్మాన్ద్వేష్టి । యం చ వయం ద్విష్మః । ద్రుపదాదివేన్ముముచానః । స్విన్నస్స్నాత్వీ మలాదివ ॥ ౦ ॥ పూతం పవిత్రేణేవాజ్యమ్ । ఆపశ్శున్ధన్తు మైనసః । ఉద్వయం తమసస్పరి । పశ్యన్తో జ్యోతిరుత్తరమ్ । దేవం దేవత్రా సూర్యమ్ । అగన్మ జ్యోతిరుత్తమమ్ । ప్రతియుతో వరుణస్య పాశః । ప్రత్యస్తో వరుణస్య పాశః । ఏధో ఽస్యేధిషీమహి । సమిదసి ॥ ౩౧ ॥ తేజో ఽసి తేజో మయి ధేహి ।

అపో అన్వచారిషమ్ । రసేనసమసృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ం అగ్న ఆ-
గమమ్ । తం మా సగ్ంసృజ వర్చసా । ప్రజయాచ ధనేనచ । స-
మావవర్తిపృథివీ । సముషాః । సముసూర్యః । సమువిశ్వమిదఞ్జగ-
త్ । వైశ్వానరజ్యోతిర్భూయాసమ్ । విభుఙ్కామవ్యశ్నవై । భూ-
స్స్వాహా ॥ 3౨ ॥ స్వప్నవనాగ్ంసి చక్రృమావయంముఞ్చ మలాది-
వస్తమిదస్తి జగత్త్రీణిచ ॥ ౬ ॥

హోతాయక్షత్సమిధేన్ద్రమిడస్పదే । నాభాపృథివ్యా అధి ।
దివో వర్ష్మన్థ్సమిధ్యతే । ఓజిష్ఠశ్చర్షణీ సహాం । వేత్వా-
జ్యస్య హోతర్యజ । హోతాయక్షత్తనూనపాతమ్ । ఊతిభిర్జే-
తారమపరాజితమ్ । ఇన్ద్రన్దేవగ్ం సువర్విదమ్ । పథిభి-
ర్మధుమత్తమైః । నరాశగ్ంసేన తేజసా ॥ 33 ॥ [illegible] వేత్వా-
జ్యస్య హోతర్యజ । హోతాయక్షదిడాభిరిన్ద్రమీడితమ్ । ఆజు-
హ్వానమమర్త్యమ్ । దేవో దేవైస్సవీర్యః । వజ్రహస్తః పురన్ద-
రః । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షద్బర్హిషీ-
న్ద్రన్నిషద్వరమ్ । వృషభన్నర్యాపసమ్ । వసుభీ రుద్రైరాది-
త్యైః । సయుగ్భిర్బర్హిరాసదత్ ॥ 3౪ ॥ [illegible] వేత్వాజ్యస్య
హోతర్యజ । హోతాయక్షదోజోనవీర్యమ్ । సహోద్వార
ఇన్ద్రమవర్ధయన్ । సుప్రాయణా విశ్రయన్తామృతావృధః । ద్వా-
ర ఇన్ద్రాయ మీఢుషే । వియన్త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హో-
తాయక్షదుషే ఇన్ద్రస్య ధేనూ । సుదుఘే మాతరా మహీ ।

సవాతరో న తేజసీ । వత్సమిన్ద్రమవర్ధతామ్ ॥ ౩౫ ॥ పీతా-
మాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షద్దైవ్యా హోతారా । భి-
షజా సఖాయా । హవిషేన్ద్రం భిషజ్యతః । కవీ దేవౌ ప్రచేతసా ।
ఇన్ద్రాయ ధత్త ఇన్ద్రియమ్ । పీతామాజ్యస్య హోతర్యజ ।
హోతా యక్షత్తిస్రో దేవీః । త్రయస్త్రిధాతవోఽపసః । ఇడా సర-
స్వతీ భారతీ ॥ ౩౬ ॥ మహీన్ద్రపత్నీర్ హవిష్మతీః । వియ-
న్త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్త్వష్టారమిన్ద్రం దేవమ్ ।
భిషజగ్ం సుయజం ఘృతశ్రియమ్ । పురురూపగ్ం సురేతసం
మఘోనమ్ । ఇన్ద్రాయ త్వష్టా దధదిన్ద్రియాణి । వేత్వాజ్యస్య
హోతర్యజ । హోతా యక్షద్వనస్పతిమ్ । శమితారగ్ం శతక్రతు-
మ్ । ధియో జోష్టారమిన్ద్రియమ్ ॥ ౩౭ ॥ మధ్వా సమఞ్జన్పథిభిస్సుగే-
భిః । స్వదాతి హవ్యం మధునా ఘృతేన । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ ।
హోతా యక్షదిన్ద్రగ్గ్ం స్వాహాఽఽజ్యస్య । స్వాహా మేదసః । స్వా-
హా స్తోకానామ్ । స్వాహా స్వాహాకృతీనామ్ । స్వాహా హవ్యసూక్తీనా-
మ్ । స్వాహా దేవాగ్ం ఆజ్యపాన్ । స్వాహేన్ద్రగ్ం హోత్రాజ్జుషాణాః ।
ఇన్ద్ర ఆజ్యస్య వియన్తు । హోతర్యజ ॥ ౩౮ ॥ తేజసాఽఽసదదవ-
ర్ధతాం భారతీన్ద్రియం జుషాణా ద్వే చ ॥ ౭ ॥

సమిద్ధేన్ద్రస్తనూనపాదిడాభిర్బర్హిర్యజ ఉషే దైవ్యా తి-
స్రస్త్వష్టా వనస్పతిమిన్ద్రమ్ । సమిధేన్ద్రిశ్చతుర్ద్వేకో వియన్తు
ద్విర్ద్వితా మేకో వియన్తు ద్విర్ద్వేకో వియన్తు హోతర్యజ ॥

సమిద్ధ ఇన్ద్ర ఉషసామనీకే । పురోరుచా పూర్వకృద్వా-
వృధానః । త్రిభిర్దేవైస్త్రిగ్ంశతా వజ్రబాహుః । జఘాన వృ-
త్రవిదురోవవార । నరాశగ్ంసః ప్రతిశూరో మిమానః । తనూన-
పాత్ప్రతియజ్ఞస్యధామ । గోభిర్వపావాన్మధునా సమఞ్జన్ ।
హిరణ్యైశ్చన్ద్రీ యజతి ప్రచేతాః । ఈడితో దేవైర్ హరివాగ్ం
అభిష్టిః । ఆజుహ్వానో హవిషా శర్ధమానః ॥ ౩౯ ॥ పురన్దరో
మఘవాన్ వజ్రబాహుః । ఆయాతు యజ్ఞముపనోజుషాణః । జుషా-
ణోబర్హిర్హరివాన్న ఇన్ద్రః । ప్రాచీనగ్ం సీదత్ప్రదిశాపృ-
థివ్యాః । ఉరువ్యచాః ప్రథమానగ్ం స్యోనమ్ । ఆదిత్యైరక్తంవ-
సుభిస్సజోషాః । ఇన్ద్రన్దురః కవష్యో ధావమానాః । వృషాణం-
యన్తు జనయస్సుపత్నీః । ద్వారోదేవీ రభితో విశ్రయన్తామ్ । సు-
వీరావీరం ప్రథమానా మహోభిః ॥ ౪౦ ॥ ఉషాసానక్తా బృహతీ
బృహన్తమ్ । పయస్వతీ సుదుఘే శూరమిన్ద్రమ్ । పేశస్వ-
తీ తన్తునా సంవ్యయన్తీ । దేవానాన్దేవయజతస్సురుక్మే ।
దైవ్యా మిమానా మనసా పురుత్రా । హోతారావిన్ద్రం ప్రథమా
సువాచా । మూర్ధన్యజ్ఞస్య మధునా దధానా । ప్రాచీనఞ్జ్యో-
తిర్హవిషావృధాతః । తిస్రో దేవీర్ హవిషా వర్ధమానాః । ఇన్ద్ర-
ఞ్జుషాణా వృషణన్నపత్నీః ॥ ౪౧ ॥ అచ్ఛిన్నన్తన్తుం పయసా సర-
స్వతీ । ఇడాదేవీ భారతీ విశ్వతూర్తిః । త్వష్టా దధదిన్ద్రాయ శు-
ష్మమ్ । అపాకోచిష్టుర్యశసే పురూణి । వృషాయజన్వృషణం భూ-
రిరేతాః । మూర్ధన్యజ్ఞస్య సమనక్తు దేవాన్ । వనస్పతిరవసృ-

ష్టో నపాశైః । త్వనాష్ట్యసమజ్జఞ్ఛమితాన దైవః । ఇన్ద్రస్య హావ్య-
జఠరం పృణానః । స్వదాతి హవ్యంమధునా ఘృతేన । స్తోకానా-
మిన్దుం ప్రతిశూర ఇన్ద్రః । వృషాయమాణో వృషభస్తురాషాట్ ।
ఘృతప్రుషా మధునా హవ్యముర్దన్ । మూర్ధన్ యజ్ఞస్య జుష-
తాగ్ంస్వాహా ॥ ౪౨ ॥

శర్ధమానో మహోభిః పత్నిఘృతేనచత్వారిచ ॥ ౮ ॥

ఆచర్షణిప్రా వివేష యన్మా । తగ్ంస్త్రధీచీః । సత్యమిత్తన్న
త్వావాగ్ం అన్యోఅస్తి । ఇన్ద్రదేవో నమర్త్యో జ్యాయాన్ । అహా-
న్నహిం పరిశయానమర్ణః । అవాసృజోఽపా అచ్ఛా సముద్రమ్ ।
ప్రససాహిషే పురుహూతశత్రూన్ । జ్యేష్ఠస్తేశుష్మ ఇహ రాతిరస్తు ।
ఇన్ద్రాభర దక్షిణేనా వసూని । పతిస్సిన్ధూనామసి రేవతీనామ్ । సశే-
వృధమధి ధాద్యుమ్నమస్మే । మహిక్షత్రఞ్జనాషాడిన్ద్రతవ్యమ్ ।
రక్షాచనో మఘోనః పాహిసూరీన్ । రాయేచన స్వపత్యా ఇషే-
ధాః ॥ ౪౩ ॥ రేవతీనాఞ్చత్వారిచ ॥ ౯ ॥

దేవం బర్హిరిన్ద్రగ్ం సుదేవన్దేవైః । వీరవథ్స్తీర్ణవే-
ద్యామవర్ధయత్ । వస్తోర్వృతం ప్రాక్తోర్భృతమ్ । రాయా బర్-
హిష్మతోఽత్యగాత్ । వసువనే వసుధేయస్య వేతుయజ । దేవీద్వా-
ర ఇన్ద్రగ్ం సఙ్ఘాతే । వీడ్వీర్యామన్నవర్ధయన్ । ఆవత్సేన తరు-
ణేన కుమారేణ చమీవతాఽపార్వాణమ్ । రేణుకకాటన్నుదన్తామ్ ।
వసువనే వసుధేయస్య వియన్తుయజ ॥ ౪౪ ॥ ☛ దేవీఉషాసాన-
క్తా । ఇన్ద్రయజ్ఞే ప్రయత్యహ్వేతామ్ । దైవీర్విశః ప్రాయాసిష్టామ్ ।

స్సుప్రీతే సుధితేఽభూతామ్ । వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ । దేవీ జోష్ట్రీ వసుధితీ । దేవమిన్ద్రమవర్ధతామ్ । అయావ్యన్యాఘా ద్వేషాꣳసి । ఆన్యావాక్షిద్వసువార్యాణి । యజమానాయ శిక్షితే ॥ ౮౫ ॥

[redacted] వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ । దేవీ ఊర్జాహుతీ దుఘే సుదుఘే । పయసేన్ద్రమవర్ధతామ్ । ఇషమూర్జమన్యా వాక్షీత్ । సగ్ధిꣳ సపీతిమన్యా । నవేన పూర్వన్దయమానే । పురాణేన నవమ్ । అధాతామూర్జమూర్జాహుతీ వసువార్యాణి । యజమానాయ శిక్షితే । వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ ॥ ౮౬ ॥ [redacted] దైవా దైవ్యా హోతారా । దేవమిన్ద్రమవర్ధతామ్ । హతాఘశꣳసావాభార్ష్టాం వసు వార్యాణి । యజమానాయ శిక్షితౌ । వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ । దేవీస్తిస్రస్తిస్రో దేవీః । పతిమిన్ద్రమవర్ధయన్ । అస్పృక్షద్భారతీ దివమ్ । రుద్రైర్యజ్ఞꣳ సరస్వతీ । ఇడా వసుమతీ గృహాన్ ॥ ౮౭ ॥ [redacted] వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ । దేవ ఇన్ద్రో నరాశꣳసః । త్రివరూథస్త్రివన్ధురః । దేవమిన్ద్రమవర్ధయత్ । శతేన శితిపృష్ఠానామాహితః । సహస్రేణ ప్రవర్తతే । మిత్రావరుణేదస్య హోత్రమర్హతః । బృహస్పతిస్స్తోత్రమ్ । అశ్వినాఽఽధ్వర్యవమ్ । వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజ ॥ ౮౮ ॥ [redacted] దేవ ఇన్ద్రో వనస్పతిః । హిరణ్యపర్ణో మధుశాఖస్సుపిప్పలః । దేవమిన్ద్రమవర్ధయత్ । దివమగ్రేణాస్పృక్షత్ । ఆఽన్తరిక్షం పృథివీమదృꣳహీత్ । వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజ । దేవం బర్హిర్వారితీనామ్ । దేవమిన్ద్రమవర్ధయత్ । స్వాసస్థమిన్ద్ర-

శాసన్నమ్ । అన్యా బర్హిగ్ంష్యభ్యభూత్ । వసువనే వసుధేయస్య వేతుయజ । దేవో అగ్నిస్స్విష్టకృత్ । దైవమిన్ద్రమవర్ధయత్ । స్విష్టఙ్కుర్వన్థ్స్విష్టకృత్ । స్విష్టమద్య కరోతునః । వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజ ॥ ౯ ॥ వియన్తు యజశిఖ్షితె శిఖ్షితే వసువనే వసుధేయస్య వీతాయజగృహాః వేతుయజాభూత్షట్చ ॥ ౧౦ ॥

దైవంబర్హిర్దేవీద్వారో దైవీ ఉషాసానక్తా దేవీజోష్ట్రీ దేవీ ఊర్జాహుతీ దేవాదైవ్యా హోతారాశిఖ్షితౌ దేవీస్తిస్రస్తిస్రో దేవీర్దేవ ఇన్ద్రోనరాశగ్ంసో దేవ ఇన్ద్రో వనస్పతిర్దేవంబర్హిర్వారితీనాన్దేవో అగ్ని స్విష్టకృద్దైవమ్ । వైతువియన్తు చతుర్వీతామేకో వియన్తు చతుర్వ్యత్వవర్ధయదవర్ధయన్త్రిరవర్ధన్తామేకోఽవర్ధయగ్గ్ంశ్చతురవర్ధయత్ । వస్తోరావథ్సన దైవీరయూపీమగ్ంహోతాఽపృష్ఠిచచ్ఛతేన దితగ్గ్ం సావసథగ్గ్ం స్విష్టగ్ం శిఖ్షితే శిఖ్షితేశిఖ్షితౌ ॥

హోతాయఖ్షథ్సమిధాఽగ్నిమిడస్పదే । అశ్వినేన్ద్రగ్ం సరస్వతీమ్ । అజో ధూమ్రో నగోధూమైః క్వలైర్భేషజమ్ । మధుశష్పైర్న తేజ ఇన్ద్రియమ్ । పయస్సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు । వియన్త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతాయఖ్షత్తనూనపాథ్సరస్వతీ । అవిర్మేషో నభేషజమ్ । పథామధుమతాభరన్ । అశ్వినేన్ద్రాయ వీర్యమ్ ॥ ౧౧ ॥ [illegible] బదరైరుపవాకాభిర్భేషజన్తోక్మభిః । పయస్సోమః పరిస్రుతా ఘృతంమధు । వియన్త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతాయఖ్షన్నరాశగ్ంస న్నగ్నహుమ్ । పతిగ్ం సురాయై భేషజమ్ । మేషస్సరస్వతీభిషక్ । రథోనచన్ద్ర్యశ్వినోర్వపా ఇన్ద్రస్య వీర్యమ్ ।

బదరైరుపవాకాభిర్భేషజన్తోక్మభిః । పయస్సోమః పరిస్రుతా ఘృతం
మధు । వ్యన్త్వాజ్యస్య హోతర్యజ ॥ ౧౧ ॥ హోతా యక్షద్విడేడిత
ఆజుహ్వానస్సరస్వతీమ్ । ఇన్ద్రం బలేన వర్ధయన్ । ఋషభేణ గ-
వేన్ద్రియమ్ । అశ్వినేన్ద్రాయ వీర్యమ్ । యవైః కర్కన్ధుభిః । మధు
లాజైర్న మాసరమ్ । పయస్సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు । వ్యన్-
త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షద్బర్హిస్సుష్టరీమోర్ణమ్రద-
దాః । భిషఙ్నాసత్యా ॥ ౧౨ ॥ భిషజాఽశ్వినాఽశ్వా శిశుమతీ ।
భిషగ్ధేనుస్సరస్వతీ । భిషగ్దుహ ఇన్ద్రాయ భేషజమ్ । పయస్సోమః పరి-
స్రుతా ఘృతం మధు । వ్యన్త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్ష-
ద్దురో దిశః । కవష్యో న వ్యచస్వతీః । అశ్విభ్యాన్న దురో దిశః । ఇన్ద్రో
న రోదసీ దుఘే । దుహే కామాన్థ్సరస్వతీ ॥ ౧౩ ॥ అశ్వినే-
న్ద్రాయ భేషజమ్ । శుక్రన్న జ్యోతిరిన్ద్రియమ్ । పయస్సోమః పరిస్రు-
తా ఘృతం మధు । వ్యన్త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్ష-
త్సుపేశసోషే నక్తన్దివా । అశ్వినా సఞ్జానానే । సమఞ్జాతే సర-
స్వత్యా । త్విషిమిన్ద్రే న భేషజమ్ । శ్యేనో న రజసా హృదా ।
పయస్సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు ॥ ౧౪ ॥ వ్యన్త్వాజ్యస్య
హోతర్యజ । హోతా యక్షద్దైవ్యా హోతారా భిషజాఽశ్వినా । ఇన్ద్ర-
న్న జాగృవీ దివా నక్తన్న భేషజైః । శూషగ్ం సరస్వతీ భిషక్ । సీ-
సేన దుహ ఇన్ద్రియమ్ । పయస్సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు ।
వ్యన్త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్తిస్రో దేవీర్న భేషజమ్ ।
త్రయస్త్రిధాతవోఽపసః । రూపమిన్ద్రే హిరణ్యయమ్ ॥ ౧౫ ॥

☞ అశ్వినౌ న భారతీ । వాచా సరస్వతీ । మహ ఇన్ద్రాయ దధు-
రిన్ద్రియమ్ । పయస్సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు । వియన్త్వాజ్య-
స్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్త్వష్టారమిన్ద్రమశ్వినా । భిషజన్న
సరస్వతీమ్ । ఓజో న జూతిరిన్ద్రియమ్ । వృకో న రభసో భిషక్ । యశ-
స్సురయా భేషజమ్ ॥ ౧౬ ॥ ☞ శ్రియా న మాసరమ్ । పయ-
స్సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు । వియన్త్వాజ్యస్య హోతర్యజ ।
హోతా యక్షద్వనస్పతిమ్ । శమితారగ్ం శతక్రతుమ్ । భీమన్న మ-
న్యుగ్ం రాజానం వ్యాఘ్రం నమసాఽశ్వినా భామమ్ । సరస్వతీ భిషక్ ।
ఇన్ద్రాయ దుహ ఇన్ద్రియమ్ । పయస్సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు ।
వియన్త్వాజ్యస్య హోతర్యజ ॥ ౧౭ ॥ హోతా యక్షదగ్నిగ్ం స్వాహాఽఽ-
జ్యస్య స్తోకానామ్ । స్వాహా మేదసాం పృథక్ । స్వాహా ఛాగమశ్వి-
భ్యామ్ । స్వాహా మేషగ్ం సరస్వత్యై । స్వాహర్షభమిన్ద్రాయ సిగ్ం-
హాయ సహస ఇన్ద్రియమ్ । స్వాహాఽగ్నిన్న భేషజమ్ । స్వాహా సోమ-
మిన్ద్రియమ్ । స్వాహేన్ద్రగ్ం సుత్రామాణగ్ం సవితారం వరుణం
భిషజాం పతిమ్ । స్వాహా వనస్పతిం ప్రియం పాథో న భేషజమ్ । స్వాహా
దేవా ఆజ్యపాః ॥ ౧౮ ॥ స్వాహాఽగ్నిగ్ం హోత్రాజ్జుషాణో
అగ్నిర్భేషజమ్ । పయస్సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు । వియన్త్వా-
జ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షదశ్వినా సరస్వతీమిన్ద్రగ్ం సు-
త్రామాణమ్ । ఇమే సోమాస్సురామాణః । ఛాగైర్న మేషైర్ ఋ-
షభైస్సుతాః । శష్పైర్న తోక్మభిః । లాజైర్మహస్వన్తః । మదా
మాసరేణ పరిష్కృతాః । శుక్రాః పయస్వన్తోఽమృతాః । ప్రస్థితా

వో మధుశ్చుతః । తానశ్వినా సరస్వతీన్ద్రస్సుత్రామా వృత్రహా । జుషన్తాగ్ం సోమ్యం మధు । పిబన్తు మదన్తు వియన్తు సోమమ్ । హోతర్యజ ॥ ౫౯ ॥ పీర్యవియన్త్వాజ్యస్య హోతర్యజ సానత్త్యా సరస్వతీ మధు హిరణ్యయం భేషజవియన్త్వాజ్యస్య హోతర్యజాజ్యపానమృతాః పఞ్చ చ ॥ ౧౧ ॥

సమిధాఽగ్నిగ్ం షట్ । తనూనపాథ్సప్త । నరాశగ్ంసమ్మృషీః । ఇడేడితో యవైరష్టౌ । బర్హిస్సప్త । దుర్గేఽశ్వినా నవ । సుపేశసర్షీః । దైవ్యా హోతారా సీసేన రపః । తిస్రస్త్వష్టారమష్టావష్టౌ । వనస్పతిమృషీః । అగ్నిస్త్రయోదశ । అశ్వినా ద్వాదశ త్రయోదశ । సమిధాఽగ్నిం బదరైర్బదరైర్యవైరశ్వినా త్విషీమశ్వినా న భేషజగ్ం రూపమశ్వినా భీమం ధామమ్ ॥

సమిద్ధో అగ్నిరశ్వినా । తప్తో ఘర్మో విరాట్సుతః । దుహే ధేనుస్సరస్వతీ । సోమగ్ం శుక్రమిహేన్ద్రియమ్ । తనూపా భిషజా సుతే । అశ్వినోభా సరస్వతీ । మధ్వా రజాగ్ంసీన్ద్రియమ్ । ఇన్ద్రాయ పథిభిర్వహాన్ । ఇన్ద్రాయేన్దుగ్ం సరస్వతీ । నరాశగ్ంసేన నగ్నహుః ॥ ౬౦ ॥ అధాతామశ్వినా మధు । భేషజం భిషజా సుతే । ఆజుహ్వానా సరస్వతీ । ఇన్ద్రాయేన్ద్రియాణి వీర్యమ్ । ఇడాభిరశ్వినావిషమ్ । సమూర్జగ్ం సగ్ం రయిన్దధుః । అశ్వినా నముచేస్సుతమ్ । సోమగ్ం శుక్రం పరిస్రుతా । సరస్వతీ తమాభరత్ । బర్హిషేన్ద్రాయ పాతవే ॥ ౬౧ ॥ కవష్యో న వ్యచస్వతీః । అశ్విభ్యాన్న దురో దిశః । ఇన్ద్రో న రోదసీ దుఘే । దుహే కామాన్థ్సర-

స్వతీ । ఉషాసా నక్తమశ్వినా । దివేన్ద్రగ్ం సాయమిన్ద్రియైః ।
సంజానానే సుపేశసా । సమఞ్జాతే సరస్వత్యా । పాతన్నో
అశ్వినా దివా । పాహి నక్తగ్ం సరస్వతి ॥ ౬౨ ॥ దైవ్యా హో-
తారా భిషజా । పాతమిన్ద్రగ్ం సచా సుతే । తిస్ర స్త్రేధా సరస్వతీ ।
అశ్వినా భారతీడా । తీవ్రం పరిస్రుతా సోమమ్ । ఇన్ద్రాయ సుష-
వుర్మదమ్ । అశ్వినా భేషజం మధు । భేషజన్నస్సరస్వతీ । ఇన్ద్రే
త్వష్టా యశశ్శ్రియమ్ । రూపగ్ం రూపమధుస్సుతే । ఋతుథే-
న్ద్రో వనస్పతిః । శశమానః పరిస్రుతా । కీలాలమశ్విభ్యాం మధు ।
దుహే ధేనుస్సరస్వతీ । గోభిర్న సోమమశ్వినా । మాసరేణ పరిష్కృ-
తా । సమధాతాగ్ం సరస్వత్యా । స్వాహేన్ద్రే సుతం మధు ॥ ౬౩ ॥

స్వగ్నయః పాతవే సరస్వత్యధుస్సుతేఽష్టౌ చ ॥ ౧౨ ॥

అశ్వినా హవిరిన్ద్రియమ్ । నముచేర్ధియా సరస్వతీ । ఆశు-
క్రమాసురాద్వసు । మఘమిన్ద్రాయ జభ్రిరే । యమశ్వినా సరస్వతీ ।
హవిషేన్ద్రమవర్ధయన్ । స బిభేద వలం మఘమ్ । నముచావా సు-
రే సచా । తమిన్ద్రం పశవస్సచా । అశ్వినోభా సరస్వతీ ॥ ౬౪ ॥
దధానా అభ్యనూషత । హవిషా యజ్ఞమిన్ద్రియమ్ । య ఇన్ద్ర
ఇన్ద్రియన్దధుః । సవితా వరుణో భగః । స సుత్రామా హవిష్ప-
తిః । యజమానాయ సశ్చత । సవితా వరుణోఽదధత్ । యజమా-
నాయ దాశుషే । ఆదత్త నముచేర్వసు । సుత్రామా బలమిన్ద్రి-
యమ్ ॥ ౬౫ ॥ వరుణః క్షత్రమిన్ద్రియమ్ । భగేన సవితా శ్రియమ్ ।

సుత్రామ్ణా యశసా బలమ్ । దధానా యజ్ఞమాశత । అశ్వినా గోభిరిన్ద్రియమ్ । అశ్వేభిర్వీర్యం బలమ్ । హవిషేన్ద్రగ్ం సరస్వతీ । యజమానమవర్ధయన్ । తా నాసత్యా సుపేశసా । హిరణ్యవర్తనీ నరా । సరస్వతీ హవిష్మతీ । ఇన్ద్ర కర్మసు నోఽవత । తా భిషజా సుకర్మణా । సా సుదుఘా సరస్వతీ । స వృత్రహా శతక్రతుః । ఇన్ద్రాయ దధురిన్ద్రియమ్ ॥ ౬౬ ॥

ఊభా సరస్వతీబలమిన్ద్రియన్నర్తా షట్చ ॥ ౧౩ ॥

దేవం బర్హిస్సరస్వతీ । సుదేవమిన్ద్ర అశ్వినా । తేజో న చక్షురక్ష్యోః । బర్హిషా దధురిన్ద్రియమ్ । వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ । దేవీర్ద్వారో అశ్వినా । భిషజేన్ద్ర సరస్వతీ । ప్రాణన్న వీర్యన్నసి । ద్వారో దధురిన్ద్రియమ్ । వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ ॥ ౬౭ ॥ దేవీ ఉషాసావశ్వినా । భిషజేన్ద్ర సరస్వతీ । బలన్న వాచమాస్యే । ఉషాభ్యాన్దధురిన్ద్రియమ్ । వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ । దేవీ జోష్ట్రీ అశ్వినా । సుత్రామేన్ద్ర సరస్వతీ । శ్రోత్రన్న కర్ణయోర్యశః । జోష్ట్రీభ్యాన్దధురిన్ద్రియమ్ । వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ ॥ ౬౮ ॥ దేవీ ఊర్జాహుతీ దుఘే సుదుఘే । పయసేన్ద్రగ్ం సరస్వత్యశ్వినా భిషజాఽవత । శుక్రన్న జ్యోతిస్స్తనయోరాహుతీ ధత్త ఇన్ద్రియమ్ । వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ । దేవా దేవానాం భిషజా । హోతారావిన్ద్రమశ్వినా । వషట్కారైస్సరస్వతీ । త్వి-

ప్లీన్న హృదయే మతిమ్ । హోతృభ్యాం దధురిన్ద్రియమ్ । వసు-
వనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ ॥ ౧౯ ॥ [redacted] దేవీస్తిస్రస్తిస్రో దేవీః ।
సరస్వత్యశ్వినా భారతీడా । శీర్ష్ణన్న మధ్యే నాభ్యామ్ । ఇ-
న్ద్రాయ దధురిన్ద్రియమ్ । వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు య-
జ । దేవ ఇన్ద్రో నరాశగ్ంసః । త్రివరూథస్సరస్వత్యాఽశ్వి-
భ్యామీయతే రథః । రేతో న రూపమమృతఞ్జనిత్రమ్ । ఇన్ద్రా-
య త్వష్టా దధదిన్ద్రియాణి । వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు
యజ ॥ ౨౦ ॥ దేవ ఇన్ద్రో వనస్పతిః । హిరణ్యపర్ణో అశ్విభ్యామ్ ।
సరస్వత్యాస్సుపిప్పలః । ఇన్ద్రాయ పచ్యతే మధు । ఓజో న జూతిమృషభో న భామమ్ । వనస్పతిర్నో దధదిన్ద్రియాణి । వసువనే వసుధేయస్య
వియన్తు యజ । దేవం బర్హిర్వారితీనామ్ । అధ్వరే స్తీర్ణమశ్వి-
భ్యామ్ । ఊర్ణమ్రదాస్సరస్వత్యాః ॥ ౨౧ ॥ స్యోనమిన్ద్ర తే సదః ।
ఈశాయై మన్యుగ్ం రాజానం బర్హిషా దధురిన్ద్రియమ్ । వసువనే
వసుధేయస్య వియన్తు యజ । దేవో అగ్నిస్స్విష్టకృత్ । దేవా-
న్యక్షద్యథాయథమ్ । హోతారావిన్ద్రమశ్వినా । వాచా వాచగ్ం
సరస్వతీమ్ । అగ్నిగ్ం సోమగ్ం స్విష్టకృత్ । స్విష్ట ఇన్ద్రస్సుత్రామా
సవితా వరుణో భిషక్ । ఇష్టో దేవో వనస్పతిః । స్విష్టా దేవా ఆజ్య-
పాః । ఇష్టో అగ్నిరగ్నినా । హోతా హోత్రే స్విష్టకృత్ । యశో
న దధదిన్ద్రియమ్ । ఊర్జమపచితిగ్ం స్వధామ్ । వసువనే వసు-
ధేయస్య వియన్తు యజ ॥ ౨౨ ॥ ద్వారో దధురిన్ద్రియం వసువనే వసు-
ధేయస్య వియన్తు యజ జోష్ట్రీభ్యాం దధురిన్ద్రియం వసువనే వసు-

ధేయస్య వియన్తు యజ హోతృభ్యాం దధురిన్ద్రియం వసువనే వసు-
ధేయస్య వియన్తు యజేన్ద్రియాణి వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు
యజ సరస్వత్యా వనస్పతిష్షట్చ ॥ ౧౮ ॥

దైవం బర్హిర్దేవీర్ద్వారో దేవీ ఉషాసావశ్వినా దేవీ
జోష్ట్రీ దైవీ ఊర్జాహుతీ దేవా దైవానాం భిషజా వషట్కారైర్దే-
వీస్తిస్రస్తిస్రో దైవీర్దేవ ఇన్ద్రో నరాశగ్ంసో దేవ ఇన్ద్రో వనస్పతి-
ర్దేవం బర్హిర్వారితీనాన్దేవో అగ్నిస్స్విష్టకృద్దేవాః । సమి-
ధాఽగ్నిన్దేవం బర్హిస్సరస్వత్యశ్వినా సర్వ్వియన్తు । ద్వార-
స్తిస్రస్సర్వ్వియన్తు । అజ ఇన్ద్రమోజోఽగ్నిం పర్తస్సరస్వతీమ్ ।
నక్తంపూర్వస్సరస్వతి । అన్యతీ సరస్వతీ । భిషక్పూర్వన్దుహా ఇన్ద్రి-
యమ్ । అన్యతీ దధురిన్ద్రియమ్ । సౌత్రామణ్యాగ్ం సుతాసుతీ ।
అజ్ఞాన్త్వయయజమానః ॥
య

అగ్నిమద్య హోతారమవృణీత । అయగ్ం సుతాసుతీయ-
జమానః । పచన్పక్తీః । పచన్పురోడాశాన్ । గృహ్ణన్గ్రహాన్ । బధ్న-
న్నశ్విభ్యాఞ్ఛాగగ్ం సరస్వత్యా ఇన్ద్రాయ । బధ్నన్థ్సరస్వత్యై
మేషమిన్ద్రాయాశ్విభ్యామ్ । బధ్నన్నిన్ద్రాయర్షభమశ్విభ్యాగ్ం
సరస్వత్యై । సూపస్థా అద్య దేవో వనస్పతిరభవత్ । అశ్విభ్యాఞ్ఛా-
గేన సరస్వత్యా ఇన్ద్రాయ ॥ ౨౩ ॥ సరస్వత్యై మేషేణేన్ద్రాయా-
శ్విభ్యామ్ । ఇన్ద్రాయర్షభేణాశ్విభ్యాగ్ం సరస్వత్యై । అక్షగ్ం-
స్తాన్మేదస్తః ప్రతిపచతాగ్రభీషుః । అవీవృధన్త గ్రహైః । అపాతా-

మశ్వినా సరస్వతీన్ద్రస్సుత్రామా వృత్రహా । సోమాన్థ్సురామ్ణః ।
ఉపో ఉక్థామదా శ్లోకైర్విమదా అదన్ । అవీవృధన్తాఙ్గూషైః । త్వా-
మద్య ఋష ఆర్షేయ ఋషీణాన్నపాదవృణీత । అయగ్ం సుతాసుతి
యజమానః । బ్రహ్మభ్య ఆపజ్గతేభ్యః । ప్రమ మే దేవేషు వసు వార్యా
యక్ష్యత ఇతి । తా యా దైవా దేవదానాన్యదుః । తాన్యస్మా ఆచ
శాస్స్వ । ఆ చ గురస్వ । ఇషితశ్చ హోతరసి భద్రవాచ్యాయ ప్రేషితో
మానుషః । సూక్తవాకాయ సూక్తా బ్రూహి ॥ ౭౮ ॥

ఇన్ద్రియా యజమానస్సప్త చ ॥ ౧౯ ॥

ఉశన్తస్త్వా హవామహ ఆ నో అగ్నే సుక్రతునా । త్వగ్ం సోమ
మహే భగన్త్వగ్ం సోమ ప్రచికితో మనీషా । త్వయా హి నః పితరస్సోమ
పూర్వే త్వగ్ం సోమ పితృభిస్సంవిదానః । బర్హిషదః పితర ఆఽహం పి-
తౄన్ । ఉపహూతాః పితరోఽగ్నిష్వాత్తాః పితరః । అగ్నిష్వాత్తా-
నృతుమతో హవామహే । నరాశగ్ంసే సోమపీథయ ఆశుః । తే
నో అర్వన్తస్సుహవా భవన్తు । శన్నో భవన్తు ద్విపదే శఞ్చతుష్పదే ।
యే అగ్నిష్వాత్తా యేఽనగ్నిష్వాత్తాః ॥౭౯॥ అగ్ంహోముచః పితర-
స్సోమ్యాసః । పరేఽవరేఽమృతాసో భవన్తః । అధి బ్రువన్తు తే అవ-
న్త్వస్మాన్ । వాన్యస్మై దుగ్ధే జుషమాణాః కర్తమ్భమ్ । ఉదీరాణా అ-
వరే పరే చ । అగ్నిష్వాత్తా ఋతుభిస్సంవిదానాః । ఇన్ద్రవన్తో హవిరి-
దఞ్జుషన్తామ్ । యదగ్నే కవ్యవాహన త్వమగ్న ఈడితో జాతవేదః ।
మాతలీ కవ్యైః । యే తాతృపుర్దేవత్రా జేహమానాః । హోత్రా-
వృధస్స్తోమతష్టాసో అర్కైః । ఆఽగ్నే యాహి సువిదత్రేభిరర్వాఙ్ ।

ప్రత్నైః క్రవ్యైః పితృభిర్ఘర్మసద్భిః । హవ్యవాహమజరం పురు-
ప్రియమ్ । అగ్నిం ఘృతేన హవిషా సపర్యన్ । ఉపాసద-
మ్హవ్యవాహం పితౄణామ్ । స నః ప్రజాం వీరవతీగ్ం సమృణ్వతు ॥ ౭౬ ॥
అనగ్నిష్వాత్తా జేహమానాస్సప్త చ ॥ ౧౬ ॥

హోతా యక్షదిడస్పదే । సమిధానం మహద్యశః । సు-
షమిద్ధం వరేణ్యమ్ । అగ్నిమింద్రం వయోధసమ్ । గాయత్రీం ఛన్-
ద ఇన్ద్రియమ్ । త్ర్యవిం గాం వయో దధత్ । వేత్వాజ్యస్య హో-
తర్యజ । హోతా యక్షచ్ఛుచివ్రతమ్ । తనూనపాతముద్భిదమ్ ।
యం గర్భమదితిర్దధే ॥ ౭౭ ॥ శుచిమింద్రం వయోధసమ్ ।
ఉష్ణిహం ఛన్ద ఇన్ద్రియమ్ । దిత్యవాహం గాం వయో దధత్ । వే-
త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షదీడేన్యమ్ । ఈడిత-
వృత్రహన్తమమ్ । ఇడాభిరీడ్యగ్ం సహః । సోమమింద్రం వ-
యోధసమ్ । అనుష్టుభం ఛన్ద ఇన్ద్రియమ్ । త్రివత్సం గాం వ-
యో దధత్ ॥ ౭౮ ॥ [redacted] వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా య-
క్షత్సుబర్హిషదమ్ । పూషణ్వన్తమమర్త్యమ్ । సీదన్తం బర్హి-
షి ప్రియే । అమృతేన్ద్రం వయోధసమ్ । బృహతీం ఛన్ద ఇన్ద్రి-
యమ్ । పఞ్చావిం గాం వయో దధత్ । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ ।
హోతా యక్షద్వ్యచస్వతీః । సుప్రాయణా ఋతావృధః ॥ ౭౯ ॥
ద్వారో దేవీర్హిరణ్యయీః । బ్రహ్మాణమింద్రం వయోధసమ్ ।
పఙ్క్తిం ఛన్ద ఇహేన్ద్రియమ్ । తుర్యవాహం గాం వయో దధత్ । వే-
త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్సుపేశసా । సుశిల్పే

బృహతీ ఉక్షే । నక్తోషాసా న దర్శతే । విశ్వమిన్ద్రం వయోధసమ్ । త్రిష్టుభఞ్ఛన్ద ఇన్ద్రియమ్ ॥ ౧౦ ॥ పష్ఠవాహ్గాం వయో దధత్ । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్సుప్రచేతసా । దేవానాముత్తమం యశః । హోతారా దైవ్యా కవీ । సయుజేన్ద్రం వయోధసమ్ । జగతీఞ్ఛన్ద ఇహేన్ద్రియమ్ । అనడ్వాహఙ్గాం వయో దధత్ । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్పేశస్వతీః ॥ ౧౧ ॥ తిస్రో దేవీర్హిరణ్యయీః । భారతీర్బృహతీర్మహీః । పతిమిన్ద్రం వయోధసమ్ । విరాజఞ్ఛన్ద ఇహేన్ద్రియమ్ । ధేనుఙ్గాం న వయో దధత్ । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్సురేతసమ్ । త్వష్టారం పుష్టివర్ధనమ్ । రూపాణి బిభ్రతం పృథక్ । పుష్టిమిన్ద్రం వయోధసమ్ ॥ ౧౨ ॥ ద్విపదఞ్ఛన్ద ఇహేన్ద్రియమ్ । ఉక్షాణఙ్గాం న వయో దధత్ । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షచ్ఛతక్రతుమ్ । హిరణ్యపర్ణముక్థినమ్ । రశనాం బిభ్రతం వశిమ్ । భగమిన్ద్రం వయోధసమ్ । కకుభఞ్ఛన్ద ఇహేన్ద్రియమ్ । వశాం వేహతఙ్గాం న వయో దధత్ । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్స్వాహాకృతీః । అగ్నిం గృహపతిం పృథక్ । వరుణం భేషజఙ్కవిమ్ । క్షత్రమిన్ద్రం వయోధసమ్ । అతిచ్ఛన్దసఞ్ఛన్ద ఇన్ద్రియమ్ । బృహదృషభఙ్గాం వయో దధత్ । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ ॥ ౧౩ ॥ ద్వాద్శదృతావృధ ఇన్ద్రియం పేశస్వతీర్వయోధసం వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ సప్త చ ॥ ౧౪ ॥

ఇడస్పదేఽగ్నిగ్గాయత్రీన్త్ర్యవిమ్ । శుచివ్రతగ్ం శుచి-
ముష్ణిహాన్దిత్యవాహమ్ । ఈడేన్యగ్ం సోమమనుష్టుభన్త్రివత్సమ్ ।
సుబర్హిషదమమృతేన్ద్రం బృహతీం పఞ్చావిమ్ । వ్యచస్వతీస్సు-
ప్రాయణా ద్వారో బ్రహ్మణః పఙ్క్తిమిహ తుర్యవాహమ్ । సుపేశసే
విశ్వమిన్ద్రి స్త్రిష్టుభం షష్ఠవాహమ్ । ప్రచేతసా స్వయుజేన్ద్రి జగ-
తీమిహానడ్వాహమ్ । పేశస్వతీస్తిస్రః పతివిరాజమిహ ధేనున్న ।
స్సుకేతస్సన్త్వష్టారం పుష్టిమిన్ద్రిన్ద్విపదమిహోక్షాణన్న । శతక్రతుం
భగమిన్ద్రం కకుభమిహ వశాన్న । స్వాహాకృతీః క్షత్రమతిచ్ఛన్దసం
బృహదృషభఙ్గావయో దధదిన్ద్రియమృషివసునవద్ధశేహస్త్రియమ-
ష్టనవదశగాన్నవయో దధద్ధిడస్పదే సర్వవేతు ॥

సమిద్ధో అగ్నిస్సమిధా । సుసమిద్ధో వరేణ్యః । గాయత్రీ
ఛన్ద ఇన్ద్రియమ్ । త్ర్యవిర్గౌర్వయో దధుః । తనూనపాచ్ఛుచివ్రతః ।
తనూపాశ్చ సరస్వతీ । ఉష్ణిక్ఛన్ద ఇన్ద్రియమ్ । దిత్యవాడ్గౌర్వయో-
దధుః । ఇడాభిరగ్నిరీడ్యః । సోమో దేవో అమర్త్యః ॥ ౮౮ ॥ అనుష్టు-
ప్ఛన్ద ఇన్ద్రియమ్ । త్రివత్సో గౌర్వయో దధుః । సుబర్హిరగ్నిః
పూషణ్వాన్ । స్తీర్ణబర్హిరమర్త్యః । బృహతీ ఛన్ద ఇన్ద్రియమ్ ।
పఞ్చావిర్గౌర్వయో దధుః । దురో దేవీర్దిశో మహీః । బ్రహ్మా దేవో
బృహస్పతిః । పఙ్క్తిశ్ఛన్ద ఇహేన్ద్రియమ్ । తుర్యవాడ్గౌర్వయో దధుః
॥ ౮౯ ॥ ఉషే యహ్వీ సుపేశసా । విశ్వేదేవా అమర్త్యాః । త్రిష్టుప్ఛ-
న్ద ఇన్ద్రియమ్ । షష్ఠవాడ్గౌర్వయో దధుః । దైవ్యా హోతారా భిషజా ।
ఇన్ద్రేణ సయుజా యుజా । జగతీ ఛన్ద ఇహేన్ద్రియమ్ । అనడ్వాన్గౌర్వ-

యోదధుః । తిస్ర ఇడా సరస్వతీ । భారతీమరుతో విశః ॥ ౧౬ ॥
విరాట్ఛన్ద ఇహేన్ద్రియమ్ । ధేనుర్గౌర్న వయోదధుః । త్వష్టా తురీ-
పో అద్భుతః । ఇన్ద్రాగ్నీపుష్టివర్ధనా । ద్విపాచ్ఛన్ద ఇహేన్ద్రియమ్ ।
ఉక్షాగౌర్న వయోదధుః । శమితానో వనస్పతిః । సవితాప్రసువన్భ-
గమ్ । కకుచ్ఛన్ద ఇహేన్ద్రియమ్ । వశావేహద్గౌర్న వయోదధుః ।
స్వాహా యజ్ఞవరుణః । సుక్షత్రో భేషజఙ్కరత్ । అతిచ్ఛన్దాశ్ఛన్ద
ఇన్ద్రియమ్ । బృహదృషభోగౌర్వయోదధుః ॥౧౭॥ అమర్త్యస్తుర్య-
వాడ్గౌర్వయోదధుర్ద్వేశ్వేవశావేహద్గౌర్న వయోదధుశ్చత్వారిచ॥౧౮॥

వసన్తేనర్తునా దేవాః । వసవస్త్రివృతా స్తుతమ్ । రథన్త-
రేణ తేజసా । హవిరిన్ద్రే వయోదధుః । గ్రీష్మేణ దేవా ఋతునా ।
రుద్రాః పఞ్చదశేస్తుతమ్ । బృహతాయశసా బలమ్ । హవిరిన్ద్రే
వయోదధుః । వర్షాభిర్ ఋతునాఽఽదిత్యాః । స్తోమేసప్తద-
శేస్తుతమ్ ॥ ౧౯ ॥ వైరూపేణ విశౌజసా । హవిరిన్ద్రే వయో-
దధుః । శారదేనర్తునాదేవాః । ఏకవిగ్ంశఋభవస్తుతమ్ । వై-
రాజేన శ్రియాశ్రియమ్ । హవిరిన్ద్రే వయో దధుః । హేమ-
న్తేనర్తునాదేవాః । మరుతస్త్రిణవే స్తుతమ్ । బలేన శక్వరీస్సహః ।
హవిరిన్ద్రే వయో దధుః । శైశిరేణర్తునా దేవాః । త్రయస్త్రి-
గ్ంశేఽమృతగ్ం స్తుతమ్ । సత్యేన రేవతీః క్షత్రమ్ । హవిరిన్ద్రేవ-
యోదధుః ॥ ౨౦ ॥ స్తోమేసప్తదశేస్తుతగ్ం సహః హవిరిన్ద్రే
వయో దధుశ్చత్వారిచ ॥౨౧॥ వసన్తేన గ్రీష్మేణ వర్షాభిశ్శారదే-
న హేమన్తేన శైశిరేణ షట్ ॥

దైవం బర్హిరిన్ద్రం వయోధసమ్ । దేవన్దేవమవర్ధయత్ ।
గాయత్రియా ఛన్దసేన్ద్రియమ్ । తేజ ఇన్ద్రే వయో దధత్ ।
వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజ । దేవీర్ద్వారో దేవమిన్ద్రం-
వయోధసమ్ । దేవీర్దేవమవర్ధయన్ । ఉష్ణిహా ఛన్దసేన్ద్రియ-
మ్ । ప్రాణమిన్ద్రే వయో దధత్ । వసువనే వసుధేయస్య వి-
యన్తు యజ ॥ ౯౦ ॥ దేవీదేవవయోధసమ్ । ఉషే ఇన్ద్ర-
మవర్ధతామ్ । అనుష్టుభా ఛన్దసేన్ద్రియమ్ । వాచమిన్ద్రే వ-
యో దధత్ । వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ । దేవీ జోష్ట్రీ
దేవమిన్ద్రం వయోధసమ్ । దేవీ దేవమవర్ధతామ్ । బృహత్యా ఛ-
న్దసేన్ద్రియమ్ । శ్రోత్రమిన్ద్రే వయో దధత్ । వసువనే వసు-
ధేయస్య వీతాం యజ ॥ ౯౧ ॥ దేవీ ఊర్జాహుతీ దేవమి-
న్ద్రం వయోధసమ్ । దేవీదేవమవర్ధతామ్ । పఙ్క్త్యా ఛన్దసేన్ద్రి-
యమ్ । శుక్రమిన్ద్రే వయో దధత్ । వసువనే వసుధేయస్య వీ-
తాం యజ । దేవా దైవ్యా హోతారా దేవమిన్ద్రం వయోధస-
మ్ । దేవా దేవమవర్ధతామ్ । త్రిష్టుభా ఛన్దసేన్ద్రియమ్ ।
త్విషిమిన్ద్రే వయో దధత్ । వసువనే వసుధేయస్య వీతాం య-
జ ॥ ౯౨ ॥ దేవీస్తిస్రస్తిస్రో దేవీర్వయోధసమ్ । పతిమిన్ద్ర-
మవర్ధయన్ । జగత్యా ఛన్దసేన్ద్రియమ్ । బలమిన్ద్రే వ-
యో దధత్ । వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ । దేవో నరా-
శꣳసో దేవమిన్ద్రం వయోధసమ్ । దేవో దేవమవర్ధయత్ । వి-
రాజా ఛన్దసేన్ద్రియమ్ । రేత ఇన్ద్రే వయో దధత్ । వసువ-

నే వసుధేయస్య వేతు యజ ॥ ౯౩ ॥ దేవో వనస్పతిర్దేవమిం-
ద్రవ్వయోధసమ్ । దేవో దేవమవర్ధయత్ । ద్విపదా ఛన్దసే-
న్ద్రియమ్ । భగమిన్ద్రే వయో దధత్ । వసువనే వసుధేయ-
స్య వేతు యజ । దేవం బర్హిర్వారితీనాన్దేవమిన్ద్రవ్వయోధసమ్ ।
దేవన్దేవమవర్ధయత్ । కకుభా ఛన్దసేన్ద్రియమ్ । యశ ఇన్ద్రే వయో
దధత్ । వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజ । దేవో అగ్నిస్స్విష్ట-
కృద్దేవమిన్ద్రవ్వయోధసమ్ । దేవో దేవమవర్ధయత్ । అతిచ్ఛన్దసా ఛన్ద-
సేన్ద్రియమ్ । క్షత్రమిన్ద్రే వయో దధత్ । వసువనే వసుధేయస్య
వేతు యజ ॥ ౯౪ ॥ వియన్తు యజపీత్రాయజపీత్రాయజవేతు
యజవేతుయజ్ఞపశ్చ ॥ ౨౦ ॥ దేవం బర్హిర్గాయత్రియా తేజః ।
దేవీర్ద్వార ఉష్ణిహా ప్రాణమ్ । దేవీ దేవముషే అనుష్టుభా వాచమ్ ।
దేవీ జోష్ట్రీ బృహత్యా శ్రోత్రమ్ । దేవీ ఊర్జాహుతీ పఙ్క్త్యా శుక్ర-
మ్ । దేవా దైవ్యా హోతారా త్రిష్టుభా త్విషిమ్ । దేవీస్తిస్రస్తిస్రా
దేవీః పత్నిర్జగత్యా బలమ్ । దేవో నరాశగ్ంసో విరాజా రేతః । దే-
వో వనస్పతిర్ద్విపదా భగమ్ । దేవం బర్హిర్వారితీనాఙ్కకుభా
యశః । దేవో అగ్నిస్స్విష్టకృదతిచ్ఛన్దసా క్షత్రమ్ । వేతు వియన్తు చతు-
ర్వీత్త్రామేకో వియన్తు చతుర్త్వత్వవర్ధయదవర్ధయన్నగ్నశ్చతురవర్ధన్త్రా-
మేకోఽవర్ధయన్నగ్నశ్చతురవర్ధయత్ ॥

స్వాదీన్త్వా సోమస్సురావన్తగ్ం సీసేన మిత్రోఽసి యద్దేవా
హోతా యక్షత్సమిధేన్ద్రిగ్ం సమిద్ధ ఇన్ద్ర ఆచర్షణిప్రా దేవం బర్-
హిర్హోతా యక్షత్సమిధాఽగ్నిగ్ం సమిద్ధో అగ్నిరశ్వినాఽశ్వినాహ-

విరిన్ద్రియన్దేవం బర్హిస్సరస్వత్యగ్నిమద్వ్యశ్విన్తో హోతాయక్షి-
డిడస్పదే సమిద్ధో అగ్నిస్సమిధా వసన్తేనర్తునా దేవం బర్హిరిన్ద్రి-
వయోధసవిగ్ంశతిః ॥ ౨౦ ॥

స్వాదీ్వన్త్వా ఽమీమదన్త పితరస్సమ్రాజ్యాయపూతం పవి-
త్రేణో పాస్తానక్తా బదరైరధాతాన్దేవ ఇన్ద్రోవనస్పతిః షష్ఠవాహా-
గ్నాన్దైవీ దేవవయోధసశ్చతుర్నవతిః ॥ ౯౪ ॥ స్వాదీ్వన్త్వా వేత్తుయజ ॥

హరిః ఓమ్

సప్తమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ త్రివృత్స్తోమో భవతి । బ్రహ్మవర్చసం వై త్రివృ-
త్ । బ్రహ్మవర్చసమేవావ రున్ధే । అగ్నిష్టోమస్సోమో భవతి । బ్ర-
హ్మవర్చసం వా అగ్నిష్టోమః । బ్రహ్మవర్చసమేవావరున్ధే । రథన్తర-
గ్ం సామభవతి । బ్రహ్మవర్చసం వై రథన్తరమ్ । బ్రహ్మవర్చసమే-
వావరున్ధే । పరిస్రజీ హోతా భవతి ॥ ౧ ॥ అరుణో మిర్మిరస్త్రిశుక్రః ।
ఏతద్వై బ్రహ్మవర్చసస్యరూపమ్ । రూపేణైవ బ్రహ్మవర్చసమవ-
రున్ధే । బృహస్పతిరకామయత దేవానాం పురోధాం గచ్ఛేయమితి ।
స ఏతం బృహస్పతిసవమపశ్యత్ । తమాహరత్ । తేనాయజత ।
తతో వై స దేవానాం పురోధామగచ్ఛత్ । యః పురోధాకామస్స్యా-
త్ । స బృహస్పతిసవేనయజేత ॥ ౨ ॥ పురోధామేవగచ్ఛతి । తస్య

విరిన్ద్రియన్దేవం బర్హిస్సరస్వత్యగ్నిమద్ధ్యోశ్విన్తా హోతాయక్ష-
ద్దిడస్పదే సమిద్ధో అగ్నిస్సమిధా వసన్తేనర్తునాద్దేవం బర్హిరిన్ద్రి-
వయోధసవిగ్ంశతిః ॥ ౨౦ ॥

స్వాద్వీన్త్వా౽మీమదన్త పితరస్సోమ్యాజ్యాయపూతం పవి-
త్రేణోషాసానక్తా బదరైరథాతాన్దేవ ఇన్ద్రోవనస్పతిః షష్ఠవాహా-
జ్గాన్దధే దేవవయోధసశ్చతుర్నవతిః ॥ ౯౪ ॥ స్వాద్వీన్త్వావేత్తుయజ ॥

హరిః ఓమ్

సప్తమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ త్రివృత్స్తోమోభవతి । బ్రహ్మవర్చసం వై త్రివృ-
త్ । బ్రహ్మవర్చసమేవావ రున్ద్ధే । అగ్నిష్టోమస్సోమో భవతి । బ్ర-
హ్మవర్చసం వా అగ్నిష్టోమః । బ్రహ్మవర్చసమేవావరున్ద్ధే । రథన్తర-
గ్ం సామభవతి । బ్రహ్మవర్చసం వై రథన్తరమ్ । బ్రహ్మవర్చసమే-
వావరున్ద్ధే । పరిస్రజీ హోతా భవతి ॥ ౧ ॥ అరుణో మిన్మిరస్త్రిశుక్రః ।
ఏతద్వై బ్రహ్మవర్చసస్య రూపమ్ । రూపేణైవ బ్రహ్మవర్చసమవ-
రున్ద్ధే । బృహస్పతిరకామయత దేవానాం పురోధాం గచ్ఛేయమితి ।
స ఏతం బృహస్పతిసవమపశ్యత్ । తమా౽హరత్ । తేనాయజత ।
తతో వై స దేవానాం పురోధామగచ్ఛత్ । యః పురోధాకామస్స్యా-
త్ । స బృహస్పతిసవేనయజేత ॥ ౨ ॥ పురోధామేవగచ్ఛతి । తస్య

ప్రాతస్సవనే ప్రస్నేషు నారాశఁస్సేషు । ఏకాదశ దక్షిణా నీయ-
న్తే । ఏకాదశ మాధ్యన్దినే సవనే ప్రస్నేషు నారాశఁస్సేషు । ఏకా-
దశ తృతీయసవనే ప్రస్నేషు నారాశఁస్సేషు । త్రయస్త్రిఁశత్సం
పద్యన్తే । త్రయస్త్రిఁశద్వై దేవతాః । దేవతా ఏవావరున్ధే ।
అశ్వశ్చతుస్త్రిఁశః । ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ॥ 3 ॥ ప్రజా-
పతిశ్చతుస్త్రిఁశో దేవతానామ్ । యావతీరేవదేవతాః । తా ఏ-
వావరున్ధే । కృష్ణాజినేఽభిషిఞ్చతి । బ్రహ్మణో వా ఏతద్రూపమ్ ।
యత్కృష్ణాజినమ్ । బ్రహ్మవర్చసేనైవైనఁ సమర్ధయతి ।
ఆజ్యేనాభిషిఞ్చతి । తేజో వా ఆజ్యమ్ । తేజ ఏవాస్మిన్దధాతి ॥ ४ ॥

హోతా భవతి యజేత్తవా అశ్వేదధాతి ॥ ౧ ॥

యదాగ్నేయో భవతి । అగ్నిముఖా హ్యృద్ధిః । అథయ-
త్పౌష్ణః । పుష్టిర్వై పూషా । పుష్టిర్వైశ్యస్య । పుష్టిమేవావరు-
న్ధే । ప్రసవాయ సావిత్రః । అథయత్త్వాష్ట్రః । త్వష్టా హి రూ-
పాణి వికరోతి । నిర్వరుణత్వాయ వారుణః ॥ ౨ ॥ అథో య
ఏవకశ్చ సన్ధ్యాయతే । సహి వారుణః । అథ యద్వైశ్వదేవః ।
వైశ్వదేవో హి వైశ్యః । అథయన్మారుతః । మారుతో హి వైశ్యః । స-
ప్తైతాని హవీఁషి భవన్తి । సప్తగణా వై మరుతః । పృశ్నిః పష్ఠౌ-
హీ మారుత్యాలభ్యతే । విడ్వై మరుతః । విశ ఏవైతన్మధ్యతోఽభి-
షిచ్యతే । తస్మాద్వా ఏష విశః ప్రియః । విశో హి మధ్యతోఽభిషి-
చ్యతే । ఋషభచర్మేఽధ్యభిషిఞ్చతి । సహి ప్రజనయితా । దధ్నాఽ-

భిషిఞ్చతి । ఊర్గ్వా అన్నాద్యమ్ । ఊర్జైవైనమన్నాద్యే-
న సమర్ధయతి ॥ ౬ ॥ వారుణో విద్వ్యమరుత్తోఽష్టౌ చ ॥ ౨ ॥

యదాగ్నేయో భవతి । ఆగ్నేయో వై బ్రాహ్మణః । అ-
థయత్సౌమ్యః । సౌమ్యో హి బ్రాహ్మణః । ప్రసవాయైవ సావి-
త్రః । అథయద్బార్హస్పత్యః । ఏతద్వై బ్రాహ్మణస్య వాక్పతీ-
యమ్ । అథ యదగ్నీషోమీయః । ఆగ్నేయో వై బ్రాహ్మణః । తౌ
యదాసఙ్గచ్ఛేతే ॥ ౭ ॥ అథ వీర్యావత్తరో భవతి । అథ య-
థాసరస్వతః । ఏతద్ధి ప్రత్యక్షం బ్రాహ్మణస్య వాక్పతీయమ్ । ని-
ర్వరుణత్వాయైవ వారుణః । అథో యఏవ కశ్చసన్ధుష్నాయతే ।
స హి వారుణః । అథ యద్ద్యావాపృథివ్యః । ఇన్ద్రో వృత్రాయ
వజ్రముదయచ్ఛత్ । తన్ద్యావాపృథివీ నాన్వమన్యేతామ్ ।
తమేతేనైవ భాగధేయేనాన్వమన్యేతామ్ ॥ ౮ ॥ వజ్రస్య వా ఏ-
షోఽనుమానాయ । అనుమతవజ్రస్సూయాతా ఇతి । అష్టావేతాని
హవీగ్ంషి భవన్తి । అష్టాక్షరా గాయత్రీ । గాయత్రీ బ్రహ్మవ-
ర్చసమ్ । గాయత్రియైవ బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధే । హిరణ్యేన
ఘృతముత్పునాతి । తేజస ఏవ రుచే । కృష్ణాజినేఽభిషిఞ్చతి । బ్ర-
హ్మణో వా ఏతదృక్సామయో రూపమ్ । యత్కృష్ణాజినమ్ । బ్ర-
హ్మన్నేవైనమృక్సామయోరధ్యభిషిఞ్చతి । ఘృతేనాభిషిఞ్చతి ।
తథా వీర్యావత్తరో భవతి ॥ ౯ ॥ సఙ్గచ్ఛేతే భాగధేయేనాన్వ-
మన్యేతాగ్ం రూపఞ్చత్వారి చ ॥ 3 ॥

వై సోమేన సోమస్య సవోఽస్తి । హతో హ్యేషః । అభి-షుతో హ్యేషః । నహి హతస్సూయతే । తామిగ్ం సూతవశామా-లభతే । సోమో వై రేతోధాః । రేత ఏవ తద్దధాతి । సామ్యర్చాఽ-భిషిఞ్చతి । రేతోధా హ్యేషా । రేతస్సోమః । రేత ఏవాస్మిన్ద-ధాతి । యత్కిఞ్చ రాజసూయమృతే సోమమ్ । తత్సర్వం భవ-తి । అషాఢం యుత్సు పృతనాసు పప్రిమ్ । సువర్షామప్స్వాం వృ-జనస్య గోపామ్ । భరేషుజాగ్ం సుక్షితిగ్ం సుశ్రవసమ్ । జయన్తం-త్వామను మదేమ సోమ ॥ ౧౦ ॥ రేతస్సోమస్సప్త చ ॥ ౪ ॥

యో వై సోమేన సూయతే । స దేవసవః । యః పశునా సూయతే । స దేవసవః । య ఇష్ట్యా సూయతే । స మనుష్యసవః । ఏతం వై పృథ-యే దైవాః ప్రాయచ్ఛన్ । తతో వై సాఽప్యారణ్యానాం పశూనామ-సూయత । యావతీః కియతీశ్చ ప్రజా వాచం వదన్తి । తాసాగ్ం సర్వా-సాగ్ం సూయతే ॥ ౧౧ ॥ య ఏతేన యజతే । య ఉ చైనమేవం వేద । నారాశగ్గ్‌స్యర్చాఽభిషిఞ్చతి । మనుష్యా వై నరాశగ్ంసః । నిహ్ను-త్యా వై తత్ । అథాభిషిఞ్చతి । యత్కిఞ్చ రాజసూయమనుత్తర-వేదీకమ్ । తత్సర్వం భవతి । యే మే పఞ్చాశతం దదుః । అశ్వానాగ్ం సధస్తుతిః । ద్యుమదగ్నే మహి శ్రవః । బృహత్కృధి మఘోనామ్ । నృవదమృత నృణామ్ ॥ ౧౨ ॥

సూయతే సధస్తుతి స్త్రీణి చ ॥ ౫ ॥

ఏష గోసవః । షట్త్రిగ్ంశ ఉక్థ్యో బృహత్సామా । పవమానే కణ్వరథన్తరం భవతి । యో వై వాజపేయః । స సమ్రాట్సవః । యో

రాజసూయః । సవరుణసవః । ప్రజాపతిస్స్వారాజ్యం పరమేష్ఠీ । స్వా-
రాజ్యక్గ్ం రైవ । గౌరివభవతి ॥ ౧౩ ॥ య ఏతేన యజతే । యఉ
చైనమేవంవేద । ఉభే బృహద్రథన్తరే భవతః । తద్ధి స్వారాజ్యమ్ ।
అయుత్తన్దక్షిణాః । తద్ధిస్వారాజ్యమ్ । ప్రతిధుషాఽభిషిఞ్చతి । తద్ధి
స్వారాజ్యమ్ । అనుద్ధత్తే వేద్యై దక్షిణత ఆహవనీయస్య బృహత-
స్తోత్రం ప్రత్యభిషిఞ్చతి । ఇయంవావ రథన్తరమ్ ॥ ౧౪ ॥ అసౌబృ-
హత్ । అనయోరేవైనమనన్తర్‌హితమభిషిఞ్చతి । పశుస్తోమో వా
ఏషః । తేనగోసవః । షట్త్రిగ్ంశస్సర్వః । రేవజ్జాతస్సహసా వృద్ధః ।
క్షత్రాణాఙ్క్షత్రభృత్తమో వయోధాః । మహాన్మహిత్వే తస్త-
భానః । క్షత్రేరాష్ట్రే చజాగృహి । ప్రజాపతేస్త్వా పరమేష్ఠినస్స్వా-
రాజ్యేనాభిషిఞ్చామీత్యాహ । స్వారాజ్యమేవైనంగమయతి ॥ ౧౫ ॥

ఇవభవతిరథన్తరమూహైకఞ్చ ॥ ౬ ॥

సిగ్ంహే వ్యాఘ్ర ఉత యా పృదాకౌ । త్విషిరగ్నౌ
బ్రాహ్మణే సూర్యే యా । ఇన్ద్రియాదేవీసుభగా జజాన । సానఆగ-
న్వర్చసా సంవిదానా । యారాజన్యే దున్దుభావాయతాయామ్ ।
అశ్వస్య క్రన్ద్యే పురుషస్య మాయౌ । ఇన్ద్రియా దేవీ సుభగాజ-
జాన । సానఆగన్వర్చసా సంవిదానా । యాహస్తిని ద్వీపిని యా
హిరణ్యే । త్విషిరశ్వేషు పురుషేషు గోషు ॥ ౧౬ ॥ ఇన్ద్రి-
యాదేవీసుభగాజజాన । సానఆగన్వర్చసా సంవిదానా । రథేఅ-
క్షేషు వృషభస్య వాజే । వాతేపర్జన్యే వరుణస్య శుష్మే ।
ఇన్ద్రియాదేవీ సుభగాజజాన । సాన ఆగన్వర్చసాసంవిదానా ।

రాడసి విరాడసి । సమ్రాడసి స్వరాడసి । ఇన్ద్రాయ త్వా తేజస్వతే
తేజస్వన్తగ్ం శ్రీణామి । ఇన్ద్రాయ త్వౌజస్వత ఓజస్వన్తగ్ం శ్రీణామి ॥ ౧౭ ॥
ఇన్ద్రాయ త్వా పయస్వతే పయస్వన్తగ్ం శ్రీణామి । ఇన్ద్రాయ త్వాఽఽ-
యుష్మత ఆయుష్మన్తగ్ం శ్రీణామి । తేజోఽసి । తత్తే ప్రయచ్ఛామి । తేజ-
స్వదస్తు మే ముఖమ్ । తేజస్వచ్ఛిరో అస్తు మే । తేజస్వాన్ విశ్వతః
ప్రత్యఙ్ । తేజసా సంపిపృగ్ధి మా । ఓజోఽసి । తత్తే ప్రయచ్ఛామి ॥
౧౮ ॥ ఓజస్వదస్తు మే ముఖమ్ । ఓజస్వచ్ఛిరో అస్తు మే । ఓజస్వాన్
విశ్వతః ప్రత్యఙ్ । ఓజసా సంపిపృగ్ధి మా । పయోఽసి । తత్తే ప్రయచ్ఛా-
మి । పయస్వదస్తు మే ముఖమ్ । పయస్వచ్ఛిరో అస్తు మే । పయస్వాన్
విశ్వతః ప్రత్యఙ్ । పయసా సం పిపృగ్ధి మా ॥ ౧౯ ॥ ఆయురసి ।
తత్తే ప్రయచ్ఛామి । ఆయుష్మదస్తు మే ముఖమ్ । ఆయుష్మచ్ఛిరో అ-
స్తు మే । ఆయుష్మాన్ విశ్వతః ప్రత్యఙ్ । ఆయుషా సంపిపృగ్ధి మా । ఇమ-
మగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధి । ప్రియగ్ం రేతో వరుణ సోమ రాజన్ ।
మాతేవాస్మా అదితే శర్మ యచ్ఛ । విశ్వే దేవా జరదష్టిర్యథాఽసత్ ॥
౨౦ ॥ ఆయురసి విశ్వాయురసి । సర్వాయురసి సర్వమాయురసి ।
యతో వాతో మనోజవాః । యతః క్షరన్తి సిన్ధవః । తాసాన్త్వా
సర్వాసాగ్ం రుచా । అభిషిఞ్చామి వర్చసా । సముద్ర ఇవాసి గహ్మ-
నా । సోమ ఇవాస్యదాభ్యః । అగ్నిరివ విశ్వతః ప్రత్యఙ్ । సూర్య
ఇవ జ్యోతిషా విభూః ॥ ౨౧ ॥ అపాయో ద్రవణే రసః । తమహమస్మా
య
ఆముష్యాయణాయ । తేజసే బ్రహ్మవర్చసాయ గృహ్ణామి । అపాయ
య
ఊర్మౌ రసః । తమహమస్మా ఆముష్యాయణాయ । ఓజసే వీర్యాయ

గృహ్ణామి । అపాఽఽయో మధ్యతోఽరసః । తమహమస్మా అముష్యాఽఽయుష్యాయ-ణాయ । పుష్ట్యై ప్రజననాయగృహ్ణామి । అపాం యో యజ్ఞియోఽరసః । తమహమస్మా అముష్యాఽఽయుష్యాయ । ఆయుషే దీర్ఘాయుత్వాయ గృహ్ణామి ॥ ౨౨ ॥

గోషా ఇన్ద్రో నృషా అసి శ్రేష్ఠో ఉద్గీథోఽసి తత్తే ప్రయచ్ఛామి పయ-స్తా సంపృక్థమా ఽసద్విభూర్ద్యజ్ఞియోఽరసో ద్వేచ ॥ ౭ ॥

అభిప్రేహి వీరయస్వ । ఉగ్రశ్చేత్తా సపత్నహా । ఆతిష్ఠమిత్రవర్ధనః । తుభ్యన్దేవా అధిబ్రువన్ । అఙ్గాఽనుస్త్వజ్యా-ప్యభిత్త ఆతిష్ఠవృత్రహాన్తథమ్ । ఆతిష్ఠన్తం పరివిశ్వే అభూషన్ । శ్రియవసానశ్చరతి స్వరోచాః । మహత్తద్వృష్ణో అసురస్య నామ । ఆవిశ్వరూపా అమృతా-నితస్థౌ । అను త్వేన్ద్రో మదత్వనుబృహస్పతిః ॥ ౨౩ ॥ అనుసోమో అన్వగ్నిరావీత్ । అనుత్వా విశ్వేదేవా అవన్తు । అనుసప్తరాజానో య ఉతాభిషిక్తాః । అనుత్వా మిత్రావరుణావిహావతమ్ । అనుద్యావాపృథివీ విశ్వశమ్భూ । సూర్యో అహోభిరను త్వాఽవతు । చన్ద్రమా నక్షత్రైరనుత్వాఽవతు । ద్యౌశ్చత్వా పృథివీచ ప్రచేతసా । శుక్రో బృహద్దక్షిణా త్వాపిపర్తు । అనుస్వధా చికితాగ్ం సోమో అగ్నిః । ఆయం పృణక్తు రజసీ ఉపస్థమ్ ॥ ౨౪ ॥

బృహస్పతిస్సోమో అగ్నిరేకఞ్చ ॥ ౮ ॥

ప్రజాపతిఃప్రజాఅసృజత । తా అస్మాత్సృష్టాః పరాచీరా-యన్ । పప్తతం ప్రజాపతిరోదనమపశ్యత్ । సోఽన్నం భూతోఽతిష్ఠత్ । తా అన్యత్రాన్నాద్యమవిత్వా । ప్రజాపతిం ప్రజా ఉపావర్తన్త ।

అన్నమేవైనం భూతం పశ్యన్తీః ప్రజా ఉపావర్తన్తే । య ఏతేన యజతే । య ఉ చైనమేవం వేద । సర్వాణ్యన్నాని భవన్తి ॥ ౧౫ ॥ సర్వే పురుషాః । సర్వాణ్యేవాన్నాన్యవరున్ధే । సర్వాన్పురుషాన్ । రాడసి విరాడసీత్యాహ । స్వారాజ్యమేవైనఙ్గమయతి । యద్ధిరణ్యన్దదాతి । తేజస్తేనావరున్ధే । యత్త్రిపృధన్వమ్ । వీర్యన్తేన । యదష్ట్రామ్ ॥ ౧౬ ॥ పుష్టిస్తేన । యత్కమణ్డలుమ్ । ఆయుస్తేన । యద్ధిరణ్యమాబధ్నాతి । జ్యోతిర్వై హిరణ్యమ్ । జ్యోతిరేవాస్మిన్దధాతి । అథో తేజో వై హిరణ్యమ్ । తేజ ఏవాత్మన్ధత్తే । యదోదనం ప్రాశ్నాతి । ఏతదేవ సర్వమవరుధ్య ॥ ౧౭ ॥ తదస్మిన్నేకధాఽధాత్ । రోహిణ్యాఙ్కార్యః । యద్బ్రాహ్మణ ఏవ రోహిణీ । తస్మాదేవ । అథో వర్ష్మైవైనగ్ం సమానానాఙ్కరోతి । ఉద్యతా సూర్యేణ కార్యః । ఉద్యన్తం వా ఏతగ్ం సర్వాః ప్రజాః ప్రతినన్దన్తి । దిదృక్షేణ్యో దర్శనీయో భవతి । య ఏవం వేద । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి ॥ ౧౮ ॥ అవేత్యవభృథా3 నా3 ఇతి । యద్దర్భపుఞ్జీలైః ప్లావయతి । తన్న్వేదవా3 ఇతి । తన్నావైతి । త్రిభిః ప్లావయతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏభిరేవైనల్లోకైః ప్లావయతి । అథో అపాం వా ఏతత్తేజో వర్చః । యద్దర్భాః । యద్దర్భపుఞ్జీలైః ప్లావయతి । అపామేవైనన్తేజసా వర్చసాఽభిషిఞ్చతి ॥ ౧౯ ॥

భవన్త్యష్ట్రామవరుధ్య వదన్తి దర్భా యద్దర్భపుఞ్జీలైః ప్లావయత్యేకఞ్చ ॥ ౯ ॥

ప్రజాపతిరకామయత బహోర్భూయాన్థ్స్యామితి । స ఏ-
తం పఞ్చశారదీయమపశ్యత్ । తమాఽహరత్ । తేనాయజత । తతో
వై స బహోర్భూయానభవత్ । యః కామయేత బహోర్భూయా
న్థ్స్యామితి । స పఞ్చశారదీయేన యజేత । బహోరేవ భూయాన్భవతి ।
మరుత్స్తోమో వా ఏషః । మరుతో హి దేవానాం భూయిష్ఠాః ॥ ౩౦ ॥
బహుర్భవతి । య ఏతేన యజతే । య ఉ చైనమేవం వేద । పఞ్చశా-
రదీయో భవతి । పఞ్చ వా ఋతవస్సంవత్సరః । ఋతుష్వేవ సంవత్స-
రే ప్రతితిష్ఠతి । అథో పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః । పాఙ్క్తో యజ్ఞః । యజ్ఞమే-
వావరున్ధే । సప్తదశగ్గ్ం స్తోమా నాతియన్తి । సప్తదశః ప్రజాపతిః ।
ప్రజాపతేరాప్త్యై ॥ ౩౧ ॥

భూయిష్ఠా యన్తి ద్వే చ ॥ ౧౦ ॥

అగస్త్యో మరుద్భ్య ఉక్ష్ణః ప్రౌక్షత్ । తానిన్ద్ర ఆదత్త ।
త ఏనం వజ్రముద్యత్యాభ్యాయన్త । తానగస్త్యశ్చైవేన్ద్రశ్చ కయాశుభీయే-
నాశమయతామ్ । తాన్ఛాన్తానుపాహ్వయత । యత్కయాశుభీయం
భవతి శాన్త్యై । తస్మాదేత ఐన్ద్రామారుతా ఉక్షాణస్సవనీయా-
భవన్తి । త్రయః ప్రథమేఽహన్నాలభ్యన్తే । ఏవం ద్వితీయే । ఏవం తృ-
తీయే ॥ ౩౨ ॥ ఏవం చతుర్థే । పఞ్చోత్తమేఽహన్నాలభ్యన్తే ।
వర్షిష్ఠమివ హ్యేతదహః । వర్షిష్ఠస్సమానానాం భవతి । య ఏ-
తేన యజతే । య ఉ చైనమేవం వేద । స్వారాజ్యం వా ఏష యజ్ఞః ।
ఏతేన వా ఏకయావా కాన్దమస్స్వారాజ్యమగచ్ఛత్ । స్వారాజ్యం గ-
చ్ఛతి । య ఏతేన యజతే ॥ ౩౩ ॥ య ఉ చైనమేవం వేద ।

మారుతో వా పృష్ఠస్తోమః । ప్రతైవ వై పురస్తాద్దేవానాం భూయి-
ష్ఠా అభవన్ । భూయిష్ఠస్సమానానాం భవతి । య ఏతేన యజతే ।
య ఉ చైనమేవం వేద । పఞ్చశారదీయో వా ఏష యజ్ఞః । ఆపఞ్చ-
మాత్పురుషాదన్నమత్తి । య ఏతేన యజతే । య ఉ చైనమేవం వేద ।
సప్తదశగ్ం స్తోమా నాతియన్తి । సప్తదశః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతే-
రాప్త్యై ॥ ౩౮ ॥ తృతీయే గచ్ఛతి య ఏతేన యజతేఽత్తి య ఏతేన
యజతే య ఉ చైనమేవం వేద త్రీణి చ ॥ ౧౧ ॥

అగస్త్యస్య స్వారాజ్యం మారుతః పఞ్చశారదీయో వా ఏష
యజ్ఞస్సప్తదశం ప్రజాపతేరాప్త్యై ॥

అస్యా జరాసో దమామరిత్రాః । అర్చద్ధూమాసో అగ్నయః
పావకాః । శ్వితీచయశ్శ్వాత్రాసో భురణ్యవః । వనర్షదో
వాయవో న సోమాః । యజా నో మిత్రావరుణా । యజా దేవాగ్ం
ఋతం బృహత్ । అగ్నే యక్షి స్వం దమమ్ । అశ్వినా పిబతగ్ం సుత-
మ్ । దీద్యగ్నీ శుచివ్రతా । ఋతునా యజ్ఞవాహసా ॥ ౩౯ ॥ ద్వే
విరూపే చరతస్స్వర్థే । అన్యాఽన్యా వత్సముప ధాపయేతే । హరి-
రన్యస్యాం భవతి స్వధావాన్ । శుక్రో అన్యస్యాం దదృశే సువర్చాః ।
పూర్వాపరం చరతో మాయయైతౌ । శిశూ క్రీడన్తౌ పరి యాతో అ-
ధ్వరమ్ । విశ్వాన్యన్యో భువనాఽభిచష్టే । ఋతూనన్యో విదధజ్జాయ-
తే పునః । త్రీణి శతా త్రీ సహస్రాణ్యగ్నిమ్ । త్రిగ్ంశచ్చ దేవా న-
వ చాసపర్యన్ ॥ ౩౬ ॥ ఔష్ణిహత్రైరాష్ట్రస్తోత్రకర్ణిహరస్సైన్త ।

అదిధ్యో హోతారన్న్యసాదయన్త । అగ్నినాఽగ్నిస్సమిధ్యతే । కవిర్గృహ-
పతిర్యువా । హవ్యవాడ్జుహ్వాస్యః । అగ్నిర్దేవానాఞ్జఠరమ్ ।
పూతదక్షః కవిక్రతుః । దేవో దేవేభిరాగమత్ । అగ్నిశ్రియో మరుతో
విశ్వకృష్టయః । ఆ త్వేషముగ్రమవ ఈమహే వయమ్ ॥ ౩౭ ॥ తే
స్వానినో రుద్రియా వర్షనిర్ణిజః । సిగ్ంహా న హేషక్రతవస్సు-
దానవః । యదుత్తమే మరుతో మధ్యమే వా । యద్వాఽవమే సు-
భగాసో దివిష్ఠ । తతో నో రుద్రా ఉత వాఽన్వస్య । అగ్నే విత్తాద్ధవిషో
యద్యజామః । ఈడే అగ్నిగ్ంస్వవసన్నమోభిః । ఇహ ప్రసత్తో విచ-
యత్కృతన్నః । రథైరివ ప్రభరే వాజయద్భిః । ప్రదక్షిణిన్మరుతా-
గ్ంస్తోమమృధ్యామ్ ॥ ౩౮ ॥ శ్రుధి శ్రుత్కర్ణ వహ్నిభిః । దేవైర-
గ్నే సయావభిః । ఆసీదన్తు బర్హిషి । మిత్రో వరుణో అర్యమా ।
ప్రాతర్యావాణో అధ్వరమ్ । విశ్వేషామదితిర్యజ్ఞియానామ్ । విశ్వే-
షామతిథిర్మానుషాణామ్ । అగ్నిర్దేవానామవ ఆవృణానః । సుమృ-
డీకో భవతు విశ్వవేదాః । త్వే అగ్నే సుమతిం భిక్షమాణాః ॥ ౩౯ ॥
దివి శ్రవో దధిరే యజ్ఞియాసః । నక్తా చ చక్రురుషసా విరూపే ।
కృష్ణఞ్చ వర్ణమరుణఞ్చ సన్ధుః । త్వామగ్న ఆదిత్యాస ఆస్యమ్ ।
త్వాఞ్జిహ్వాగ్ం శుచయశ్చక్రిరే కవే । త్వాగ్ం రాతిషాచో అధ్వరే-
షు సశ్చిరే । త్వే దేవా హవిరదన్త్యాహుతమ్ । నిత్వా యజ్ఞస్య సాధ-
నమ్ । అగ్నే హోతారమృత్విజమ్ । వనుష్వద్దేవధీమహి ప్రచేతసమ్ ।
జీరన్దూతమమర్త్యమ్ ॥ ౪౦ ॥ యజ్ఞవాహసాపతర్యన్వయమ్యా-
ద్ధ్యాం భిక్షమాణాః ప్రచేతసమేకఞ్చ ॥ ౧౨ ॥

తిష్ఠాహరీరథ ఆయుజ్యమానాయాహి । వాయుర్న నియుతో నో అచ్ఛ । పిబాస్యన్ధో అభిసృష్టో అస్మే । ఇన్ద్రస్వాహా రరిమా తే మదాయ । కస్య వృషా సుతే సచా । నియుత్వాన్ వృషభో రణత్ । వృత్రహా సోమపీతయే । ఇన్ద్రం వయమ్మహాధనే । ఇన్ద్రమర్భే హవామహే । యుజం వృత్రేషు వజ్రిణమ్ ॥౪౧॥ ద్వితా యో వృత్రహన్తమః । విద ఇన్ద్రశ్శతక్రతుః । ఉప నో హరిభిస్సుతమ్ । స సూర్య ఆజనయఞ్జ్యోతిరిన్ద్రమ్ । అయా ధియా తరణిరద్రిబర్హాః । ఋతేన శుష్మీ నవమానో అర్కైః । వ్యస్రిధో అస్రా అద్రిర్బిభేద । ఉత త్యదాశ్వశ్వియమ్ । యదిన్ద్ర నాహుషీష్వా । అగ్రే విక్షు ప్రదీదయత్ ॥౪౨॥ భరేష్విన్ద్రగ్ం సుహవగ్ం హవామహే । అగ్ంహోముచగ్ం సుకృతం దైవ్యం జనమ్ । అగ్నిమ్మిత్రం వరుణగ్ం సాతయే భగమ్ । ద్యావాపృథివీ మరుతస్స్వస్తయే । మహి క్షేత్రం పురుశ్చన్ద్రం వివిద్వాన్ । ఆదిత్సఖిభ్యశ్చరథగ్ం సమైరత్ । ఇన్ద్రో నృభిరజనద్దీద్యానస్సాకమ్ । సూర్యముషసం గాతుమగ్నిమ్ । ఉరు నో లోకమను నేషి విద్వాన్ । సువర్వజ్జ్యోతిరభయగ్ం స్వస్తి ॥ ౪౩ ॥ ఋష్వాత ఇన్ద్ర స్థవిరస్య బాహూ । ఉపస్థేయామ శరణా బృహన్తా । ఆ నో విశ్వాభిరూతిభిస్సజోషాః । బ్రహ్మ జుషాణో హర్యశ్వ యాహి । వరీవృజత్ స్థవిరేభిస్సుశిప్ర । అస్మే దధద్వృషణగ్ం శుష్మమిన్ద్ర । ఇన్ద్రాయ గావ ఆశిరమ్ । దుదుహ్రే వజ్రిణే మధు । యత్సీముపహ్వరే విదత్ । తా తే వజ్రిన్నవో జోజయుర్నః ॥ ౪౪ ॥ గభస్తయో నియుతో విశ్వవారాః । అహరహర్యాయ ఇజ్జో గువానాః । పూర్ణా ఇన్ద్రక్షుమతో భోజనస్య । ఇ-

మాన్తేధియం ప్రభరే మహో మహీమ్ । అస్య స్తోత్రే ధిషణా యత్త
ఆనజే । తముత్సవే చ ప్రసవే చ సాసహిమ్ । ఇన్ద్రం దేవాసః శవసామ-
దన్నను ॥ ౪౫ ॥ వజ్రిణమయుత్స్వస్తి జోజయురన్నప్సత్తచ ॥ ౧౩ ॥

ప్రజాపతిః పశూనసృజత । తేఽస్మాత్సృష్టాః పరాఞ్చ ఆయన్ ।
తానగ్నిష్టోమేన నాప్నోత్ । తానుక్థ్యేన నాప్నోత్ । తాన్ షోడశినా
నాప్నోత్ । తాన్రాత్రియా నాప్నోత్ । తాన్థ్సన్ధినా నాప్నోత్ ।
సోఽగ్నిమబ్రవీత్ । ఇమాన్మ ఈప్సేతి । తానగ్నిస్త్రివృతా స్తోమేన నా-
ప్నోత్ ॥ ౪౬ ॥ స ఇన్ద్రమబ్రవీత్ । ఇమాన్మ ఈప్సేతి । తానిన్ద్రః
పఞ్చదశేన స్తోమేన నాప్నోత్ । స విశ్వాన్దేవానబ్రవీత్ । ఇమా-
న్మ ఈప్సతేతి । తాన్విశ్వే దేవాస్సప్తదశేన స్తోమేన నాప్నువన్ ।
స విష్ణుమబ్రవీత్ । ఇమాన్మ ఈప్సేతి । తాన్విష్ణురేకవిగ్ంశేన స్తో-
మేనాప్నోత్ । వారవన్తీయేనావారయత ॥ ౪౭ ॥ ఇదం విష్ణుర్విచ-
క్రమ ఇతి వ్యక్రమత । యస్మాత్పశవః ప్రప్రేవ భ్రగ్ంశేరన్ । స ఏ-
తేన యజేత । యదాప్నోత్ । తదాప్తోర్యామస్యాప్తోర్యామత్వమ్ ।
ఏతేన వై దేవా జైత్వాని జిత్వా । యం కామమకామయన్త తమాప్ను-
వన్ । యం కామం కామయతే । తమేతేనాప్నోతి ॥ ౪౮ ॥

స్తోమేన నాప్నోదవారయత స వ చ ॥ ౧౪ ॥

వ్యాఘ్రోఽయమగ్నౌ చరతి ప్రవిష్టః । ఋషీణాం పుత్రో అభి-
శస్తిపా అయమ్ । నమస్కారేణ నమసా తే జుహోమి । మా దేవా-
నామ్మిథుయా కర్మ భాగమ్ । సావీర్హి దేవ ప్రసవాయ పిత్రే । వ-
ర్ష్మాణమస్మై వరిమాణమస్మై । అథాస్మభ్యగ్ం సవితస్సర్వతాతా ।

ద్రివేదివ అసుత్రాభూరిపశ్యః । భూతో భూతేషు చరతి ప్రవిష్టః । స భూతానామధిపతిర్బభూవ ॥ ౪౯ ॥ తస్య మృత్యౌ చరతి రాజసూయమ్ । స రాజా రాజ్యమనుమన్యతామిదమ్ । యేభిశ్శిల్పైః పప్రథానామదృగ్ంహత్ । యేభిర్ద్యామభ్యపిగ్ంశత్ప్రజాపతిః । యేభిర్వాచం విశ్వరూపాగ్ం సమవ్యయత్ । తేనేమమగ్న ఇహ వర్చసా సమఙ్ధి । యేభిరాదిత్యస్తపతి ప్రకేతుభిః । యేభిస్సూర్యో దదృశే చిత్రభానుః । యేభిర్వాచం పుష్కలేభిరవ్యయత్ । తేనేమమగ్న ఇహ వర్చసా సమఙ్ధి ॥ ౫౦ ॥ అయం భాతు శవసా పఞ్చకృష్టీః । ఇన్ద్ర ఇవ జ్యేష్ఠో భవతు ప్రజావాన్ । అస్మా అస్తు పుష్కలం చిత్రభాను । అయం పృణక్తు రజసీ ఉపస్థమ్ । యత్తే శిల్పం కశ్యప రోచనావత్ । ఇన్ద్రియావత్పుష్కలం చిత్రభాను । యస్మిన్త్సూర్యా అర్పితాస్సప్త సాకమ్ । తస్మిన్రాజానమధి విశ్రయేమమ్ । ద్యౌరసి పృథివ్యసి । వ్యాఘ్రో వైయాఘ్రేఽధి ॥ ౫౧ ॥ విశ్రయస్వ దిశో మహీః । విశస్త్వా సర్వా వాఞ్ఛన్తు । మా త్వద్రాష్ట్రమధిభ్రశత్ । యా దివ్యా ఆపః పయసా సంబభూవుః । యా అన్తరిక్ష ఉత పార్థివీర్యాః । తాసాం త్వా సర్వాసాగ్ం రుచా । అభిషిఞ్చామి వర్చసా । అభి త్వా వర్చసాఽసిచన్దివ్యేన । పయసా సహ । యథాఽసా రాష్ట్రవర్ధనః ॥ ౫౨ ॥ తథా త్వా సవితాఽకరత్ । ఇన్ద్రో విశ్వా అవీవృధన్ । సముద్రవ్యచసం గిరః । రథీతమగ్ం రథీనామ్ । వాజానాగ్ం సత్పతిం పతిమ్ । వసవస్త్వా పురస్తాదభిషిఞ్చన్తు గాయత్రేణ ఛన్దసా । రుద్రాస్త్వా దక్షిణతోఽభిషిఞ్చన్తు త్రై-

ష్టుభేన ఛన్దసా । ఆదిత్యాస్త్వా పశ్చాదభిషిఞ్చన్తు జాగతేన ఛన్దసా । విశ్వేత్వా దేవా ఉత్తరతోఽభిషిఞ్చన్త్వానుష్టుభేన ఛన్దసా । బృహస్పతిస్త్వోపరిష్టాదభిషిఞ్చతు పాఙ్క్తేన ఛన్దసా ॥ ౧౩ ॥ అరుణన్త్వా వృకముగ్రఙ్ఖజఙ్కరమ్ । రోచమానం మరుతామగ్రే అర్చిషః । సూర్యవన్తం మఘవానం విషాసహిమ్ । ఇన్ద్రముక్థేషు నామహూతమగ్ంహువేమ । ప్రబాహవా సిసృతఞ్జీవసేనః । ఆనో గవ్యూతిముక్షతఙ్ఘృతేన । ఆనోజనే శ్రవయతంయువానా । శ్రుతం మే మిత్రావరుణా హవేమా । ఇన్ద్రస్య తే వీర్యకృతః । బాహూ ఉపావహరామి ॥ ౧౪ ॥ బభూవాన్యయుత్తేనైమమగ్న ఇహావర్చసా పమర్ధి వైయాఘ్రోఽధి రాష్ట్రివర్ధనః పాఙ్క్తేన ఛన్దసోపావహరామి ॥ ౧౫ ॥

అభి ప్రేహి వీరయస్వ । ఉగ్రశ్చేత్తా సపత్నహా । ఆతిష్ఠ వృత్రహన్తమః । తుభ్యన్దేవా అధిబ్రువన్ । అఙ్కౌ న్యఙ్కావభితో రథంయౌ । ధ్వాన్తం వాతాగ్రమనుసఞ్చరన్తౌ । దూరేహేతిరిన్ద్రియావాన్పతత్రీ । తే నోఽగ్నయః పప్రయః పారయన్తు । నమస్త ఋషే గద । అవ్యథాయై త్వా స్వధాయై త్వా ॥ ౧౬ ॥ మా న ఇన్ద్రాభితస్త్వదృష్టారిష్టాసః । ఏవా బ్రహ్మన్తవేదస్తు । తిష్ఠా రథే అధియద్వజ్రహస్తః । ఆరశ్మీన్దేవయువసే స్వశ్వాః । ఆతిష్ఠ వృత్రహన్రథం పరి । అను త్వేన్ద్రో మదత్వను త్వా మిత్రావరుణౌ । ద్యావశ్చ త్వా పృథివీచ ప్రచేతసా । శుక్రో బృహద్దక్షిణా

త్వా పిపర్తు । అను స్వధా చికితాగ్ం సోమో అగ్నిః । అను
త్వాఽవతు సవితా సవేన ॥ ౧౬ ॥ ఇన్ద్రం విశ్వా అవీవృధన్ ।
సముద్రవ్యచసం గిరః । రథీతమగ్ం రథీనామ్ । వాజానాగ్ం సత్పతిం
పతిమ్ । పరిమా సైన్యా ఘోషాః । జ్యానాం వృజన్తు గృధ్నవః ।
మేథిష్ఠాః పిన్వమానా ఇహ । మాం గోపతిమభిసంవిశన్తు । తన్మేఽ-
నుమతిరనుమన్యతామ్ । తన్మాతా పృథివీ తత్పితా ద్యౌః ॥ ౧౭ ॥
తద్గ్రావాణః సోమసుతో మయోభువః । తదశ్వినా శృణుతగ్ం
సౌభగా యువమ్ । అవ తే హేడ ఉదుత్తమమ్ । ఏనా వ్యాఘ్రం పరిష-
స్వజానాః । సిగ్ంహగ్ం హిన్వన్తి మహతే సౌభగాయ । సముద్రన్న
సుహవం తస్థివాగ్ంసమ్ । మర్మృజ్యన్తే ద్వీపినమప్స్వన్తః । ఉద్ధ-
సావేతు సూర్యః । ఉదిదం మామకం వచః । ఉదిహి దేవ సూర్య ।
సహ వగ్నునా మమ । అహం వాచో వివాచనమ్ । మయి వాగస్తు ధ-
ర్ణసిః । యన్తు నదయో వర్షన్తు పర్జన్యాః । సుపిప్పలా ఓషధయో
భవన్తు । అన్నవతామోదనవతామామిక్షవతామ్ । ఏషాగ్ం రాజా
భూయాసమ్ ॥ ౧౮ ॥ స్వధాయై త్వా సవేన ద్యావసూర్యసప్తచ ॥ ౧౬ ॥

యే కేశినః ప్రథమాః సత్రమాసత । యేభిరాభృతం యదిదం
విరోచతే । తేభ్యో జుహోమి బహుధా ఘృతేన । రాయస్పోషేణే-
మం వర్చసా సగ్ం సృజాథ । నక్షత్రైర్బ్రహ్మణా తపసో విమోకః । దీక్షా-
నామిన్ద్రా దీక్షావశినీహ్యుగ్రాః । ప్రకేశాస్సువతే క్షత్రిణో భవన్తి । తే-
షాం బ్రహ్మేదీశే వపనస్య నాన్యః । ఆరోహపోషమవిమహాస్వశ-

తూర్వే । అవాసాగ్నీత్ష్వావశిష్టీవహస్త్యగ్రా ॥ గౌ ॥ దైహి దక్షిణాం ప్రతి-
రస్యాయుః । అథాముచ్యస్వ వరుణస్య పాశాత్ । యేనావపత్స-
విఠా క్షురేణ । సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్యవిద్వాన్ । తేనబ్రహ్మాణో
వపతేదమస్యోర్జమ్ । రయ్యా వర్చసా సగ్ం సృజాథ । మా తే కే-
శాననుగాద్వర్చ ఏతత్ । తథా ధాతా కరోతు తే । తుభ్యమిన్ద్రో బృ-
హస్పతిః । సవితా వర్చ ఆదధాత్ ॥ ౬౦ ॥ తేభ్యో నిధానం బహు-
ధా వ్యైచ్ఛన్ । అన్తరా ద్యావాపృథివీ అపస్సువః । దర్భస్తమ్బ
వీర్యకృతే నిధాయ । పౌగ్ంస్యేనేమం వర్చసా సగ్ం సృజాథ । బల-
న్తే బాహువోస్సవితా దధాతు । సోమస్త్వాఽనక్తు పయసా ఘృతేన ।
స్త్రీషు రూపమశ్వినై తన్నిధత్తమ్ । పౌగ్ంస్యేనేమం వర్చసా స-
గ్ంసృజాథ । యత్సీమన్తఙ్కఙ్కతస్తే లిలేఖ । యద్వాక్షురః పరిబ-
వర్జ వపగ్గ్ంస్తే । స్త్రీషు రూపమశ్వినై తన్నిధత్తమ్ । పౌగ్ంస్యేనేమ-
గ్ం సగ్ం సృజాథో వీర్యేణ ॥ ౬౧ ॥ అవాస్రా గ్నీత్ష్వావశిష్టీవహస్త్యగ్రాఽ-
దధాద్బ్వర్జ వపగ్గ్ంస్తే ద్వే చ ॥ ౧౭ ॥

ఇన్ద్రో వై స్వాం విశో మరుతో నాపాచాయన్ । సోఽపచా-
య్యమానస్తద్విఘనమపశ్యత్ । తమాఽహరత్ । తేనాయజత ।
తేనైవాస్తాన్తగ్ం సగ్గ్ం స్తమ్భ వ్యహన్ । యద్వ్యహన్ । తద్వి-
ఘనస్య విఘనత్వమ్ । విస్తాప్మానం భ్రాతృవ్యగ్ం హతే । య ఏతేన
యజతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౬౨ ॥ యగ్ం రాజానో విశో నాప-
చాయేయుః । యో వా బ్రాహ్మణస్తమసా పాప్మనాఽఽప్రావృతస్స్యాత్ ।

ఏతేన యజేత । విశమేనైనం వై నద్విహాత్య । విశామాధిపత్యఙ్గచ్ఛతి ।
తస్య ద్వ్యదావాదశే స్తోత్రే భవతః । ద్వేచతుర్విగ్ంశే । ఔద్భిద్యమేవ
తత్ । ఏతద్వై క్షత్రస్యౌద్భిద్యమ్ । యదస్మై స్వా విశో బలిగ్ం హర-
న్తి ॥ ౬౩ ॥ హరన్త్యస్మై విశో బలిమ్ । ఐనమప్రతిఖ్యాతఙ్గచ్ఛతి ।
య ఏవం వేద । త్రిబాహుంగ్వా అగ్నేః క్షత్రాణ్యాతేపుః । తేషామిన్ద్రః
క్షత్రాణ్యాదత్త । న వా ఇమాని క్షత్రాణ్యభూవన్నితి । తన్నక్షత్రా-
ణాన్నక్షత్రత్వమ్ । ఆ శ్రేయసో భ్రాతృవ్యస్య తేజ ఇన్ద్రియన్దత్తే ।
య ఏతేన యజతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౬౪ ॥ తద్యథా హ వై
సచక్రిణౌ కల్పకావుపావహితౌ స్యాతామ్ । ఏవమేతౌ యుగ్మన్తౌ స్తో-
మౌ । అయుక్షు స్తోమేషు క్రియేతే । పాప్మనోఽపహత్యై । అపపాప్మా-
నం భ్రాతృవ్యగ్ం హతే । య ఏతేన యజతే । య ఉ చైనమేవం వేద ।
తద్యథా హ వై సూతగ్రామణ్యః । ఏవం ఛన్దాగ్ంసి । తేష్వసావాది-
త్యో బృహతీరభ్యూఢః ॥ ౬౫ ॥ సతో బృహతీషుస్తువతే సతో బృ-
హతః । ప్రజయా పశుభిరసానీత్యేవ । వ్యతిషక్తాభిస్స్తువతే । వ్యతి-
షక్తం వై క్షత్రం విశా । విశైవ క్షత్రేణ వ్యతిషజతి । వ్యతిష-
క్తాభిస్స్తువతే । వ్యతిషక్తో వై గ్రామణీస్సజాతైః । సజాతైరేవైనం
వ్యతిషజతి । వ్యతిషక్తాభిస్స్తువతే । వ్యతిషక్తో వై పురుషః పాప్మభిః ।
వ్యతిషక్తాభిరేవాస్య పాప్మనో నుదతే ॥ ౬౬ ॥ వేద హరన్త్యేనమేవ-
వేదాభ్యూఢః పాప్మభిరేకఞ్చ ॥ ౧౮ ॥

త్రివృద్యదాగ్నేయోఽగ్నిముఖా హ్యృద్ధిర్యదాగ్నేయ ఆ-
గ్నేయో న వై సోమేనయో వై సోమేనైవ గోసవస్సిగ్ంహేఽభిషే-

హీ మిత్రవర్ధనః ప్రజాపతిస్త్వౌదనం ప్రజాపతిరకామయత బ్రాహ్మణోర్భ్యాయాన్తగస్త్రైస్యా జరాపస్త్విష్ఠా హరీ ప్రజాపతిః ప్రశూన్వ్యా ఘోరయమ బిభేహి వృత్రహస్తమో యేతైతిన ఇద్దివా అష్టాదశ ॥ ౧౮ ॥

త్రివృద్యౌవై సోమేనయురసి బహుర్భవతి తిష్ఠా హర్రిరథ ఆయంభాతు తేభ్యో నిధానగ్ంషట్షష్టిః ॥ ౬౬ ॥ త్రివృత్ప్రాప్నోనుదతే ॥

హరిః ఓమ్

అష్టమప్రపాఠక

హరిః ఓమ్ ॥ పీవోన్నాగ్ం రయివృధస్సుమేధాః । శ్వేతస్సిషక్తి నియుతామభిశ్రీః । తేవాయవే సమనసోవితస్థుః । విశ్వేన్నరస్స్వపత్యాని చక్రుః । రాయేఽనుయఞ్జఙ్ఘూ రోదసీ ఉభే । రాయేదేవీ ధిషణాధాతిదేవమ్ । అధావాయున్నియుతస్సశ్చతస్వాః । ఉతశ్వేతవసుధితిన్నిరేకే । ఆవాయో ప్రయాభిః । ప్రవాయుమచ్ఛా బృహతీమనీషా ॥ ౧ ॥ బృహద్రయివిశ్వవారాగ్ం రథప్రామ్ । ద్యుతద్యామా నియుతః పత్యమానః । కవిః కవిమియక్షసి ప్రయజ్యో । ఆనోనియుద్భిశ్శతినీభిరధ్వరమ్ । సహస్రిణీభిరుపయాహియజ్ఞమ్ । వాయోఅస్మిన్హవిషిమాదయస్వ । యూయంపాతస్వస్తిభిస్సదానః ॥ ప్రజాపతే నత్వదేతాన్యన్యః । విశ్వాజాతాని పరితా బభూవ । యత్-

హి మిత్రవర్ధనః ప్రజాపతిస్త్వోదనం ప్రజాపతిరకామయత బ్రాహ్మణోర్భ్యాయానగస్త్యస్యా జరాపస్త్రిష్ఠా హారీ ప్రజాపతిః ప్రతి న్యాత్యఘ్నోఽయమ భిపేహి వృత్రహాస్త్రమో యేకాశిన ఇద్రిష్వ అష్టాదశ ॥ ౧౮ ॥

త్రివృద్వై సోమేనయురసి బహుర్భవతి తిష్ఠా హార్థిరథ ఆయంభాతు తెభ్యో నిధానగ్ంమట్షష్టిః ॥ ౬౬ ॥ త్రివృత్పాప్మనో-నుదతే ॥

హరిః ఓమ్

అష్టమప్రపాఠక

హరిః ఓమ్ ॥ పీవోన్నాగ్ం రయివృధస్సుమేధాః । శ్వేతస్సిషక్తి నియుతామభిశ్రీః । తే వాయవే సమనసో వితస్థుః । విశ్వేన్నరస్స్వపత్యాని చక్రుః । రాయేఽనుయంజజ్ఞతూ రోదసీ ఉభే । రాయేదేవీ ధిషణాధాతి దేవమ్ । అధావాయున్నియుతస్సశ్చతస్వాః । ఉత శ్వేతవసుధితిన్నిరేకే । ఆవాయో ప్రయాభిః । ప్రవాయుమచ్ఛా బృహతీమనీషా ॥ ౧ ॥ బృహద్రయివిశ్వవారాగ్ం రథప్రామ్ । ద్యుతద్యామా నియుతః పత్యమానః । కవిః కవిమియక్షసి ప్రయజ్యో । ఆనో నియుద్భిశ్శతినీభిరధ్వరమ్ । సహస్రిణీభిరుపయాహియజ్ఞమ్ । వాయో అస్మిన్ హవిషిమాదయస్వ । యూయంపాతస్వస్తిభిస్సదానః । ప్రజాపతే నత్వదేతాన్యన్యః । విశ్వాజాతాని పరితా బభూవ । యత్-

కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు ॥ ౨ ॥ వయగ్గ్ం స్యామ పత-
యోరయీణామ్ । రయీణాం పతియ్యజతం బృహన్తమ్ । అస్మిన్భ-
రేనృతమవాజసాతౌ । ప్రజాపతిం ప్రథమజామృతస్య । యజామ
దేవమధినోబ్రవీతు । ప్రజాపతేత్వన్నిధిపాః పురాణః । దేవానాం పితా
జనితా ప్రజానామ్ । పతిర్విశ్వస్య జగతః పరస్పాః । హవిర్నో దేవ
విహవే జుషస్వ । తవేమేలోకాః ప్రదిశో దిశశ్చ ॥ 3 ॥ పరావతో నివత
ఉద్వతశ్చ । ప్రజాపతే విశ్వసృజ్జీవధన్య ఇదన్నో దేవ । ప్రతిహర్యహ-
వ్యమ్ । ప్రజాపతిం ప్రథమయజ్ఞియానామ్ । దేవానామగ్రే యజ-
తంయజధ్వమ్ । సనోదదాతు ద్రవిణగ్ంసువీర్యమ్ । రాయస్పోష-
విష్యతునాభిమస్మే । యోరాయఈశే శతదాయ ఉక్థ్యః । యః పశూ-
నాగ్ం రక్షితా విష్ఠితానామ్ । ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య ॥ ౪ ॥
సహప్రథామాజుషతాగ్ం హవిర్నః । సోమాపూషణేమౌ దేవౌ ।
సోమాపూషణా రజసో విమానమ్ । సప్తచక్రగ్ం రథమవిశ్వమిన్వమ్ ।
విషూవృతం మనసా యుజ్యమానమ్ । తఞ్జిన్వథో వృషణా పఞ్చర-
శ్మిమ్ । దివ్యన్యస్సదనఞ్చక్ర ఉచ్చా । పృథివ్యామన్యో అధ్యన్తరిక్షే ।
తావస్మభ్యం పురువారం పురుక్షుమ్ । రాయస్పోషవిష్యతాన్నాభి-
మస్మే ॥ ౫ ॥ ధియం పూషాజిన్వతు విశ్వమిన్వః । రయిగ్ం సోమో
రయిపతిర్దధాతు । అవతుదేవ్యదితిరనర్వా । బృహద్వదేమ విదథే
సువీరాః । విశ్వాన్యన్యో భువనాజజాన । విశ్వమన్యో అభిచక్షాణ
ఏతి । సోమాపూషణావవతన్ధియం మే । యువాభ్యాం విశ్వాః పృత-
నాజయేమ । ఉదుత్తమవరుణాస్తభ్నాద్యామ్ । యత్కిఞ్చేదకి-

తవాసః । అవతైహేడ స్తత్త్వాయామి । ఆదిత్యాన్నామవసాన దక్షిణా ।
ధారయన్త ఆదిత్యాస స్త్రిస్రో భూమీర్ధారయన్ । యజ్ఞో దేవానా-
గ్ం శుచిరపః ॥ ౬ ॥ మనీషా ఉస్తుచ రస్యాస్మై ఘృతవాసశ్చత్వారిచ ॥ ౧ ॥

తేశుక్రాసశ్శుచయో రశ్శివన్తః । సీదన్త్వాదిత్యా అధిబర్హి-
షిప్రియే । కామేన దేవాస్సరథన్దివోనః । ఆయాన్తు యజ్ఞముపనో
జుషాణాః । తేషూనవో అదితేః పీవసామిషమ్ । ఘృతం పిన్వత్ప్రతి-
హర్యన్నృతేజాః । ప్రయజ్ఞియా యజమానాయ యేమురే । ఆది-
త్యాః కామం పితుమన్తమస్మే । అనః పుత్రా అదితేర్యాన్తుయజ్ఞమ్ ।
ఆదిత్యాసః పథిభిర్దేవయానైః ॥ ౭ ॥ అస్మే కామన్దాశుషే సన్న-
మన్తః । పురోడాశం ఘృతవన్తజ్జుషన్తామ్ । పృక్భాయత్త నిర్ఋ-
తిగ్ం సేధతామతిమ్ । ప్రరశ్మిభిర్యతమానా అమృధ్రాః । ఆదిత్యాః
కామం ప్రయత్తాం వషట్కృతిమ్ । జుషధ్వన్నో హవ్యదాతిం యజ-
త్రాః । ఆదిత్యాన్కామమవసే హువేమ । యే భూతాని జనయన్తో
విచిఖ్యుః । సీదన్తు పుత్రా అదితేరుపస్థమ్ । స్తీర్ణం బర్హిర్హవిరద-
ద్యాయ దేవాః ॥ ౮ ॥ స్తీర్ణం బర్హిస్సీదతా యజ్ఞే అస్మిన్ । ధ్రా-
జా స్సేధన్తో అమతిన్దురేవామ్ । అస్మభ్యం పుత్రా అదితేః ప్రయగ్ం-
సత । ఆదిత్యాః కామం హవిషో జుషాణాః । అగ్నే నయసుపథా రాయే
అస్మాన్ । విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహు-
రాణమేనః । భూయిష్ఠాన్తే నమ ఉక్తిం విధేమ । ప్రవశ్శుక్రాయ భా-
నవే భరధ్వమ్ । హవ్యం మతిం చాగ్నయే సుపూతమ్ ॥ ౯ ॥ యో దై-
వ్యాని మానుషా జనూగ్ంషి । అన్తర్విశ్వాని విద్మనా జిగాతి । అచ్ఛా

గిరాహుతో దేవయన్తీః । అగ్నిం యన్తి ద్రవిణం భిక్షమాణాః ।
సుసన్దృశగ్ం సుప్రతీకగ్ం స్వఞ్చమ్ । హవ్యవాహమరతిం మాను-
షాణామ్ । అగ్నే త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవాః । అనగ్నిత్రా అభ్యమ-
న్త కృష్టీః । పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవ । క్షాం విశ్వేభిరజరేభిర్య-
జత్ర ॥ ౧౦ ॥ అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్ । స్వస్తిభిరతిదు-
ర్గాణి విశ్వా । పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ । భవా తోకాయ తన-
యాయ శంయోః । ప్రకారవో మననా వచ్యమానాః । దేవద్రీచీం నయ-
థ దేవయన్తః । దక్షిణావాడ్వాజినీ ప్రాచ్యేతి । హవిర్భరన్త్యగ్నయే
ఘృతాచీ । ఇన్ద్రిన్నరో యుజెరథమ్ । జగృభ్మా తే దక్షిణమిన్ద్ర హస్త-
మ్ ॥ ౧౧ ॥ వసూయవో వసుపతే వసూనామ్ । విద్మాహి త్వా గో-
పతిగ్ం శూర గోనామ్ । అస్మభ్యఞ్చిత్రం వృషణగ్ం రయిన్దాః ।
తవేదం విశ్వమభితః పశవ్యమ్ । యత్పశ్యసి చక్షసా సూర్యస్య ।
గవామసి గోపతిరేక ఇన్ద్ర । భక్షీమహి తే ప్రయతస్య వస్వః । సమి-
న్ద్ర ణో మనసా నేషి గోభిః । సగ్ం సూరిభిర్మఘవన్థ్సగ్ం స్వస్త్యా ।
సం బ్రహ్మణా దేవకృతం యదస్తి ॥ ౧౨ ॥ సం దేవానాగ్ం సుమత్యా
యజ్ఞియానామ్ । ఆరాచ్ఛత్రుమప బాధస్వ దూరమ్ । ఉగ్రో యశ్శ-
మ్బః పురుహూత తేన । అస్మే ధేహి యవమద్గోమదిన్ద్ర । కృధీ ధియం
జరిత్రే వాజరత్నామ్ । అవైధసగ్ం సహిశుచిః । బృహస్పతిః ప్రథమం
జాయమానః । మహో జ్యోతిషః పరమే వ్యోమన్ । సప్తాస్యస్తువిజా-
తో రవేణ । విసప్తరశ్మిరధమత్తమాగ్ంసి ॥ ౧౩ ॥ బృహస్పతిస్సమ-
జయద్వసూని । మహో వ్రజాన్గోమతో దేవ ఏషః । అపస్సిషాసన్థ్సువ-

రప్రతీత్తః । బృహస్పతిర్హన్త్వమిత్రమర్కైః । బృహస్పతే
పర్యైవాపిత్రే । ఆనోదివః పావీరవీ । ఇమాజుహ్వానా యుష్మన్తనః ।
సరస్వత్యభినో నేషి । ఇయగ్ం శుష్మేభిర్బిసఖా ఇవారుజత్ । సా-
నుగిరీణాం తవిషేభిరూర్మిభిః । పారావతఘ్నీమవసే సువృక్తిభిః ।
సరస్వతీమావివాసేమ ధీతిభిః ॥ ౧౮ ॥ దైవయానైర్దేవాస్సుపూత-
యజత్రావహ స్తమసి తమాగ్ం స్యామాభిర్దేవ చ ॥ ౨ ॥
య

సోమోధేనుగ్ం సోమో అర్వన్తమాశుమ్ । సోమోవీరఙ్క-
ర్మణ్యన్దదాతు । సాదన్యంవిదథ్యగ్ం సభేయమ్ । పితృశ్రవణ-
యోదదాశదస్మై । అషాఢయుఘ్సుత్వగ్ం సోమక్రతుభిః । యాతే
య ఠ య
ధామాని హవిషాయజన్తి । త్వమిమా ఓషధీస్సోమవిశ్వాః । త్వమ-
పో అజనయస్త్వఙ్గాః । త్వమాతతన్థోర్వన్తరిక్షమ్ । త్వఞ్జ్యోతిషా
వితమోవవర్థ ॥ ౧౯ ॥ యాతేధామాని దివియాపృథివ్యామ్ । యాప-
ర్వతేష్వోషధీష్వప్సు । తేభిర్నో విశ్వైస్సుమనా అహేడన్ ।
రాజన్థ్సోమప్రతిహవ్యా గృభాయ । విష్ణోర్నుకన్తదస్య ప్రియమ్ ।
ప్రతద్విష్ణుః । పరోమాత్రయాతనువావృధాన । న తే మహిత్వమ-
న్వశ్నువన్తి । ఉభే తేవిద్మ రజసీపృథివ్యా విష్ణో దేవత్వమ్ । పరమ-
స్యవిథ్సే ॥ ౧౬ ॥ విచక్రమేత్రిర్దేవః । ఆ తేమహో రోజాత ఏవ ।
అభిగ్రాత్రాణి । అభిస్పృధోమిథతీరరిషణ్యన్ । అమిత్రస్య వ్యథ-
యామన్యుమిన్ద్ర । అభిర్విశ్వా అభియుజో విషూచీః । ఆర్యాయ వి-
శోవతారీర్దాసీః । అయగ్ం శృణ్వే అధ జయన్నుత ఘ్నన్ । అయ-

ముతప్రకృణుతే యుధాగాః । యదా సత్యఙ్కృణుతే మన్యుమిన్ద్రః ॥
౧౭ ॥ విశ్వన్దృళ్హం భయత ఏజదస్మాత్ । అనుస్వధామక్షరన్నా-
పో అస్య । అవర్ధత మధ్య ఆనావ్యానామ్ । సధ్రీచీనేన మనసా
తమిన్ద్ర ఓజిష్ఠేన । హన్మనాహన్నభిద్యూన్ । మరుత్వన్తం వృష-
భం వావృధానమ్ । అకవారిం దివ్యగ్ం శాసమిన్ద్రమ్ । విశ్వాసాహ-
మవసే నూతనాయ । ఉగ్రగ్ం సహోదామిహ తగ్ం హువేమ । జని-
ష్ఠా ఉగ్రస్సహసే తురాయ ॥ ౧౮ ॥ మన్ద్ర ఓజిష్ఠో బహులాభిమానః ।
అవర్ధన్నిన్ద్రం మరుతశ్చిదత్ర । మాతా యద్వీరన్దధనద్ధనిష్ఠా ।
క్వస్యా వో మరుతస్స్వధాఽఽసీత్ । యన్మామేకగ్ం సమధత్తాహి-
హత్యే । అహగ్ం హ్యుగ్రస్తవిషస్తువిష్మాన్ । విశ్వస్య శత్రోరన-
మం వధస్నైః । వృత్రస్య త్వా శ్వసథాదీషమాణాః । విశ్వే దేవా
అజహుర్యే సఖాయః । మరుద్భిరిన్ద్ర సఖ్యన్తే అస్తు ॥ ౧౯ ॥
అథేమా విశ్వాః పృతనా జయాసి । వధీం వృత్రం మరుత ఇన్ద్రి-
యేణ । స్వేన భామేన తవిషో బభూవాన్ । అహమేతా మనవే విశ్వ-
శ్చన్ద్రాః । సుగా అపశ్చకర వజ్రబాహుః । స యో వృషా వృష్ణియేభిస్స-
మోకాః । మహో దివః పృథివ్యాశ్చ సమ్రాట్ । సతీనసత్వా హవ్యో
భరేషు । మరుత్వాన్నో భవత్విన్ద్ర ఊతీ । ఇన్ద్రో వృత్రమతరద్వృత్ర-
తూర్యే ॥ ౨౦ ॥ అనాధృష్యో మఘవా శూర ఇన్ద్రః । అన్వేనం విశో
అమదన్పూర్వీః । అయగ్ం రాజా జగతశ్చర్షణీనామ్ । స ప్రవక్షి-
రస్స ఉప్పిర్యావాన్ । స ఏకరాజో జగతః పరస్పాః । యదా వృత్ర-
మతరచ్ఛూర ఇన్ద్రః । అథాభవద్దమితాభిక్రతూనామ్ । ఇన్ద్రో యజ్ఞ-

వర్ధయన్తు విశ్వవేదాః । పురోడాశస్య జుషతాగ్ం హవిర్నః । వృ-
త్రన్తీర్త్వా దానవమ్వజ్రబాహుః ॥ ౨౧ ॥ దిశో౽దృగ్ంహద్దృగ్ం-
హితాదృగ్ంహణేన । ఇమయజ్ఞవర్ధయన్తు విశ్వవేదాః । పురోడాశం
ప్రతిగృహ్ణాత్విన్ద్రః । యదాన్తరిక్షమతరచ్ఛూర ఇన్ద్రః । అథైకరాజో
అభవజ్జనానామ్ । ఇన్ద్రో దేవాఞ్ఛమ్బరహత్య ఆవత్ । ఇన్ద్రో దే-
వానామభవత్పురోగాః । ఇన్ద్రోయజ్ఞహవిషావావృధానః । వృత్రతూ-
ర్ణో అభయగ్ం శర్మయగ్ంసత్ । యస్సప్తసిన్ధూగ్ం రదధాత్పృ-
థివ్యామ్ । యస్సప్తల్లోకానకృణోద్దిశశ్చ । ఇన్ద్రోహవిష్మాన్సగణో
మరుద్భిః । వృత్రతూర్ణోయజ్ఞమిహోపయాసత్ ॥ ౨౨ ॥ వవర్థ
విథ్న ఇన్ద్రస్తురాయాస్తువృత్రతూర్యే వజ్రబాహుః పృథివ్యాన్త్రీ-
ణిచ ॥ 3 ॥

ఇన్ద్రస్తరస్వానభిమాతిహోగ్రః । హిరణ్యవాశీరిషిరస్సు-
వర్షాః । తస్యవయగ్ం సుమతౌ యజ్ఞియస్య । అపిభద్రేసౌమనసే
స్యామ । హిరణ్యవర్ణో అభయఙ్కృణోతు । అభిమాతిహేన్ద్రః పృ-
తనాసుజిష్ణుః । సనశ్శర్మత్రివరూథవియగ్ం సత్ । యూయం
పాతస్వస్తిభిస్సదానః । ఇన్ద్రగ్గ్ంస్తుహి వజ్రిణగ్గ్ం స్తోమపృష్ఠమ్ ।
పురోడాశస్యజుషతాగ్ంహవిర్నః ॥ ౨౩ ॥ హత్వా౽భిమాతీః పృత-
నాస్సహస్వాన్ । అథాభయఙ్కృణుహి విశ్వతోనః । స్తుహిశూరం
వజ్రిణమప్రతీత్తమ్ । అభిమాతిహనం పురుహూతమిన్ద్రమ్ । య
ఏక ఇచ్ఛతపతిర్జనేషు । తస్మా ఇన్ద్రాయ హవిరాజుహోత । ఇన్ద్రో
దేవానామధిపాః పురోహితః । దిశాంపతిరభవద్వాజినీవాన్ । అభి-

మ్రాణ్మహాతవిషస్తువిష్మాన్ । అస్మభ్యఞ్ఛిత్రవృషణగ్ం రయిన్దాత్ ॥ ౨౪ ॥ యఇమే ద్యావాపృథివీమహిత్వా । బలేనాదృగ్ంహదభిమాతిషాహః । సనోహవిః ప్రతిగృభ్ణాతురాతయే । దేవానాన్దేవోనిధిపానో అవ్యాత్ । అనవస్తేరథవృష్ణేయత్తే । ఇన్ద్రస్యనుప్రియాణ్యాహాన్నహిమ్ । ఇన్ద్రోయాతోఽవసితస్యరాజా । శమస్యచశృఙ్గిణోవజ్రబాహుః । సేదురాజాక్షేతిచర్షణీనామ్ । అరాన్న నేమిఃపరితాబభూవ ॥ ౨౫ ॥ అభిసిధ్మో అజిగాదస్యశత్రూన్ । విత్తిగ్మేన వృషభేణా పురోభేత్ । సవజ్రేణాసృజద్వృత్రమిన్ద్రః । ప్రస్వాంమతిమతిరచ్ఛాశదానః । విష్ణున్దేవవరుణమూతయేభగమ్ । మేదసాదేవావపయా యజధ్వమ్ । తానోయజ్ఞమాగతవిశ్వధేనా । ప్రజావదస్మేద్రవిణేహధత్తమ్ । మేదసాదేవావపయాయజధ్వమ్ । విష్ణుఞ్చదేవవరుణఞ్చరాతిమ్ ॥ ౨౬ ॥ తానో అమీవా అపబాధమానా । ఇమయజ్ఞఞ్జుషమాణావుపేతమ్ । విష్ణూవరుణాయువమధ్వరాయనః । విశేజనాయమహిశర్మయచ్ఛతమ్ । దీర్ఘప్రయజ్యూ హవిషావృధానా । జ్యోతిషాఽరాతీర్దహతన్తమాగ్ంసి । యయోరోజసాస్కభితారజాగ్ంసి । వీర్యేభిర్వీరతమాశవిష్ఠా । యాఽపత్యేతే అప్రతీతాసహోభిః । విష్ణూ అగన్వరుణా పూర్వహూతౌ ॥ ౨౭ ॥ విష్ణూవరుణావభిశస్తిపావామ్ । దేవాయజన్తహవిషా ఘృతేన । అపామీవాగ్ం సేధతగ్ం రక్షసశ్చ । అథాధత్తయజమానాయశంయోః । అగ్ంహో ముచావృషభా సుప్రతూర్తీ । దేవానాన్దేవతమాశచిష్ఠా । విష్ణూవరుణా ప్రతిహార్యతన్నః । ఇదన్నరా ప్రయత-

మూతయేహావిః । మహీనుద్యావాపృథివీ ఇహ జ్యేష్ఠే । రుచాభవతాగ్ం శుచయద్భిరర్కైః ॥ ౨౮ ॥ యత్సీంవరిష్ఠే బృహతీ విమిన్వన్ । నృవద్భ్యోక్షా పప్రథానేభిరేవైః । ప్రపూర్వ్యే జేషితరానవ్యసీభిః । గీర్భిః కృణుధ్వగ్ం సదనేఋతస్య । ఆనోద్యావాపృథివీదైవ్యేన । జనేనయాతం మహివాంవరూథమ్ । స ఇత్స్వపాభువనేష్వాస । య ఇమేద్యావాపృథివీజ్జజాన । ఉర్వీగభీరే రజసీసుమేకే । అవగ్ంశే ధీరశ్శచ్యా సమైరత్ ॥ ౨౯ ॥ భూరింద్వే అచరన్తీచరన్తమ్ । పద్వన్తంగర్భమపదీదధాతే । నిత్యన్నసూనుం పిత్రోరుపస్థే । తంపిపృతగ్ం రోదసీ సత్యవాచమ్ । ఇదన్ద్యావాపృథివీ సత్యమస్తు । పితర్మాతర్యదిహోపబ్రువేవామ్ । భూతన్దేవానామవమే అవోభిః । విద్యామేషం వృజనంజీరదానుమ్ । ఉర్వీపృథ్వీ బహులే దూరే అన్తే । ఉపబ్రువేనమసా యజ్ఞే అస్మిన్ । దధాతే యేసుభగే సుప్రతూర్తీ । ద్యావా రక్షతంపృథివీనో అభ్వాత్ । యాజాతా ఓషధయోఽతివిశ్వాః పరిష్ఠాః । యా ఓషధయస్సోమరాజ్ఞీరశ్వావతీగ్ం సోమవతీమ్ । ఓషధీరితి మాతరోఽన్యావో అన్యామవతు ॥ ౩౦ ॥ హవిర్నోఽదాద్భుభూవరాతిం పూర్వహూతావర్కైరైరదస్మిన్పృచ్ఛచ ॥ ౪ ॥

శుచిన్ను స్తోమగ్ం శ్చదద్వృత్రమ్ । ఉభావామిన్ద్రాగ్నీ ప్రచర్షణిభ్యః । ఆవృత్రహణా గీర్భిర్విప్రః । బ్రహ్మణస్పతే త్వమస్య యన్తా । సూక్తస్య బోధి తనయఞ్చ జిన్వ । విశ్వన్తద్భద్రయదవన్తి దేవాః । బృహద్వదేమ విదథే సువీరాః । స ఈగ్ం సత్యేభిస్సఖిభిశ్శుచద్భిః । గోధాయసంవిధనసై రదర్దః । బ్రహ్మణస్పతి-

వృషభిర్వరాహైః ॥ ౩౧ ॥ ఘర్మస్వేదేభిర్ద్రవిణం వ్యానట్ । బ్ర-
హ్మణస్పతేరభవద్యథావశమ్ । సత్యోమన్యుర్మహికర్మా కరిష్యతః ।
యో గా ఉదాజత్స దివే విచాభజత్ । మహీవరీతిశ్శవసా సరత్పృ-
థక్ । ఇన్ధానో అగ్నిం వనవద్వనుష్యతః । కృతబ్రహ్మా శూశువద్రా-
తహవ్య ఇత్ । జాతేన జాతమతిస ప్రసర్గ్ంసతే । యంయం యుజం
కృణుతే బ్రహ్మణస్పతిః । బ్రహ్మణస్పతే సుయమస్య విశ్వహా ॥
౩౨ ॥ రాయస్స్యామ రథ్యో వివస్వతః । వీరేషు వీరాగ్ం ఉపపృఙ్ధి న-
స్త్వమ్ । యదీశానో బ్రహ్మణా వేషి మే హవమ్ । స ఇజ్జనేన స విశా
స జన్మనా । స పుత్రైర్వాజం భరతే ధనా నృభిః । దేవానాం యః పితర-
మావివాసతి । శ్రద్ధామనా హవిషా బ్రహ్మణస్పతిమ్ । యాస్తే పూ-
షన్నావో అన్తః । శుక్రన్తే అన్యత్పూషేమా ఆశాః । ప్రపథే పథా-
మజనిష్ట పూషా ॥ ౩౩ ॥ ప్రపథే దివః ప్రపథే పృథివ్యాః । ఉభే అభిప్రి-
యతమే సధస్థే । ఆచ పరాచ చరతి ప్రజానన్ । పూషా సుబన్ధుర్దివ
ఆ పృథివ్యాః । ఇడస్పతిర్మఘవా దస్మవర్చాః । తన్దేవాసో అదదు-
స్సూర్యాయై । కామేన కృతన్తవసగ్గ్ం స్వఞ్చమ్ । అజాశ్వః పశు-
పా వాజబస్త్యః । ధియఞ్జిన్వో విశ్వే భువనే అర్పితః । అష్ట్రాం
పూషా శిథిరాముద్వరీవృజత్ ॥ ౩౪ ॥ సఞ్చక్షాణో భువనా దేవ ఈయ-
తే । శుచీవో హవ్యా మరుతశ్శుచీనామ్ । శుచిగ్ంహినోమ్యధ్వరగ్ం
శుచిభ్యః । ఋతేన సత్యమృతసాప ఆయన్ । శుచిజన్మానశ్శుచయః
పావకాః । ప్రచిత్రమర్కం గృణతే తురాయ । మారుతాయ స్వత-

వసీభరధ్వమ్ । యేసహాగ్ంసి సహసాసహన్తే । రేజతే అగ్నే పృ-
థివీ మఖేభ్యః । అగ్ంస్తేషావమరుతః ఖాదయోవః ॥ ౩౫ ॥ వక్షస్సు-
రుక్మా ఉపశిశ్రియాణాః । విద్యుత్తో న వృష్టిభీరుచానాః । అనుస్వ-
ధామాయుధైర్యచ్ఛమానాః । యావశ్యమ శశమానాయసన్తి ।
త్రిధాతూనిదాశుషేయచ్ఛతాధి । అస్మభ్యన్తానిమరుతో వియన్త ।
రయిన్నోధత్తవృషణస్సువీరమ్ । ఇమెత్తురంమరుతో రామయన్తి । ఇ-
మేసహస్సహస ఆనమన్తి । ఇమెశగ్ం సవనుష్యతోనిపాన్తి ॥ ౩౬ ॥
గురుద్వేషా అరరుషేదధన్తి । అరాత్ వేదచరమా అహేవ । ప్రప్రజా-
యన్తే అకవ్రామహోభిః । పృక్షైః పుత్రా ఉపమాసోరభిష్ఠాః । స్వ-
యా మత్యామరుతస్సం మిమిక్షుః । అను తేదాయిమహ ఇన్ద్రి యా-
య । సత్రాతేవిశ్వమనువృత్రహత్యే । అనుక్షత్రమన్నుసహోయజత్ర ।
ఇన్ద్రదేవేభిరను తేనృషహ్యే । య ఇన్ద్రశుష్మోమఘవన్తే అస్తి ॥ ౩౭ ॥
శిక్షాసఖిభ్యః పురుహూతనృభ్యః । త్వగ్ం హిదృఢామఘవన్విచేతాః ।
అపావృధిపరివృతిన్నరాధః । ఇన్ద్రోరాజాజగతశ్చర్షణీనామ్ । అధి-
క్షమి విషురూపయదస్తి । తతోదదాతు దాశుషేవసూని । చోద్ద-
ద్రాధ ఉపస్తుతశ్చిదర్వాక్ । తమూష్టుహిరయోఅభి భూత్యోజాః । వన్వన్న-
వాతఃపురుహూత ఇన్ద్రః । అషాఢముగ్రగ్ం సహమానమాభిః ॥ ౩౮ ॥
గీర్భిర్వర్ధ వృషభఞ్చర్షణీనామ్ । స్థూరస్య రాయో బృహతో య
ఈశే । తముష్టవామవిదథేష్విన్ద్రమ్ । యోవా యున్తాజయతి గోమతీషు ।
ప్రధృష్ణు యానయతి వస్యో అచ్ఛ । ఆ తేశుష్మో వృషభ ఏతుపశ్చాత్ ।

ఓత్తరాదధరాగాపురస్తాత్ । ఆవిశ్వతో అభిసమేత్వర్వాఙ్ । ఇ-
న్ద్రద్యుమ్నగ్ం సువర్వద్ధేహ్యస్మే ॥ ౩౯ ॥

పరాహైవిద్విశ్వహాఽజనిష్టపూషాద్వరీవృక్షాదయోవః ప్రా-
న్తర్యస్త్వాభినవచ ॥ ౫ ॥

ఆదేవోయాతు సవితాసురత్నః । అన్తరిక్షప్రావహమానో
అశ్వైః । హస్తేదధానోనర్యాపురూణి । నివేశయఞ్చప్రసువఞ్చభూ-
మ । అభీవృతఙ్కృశనైర్విశ్వరూపమ్ । హిరణ్యశమ్యయజతోబృ-
హన్తమ్ । ఆస్థాద్రథగ్ం సవితాచిత్రభానుః । కృష్ణారజాగ్ంసితవిషీన్ద-
ధానః । సఘానోదేవస్సవితా సవాయ । ఆసావిషద్వసుపతిర్వసూని ॥
౪౦ ॥ విశ్రయమాణో అమతిమురూచీమ్ । మర్తభోజనమధరాస-
తేన । విజనాఞ్ఛ్యావాశ్శితిపాదో అఖ్యన్ । రథగ్ంహిరణ్యప్రఉగ-
వహన్తః । శశ్వద్విశస్సవితుర్దైవ్యస్య । ఉపస్థేవిశ్వాభువనానితస్థుః ।
విసుపర్ణో అన్తరిక్షాణ్యఖ్యత్ । గభీరవేపా అసురస్సునీథః । క్వే-
దానీగ్ం సూర్యఃకశ్చికేత । కతమాన్ద్యాగ్ం రశ్మిరస్యాతతాన ॥౪౧॥
భగన్ధియవాజయన్తః పురన్ధిమ్ । నరాశగ్ం సోగ్నాస్పతిర్నో అవ్యా-
త్ । ఆయేవామస్య సఙ్గథేరయీణామ్ । ప్రియాదేవస్యసవితుస్స్యా-
మ । ఆనోవిశ్వే అస్క్రాగమన్తుదేవాః । మిత్రో అర్యమావరుణస్స-
జోషాః । భువన్యథానోవిశ్వేవృధాసః । కరన్త్సుషాహా విథురన్న
శవః । శన్నోదేవావిశ్వదేవాభవన్తు । శగ్ం సరస్వతీ సహధీభిర-
స్తు ॥ ౪౨ ॥ శమభిషాచశ్శమురాతిషాచః । శన్నోదివ్యాః పార్థి-

వాశ్విన్నో అహ్యాః । యేసవితుస్సత్యసవస్యవిశ్వే । మిత్రస్య వ్ర-
తే వరుణస్య దేవాః । తేసౌభగంవీరవద్గోమదప్నః । దధాతనద్రవి-
ణఞ్చిత్రమస్మే । అగ్నే యాహిదూత్యంమారిషణ్యః । దేవాగ్ం
అచ్ఛాబ్రహ్మకృతాగణేన । సరస్వతీం మరుతో అశ్వినాపః । యక్షిదే-
వాన్రత్నధేయాయ విశ్వాన్ ॥౪౩॥ ద్యౌః పితఃపృథివిమాతరధ్రుక్ ।
అగ్నే భ్రాతర్వసవో మృడతానః । విశ్వ ఆదిత్యా అదితేసజోషాః ।
అస్మభ్యగ్ం శర్మబహులంవియన్త । విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమగ్ం హ-
వంమే । యే అన్తరిక్షేయ ఉపద్యవిష్ఠ । యే అగ్నిజిహ్వా ఉతవాయజ-
త్రాః । ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషిమాదయధ్వమ్ । ఆవాంమిత్రావరుణా
హవ్యజుష్టిమ్ । నమసాదేవావవసావవృత్యామ్ ॥ ౪౪ ॥ అస్మాకం
బ్రహ్మపృతనాసు సహ్యాః అస్మాకమ్ । వృష్టిర్దివ్యాసుపారా । యువం
వస్త్రాణి పీవసావసాథే । యువోరచ్ఛిద్రామన్తవోహసర్గాః ।
అవాతిరతమనృతానివిశ్వా । ఋతేనమిత్రావరుణాసచేథే । తత్సు-
వాంమిత్రావరుణామహిత్వమ్ । ఈర్మాతస్థుషీరహభిర్దుదుహ్రే ।
విశ్వాః పిన్వథస్స్వసరస్యధేనాః । అనువామేకః పవిరావవర్త ॥౪౫॥
యద్బగ్ంహిష్ఠన్నాతివిధేసుదానూ । అచ్ఛిద్రగ్ం శర్మభువనస్య
గోపా । తేనోమిత్రావరుణావవిష్టమ్ । సిషాసన్తోజిగీవాగ్ంసస్స్యా-
మ । ఆనోమిత్రావరుణాహవ్యదాతిమ్ । ఘృతైర్గవ్యూతిముక్షతమి-
డాభిః । ప్రతివామత్రవరమాజనాయ । పృణీతముద్నోదివ్యస్యచా-
రోః । ప్రబాహవాసిసృతఞ్జీవసేనః । ఆనోగవ్యూతిముక్షతఘృతే-

న ॥ ౪౬ ॥ అన్తో జనే శ్రవయత యువానా । శ్రుతం మే మిత్రావరుణా
య
హవేమా । ఇమా రుద్రాయ స్థిరధన్వనే గిరః । క్షిప్రేషవే దేవాయ స్వ-
ధామ్నే । అషాఢాయ సహమానాయ మీఢుషే । తిగ్మాయుధాయ భ-
రతా శృణోతన । త్వాదత్తేభీ రుద్ర శన్తమేభిః । శతగ్ం హిమా అశీ-
య భేషజేభిః । వ్యస్మద్ద్వేషో వితరం వ్యగ్ంహః । వ్యమీవాగ్ంశ్చాత-
వ
యస్వా విషూచీః ॥ ౪౭ ॥ అర్హన్బిభర్షి మానస్తోకే । ఆతే పితర్మరు-
తాగ్ం సుమ్నమేతు । మా నస్సూర్యస్య సన్దృశో యుయోథాః ।
అభి నో వీరో అర్వతి క్షమేత । ప్రజాయేమహి రుద్ర ప్రజాభిః । ఏవా బ-
భ్రో వృషభ చేకితాన । యథా దేవ న హృణీషే న హగ్ంసి । హావన-
శ్రూర్నో రుద్రేహ బోధి । బృహద్వదేమ విదథే సువీరాః । పరిణో రు-
ద్రస్య హేతిస్స్తుహి శ్రుతమ్ । మీఢుష్టమార్హన్బిభర్షి । త్వమగ్నే
రుద్ర ఆవో రాజానమ్ ॥ ౪౮ ॥ వసూని తతానాస్తు విశ్వాః వవృత్యా-
వవర్తి ఘృతేన విషూచీస్సృతద్వే చ ॥ ౯ ॥
వ

సూర్యో దేవీముషసగ్ం రోచమానా మర్యః । న యోషామ-
భ్యేతి పశ్చాత్ । యత్రా నరో దేవయన్తో యుగాని । వితన్వ-
తే ప్రతి భద్రాయ భద్రమ్ । భద్రా అశ్వా హరితస్సూర్యస్య ।
చిత్రా ఏదగ్వా అనుమాద్యాసః । నమస్యన్తో దివ ఆపృష్ఠమస్థుః ।
పరి ద్యావాపృథివీ యన్తి సద్యః । తత్సూర్యస్య దేవత్వం తన్మహి-
త్వమ్ । మధ్యా కర్తోర్వితతగ్ం సఞ్జభార ॥ ౪౯ ॥ యదేద-
యుక్త హరితస్సధస్థాత్ । ఆద్రాత్రీ వాసస్తనుతే సిమస్మై । తన్మిత్రస్య

వరుణస్యాభిచక్షే । సూర్యో రూపం కృణుతే ద్యోరుపస్థే । అనన్తమన్య-
ద్రుశదస్య పాజః । కృష్ణమన్యద్ధరితస్సంభరన్తి । అద్యా దేవా ఉది-
తా సూర్యస్య । నిరగ్ంహసః పిపృతాన్నిరవద్యాత్ । తన్నో మిత్రో
వరుణో మామహన్తామ్ । అదితిస్సిన్ధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః ॥ ౧౦ ॥
దివో రుక్మ ఉరుచక్షా ఉదేతి । దూరే అర్థ స్తరణిర్భ్రాజమానః ।
నూనఞ్జనాస్సూర్యేణ ప్రసూతాః । ఆయన్నర్థాని కృణవన్నపాగ్ంసి ।
శన్నో భవ చక్షసా శన్నో అహ్నా । శం భానునా శగ్ం హిమా శఙ్ఘృణేన ।
యథా శమధ్వఞ్ఛమసద్దురోణే । తత్సూర్య ద్రవిణన్ధేహి చిత్రమ్ । చి-
త్రన్దేవానాముదగాదనీకమ్ । చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః ॥ ౧౧ ॥
ఆప్రా ద్యావా పృథివీ అన్తరిక్షమ్ । సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చ ।
త్వష్టా దధత్తన్నస్తురీపమ్ । త్వష్టా వీరం పిశఙ్గరూపః । దశేమన్త్వ-
ష్టుర్జనయన్త గర్భమ్ । అతన్ద్రాసో యువతయో బిభర్త్రమ్ ।
తిగ్మానీకగ్ం స్వయశసఞ్జనేషు । విరోచమానం పరిషీన్నయన్తి ।
ఆవిష్ట్యో వర్ధతే చారురాసు । జిహ్మానామూర్ధ్వస్స్వయశా ఉప-
స్థే ॥ ౧౨ ॥ ఉభే త్వష్టుర్బిభ్యతుర్జాయమానాత్ । ప్రతీచీ సిగ్ంహం
ప్రతిజోషయేతే । మిత్రో జనాన్ప్రసమిత్ర । అయం మిత్రో నమస్యస్సు-
శేవః । రాజా సుక్షత్రో అజనిష్ట వేధాః । తస్య వయగ్ం సుమతౌ య-
జ్ఞియస్య । అపి భద్రే సౌమనసే స్యామ । అనమీవాస ఇడయా మద-
న్తః । మితజ్ఞవో వరిమన్నా పృథివ్యాః । ఆదిత్యస్య వ్రతముప క్షియ-
న్తః ॥ ౧౩ ॥ వయం మిత్రస్య సుమతౌ స్యామ । మిత్రన్న ఈగ్ం

క్షిప్ర్యా గోషు గవ్యవత్ । ప్రావ్యధిరోహా విదథే అపస్వేజన్ । ఆయతాగ్ంరోదసీ పాజసా గిరా । ప్రతి ప్రియం యజతం జనుషామవః । మహాగ్ం ఆదిత్యో నమసోపసద్యః । యాతయజ్జనో గృణతే సుశేవః । తస్మా ఏతత్పన్యతమాయ జుష్టమ్ । అగ్నౌ మిత్రాయ హవిరాజుహోత । ఆవాగ్ం రథో రోదసీ బద్బధానః ॥ ౧౪ ॥ హిరణ్యయో వృషభిర్యాత్వశ్వైః । ఘృతవర్తనిః పవిభీరుచానః । ఇషాం వోఢా నృపతిర్వాజినీవాన్ । స పప్రథానో అభిపఞ్చభూమ । త్రివన్ధురో మనసాయాతు యుక్తః । విశో యేన గచ్ఛథో దేవయన్తీః । కుత్రా చిద్యామమశ్వినా దధానా । స్వశ్వా యశసాఽఽయాతమర్వాక్ । దస్రా నిధిం మధుమన్తం పిబాథః । వివాగ్ం రథో వధ్వా యాదమానః ॥ ౧౫ ॥ అన్తాన్దివో బాధతే వర్తనిభ్యామ్ । యువోః శ్రియం పరి యోషావృణీత । సూరో దుహితా పరితక్మియాయామ్ । యద్దేవయన్తమవథశ్శచీభిః । పరిఘ్రగ్ంసమోమనా వాం వయో గాత్ । యో హ స్య వాగ్ం రథిరా వస్త ఉస్రాః । రథో యుజానః పరియాతి వర్తిః । తేన నశ్శంయోరుషసో వ్యుష్టౌ । న్యశ్వినా వహతం యజ్ఞే అస్మిన్ । యువం భుజ్యుమవవిద్ధగ్ం సముద్రే ॥ ౧౬ ॥ ఉదూహథురర్ణసో అస్రిధానైః । పతత్రిభిరశ్రమైరవ్యథిభిః । దగ్ంసనాభిరశ్వినా పారయన్తా । అగ్నీషోమా యో అద్య వామ్ । ఇదం వచస్సపర్యతి । తస్మై ధత్తగ్ం సువీర్యమ్ । గవాం పోషగ్ం స్వశ్వియమ్ । యో అగ్నీషోమా హవిషా సపర్యాత్ । దేవద్రీచా మనసా యో ఘృతేన ।

తస్య వ్రతగ్ం రక్షితం పాతమగ్ంహసః ॥ ౫౭ ॥ విశే జనాయ మ-
హి శర్మయచ్ఛతమ్ । అగ్నీషోమా య ఆహుతిమ్ । యో వాం దా-
శాద్ధవిష్కృతిమ్ । స ప్రజయా సువీర్యమ్ । విశ్వమాయుర్వ్యశ్నవత్ ।
అగ్నీషోమా చేతి తద్వీర్యం వామ్ । యదముష్ణీతమవసం పణిం గాః ।
అవాతిరతం బృసయస్య శేషః । అవిన్దతం జ్యోతిరేకం బహుభ్యః । అగ్నీ-
షోమావిమగ్ం సు మేఽగ్నీషోమా హవిషః ప్రస్థితస్య ॥ ౫౮ ॥

ఆభారద్ద్యౌరగ్ని రుపస్థ ఉపక్షయన్నో బృహద్భానో యాదమానస్య-
ముద్రేఽగ్ంహసః ప్రస్థితస్య ॥ ౭ ॥

అహమస్మి ప్రథమజా ఋతస్య । పూర్వం దేవేభ్యో అమృ-
తస్య నాభిః । యో మా దదాతి స ఇదేవ మావాః । అహమన్నమన్న-
మదన్తమద్మి । పూర్వమగ్నేరపి దహత్యన్నమ్ । యత్తౌ మాహాసాతే
అహముత్తరేషు । వ్యాత్తమస్య పశవస్సుజమ్భమ్ । పశ్యన్తి ధీ-
రాః ప్రచరన్తి పాకాః । జహామ్యన్యన్న జహామ్యన్యమ్ । అహ-
మన్నం వశమిచ్చరామి ॥ ౫౯ ॥ సమానమర్థం పర్యేమి భుఞ్జత్ ।
కో మామన్నం మనుష్యో దయేత । పరాకే అన్నం నిహితం లోక ఏ-
తత్ । విశ్వైర్దేవైః పితృభిర్గుప్తమన్నమ్ । యదద్యతే లుప్య-
తే యత్పరోప్యతే । శతతమీ సా తనూర్మే బభూవ । మహాన్తౌ
చరూ సకృద్దుగ్ధేన పప్రౌ । దివఞ్చ పృశ్ని పృథివీఞ్చ సాకమ్ । తథ్సంపి-
బన్తో న మినన్తి వేధసః । నైతద్భూయో భవతి నో కనీయః ॥ ౬౦ ॥
అన్నం ప్రాణమన్నమపానమాహుః । అన్నం మృత్యుం తము జీ-

వాతుమాహుః । అన్నంబ్రహ్మణో జరసంవదన్తి । అన్నమాహుః ప్రజననం ప్రజానామ్ । మోఘమన్నం విన్దతే అప్రచేతాః । సత్యంబ్రవీమివధ ఇత్సతస్య । నార్యమణం పుష్యతినో సఖాయమ్ । కేవలాఘో భవతి కేవలాదీ । అహంమేఘస్తనయన్వర్షన్నస్మి । మామదన్త్యహమద్మ్యన్యాన్ ॥ ౬౧ ॥ అహగ్‍ం సదమృతో భవామి । మదాదిత్యా అధిసర్వే తపన్తి । దేవీంవాచమజనయన్త యద్వాగ్వదన్తీ । అనన్తామన్తా దధినిర్మితాం మహీమ్ । యస్యాన్దేవా అదధుర్భోజనాని । ఏకాక్షరాం ద్విపదాగ్‍ంషట్పదాఞ్చ । వాచన్దేవా ఉపజీవన్తి విశ్వే । వాచన్దేవా ఉపజీవన్తి విశ్వే । వాచంగన్ధర్వాః పశవో మనుష్యాః । వాచీమావిశ్వాభువనాన్యర్పితా ॥ ౬౨ ॥ సానో హవఞ్జుషతామిన్ద్రపత్నీ । వాగక్షరం ప్రథమజా ఋతస్య । వేదానాం మాతాఽమృతస్యనాభిః । సానోజుషాణోపయజ్ఞమాగాత్ । అవన్తీదేవీసుహవామే అస్తు । యామృషయోమన్త్రకృతో మనీషిణః । అన్వైచ్ఛన్దేవాస్తపసా శ్రమేణ । తాన్దేవీంవాచగ్‍ం హవిషాయజామహే । సానోదధాతు సుకృతస్యలోకే । చత్వారివాక్పరిమితాపదాని ॥ ౬౩ ॥ తానివిదుర్బ్రాహ్మణాయే మనీషిణః । గుహాత్రీణి నిహితా నేఙ్గయన్తి । తురీయంవాచో మనుష్యావదన్తి । శ్రద్ధయాఽగ్నిస్సమిధ్యతే । శ్రద్ధయావిన్దతేహవిః । శ్రద్ధాంభగస్య మూర్ధని । వచసా వేదయామసి । ప్రియగ్‍ం శ్రద్ధేదదతః । ప్రియగ్‍ం శ్రద్ధేదిదాసతః । ప్రియంభోజేషు యజ్వసు ॥ ౬౪ ॥ ఇదంమ ఉదితేషు

జ్కృధి । యథా దేవా అసురేషు । శ్రద్ధాముగ్రేషు చక్రిరే । ఏవం భో-
జేషు యజ్వసు । అస్మాకముదితఙ్కృధి । శ్రద్ధాం దేవా యజమానాః ।
వాయుగోపా ఉపాసతే । శ్రద్ధాగ్ం హృదయ్యయాఽఽకూత్యా ।
శ్రద్ధయా హూయతే హవిః । శ్రద్ధాం ప్రాతర్హవామహే ॥ ౬౫ ॥
శ్రద్ధాం మధ్యన్దినం పరి । శ్రద్ధాగ్ం సూర్యస్య నిమ్రుచి । శ్రద్ధే శ్రద్ధా-
పయేహ మా । శ్రద్ధా దేవానధివస్తే । శ్రద్ధా విశ్వమిదఞ్జగత్ । శ్రద్ధా-
ఙ్కామస్య మాతరమ్ । హవిషా వర్ధయామసి । బ్రహ్మ జజ్ఞానం ప్రథ-
మం పురస్తాత్ । వి సీమతస్సురుచో వేన ఆవః । స బుధ్నియా ఉపమా
అస్య విష్ఠాః ॥ ౬౬ ॥ సతశ్చ యోనిమసతశ్చ వివః । పితా విరాజా-
మృషభో రయీణామ్ । అన్తరిక్షం విశ్వరూప ఆవివేశ । తమర్కై-
రభ్యర్చన్తి వత్సమ్ । బ్రహ్మ సన్తం బ్రహ్మణా వర్ధయన్తః । బ్రహ్మ
దేవానజనయత్ । బ్రహ్మ విశ్వమిదఞ్జగత్ । బ్రహ్మణః క్షత్రన్నిర్మి-
తమ్ । బ్రహ్మ బ్రాహ్మణ ఆత్మనా । అన్తరస్మిన్నిమే లోకాః ॥ ౬౭ ॥
అన్తర్విశ్వమిదఞ్జగత్ । బ్రహ్మైవ భూతానాఞ్జ్యేష్ఠమ్ । తేన కోఽర్-
హతి స్పర్ధితుమ్ । బ్రహ్మన్దేవాస్త్రయస్త్రిగ్ంశత్ । బ్రహ్మన్ని-
న్ద్రప్రజాపతీ । బ్రహ్మన్హ విశ్వా భూతాని । నావీవాన్తస్సమాహి-
తా । చతస్ర ఆశాః ప్రచరన్త్వగ్నయః । ఇమన్నో యజ్ఞన్నయతు
ప్రజానన్ । ఘృతం పిన్వన్నజరగ్ం సువీరమ్ ॥ ౬౮ ॥ బ్రహ్మ స-
మిద్భవత్యాహుతీనామ్ । ఆగావో అగ్మన్నుత భద్రమక్రన్ । సీద-
న్తు గోష్ఠే రణయన్త్వస్మే । ప్రజావతీః పురురూపా ఇహ స్యుః ।

ఇన్ద్రాయ పూర్వీర్దుహతే దుహానాః । ఇన్ద్రో యజ్వనే పృణతే చ శిక్షతి । ఉపేద్దదాతి న స్వం ముషాయతి । భూయోభూయో రయిమిదస్య వర్ధయన్ । అభిన్నే ఖిల్లే నిదధాతి దేవయుమ్ । న తా నశన్తి న తా అర్వా ॥ ౯ ॥ గావో భగో గావ ఇన్ద్రో మే అచ్ఛాత్ । గావస్సోమస్య ప్రథమస్య భక్షః । ఇమా యా గావస్స జనాస ఇన్ద్రః । ఇచ్ఛామీద్ధృదా మనసా చిదిన్ద్రమ్ । యూయం గావో మేదయథా కృశం చిత్ । అశ్లీలం చిత్కృణుథా సుప్రతీకమ్ । భద్రం గృహం కృణుథ భద్రవాచః । బృహద్వో వయ ఉచ్యతే సభాసు । ప్రజావతీ స్సూయవసగ్ం రిశన్తీః । శుద్ధా అపస్సుప్రపాణే పిబన్తీః । మా వస్తేన ఈశత మాఽఘశగ్ంసః । పరి వో హేతీ రుద్రస్య వృఞ్జ్యాత్ । ఉపైదముపపర్చనమ్ । ఆసు గోషూపపృచ్యతామ్ । ఉపర్షభస్య రేతసి । ఉపేన్ద్ర తవ వీర్యే ॥ ౧౦ ॥ చర్షామికసీయోఽన్యానర్పితా పదాని యజ్వసుహావామహే విష్ణా లోకాస్సువీరమర్త్యాపిబన్తీష్షట్చ ॥ ౮ ॥

తా సూర్యా చన్ద్రమసా విశ్వభృత్తమా మహత్ । తేజో వసుమద్రాజతో దివి । సామాత్మానా చరతస్సామచారిణా । యయోర్వ్రతన్న మమే జాతు దేవయోః । ఉభావన్తౌ పరియాత అర్మ్యా । దివో న రశ్మీగ్ంస్తనుతో వ్యర్ణవే । ఉభా భువన్తీ భువనా కవిక్రతూ । సూర్యా న చన్ద్రా చరతో హతామతీ । పతీ ద్యుమద్విశ్వవిదా ఉభా దివః । సూర్యా ఉభా చన్ద్రమసా విచక్షణా ॥ ౧౧ ॥ విశ్వవారా వరివోభా వరేణ్యా । తా నోఽవతం మతిమన్తా మహివ్రతా । విశ్వవపరీ ప్రతరణా తరన్తా । సువర్విదా దృశయే భూరిరశ్మీ । సూర్యా హి చ-

ద్రా) వసుత్త్వేవదర్శతా । మన్దస్వానో భానుచర్థతోఽనుపస్థివమ్ । అ-
స్యశ్రవా నద్యస్సప్తబిభ్రతి । ద్యావా క్షామా పృథివీదర్శతవపుః ।
అస్మే సూర్యాచన్ద్రమసాఽభిచక్షే । శ్రద్ధేకమిన్ద్ర చరతో వి-
చర్తురమ్ ॥ ౭౨ ॥ పూర్వాపరఞ్చరతో మాయయైతౌ । శి-
శూక్రీడన్తౌ పరియాతో అధ్వరమ్ । విశ్వాన్యన్యో భువనాఽభి-
చష్టే । ఋతూనన్యో విదధజ్జాయతేపునః । హిరణ్యవర్ణాశ్శు-
చయః పావకాః యాసాగ్ం రాజా । యాసాన్దేవాశ్శివేనమా
చక్షుషాపశ్యత । ఆపోభద్రా ఆదిత్పశ్యామి । నాసదాసీన్నోస-
దాసీత్తదానీమ్ । నాసీద్రజో నోవ్యోమాపరోయత్ । కిమావరీ-
వః కుహకస్య శర్మన్ ॥ ౭౩ ॥ అమ్భః కిమాసీద్గహనఙ్గభీర-
మ్ । నమృత్యురమృతన్తర్హిన । రాత్రియా అహ్నఆసీత్ప్ర-
కేతః । ఆనీదవాతగ్ం స్వధయా తదేకమ్ । తస్మాద్ధాన్యన్నపరః
కిఞ్చనాస । తమఆసీత్తమసా గూఢమగ్రే ప్రకేతమ్ । సలిలగ్ం సర్వ-
మాఇదమ్ । తుచ్ఛేనాభ్వపిహితయఁదాసీత్ । తమసస్తన్మహినా
జాయతైకమ్ । కామస్తదగ్రేసమవర్తతాధి ॥ ౭౪ ॥ మనసో రేతః
ప్రథమయఁదాసీత్ । సతోబన్ధుమసతినిరవిన్దన్ । హృదిప్రతీష్యా
కవయోమనీషా । తిరశ్చీనో వితతో రశ్మిరేషామ్ । అధస్స్విదాసీ 3-
దుపరిస్విదాసీ 3 త్ । రేతోధా ఆసన్మహిమాన ఆసన్ । స్వధా
అవస్తాత్ప్రయతిఃపరస్తాత్ । కోఅద్ధావేద కఇహప్రవోచత్ । కుత ఆ
జాతా కుతఇయఁవిసృష్టిః । అర్వాగ్దేవా అస్య విసర్జనాయ ॥ ౭౫ ॥

అథాకో వేదయత ఆబభూవ । ఇయంవిసృష్టి ర్యతఆబభూవ । యది
వాదధే యదివాన । యో అస్యాధ్యక్షః పరమేవ్యోమన్ । సో అఙ్గవేద
యదివానవేద । కిగ్ంస్విద్వనంక ఉసవృక్షఆసీత్ । యతోద్యావాపృ-
థివీనిష్టతక్షుః । మనీషిణో మనసా పృచ్ఛతేదుతత్ । యదధ్యతిష్ఠద్భు-
వనానిధారయన్ । బ్రహ్మవనం బ్రహ్మ సవృక్ష ఆసీత్ ॥ ౭౬ ॥
యతోద్యావాపృథివీసష్టతక్షుః । మనీషిణో మనసా విబ్రవీమివః ।
బ్రహ్మాధ్యతిష్ఠద్భువనాని ధారయన్ । ప్రాతరగ్నిం ప్రాతరిన్ద్రగ్ం
హవామహే । ప్రాతర్మిత్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా । ప్రాతర్భగం
పూషణం బ్రహ్మణస్పతిమ్ । ప్రాతస్సోమముత రుద్రగ్ం హువేమ ।
ప్రాతర్జితం భగముగ్రగ్ం హువేమ । వయం పుత్రమదితేర్యో విధ-
ర్తా । ఆధ్రశ్చిద్యం మన్యమానస్తురశ్చిత్ ॥ ౭౭ ॥ రాజా చిద్యం
భగం భక్షీత్యాహ । భగప్రణేత ర్భగసత్యరాధః । భగేమాన్ధియ-
ముదవ దదన్నః । భగప్రణో జనయ గోభిరశ్వైః । భగప్రనృభిర్నృవ-
న్తస్స్యామ । ఉతేదానీం భగవన్తస్స్యామ । ఉతప్రపిత్వ ఉతమధ్యే
అహ్నామ్ । ఉతోదితామఘవన్థ్సూర్యస్య । వయందేవానాగ్ం సుమ-
తౌస్యామ । భగ ఏవభగవాగ్ం అస్తుదేవాః ॥ ౭౮ ॥ తేనవయం భగ-
వన్తస్స్యామ । తన్త్వాభగ సర్వ ఇజ్జోహవీమి । సనోభగపురఏతా
భవేహ । సమధ్వరాయోషసో నమన్త । దధిక్రావేవ శుచయే పదా-
య । అర్వాచీనవసువిదం భగన్నః । రథమివాశ్వా వాజిన ఆవహ-
న్తు । అశ్వావతీర్గోమతీర్న ఉషాసః । వీరవతీస్సదముచ్ఛన్తు భద్రాః ।
ఘృతన్దుహానా విశ్వతః ప్రపీనాః । యూయంపాతస్వస్తిభిస్స-

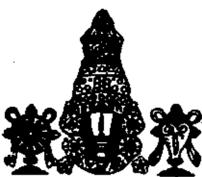
దానః ॥ ౨౯ ॥ విచక్షణా విచతుర్ఃరగ్ం శమ్ఃన్నధివిసర్జనాయ బ్ర-
హ్మవర్చసం బ్రహ్మసవ ఏళ్లి ఆసీత్తురశ్చి ద్దైవాః ప్రపీనా ఏకశ్చ ॥ ౯ ॥

పీవోన్నాన్తే శుక్రాత్రిపస్నేమో ధైనుమిన్ద్రి ప్తరస్త్వాశ్చు-
చిమాద్దైవో యాత్తు సూర్యో ద్దైవీ మహామస్తి తాసూర్యాచన్ద్రి-
మసా నవ ॥ ౯ ॥

పీవోన్నామగ్నేత్వం పారయానాథ్రమ్య శ్చచ్ఛిన్ను విశ్రయ-
మాణో దివో రుక్కోఽన్నం ప్రాణమన్నన్త్వా సూర్యాచన్ద్రిమసా-
నవసప్తతిః ॥ ౨౯ ॥ పీవోన్నాయుయాయం పాతస్వస్తిభిస్సదానః ॥
యు

హరిః ఓమ్ ॥

తృతీయాష్టకప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥ అగ్నిర్నః పాతు కృత్తికాః । నక్షత్రం దేవమిన్ద్రి-
యమ్ । ఇదమాసాం విచక్షణమ్ । హవిరాసం జుహోతన । యస్య
భాన్తి రశ్మయో యస్య కేతవః । యస్యేమా విశ్వా భువనాని సర్వా ।
స కృత్తికాభిరభిసంవసానః । అగ్నిర్నో దేవస్సువితే దధాతు ।
ప్రజాపతే రోహిణీ వేతు పత్నీ । విశ్వరూపా బృహతీ చిత్రభానుః ॥
౧ ॥ సా నో యజ్ఞస్య సువితే దధాతు । యథా జీవేమ శరదస్సవీరాః ।
రోహిణీ దేవ్యుదగాత్పురస్తాత్ । విశ్వా రూపాణి ప్రతిమోదమానా ।
ప్రజాపతిగ్ం హవిషా వర్ధయన్తీ । ప్రియా దేవానాముపయాతు
యజ్ఞమ్ । సోమో రాజా మృగశీర్షేణ ఆగన్ । శివం నక్షత్రం ప్రియ-
మస్య ధామ । ఆప్యాయమానో బహుధా జనేషు । రేతః ప్రజాం యజ-
మానే దధాతు ॥ ౨ ॥ యత్తే నక్షత్రం మృగశీర్షమస్తి । ప్రియగ్ం
రాజన్ప్రియతమం ప్రియాణామ్ । తస్మై తే సోమ హవిషా విధేమ ।
శన్న ఏధి ద్విపదే శం చతుష్పదే । ఆర్ద్రయా రుద్రః ప్రథమాన ఏతి ।
శ్రేష్ఠో దేవానాం పతిరఘ్నియానామ్ । నక్షత్రమస్య హవిషా విధేమ ।
మా నః ప్రజాగ్ం రీరిషన్మోత వీరాన్ । హేతీ రుద్రస్య పరిణో వృణక్తు ।
ఆర్ద్రా నక్షత్రం జుషతాగ్ం హవిర్నః ॥ 3 ॥ ప్రముఞ్చమానౌ దు-

రితాని విశ్వా । అపాఘశగ్ంసన్నుదతామరాతిమ్ । పునర్నో దేవ్యదితిస్స్పృణోతు । పునర్వసూనః పునరేతాం యజ్ఞమ్ । పునర్నో దేవా అభియన్తు సర్వే । పునఃపునర్వో హవిషా యజామః । ఏవా న దేవ్యదితిరనర్వా । విశ్వస్య భర్త్రీ జగతః ప్రతిష్ఠా । పునర్వసూ హవిషా వర్ధయన్తీ । ప్రియం దేవానామప్యేతు పాథః ॥ ౪ ॥ బృహస్పతిః ప్రథమం జాయమానః । తిష్యం నక్షత్రమభిసంబభూవ । శ్రేష్ఠో దేవానాం పృతనాసు జిష్ణుః । దిశోఽను సర్వా అభయన్నో అస్తు । తిష్యః పురస్తాదుత మధ్యతో నః । బృహస్పతిర్నః పరిపాతు పశ్చాత్ । బాధేతాం ద్వేషో అభయం కృణుతామ్ । సువీర్యస్య పతయస్స్యామ । ఇదగ్ం సర్పేభ్యో హవిరస్తు జుష్టమ్ । ఆశ్రేషా యేషామనుయన్తి చేతః ॥ ౫ ॥ యే అన్తరిక్షం పృథివీం క్షియన్తి । తే నస్సర్పాసో హవమాగమిష్ఠాః । యే రోచనే సూర్యస్యాపి సర్పాః । యే దివం దేవీమనుసఞ్చరన్తి । యేషామాశ్రేషా అనుయన్తి కామమ్ । తేభ్యస్సర్పేభ్యో మధుమజ్జుహోమి । ఉపహూతాః పితరో యే మఘాసు । మనోజవసస్సుకృతస్సుకృత్యాః । తే నో నక్షత్రే హవమాగమిష్ఠాః । స్వధాభిర్యజ్ఞం ప్రయతఞ్జుషన్తామ్ ॥ ౬ ॥ యేఅగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్నిదగ్ధాః । యేఽముల్లోకంపితరః క్షియన్తి । యాగ్‍ంశ్చవిద్మ యాగ్ం ఉచనప్రవిద్మ । మఘాసుయజ్ఞగ్ం సుకృతఞ్జుషన్తామ్ । గవాంపతిః ఫల్గునీనామసి త్వమ్ । తదర్యమన్వరుణమిత్రచారు । తన్త్వావయగ్ం సనితారగ్ం సనీనామ్ । జీవాజీవన్తముపసంవిశేమ । యేనేమావిశ్వా భువనాని సఞ్జితా । యస్యదేవా అనుసంయన్తి

చేతః ॥౭॥ అర్యమా రాజాఽజరస్తువిష్మాన్ । ఫల్గునీనామృషభో రోరవీ-
తి । శ్రేష్ఠో దేవానాం భగవో భగాసి । తత్త్వా విదుః ఫల్గునీస్తస్య విత్తా-
త్ । అస్మభ్యం క్షత్రమజరగ్ం సువీర్యమ్ । గోమదశ్వవదుపసన్ను-
దేహ । భగో హ దాతా భగ ఇత్ప్రదాతా । భగో దేవీః ఫల్గునీరావివేశ ।
భగస్యేత్తం ప్రసవం గమేమ । యత్ర దేవైస్సధమాదం మదేమ ॥౮॥
ఆయాతు దేవస్సవితోపయాతు । హిరణ్యయేన సువృతా రథేన । వ-
హన్ హస్తగ్ం సుభగం విద్మనాపసమ్ । ప్రయచ్ఛన్తం పపురిం పుణ్య-
మచ్ఛ । హస్తః ప్రయచ్ఛత్వమృతం వసీయః । దక్షిణేన ప్రతిగృభ్ణీమ
ఏనత్ । దాతారమద్య సవితా విదేయ । యో నో హస్తాయ ప్రసు-
వాతి యజ్ఞమ్ । త్వష్టా నక్షత్రమభ్యేతి చిత్రామ్ । సుభగగ్ం ససయు-
వతిగ్ం రోచమానామ్ ॥౯॥ నివేశయన్నమృతాన్మర్త్యాగ్ంశ్చ ।
రూపాణి పిగ్ంశన్భువనాని విశ్వా । తన్నస్త్వష్టా తదు చిత్రా విచష్టామ్ ।
తన్నక్షత్రం భూరిదా అస్తు మహ్యమ్ । తన్నః ప్రజాం వీరవతీగ్ం సనో-
తు । గోభిర్నో అశ్వైస్సమనక్తు యజ్ఞమ్ । వాయుర్నక్షత్రమభ్యేతి
నిష్ట్యామ్ । తిగ్మశృఙ్గో వృషభో రోరువాణః । సమీరయన్భువనా మా-
తరిశ్వా । అపద్వేషాగ్ంసి నుదతామరాతీః ॥౧౦॥ తన్నో వాయు-
స్తదు నిష్ట్యా శృణోతు । తన్నక్షత్రం భూరిదా అస్తు మహ్యమ్ । తన్నో
దేవాసో అనుజానన్తు కామమ్ । యథా తరేమ దురితాని విశ్వా । దూ-
రమస్మచ్ఛత్రవో యన్తు భీతాః । తదిన్ద్రాగ్నీ కృణుతాం తద్విశాఖే ।
తన్నో దేవా అనుమదన్తు యజ్ఞమ్ । పశ్చాత్పురస్తాదభయన్నో అస్తు ।
నక్షత్రాణామధిపత్నీ విశాఖే । శ్రేష్ఠావిన్ద్రాగ్నీ భువనస్య గోపౌ ॥౧౧॥

విషూచశ్శత్రూనపబాధమానా । అపక్షుధన్నుదతామరాతిమ్ । పూ-
ర్ణాపశ్చాదుతపూర్ణాపురస్తాత్ । ఉన్మధ్యతః పౌర్ణమాసీ జిగాయ ।
తస్యాన్దేవా అధిసంవసన్తః । ఉత్తమేనాక ఇహమాదయన్తామ్ ।
పృథ్వీసువర్చా యువతిస్సజోషాః । పౌర్ణమాస్యుదగాచ్ఛోభమా-
నా । ఆప్యాయయన్తీ దురితాని విశ్వా । ఉరున్దుహాం యజమానాయ
యజ్ఞమ్ ॥ ౧౨ ॥ చిత్రభానుర్యజమానే దధాతు హవిర్నః పాథశ్చే-
తో జుషన్తామశ్చేతో మదేము రోచమానామరాతీర్గోహా యజ్ఞమ్॥౧॥

ఋధ్యాస్మహవ్యైర్నమసోపసద్య । మిత్రన్దేవంమిత్రధేయన్నో
అస్తు । అనూరాధాన్హవిషావర్ధయన్తః । శతఞ్జీవేమశరదస్స-
వీరాః । చిత్రన్నక్షత్రముదగాత్పురస్తాత్ । అనూరాధాస ఇతి
యద్వదన్తి । తన్మిత్రఏతి పథిభిర్దేవయానైః । హిరణ్యయై-
ర్వితతైరన్తరిక్షే । ఇన్ద్రోజ్యేష్ఠామనునక్షత్రమేతి । యస్మిన్వృ-
త్రవృత్రతూర్యే తతార ॥ ౧౩ ॥ తస్మిన్వయమమృతన్దుహానాః ।
క్షుధన్తరేమదురితిన్దురిష్టిమ్ । పురన్దరాయవృషభాయధృష్ణవే ।
అషాఢాయసహమానాయమీఢుషే । ఇన్ద్రాయజ్యేష్ఠామధుమద్దుహా-
నా । ఉరుఙ్కృణోతు యజమానాయలోకమ్ । మూలంప్రజాంవీర-
వతీంవిదేయ । పరాచ్యేతు నిర్‌ఋతిః పరాచా । గోభిర్నక్షత్రం
పశుభిస్సమక్తమ్ । అహర్భూయాద్యజమానాయ మహ్యమ్ ॥౧౪॥
అహర్నో అద్యసువితే దధాతు । మూలన్నక్షత్రమితి యద్వదన్తి ।
పరాచీంవాచా నిర్‌ఋతిన్నుదామి । శివంప్రజాయై శివమస్తుమహ్యమ్ ।
యాదివ్యా ఆపః పయసా సంబభూవుః । యా అన్తరిక్ష ఉత పార్థివీ-

వీర్యాః । యాసామషాఢా అను యన్తి కామమ్ । తా న ఆపశ్శగ్ం-
స్యోనా భవన్తు । యాశ్చకూప్యాయాశ్చ నాద్యాస్సముద్రియాః ।
యాశ్చవైశన్తీరుత ప్రాసచీర్యాః ॥ ౧౧ ॥ యాసామషాఢా మధుభక్ష-
యన్తి । తా న ఆపశ్శగ్ం స్యోనాభవన్తు । తన్నో విశ్వే ఉప శృణ్వ-
న్తుదేవాః । తదషాఢా అభిసంయన్తు యజ్ఞమ్ । తన్నక్షత్రం ప్రథ-
తాం పశుభ్యః । కృషివృష్టిర్యజమానాయ కల్పతామ్ । శుభ్రాః క-
న్యాయువతయస్సుపేశసః । కర్మకృతస్సుకృతో వీర్యావతీః । విశ్వా-
న్దేవాన్ హవిషావర్ధయన్తీః । అషాఢాః కామముప యాన్తు యజ్ఞ-
మ్ ॥ ౧౨ ॥ యస్మిన్బ్రహ్మాభ్యజయత్సర్వమేతత్ । అముఞ్చలోకమి-
దమూచ సర్వమ్ । తన్నో నక్షత్రమభిజిద్విజిత్య । శ్రియన్దధాత్వ-
హృణీయమానమ్ । ఉభౌ లోకౌ బ్రహ్మణా సఞ్జితేమా । తన్నో న-
క్షత్రమభిజిద్విచష్టామ్ । తస్మిన్వయం పృతనాస్సఞ్జయేమ । తన్నో
దేవాసో అనుజానన్తు కామమ్ । శృణ్వన్తి శ్రోణామమృతస్య గో-
పామ్ । పుణ్యామస్యా ఉపశృణోమి వాచమ్ ॥ ౧౩ ॥ మహీన్దేవీ-
విష్ణుపత్నీమజూర్యామ్ । ప్రతీచీమేనాగ్ం హవిషాయజామః । త్రేధా
విష్ణురురుగాయో విచక్రమే । మహీన్దివం పృథివీమన్తరిక్షమ్ ।
తచ్ఛ్రోణైతి శ్రవఇచ్ఛమానా । పుణ్యగ్ం శ్లోకం యజమానాయకృ-
ణ్వతీ । అష్టౌ దేవా వసవస్సోమ్యాసః । చతస్రో దేవీరజరాశ్శ్ర-
విష్ఠాః । తే యజ్ఞం పాన్తు రజసః పురస్తాత్ । సంవత్సరీణమమృతగ్ం స్వ-
స్తి ॥ ౧౪ ॥ యజ్ఞన్నః పాన్తు వసవః పురస్తాత్ । దక్షిణతోఽభియన్తు
శ్రవిష్ఠాః । పుణ్యన్నక్షత్రమభిసంవిశామ । మానో అరాతిరఘశగ్ం-

సాఽగన్ । క్షత్త్రస్య రాజా వరుణోఽధిరాజః । నక్షత్త్రాణాగ్ం శత-
భిషగ్వసిష్ఠః । తౌ దేవేభ్యః కృణుతో దీర్ఘమాయుః । శతగ్ం సహ-
స్రా భేషజాని ధత్తః । యజ్ఞన్నో రాజా వరుణ ఉపయాతు । తన్నో విశ్వే
అభి సయ్యన్తు దేవాః ॥ ౧౯ ॥ తన్నో నక్షత్త్రగ్ం శతభిషగ్జుషాణమ్ ।
దీర్ఘమాయుః ప్రతిరద్భేషజాని । అజఏకపాదుదగాత్పురస్తాత్ ।
విశ్వా భూతాని ప్రతిమోదమానః । తస్య దేవాః ప్రసవయ్యన్తి సర్వే ।
ప్రోష్ఠపదాసో అమృతస్య గోపాః । విభ్రాజమానస్సమిధాన ఉ-
గ్రః । ఆఽన్తరిక్షమరుహదగన్ద్యామ్ । తగ్ం సూర్యన్దేవమజ-
మేకపాదమ్ । ప్రోష్ఠపదాసో అను యన్తి సర్వే ॥ ౨౦ ॥ అహి-
ర్బుధ్నియః ప్రథమాన ఏతి । శ్రేష్ఠో దేవానాముత మానుషాణామ్ ।
తం బ్రాహ్మణాస్సోమపాస్సోమ్యాసః । ప్రోష్ఠపదాసో అభి రక్షన్తి
సర్వే । చత్వార ఏకమభి కర్మ దేవాః । ప్రోష్ఠపదాస ఇతి యాన్
వదన్తి । తే బుధ్నియం పరిషద్యగ్గ్ం స్తువన్తః । అహిగ్ం రక్షన్తి నమ-
సోపసద్య । పూషా రేవత్యన్వేతి పన్థామ్ । పుష్టిపతీ పశుపా వాజబ-
స్త్యౌ ॥ ౨౧ ॥ ఇమాని హవ్యా ప్రయతా జుషాణా । సుగైర్నో యానై-
రుపయాతాం యజ్ఞమ్ । క్షుద్రాన్పశూన్రక్షతు రేవతీ నః । గావో నో
అశ్వాగ్ం అన్వేతు పూషా । అన్నగ్ం రక్షన్తౌ బహుధా విరూపమ్ ।
వాజగ్ం సనుతాం యజమానాయ యజ్ఞమ్ । తదశ్వినావశ్వయుజో-
పయాతామ్ । శుభంగమిష్ఠౌ సుయమేభిరశ్వైః । స్వం నక్షత్త్రగ్ం హ-
విషా యజన్తౌ । మధ్వా సంపృక్తౌ యజుషా సమక్తౌ ॥ ౨౨ ॥ యాన్

దేవానాం భిషజౌ హవ్యవాహా । విశ్వస్య దూతావమృతస్య గో-
పౌ । తౌ నక్షత్రం జుజుషాణోపయాతామ్ । నమోఽశ్విభ్యాం కృణు-
మోఽశ్వయుగ్భ్యామ్ । అప పాప్మానం భరణీర్భరన్తు । తద్యమో రా-
జా భగవాన్విచష్టామ్ । లోకస్య రాజా మహతో మహాన్హి ।
సుగన్నః పన్థామభయఙ్కృణోతు । యస్మిన్నక్షత్రే యమ ఏతి రాజా ।
యస్మిన్నేనమభ్యషిఞ్చన్త దేవాః । తదస్య చిత్రగ్ం హవిషా యజామ ।
అప పాప్మానం భరణీర్భరన్తు । నివేశనీ యత్తే దేవా అదధుః ॥ ౨౩ ॥
శతార్ద మహ్యాం ప్రసచీర్యా యాన్తు యజ్ఞవాచగ్ం స్వస్తి
దేవా అనుయన్తి సర్వే వాజబస్త్యా సమ్యక్తా దేవాస్త్రీణిచ ॥ ౨ ॥

నవో నవో భవతి జాయమానో యమాదిత్యా అగ్ంశుమా-
ప్యాయయన్తి । యే విరూపే సమనసా సంవ్యయన్తీ । సమాన-
న్తన్తుం పరి తాతనాతే । విభూ ప్రభూ అనుభూ విశ్వతో హువే ।
తే నో నక్షత్రే హవమాగమేతమ్ । వయన్దేవీ బ్రహ్మణా సంవిదా-
నాః । సురత్నాసో దేవవీతిన్దధానాః । అహోరాత్రే హవిషా వర్ధ-
యన్తః । అతి పాప్మానమతిముక్త్యా గమేమ । ప్రత్యువదృశ్యాయతీ ॥
౨౪ ॥ వ్యుచ్ఛన్తీ దుహితా దివః । అపో మహీ వృణుతే చక్షుషా ।
తమో జ్యోతిష్కృణోతి సూనరీ । ఉదుస్రియాస్సచతే సూర్యః । సచా
ఉద్యన్నక్షత్రమర్చిమత్ । తవేదుషో వ్యుషి సూర్యస్య చ । సంభక్తేన
గమేమహి । తన్నో నక్షత్రమర్చిమత్ । భానుమత్తేజ ఉచ్చరత్ ।
ఉపయజ్ఞమిహాగమత్ ॥ ౨౫ ॥ ప్రనక్షత్రాయ దేవాయ । ఇన్ద్రాయేన్దుగ్ం
హవామహే । సనస్సవితా సువత్సనిమ్ । పుష్టిదా వీరవత్తమమ్ ।

ఉద్ధుత్యఞ్చిత్రమ్ । అదితిర్న ఉరుష్యతు మహీమూషుమాతరమ్ । ఇదం-
విష్ణుః ప్రతద్విష్ణుః । అగ్నిర్మూర్ధా భువః । అనునోఽద్యానుమతిర-
న్విదనుమతేత్వమ్ । హవ్యవాహగ్ం స్విష్టమ్ ॥ ౧౯ ॥ 10

ఆయుష్ట్యగమథిస్విష్టమ్ ॥ 3 ॥

అగ్నిర్వా అకామయత । అన్నాదోదేవానాగ్ం స్యామితి । స ఏతమగ్నయేకృత్తికాభ్యః పురోడాశమష్టాకపాలన్నిరవపత్ । తతోవై సోఽన్నాదోదేవానామభవత్ । అగ్నిర్వైదేవానామన్నాదః । యథాహవా అగ్నిర్దేవానామన్నాదః । ఏవగ్ంహవాఏష మనుష్యాణాం భవతి । య ఏతేన హవిషాయజతే । యఉచైనదేవంవేద । సోఽత్రజుహోతి । అగ్నయేస్వాహా కృత్తికాభ్యస్స్వాహా । అమ్బాయైస్వాహా దులాయైస్వాహా । నితత్న్యైస్వాహాఽభ్రయన్త్యైస్వాహా । మేఘయన్త్యైస్వాహా వర్షయన్త్యైస్వాహా । చుపుణీకాయైస్వాహేతి ॥ ౨౭ ॥ ప్రజాపతిఃప్రజాఅసృజత । తాఅస్మాథ్సృష్టాః పరాచీరాయన్ । తాసాగ్ం రోహిణీమభ్యధ్యాయత్ । సాఽకామయత । ఉపమావర్తేత । సమేనయాగచ్ఛేయేతి । స ఏతం ప్రజాపతయే రోహిణ్యైచరున్నిరవపత్ । తతోవై సాతముపావర్తత । సమేనయాగచ్ఛత । ఉపహవా ఏనంప్రియమావర్తతే । సంప్రియేణగచ్ఛతే । య ఏతేన హవిషాయజతే । యఉచైనదేవంవేద । సోఽత్రజుహోతి । ప్రజాపతయేస్వాహా రోహిణ్యైస్వాహా । రోచమానాయైస్వాహా ప్రజాభ్యస్స్వాహేతి ॥ ౨౮ ॥ సోమోవా అకామయత । ఓషధీనాగ్ం రాజ్యమభిజయేయమితి । స ఏతగ్ంసోమాయ మృగశీర్షాయ

శ్యామాకఞ్చరుంపయసి నిరవపత్ । తతో వై స ఓషధీనాగ్ం రాజ్యమ-
భ్యజయత్ । సమానానాగ్ం హ వై రాజ్యమభిజయతి । య ఏతే-
న హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । సో-
మాయ స్వాహా మృగశీర్‌షాయ స్వాహా । ఇన్వకాభ్యస్స్వాహౌ-
షధీభ్యస్స్వాహా । రాజ్యాయ స్వాహాఽభిజిత్యై స్వాహేతి ॥ ౨౯ ॥
రుద్రో వా అకామయత । పశుమాన్థ్స్యామితి । స ఏతగ్ం రుద్రా-
యార్ద్రాయై ప్రైయఙ్గవఞ్చరుంపయసి నిరవపత్ । తతో వై స పశు-
మానభవత్ । పశుమాన్ హ వై భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే ।
య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । రుద్రాయ స్వాహాఽఽ-
ర్ద్రాయై స్వాహా । పిన్వమానాయై స్వాహా పశుభ్యస్స్వాహేతి ॥ ౩౦ ॥
ఋక్షా వా ఇయమలోమకాఽఽసీత్ । సాఽకామయత । ఓషధీభిర్వన-
స్పతిభిః ప్రజాయేయేతి । సైతమదిత్యై పునర్వసుభ్యాఞ్చరున్నిరవ-
పత్ । తతో వా ఇయమోషధీభిర్వనస్పతిభిః ప్రాజాయత । ప్రజాయతే
హ వై ప్రజయా పశుభిః । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదే-
వం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అదిత్యై స్వాహా పునర్వసుభ్యామ్ ।
స్వాహా భూత్యై స్వాహా ప్రజాత్యై స్వాహేతి ॥ ౩౧ ॥ బృహస్పతిర్వా
అకామయత । బ్రహ్మవర్చసీ స్యామితి । స ఏతం బృహస్పతయే తి-
ష్యాయ నైవారఞ్చరుం పయసి నిరవపత్ । తతో వై స బ్రహ్మవర్చ-
స్యభవత్ । బ్రహ్మవర్చసీ హ వై భవతి । య ఏతేన హవిషా యజ-
తే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । బృహస్పతయే స్వా-
హా తిష్యాయ స్వాహా । బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహేతి ॥ ౩౨ ॥ దై-

వాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తే దేవాస్సర్పేభ్య ఆశ్రేషాభ్య ఆజ్యే
కరమ్భం నిరవపన్ । తానేతాభిరేవ దేవతాభిరుపానయన్ ।
ఏతాభిర్హ వై దేవతాభిర్ద్విషన్తం భ్రాతృవ్యముపనయతి ।
య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి ।
సర్పేభ్యస్స్వాహాఽఽశ్రేషాభ్యస్స్వాహా । దన్దశూకేభ్యస్స్వాహేతి ॥
33 ॥ పితరో వా అకామయన్త । పితృలోక ఋధ్నుయామేతి । త ఏతం
పితృభ్యో మఘాభ్యః పురోడాశగ్ం షట్కపాలం నిరవపన్ ।
తతో వై తే పితృలోక ఆర్ధ్నువన్ । పితృలోకే హ వా ఋధ్నోతి । య
ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి ।
పితృభ్యస్స్వాహా మఘాభ్యః । స్వాహాఽనఘాభ్యస్స్వాహాఽగదాభ్యః ॥
స్వాహాఽరున్ధతీభ్యస్స్వాహేతి ॥ 34 ॥ అర్యమా వా అకామయత ।
పశుమాన్థ్స్యామితి । స ఏతమర్యమ్ణే ఫల్గునీభ్యాం చరుం నిరవపత్ ।
తతో వై స పశుమానభవత్ । పశుమాన్ హ వై భవతి । య ఏతేన హ-
విషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అర్యమ్ణే
స్వాహా ఫల్గునీభ్యాగ్ం స్వాహా । పశుభ్యస్స్వాహేతి ॥ 35 ॥ భగో వా
అకామయత । భగీ శ్రేష్ఠీ దేవానాగ్ం స్యామితి । స ఏతం భగాయ
ఫల్గునీభ్యాం చరుం నిరవపత్ । తతో వై స భగీ శ్రేష్ఠీ దేవానామభవత్ ।
భగీ హ వై శ్రేష్ఠీ సమానానాం భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే ।
య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । భగాయ స్వాహా ఫల్గునీ-
భ్యాగ్ం స్వాహా । శ్రైష్ఠ్యాయ స్వాహేతి ॥ 36 ॥ సవితా వా అకామ-
యత । శ్రన్మే దేవా దధీరన్ । సవితా స్యామితి । స ఏతగ్ం సవిత్రే

హస్తాయ పురోడాశన్ద్వాదశకపాలన్నిరవపదాశూనాం వ్రీహీణా-
మ్ । తతో వై తస్మై శ్రద్దేవా అదధత । సవితాఽభవత్ । శ్రద్ధా వా
అస్మై మనుష్యా దధతే । సవితా సమానానాం భవతి । య ఏతేన
హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । సవిత్రే
స్వాహా హస్తాయ । స్వాహా దదతే స్వాహా పృణతే । స్వాహా ప్రయ-
చ్ఛతే స్వాహా ప్రతిగృహ్ణతే స్వాహేతి ॥ ౩౭ ॥ త్వష్టా వా అకామయత ।
చిత్రం ప్రజాం విన్దేయేతి । స ఏతం త్వష్ట్రే చిత్రాయై పురోడాశమ-
ష్టాకపాలన్నిరవపత్ । తతో వై స చిత్రం ప్రజామవిన్దత । చిత్రగం
హ వై ప్రజాం విన్దతే । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం
వేద । సోఽత్ర జుహోతి । త్వష్ట్రే స్వాహా చిత్రాయై స్వాహా । చై-
త్రియ స్వాహా ప్రజాయై స్వాహేతి ॥ ౩౮ ॥ వాయుర్వా అకామ-
యత । కామచార మేషు లోకేష్వభిజయేయమితి । స ఏతద్వాయవే
నిష్ట్యాయై గృష్ట్యై దుగ్ధం పయో నిరవపత్ । తతో వై స కామచార మే-
షు లోకేష్వభ్యజయత్ । కామచారగం హ వా ఏషు లోకేష్వభిజయతి ।
య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి ।
వాయవే స్వాహా నిష్ట్యాయై స్వాహా । కామచారాయ స్వాహాఽభిజిత్యై
స్వాహేతి ॥ ౩౯ ॥ ఇన్ద్రాగ్నీ వా అకామయేతామ్ । శ్రైష్ఠ్యం
దేవానామభిజయేవేతి । తా ఏతమిన్ద్రాగ్నిభ్యాం విశాఖాభ్యాం పు-
రోడాశమేకాదశకపాలన్నిరవపతామ్ । తతో వై తౌ శ్రైష్ఠ్యం దేవా-
నామభ్యజయతామ్ । శ్రైష్ఠ్యగం హ వై సమానానామభిజయతి ।
య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి ।

ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాగ్ం స్వాహా విశాఖాభ్యాగ్ం స్వాహా । శ్రైష్ఠ్యాయ స్వాహాఽభిజిత్యై స్వాహేతి ॥ ౪౦ ॥ అథైతత్పౌర్ణమాస్యా ఆజ్యన్నిర్వపతి । కామో వై పౌర్ణమాసీ । కామ ఆజ్యమ్ । కామేనైవకామగ్ం సమర్ధయతి । క్షిప్రమేనగ్ం స కామ ఉపనమతి । యేన కామేన యజతే । సోఽత్ర జుహోతి । పౌర్ణమాస్యై స్వాహా కామాయ స్వాహాఽఽగత్యై స్వాహేతి ॥ ౪౧ ॥ ౪ ॥

మిత్రో వా అకామయత । మిత్రధేయమేషు లోకేష్వభిజయేయమితి । స ఏతం మిత్రాయానూరాధేభ్యశ్చరున్నిరవపత్ । తతో వై స మిత్రధేయమేషు లోకేష్వభ్యజయత్ । మిత్రధేయగ్ం హ వా ఏషు లోకేష్వభిజయతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । మిత్రాయ స్వాహాఽనూరాధేభ్యస్స్వాహా । మిత్రధేయాయ స్వాహాఽభిజిత్యై స్వాహేతి ॥ ౪౨ ॥ ఇన్ద్రో వా అకామయత । జ్యైష్ఠ్యన్దేవానామభిజయేయమితి । స ఏతమిన్ద్రాయ జ్యేష్ఠాయై పురోడాశమేకాదశకపాలన్నిరవపన్మహావ్రీహీణామ్ । తతో వై స జ్యైష్ఠ్యన్దేవానామభ్యజయత్ । జ్యైష్ఠ్యగ్ం హ వై సమానానామభిజయతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । ఇన్ద్రాయ స్వాహా జ్యేష్ఠాయై స్వాహా । జ్యైష్ఠ్యాయ స్వాహాఽభిజిత్యై స్వాహేతి ॥ ౪౩ ॥ ప్రజాపతిర్వా అకామయత । మూలం ప్రజాం విన్దేయేతి । స ఏతం ప్రజాపతయే మూలాయ చరున్నిరవపత్ । తతో వై స మూలం ప్రజామవిన్దత । మూలగ్ం హ వై ప్రజాం విన్దతే । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహో-

తి । ప్రజాపతయే స్వాహా మూలాయ స్వాహా । ప్రజాయై స్వాహేతి ॥
౪౪ ॥ ఆపో వా అకామయన్త । సముద్రఙ్కామమభిజయేమేతి । తా
ఏతమద్భ్యోఽషాఢాభ్యశ్చరుం నిరవపన్ । తతో వై తాః సముద్ర-
ఙ్కామమభ్యజయన్ । సముద్రగ్ం హ వై కామమభిజయతి । య ఏ-
తేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అ-
ద్భ్యస్స్వాహాఽషాఢాభ్యస్స్వాహా । సముద్రాయ స్వాహా కామా-
య స్వాహా । అభిజిత్యై స్వాహేతి ॥ ౪౫ ॥ విశ్వే వై దేవా అకామ-
యన్త । అనపజయ్యఞ్జయేమేతి । త ఏతం విశ్వేభ్యో దేవేభ్యోఽషా-
ఢాభ్యశ్చరుం నిరవపన్ । తతో వై తేఽనపజయ్యమజయన్ । అన-
పజయ్యగ్ం హ వై జయతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైన-
దేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహాఽషా-
ఢాభ్యస్స్వాహా । అనపజయ్యాయ స్వాహా జిత్యై స్వాహేతి ॥ ౪౬ ॥
బ్రహ్మ వా అకామయత । బ్రహ్మలోకమభిజయేయమితి । తదేతం
బ్రహ్మణేఽభిజితే చరుం నిరవపత్ । తతో వై తద్బ్రహ్మలోకమభ్య-
జయత్ । బ్రహ్మలోకగ్ం హ వా అభిజయతి । య ఏతేన హవిషా
యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । బ్రహ్మణే
స్వాహాఽభిజితే స్వాహా । బ్రహ్మలోకాయ స్వాహాఽభిజిత్యై స్వాహే-
తి ॥ ౪౭ ॥ విష్ణుర్వా అకామయత । పుణ్యగ్ం శ్లోకగ్ం శృణ్వీ-
య । న మా పాపీ కీర్తిరాగచ్ఛేదితి । స ఏతం విష్ణవే శ్రోణాయై పు-
రోడాశం త్రికపాలం నిరవపత్ । తతో వై స పుణ్యగ్ం శ్లోకమశృణు-
త । నైనం పాపీ కీర్తిరాగచ్ఛత్ । పుణ్యగ్ం హ వై శ్లోకగ్ం శృణు-

తే । నైనం ప్రాచీకీర్తిరాగచ్ఛతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । విష్ణవే స్వాహా శ్రోణాయై స్వాహా । శ్లోకాయ స్వాహా శ్రుతాయ స్వాహేతి ॥ ౪౮ ॥ వసవో వా అకామయన్త । అగ్రం దేవతానాం పరీయామేతి । త ఏతం వసుభ్యః శ్రవిష్ఠాభ్యః పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపన్ । తతో వై తేఽగ్రం దేవతానాం పర్యాయన్ । అగ్రం హ వై సమానానాం పర్యేతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । వసుభ్యస్స్వాహా శ్రవిష్ఠాభ్యస్స్వాహా । అగ్రాయ స్వాహా పరీత్యై స్వాహేతి ॥ ౪౯ ॥ ఇన్ద్రో వా అకామయత । దృఢోఽశిథిలస్స్యామితి । స ఏతం వరుణాయ శతభిషజే భేషజేభ్యః పురోడాశం దశకపాలం నిరవపత్కృష్ణానాం వ్రీహీణామ్ । తతో వై స దృఢోఽశిథిలోఽభవత్ । దృఢో హ వా అశిథిలో భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । వరుణాయ స్వాహా శతభిషజే స్వాహా । భేషజేభ్యస్స్వాహేతి ॥ ౫౦ ॥ అజో వా ఏకపాత్ అకామయత । తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ స్యామితి । స ఏతమజాయైకపదే ప్రోష్ఠపదేభ్యశ్చరుం నిరవపత్ । తతో వై స తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చస్యభవత్ । తేజస్వీ హ వై బ్రహ్మవర్చసీ భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అజాయైకపదే స్వాహా ప్రోష్ఠపదేభ్యస్స్వాహా । తేజసే స్వాహా బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహేతి ॥ ౫౧ ॥ అహిర్వై బుధ్నియోఽకామయత । ఇమాం ప్రతిష్ఠాం విన్దేయేతి । స ఏతమహయే బుధ్నియాయ ప్రోష్ఠపదేభ్యః

పురోడాశం భూమికపాలన్నిరవపత్ । తతో వై స ఇమాం ప్రతిష్ఠామ-
విన్దత । ఇమాగ్ం హ వై ప్రతిష్ఠాం విన్దతే । య ఏతేన హవిషా యజతే ।
య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అహయే బుధ్నియాయ
స్వాహా । ప్రోష్ఠపదేభ్యస్స్వాహా । ప్రతిష్ఠాయై స్వాహేతి ॥ ౧౨ ॥ పూ-
షా వా అకామయత । పశుమాన్ స్యామితి । స ఏతం పూష్ణే రేవత్యై
చరున్నిరవపత్ । తతో వై స పశుమానభవత్ । పశుమాన్ హ వై భ-
వతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జు-
హోతి । పూష్ణే స్వాహా రేవత్యై స్వాహా । పశుభ్యస్స్వాహేతి ॥ ౧౩ ॥
అశ్వినౌ వా అకామయేతామ్ । శ్రోత్రస్విన్నావబధిరౌ స్యావేతి । తావేత-
మశ్విభ్యామశ్వయుగ్భ్యాం పురోడాశం ద్వికపాలన్నిరవపతామ్ । తతో
వై తౌ శ్రోత్రస్విన్నావబధిరావభవతామ్ । శ్రోత్రస్వీ హ వా అబధిరో భ-
వతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽ-
త్ర జుహోతి । అశ్విభ్యాగ్ం స్వాహాఽశ్వయుగ్భ్యాగ్ం స్వాహా । శ్రో-
త్రాయ స్వాహా శ్రుత్యై స్వాహేతి ॥ ౧౪ ॥ యమో వా అకామయత ।
పితౄణాగ్ం రాజ్యమభిజయేయమితి । స ఏతం యమాయాపభరణీ-
భ్యశ్చరున్నిరవపత్ । తతో వై స పితౄణాగ్ం రాజ్యమభ్యజయత్ ।
సమానానాగ్ం హ వై రాజ్యమభిజయతి । య ఏతేన హవిషా యజతే ।
య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । యమాయ స్వాహాఽపభర-
ణీభ్యస్స్వాహా । రాజ్యాయ స్వాహాఽభిజిత్యై స్వాహేతి ॥ ౧౫ ॥
అథైతదమావాస్యాయా ఆజ్యన్నిర్వపతి । కామో వా అమావాస్యా ।

కామ ఆజ్యమ్ । కామేనైవ కామగ్ం సమర్ధయతి । క్షిప్రమేనగ్ం
స కామ ఉపనమతి । యేనకామేన యజతే । సోఽత్ర జుహోతి ।
అమావాస్యాయై స్వాహా కామాయ స్వాహాఽఽగత్యై స్వా-
హేతి ॥ ౧౬ ॥ ॥ ౬ ॥

చన్ద్రమా వా అకామయత । అహోరాత్రానర్ధమాసాన్మాసా-
నృతూన్థ్సంవథ్సరమాప్త్వా । చన్ద్రమస స్సాయుజ్యగ్ం సలోకతా-
మాప్నుయామితి । స ఏతఞ్చన్ద్రమసే ప్రతీదృశ్యాయై పురోడాశం పఞ్చ-
దశకపాలన్నిరవపత్ । తతో వై సోఽహోరాత్రానర్ధమాసాన్మా-
సానృతూన్థ్సంవథ్సరమాప్త్వా । చన్ద్రమసస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతా-
మాప్నోత్ । అహోరాత్రాన్ హ వా అర్ధమాసాన్మాసానృతూన్-
థ్సంవథ్సరమాప్త్వా । చన్ద్రమసస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి ।
య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జు-
హోతి । చన్ద్రమసే స్వాహా ప్రతీదృశ్యాయై స్వాహా । అహోరాత్రేభ్య-
స్స్వాహాఽర్ధమాసేభ్యస్స్వాహా । మాసేభ్యస్స్వాహర్తుభ్యస్స్వాహా ।
సంవథ్సరాయ స్వాహేతి ॥ ౧౭ ॥ అహోరాత్రే వా అకామయేతా-
మ్ । అత్యహోరాత్రే ముచ్యేవహి । న నావహోరాత్రే ఆప్నుయాతా-
మితి । తే ఏతమహోరాత్రాభ్యాఞ్చరున్నిరవపతామ్ । ద్వయా-
నాం వ్రీహీణామ్ । శుక్లానాఞ్చ కృష్ణానాఞ్చ । సవాత్యోర్దుగ్ధే ।
శ్వేతాయై చ కృష్ణాయై చ । తతో వై తే అత్యహోరాత్రే అముచ్యేతే ।
నైనే అహోరాత్రే ఆప్నుతామ్ । అతి హ వా అహోరాత్రే ముచ్య-
తే । నైనమహోరాత్రే ఆప్నుతః । య ఏతేన హవిషా యజతే । య

ఉ చైనదేవం వేద । సో౽త్ర జుహోతి । అహ్నే స్వాహా రాత్రియై స్వాహా । అతిముక్త్యై స్వాహేతి ॥ ౮ ॥ ఉషా వా అకామయత । ప్రియా౽౽దిత్యస్య సుభగా స్యామితి । సైతముషసే చరున్నిరవపత్ । తతో వై సా ప్రియా౽౽దిత్యస్య సుభగా౽భవత్ । ప్రియో హ వై సమానానాగ్ం సుభగో భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సో౽త్ర జుహోతి । ఉషసే స్వాహా వ్యుష్ట్యై స్వాహా । వ్యూషుష్యై స్వాహా వ్యుచ్ఛన్త్యై స్వాహా । వ్యుష్టాయై స్వాహేతి ॥ ౯ ॥ అథైతస్యై నక్షత్రియై చరున్నిర్వపతి । యథా త్వం దేవానామసి । ఏవమహం మనుష్యాణాం భూయాసమితి । యథా హ వా ఏతద్దేవానామ్ । ఏవగ్ం హ వా ఏష మనుష్యాణాం భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సో౽త్ర జుహోతి । నక్షత్రియై స్వాహా దేవ్యై తే స్వాహా । ఉద్యతే స్వాహోదితాయ స్వాహా । హరసే స్వాహా భరసే స్వాహా । భ్రాజసే స్వాహా తేజసే స్వాహా । తపసే స్వాహా బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహేతి ॥ ౧౦ ॥ సూర్యో వా అకామయత । నక్షత్రాణాం ప్రతిష్ఠా స్యామితి । స ఏతగ్ం సూర్యాయ నక్షత్రేభ్యశ్చరున్నిరవపత్ । తతో వై స నక్షత్రాణాం ప్రతిష్ఠా౽భవత్ । ప్రతిష్ఠా హ వై సమానానాం భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సో౽త్ర జుహోతి । సూర్యాయ స్వాహా నక్షత్రేభ్యః స్వాహా । ప్రతిష్ఠాయై స్వాహేతి ॥ ౧౧ ॥ అథైతమదిత్యై చరున్నిర్వపతి । ఇయం వా అదితిః । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । సో౽త్ర

జుహోతి । అదిత్యై స్వాహా ప్రతిష్ఠాయై స్వాహేతి ॥ ౬౨ ॥ అథైత-
ద్విష్ణవే చరున్నిర్వపతి । యజ్ఞో వై విష్ణుః । యజ్ఞ ఏవాన్తతః ప్రతితిష్ఠతి ।
సోఽత్ర జుహోతి । విష్ణవే స్వాహా యజ్ఞాయ స్వాహా । ప్రతిష్ఠాయై
స్వాహేతి ॥ ౬౩ ॥ ॥ ౬ ॥

అగ్నిః పఞ్చదశ ప్రజాపతిష్షోడశ సోమ ఏకాదశ రుద్రో
దశత్వైకాదశ బృహస్పతిర్దశ దేవాసురా నవ పితర ఏకాదశా-
ర్యమా భగో దశ దశ సవితా చతుర్దశ త్వష్టా వాయురిన్ద్రాగ్నీ దశ
దశాదితిః పౌర్ణమాస్యా అష్టౌ పఞ్చదశ । మిత్ర ఇన్ద్రః ప్రజాపతిర్దశ
దశాప ఏకాదశ విశ్వే బ్రహ్మా దశ దశ విష్ణుస్త్రయోదశ వసవ ఇన్ద్రో-
ఽహిర్బుధ్నియః పూషాఽశ్వినా యమో దశ దశాదితిరమా-
వాస్యాయా అష్టౌ పఞ్చదశ ॥ చన్ద్రమాః పఞ్చదశాహోరాత్రే సప్తదశో-
షా ఏకాదశాదితస్సైనక్షత్రాణి త్రయోదశ సూర్యో దశాదితి-
రదిత్యై పఞ్చాదితిర్విష్ణవే షట్సప్త ॥

సవితాఽఽశూనాం వ్రీహీణామిన్ద్రో మహావ్రీహీణాం మిత్రః
కృష్ణానాం వ్రీహీణామహోరాత్రే ద్వయానాం వ్రీహీణామ్ । పితర
ష్షట్కపాలగ్ం సవితా ద్వాదశకపాలమిన్ద్రాగ్నీ ఏకాదశకపాల-
మిన్ద్ర ఏకాదశకపాలమిన్ద్రో దశకపాలం విష్ణుస్త్రికపాలమహిర్బ్యామే-
కపాలమశ్వినా ద్వికపాలఞ్చన్ద్రమాః పఞ్చదశకపాలమగ్నిస్త్వష్టా
వసవోఽష్టాకపాలమన్యత్ర చరుమ్ । రుద్రోఽర్యమా పూషా పశుమా-
న్భాగ్యగ్ంసోమో రుద్రో బృహస్పతిః పయసి వాయుః పయస్సోమా

వాయు రిన్ద్రాగ్నీ మిత్ర ఇన్ద్రో ఆపో బ్రహ్మయమో౽భిజిత్యై త్వష్టా ప్రజాపతిః ప్రజాయై పౌర్ణమాస్యా అమావాస్యా యమా౽గత్యై విశ్వేజిత్యా అశ్విన్యై శ్రుత్యై । బ్రహ్మాత ద్వైతవిష్ణుస్స ప్రత వాయుస్స ప్రత దాత్వస్తాః । పితరో విశ్వేవసవో కామయన్త మేతి తప్రతస్నిరవపన్ । ఆపో కామయన్త మేతి తా ప్రతస్నిరవపన్ । ఇన్ద్రాగ్నీ అశ్వినావ కామయేతా మేతి తావేతన్నిరవపతామ్ । అహోరాత్రేవా అకామయేతా మితి తే ఏతన్నిరవపతామ్ । అన్యత్రా కామయత మితి స ఏతన్నిరవపత్ । ఇన్ద్రాగ్నీ శ్రైష్ఠ్యమిన్ద్రో జైష్ఠ్యమిన్ద్రో ద్ధృథః । అహిస్సూర్యో౽దిత్యై విష్ణవే ప్రతిష్ఠాయై । సోమో యమస్సమానానామ్ । అగ్నిర్నారీరిషన్నన్యత్రేరిరిషః ॥

అగ్నిర్న బుధ్యాస్తన వో నవా౽గ్ని మిత్రశ్చన్ద్రమాష్షట్ ॥ ౬ ॥

అగ్నిర్న స్తనో వాయురహిర్బుధ్నియ బుబ్బావా ఇయమహై తత్పౌర్ణమాస్యా అజో వా ఏకపాదూర్ధ్వస్త్రిషష్టిః ॥ ౬.౪ ॥

అగ్నిర్నః పాతు ప్రతిష్ఠాయై స్వాహేతి ॥

హరిః ఓమ్

ద్వితీయప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ తృతీయస్యామితో దివిసోమ ఆసీత్ । తఙ్గాయత్ర్యా౽హరత్ । తస్య పర్ణమచ్ఛిద్యత । తత్పర్ణో౽భవత్ ।

వాయు రిన్ద్రాగ్నీ మిత్ర ఇన్ద్ర ఆపో బ్రహ్మా యమోఽభిజిత్తై త్వష్టా ప్ర-
జాపతిః ప్రజాయై పౌర్ణమాస్యా అమావాస్యాయా అగత్యై విశ్వేజిత్యా
అశ్వినా శ్రుత్యై । బ్రహ్మా తదైత విష్ణుస్సప్తత వాయుస్సప్త దాత్ర-
స్తాః । పితరో విశ్వేవసవః కామయన్తమేతి త ఏతన్నిరవపన్ । ఆపో-
కామయన్తమేతి తా ఏతన్నిరవపన్ । ఇన్ద్రాగ్నీ అశ్వినావ కామయే-
తామేతి తా వేతన్నిరవపతామ్ । అహోరాత్రే వా అకామయేతామి-
తి తే ఏతన్నిరవపతామ్ । అన్యత్రా కామయతమితి స ఏతన్నిరవ-
పత్ । ఇన్ద్రాగ్నీ శైత్యమిన్ద్రో జైత్యమిన్ద్రో దృఢః । అహీస్నా-
ర్త్యాఽదిత్యై విష్ణవే ప్రతిష్ఠాయై । సోమో యమస్సమానానామ్ ।
అగ్నిర్గోరిషన్నన్యత్రేరిషః ॥

అగ్నిర్న బుధ్యాస్తనవో నవాఽగ్నిర్మిత్రశ్చన్ద్రమాష్షట్ ॥౬॥
అగ్నిర్నస్తనో వాయురహర్బుధ్నియ ఋషావా ఇయమ-
ర్త్యై తత్పూర్ణమాస్యా అజో వా ఏకపాథస్సర్వ త్రిష్టప్తిః ॥ ౬౪ ॥
అగ్నిర్నః పాతు ప్రతిష్ఠాయై స్వాహేతి ॥

హరిః ఓమ్

ద్వితీయప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ తృతీయస్యామితో దివి సోమ ఆసీత్ । తం గాయ-
త్ర్యాఽహరత్ । తస్య పర్ణమచ్ఛిద్యత । తత్పర్ణోఽభవత్ ।

తత్పర్ణస్య పర్ణత్వమ్ । బ్రహ్మ వై పర్ణః । యత్పర్ణశాఖయా వత్సాన-
పాకరోతి । బ్రహ్మణైవైనా నపాకరోతి । గాయత్రో వై పర్ణః । గా-
యత్రాః పశవః ॥ ౧ ॥ తస్మాత్త్రీణిత్రీణి పర్ణస్య పలాశాని । త్రిపదా గా-
యత్రీ । యత్పర్ణశాఖయా గాః ప్రార్పయతి । స్వయైవైనా దేవత-
యా ప్రార్పయతి । యం కామయేతాపశుస్స్యాదితి । అపర్ణాం
తస్మై శుష్కాగ్రామాహరేత్ । అపశురేవ భవతి । యం కామయేత
పశుమాన్థ్స్యాదితి । బహుపర్ణాం తస్మై బహుశాఖామాహరేత్ ।
పశుమన్తమేవైనం కరోతి ॥ ౨ ॥ యత్ప్రాచీమాహరేత్ । దేవ
లోకమభి జయేత్ । యదుదీచీం మనుష్యలోకమ్ । ప్రాచీముదీచీ-
మాహరతి । ఉభయోర్లోకయోరభిజిత్యై । ఇషే త్వోర్జే త్వేత్యా-
హ । ఇషమేవోర్జం యజమానే దధాతి । వాయవస్స్థేత్యాహ ।
వాయుర్వా అన్తరిక్షస్యాధ్యక్షాః । అన్తరిక్షదేవత్యాః ఖలు వై పశవః ॥
3 ॥ వాయవ ఏవైనాన్పరిదదాతి । ప్ర వా ఏనానేతదాకరోతి । య-
దాహ । వాయవస్స్థేత్యుపాయవస్స్థేత్యాహ । యజమానాయైవ
పశూనుపహ్వయతే । దేవో వస్సవితా ప్రార్పయత్విత్యాహ ప్రసూ-
త్యై । శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఇత్యాహ । యజ్ఞో హి శ్రేష్ఠతమం కర్మ ।
తస్మాదేవమాహ । ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవభాగమిత్యాహ ॥ ౪ ॥
వత్సేభ్యశ్చ వా ఏతాః పురా మనుష్యేభ్యశ్చాప్యాయన్త । దేవేభ్య
ఏవైనా ఇన్ద్రియాప్యాయయతి । ఊర్జస్వతీః పయస్వతీరిత్యాహ ।
ఊర్జం హి పయస్సమ్భరన్తి । ప్రజావతీరనమీవా అయక్ష్మా ఇ-

త్యాహ ప్రజాత్యై । మా వ స్తేన ఈశత మాఽఘశగ్ంస ఇత్యాహ
గుప్త్యై । రుద్రస్య హేతిః పరి వో వృణక్త్విత్యాహ । రుద్రాదేవైనా-
స్త్రాయతే । ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌ స్యాత బహ్వీరిత్యాహ । ధ్రువా
ఏవాస్మిన్బహ్వీః కరోతి ॥ ౫ ॥ యజమానస్య పశూన్పాహీత్యాహ ।
పశూనాం గోపీథాయ । తస్మాథ్సాయం పశవ ఉపసమావర్తన్తే ।
అనధస్సాదయతి । గర్భాణాం ధృత్యై అప్రపాదాయ । తస్మాద్గర్భాః
ప్రజానామప్రపాదుకాః । ఉపరీవ నిదధాతి । ఉపరీవ హి సువర్గో
లోకః । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై ॥ ౬ ॥

పశవః కరోతి పశవో దేవభాగమిత్యాహ కరోతి నవ చ ॥ ౧ ॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యశ్వపర్శుమాదత్తే ప్రసూత్యై ।
అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహ । అశ్వినౌ హి దేవానామధ్వర్యూ ఆ-
స్తామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై । యో వా ఓషధీః
పర్వశో వేద । నైనాస్స హినస్తి । ప్రజాపతిర్వా ఓషధీః పర్వశో వేద ।
స ఏనా న హినస్తి । అశ్వపర్శ్వా బర్హిరచ్ఛైతి । ప్రాజాపత్యో వా
అశ్వస్సయోనిత్వాయ ॥ ౭ ॥ ఓషధీనామహిగ్ంసాయై । యజ్ఞస్య
ఘోషదసీత్యాహ । యజమాన ఏవ రయిం దధాతి । ప్రత్యుష్టగ్ం
రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయ ఇత్యాహ । రక్షసామపహత్యై । ప్రేయమ-
గాద్ధిషణా బర్హిరచ్ఛేత్యాహ । విద్యా వై ధిషణా । విద్యయైవైన-
దచ్ఛైతి । మనునా కృతా స్వధయా వితష్టేత్యాహ । మానవీ హి పర్-
శుస్స్వధాకృతా ॥ ౮ ॥ త ఆవహన్తి కవయః పురస్తాదిత్యాహ ।
శుశ్రువాగ్ంసో వై కవయః । యజ్ఞః పురస్తాత్ । ముఖత ఏవ యజ్ఞ-

మారభతే । అథో యద్దేతమస్త్వాయతః కుతశ్చా హరతి । తత్ప్రా-
చ్యామేవ దిశో భవతి । దేవేభ్యో జుష్టమిహ బర్హిరాసద ఇత్యాహ ।
బర్హిష స్సమృద్ధ్యై । కర్మణోఽనపరాధాయ । దేవానాం పరిషూ-
తమసీత్యాహ ॥౯॥ ☞ యద్వా ఇదమకృష్ణ । తద్దేవానాం పరిషూ-
తమ్ । అథో యథావస్యసే ప్రతిప్రోచ్యాహేదంకరిష్యామీతి । ఏవ-
మేవ తదధ్వర్యుర్దేవేభ్యః ప్రతిప్రోచ్య బర్హిర్దదాతి । ఆత్మనోఽ-
హింసాయై । యావత స్సమ్మ్యాన్పరి దిశేత్ । యత్తేషాముచ్ఛిగ్గ్ం-
షాత్ । అతితద్యజ్ఞస్య రేచయేత్ । ఏకగ్గ్ం స్తమ్బంపరిదిశేత్ । తగ్ం
సర్వ్వదాయాత్ ॥౧౦॥ యజ్ఞస్యానతిరేకాయ । వర్షవృద్ధమసీ-
త్యాహ । వర్షవృద్ధా వా ఓషధయః । దేవబర్హిరిత్యాహ । దేవే-
భ్య ఏవైనత్కరోతి । మాత్వాఽన్వఙ్మాతిర్యగిత్యాహ హింసాయై ।
పర్వతే రాధ్యాసమిత్యాహ ధృత్యై । ఆచ్ఛేత్తా తేమారిషమిత్యాహ ।
నాస్యాత్మనో మీయతే । య ఏవం వేద ॥౧౧॥ దేవబర్హిశ్శతవల్-
శం విరోహేత్యాహ । ప్రజా వై బర్హిః । ప్రజానాం ప్రజననాయ ।
సహస్రవల్శా వి వయగ్ం రుహేమేత్యాహ । ఆశిషమేవైతామా
శాస్తే । పృథివ్యాస్సంపృచః పాహీత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై । అయుఙ్గాయు-
ఙ్గాన్ముష్టీల్లునోతి । మిథునత్వాయ ప్రజాత్యై । సుసంభృతా త్వా
సంభరామీత్యాహ । బ్రహ్మణైవైనథ్సంభరతి ॥౧౨॥ అదిత్యై రా-
స్నాఽసీత్యాహ । ఇయం వా అదితిః । అస్యా ఏవైన ద్రాస్నాం కరో-
తి । ఇన్ద్రాణ్యై సన్నహనమిత్యాహ । ఇన్ద్రాణీ వా అగ్రే దేవతానా-

గ్ం సమనహ్యత । సాఽఽర్ధ్నోత్ । ఋద్ధ్యై సన్నహ్యతి । ప్రజా వై
బర్హిః । ప్రజానామపరావాపాయ । తస్మాథ్స్నావసన్తతాః ప్ర-
జా జాయన్తే ॥ ౧౩ ॥ పూషా తే గ్రన్థిం గ్రథ్నాత్విత్యాహ । పుష్టిమేవ
యజమానే దధాతి । స తే మా స్థాదిత్యాహాహిగ్ంసాయై । పశ్చా-
త్ప్రాఞ్చముపగూహతి । పశ్చాద్వై ప్రాచీనగ్ం రేతో ధీయతే । ప-
శ్చాదేవాస్మై ప్రాచీనగ్ం రేతో దధాతి । ఇన్ద్రస్య త్వా బాహుభ్యా-
ముద్యచ్ఛ ఇత్యాహ । ఇన్ద్రియమేవ యజమానే దధాతి । బృహస్ప-
తేర్మూర్ధ్నా హరామీత్యాహ । బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిః ॥ ౧౪ ॥
☞ బ్రహ్మణైవైనద్ధరతి । ఉర్వన్తరిక్షమన్విహీత్యాహ గత్యై ।
దేవఙ్గమమసీత్యాహ । దేవానేవైనద్గమయతి । అనధస్సాదయతి ।
గర్భాణాం ధృత్యా అప్రపాదాయ । తస్మాద్గర్భాః ప్రజానామప్రపా-
దుకాః । ఉపరీవ నిదధాతి । ఉపరీవ హి సువర్గో లోకః । సువర్గస్య
లోకస్య సమష్ట్యై ॥ ౧౫ ॥ సయోనిత్వాయ స్వధాకృతాఽసీత్యా-
హ దార్యాద్వేదభరతి జాయన్తే బృహస్పతిస్సమష్ట్యై ॥ ౨ ॥

పూర్వేద్యురిధ్మాబర్హిః కరోతి । యజ్ఞమేవారభ్య గృహీ-
త్వోపవసతి । ప్రజాపతిర్యజ్ఞమసృజత । తస్యోఖే అస్రగ్ంసేతామ్ ।
యజ్ఞో వై ప్రజాపతిః । యత్సాన్నాయ్యోఖే భవతః । యజ్ఞస్యైవ తదు-
ఖే ఉపదధాత్యప్రస్రగ్ంసాయ । శున్ధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవ-
యజ్యాయా ఇత్యాహ । దేవయజ్యాయా ఏవైనాని శున్ధతి । మాతరి-
శ్వనో ఘర్మోఽసీత్యాహ ॥ ౧౬ ॥ అన్తరిక్షం వై మాతరిశ్వనో ఘ-

మాః । ఏషాల్లోకానాం విధృత్యై । ద్యౌరసి పృథివ్యసీత్యాహ । దివశ్చ హ్యేషా పృథివ్యాశ్చ సంభృతా । యదుఖా । తస్మాదేవమాహ । విశ్వధాయా అసి పరమేణ ధామ్నేత్యాహ । వృష్టిర్వై విశ్వధాయాః । వృష్టిమేవావరున్ధే । దృగ్ంహస్వ మా హ్వారిత్యాహ ధృత్యై ॥ ౧౭ ॥ వసూనాం పవిత్రమసీత్యాహ । ప్రాణా వై వసవః । తేషాం వా ఏతద్భాగధేయమ్ । యత్పవిత్రమ్ । తేభ్య ఏవైనత్కరోతి । శతధారగ్ం సహస్రధారమిత్యాహ । ప్రాణేష్వేవాయుర్దధాతి సర్వత్వాయ । త్రివృత్పలాశశాఖాయాన్దర్భమయం భవతి । త్రివృద్వై ప్రాణః । త్రివృతమేవ ప్రాణం మధ్యతో యజమానే దధాతి ॥ ౧౮ ॥ సౌమ్యః పర్ణస్సయోనిత్వాయ । సాక్షాత్పవిత్రం దర్భాః । ప్రాఙ్న్యయమధినిదధాతి । తత్ప్రాణాపానయో రూపమ్ । తిర్యక్ప్రాణితః । తద్వ్యానస్య రూపమ్ । ద్వాదశ్యగ్ం హ్యేతదహః । అన్నం వై పవిత్రిమాః । అన్నం ప్రాణాః । ఉభయమేవోపైత్యజామిత్వాయ ॥ ౧౯ ॥ తస్మాదయగ్ం సర్వతః పవతే । పూతస్తోకా పూతో ద్రప్స ఇత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై । హవిషోఽస్కన్దాయ । నహి హుతగ్ం స్వాహాకృతగ్ం స్కన్దతి । దివినాకో నామాగ్నిః । తస్య విప్రుషో భాగధేయమ్ । అగ్నయే బృహతే నాకాయేత్యాహ । నాకమేవాగ్నింభాగధేయేనసమర్ధయతి । స్వాహా ద్యావా పృథివీ భ్యామిత్యాహ । ద్యావా పృథివ్యోర్వై వైనత్ప్రతిష్ఠాపయతి ॥ ౨౦ ॥ పవిత్రవత్యానయతి । అపాఞ్చౌషధీనాఞ్చరసగ్ం సగ్ం సృజతి । అథో

ఓషధీష్వేవ పశూన్ప్రతిష్ఠాపయతి । అన్వారభ్యవాచయచ్ఛతి । యజ్ఞ-
స్య ధృత్యై । ధారయన్నాస్తే । ధారయన్త ఇవహిదుహన్తి ।
కామధుక్ష ఇత్యాహ తృతీయస్యై । త్రయఇమేలోకాః । ఇమానేవ
లోకాన్ యజమానో దుహే ॥ ౨౧ ॥ అమూమితినామగృహ్ణాతి । భ-
ద్రమేవాస్యాభ్యస్మాణ విష్కరోతి । సావిశ్వా యుస్సా విశ్వవ్యచా-
స్సావిశ్వకర్మేత్యాహ । ఇయంవై విశ్వాయుః । అన్తరిక్షవిశ్వవ్య-
చాః । అసౌ విశ్వకర్మా । ఇమానేవైతాభిర్లోకాన్ యథా-
పూర్వన్దుహే । అథో యథాప్రదాత్రే పుణ్యమాశాస్తే । ఏవమేవై-
నా ఏతదుపస్తౌతి । తస్మాత్ప్రాదిత్యన్నీయ వన్దమానా ఉపస్తు-
వన్తః పశూన్దుహన్తి ॥ ౨౨ ॥ బహుదుగ్ధీన్ద్రాయదేవేభ్యో హవిరితి
వాచంవిసృజతే । యథాదేవతమేవ ప్రసౌతి । దైవ్యస్యచ మాను-
షస్యచ వ్యావృత్త్యై । త్రిరాహ । త్రిషత్యాహిదేవాః । అవాచయ-
మోఽనన్వారభ్యోత్తరాః । అపరిమితమేవావరున్ధే । నదారుపాత్రేణ
దుహ్యాత్ । అగ్నివద్వై దారుపాత్రమ్ । యద్దారుపాత్రేణ దు-
హ్యాత్ ॥ ౨౩ ॥ యాతయామ్నా హవిషాయజేత । అథో ఖల్వాహుః ।
పురోడాశముఖానివై హవీగ్ంషి । నేత ఇతః పురోడాశగ్ం హవిష్టో
యామోఽస్తీతి । కామమేవ దారుపాత్రేణ దుహ్యాత్ । శూద్రఏవ
నదుహ్యాత్ । అసతో వా ఏష సంభూతః । యచ్ఛూద్రః । అహవిరేవ
తదిత్యాహుః । యచ్ఛూద్రో దోగ్ధీతి ॥ ౨౪ ॥ అగ్నిహోత్రమేవ
నదుహ్యాచ్ఛూద్రః । తద్ధినోత్పునన్తి । యదాఖలువై పవిత్రమత్యేతి ।
అథతద్ధవిరితి । సంపృచ్యధ్వమృతావరీరిత్యాహ । అపాఞ్చౌషధీనా-

ఙ్స్వరసగ్ం వగ్ం సృజతి । తస్మాద్ద్వాశ్చౌషధీనాఞ్చ రసముపజీవా-
మః । మన్ద్రాభిభూతస్య ప్రాతయ ఇత్యాహ । పుష్టిమేవ యజమానే
దధాతి । సోమేన త్వాతనచ్మీన్ద్రాయ దధీత్యాహ ॥ ౨౧ ॥ సోమ మే-
వైనత్కరోతి । యో వై సోమం భక్షయిత్వా । సంవత్సరగ్ంసో-
మనపిబతి । పునర్భక్ష్యోఽస్య సోమపీథో భవతి । సోమః ఖలు వై సా-
న్నాయ్యమ్ । య ఏవం విద్వాన్థ్సాన్నాయ్యం పిబతి । అపునర్భ-
క్ష్యోఽస్య సోమపీథో భవతి । న మృన్మయేనాపిదధ్యాత్ । యన్మృ-
న్మయేనాపిదధ్యాత్ । పితృదేవత్యగ్ం స్యాత్ ॥ ౨౯ ॥ అయస్పా-
త్రేణ వా దారుపాత్రేణ వాఽపిదధాతి । తద్ధి సదేవమ్ । ఉదన్వ-
ద్భవతి । ఆపో వై రక్షోఘ్నీః । రక్షసామపహత్యై । అదస్తమ-
సి విష్ణవే త్వేత్యాహ । యజ్ఞో వై విష్ణుః । యజ్ఞాయైవైనదదస్తం-
కరోతి । విష్ణో హవ్యగ్ం రక్షస్వేత్యాహ గుప్త్యై । అనధస్సాద-
యతి । గర్భాణాం ధృత్యా అప్రపాదాయ । తస్మాద్గర్భాః ప్రజానామ-
ప్రపాదుకాః । ఉపరీవ సిదధాతి । ఉపరీవ హి సువర్గో లోకః ।
సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై ॥ ౨౮ ॥

అసీత్యాహ ధృత్యై యజమానేదధాత్యజామిత్వాయ స్థాపయతి
దు హేదుహన్తి దుహ్యోద్దోగ్ధి దధీత్యాహ సాయ్యధాన్ దయతి పఞ్చ ॥ 3 ॥

కర్మణే వాం దేవేభ్యశ్శకేయమిత్యాహ శక్త్యై । యజ్ఞస్య
వై సన్తతిమను ప్రజాః పశవో యజమానస్య సన్తాయన్తే । యజ్ఞస్య
విచ్ఛిత్తిమను ప్రజాః పశవో యజమానస్య విచ్ఛిద్యన్తే । యజ్ఞస్య
సన్తతిరసి యజ్ఞస్య త్వా సన్తత్యై స్తృణామి సన్తత్యై త్వా యజ్ఞస్యే-

త్యాహవనీయాత్ప్రణో॑తి । యజమానస్య ప్రజాయై పశూనాగ్ం సం-
తత్యై । అపః ప్రణయతి । శ్రద్ధా వా ఆపః । శ్రద్ధామేవాఽఽరభ్య ప్రణీయ
ప్రచరతి । అపః ప్రణయతి । యజ్ఞో వా ఆపః ॥ ౨౮ ॥ యజ్ఞమేవా-
రభ్య ప్రణీయ ప్రచరతి । అపః ప్రణయతి । వజ్రో వా ఆపః । వజ్రమేవ
భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహృత్య ప్రణీయ ప్రచరతి । అపః ప్రణయతి । ఆపో వై
రక్షోఘ్నీః । రక్షసామపహత్యై । అపః ప్రణయతి । ఆపో వై దేవానాం ప్రియం
ధామ । దేవానామేవ ప్రియం ధామ ప్రణీయ ప్రచరతి ॥ ౨౯ ॥ అపః
ప్రణయతి । ఆపో వై సర్వా దేవతాః । దేవతా ఏవాఽఽరభ్య ప్రణీయ
ప్రచరతి । వేషాయ త్వేత్యాహ । వేషాయ హ్యేనదాదత్తే । ప్రత్యు-
ష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయ ఇత్యాహ । రక్షసామపహత్యై ।
ధూరసీత్యాహ । ఏష వై ధుర్యోఽగ్నిః । తం యదనుపస్పృశ్యాతీ-
యాత్ ॥ ౩౦ ॥ అధ్వర్యుం చ యజమానం చ ప్రదహేత్ । ఉపస్పృ-
శ్యాత్యేతి । అధ్వర్యోశ్చ యజమానస్య చాప్రదాహాయ । ధూ-
ర్వతయోఽస్మాన్ధూర్వతి తన్ధూర్వ యం వయం ధూర్వామ ఇత్యాహ ।
ద్వౌ వావ పురుషౌ । యం చైవ ధూర్వతి । యశ్చైనం ధూర్వతి ।
తావుభౌ శుచాఽర్పయతి । త్వం దేవానామసి సస్నితమం పప్రి-
తమం జుష్టతమం వహ్నితమం దేవహూతమమిత్యాహ । యథాయ-
జురేవైతత్ ॥ ౩౧ ॥ అహ్రుతమసి హవిర్ధానమిత్యాహానార్త్యై ।
దృగ్ంహస్వ మా హ్వారిత్యాహ ధృత్యై । మిత్రస్య త్వా చక్షుషా
ప్రేక్ష ఇత్యాహ మిత్రత్వాయ । మా భేర్మా సంవిక్థా మా త్వా హిగ్ంసి-
షమిత్యాహాహిగ్ంసాయై । యద్వై కిం చ వాతో నాభివాతి । తత్స-

ర్వ్వరుణదేవత్యమ్ । ఉరువాతాయేత్యాహ । అవారుణమే వైన-
త్కరోతి । దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవ ఇత్యాహప్రసూత్యై । అశ్వినో-
ర్బాహుభ్యామిత్యాహ ॥ 32 ॥ అశ్వినౌహి దేవానామధ్వర్యూ
ఆస్తామ్ । పూష్ణోహస్తాభ్యామిత్యాహయత్యై । అగ్నయేజుష్టం-
న్నిర్వపామీత్యాహ । అగ్నయ ఏవైనాఞ్జుష్టన్నిర్వపతి । త్రిర్యజు-
షా । త్రయఇమేలోకాః । ఏషాంలోకానామాప్త్యై । తూష్ణీం-
చతుర్థమ్ । అపరిమితమేవావరున్ధే । స ఏవమేవాను పూర్వగ్ం
హవీగ్ంషి నిర్వపతి ॥ 33 ॥ ఇదన్దేవానామిదము నస్స-
హేత్యాహవ్యావృత్త్యై । స్ఫాత్యైత్వానారాత్యా ఇత్యాహ
గుప్త్యై । తమసీవవా ఏషోఽన్తశ్చరతి । యఃపరీణహి । సువరభి
విఖ్యేషం వైశ్వానరఞ్జ్యోతిరిత్యాహ । సువరేవాభివిపశ్యతి వైశ్వా-
నరఞ్జ్యోతిః । ద్యావాపృథివీ హవిషి గృహీత ఉదవేపేతామ్ ।
దృగ్ంహన్తాన్దుర్యా ద్యావాపృథివ్యోరిత్యాహ । గృహాణా-
న్ద్యావాపృథివ్యోర్ధృత్యై । ఉర్వన్తరిక్షమన్విహీత్యాహ గత్యై ।
అదిత్యాస్త్వోపస్థేసాదయామీత్యాహ । ఇయంవా అదితిః । అస్యా
ఏవైనదుపస్థే సాదయతి । అగ్నేహవ్యగ్ం రక్షస్వేత్యాహ గుప్త్యై ॥
34 ॥ యజ్ఞో వా అప్తోధామపత్నీయ ప్రచరత్యతీయాద్దేతద్బాహు-
భ్యామిత్యాహ హవీగ్ంషి నిర్వపతిగత్యై చత్వారిచ ॥ ౨ ॥

ఇన్ద్రో వృత్రమహన్ । సోఽపః । అభ్యమ్రియత । తాసాం-
యన్మేధ్యం యజ్ఞియగ్ం సదేవమాసీత్ । తదపోదక్రామత్ । తెద్ద-

ర్వా అథర్వా । యద్దర్భైరప ఉత్పునాతి । యాస్వేవ మేధ్యా యజ్ఞియాస్సదేవా ఆపః । తాభిరేవైనా ఉత్పునాతి । ద్వాభ్యాముత్పునాతి ॥ ౩౫ ॥ ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై । దేవో వస్సవితోత్పునాత్విత్యాహ । సవితృప్రసూత ఏవైనా ఉత్పునాతి । అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణేత్యాహ । అసౌ వా ఆదిత్యోఽచ్ఛిద్రం పవిత్రమ్ । తేనైవైనా ఉత్పునాతి । వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిరిత్యాహ । ప్రాణా వా ఆపః । ప్రాణా వసవః । ప్రాణా రశ్మయః ॥ ౩౬ ॥ ప్రాణైరేవ ప్రాణాన్థ్సం పృణక్తి । సావిత్రియర్చా । సవితృప్రసూతం మే కర్మాసదితి । సవితృప్రసూతమేవాస్య కర్మ భవతి । పచ్ఛో గాయత్రియా త్రిష్షమృద్ధత్వాయ । ఆపో దేవీరగ్రేపువా అగ్రేగువ ఇత్యాహ । రూపమేవాసామేతన్మహిమానం వ్యాచష్టే । అగ్ర ఇమం యజ్ఞన్నయతాగ్రే యజ్ఞపతిమిత్యాహ । అగ్ర ఏవ యజ్ఞన్నయన్తి । అగ్రే యజ్ఞపతిమ్ ॥ ౩౭ ॥ యుష్మానిన్ద్రోఽవృణీత వృత్రతూర్యే యూయమిన్ద్రమవృణీధ్వం వృత్రతూర్య ఇత్యాహ । వృత్రగ్ం హ హనిష్యన్నిన్ద్ర ఆపో వవ్రే । ఆపో హేన్ద్రం వవ్రిరే । సంజ్ఞామేవాసామేతన్మహిమానం వ్యాచష్టే । ప్రోక్షితా స్థేత్యాహ । తేనాపః ప్రోక్షితాః । అగ్నయే వో జుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్నీషోమాభ్యామిత్యాహ । యథాదేవతమేవైనాన్ప్రోక్షతి । త్రిః ప్రోక్షతి । త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞః ॥ ౩౮ ॥ అథో రక్షసామపహత్యై । శున్ధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్యాయా ఇత్యాహ । దేవయజ్యాయా ఏవైనాని శున్ధతి । త్రిః ప్రోక్షతి । త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞః । అథో మేధ్యత్వాయ । అవధూతగ్ం రక్షోఽవధూతా అరాతయః

ఇత్యాహ । రక్షసామపహత్యై । అదిత్యాస్త్వగసీత్యాహ । ఇయం వా అదితిః ॥ ౩౯ ॥ అస్యా ఏవైనత్త్వచఙ్కరోతి । ప్రతి త్వా పృథివీ వేత్త్విత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై । పురస్తాత్ప్రతీచీనగ్రీవముత్తరలోమోపస్తృణాతి మేధ్యత్వాయ । తస్మాత్పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చః పశవో మేధముపతిష్ఠన్తే । తస్మాత్ప్రజా మృగగ్రాహుకాః । యజ్ఞో దేవేభ్యో నిలాయత । కృష్ణో రూపఙ్కృత్వా । యత్కృష్ణాజినే హవిరధ్యవహన్తి । యజ్ఞాదేవ తద్యజ్ఞం ప్రయుఙ్క్తే । హవిషోఽస్కన్దాయ ॥ ౪౦ ॥ అధిషవణమసి వానస్పత్యమిత్యాహ । అధిషవణమేవైనత్కరోతి । ప్రతి త్వాఽదిత్యాస్త్వగ్వేత్త్విత్యాహ సయత్వాయ । అగ్నేస్తనూరసీత్యాహ । అగ్నేర్వా ఏషా తనూః । యదోషధయః । వాచో విసర్జనమిత్యాహ । యదా హి ప్రజా ఓషధీనామశ్నన్తి । అథ వాచం విసృజన్తే । దేవవీతయే త్వా గృహ్ణామీత్యాహ ॥ ౪౧ ॥ దేవతాభిరేవైనత్సమర్ధయతి । అద్రిరసి వానస్పత్య ఇత్యాహ । గ్రావాణమేవైనత్కరోతి । స ఇదన్దేవేభ్యో హవ్యగ్ం సుశమి శమిష్వేత్యాహ శాన్త్యై । హవిష్కృదేహీత్యాహ । య ఏవ దేవానాగ్ం హవిష్కృతః । తాన్ హ్వయతి । త్రిర్హ్వయతి । త్రిషత్యా హి దేవాః । ఇషమావదోర్జమావదేత్యాహ ॥ ౪౨ ॥ ఇషమేవోర్జం యజమానే దధాతి । ద్యుమద్వదత వయగ్ం సఙ్ఘాతఞ్జేష్మేత్యాహ భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై । మనోః శ్రద్ధాదేవస్య యజమానస్యాసురఘ్నీ వాక్ । యజ్ఞాయుధేషు ప్రవిష్టాఽఽసీత్ । తేఽసురా యావన్తో యజ్ఞాయుధానాముద్వదతాముపాశృణ్వన్ । తే పరాభవన్ ।

తస్మాద్ధ్వాన్తానాం మధ్యేఽవసాయ యజేత । యావన్తోఽస్య భ్రాతృవ్యాః । యజ్ఞాయుధానాముద్వదతాముపశృణ్వన్తి । తే పరాభవన్తి । ఉచ్చైస్సమాహన్తవా ఆహ విజిత్యై ॥ ౪౩ ॥ వృఙ్క్త ఏషామిన్ద్రియవీర్యమ్ । శ్రేష్ఠ ఏషాం భవతి । వర్షవృద్ధమసి ప్రతి త్వా వర్షవృద్ధం వేత్త్విత్యాహ । వర్షవృద్ధా వా ఓషధయః । వర్షవృద్ధా ఇషీకాస్సమృద్ధ్యై । యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంస్యను ప్రావిశన్ । తాన్యస్నా పశుభ్యో నిరవాదయన్త । తుషైరోషధీభ్యః । పరాపూతగ్ం రక్షః పరాపూతా అరాతయ ఇత్యాహ । రక్షసామపహత్యై ॥ ౪౪ ॥ రక్షసాం భాగోఽసీత్యాహ । తుషైరేవ రక్షాగ్ంసి నిరవదయతే । అప ఉపస్పృశతి మేధ్యత్వాయ । వాయుర్వో వివినక్త్విత్యాహ । పవిత్రం వై వాయుః । పునాత్యేవైనాన్ । అన్తరిక్షాదివ వా ఏతే ప్రస్కన్దన్తి । యేఽశూర్పాత్ । దేవో వస్సవితా హిరణ్యపాణిః ప్రతిగృహ్ణాత్విత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై । నాఽవిషోఽస్కన్దాయ । త్రిష్ఫలీకర్తవా ఆహ । త్రివృద్ధి యజ్ఞః । అథో మేధ్యత్వాయ ॥ ౪౫ ॥

ద్వాభ్యాముత్పునాతి రశ్మయో నయన్త్యగ్రే యజ్ఞపతిర్యజ్ఞోఽదితిరస్కన్దాయ గృహ్ణామీత్యాహ వదేత్యాహ విజిత్యా అపహత్యా అస్కన్దాయ త్రీణి చ ॥ ౯ ॥

అవధూతగ్ం రక్షోఽవధూతా అరాతయ ఇత్యాహ । రక్షసామపహత్యై । అదిత్యాస్త్వగసీత్యాహ । ఇయం వా అదితిః । అస్యా ఏవైనత్త్వచం కరోతి । ప్రతి త్వా పృథివీ వేత్త్విత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై । పురస్తాత్ప్రతీచీనగ్రీవముత్తరలోమోపస్తృణాతి మేధ్య-

త్వాయ । తస్మాత్పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చః పశవో మేధముప తిష్ఠన్తే ।
తస్మాత్ప్రతిజామృగం గ్రాహుకాః । యజ్ఞో దేవేభ్యో నిలాయత ॥ ౪౬ ॥
కృష్ణో రూపం కృత్వా । యత్కృష్ణాజినే హవిరధిపినష్టి । యజ్ఞాదేవ
తద్యజ్ఞం ప్రయుఙ్క్తే । హవిషోఽస్కన్దాయ । ద్యావాపృథివీ సహా-
స్తామ్ । తే శమ్యామాత్రమేక మహర్వ్యైతాగ్ం శమ్యామాత్రమేక-
మహః । దివస్స్కమ్భనిరసి ప్రతి త్వాఽదితిస్త్వక్త్విత్యాహ ।
ద్యావాపృథివ్యోర్వీత్యై । ధిషణాఽసి పర్వత్యా ప్రతి త్వా దివస్స్క-
మ్భనిర్వేత్త్విత్యాహ । ద్యావాపృథివ్యోర్విధృత్యై ॥ ౪౭ ॥

☞ ధిషణాఽసి పార్వతేయీ ప్రతి త్వా పర్వతిర్వేత్త్విత్యాహ । ద్యా-
వాపృథివ్యోర్ధృత్యై । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యాహ ప్ర-
సూత్యై । అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహ । అశ్వినౌ హి దేవానామ-
ధ్వర్యూ ఆస్తామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై । అధివపా-
మీత్యాహ । యథాదేవతమేవైనానధివపతి । ధాన్యమసి ధినుహి
దేవానిత్యాహ । ఏతస్య యజుషో వీర్యేణ ॥ ౪౮ ॥ యావదేకా దేవ-
తా కామయతే యావదేకా । తావదాహుతిః ప్రథతే । న హి తదస్తి ।
యత్తావదేవ స్యాత్ । యావజ్జుహోతి । ప్రాణాయ త్వాఽపానాయ
త్వేత్యాహ । ప్రాణానేవ యజమానే దధాతి । దీర్ఘామను ప్రసితి-
మాయుషే ధామిత్యాహ । ఆయురేవాస్మిన్దధాతి । అన్తరిక్షాదివ
వా ఏతాని ప్రస్కన్దన్తి । యాని దృషదః । దేవో వస్సవితా హిర-
ణ్యపాణిః ప్రతిగృహ్ణాత్విత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై । హవిషోఽస్కన్దాయ ।
అసంవపన్తీ పిగ్ంషాణూని కురుతాదిత్యాహ మేధ్యత్వాయ ॥ ౪౯ ॥

నిలాయత విధృత్యై వీర్యేణ స్కన్దన్తి చత్వారి చ ॥ ౯ ॥

ధృష్టిరసి బ్రహ్మయచ్ఛేత్యాహ ధృత్యై । అపాగ్నేఽగ్నిమామాదం జహి నిష్క్రవ్యాదగ్ం సేధా దేవయజం వహేత్యాహ । య ఏవామాత్ క్రవ్యాత్ । తమపహత్య । మేధ్యేఽగ్నౌ కపాలముపదధాతి । నిర్దగ్ధగ్ం రక్షో నిర్దగ్ధా అరాతయ ఇత్యాహ । రక్షాగ్ంస్యేవ నిర్దహతి । అగ్నివత్యుపదధాతి । అస్మిన్నేవ లోకే జ్యోతిర్ధత్తే । అఙ్గారమధివర్తయతి ॥ ౧౦ ॥ అన్తరిక్ష ఏవ జ్యోతిర్ధత్తే । ఆదిత్యమేవాముష్మిన్ లోకే జ్యోతిర్ధత్తే । జ్యోతిష్మన్తోఽస్మా ఇమే లోకా భవన్తి । య ఏవం వేద । ధ్రువమసి పృథివీం దృగ్ంహేత్యాహ । పృథివీమేవైతేన దృగ్ంహతి । ధర్త్రమస్యన్తరిక్షం దృగ్ంహేత్యాహ । అన్తరిక్షమేవైతేన దృగ్ంహతి । ధరుణమసి దివం దృగ్ంహేత్యాహ । దివమేవైతేన దృగ్ంహతి ॥ ౧౧ ॥ ధర్మాఽసి దిశో దృగ్ంహేత్యాహ । దిశ ఏవైతేన దృగ్ంహతి । ఇమానేవైతైర్లోకాన్ దృగ్ంహతి । దృగ్ంహన్తేఽస్మా ఇమే లోకాః ప్రజయా పశుభిః । య ఏవం వేద । త్రీణ్యగ్రే కపాలాన్యుపదధాతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏషాం లోకానామాప్త్యై । ఏకమగ్రే కపాలముపదధాతి । ఏకం వా అగ్రే కపాలం పురుషస్య సంభవతి ॥ ౧౨ ॥ అథ ద్వే । అథ త్రీణి । అథ చత్వారి । అథాష్టౌ । తస్మాదష్టాకపాలం పురుషస్య శిరః । యదేవం కపాలాన్యుపదధాతి । యజ్ఞో వై ప్రజాపతిః । యజ్ఞమేవ ప్రజాపతిగ్ం సగ్ంస్కరోతి । ఆత్మానమేవ తత్సగ్ంస్కరోతి । తగ్ం సగ్ంస్కృతమాత్మానమ్ ॥ ౧౩ ॥ అముష్మిన్ లోకేఽనుపరైతి । యద్వష్టా-

వుపదధాతి । గాయత్రియా తత్సంమితమ్ । యన్నవ । త్రివృత్తా తత్ । యద్దశ । విరాజైతత్ । యదేకాదశ । త్రిష్టుభైతత్ । యద్ద్వాదశ ॥ ౧౪ ॥ జగత్యైతత్ । ఛన్దస్సంమితానిస ఉపదధత్క-పాలాని । ఇమాంల్లోకాననుపూర్వన్దిశో విధృత్యై దృꣳహతి । అథాయుః ప్రాణాన్ప్రజాంపశూన్ యజమానేదధాతి । సజాతా-నస్మా అభితో బహులాన్కరోతి । చిత్తస్థేనేత్యాహ । యథాయజు-రేవైతత్ । భృగూణామఙ్గిరసాన్తపసా తప్యధ్వమిత్యాహ । దేవ-తానామేవైనాని తపసా తపతి । తాని తత్రసగ్గ్ంస్థితే । యానిఘ-ర్మః కపాలాన్యుపచిన్వన్తి వేధస ఇతి చతుష్పదయర్చావిముఞ్చతి । చతుష్పాదః పశవః । పశుష్వేవాపరిష్టాత్ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౧౫ ॥

వర్తయతి దివమేవైతేన దృꣳహతి సవ్యనితి తగ్ం సగ్గ్ం-స్కృతమాత్మానన్ద్వాదశ సగ్గ్ంస్థితే త్రీణిచ ॥ ౭ ॥

దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యాహ ప్రసూత్యై । అశ్వినో-ర్బాహుభ్యామిత్యాహ । అశ్వినౌహి దేవానామధ్వర్యూ ఆస్తామ్ । పూ-ష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై । సంవపామీత్యాహ । యథాదేవ-తమేవైనాని సంవపతి । సమాపో అద్భిరగ్మతసమోషధయో రసేనే-త్యాహ । ఆపో వా ఓషధీర్జిన్వన్తి । ఓషధయోఽపో జిన్వన్తి । అన్యా వా ఏతాసా మన్యాజిన్వన్తి ॥ ౧౬ ॥ తస్మాదేవమాహ । సꣳరేవ-తీర్జగతీభిర్మధుమతీర్మధుమతీభిస్సృజ్యధ్వమిత్యాహ । ఆపోవై రేవతీః । పశవో జగతీః । ఓషధయో మధుమతీః । అప ఓషధీః పశూన్ ।

తానేవాస్మా ఏకధా సగ్ంసృజ్య । మధుమతః కరోతి । అద్భ్యః పరి ప్రజాతాః స్థ సమద్భిః పృచ్యధ్వమితి పర్యాప్లావయతి । యథా సువృష్ట ఇవానుమనువిసృత్య ॥ ౫౭ ॥ ఆపోఽమధీమతీః మ‍హాయన్తి । తాదృగేవతత్ । జనయత్యై త్వా సంయౌమీత్యాహ । ప్రజా వై తేన దాధార । అగ్నయే త్వాఽగ్నీషోమాభ్యామిత్యాహ వ్యావృత్త్యై । మఖస్య శిరోఽసీత్యాహ । యజ్ఞో వై మఖః । తస్యైతచ్ఛిరః । యత్పురోడాశః । తస్మాదేవమాహ ॥ ౫౮ ॥ ఘర్మోఽసి విశ్వాయురిత్యాహ । విశ్వమేవాయుర్యజమానే దధాతి । ఉరు ప్రథస్వోరు తే యజ్ఞపతిః ప్రథతామిత్యాహ । యజమానమేవ ప్రజయా పశుభిః ప్రథయతి । త్వచం గృహ్ణీష్వేత్యాహ । సర్వమేవైనగ్ం సతనుం కరోతి । అథాప ఆనీయ పరిమార్ష్టి । మాగ్ంసమేవ తత్త్వచం దధాతి । తస్మాత్త్వచా మాగ్ంసగ్ం సఞ్ఛన్నమ్ । ఘర్మో వా ఏష అశాన్తః ॥ ౫౯ ॥ అర్ధమాసేఽర్ధమాసే ప్రవృజ్యతే । యత్పురోడాశః । స ఈశ్వరో యజమానగ్ం శుచా ప్రదహః । పర్యగ్ని కరోతి । పశుమేవైనమకః । శాన్త్యా అప్రదాహాయ । త్రిః పర్యగ్ని కరోతి । త్రివృద్ధి యజ్ఞః । అథో రక్షసామపహత్యై । అన్తరితగ్ం రక్షోఽన్తరితా అరాతయ ఇత్యాహ ॥ ౬౦ ॥ రక్షసామన్తర్హిత్యై । పురోడాశం వా అధిశ్రితగ్ం రక్షాగ్ంస్యజిఘాగ్ంసన్ । దివి నాకో నామాగ్నీ రక్షోహా । స ఏవాస్మాద్రక్షాగ్ంస్యపాహన్ । దేవస్త్వా సవితా శ్రపయత్విత్యాహ । సవితృప్రసూత ఏవైనగ్ం శ్రపయతి । వర్‍షిష్ఠే అధి నాక ఇత్యాహ । రక్షసామపహత్యై । అగ్నిస్తే తనువం మాఽతిధాగిత్యాహానతిదాహాయ । అగ్నే హవ్యగ్ం రక్షస్వే-

త్యాహ గుప్త్యై ॥ ౬౧ ॥ అవిదహన్తశ్శ్రపయతేతి వాచం విసృజతే ।
యజ్ఞమేవ హవీగ్ంష్యభివ్యాహృత్య ప్రతనుతే । పురస్తాదుచ్చమవిదాహా-
య శృతత్వాయ కరోతి । మస్తిష్కో వై పురోడాశః । తం యన్నాభి-
వాసయేత్ । ఆవిర్మస్తిష్కస్స్యాత్ । అభివాసయతి । తస్మాద్గు-
హా మస్తిష్కః । భస్మనాఽభివాసయతి । తస్మాన్మాగ్ంసేనాస్థి ఛన్నమ్
॥ ౬౨ ॥ వేదేనాభివాసయతి । తస్మాత్కేశైశ్శిరశ్ఛన్నమ్ । అఖలతి
భావుకో భవతి । య ఏవం వేద । పశోర్వై ప్రతిమా పురోడాశః ।
స నాయజుష్కమభివాస్యః । వృథేవ స్యాత్ । ఈశ్వరా యజమా-
నస్య పశవః ప్రమేతోః । సం బ్రహ్మణా పృచ్యస్వేత్యాహ । ప్రాణా
వై బ్రహ్మ ॥ ౬౩ ॥ ప్రాణాః పశవః । ప్రాణైరేవ పశూన్థ్సం
పృణక్తి । న ప్రమాయుకా భవన్తి । యజమానో వై పురోడాశః ।
ప్రజా పశవః పురీషమ్ । యదేవమభివాసయతి । యజమానమేవ
ప్రజయా పశుభిస్సమర్ధయతి । దేవా వై హవిర్భృత్వాఽబ్రువన్ ।
కస్మిన్నిదం మ్రక్ష్యామహా ఇతి । సోఽగ్నిరబ్రవీత్ ॥ ౬౪ ॥ మయి త-
నూస్సన్నిధధ్వమ్ । అహం వస్తజ్జనయిష్యామి । యస్మిన్మ్రక్ష్యధ్వ
ఇతి । తే దేవా అగ్నౌ తనూస్సన్న్యదధత । తస్మాదాహుః । అగ్నిస్సర్వా
దేవతా ఇతి । సోఽఙ్గారేణాపః । అభ్యపాతయత్ । తత ఏకతోఽజాయత ।
స ద్వితీయమభ్యపాతయత్ ॥ ౬౫ ॥ తతో ద్వితోఽజాయత । స
తృతీయమభ్యపాతయత్ । తతస్త్రితోఽజాయత । యదద్భ్యోఽ-
జాయన్త । తదాప్త్యానామాప్త్యత్వమ్ । యదాత్మభ్యోఽజాయ-
న్త । తదాత్మ్యానామాత్మ్యత్వమ్ । తే దేవా ఆప్త్యేష్వమృజత ।

త్రిషూ అమృజత సూర్యాభ్యుదితే । సూర్యాభ్యుదిత స్సూర్యాభినిమ్రుక్తే ‖ ౬౬ ‖ సూర్యాభినిమ్రుక్తః కునఖిని । కునఖీ శ్యావదతి । శ్యావదన్న‐గ్రదిధిషౌ । అగ్రేదిధిషుః పరివిత్తే । పరివిత్తో వీరహణి । వీరహా బ్రహ్మ‐హణి । తద్బ్రహ్మహణన్నాత్యచ్యవత । అన్తర్వేది నినయత్యవరుద్ధ్యై । ఉల్ముకేనాభి గృహ్ణాతి శృతత్వాయ । శృతకామా ఇవ హి దేవాః ‖ ౬౭ ‖ అన్వ్యాజిన్వత్యను విసృజత్యేవమాహ శాన్త ఆహుగుప్త్యై భస్మం బ్రహ్మబ్రహ్మద్ద్వితీయమభ్యపాతయథ్సూర్యాభినిమ్రుక్తే దేవాః ‖ ౮ ‖

దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యభ్రిమాదత్తే ప్రసూత్యై । అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహ । అశ్వినౌ హి దేవానామధ్వర్యూ ఆస్తామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై । ఆదద ఇన్ద్రస్య బాహురసి దక్షిణ ఇత్యాహ । ఇన్ద్రియమేవ యజమానే దధాతి । సహస్రభృష్టిశ్శతతేజా ఇత్యాహ । రూపమేవాస్యైతన్మహిమానం వ్యాచష్టే । వాయురసి తిగ్మతేజా ఇత్యాహ । తేజో వై వాయుః ‖ ౬౮ ‖ తేజ ఏవాస్మిన్దధాతి । పృథివ్యై దేవానామాసుర ఆసీత్ । సోఽబిభేత్ । యజ్ఞేన మా దేవా అభిభవిష్యన్తీతి । స పృథివీమభ్యవ‐మ్రూత్ । సా మేధ్యాఽభవత్ । అథో యదిన్ద్రో వృత్రమహన్ । తస్య లోహితం పృథివీమనువ్యధావత్ । సామేధ్యాఽభవత్ । పృ‐థివి దేవయజనీత్యాహ ‖ ౬౯ ‖ మేధ్యామేవైనాం దేవయజనీం కరోతి । ఓషధ్యాస్తే మూలం మాహిగ్ంసిషమిత్యాహ । ఓషధీనామహిగ్ంసాయై । వ్రజఙ్గచ్ఛ గోస్థానమిత్యాహ । ఛన్దాగ్ంసి వై వ్ర‐

జోఽగ్నేస్స్థానః । ఛన్దాగ్ంస్యేవాస్మై ప్రతిజజ్ఞేస్థానభ్యరోతి । వర్-
షతు తే ద్యౌరిత్యాహ । వృష్టిర్వై ద్యౌః । వృష్టిమేవావరున్ధే ।
బధాన దేవ సవితః పరమస్యాం పరావతీత్యాహ ॥ ౨౦ ॥ ద్వౌ వావ
పురుషౌ । యఞ్చైవ ద్వేష్టి । యశ్చైనం ద్వేష్టి । తావుభౌ బధ్నాతి
పరమస్యాం పరావతి శతేన పాశైః । యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యఞ్చ వయం ద్వి-
ష్మస్తమతో మా మౌగిత్యాహ నిర్ముక్త్యై । అరరుర్వై నామాసుర
ఆసీత్ । స పృథివ్యాముపమ్లుప్తోఽశయత్ । తం దేవా అపహతోఽరరుః
పృథివ్యా ఇతి పృథివ్యా అపాఘ్నన్ । భ్రాతృవ్యో వా అరరుః । అప-
హతోఽరరుః పృథివ్యా ఇతి యదాహ ॥ ౨౧ ॥ భ్రాతృవ్యమేవ పృథి-
వ్యా అపహన్తి । తేఽమన్యన్త । దివం వా అయమితః పతిష్యతీతి । తమర-
రుస్తే దివం మా స్కానితి దివః పర్యబాధన్త । భ్రాతృవ్యో వా అర-
రుః । అరరుస్తే దివం మా స్కానితి యదాహ । భ్రాతృవ్యమేవ దివః
పరిబాధతే । స్తమ్బయజుర్హరతి । పృథివ్యా ఏవ భ్రాతృవ్యమప-
హన్తి । ద్వితీయగ్ం హరతి ॥ ౨౨ ॥ అన్తరిక్షాదేవైనమపహన్తి ।
తృతీయగ్ం హరతి । దివ ఏవైనమపహన్తి । తూష్ణీం చతుర్థగ్ం
హరతి । అపరిమితాదేవైనమపహన్తి । అసురాణాం వా ఇయమగ్ర
ఆసీత్ । యావదాసీనః పరాపశ్యతి । తావద్దేవానామ్ । తే దేవా
అబ్రువన్ । అస్త్వేవ నోఽస్యామపీతి ॥ ౨౩ ॥ కియన్నో దాస్యథేతి ।
యావత్స్వయం పరిగృహ్ణీథేతి । తే వసవస్త్వేతి దక్షిణతః పర్యగృ-
హ్ణన్ । రుద్రాస్త్వేతి పశ్చాత్ । ఆదిత్యాస్త్వేత్యుత్తరతః । తేఽ-
గ్నినా ప్రాఞ్చోఽజయన్ । వసుభిర్దక్షిణా । రుద్రైః ప్రత్యఞ్చః ।

ఆదిత్యైరుపస్థాః । యస్యైవం విదుషో వేదిం పరిగృహ్ణన్తి ॥ ౭౪ ॥
[illegible] భవత్యాత్మనా । పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి । దేవస్య సవి-
తుః ప్రసవ ఇత్యాహ ప్రసూత్యై । కర్మ కృణ్వన్తి వేధస ఇత్యాహ ।
ఇషితగ్ం హి కర్మ క్రియతే । పృథివ్యై మేధ్యఞ్చామేధ్యఞ్చ వ్యుదక్రా-
మతామ్ । ప్రాచీనముదీచీనం మేధ్యమ్ । ప్రతీచీనం దక్షిణాఽమేధ్య-
మ్ । ప్రాచీముదీచీం ప్రవణాం కరోతి । మేధ్యామేవైనాం దేవయజ-
నీం కరోతి ॥ ౭౫ ॥ ప్రాఞ్చౌ వేద్యగ్ంసావున్నయతి । ఆహవనీ-
యస్య పరిగృహీత్యై । ప్రతీచీ శ్రోణీ గార్హపత్యస్య పరిగృహీత్యై ।
అథో మిథునత్వాయ । ఉద్ధన్తి । యదేవాస్యా అమేధ్యమ్ । తదపహన్తి ।
ఉద్ధన్తి । తస్మాదోషధయః పరాభవన్తి ॥ ౭౬ ॥ మూలఞ్ఛినత్తి ।
భ్రాతృవ్యస్యైవ మూలఞ్ఛినత్తి । మూలం వా అతితిష్ఠద్రక్షాగ్ంస్యను-
త్పిపతే । యద్ధస్తేన ఛిన్ద్యాత్ । కునఖినీః ప్రజాస్స్యుః । స్ఫ్యేనచ్ఛినత్తి ।
వజ్రో వై స్ఫ్యః । వజ్రేణైవ యజ్ఞాద్రక్షాగ్ంస్యపహన్తి । పితృదేవత్యా-
ఽతిఖాతా । ఇయతీం ఖనతి ॥ ౭౭ ॥ ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన సంమితా-
మ్ । వేదిం దేవేభ్యో నిలాయత । తాం చతురఙ్గులేఽన్వవిన్దన్ । తస్మా-
చ్చతురఙ్గులం ఖేయా । చతురఙ్గులం ఖనతి । చతురఙ్గులే హ్యోషధయః
ప్రతితిష్ఠన్తి । ఆ ప్రతిష్ఠాయై ఖనతి । యజమానమేవ ప్రతిష్ఠాం గమయతి ।
దక్షిణతో వర్షీయసీం కరోతి । దేవయజనస్యైవ రూపమకః ॥ ౭౮ ॥
పురీషవతీం కరోతి । ప్రజా వై పశవః పురీషమ్ । ప్రజయైవైనం పశుభిః
పురీషవన్తం కరోతి । ఉత్తరం పరిగ్రాహం పరిగృహ్ణాతి । ఏతావతీ వై
పృథివీ । యావతీ వేదిః । తస్యా ఏతావత ఏవ భ్రాతృవ్యం నిర్భజ్య । ఆ-

త్స్నవ ఉత్తరం పరిగ్రాహం పరిగృహ్ణాతి । ఋతమస్యృతసదనమస్యృత-
శ్రీరసీత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ ॥ ౭౯ ॥ క్రూరమివవా ఏతత్క-
రోతి । యద్వేదిం కరోతి । ధా అసి స్వధా అసీతి యోయుప్యతే శాన్త్యై ।
ఉర్వీచాసి వస్వీచాసీత్యాహ । ఉర్వీమేవైనాం వస్వీం కరోతి । పురా
క్రూరస్య విసృపో విరప్శిన్నిత్యాహ మేధ్యత్వాయ । ఉదాదాయ పృ-
థివీం జీరదానుర్యామైరయన్ చన్ద్రమసి స్వధాభిరిత్యాహ । యద్దేవా-
స్యా అమేధ్యమ్ । తదపహత్య । మేధ్యాం దేవయజనీం కృత్వా ॥ ౮౦ ॥
యద్దదశ్చన్ద్రమసి మేధ్యమ్ । తదస్యామేరయతి । తాన్ధీరాసో అనుదృ-
శ్య యజన్త ఇత్యాహానుఖ్యాత్యై । ప్రోక్షణీరాసాదయ । ఇధ్మాబర్హి-
రుపసాదయ । స్రువఞ్చ స్రుచశ్చ సంమృడ్ఢి । పత్నీꣳ సన్నహ్య ।
ఆజ్యేనోదేహీత్యాహానుపూర్వతాయై । ప్రోక్షణీరాసాదయతి । ఆ-
పో వై రక్షోఘ్నీః ॥ ౮౧ ॥ [illegible] రక్షసామపహత్యై । స్ఫ్యస్య
వర్త్మన్థ్సాదయతి । యజ్ఞస్య సన్తత్యై । ఉవాచ హాసితో దైవలః ।
ఏతావతీర్వా అముష్మిꣳల్లోక ఆప ఆసన్ । యావతీః ప్రోక్షణీరితి । తస్మా-
ద్బహ్వీరాసాద్యాః । స్ఫ్యముదస్యన్ । యద్ద్విష్యాత్తం ధ్యాయేత్ ।
శుచైవైనమర్పయతి ॥ ౮౨ ॥

వైవాయురాహ పర్ణావతీత్యాహాద్వితీయగ్ం హార్యతీతి ప-
రిగృహ్ణన్తి దేవయజనీం కరోతి భవన్తి ఖనత్యేకరైతత్కృత్వా రక్షో-
ఘ్నీరర్పయతి ॥ ౯ ॥

వజ్రో వై స్ఫ్యః । యదన్వఞ్చం ధారయేత్ । వజ్రోఽధ్వ-
ర్యోః క్షిణ్వీత । పురస్తాత్తిర్యఞ్చం ధారయతి । వజ్రో వై స్ఫ్యః ।

వజ్రేణైవ యజ్ఞస్య దక్షిణతో రక్షాగ్ంస్యపహన్తి । అగ్నిర్భ్యాం
ప్రాచశ్చ ప్రతీచశ్చ । స్వేనోదీచశ్చోత్తరాచశ్చ । స్వేనైవా-
ప్యవజ్రేణాస్య పాప్మానం భ్రాతృవ్యమపహత్య । ఉత్కరేఽధిప్ర-
వృశ్చతి ॥ ౮౩ ॥ యథోపధాయవృశ్చన్త్యేవమ్ । హస్తావవనేనిక్తే ।
ఆత్మానమేవపవయతే । స్ఫ్యం ప్రక్షాలయతి మేధ్యత్వాయ । అథో
పాప్మన ఏవ భ్రాతృవ్యస్య న్యగ్భనత్తి । ఇధ్మాబర్హిరుపసాదయతి
యుక్త్యై । యజ్ఞస్య మిథునత్వాయ । అథో పురోరుచమేవైతాన్ద-
ధాతి । ఉత్తరస్య కర్మణోఽనుఖ్యాత్యై । న పురస్తాత్ప్రత్యగు-
పసాదయేత్ ॥ ౮౪ ॥ యత్పురస్తాత్ప్రత్యగుపసాదయేత్ । అన్య-
త్రాహుతి పథాదిధ్మం ప్రతిపాదయేత్ । ప్రజా వై బర్హిః । అప-
రాధ్నుయాద్బర్హిషా ప్రజానాం ప్రజననమ్ । పశ్చాత్ప్రాగుప-
సాదయతి । ఆప్వాహుతిపథే సైధ్మం ప్రతిపాదయతి । సంప్రత్యేవ
బర్హిషా ప్రజానాం ప్రజననముపైతి । దక్షిణమిధ్మమ్ । ఉత్తరం
బర్హిః । ఆత్మా వా ఇధ్మః । ప్రజా బర్హిః । ప్రజా హ్యాత్మన ఉత్తర-
తరా తీర్థే । తతో మేధముపనీయ । యథాదేవతమేవైనత్ప్రతిష్ఠా-
యతి । ప్రతితిష్ఠతి ప్రజయా పశుభిర్యజమానః ॥ ౮౫ ॥

వృశ్చతి సాదయేదిధ్మః పఞ్చ చ ॥ ౧౦ ॥

తృతీయస్యాన్దైవన్యాశ్వపర్శుర్యో వై పూర్వేద్యుః కర్మ
ణేవామిన్ద్రో వృత్రమహన్త్సోపోఽవస్తాత్పృష్టిర్దేవస్యేత్వా హవ-
వసామిద్దేవస్య స్ఫ్యమాదదే వజ్రో వై స్ఫ్యదశ ॥ ౧౦ ॥
వ

తృతీయస్యాయ్యక్షావ్యనతిరేకాయపవిత్రవత్యర్ధ్వర్యుశ్చాధిషవణమస్త్యన్తరిక్ష ఏవ రక్షసామన్తర్హిత్యై ద్యావావ పురస్తాద్యదశ్చన్ద్రమసి మేధ్యం పశ్చాచ్ఛీతిః ॥౮౭॥ తృతీయస్యాయజమానః॥

హరిః ఓమ్

తృతీయప్రపాఠకః

ప్రత్యుష్టగ్ంరక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయ ఇత్యాహ । రక్షసామపహత్యై । అగ్నేర్వస్తేజిష్ఠేన తేజసా నిష్టపామీత్యాహ మేధ్యత్వాయ । స్రుచస్సంమార్ష్టి । స్రువమగ్రే । పుమాగ్ంసం హ్యేవాభ్యస్సృజ్య స్త్రియం గృహ్ణాతి మిథునత్వాయ । అథజుహూమ్ । అథోపభృతమ్ । అథ ధ్రువామ్ । అసౌ వై జుహూః ॥ ౧ ॥ అన్తరిక్షముపభృత్ । పృథివీ ధ్రువా । ఇమే వై లోకాస్స్రుచః । వృష్టిస్సంమార్జనాని । వృష్టిర్వా ఇమాల్లోకాననుపూర్వం కల్పయతి । తేతతః క్లృప్తాస్సమేధన్తే । సమేధన్తేఽస్మా ఇమే లోకాః ప్రజయా పశుభిః । య ఏవం వేద । యది కామయేత వర్షుకః పర్జన్యస్స్యాదితి । అగ్రతస్సంమృజ్యాత్ ॥ ౨ ॥ వృష్టిమేవ నియచ్ఛతి । అవాచీనాగ్రా హి వృష్టిః । యది కామయేతావర్షుకస్స్యాదితి । మూలతస్సంమృజ్యాత్ । వృష్టిమేవోద్యచ్ఛతి । తదు వా ఆహుః । అగ్రత ఏవోపరిష్టాత్సంమృజ్యాత్ । మూలతోఽధస్తాత్ । తదనుపూర్వం కల్పతే । వర్షుకో భవతీతి ॥ 3 ॥ ప్రాచీమభ్యాకారమ్ । అగ్నేరన్తరతః । ఏవమివ హ్యన్నమద్య-

తృతీయస్యామ్ ఇతో దివి సోమ ఆసీత్ ...

తృతీయప్రపాఠకః

ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయ ఇత్యాహ । రక్షసామపహత్యై । అగ్నేర్వస్తేజిష్ఠేన తేజసా నిష్టపామీత్యాహ మేధ్యత్వాయ । స్రుచస్సంమార్ష్టి । స్రువమగ్రే । పుమాగ్ంసం హ్యేవాభ్యస్సృగ్ం శ్యతి మిథునత్వాయ । అథ జుహూమ్ । అథోపభృతమ్ । అథ ధ్రువామ్ । అసౌ వై జుహూః ॥ ౧ ॥ అన్తరిక్షముపభృత్ । పృథివీ ధ్రువా । ఇమే వై లోకాస్స్రుచః । వృష్టిస్సంమార్జనాని । వృష్టిర్వా ఇమాల్లోకాననుపూర్వం కల్పయతి । తే తతః క్లృప్తాస్సమేధన్తే । సమేధన్తేఽస్మా ఇమే లోకాః ప్రజయా పశుభిః । య ఏవం వేద । యది కామయేత వర్షుకః పర్జన్యస్స్యాదితి । అగ్రతస్సంమృజ్యాత్ ॥ ౨ ॥

వృష్టిమేవ నియచ్ఛతి । అవాచీనాగ్రా హి వృష్టిః । యది కామయేతావర్షుకస్స్యాదితి । మూలతస్సంమృజ్యాత్ । వృష్టిమేవోద్యచ్ఛతి । తదు వా ఆహుః । అగ్రత ఏవోపరిష్టాత్సంమృజ్యాత్ । మూలతోఽధస్తాత్ । తదనుపూర్వం కల్పతే । వర్షుకో భవతీతి ॥ 3 ॥ ప్రాచీమభ్యాకారమ్ । అగ్నే రన్తరతః । ఏవమివ హ్యన్నమద్య-

తే । అథో అగ్నిరేవ ఓషధీనామూర్జం ప్రజా ఉపజీవన్తి । ఊ-
ర్జ ఏవాన్నాద్యస్యావరుధ్యై । అధస్తాత్ప్రతీచీమ్ । దణ్డము-
త్తమతః । మూలేన మూలం ప్రతిష్ఠిత్యై । తస్మాదర్ధాగ్నే ప్రా-
క్పరిష్టాల్లోమాని । ప్రత్యక్ష్యధస్తాత్ ॥ ౪ ॥ స్రుఘ్యే-
షా । ప్రాణో వై స్రువః । జుహూర్దక్షిణో హస్తః । ఉపభృత్సవ్యః ।
ఆత్మా ధ్రువా । అన్నగ్ంసమ్మార్జనాని । ముఖతో వై ప్రాణో౽పానో
భూత్వా । ఆత్మానమన్నం ప్రవిశ్య । బాహ్యతస్తనువగ్ం శుభయతి ।
తస్మాద్ధ్రువమేవాగ్రే సమ్మార్ష్టి । ముఖతో హి ప్రాణో౽పానో
భూత్వా । ఆత్మానమన్నమావిశతి । తౌ ప్రాణాపానౌ । అవ్యర్ధుకః ప్రా-
ణాపానాభ్యాం భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౫ ॥ జుహూమ్మృడ్జ్యా-
ద్వపతీతి ప్రత్యక్షం చ ధస్తాన్మార్ష్టి పశ్చాచ ॥ ౧ ॥

దివశ్శిల్పమవతతమ్ । పృథివ్యాః కకుభిశ్శ్రితమ్ । తేన వ-
యగ్ం సహస్రవల్శేన । సపత్నన్నాశయామసి స్వాహేతి స్రు-
క్షు సమ్మార్జనాన్యగ్నౌ ప్రహరతి । ఆపో వై దర్భాః । రూపమేవై-
షామేతన్మహిమానం వ్యాచష్టే । అనుష్టుభర్చా । అనుష్టుభః
ప్రజాపతిః । ప్రాజాపత్యో వేదః । వేదస్యాగ్రగ్ం స్రుక్షు సం-
మార్జనాని ॥ ౬ ॥ స్వేనైవైనాని ఛన్దసా । స్వయా దేవత-
యా సమర్ధయతి । అథో ఋగ్వై యోషా । దర్భో వృషా । తన్మి-
థునమ్ । మిథునమేవాస్య తద్యజ్ఞే కరోతి ప్రజననాయ । ప్రజా-
యతే ప్రజయా పశుభిర్యజమానః । తాన్యేకే వృథైవాపాస్య-
న్తి । తత్తథా న కార్యమ్ । ఆరబ్ధస్య యజ్ఞియస్య కర్మణస్సవి-

ద్రోహః ॥ ౭ ॥ యద్ధ్యానాని ప్రశవోఽభితిష్ఠేయుః । నతత్పశు-
భ్యః కమ్ । అద్భిర్మార్జయిత్వోత్కరే న్యస్యేత్ । యద్వై యజ్ఞ-
యస్య కర్మణోఽన్యత్రావమతీభ్యస్తన్నిష్ఠతే । ఉత్కరో వావత-
స్య ప్రతిష్ఠా । ఏతాగ్ంహి తస్మై ప్రతిష్ఠాన్దేవాస్సమభరన్ ।
యదద్భిర్మార్జయతి । తేనశాన్తమ్ । యదుత్కరేన్యస్యతి ।
ప్రతిష్ఠామేవైనాని తద్గమయతి ॥ ౮ ॥ [illegible] ప్రతితిష్ఠతి ప్రజయా
పశుభిర్యజమానః । అథో స్తమ్బస్యవా ఏతద్రూపమ్ । యత్స్రు-
క్సంమార్జనాని । స్తమ్బశో వా ఓషధయః । తాసాం జరత్కక్షిప-
శవోనరమన్తే । అప్రియో హ్యేషాం జరత్కక్షః । యావదప్రి-
యో హ వై జరత్కక్షః పశూనామ్ । తావదప్రియః పశూనాం భవతి ।
యస్యైతాన్యన్యత్రాగ్నేర్దధతి । నవదావ్యాసువా ఓషధీషు పశ-
వో రమన్తే ॥ ౯ ॥ నవదావో హ్యేషాం ప్రియః । యావ-
త్ప్రియో హ వై నవదావః పశూనామ్ । తావత్ప్రియః పశూనాం
భవతి । యస్యైతాన్యగ్నౌ ప్రహరన్తి । తస్మాదేతాన్యగ్నావే-
వ ప్రహరేత్ । యత్తరస్మిన్ త్సంమృజ్యాత్ । పశూనాన్ధృత్యై ।
యో భూతానామధిపతిః । రుద్రస్తన్తి చరో వృషా । పశూనస్మా-
కం మాహిగ్ంసీః । ఏతదస్తు హుతన్తవస్వాహేత్యగ్నౌ సంమార్జ-
నాన్యగ్నౌ ప్రహరతి । ఏషా వా ఏతేషాం యోనిః । ఏషా ప్రతిష్ఠా ।
స్వామేవైనాని యోనిమ్ । స్వాం ప్రతిష్ఠాం గమయతి । ప్రతితిష్ఠతి ప్ర-
జయా పశుభిర్యజమానః ॥ ౧౦ ॥ వైదస్యాగ్రగ్గ్ం స్రుక్సంమార్జనాని
నివిద్రోహాః గమయతి పశవో రమన్తే హిగ్ంసీష్షట్చ ॥ ౩ ॥

అయజ్ఞో వా ఏషః । యోఽపత్నీకః । న ప్రజాః ప్రజాయేరన్ । పత్న్యన్వాస్తే । యజ్ఞమేవాకః । ప్రజానాం ప్రజననాయ । యత్తిష్ఠన్తీ ప్రసన్నహ్యేత । ప్రియం జ్ఞాతిగ్ం రున్ధ్యాత్ । ఆసీనా సన్నహ్యతే । ఆసీనా హ్యేషా వీర్యం కరోతి ॥ ౧౧ ॥ యత్పశ్చాత్ప్రాచ్యన్వాసీత । అనయా సమదం దధీత । దేవానాం పత్నియా సమదం దధీత । దేశాద్దక్షిణాత ఉదీచ్యన్వాస్తే । ఆత్మనో గోపీథాయ । ఆశాసానా సౌమనసమిత్యాహ । మేధ్యామేవైనాం కేవలీం కృత్వా । ఆశిషా సమర్ధయతి । అగ్నేరనువ్రతా భూత్వా సన్నహ్యే సుకృతాయ కమిత్యాహ । ఏతద్వై పత్నియై వ్రతోపనయనమ్ ॥ ౧౨ ॥ తేనైవైనాం వ్రతముపనయతి । తస్మాదాహుః । యశ్చైవం వేద యశ్చ న । యోక్త్రమేవ యుఙ్క్తే । యమన్వాస్తే । తస్యాముష్మింల్లోకే భవతీతి యోక్త్రేణ । యద్యోక్త్రమ్ । స యోగః । యదాస్తే । స క్షేమః ॥ ౧౩ ॥ యోగక్షేమస్య క్ఌప్త్యై । యుక్తం క్రియాతా ఆశీః కామే యుజ్యాతా ఇతి । ఆశిషస్సమృద్ధ్యై । గ్రన్థిం గ్రథ్నాతి । ఆశిష ఏవాస్యాం పరిగృహ్ణాతి । పుమాన్ వై గ్రన్థిః । స్త్రీ పత్నీ । తన్మిథునమ్ । మిథునమేవాస్య తద్యజ్ఞే కరోతి ప్రజననాయ । ప్రజాయతే ప్రజయా పశుభిర్యజమానః ॥ ౧౪ ॥ అథో అర్ధో వా ఏష ఆత్మనః । యత్పత్నీ । యజ్ఞస్య ధృత్యై అశిథిలం భావాయ । సుప్రజసస్త్వా వయగ్ం సుపత్నీరుప సేదిమేత్యాహ । యజ్ఞమేవ తన్మిథునీ కరోతి । ఊనేఽతిరిక్తం ధీయాతా ఇతి ప్రజాత్యై । మహీనాం పయో-

స్యోషధీనాగ్ం రస ఇత్యాహ । రూపమేవాస్యైతన్మహిమానం-
వ్యాచష్టే । తస్య తే ఽక్షీయమాణస్య నిర్వపామి దేవయజ్యాయా
ఇత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే ॥ ౧౫ ॥

కరోతి వ్రతో ఽపనయన్ క్షేమో యజమానశ్శాస్తే ॥ 3 ॥

ఘృతం చ వై మధు చ ప్రజాపతిరాసీత్ । యతో మధ్వా-
సీత్ । తతః ప్రజా అసృజత । తస్మాన్మధుషి ప్రజననమివాస్తి ।
తస్మాన్మధుషా న ప్రచరన్తి । యాతయామ హి । ఆజ్యేన ప్రచర-
న్తి । యజ్ఞో వా ఆజ్యమ్ । యజ్ఞేనైవ యజ్ఞం ప్రచరన్త్యయాత-
యామత్వాయ । పత్న్యవేక్షతే ॥ ౧౬ ॥ మిథునత్వాయ ప్ర
జాత్యై । యద్వై పత్నీ యజ్ఞస్య కరోతి । మిథునం తత్ । అథో
పత్నియా ఏవైష యజ్ఞస్యాన్వారమ్భో ఽనవచ్ఛిత్త్యై । అమేధ్యం
వా ఏతత్కరోతి । యత్పత్న్యవేక్షతే । గార్హపత్యే ఽధిశ్రయ-
తి మేధ్యత్వాయ । ఆహవనీయమభ్యుద్రవతి । యజ్ఞస్య సన్తత్యై ।
తేజో ఽసి తేజో ఽను ప్రేహీత్యాహ ॥ ౧౭ ॥ తేజో వా అగ్నిః । తే-
జ ఆజ్యమ్ । తేజసైవ తేజస్సమర్ధయతి । అగ్నిస్తే తేజో మా వినై-
దిత్యాహాహిగ్ంసాయై । స్ఫ్యస్య వర్త్మన్ త్సాదయతి । యజ్ఞస్య
సన్తత్యై । అగ్నేర్జిహ్వా ఽసి సుభూర్దేవానామిత్యాహ । య-
థా యజురేవైతత్ । ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యో యజుషే యజు-
షే భవేత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే ॥ ౧౮ ॥ తద్వా
అతః పవిత్రాభ్యామేవోత్పునాతి । యజమానో వా ఆజ్యమ్ । ప్రాణా-
పానౌ పవిత్రే । యజమాన ఏవ ప్రాణాపానౌ దధాతి । పునరాహారమ్ ।

ఏవమివ హి ప్రాణాపానౌ సఞ్చరతః । శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజో-
సీత్యాహ । రూపమేవాస్యైతన్మహిమానం వ్యాచష్టే । త్రిర్యజుషా ।
త్రయఇమేలోకాః ॥ ౧౯ ॥ ఏషాం లోకానామాప్త్యై । త్రిః ।
త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞః । అథో మేధ్యత్వాయ । అథాజ్యవతీభ్యామేవ ।
రూపమేవాసామేతద్వర్ణన్దధాతి । అపివా ఉతాహుః । యథా
స్త్రీ వై యోషా సువర్ణగ్ం హిరణ్యం పేశలం బిభ్రతీరూపాణ్యాస్తే ।
ఏవమేతా ఏతర్హీతి । ఆపో వై సర్వా దేవతాః ॥ ౨౦ ॥ ఏషా హి విశ్వే-
షాం దేవానాం తనూః । యదాజ్యమ్ । తత్రోభయోర్మీమాగ్ంసా ।
జామిస్యాద్యత్ । యద్యజుషాఽఽజ్యం యజుషాఽప ఉత్పునీయాత్ ।
ఛన్దసాఽపఉత్పునాత్యజామిత్వాయ । అథో మిథునత్వాయ । సావిత్రి-
యర్చా । సవితృప్రసూతం మేకర్మాసదితి । సవితృప్రసూతమేవాస్య
కర్మ భవతి । పచ్ఛోగాయత్రియా త్రిష్షమృద్ధత్వాయ । అద్భిరేవౌష-
ధీస్సన్నయతి । ఓషధీభిః పశూన్ । పశుభిర్యజమానమ్ । శుక్రన్త్వా
శుక్రాయాం జ్యోతిస్త్వా జ్యోతిష్యర్చిస్త్వాఽర్చిషీత్యాహ సర్వత్వా-
య । పర్యాప్త్యా అనన్తరాయాయ ॥ ౨౧ ॥

ఏషాహిపత్నీవాఆజ్యలోకాదేవతా భవతిమప్సు ॥ ౪ ॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । స ఏతమిన్ద్ర ఆజ్యస్యావ-
కాశమపశ్యత్ । తేనావైక్షత । తతో దేవా అభవన్ । పరాఽసు-
రాః । య ఏవం విద్వానాజ్యమవేక్షతే । భవత్యాత్మనా । పరాఽస్య
భ్రాతృవ్యో భవతి । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । యదాజ్యేనాన్యాని హవీ-
గ్ంష్యభిఘారయతి ॥ ౨౨ ॥ అథ కేనాజ్యమితి । సత్యేనేతి బ్రూయాత్ ।

చక్షుర్వై సత్యమ్ । సత్యేనైవైనదభిఘారయతి । ఈశ్వరో వా ఏషో-
ఽన్ధో భవితోః । యశ్చక్షుషాఽఽజ్యమవేక్షతే । నిమీల్యావేక్షేత । దా-
ధారాత్మఞ్చక్షుః । అభ్యాజ్యఙ్ఘారయతి । ఆజ్యఙ్గృహ్ణాతి ॥ ౨౩ ॥
ఛన్దాగ్ంసి వా ఆజ్యమ్। ఛన్దాగ్ంస్యేవ ప్రీణాతి। చతుర్జుహ్వా-
ఙ్గృహ్ణాతి । చతుష్పాదః పశవః । పశూనేవావరున్ధే । అష్టావుపభృతి ।
అష్టాక్షరా గాయత్రీ । గాయత్రః ప్రాణః । ప్రాణమేవ పశుషు దధా-
తి । చతుర్ధ్రువాయామ్ ॥ ౨౪ ॥ చతుష్పాదః పశవః । పశు-
ష్వేవోపరిష్టాత్ప్రతితిష్ఠతి। యజమానదేవత్యా వై జుహూః । భ్రాతృ-
వ్యదేవత్యోపభృత్ । చతుర్జుహ్వాఙ్గృహ్ణన్భూయో గృహ్ణీయాత్ ।
అష్టావుపభృతి గృహ్ణన్కనీయః । యజమానాయైవ భ్రాతృవ్యము-
పస్తిం కరోతి । గౌర్వై స్రుచః । చతుర్జుహ్వాఙ్గృహ్ణాతి । తస్మాచ్చ-
తుష్పదీ ॥ ౨౫ ॥ అష్టావుపభృతి । తస్మాదష్టాశఫా । చతుర్ధ్రువా-
యామ్ । తస్మాచ్చతుస్స్తనా । గామేవ తత్సగ్ంస్కరోతి । సాఽస్మై
సగ్ంస్కృతేషమూర్జన్దుహే । యజ్జుహ్వాఙ్గృహ్ణాతి । ప్రయాజేభ్య-
స్తత్ । యదుపభృతి । ప్రయాజానూయాజేభ్యస్తత్ । సర్వస్మై వా
ఏతద్యజ్ఞాయ గృహ్యతే । యద్ధ్రువాయామాజ్యమ్ ॥ ౨౬ ॥

అభిఘారయతి గృహ్ణాతి ధ్రువాయాఞ్చతుష్పదీ ప్రయాజా-
నూయాజేభ్యస్తద్ద్వే చ ॥ ౫ ॥

ఆపో దేవీరగ్రేపువో అగ్రేగువ ఇత్యాహ। రూపమేవాసామేతన్మ-
హిమానవ్యాచష్టే । అగ్ర ఇమం యజ్ఞన్నయతాగ్రే యజ్ఞపతిమిత్యా-
హ । అగ్ర ఏవ యజ్ఞన్నయన్తి । అగ్రే యజ్ఞపతిమ్ । యుష్మాని-

న్ద్రో ఽవృణీతవృత్రతూర్యే యూయమిన్ద్ర మవృణీధ్వం వృత్ర-
తూర్య ఇత్యాహ । వృత్రగ్ం హ్యహనిష్యన్నిన్ద్ర ఆపోవవ్రే । ఆ-
పో హేన్ద్రం వవ్రిరే । సంజ్ఞామేవాసామేతత్సామానం వ్యచష్టే ।
ప్రోక్షితాస్థేత్యాహ ॥ ౨౭ ॥ తేనాపః ప్రోక్షితాః । అగ్ని-
ర్దేవేభ్యో నిలాయత । కృష్ణోరూపం కృత్వా । సవనస్పతీ-
న్ప్రావిశత్ । కృష్ణోఽస్యాఖరేష్ఠోఽగ్నయేత్వా స్వాహేత్యాహ ।
అగ్నయ ఏవైనం జుష్టం కరోతి । అథో అగ్నేరేవ మేధమవరున్ధే ।
వేదిరసి బర్హిషేత్వా స్వాహేత్యాహ । ప్రజా వై బర్హిః ।
పృథివీ వేదిః ॥ ౨౮ ॥ ప్రజా ఏవ పృథివ్యాం ప్రతిష్ఠాపయతి ।
బర్హిరసి స్రుగ్భ్యస్త్వా స్వాహేత్యాహ । ప్రజా వై బర్హిః ।
యజమానస్స్రుచః । యజమాన ఏవ ప్రజాః ప్రతిష్ఠాపయతి ।
దివేత్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా పృథివ్యై త్వేతి బర్హిరాసాద్య ప్రోక్ష-
తి । ఏభ్య ఏవైనల్లోకేభ్యః ప్రోక్షతి । అథ తతస్సహ స్రుచా
పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చం గ్రన్థిం ప్రత్యుక్షతి । ప్రజా వై బర్హిః ।
యథా సూత్యై కాల ఆపః పురస్తాద్యన్తి ॥ ౨౯ ॥ తాదృగేవ త-
త్ । స్వధా పితృభ్య ఇత్యాహ । స్వధాకారో హి పితౄణామ్ ।
ఊర్గ్భవ బర్హిషద్భ్య ఇతి దక్షిణాయై శ్రోణేరోత్తరస్యై నినయ-
తి సన్తత్యై । మాసా వై పితరో బర్హిషదః । మాసానేవ ప్రీణా-
తి । మాసా హ్యోషధీర్వర్ధయన్తి । మాసాః పచన్తి సమృద్ధ్యై ।
అనతిష్కన్దన్హ పర్జన్యో వర్షతి । యత్రైతదేవం క్రియ-
తే ॥ ౩౦ ॥ ఊర్జం పృథివీం గచ్ఛతేత్యాహ । పృథివ్యామే-

వోర్జన్దధాతి । తస్మాత్పృథివ్యా ఊర్జం భుఞ్జతే । గ్రీవవి
ప్రగ్గ్ం సయతి । ప్రజనయత్యేవ తత్ । ఊర్ధ్వం ప్రాఞ్చముద్గూ-
ఢం ప్రత్యఞ్చమాయచ్ఛతి । తస్మాత్ప్రాచీనగ్ం రేతో ధీయ-
తే । ప్రతీచీః ప్రజా జాయన్తే । విష్ణోస్తూపోఽసీత్యాహ । య-
జ్ఞో వై విష్ణుః ॥ ౩౧ ॥ యజ్ఞస్య ధృత్యై । పురస్తాత్ప్రస్తర-
ఙ్గృహ్ణాతి । ముఖ్యమేవైనఙ్కరోతి । ఇయన్తఙ్గృహ్ణాతి । ప్రజా-
పతినా యజ్ఞముఖేన సంమితమ్ । ఇయన్తఙ్గృహ్ణాతి । యజ్ఞపరు-
షా సంమితమ్ । ఇయన్తఙ్గృహ్ణాతి । ఏతావద్వై పురుషే వీర్యమ్ ।
వీర్యసంమితమ్ ॥ ౩౨ ॥ అపరిమితఙ్గృహ్ణాతి । అపరిమితస్యా-
వరుద్ధ్యై । తస్మిన్పవిత్రే అపిసృజతి । యజమానో వై ప్రస్తరః ।
ప్రాణాపానౌ పవిత్రే । యజమాన ఏవ ప్రాణాపానౌ దధాతి ।
ఊర్ణామ్రదసన్త్వా స్తృణామీత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ ।
స్వాసస్థన్దేవేభ్య ఇత్యాహ । దేవేభ్య ఏవైనథ్స్వాసస్థఙ్కరోతి ॥
౩౩॥ బర్హిస్స్తృణాతి । ప్రజా వై బర్హిః । పృథివీ వేదిః । ప్రజా ఏవ
పృథివ్యాం ప్రతిష్ఠాపయతి । అనతిదృశ్ఞగ్ం స్తృణాతి । ప్రజయై-
వైనం పశుభిరనతిదృశ్ఞఙ్కరోతి । ధారయన్ప్రస్తరం పరిధీన్పరిదధా-
తి । యజమానో వై ప్రస్తరః । యజమాన ఏవ తథ్స్వయం పరిధీన్ప-
రిదధాతి । గన్ధర్వోఽసి విశ్వావసురిత్యాహ ॥ ౩౪ ॥ విశ్వమేవా-
యుర్యజమానే దధాతి । ఇన్ద్రస్య బాహురసి దక్షిణ ఇత్యాహ ।
ఇన్ద్రియమేవ యజమానే దధాతి । మిత్రావరుణౌ త్వోత్తరతః పరిధ-
త్తామిత్యాహ । ప్రాణాపానౌ మిత్రావరుణౌ । ప్రాణాపానావే-

వాస్మిన్దధాతి । సూర్యస్త్వా పురస్తాత్పాత్విత్యాహ । రక్షసామపహ-త్యై । కస్యాశ్చిదభిశస్త్యా ఇత్యాహ । అపరిమితాదేవైనం పాతి ॥ 37 ॥ వీతి హోత్రన్త్వా కవ ఇత్యాహ । అగ్నిమేవ హోత్రేణ సమర్ధయతి । ద్యుమన్తగ్ంసమిధీమహీత్యాహ సమిద్ధ్యై । అగ్నే బృహన్తమధ్వర ఇత్యాహ । వృద్ధ్యై । విశో యన్త్రే స్థ ఇత్యాహ । విశాయత్యై । ఉదీచీనాగ్రే నిదధాతి ప్రతిష్ఠిత్యై । వసూనాగ్ం రుద్రాణామాదిత్యా-నాగ్ం సదసి సీదేత్యాహ । దేవతానామేవసదనే ప్రస్తరగ్ం సాద-యతి । జుహూరసి ఘృతాచీనామ్నేత్యాహ ॥ 38 ॥ అసౌ వై జు-హూః । అన్తరిక్షముపభృత్ । పృథివీ ధ్రువా । తాసామేతదేవ ప్రి-యన్నామ । యద్ఘృతాచీతి । యద్ఘృతాచీత్యాహ । ప్రియేణైవైనా నామ్నా సాదయతి । ఏతా అసదన్థ్సుకృతస్య లోక ఇత్యాహ । సత్యం వై సుకృతస్య లోకః । సత్య ఏవైనాస్సుకృతస్య లోకే సాద-యతి । తా విష్ణో పాహీత్యాహ । యజ్ఞో వై విష్ణుః । యజ్ఞస్య ధృత్యై । పాహి యజ్ఞం పాహి యజ్ఞపతిం పాహి మాం యజ్ఞనియమిత్యాహ । యజ్ఞాయ యజమానాయాత్మనే । తేభ్య ఏవాశిషమాశాస్తేఽనా-ర్త్యై ॥ 39 ॥ స్థేత్యాహ పృథివీ వేదిర్యన్తి క్రియతే విష్ణుర్వీర్యసం-మితజ్యౌ రేత్యాహ పాతి నామ్నేత్యాహ లోకే సాదయతి షట్చ ॥ 6 ॥

అగ్నినా వై హోత్రా । దేవా అసురానభ్యభవన్ । అ-గ్నయే సమిధ్యమానాయానుబ్రూహీత్యాహ భ్రాతృవ్యాభి-భూత్యై । ఏకవిగ్ంశతిమిధ్మదారూణి భవన్తి । ఏకవిగ్ంశో వై పు-రుషః । పురుషస్యాప్త్యై । పఞ్చదశేధ్మదారూణ్యభ్యాదధాతి ।

పఞ్చదశ వా అర్ధమాసస్య రాత్రయః । అర్ధమాసశస్సంవత్సర ఆ-
ప్యతే । త్రీన్పరిధీన్పరి దధాతి ॥ ౩౮ ॥ ఊర్ధ్వే సమిధావా
దధాతి । అనూయాజేభ్యస్సమిధమతి శినష్టి । షట్థ్సంపద్యన్తే ।
షడ్వా ఋతవః । ఋతూనేవ ప్రీణాతి । వేదేనోప వాజయతి ।
ప్రాజాపత్యో వై వేదః । ప్రాజాపత్యః ప్రాణః । యజమాన ఆ-
హవనీయః । యజమాన ఏవ ప్రాణన్దధాతి ॥ ౩౯ ॥ త్రిరు-
పవాజయతి । త్రయో వై ప్రాణాః । ప్రాణానేవాస్మిన్ద-
ధాతి । వేదేనోపయత్య స్రువేణ ప్రాజాపత్యమాఘారమాఘార-
యతి । యజ్ఞో వై ప్రజాపతిః । యజ్ఞమేవ ప్రజాపతిం ముఖత
ఆరభతే । అథో ప్రజాపతిస్సర్వా దేవతాః । సర్వా ఏవ దేవతాః
ప్రీణాతి । అగ్నిమగ్నీ త్రిస్త్రిస్సంమృడ్ఢీత్యాహ । త్ర్యావృద్ధి య-
జ్ఞః ॥ ౪౦ ॥ అథో రక్షసామపహత్యై । పరిధీన్థ్సంమార్ష్టి ।
పునాత్యేవైనాన్ । త్రిస్త్రిస్సంమార్ష్టి । త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞః ।
అథో మేధ్యత్వాయ । అథో ఏతే వై దేవాశ్వాః । దేవాశ్వానేవ
తత్థ్సంమార్ష్టి । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । ఆసీనోఽన్యమా-
ఘారమాఘారయతి ॥ ౪౧ ॥ తిష్ఠన్నన్యమ్ । యథాఽనో వ్వాఽర-
థవ్వా యుఞ్జ్యాత్ । ఏవమేవ తదధ్వర్యుర్యజ్ఞం యునక్తి । సువ-
ర్గస్య లోకస్యాభ్యూఢ్యై । వహన్త్యేనఙ్గ్రామ్యాః పశవః । య
ఏవం వేద । భువనమసి విప్రథస్వేత్యాహ । యజ్ఞో వై భువనమ్ ।
యజ్ఞ ఏవ యజమానం ప్రజయా పశుభిః ప్రథయతి । అగ్నే యష్ట-
రిదన్నమ ఇత్యాహ ॥ ౪౨ ॥ అగ్నిర్వై దేవానాం యష్టా ।

యు ఏవ దేవానామాయుష్టా । తస్మా ఏవ నమస్కరోతి । జుహ్వేహ్య-
గ్నిస్త్వాహ్వయతి దేవయజ్యాయా ఉపభృదేహి దేవస్త్వా సవి-
తాహ్వయతి దేవయజ్యాయా ఇత్యాహ । ఆగ్నేయీ వై జుహూః ।
సావిత్ర్యుపభృత్ । తాభ్యామేవైనే ప్రసూత ఆదత్తే । అగ్నా-
విష్ణూ మా వామవక్రమిషమిత్యాహ । అగ్నిః పురస్తాత్ । విష్ణుర్య-
జ్ఞః పశ్చాత్ ॥ ౪౩ ॥ తాభ్యామేవ ప్రతిప్రోచ్యాత్యాక్రామతి ।
విజిహాథాం మా మా సన్తాప్తమిత్యాహాహింసాయై । లోకం
మే లోకకృతౌ కృణుతమిత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే । వి-
ష్ణోః స్థానమసీత్యాహ । యజ్ఞో వై విష్ణుః । ఏతత్ఖలు వై దేవానామ-
పరాజితమాయతనమ్ । యద్యజ్ఞః । దేవానామేవాపరాజిత ఆ-
యతనే తిష్ఠతి । ఇత ఇన్ద్రో అకృణోద్వీర్యాణీత్యాహ ॥ ౪౪ ॥
☞ ఇన్ద్రియమేవ యజమానే దధాతి । సమారభ్యోర్ధ్వో అధ్వరో ది-
విస్పృశమిత్యాహ వృద్ధ్యై । ఆఘారమాఘార్యమాణమనుసమార-
భ్య । ఏతస్మిన్కాలే దేవాస్సువర్గల్లోకమాయన్ । సాక్షాదే-
వ యజమానస్సువర్గల్లోకమేతి । అథో సమృద్ధేనైవ యజ్ఞేన య-
జమానస్సువర్గల్లోకమేతి । అహ్రుతో యజ్ఞో యజ్ఞపతేరిత్యా-
హానార్త్యై । ఇన్ద్రావాన్థ్స్వాహేత్యాహ । ఇన్ద్రియమేవ యజ-
మానే దధాతి । బృహద్భా ఇత్యాహ ॥ ౪౫ ॥ ☞ సువర్గో
వై లోకో బృహద్భాః । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । యజ-
మానదేవత్యా వై జుహూః । భ్రాతృవ్యదేవత్యోపభృత్ । ప్రా-
ణ ఆఘారః । యథ్సగ్గ్ంస్పర్శయేత్ । భ్రాతృవ్యేఽస్య ప్రాణ-

న్దధ్యాత్ । అసగ్ంస్పర్శయన్నత్యాక్రామతి । యజమాన ఏ-
వ ప్రాణన్దధాతి । పాహిమాఽగ్నే దుశ్చరితాదా మా సుచరితే
భజేత్యాహ ॥ ౪౬ ॥ అగ్నిర్వావ పవిత్రమ్ । వృజినమనృ-
తన్దుశ్చరితమ్ । ఋజుకర్మగ్ం సత్యగ్ం సుచరితమ్ । అగ్ని-
ర్వైవ వృజినాదనృతాద్దుశ్చరితాత్పాతి । ఋజుకర్మే సత్యే
సుచరితే భజతి । తస్మాదేవమాశాస్తే । ఆత్మనోగోపీథాయ । శి-
రోవా ఏతద్యజ్ఞస్య । యదాఘారః । ఆత్మాధ్రువా ॥ ౪౭ ॥
ఆఘారమాఘార్య ధ్రువాగ్ం సమనక్తి । ఆత్మన్నేవ యజ్ఞస్య శి-
రః ప్రతిదధాతి । ద్విస్సమనక్తి । ద్వౌహి ప్రాణాపానౌ । తదా-
హుః । త్రిరేవ సమఞ్జ్యాత్ । త్రిధాతుహి శిర ఇతి । శిర ఇవైతద్య-
జ్ఞస్య । అథో త్రయో వై ప్రాణాః । ప్రాణానేవాస్మిన్దధాతి ।
మఖస్య శిరోఽసి సఞ్జ్యోతిషా జ్యోతిరఙ్క్తామిత్యాహ । జ్యోతిరేవా-
స్మా ఉపరిష్టాద్దధాతి । సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యై ॥ ౪౮ ॥

పరిదధాతి ప్రాణన్దధాతిహి యజ్ఞో ఘారయతి సమ ఇత్యా-
హ పశ్చాదీర్వార్యాశీత్యాహ బా ఇత్యాహ భజేత్యాహ ధ్రువై-
వాస్మిన్దధాతి త్రీణి చ ॥ ౭ ॥

ధిష్ణియా వా ఏతేన్యుప్యన్తే । యద్బ్రహ్మా । యద్ధోతా ।
యదధ్వర్యుః । యదగ్నీత్ । యద్యజమానః । తాన్ యదన్తరే-
యాత్ । యజమానస్య ప్రాణాన్థ్సఙ్కర్షేత్ । ప్రమాయు-
కస్స్యాత్ । పురోడాశమపగృహ్య సఞ్చరత్యధ్వర్యుః ॥ ౪౯ ॥
యజమానాయైవ తల్లోకగ్ం శిగ్ంషతి । నాస్య ప్రాణాన్థ్సఙ్కర్-

షతి । సప్తమీమాయుక్తో భవతి । పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ఙాసీనః । ఇడా-
యా ఇడామాదధాతి । హస్త్యాగ్ంం హోత్రే । పశవో వా ఇ-
డా । పశవః పురుషః । పశుష్వేవ పశూన్ప్రతిష్ఠాపయతి । ఇడా-
యై వా ఏషా ప్రజాతిః ॥ ౧౦ ॥ తాం ప్రజాతిం యజమానో౽నుప్రజా-
యతే । ద్విరఙ్గులావనక్తి పర్వణోః । ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠి-
త్యై । సకృదుపస్తృణాతి । ద్విరాదధాతి । సకృదభిఘారయతి ।
చతుస్సంపద్యతే । చత్వారి వై పశోః ప్రతిష్ఠానాని । యావానేవ
పశుః । తముపహ్వయతే ॥ ౧౧ ॥ ముఖమివ ప్రత్యుపహ్వయే-
త । సంముఖానేవ పశూనుపహ్వయతే । పశవో వా ఇడా । తస్మా-
త్సా౽న్వారభ్యా । అధ్వర్యుణా చ యజమానేన చ । ఉపహూతః ప-
శుమానసానీత్యాహ । ఉపహ్యేనాహ్వయతే హోతా । ఇడా-
యై దేవతానాముపహవే । ఉపహూతః పశుమాన్భవతి । య ఏవం
వేద ॥ ౧౨ ॥ యా వై హస్త్యామిడామాదధాతి । వాచస్సా
భాగధేయమ్ । యాముపహ్వయతే । ప్రాణానాగ్ంసా । వా-
చఞ్చైవ ప్రాణాగ్ంశ్చావరున్ధే । అథవా ఏతర్హ్యుపహూతా-
యామిడాయామ్ । పురోడాశస్యైవ బర్హిషదో మీమాగ్ంసా ।
యజమానన్దేవా అబ్రువన్ । హవిర్నో నిర్వపేతి । నాహమ-
భాగో నిర్వప్స్యామీత్యబ్రవీత్ ॥ ౧౩ ॥ నమయా౽భాగయా౽నువ-
క్ష్యథేతి వాగబ్రవీత్ । నాహమభాగా పురోనువాక్యా భవిష్యామీ-
తి పురోనువాక్యా । నాహమభాగా యాజ్యా భవిష్యామీతి యాజ్యా ।
నమయా౽భాగేన వషట్కరిష్యథేతి వషట్కారః । యద్యజమానభా-

గన్నిధాయ పురోడాశం బర్హిషదఙ్కరోతి । తానేవ తద్భాగి-
నః కరోతి । చతుర్ధాఽకరోతి । చతస్రో దిశః । దిక్ష్వేవ ప్రతితిష్ఠ-
తి । బర్హిషదఙ్కరోతి ॥ ౧౪ ॥ యజమానో వై పురోడాశః ।
ప్రజా బర్హిః । యజమానమేవ ప్రజాసు ప్రతిష్ఠాపయతి । తస్మా-
దస్థ్నాఽన్యాః ప్రజాః ప్రతితిష్ఠన్తి । మాగ్ంసేనాన్యాః । అథో ఖ-
ల్వాహుః । దక్షిణా వా ఏతా హవిర్యజ్ఞస్యాన్తర్వేద్యవరుధ్యన్తే ।
యత్పురోడాశం బర్హిషదఙ్కరోతీతి । చతుర్ధాఽకరోతి । చ-
త్వారో హ్యేతే హవిర్యజ్ఞస్యర్త్విజః ॥ ౧౫ ॥ బ్రహ్మహో-
తాఽధ్వర్యురగ్నీత్ । తమభిమృశేత్ । ఇదం బ్రహ్మణః । ఇదగ్ం
హోతుః । ఇదమధ్వర్యోః । ఇదమగ్నీధ ఇతి । యథైవాదస్సౌ-
మ్యేఽధ్వరే । ఆదేశమృత్విగ్భ్యో దక్షిణా నీయన్తే । తాదృగేవ తత్ ।
అగ్నీధే ప్రథమామాదధాతి ॥ ౧౬ ॥ అగ్నిముఖా హ్యృ-
ద్ధిః । అగ్నిముఖామేవర్ద్ధిం యజమాన ఋధ్నోతి । సకృదుపస్తీర్య
ద్విరాదధత్ । ఉపస్తీర్య ద్విరభిఘారయతి । షట్ సంపద్యన్తే ।
షడ్వా ఋతవః । ఋతూనేవ ప్రీణాతి । వేదేన బ్రహ్మణే బ్రహ్మభా-
గం పరిహరతి । ప్రాజాపత్యో వై వేదః । ప్రాజాపత్యో బ్ర-
హ్మా ॥ ౧౭ ॥ సవితా యజ్ఞస్య ప్రసూత్యై । అథ కామమన్యేన ।
తతో హోత్రే । మధ్యం వా ఏతద్యజ్ఞస్య । యద్ధోతా । మధ్య-
త ఏవ యజ్ఞం ప్రీణాతి । అథాధ్వర్యవే । ప్రతిష్ఠా వా ఏషా యజ్ఞ-
స్య । యదధ్వర్యుః । తస్మాద్ధవిర్యజ్ఞస్యైతామావృతమను ॥ ౧౮ ॥
అన్వాద్యదక్షిణానీయన్తే । యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠిత్యై । అగ్నిమగ్నీథస-

కృత్స్నఙ్కృత్స్నం సమ్మృడ్ఢీత్యాహ । పరాఙివ హ్యేతర్హి యజ్ఞః । ఇషితా దైవ్యా హోతార ఇత్యాహ । ఇషితగ్ంహి కర్మ క్రియతే । భద్రవాచ్యాయ ప్రేషితో మానుషస్సూక్తవాకాయ సూక్తా బ్రూహీత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే । స్వగా దైవ్యా హోతృభ్య ఇత్యాహ । యజ్ఞమేవ తథ్స్వగాకరోతి । స్వస్తిర్మానుషేభ్య ఇత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే । శం యోర్బ్రూహీత్యాహ । శంయుమేవ బార్హస్పత్యం భాగధేయేన సమర్ధయతి ॥ ౯ ॥

చరత్యధ్వర్యుః ప్రజాతిహ్వయతై వేదాబ్రవీద్బర్హిషదఙ్కరోత్యృత్విజో దధాతి బ్రహ్మాఽనుకరోతి చత్వారి చ ॥ ౮ ॥

అథస్రుచావనుష్టుగ్భ్యాం వాజవతీభ్యాం వ్యూహతి । ప్రతిష్ఠా వా అనుష్టుక్ । అన్నం వాజః ప్రతిష్ఠిత్యై । అన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । ప్రాచీం జుహూమూహతి । జాతానేవ భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదతే । ప్రతీచీముపభృతమ్ । జనిష్యమాణానేవ ప్రతినుదతే । సవిషూచ ప్రవాపోహ్యస్సపత్నాన్ యజమానః । అస్మిన్లోకే ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౧౦ ॥ ద్వాభ్యామ్ । ద్విప్రతిష్ఠోహి । వసుభ్యస్త్వా రుద్రేభ్యస్త్వాఽఽదిత్యేభ్యస్త్వేత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ । స్రుక్షుప్రస్తరమనక్తి । ఇమే వై లోకాస్స్రుచః । యజమానః ప్రస్తరః । యజమానమేవ తేజసాఽనక్తి । త్రేధాఽనక్తి । త్రయ ఇమే లోకాః ॥ ౧౧ ॥ ఏభ్య ఏవైనం లోకేభ్యోఽనక్తి । అభిపూర్వమనక్తి । అభిపూర్వమేవ యజమానం తేజసాఽనక్తి । అక్తగ్ంరిహాణా ఇత్యాహ । తేజో వా ఆజ్యమ్ । యజమానః ప్రస్తరః ।

యజమానమేవ తేజసాఽనక్తి । వియన్తు వయ ఇత్యాహ । వయాంస్యేవై-
నఙ్కృత్వా । సువర్గల్లోకఙ్గమయతి ॥ ౬౨ ॥ ప్రజాం
యోనిం మానిర్మృక్షమిత్యాహ । ప్రజాయై గోపీథాయ । ఆ
ప్యాయన్తామాప ఓషధయ ఇత్యాహ । అప ఏవౌషధీరాప్యా-
యయతి । మరుతాం పృషతయ స్థేత్యాహ । మరుతో వై వృష్ట్యా
ఈశతే । వృష్టిమేవావరున్ధే । దివఙ్గచ్ఛ తతో నో వృష్టిమేర-
యేత్యాహ । వృష్టిర్వై ద్యౌః । వృష్టిమేవావరున్ధే ॥ ౬౩ ॥
యావద్వా అధ్వర్యుః ప్రస్తరం ప్రహరతి । తావదస్యాయుర్మీ-
యతే । ఆయుష్పా అగ్నేఽస్యాయుర్మే పాహీత్యాహ । ఆయురే-
వాత్మన్ధత్తే । యావద్వా అధ్వర్యుః పరిస్తరం ప్రహరతి । తా-
వదస్య చక్షుర్మీయతే । చక్షుష్పా అగ్నేఽసి చక్షుర్మే పాహీ-
త్యాహ । చక్షురేవాత్మన్ధత్తే । ధ్రువాఽసీత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై ।
యం పరిధిం పర్యధత్థా ఇత్యాహ ॥ ౬౪ ॥ యథాయజురేవైత-
త్ । అగ్నే దేవ పణిభిర్వీయమాణ ఇత్యాహ । అగ్నయ ఏవైన-
ఞ్జుష్టఙ్కరోతి । తన్త్వైతమనుజోషం భరామీత్యాహ । సజాతా-
న్నైవాస్మా అనుకాన్కరోతి । నేదేష త్వదపచేతయాతా ఇత్యాహా-
నుఖ్యాత్యై । యజ్ఞస్య పాథ ఉపసమితమిత్యాహ । భూమానమే-
వోపైతి । పరిధీన్ప్రహరతి । యజ్ఞస్య సమిష్ట్యై ॥ ౬౫ ॥ స్రు-
చౌ సం ప్రస్రావయతి । యదేవ తత్ర క్రూరమ్ । తత్తేన శమయతి ।
జుహ్వాముపభృతమ్ । యజమానదేవత్యా వై జుహూః । భ్రాతృ-
వ్యదేవత్యోపభృత్ । యజమానాయైవ భ్రాతృవ్యముపస్తిఙ్క-

రోతి । సగ్ంస్రావభాగాస్థేత్యాహ । వసవో వై రుద్రా ఆది-
త్యాస్సగ్ంస్రావభాగాః । తేషాం తద్భాగధేయమ్ ॥ ౬౬ ॥
తానేవ తేన ప్రీణాతి । వైశ్వదేవ్యర్చా । ఏతే హి విశ్వేదేవాః ।
త్రిష్టుగ్భవతి । ఇన్ద్రియం వై త్రిష్టుక్ । ఇన్ద్రియమేవ
యజమానే దధాతి । అగ్నేర్వామపన్నగృహస్య సదసి సాద-
యామీత్యాహ । ఇయం వా అగ్నిరపన్నగృహః । అస్యామేవైనే
సదనే సాదయతి । సుమ్నాయ సుమ్నినీ సుమ్నే మా ధత్తమిత్యా-
హ ॥ ౬౭ ॥ ప్రజా వై పశవస్సుమ్నమ్ । ప్రజామేవ ప-
శూనాత్మన్ధత్తే । ధురి ధుర్యౌ పాతమిత్యాహ । జాయాపత్యో-
ర్గోపీథాయ । అగ్నే ఽదబ్ధాయో ఽశీతతనో ఇత్యాహ । యథాయజు-
రేవైతత్ । పాహి మా ఽద్య దివః పాహి ప్రసిత్యై పాహి దురిష్ట్యై
పాహి దురద్మన్యై పాహి దుశ్చరితాదిత్యాహ । ఆశిషమేవైతామా-
శాస్తే । అవిషం నః పితుం కృణు సుషదా యోనిగ్ం స్వాహేతీధ్మస-
వ్రశ్చనాన్యన్వాహార్యపచనే ఽభ్యాధాయ ఫలీకరణ హోమం జుహో-
తి । అతిరిక్తాని వా ఇధ్మసంవ్రశ్చనాని ॥ ౬౮ ॥ అతిరి-
క్తాః ఫలీకరణాః । అతిరిక్తమాజ్యోచ్ఛేషణమ్ । అతిరిక్త ఏవాతిరి-
క్తం దధాతి । అథో అతిరిక్తేనైవాతిరిక్తమాప్త్వా ఽవరున్ధే । వేదిర్దే-
వేభ్యో నిలాయత । తాం వేదేనాన్వవిన్దన్ । వేదేన వేదిం వివి-
దుః పృథివీమ్ । సా పప్రథే పృథివీ పార్థివాని । గర్భం బిభర్తి భువ-
నేష్వన్తః । తతో యజ్ఞో జాయతే విశ్వదానిరితి పురస్తాత్స్తమ్బ-
యజుషో వేదేన వేదిగ్ం సమ్మార్ష్ట్యనువిత్త్యై ॥ ౬౯ ॥ అథో యద్వే-

దశ్చ వేదిశ్చ భవతః । మిథునత్వాయ ప్రజాత్యై । ప్రజాపతేర్వా ఏతాని శ్మశ్రూణి । యద్వేదః । పత్నియా ఉపస్థ ఆస్యతి । మిథునమేవ కరోతి । విన్దతే ప్రజామ్ । వేదగ్ంహోతా౽౽హవనీయాత్స్తృణన్నేతి । యజ్ఞమేవ తథ్సన్తనోతి । ఉత్తరస్మాదర్ధమాసాత్ । తగ్ం సన్తతముత్తరే౽ర్ధమాస ఆలభతే ॥ ౨౦ ॥ తజ్జ్యా౽౽లే కాల ఆగతే యజతే । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । స త్వా అధ్వర్యుస్స్యాత్ । యో యతో యజ్ఞం ప్రయుఙ్క్తే । తదేనం ప్రతిష్ఠాపయతీతి । వాతాద్వా అధ్వర్యుర్యజ్ఞం ప్రయుఙ్క్తే । దేవా గాతువిదో గాతుం విత్త్వా గాతుమితేత్యాహ । యత ఏవ యజ్ఞం ప్రయుఙ్క్తే । తదేనం ప్రతిష్ఠాపయతి । ప్రతితిష్ఠతి ప్రజయా పశుభిర్యజమానః ॥ ౨౧ ॥

తిష్ఠతీమల్లోకాగమయతి ద్యౌర్వపృష్టిమేవావరున్ధే ప్రర్యధత్తా ఇత్యాహ సమిష్ట్యై భాగధేయన్తత్తమిత్యాహావా ఇధ్మస్యవ్రశ్చనాన్యను విత్త్యైలభతే యజమానః ॥ ౯ ॥

యోవా అయథాదేవతం యజ్ఞముపచరతి । ఆదేవతాభ్యో వృశ్చ్యతే । పాపీయాన్భవతి । యోయథాదేవతమ్ । న దేవతాభ్య ఆవృశ్చ్యతే । వసీయాన్భవతి । వారుణో వై పాశః । ఇమం విష్యామి వరుణస్య పాశమిత్యాహ । వరుణపాశాదేవైనాం ముఞ్చతి । సవితృప్రసూతో యథాదేవతమ్ ॥ ౨౨ ॥ న దేవతాభ్య ఆవృశ్చ్యతే । వసీయాన్భవతి । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోక ఇత్యాహ । అగ్నిర్వై ధాతా । పుణ్యకర్మణ సుకృతస్య లోకః । అగ్నిరేవైనాం ధాతా । పుణ్యే కర్మణి సుకృతస్య లోకే దధాతి । స్యోనం మే

ప్రజాపత్యాకర్తోఽమీత్యాహ । ఆత్మనశ్చ యజమానస్య చానార్త్యై సన్తత్యై । సమాయుషా సంప్రజయేత్యాహ ॥ ౨౩ ॥ ఆశిషమేవైతామాశాస్తే పూర్ణపాత్రే । అన్తతోఽనుష్టుభా । చతుష్పదా వా ఏతచ్ఛన్దః ప్రతిష్ఠితం యత్పూర్ణపాత్రం భవతి । అస్మింల్లోకే ప్రతితిష్ఠానీతి । అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి । అథో వాగ్వా అనుష్టుక్ । వాఙ్మిథునమ్ । ఆపో రేతః ప్రజననమ్ । ఏతస్మాద్వై మిథునాద్విద్యోతమానస్స్తనయన్వర్షతి । రేతస్సిఞ్చన్ ॥ ౨౪ ॥ ప్రజాః ప్రజనయన్ । యద్వై యజ్ఞస్య బ్రహ్మణా యుజ్యతే । బ్రహ్మణా వై తస్య విమోకః । అద్భిశ్శాన్తిః । విముక్తం వా ఏతర్హి యోక్త్రం బ్రహ్మణా । ఆదాయైనత్పత్నీ సహ ఉపగృహ్ణీతే శాన్త్యై । అఞ్జలౌ పూర్ణపాత్రమానయతి । రేత ఏవాస్యాం ప్రజాం దధాతి । ప్రజయా హి మనుష్యః పూర్ణః । ముఖం విమృష్టే । అవభృథస్యైవ రూపం కృత్వోత్తిష్ఠతి ॥ ౨౫ ॥ సవితృప్రసూతా యథా దేవతం ప్రజయేత్యాహ సిఞ్చన్మృష్ట ఏకఞ్చ ॥ ౧౦ ॥

పరివేషో వా ఏష వనస్పతీనామ్ । యదుపవేషః । య ఏవం వేద । విన్దతే పరివేష్టారమ్ । తముత్కరే । యద్దేవా మనుష్యేషు । ఉపవేషమధారయన్ । యే అస్మదపచేతసః । తానస్మభ్యమిహాకురు । ఉపవేషోపవిడ్ఢినః ॥ ౨౬ ॥ ప్రజాం పుష్టిమథో ధనమ్ । ద్విపదో నశ్చతుష్పదః । ధ్రువాననపగాన్కుర్వితి పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చముపగూహతి । తస్మాత్పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చశ్శూద్రా అవస్యన్తి । స్థవిమత ఉపగూహతి । అప్రతివాదిన ఏవైనాన్కు-

రుతే । ధృష్టిర్వా ఉపవేషః । శుచర్తో వజ్రో బ్రహ్మణా సగ్ంశి-
తః । యోపవేషి శుక్ । సాఽముమృచ్ఛతు యన్ద్విష్మ ఇతి ॥ ౭౭ ॥
అథాస్తై నామ గృహ్యప్రహరతి । నిరమున్నుద ఓకసః । స-
పత్నోయఃపృతన్యతి । నిర్బాధ్యేన హవిషా । ఇన్ద్రఏణంపరా-
శరీత్ । ఇహిత్రిస్రః పరావతః । ఇహిపఞ్చజనాగ్ం అతి । ఇహిత్రి-
స్రోఽతిరోచనాయావత్ । సూర్యో అసద్దివి । పరమాన్త్వా పరా-
వతమ్ ॥ ౭౮ ॥ ఇన్ద్రోనయతువృత్రహా । యతోనపునరా-
యసి । శశ్వతీభ్యస్సమాభ్య ఇతి । త్రివృద్వా ఏషవజ్రో బ్రహ్మ-
ణాసగ్ంశితః । శుచైవైనవిధ్వా । ఏభ్యోలోకేభ్యో నిర్ణుద్య ।
వజ్రేణబ్రహ్మణా స్తృణుతే । హతోఽసావవధిష్మామమిత్యాహ స్తృ-
త్యై । యన్ద్విష్యాత్తన్ధ్యాయేత్ । శుచైవైనమర్పయతి ॥ ౭౯ ॥

నోద్ద్విష్మ ఇతి పరావతమర్పయతి ॥ ౧౧ ॥

ప్రత్యుష్టన్నివశ్శిల్పమయజ్ఞోఘృతఞ్చదేవాస్సురాస్స ఏతమిన్ద్ర
ఆపాదేవీరగ్నినా ధిష్ణియా అథస్రుచౌ యోవా అయథాదేవతం
పరివేషోవా ఏకాదశ ॥ ౧౧ ॥

ప్రత్యుష్టమయజ్ఞప్రసాహి విశ్వేషాన్దేవానామూర్జా-పృథివీ-
మథోరక్షసాన్త్వాం ప్రజాతిన్ద్వాభ్యాన్తజ్జాలే కాలై నవసప్తతిః ॥ ౭౯ ॥
ప్రత్యుష్టమర్పయతి ॥ హరిః ఓమ్

చతుర్థప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ బ్రహ్మణే బ్రాహ్మణమాలభతే । క్షత్రాయ రాజన్యమ్ । మరుద్భ్యో వైశ్యమ్ । తపసే శూద్రమ్ । తమసే తస్కరమ్ । నారకాయ వీరహణమ్ । పాప్మనే క్లీబమ్ । ఆక్రయాయా అయోగూమ్ । కామాయ పుꣳశ్చలూమ్ । అతిక్రుష్టాయ మాగధమ్ ॥ ౧ ॥ గీతాయ సూతమ్ । నృత్తాయ శైలూషమ్ । ధర్మాయ సభాచరమ్ । నర్మాయ రేభమ్ । నరిష్ఠాయై భీమలమ్ । హసాయ కారిమ్ । ఆనన్దాయ స్త్రీషఖమ్ । ప్రముదే కుమారీపుత్రమ్ । మేధాయై రథకారమ్ । ధైర్యాయ తక్షాణమ్ ॥ ౨ ॥ శ్రమాయ కౌలాలమ్ । మాయాయై కార్మారమ్ । రూపాయ మణికారమ్ । శుభే వపమ్ । శరవ్యాయా ఇషుకారమ్ । హేత్యై ధన్వకారమ్ । కర్మణే జ్యాకారమ్ । దిష్టాయ రజ్జుసర్గమ్ । మృత్యవే మృగయుమ్ । అన్తకాయ శ్వనితమ్ ॥ ౩ ॥ సన్ధయే జారమ్ । గేహాయోపపతిమ్ । నిర్ఋత్యై పరివిత్తమ్ । ఆర్త్యై పరివివిదానమ్ । అరాద్ధ్యై దిధిషూపతిమ్ । పవిత్రాయ భిషజమ్ । ప్రజ్ఞానాయ నక్షత్రదర్శమ్ । నిష్కృత్యై పేశస్కారీమ్ । బలాయోపదామ్ । వర్ణాయానూరుధమ్ ॥ ౪ ॥ నదీభ్యః పౌఞ్జిష్టమ్ । ఋక్షీకాభ్యో నైషాదమ్ । పురుషవ్యాఘ్రాయ దుర్మదమ్ । ప్రయుద్భ్య ఉన్మత్తమ్ । గన్ధర్వాప్సరోభ్యో వ్రాత్యమ్ । సర్పదేవజనేభ్యోఽప్రతిపదమ్ । అవేభ్యః కితవమ్ । ఇర్యతాయా

అకితవమ్ । పిశాచేభ్యో బిదలకారీమ్ । యాతుధానేభ్యః కణ్టక-
కారమ్ ॥ ౫ ॥ ఉత్సాదేభ్యః కుబ్జమ్ । ప్రముదే వామనమ్ ।
ద్వార్భ్యః స్రామమ్ । స్వప్నాయాన్ధమ్ । అధర్మాయ బధిర-
మ్ । సంజ్ఞానాయ స్మరకారీమ్ । ప్రకామోద్యాయోపసదమ్ । ఆ-
శిక్షాయై ప్రశ్నినమ్ । ఉపశిక్షాయా అభిప్రశ్నినమ్ । మర్యా-
దాయై ప్రశ్నవివాకమ్ ॥ ౬ ॥ ఋత్యై స్తేనహృదయమ్ । వై-
రహత్యాయ పిశునమ్ । వివిక్త్యై క్షత్తారమ్ । ఔపద్రష్ట్యాయ సఙ్గ్ర-
హీతారమ్ । బలాయానుచరమ్ । భూమ్నే పరిష్కన్దమ్ । ప్రియా-
య ప్రియవాదినమ్ । అరిష్ట్యా అశ్వసాదమ్ । మేధాయ వాసఃప-
ల్పూలీమ్ । ప్రకామాయ రజయిత్రీమ్ ॥ ౭ ॥ భాయై దా-
ర్వాహారమ్ । ప్రభాయా ఆగ్న్యేధమ్ । నాకస్య పృష్ఠాయా-
భిషేక్తారమ్ । బ్రధ్నస్య విష్టపాయ పాత్రనిర్ణేగమ్ । దేవ-
లోకాయ పేశితారమ్ । మనుష్యలోకాయ ప్రకరితారమ్ । సర్వే-
భ్యో లోకేభ్య ఉపసేక్తారమ్ । అవర్త్యై వధాయోపమన్థితారమ్ ।
సువర్గాయ లోకాయ భాగదుఘమ్ । వర్షిష్ఠాయ నాకాయ ప-
రివేష్టారమ్ ॥ ౮ ॥ అర్మేభ్యో హస్తిపమ్ । జవాయాశ్వప-
మ్ । పుష్ట్యై గోపాలమ్ । తేజసేఽజపాలమ్ । వీర్యాయావిపాల-
మ్ । ఇరాయై కీనాశమ్ । కీలాలాయ సురాకారమ్ । భద్రాయ గృ-
హపమ్ । శ్రేయసే విత్తధమ్ । అధ్యక్షాయానుక్షత్తారమ్ ॥ ౯ ॥
మన్యవేఽయస్తాపమ్ । క్రోధాయ నిసరమ్ । శోకాయాభిసరమ్ । ఉ-
త్కూలవికూలాభ్యాం త్రిస్థినమ్ । యోగాయ యోక్తారమ్ ।

క్షేమాయ విమోక్తారమ్ । వపుషేమానస్కృతమ్ । శీలాయాఞ్జనీకారమ్ । నిర్ఋత్యై కోశకారీమ్ । యమాయాసూమ్ ॥ ౧౦ ॥ యమ్యై యమసూమ్ । అథర్వభ్యోఽవతోకామ్ । సంవత్సరాయపర్యాయిణీమ్ । పరివత్సరాయావిజాతామ్ । ఇదావత్సరాయాపస్కద్వరీమ్ । ఇద్వత్సరాయాతీత్వరీమ్ । వత్సరాయ విజర్జరామ్ । సంవత్సరాయపలిక్నీమ్ । వనాయవనపమ్ । అన్యతోఽరణ్యాయదావపమ్ ॥ ౧౧ ॥ సరోభ్యోధైవరమ్ । వేశన్తాభ్యోదాశమ్ । ఉపస్థావరీభ్యోబైన్దమ్ । నడ్వలాభ్యశ్శౌష్కలమ్ । పార్యాయకైవర్తమ్ । అవార్యాయమార్గారమ్ । తీర్థేభ్యఆన్దమ్ । విషమేభ్యోమైనాలమ్ । స్వనేభ్యఃపర్ణకమ్ । గుహాభ్యఃకిరాతమ్ । సానుభ్యోజమ్భకమ్ । పర్వతేభ్యః కింపూరుషమ్ ॥ ౧౨ ॥ ప్రతిశ్రుత్కాయాఋతులమ్ । ఘోషాయభషమ్ । అన్తాయ బహువాదినమ్ । అనన్తాయమూకమ్ । మహసేవీణావాదమ్ । క్రోశాయతూణవధ్మమ్ । ఆక్రన్దాయ దున్దుభ్యాఘాతమ్ । అవరస్పరాయ శఙ్ఖధ్మమ్ । ఋభుభ్యోఽజినసన్ధాయమ్ । సాధ్యేభ్యశ్చర్మమ్ణమ్ ॥ ౧౩ ॥ బీభత్సాయై పౌల్కసమ్ । భూత్యైజాగరణమ్ । అభూత్యైస్వపనమ్ । తులాయై వాణిజమ్ । వర్ణాయహిరణ్యకారమ్ । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్సిధ్మలమ్ । పశ్చాద్దోషాయ గ్లావమ్ । ఋత్యైజనవాదినమ్ । వ్యృద్ధ్యా అపగల్భమ్ । సంశరాయ ప్రచ్ఛిదమ్ ॥ ౧౪ ॥ హసాయపుంశ్చలూమాలభతే । వీణావాదఙ్గణకఙ్గీతాయ । యాదసేశాబుల్యామ్ । నర్మాయభద్రవతీమ్ । తూణవధ్మఙ్గ్రామణ్యం

పాణిసఙ్ఘాతన్నృత్తాయ । మోదాయానుక్రోశకమ్ । ఆనన్దాయ
తలవమ్ ॥ ౧౫ ॥ అక్షరాజాయ కితవమ్ । కృతాయ సభావినమ్ ।
త్రేతాయా ఆదినవదర్శమ్ । ద్వాపరాయ బహిఃసదమ్ । కలయే
సభాస్థాణుమ్ । దుష్కృతాయ చరకాచార్యమ్ । అధ్వనే బ్రహ్మ-
చారిణమ్ । పిశాచేభ్యస్సైలగమ్ । పిపాసాయై గోవ్యచ్ఛమ్ । నిర్ఋ-
త్యై గోఘాతమ్ । క్షుధే గోవికర్తమ్ । క్షుత్తృష్ణాభ్యాన్తమ్ ।
యోగావికృన్తన్తంమాగ్ం సంభిక్షమాణా ఉపతిష్ఠతే ॥ ౧౬ ॥
భూమ్యై పీఠసర్పిణమాలభతే । అగ్నయేఽగ్ంసలమ్ । వాయవే చా-
ణ్డాలమ్ । అన్తరిక్షాయ వగ్ంశనర్తినమ్ । దివే ఖలతిమ్ ।
సూర్యాయ హర్యక్షమ్ । చన్ద్రమసే మిర్మిరమ్ । నక్షత్రే-
భ్యః కిలాసమ్ । అహ్నే శుక్లం పిఙ్గలమ్ । రాత్రియై కృష్ణం
పిఙ్గాక్షమ్ ॥ ౧౭ ॥ వాచే పురుషమాలభతే । ప్రాణమపానం వ్యానము-
దానగ్ం సమానన్తాన్ వాయవే । సూర్యాయ చక్షురాలభతే ।
మనశ్చన్ద్రమసే । దిగ్భ్యశ్శ్రోత్రమ్ । ప్రజాపతయే పురుషమ్ ॥ ౧౮ ॥
అథైతానరూపేభ్య ఆలభతే । అతిహ్రస్వమతిదీర్ఘమ్ । అతికృ-
శమత్యగ్ంసలమ్ । అతిశుక్లమతికృష్ణమ్ । అతిశ్లక్ష్ణమతిలోమశమ్ ।
అతికిరిటమతిదన్తురమ్ । అతిమిర్మిరమతిమేమిషమ్ । ఆశాయై
జామిమ్ । ప్రతీక్షాయై కుమారీమ్ ॥ ౧౯ ॥

బ్రహ్మణే గీతాయ శ్రమాయ స్పన్దయే నదీభ్య ఉద్ధా-
దేభ్య ఋత్యైభార్యా అమోఽభ్యో మన్యవే యామ్యైదశదశపరో-

భ్యో ద్వాదశ ప్రత్రిశుత్యై బీభథ్సాయై దశదశహాసాయ
సైప్తాఖ్య రథాజాయ త్రయోదశభూమ్నై దశవాచే షడథనవైక్తా-
న్న విగ్ంశతిః ౹ ౧౯ ॥

బ్రహ్మాణ్యమై నవదశ ౹ బ్రహ్మాణికుమారీమ్ ॥ ౧౯ ॥

హరిః ఓమ్

పంచమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ సత్యం ప్రపద్యే ౹ ఋతం ప్రపద్యే ౹ అమృ-
తం ప్రపద్యే ౹ ప్రజాపతేఃప్రియాం తనువమనార్తాం ప్రపద్యే ౹
ఇదమహం పఞ్చదశేనవజ్రేణ ౹ ద్విషన్తం భ్రాతృవ్యమవ క్రా-
మామి ౹ యోస్మాన్ద్వేష్టి ౹ యఞ్చవయన్ద్విష్మః ౹ భూర్భువస్సువః ౹
హిమ్ ॥ ౧ ॥ సత్యన్దశ ॥ ౧ ॥

ప్రవోవాజా అభిద్యవః ౹ హవిష్మన్తో ఘృతాచ్యా ౹ దే-
వాఞ్జిగాతి సుమ్నయుః ౹ అగ్న ఆయాహివీతయే ౹ గృణానో
హవ్యదాతయే ౹ నిహోతాసథ్సిబర్హిషి ౹ తన్త్వా సమిద్భి-
రఙ్గిరః ౹ ఘృతేన వర్ధయామసి ౹ బృహచ్ఛోచా యవిష్ఠ్య ౹ స
నఃపృథుశ్శ్రవాయ్యమ్ ॥ ౨ ॥ అచ్ఛా దేవవివాససి ౹ బృహ-
దగ్నే సువీర్యమ్ ౹ ఈడేన్యో నమస్యస్తిరః ౹ తమాగ్ంసి దర్శ-
తః ౹ సమగ్నిరిధ్యతే వృషా ౹ వృషో అగ్నిస్సమిధ్యతే ౹ అశ్వోన
దేవవాహనః ౹ తగ్ం హవిష్మన్త ఈడతే ౹ వృషణన్త్వా వయ-

భ్యో ద్వాదశ ప్రతిశ్రుత్కాయై బీభత్సాయై దశదశహాసాయ స్వాహా రాజాయ త్రయోదశభూమ్యై దశవాచే షడథనవైకా- న్న విగ్ంశతిః । ౧౮ ॥

బ్రహ్మాణ్యమ్యై నవదశ । బ్రహ్మాణకుమారీమ్ ॥ ౧౯ ॥

హరిః ఓమ్

పంచమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ సత్యం ప్రపద్యే । ఋతం ప్రపద్యే । అమృతం ప్రపద్యే । ప్రజాపతేః ప్రియాం తనువమనార్తాం ప్రపద్యే । ఇదమహం పఞ్చదశేన వజ్రేణ । ద్విషన్తం భ్రాతృవ్యమవ క్రామామి । యోఽస్మాన్ద్వేష్టి । యఞ్చ వయన్ద్విష్మః । భూర్భువస్సువః । హిమ్ ॥ ౧ ॥ సత్యన్దశ ॥ ౧ ॥

ప్రవో వాజా అభిద్యవః । హవిష్మన్తో ఘృతాచ్యా । దేవాఞ్జిగాతి సుమ్నయుః । అగ్న ఆయాహి వీతయే । గృణానో హవ్యదాతయే । నిహోతా సథ్సి బర్హిషి । తన్త్వా సమిద్భిరఙ్గిరః । ఘృతేన వర్ధయామసి । బృహచ్ఛోచా యవిష్ఠ్య । స నః పృథుశ్శ్రవాయ్యమ్ ॥ ౨ ॥ అచ్ఛా దేవవివాససి । బృహదగ్నే సువీర్యమ్ । ఈడేన్యో నమస్యస్తిరః । తమాగ్ంసి దర్శతః । సమగ్నిరిధ్యతే వృషా । వృషో అగ్నిస్సమిధ్యతే । అశ్వో న దేవవాహనః । తగ్ం హవిష్మన్త ఈడతే । వృషణన్త్వా వయ-

త్వావృషన్ । వృషాణస్సమిధీమహి ॥ 3 ॥ అగ్నే దీద్యతం బృహత్ । అగ్నిꣳ హోతారం వృణీమహే । హోతారం విశ్వవేదసమ్ । అస్య యజ్ఞస్య సుక్రతుమ్ । సమిధ్యమానో అధ్వరే । అగ్నిః పావక ఈడ్యః । శోచిష్కేశస్తమీమహే । సమిద్ధో అగ్న ఆహుత । దేవాన్యక్షి స్వధ్వర । త్వꣳహి హవ్యవాడసి । ఆజుహోత దువస్యత । అగ్నిం ప్రయత్యధ్వరే । వృణీధ్వꣳ హవ్యవాహనమ్ । త్వం వరుణ ఉత మిత్రో అగ్నే । త్వాం వర్ధన్తి మతిభిర్వసిష్ఠాః । త్వే వసు సుషణనాని సన్తు । యూయం పాత స్వస్తిభిస్సదా నః ॥ ౪ ॥ శ్రీవాయ్యమిధీమహ్యాసి ప్రత్తచ ॥ ౨ ॥

అగ్నే మహాꣳ అసి బ్రాహ్మణ భారత । అసావసౌ । దేవేద్ధో మన్విద్ధః । ఋషిష్టుతో విప్రానుమదితః । కవిశస్తో బ్రహ్మసꣳశితో ఘృతాహవనః । ప్రణీర్యజ్ఞానామ్ । రథీరధ్వరాణామ్ । అతూర్తో హోతా । తూర్ణిర్ హవ్యవాట్ । ఆస్పాత్రం జుహూర్దేవానామ్ ॥ ౧ ॥ చమసో దేవపానః । అరాꣳ ఇవాగ్నే నేమిర్దేవాꣳస్త్వం పరిభూరసి । ఆవహ దేవాన్యజమానాయ । అగ్నిమగ్న ఆవహ । సోమమావహ । అగ్నిమావహ । ప్రజాపతిమావహ । అగ్నీషోమావావహ । ఇన్ద్రాగ్నీ ఆవహ । ఇన్ద్రమావహ । మహేన్ద్రమావహ । దేవాꣳ ఆజ్యపాꣳ ఆవహ । అగ్నిꣳ హోత్రాయావహ । స్వం మహిమానమావహ । ఆ చాగ్నే దేవాన్వహ । సుయజా చ యజ జాతవేదః ॥ ౨ ॥

దేవానామిన్ద్రమావహావట్చ ॥ 3 ॥

అగ్నిర్హోతా వేత్త్వగ్నిః । హోత్రం వేత్తు ప్రావిత్ర-
మ్ । స్మో వయమ్ । సాధు తే యజమాన దేవతా । ఘృతవతీమధ్వ-
ర్యో స్రుచమాస్యస్వ । దేవాయువం విశ్వవారామ్ । ఈడా-
మహై దేవాగ్ం ఈడేన్యాన్ । నమస్యామ నమస్యాన్ । యజా-
మ యజ్ఞియాన్ ॥ ౭ ॥ అగ్నిర్హోతా నవ ॥ ౪ ॥

సమిధో అగ్న ఆజ్యస్య వియన్తు । తనూనపాదగ్న ఆజ్య-
స్య వేతు । ఇడో అగ్న ఆజ్యస్య వియన్తు । బర్హిరగ్న ఆజ్య-
స్య వేతు । స్వాహాఽగ్నిమ్ । స్వాహా సోమమ్ । స్వాహాఽగ్నిమ్ ।
స్వాహా ప్రజాపతిమ్ । స్వాహాఽగ్నీషోమౌ । స్వాహేన్ద్రాగ్నీ ।
స్వాహేన్ద్రమ్ । స్వాహా మహేన్ద్రమ్ । స్వాహా దేవాగ్ం ఆజ్య-
పాన్ । స్వాహాఽగ్నిగ్ం హోత్రాజ్జుషాణాః । అగ్న ఆజ్యస్య
వియన్తు ॥ ౮ ॥ ఇన్ద్రాగ్నీ పఞ్చ చ ॥ ౫ ॥

అగ్నిర్వృత్రాణి జఙ్ఘనత్ । ద్రవిణస్యుర్విపన్యయా ।
సమిద్ధశ్శుక్ర ఆహుతః । జుషాణో అగ్నిరాజ్యస్య వేతు । త్వగ్ం
సోమాసి సత్పతిః । త్వగ్ం రాజోత వృత్రహా । త్వం భద్రో అసి
క్రతుః । జుషాణస్సోమ ఆజ్యస్య హవిషో వేతు । అగ్నిః ప్రత్నే-
న జన్మనా । శుమ్భానస్తనువగ్గ్ం స్వామ్ । కవిర్విప్రేణ వావృధే ।
జుషాణో అగ్నిరాజ్యస్య వేతు । సోమ గీర్భిష్ట్వా వయమ్ । వర్ధ-
యామో వచోవిదః । సుమృడీకో న ఆవిశ । జుషాణస్సోమ ఆజ్య-
స్య హవిషో వేతు ॥ ౯ ॥ త్వగ్ం షట్చ ॥ ౬ ॥

అగ్నిర్మూర్ధాదివఃకకుత్ । పతిఃపృథివ్యాఅయమ్ । అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి । భువోయజ్ఞస్య రజసశ్చనేతా । యత్రానియుద్భిస్సచసే శివాభిః । దివిమూర్ధానన్దధిషే సువర్షామ్ । జిహ్వామగ్నే చకృషేహవ్యవాహమ్ । ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యః । విశ్వాజాతాని పరితాబభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నోఅస్తు ॥ ౧౦ ॥ వయగ్గ్ంస్యామ పతయోరయీణామ్ । సవేదపుత్రఃపితరగ్ం సమాతరమ్ । ససూనుర్భువథ్సభువత్పునర్మఘః । సద్యామౌర్ణోదన్తరిక్షగ్ం సస్సువః । సవిశ్వాభువో అభవథ్స ఆభవత్ । అగ్నీషోమాసవేదసా । సహూతీవనతఙ్గిరః । సన్దేవత్రాబభూవథుః । యువమేతాని దివిరోచనాని । అగ్నిశ్చసోమసక్రతూఅధత్తమ్ ॥ ౧౧ ॥ యువగ్ం సిన్ధూగ్ం రభిశస్తేరవద్యాత్ । అగ్నీషోమావముఞ్చతఙ్గృభీతాన్ । ఇన్ద్రాగ్నీ రోచనాదివః । పరివాజేషు భూషథః । తద్వాఞ్చేతిప్రవీర్యమ్ । శ్నథద్వృత్రముతసనోతివాజమ్ । ఇన్ద్రాయోఅగ్నీసహురీసపర్యాత్ । ఇరజ్యన్తావసవ్యస్య భూరేః । సహస్తమాసహసావాజయన్తా । ఏన్ద్రాగ్నీ సనసిగ్ం రయిమ్ ॥ ౧౨ ॥ ప్రజిత్వానగ్ం సదాసహమ్ । వర్షిష్ఠమూతయేభర । ప్రససాహిషేపురుహూతశత్రూన్ । జ్యేష్ఠస్తే శుష్మఇహరాతిరస్తు । ఇన్ద్రాభరదక్షిణేనావసూని । పతిస్సిన్ధూనామసి రేవతీనామ్ । మహాగ్ం ఇన్ద్రోయ ఓజసా । పర్జన్యోవృష్టిమాగ్ంఇవ । స్తోమైర్వథ్సస్య వావృధే । మహాగ్ం ఇన్ద్రో నృవదాచర్షణిప్రాః ॥ ౧౩ ॥ ఉతద్విబర్హాః

అభినవస్నవహోభిః । అప్స్వగ్నేర్యగ్వావృధే వీర్యాయ । ఉరుః ప్రుథుస్సుకృతః కర్తృభిర్భూత్ । స్త్రీహిభిదేవాగ్ం ఉశతోయవిష్ఠ । విద్వాగ్ం ఋతూగ్ంర్ ఋతుపతేయజైవహ । యేదైవ్యాఋత్విజస్తేభిరగ్నే । త్వగ్ంహోతౄణామస్యాయజిష్ఠః । అగ్నిగ్గ్ం స్విష్టకృతమ్ । అయాడగ్నిరగ్నేః ప్రియాధామాని । అయాట్థ్సోమస్యప్రియాధామాని ॥ ౧౮ ॥ అయాడగ్నేః ప్రియాధామాని । అయాట్ప్రజాపతేః ప్రియాధామాని । అయాడగ్నీషోమయోః ప్రియాధామాని । అయాడిన్ద్రాగ్నియోః ప్రియా ధామాని । అయాడిన్ద్రస్య ప్రియా ధామాని । అయాణ్మహేన్ద్రస్య ప్రియా ధామాని । అయాడ్దేవానామాజ్యపానాం ప్రియా ధామాని । యక్షదగ్నేర్హోతుః ప్రియాధామాని । యక్షత్స్వం మహిమానమ్ । ఆయజతామేజ్యా ఇషః । కృణోతుసో అధ్వరా జాతవేదాః । జుషతాగ్ం హవిః । అగ్నేయదద్యవిశో అధ్వరస్యహోతః । పావకశోచేవేష్ట్వగ్ంహియజ్వా । ఋతాయజాసి మహినా వియద్భూః । హవ్యావహాయవిష్ఠయాతే అద్య ॥ ౧౯ ॥

అస్తవ్ధతగ్ం రయిశ్చర్మణ్రపాస్సోమస్య ప్రియా ధామానీష్షట్చ ॥ ౭ ॥

ఉపహూతగ్ం రథన్తరగ్ం సహపృథివ్యా । ఉపమారథన్తరగ్ం సహపృథివ్యాహ్వయతామ్ । ఉపహూతవామదేవ్యగ్ం సహాన్తరిక్షేణ । ఉపమావామదేవ్యగ్ం సహాన్తరిక్షేణహ్వయతామ్ ।

ఉపహూతం బృహథ్సహదివా । ఉపమాబృహథ్సహదివాహ్వయ-
తామ్ । ఉపహూతాస్సప్తహోత్రాః । ఉపమాస్సప్తహోత్రాహ్వ-
యన్తామ్ । ఉపహూతాధేనుస్సహర్షభా । ఉపమాధేనుస్సహర్-
షభా హ్వయతామ్ ॥ ౧౮ ॥ ఉపహూతో భక్షస్సఖా । ఉపమాభ-
క్షస్సఖాహ్వయతామ్ । ఉపహూతా౩ం హో । ఇడోపహూతా ।
ఉపహూతేడా । ఉపోఅస్మాగ్ం ఇడాహ్వయతామ్ । ఇడోపహూ-
తా । ఉపహూతేడా । మానవీఘృతపదీమైత్రావరుణీ । బ్రహ్మదేవ-
కృతముపహూతమ్ ॥ ౧౯ ॥ దైవ్యా అధ్వర్యవ ఉపహూతాః । ఉప-
హూతా మనుష్యాః । యఇమంయజ్ఞమవాన్ । యేయజ్ఞపతింవర్ధాన్ ।
ఉపహూతేద్యావాపృథివీ । పూర్వజే ఋతావరీ । దేవీదేవపుత్రే ।
ఉపహూతోఽయంయజమానః । ఉత్తరస్యాందేవయజ్యాయా-
ముపహూతః । భూయసి హవిష్కరణ ఉపహూతః । దివ్యేధామన్ను-
పహూతః । ఇదం మేదేవా హవిర్జుషన్తామితి తస్మిన్నుపహూతః ।
విశ్వమస్యప్రియముపహూతమ్ । విశ్వస్యప్రియస్యోప హూతస్యో-
పహూతః ॥ ౨౦ ॥ సహర్షభాహ్వయతాముపహూతగ్ం హవిష్క-
రణ ఉపహూతశ్చత్వారిచ ॥ ౮ ॥

దైవం బర్హిః । వసువనే వసుధేయస్య వేతు । దేవోన-
రాశగ్ంసః । వసువనే వసుధేయస్య వేతు । దేవో అగ్నిస్స్విష్ట-
కృత్ । సుద్రవిణామన్ద్రఃకవిః । సత్యమన్మాయజీహోతా । హోతుర్
హోతురాయజీయాన్ । అగ్నే యాన్దేవానయాట్ । యాగ్ం అపిప్రేః ।
యేతేహోత్రే అమత్సత । తాగ్ంససనుషీగ్ం హోత్రాన్దేవఙ్గ-

షూమ్ । త్రివిద్రైతేషు యజ్ఞమేతత్రేమమ్ । స్విష్టకృచ్చాగ్నేహోతా భూః । వస్తుధనే వసుధేయస్య నమోవాకే వీహి ॥ ౧౯ ॥

అనుష్ట్రో శంయ్వుచ ॥ ౯ ॥

ఇదన్ద్యావాపృథివీ భద్రమభూత్ । ఆర్ధ్మసూక్తవాక- మ్ । ఉతనమోవాకమ్ । ఋధ్యాస్మసూక్తోచ్యమగ్నే । త్వగ్ం సూక్తవాగసి । ఉపశ్రితో దివఃపృథివ్యోః । ఓమన్వతీతేఽస్మిన్యజ్ఞేయజమానద్యావాపృథివీస్తామ్ । శఙ్గయే జీరదానూ । అత్ర- స్నూఅప్రవేదే । ఉరుగవ్యూతీ అభయఙ్కృతౌ ॥ ౨౦ ॥ వృష్టిద్యావారీత్యాపా । శమ్భువౌ మయోభువౌ । ఊర్జస్వతీచపయస్వతీచ । సూపచరణాచ స్వధిచరణాచ । తయోరావిది । అగ్నిరిదగ్ం హవిరజుషత । అవీవృధతమహో జ్యాయోఽకృత । సోమఇదగ్ం హవిరజుషత । అవీవృధతమహో జ్యాయోఽకృత । అగ్నిరిదగ్ం హవిరజుషత ॥ ౨౧ ॥ [illegible] అవీవృధతమహో జ్యాయోఽకృత । ప్రజాపతిరిదగ్ం హవిరజుషత । అవీవృధతమహో జ్యాయోఽకృత । అగ్నీషోమావిదగ్ం హవిరజుషేతామ్ । అవీవృధేతాంమహో జ్యాయోఽక్రాతామ్ । ఇన్ద్రాగ్నీ ఇదగ్ం హవిరజుషేతామ్ । అవీవృధేతాం మహో జ్యాయోఽక్రాతామ్ । ఇన్ద్రఇదగ్ం హవిరజుషత । అవీవృధతమహో జ్యాయోఽకృత । మహేన్ద్ర ఇదగ్ం హవిరజుషత ॥ ౨౨ ॥ [illegible] అవీవృధతమహో జ్యాయోఽకృత । దేవాఆజ్యపా ఆజ్యమజుషన్త । అవీవృధన్త మహో జ్యాయోఽక్రత । అగ్నిర్ హోత్రేణేదగ్ంహవిరజుషత । అవీవృధతమ-

ష్ఠం జ్యాయోఽకృత । అస్యామృధేద్ధోత్రాయాన్దేవఙ్గమా-
యామ్ । ఆశాస్తేఽయం యజమానోఽసౌ । ఆయురాశాస్తే । సుప్ర-
జాస్త్వమాశాస్తే । సజాతవనస్యామాశాస్తే ॥ ౧౩ ॥ ఉత్తరా-
న్దేవయజ్యామాశాస్తే । భూయోహవిష్కరణమాశాస్తే । దివ్య-
న్ధామాశాస్తే । విశ్వం ప్రియమాశాస్తే । యదనేన హవిషాఽఽశాస్తే ।
తదశ్యాత్తదృధ్యాత్ । తదస్మై దేవా రాసన్తామ్ । తదగ్నిర్దే-
వో దేవేభ్యో వనతే । వయమగ్నేర్మానుషాః । ఇష్టఞ్చ వీతఞ్చ ।
ఉభే చ నో ద్యావాపృథివీ అగ్ంహసస్పాతామ్ । ఇహ గతిర్వామ-
స్యేదఞ్చ । నమో దేవేభ్యః ॥ ౧౪ ॥ అభూయజ్జ్యాయోఽకృతా-
గ్నిరిదగ్ం హవిరజుషత మహేన్ద్రఇదగ్ం హవిరజుషత సజాతవన-
స్యామాశాస్తే వీతఞ్చ త్రీణి చ ॥ ౧౦ ॥

తచ్ఛంయోరావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుం య-
జ్ఞపతయే । దైవీస్స్వస్తిరస్తు నః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం
జిగాతు భేషజమ్ । శన్నో అస్తు ద్విపదే । శఞ్చతుష్పదే ॥ ౧౫ ॥

తచ్ఛంయోరష్టౌ ॥ ౧౧ ॥

ఆప్యాయస్వ సన్తే । ఇహ త్వష్టారమగ్రియన్తన్నస్తురీ-
పమ్ । దేవానాం పత్నీరుశతీరవన్తు నః । ప్రావన్తు నస్తుజయే
వాజసాతయే । యాః పార్థివాసో యా అపామపి వ్రతే । తా నో దే-
వీస్సుహవాశ్శర్మ యచ్ఛత । ఉత గ్నా వియన్తు దేవపత్నీః । ఇ-
న్ద్రాణ్యగ్నాయ్యశ్వినీ రాట్ । ఆరోదసీ వరుణానీ శృణోతు । వి-

యస్తు ద్దేవీర్యబ్రాతుర్జనీనామ్ । అగ్నిర్ హోతా గృహపతిస్సరా-
జా । విశ్వావేదజనిమాజాతవేదాః । దేవానాముతయోమర్త్యా-
నామ్ । యజిష్ఠస్సప్రయజతామృతావా । వయముత్వాగృహపతే
జనానామ్ । అగ్నే అకర్మసమిధాబృహన్తమ్ । అస్థూరిణో గా-
ర్హపత్యాని సన్తు । తిగ్మేననస్తేజసా సగ్ంశిశాధి ॥ ౨౬ ॥

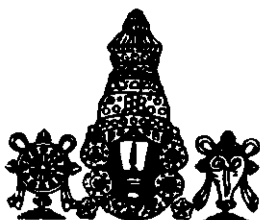
జనీనామష్టౌ చ ॥ ౧౨ ॥

ఉపహూతగ్ం రథన్తరగ్ం సహపృథివ్యా । ఉపమాగ్ం రథ-
న్తరగ్ం సహపృథివ్యాహ్వయతామ్ । ఉపహూతవామదేవ్య-
గ్ం సహాన్తరిక్షేణ । ఉపమాంవామదేవ్యగ్ంసహాన్తరిక్షేణహ్వ-
యతామ్ । ఉపహూతంబృహథ్సహదివా । ఉపమాంబృహథ్సహది-
వాహ్వయతామ్ । ఉపహూతాస్సప్తహోత్రాః । ఉపమాస్స-
ప్త హోత్రాహ్వయన్తామ్ । ఉపహూతా ధేనుస్సహర్షభా ।
ఉపమాంధేనుస్సహర్షభా హ్వయతామ్ ॥ ౨౭ ॥ ఉపహూతో
భక్షస్సఖా । ఉపమాం భక్షస్సఖాహ్వయతామ్ । ఉపహూతా౨ం ఋ-
హో । ఇడోపహూతా । ఉపహూతేడా । ఉపో అస్మాగ్ం ఇడా
హ్వయతామ్ । ఇడోపహూతా । ఉపహూతేడా । మానవీ ఘృ-
తపదీమైత్రావరుణీ । బ్రహ్మదేవకృతముపహూతమ్ ॥ ౨౮ ॥
దైవ్యా అధ్వర్యవ ఉపహూతాః । ఉపహూతా మనుష్యాః ।
యఇమంయజ్ఞమవాన్ । యే యజ్ఞపతిం వర్ధాన్ । ఉపహూతే
ద్యావాపృథివీ । పూర్వజే ఋతావరీ । దేవీదేవపుత్రే । ఉప-
హూతేయంయజమానా । ఇన్ద్రాణీవాఽవిధవా । అదితిరివసుపుత్రా ।

ఉత్తరస్యాన్దేవయజ్యాయాముపహూతా । భూయసిహవిష్కరణ ఉపహూతా । దివ్యేధామన్నుపహూతా । ఇదంమేదేవా హవిర్జుషన్తామితి తస్మిన్నుపహూతా । విశ్వమస్యాఃప్రియముపహూతమ్ । విశ్వస్య ప్రియస్యోపహూతస్యోపహూతా ॥ ౨౯ ॥ సైవాహ్ షభాహ్వాయత్తాముపహూతగ్ం సుప్రజాషట్ప ॥ ౧౩ ॥

సత్యం ప్రపద్యే ఽగ్నేర్మహాన్సగ్నిర్ హోతా సమిద్ధో ఽగ్నిరద్య స్త్రాణ్యగ్నిమూర్ధోపహూతన్దేవం బర్హిర్దివన్ద్యావా పృథివీ తచ్చయోరాప్యాయుస్స్వపహూతస్త్రయోదశ ॥ ౧౩ ॥

సత్యవయగ్గ్ంస్యామ స్వష్టిద్యావానవవిగ్ంశతిః । సత్యముపహూతా ॥ ౨౯ ॥ హరిః ఓమ్

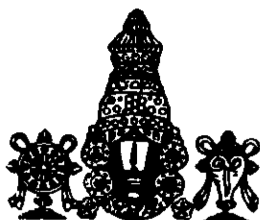

షష్ఠప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ అఞ్జన్తి త్వామధ్వరే దేవయన్తః । వనస్పతే మధునా దైవ్యేన । యదూర్ధ్వస్తిష్ఠా ద్రవిణేహ ధత్తాత్ । యద్వాక్షయో మాతురస్యా ఉపస్థే । ఉచ్ఛ్రయస్వ వనస్పతే । వర్ష్మన్పృథివ్యా అధి । సుమితీమీయమానః । వర్చోధా యజ్ఞవాహసే । సమిద్ధస్య శ్రయమాణః పురస్తాత్ । బ్రహ్మవన్వానో అజరగ్ం సువీరమ్ ॥ ౧ ॥ ఆరేఅస్మదమతిం బాధమానః । ఉచ్ఛ్రయస్వమహతే సౌభగాయ । ఊర్ధ్వఊషుణ ఊతయే । తిష్ఠాదేవోన

ఉత్తరస్యాం దేవయజ్యాయాముపహూతా । భూయసి హవిష్క-
రణ ఉపహూతా । దివ్యే ధామన్నుపహూతా । ఇదం మే దేవా
హవిర్జుషన్తామితి తస్మిన్నుపహూతా । విశ్వమస్యాః ప్రియము-
పహూతమ్ । విశ్వస్య ప్రియస్యోపహూతస్యోపహూతా ॥ ౨౯ ॥
సైహార్షభాహ్వయత్తాముపహూతగ్ం సుప్రజాస్త్వ ॥ ౧౩ ॥

సత్యం ప్రవో౭గ్నే మహాన్నగ్నిర్ హోతా సమిద్ధో౭గ్నిర్వృ-
త్రాణ్యగ్నిర్మూర్ధోపహూతన్దేవం బర్హిర్దివ్యా పృథివీ తచ్ఛం-
యోరాపస్యుపస్వపహూతస్త్రయోదశ ॥ ౧౩ ॥
య
సత్యవయగ్ంస్యామ వృష్టిద్యావానవవిగ్ంశతిః । సత్యముప-
హూతా ॥ ౨౯ ॥ హరిః ఓమ్

షష్ఠప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ అఞ్జన్తి త్వామధ్వరే దేవయన్తః । వనస్ప-
తే మధునా దైవ్యేన । యదూర్ధ్వస్తిష్ఠాద్ద్రవిణేహ ధత్తాత్ । య-
ద్వాక్షయో మాతురస్యా ఉపస్థే । ఉచ్ఛ్రయస్వ వనస్పతే । వ-
ర్ష్మన్పృథివ్యా అధి । సుమితీ మీయమానః । వర్చో ధా యజ్ఞవాహ-
సే । సమిద్ధస్య శ్రయమాణః పురస్తాత్ । బ్రహ్మవన్వానో అజరగ్ం
సువీరమ్ ॥ ౧ ॥ ఆరే అస్మదమతిం బాధమానః । ఉచ్ఛ్రయ-
స్వమహతే సౌభగాయ । ఊర్ధ్వ ఊషుణ ఊతయే । తిష్ఠా దేవోన

సవితా । ఊర్ధ్వో వాజస్య సనితా యదఞ్జిభిః । వాఘద్భిర్విహ్వా-
యామహే । ఊర్ధ్వో నః పాహ్యగ్ంహసో నికేతునా । విశ్వగ్ం
సమత్రిణన్దహ । కృధీ న ఊర్ధ్వాఞ్చరథాయ జీవసే । విదా దే-
వేషు నో దువః ॥ ౨ ॥ జాతో జాయతే సుదినత్వే అహ్నామ్ । సమర్య
ఆ విదథే వర్ధమానః । పునన్తి ధీరా అపసో మనీషా । దేవయా విప్ర
ఉదియర్తి వాచమ్ । యువా సువాసాః పరివీత ఆగాత్ । స ఉ శ్రే-
యాన్భవతి జాయమానః । తన్ధీరాసః కవయ ఉన్నయన్తి । స్వా-
ధియో మనసా దేవయన్తః । పృథుపాజా అమర్త్యః । ఘృతని-
ర్ణిఖ్స్వాహుతః ॥ ౩ ॥ అగ్నిర్యజ్ఞస్య హవ్యవాట్ । తగ్ం సబాధో
యతస్రుచః । ఇత్థా ధియా యజ్ఞవన్తః । ఆ చక్రురగ్నిమూతయే ।
త్వం వరుణ ఉత మిత్రో అగ్నే । త్వాం వర్ధన్తి మతిభిర్వసిష్ఠాః ।
త్వే వసు సుషణనాని సన్తు । యూయం పాత స్వస్తిభిస్సదా నః ॥ ౪ ॥

సువీర్దువస్స్వాహుతోఽష్టౌ చ ॥ ౧ ॥

హోతా యక్షదగ్నిగ్ం సమిధా సుషమిధా సమిద్ధన్నాభా
పృథివ్యాస్సఙ్గథే వామస్య । వర్ష్మన్దివ ఇడస్పదే వేత్వాజ్యస్య
హోతర్యజ । హోతా యక్షత్తనూనపాతమదితేర్గర్భం భువ-
నస్య గోపామ్ । మధ్వాద్య దేవో దేవేభ్యో దేవయానాన్పథో అన-
క్తు వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షన్నరాశగ్ంసన్నృశ-
స్తన్నౄన్ప్రణేత్రమ్ । గోభిర్వపావాన్థ్స్యాద్వీరైశ్శక్తి-
వాన్రథైః ప్రథమయావా హిరణ్యైశ్చన్ద్రీ వేత్వాజ్యస్య హో-
తర్యజ । హోతా యక్షదగ్నిమిడ ఈడితో దేవో దేవాగ్ం ఆవ-

క్షద్ధోతా హవ్యవాడమూరః । ఉపేమయజ్ఞముపేమాన్దేవో
దేవహూతిమవతు వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షద్బ-
ర్హిస్సుష్టరీమోర్ణమ్రదా అస్మిన్ యజ్ఞే విచ ప్రచ ప్రథతాగ్ం
స్వాసస్థం దేవేభ్యః । ఏమేనదద్య వసవో రుద్రా ఆదిత్యాస్సద-
న్తుప్రియమిన్ద్రస్యాస్తు వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ ॥ ౫ ॥ హో-
తా యక్షద్దురఋష్వాః కవష్యో కోశధావనీరుదాతాభిర్జిహతాం-
విపక్షోభిశ్శ్రయన్తామ్ । సుప్రాయణా అస్మిన్ యజ్ఞే విశ్రయన్తా-
మృతావృధో వియన్త్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్ష దు-
షాసానక్తా బృహతీ సుపేశసా నౄగ్ంపతిభ్యో యోనిఙ్కృణ్వా-
నే । సగ్గ్ంస్మయమానే ఇన్ద్రేణ దేవైరేదం బర్హిస్సీదతాం వీ-
తామాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షద్దైవ్యా హోతారా మన్ద్రా
పోతారా కవీ ప్రచేతసా । స్విష్టమద్యాన్యః కరదిషా స్వభిగూర్త-
మన్య ఊర్జా సేతవసేమం యజ్ఞం దివి దేవేషు ధత్తాం వీతామాజ్య-
స్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్తిస్రో దేవీరపసామపస్తమా అచ్ఛి-
ద్రమద్యేదమపస్తన్వతామ్ । దేవేభ్యో దేవీర్దేవమపో వియన్త్వా-
జ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షత్త్వష్టారమచిధ్రుమపాకగ్ం రే-
తోధాం విశ్రవసం యశోధామ్ । పురురూపమకామకర్శనగ్ం
సుపోషః పోషైస్స్యాత్సువీరో వీరైర్వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ ।
హోతా యక్షద్వనస్పతిముపావస్రక్షద్ధియో జోష్టారగ్ం శశమన్న-
రః । స్వదాత్స్వధితిరృతుథాఽద్య దేవో దేవేభ్యో హవ్యావా-
డ్వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ । హోతా యక్షదగ్నిగ్గ్ం స్వాహాఽఽజ్య-

ష్య స్వాహా మేదసస్స్వాహా స్తోకానాగ్ం స్వాహా స్వాహాకృతీ-
నాగ్ం స్వాహా హవ్యసూక్తీనామ్ । స్వాహా దేవాగ్ం ఆజ్యపా-
నాగ్ స్వాహాఽగ్నిగ్ం హోత్రాజ్జుషాణా అగ్న ఆజ్యస్య వియన్తు
హోతర్యజ ॥ ౬-౧౧ ॥ ప్రియమిన్ద్రస్యాస్తు వేత్వాజ్యస్య హో-
తర్యజ సుపిరోషధీర్వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ చత్వారిచ ॥ ౨ ॥

అగ్నిస్తనూనపాత్తన్నరాశగ్ంసమగ్నిమిడ ఈడితో బర్-
హిర్దుర ఉషాసానక్తా దైవ్యా తిస్రస్త్వష్టారవనస్పతిమగ్నిమ్ । పఞ్చా-
వేత్వేకో వియన్తుద్విర్వేత్వామేకో వియన్తుద్విర్వేత్వేకో వియన్తు
హోతర్యజ ॥

సమిద్ధో అద్య మనుషో దురోణే । దేవో దేవాన్ యజసి జాత-
వేదః । ఆ చ వహ మిత్రమహశ్చికిత్వాన్ । త్వన్దూతః కవిరసి ప్ర-
చేతాః । తనూనపాత్పథ ఋతస్య యానాన్ । మధ్వా సమఞ్జ-
న్త్స్వదయా సుజిహ్వ । మన్మాని ధీభిరుత యజ్ఞమృన్ధన్ । దేవ-
త్రా చ కృణుహ్యధ్వరన్నః । నరాశగ్ంసస్య మహిమానమేషా-
మ్ । ఉపస్తోషామ యజతస్య యజ్ఞైః ॥ ౭-౧౨ ॥ తే సుక్రతవశ్శుచ-
యో ధియన్ధాః । స్వదన్తు దేవా ఉభయాని హవ్యా । ఆజుహ్వా-
న ఈడ్యో వన్ద్యశ్చ । ఆయాహ్యగ్నే వసుభిస్సజోషాః । త్వం-
దేవానామసి యహ్వ హోతా । స ఏనాన్యక్షీషితో యజీయాన్ ।
ప్రాచీనం బర్హిః ప్రదిశా పృథివ్యాః । వస్తోరస్యా వృజ్యతే అ-
గ్రే అహ్నామ్ । వ్యు ప్రథతే వితరం వరీయః । దేవేభ్యో అదితయే
స్యోనమ్ ॥ ౮-౧౩ ॥ వ్యచస్వతీరుర్వియా విశ్రయన్తామ్ । పతిభ్యో

నశంసయశ్శుమ్భమానాః । దేవీర్ద్వారో బృహతీర్విశ్వమిన్వాః । దే-
వేభ్యో భవథ సుప్రాయణాః । ఆసుష్వయన్తీయజతే ఉపాకే ।
ఉషాసానక్తాసదతాన్నియోనౌ । దివ్యేయోషణే బృహతీసురుక్మే ।
అధిశ్రియగ్ం శుక్రపిశన్దధానే । దైవ్యాహోతారా ప్రథమా
సువాచా । మిమానాయజ్ఞం మనుషోయజధ్యై ॥ ౯-౧౪ ॥ ప్రచో-
దయన్తా విదథేషుకారూ । ప్రాచీనఞ్జ్యోతిఃప్రదిశాదిశన్తా ।
ఆనోయజ్ఞంభారతీతూయమేతు । ఇడామనుష్వదిహ చేతయన్తీ ।
తిస్రో దేవీర్బర్హిరేదగ్ంస్యోనమ్ । సరస్వతీ స్వపసస్సదన్తు ।
యఇమేద్యావాపృథివీ జనిత్రీ । రూపైరపిగ్ంశద్భువనాని విశ్వా ।
తమద్యహోతరిషితోయజీయాన్ । దేవన్త్వష్టారమిహయక్షివి-
ద్వాన్ ॥ ౧౦-౧౯ ॥ ఉపావసృజత్మన్యా సమఞ్జన్ । దేవానాం
పాథఋతుథాహవీగ్ంషి । వనస్పతిశ్శమితాదేవో అగ్నిః । స్వద-
న్తుహవ్యం మధునాఘృతేన । సద్యోజాతోవ్యమిమీతయజ్ఞమ్ । అ-
గ్నిర్దేవానామభవత్పురోగాః । అస్యహోతుఃప్రదిశ్యృతస్య
వాచి । స్వాహాకృతగ్ం హవిరదన్తు దేవాః ॥ ౧౧-౧౬ ॥

యజ్ఞేస్యైనయజధ్యై విద్వానష్టౌచ ॥ 3 ॥

అగ్నిర్హోతానో అధ్వరే । వాజీసన్పరిణీయతే । దేవో
దేవేషు యజ్ఞియః । పరిత్రివిష్ట్యధ్వరమ్ । యాత్యగ్నీరథీరివ । ఆ
దేవేషు ప్రయోదధత్ । పరివాజపతిఃకవిః । అగ్నిర్హవ్యాన్య-
క్రమీత్ । దధద్రత్నాని దాశుషే ॥ ౧౨-౧౨ ॥

అగ్నిర్హోతానోనవ ॥ ౪ ॥

అజైదగ్నిః । అసనద్వాజన్ని । దేవో దేవేభ్యో హవ్యావాట్ । ప్రాఞ్జోభిర్హిన్వానః । ధేనాభిఃకల్పమానః । యజ్ఞస్యాయుః ప్రతిరన్ । ఉపప్రేష్య హోతః । హవ్యా దేవేభ్యః ॥౧౩-౧౮॥

అజైదష్టౌ ॥ ౬ ॥

దైవ్యాశ్శమితార ఉతమనుష్యా ఆరభధ్వమ్ । ఉపనయత మేధ్యాదురః । ఆశాసానా మేధపతిభ్యాం మేధమ్ । ప్రాస్మా అగ్నిం భరత । స్తృణీతబర్హిః । అన్వేనం మాతా మన్యతామ్ । అనుపితా । అనుభ్రాతా సగర్భ్యః । అనుసఖా సయూథ్యః । ఉదీచీనాగ్ం అస్య పదో నిధత్తాత్ ॥౧౪-౧౯॥ సూర్యఞ్చక్షుర్గమయతాత్ । వాతంప్రాణమన్వవసృజతాత్ । దిశశ్శ్రోత్రమ్ । అన్తరిక్షమసుమ్ । పృథివీగ్ం శరీరమ్ । ఏకధాఽస్య త్వచమాచ్ఛ్యతాత్ । పురానాభ్యా అపిశసో వపాముత్ఖిదతాత్ । అన్తరేవోష్మాణం వారయతాత్ । శ్యేనమస్య వక్షః కృణుతాత్ । ప్రశసా బాహూ ॥౧౫-౨౦॥ శలాదోషణీ । కశ్యపేవాగ్ంసా । అచ్ఛిద్రే శ్రోణీ । కవషోరూస్రేకపర్ణాష్ఠీవన్తా । షడ్విగ్ంశతిరస్య వఙ్క్రయః । తా అనుష్ఠ్యోచ్చ్యావయతాత్ । గాత్రంగాత్రమస్యానూనఙ్కృణుతాత్ । ఊవధ్యగోహం పార్థివఙ్ఖనతాత్ । అస్నా రక్షస్సగ్ంసృజతాత్ । వనిష్ఠుమస్య మారావిష్ట ॥౧౬-౨౧॥ ఉరూకం మన్యమానాః । నేద్వస్తోకే తనయే । రవితారవచ్ఛమితారః । అధ్రిగో శమీధ్వమ్ । సుశమిశమీధ్వమ్ । శమీధ్వమధ్రిగో । అధ్రిగుశ్చాపాపశ్చ । ఉభా దేవానాగ్ం శమితారౌ । తావిమంప-

శుక్రగ్ం శ్రవయతాం ప్రవిద్వాగ్ంసా । యథాయథాఽస్య శ్రవణా తథా-
తథా ॥ ౧౬ ॥ ధత్తాద్బాహుణామారావిష్ట తథాతథా ॥ ౧౭-౨౨ ॥

జుషస్వ సప్రథస్తమమ్ । వచో దేవప్సరస్తమమ్ । హవ్యా
జుహ్వాన ఆసని । ఇమన్నో యజ్ఞమమృతేషు ధేహి । ఇమా హ-
వ్యా జాతవేదో జుషస్వ । స్తోకానామగ్నే మేదసో ఘృతస్య ।
హోతః ప్రాశాన ప్రథమో నిషద్య । ఘృతవన్తః పావక తే । స్తో-
కాశ్శ్చోతన్తి మేదసః । స్వధర్మన్దేవవీతయే ॥ ౧౮-౨౩ ॥ శ్రే-
ష్ఠన్నో ధేహి వార్యమ్ । తుభ్యగ్గ్ స్తోకా ఘృతశ్చుతః । అగ్నే వి-
ప్రాయ సన్త్య । ఋషిశ్శ్రేష్ఠస్సమిధ్యసే । యజ్ఞస్య ప్రావితా
భవ । తుభ్యగ్ంశ్చోతన్త్యధ్రిగో శచీవః । స్తోకాసో అగ్నే మేద-
సో ఘృతస్య । కవిశస్తో బృహతా భానునాగాః । హవ్యా జుష-
స్వ మేధిర । ఓజిష్ఠన్తే మధ్యతో మేద ఉద్భృతమ్ । ప్రతే వయన్ద-
దామహే । శ్చోతన్తి తే వసో స్తోకా అధి త్వచి । ప్రతి తాన్దేవశో
విహి ॥ ౧౯-౨౪ ॥ దేవవీతయ ఉద్భృతన్త్రీణి చ ॥ ౭ ॥

ఆవృత్రహణా వృత్రహభిశ్శుష్మైః । ఇన్ద్ర యాతన్న-
మోభిరగ్నే అర్వాక్ । యువగ్ం రాధోభిరకవేభిరిన్ద్ర । అగ్నే
అస్మే భవతముత్తమేభిః । హోతా యక్షదిన్ద్రాగ్నీ । ఛాగస్య
వపాయా మేదసః । జుషేతాగ్ం హవిః । హోతర్యజ । విహ్య-
ఖ్యన్మనసా వస్య ఇచ్ఛన్ । ఇన్ద్రాగ్నీ జ్ఞాస ఉత వా సజాతాన్ ॥ ౨౦-
౨౫ ॥ నాన్యా యువత్ప్రమతిరస్తి మహ్యమ్ । స వాన్ధియం వాజయ-

స్తీమతక్షమ్ । హోతాయక్షదిన్ద్రాగ్నీ । పురోడాశస్య జుషే-
తాగ్ంహవిః । హోతర్యజ । త్వామీడతేఅజిర స్దూత్యాయ ।
హవిష్మన్తస్సదమిన్మానుషాసః । యస్య దేవైరాసదో బర్హిరగ్నే ।
అహాన్యస్మైసుదినాభవన్తు । హోతాయక్షదగ్నిమ్ । పురోడాశ-
స్యజుషతాగ్ం హవిః । హోతర్యజ ॥ ౨౦-౨౯ ॥

సజాతానగ్నిర్ద్వేచ ॥ ౮ ॥

గీర్భిర్విప్రః ప్రమతిమిచ్ఛమానః । ఈట్టేరయిం యశ-
పం పూర్వభాజమ్ । ఇన్ద్రాగ్నీవృత్రహణా సువజ్రా. । ప్రణో
నవ్యేభిస్తిరతన్దేష్ణైః । మాచ్ఛేద్మరశ్మీగ్ం రితినాధమానాః । పి-
తృణాగ్ం శక్తీరనుయచ్ఛమానాః । ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాం కంవృష-
ణోమదన్తి । తాహ్యద్రీధిషణాయా ఉపస్థే । అగ్నిగ్ం సుదీతి-
గ్ం సుదృశంగృణన్తః । నమస్యామస్త్వేడ్యంజాతవేదః । త్వాన్దూత-
మరతిగ్ం హవ్యవాహమ్ । దేవా అకృణ్వన్నమృతస్యనాభిమ్ ॥
౨౨-౨౭ ॥ జాతవేదో ద్వేచ ॥ ౯ ॥

త్వగ్ంహ్యగ్నే ప్రథమోమనోతా । అస్యాధియో అభవో-
దస్మహోతా । త్వగ్ం సీవృషన్నకృణోర్దుష్టరీతు । సహో వి-
శ్వస్మైసహసేసహధ్యై । అధాహోతాన్యసీదో యజీయాన్ ।
ఇడస్పదఇషయన్నీడ్యస్సన్ । తన్త్వానరః ప్రథమన్దేవయన్తః ।
మహోరాయేచితయన్తో అనుగ్మన్ । వృతేవ యన్తం బహుభి-

* అజిరం ఇతి భాష్యసంమతః పాఠః

శక్షపైర్యైః । తేనైరయిష్వాగృవాగ్ంసో అనుగ్మన్ ॥ ౨౩-౨౮ ॥
ఋష్వన్తమగ్నిందర్శతమ్బృహన్తమ్ । వపావన్తంవిశ్వహాదీది-
వాగ్ంసమ్ । పదందేవస్య నమసావ్యన్తః । శ్రవస్యవః శ్రవ-
ఆపన్నమృక్తమ్ । నామానిచిద్దధిరేయజ్ఞియాని । భద్రాయా-
న్తే రణయన్త సన్దృష్టౌ । త్వాంవర్ధన్తిక్షితయః పృథివ్యామ్ ।
త్వాగ్ం రాయఉభయాసోజనానామ్ । త్వన్త్రాతా తరణే చే-
త్యోభూః । పితామాతాసదమిన్మానుషాణామ్ ॥ ౨౪-౨౯ ॥ సపర్యే-
ణ్యస్సప్రియో విక్ష్వగ్నిః । హోతా మన్ద్రో నిషసాదాయజీ-
యాన్ । తన్త్వావయన్దమఆ దీదివాగ్ంసమ్ । ఉపజ్ఞుబాధో న-
మసా సదేమ । తన్త్వావయగ్ంసుధియోనవ్యమగ్నే । సుమ్నా-
యవ ఈమహే దేవయన్తః । త్వంవిశో అనయోదీద్యానః । ది-
వో అగ్నేబృహతా రోచనేన । విశాఙ్కవిం విశ్పతిగ్ం శశ్వతీనా-
మ్ । నితోశనంవృషభఞ్చర్షణీనామ్ ॥ ౨౫-౩౦ ॥ ప్రేతీషణి-
మిషయన్తం పావకమ్ । రాజన్తమగ్నియజతగ్ం రయీణామ్ ।
సో అగ్న ఈజే శశమే చ మర్తః । యస్తఆనట్సమిధా హవ్యదా-
తిమ్ । యఆహుతిం పరివేదానమోభిః । విశ్వేథ్సవామా దధతే
త్వోతః । అస్మాఉతే మహిమహేవిధేమ । నమోభిరగ్నే సమిధో-
తహవ్యైః । వేదీసూనో సహసోగీర్భిరుక్థైః । ఆతే భద్రాయాగ్ం
సుమతౌ యతేమ ॥ ౨౬-౩౧ ॥ ఆయస్తతన్థరోదసీ విభాసా । శ్రవో-
భిశ్చశ్రవస్యస్తరుత్రః । బృహద్భిర్వాజైస్స్థవిరేభిరస్మే । రేవద్భి-

రగ్నే విత్రవిభాహి । న్న్వదద్వ్రా సద్ధమిద్ధైహ్యాస్తే । భూరిత్తో-
శాయ్యతవయాయ ప్రశ్వః । పూర్వీరిషో బృహతీర్గారె అఘాః । ఆ-
స్మిభద్రాసౌశ్రవసానిసన్తు । పురూణ్యగ్నే పురుధాత్వాయా ।
వసూని రాజన్వసుతా తే అశ్యామ్ । పురూణిహి త్వే పురువారసం-
స్త్ర । అగ్నే వసు విధతే రాజని త్వే ॥ ౨౭-౩౨ ॥ జాగృవాగ్ంపో అ-
నుగ్మన్నాసుషాణాశ్చర్ షణీనాయ తేమాశ్యాన్ద్వచ ॥ ౧౦ ॥

ఆభరతగ్ం శిక్షతవజ్రబాహూ । అస్మాగ్ం ఇన్ద్రాగ్నీ
అవతగ్ం శచీభిః । ఇమేను తేరశ్మ యస్సూర్యస్య । యేభిస్సపిత్వం
పితరో న ఆయన్ । పాోతాయక్షదిన్ద్రాగ్నీ । ఛాగస్యహవిష
ఆత్తామద్య । మధ్యతో మేద ఉద్భృతమ్ । పురాద్వేషోభ్యః । పు-
రాపౌరుషేయ్యాగ్రభః । ఘస్తాన్నూనమ్ ॥ ౩౮-౩౩ ॥ ఘాసేఅజ్రా-
ణాయవస ప్రథమానామ్ । సుమత్క్షరాణాగ్ం శతరుద్రియాణా-
మ్ । అగ్నిష్వాత్తానాం పీవోపవసనానామ్ । పార్శ్వతశ్శ్రోణి-
తశ్శితామత ఉత్సాదతః । అఙ్గాదఙ్గాదవత్తానామ్ । కరత ఏ-
వేన్ద్రాగ్నీ । జుషేతాగ్ం హవిః । పాోతర్యజ । దైవేభ్యో
వనస్పతే హవీగ్ంషి । హిరణ్యపర్ణ ప్రదివస్తే అర్థమ్ ॥ ౪౯-౩౪ ॥
ప్రద్క్షిణిద్రశనయా నియూయ । ఋతస్య వక్షిపథిభీరజిష్ఠైః ।
పాోతాయక్షద్వనస్పతిమభిహి । పిష్టతమయారభిష్మయా రశన-
యాధిత । యత్రేన్ద్రాగ్నియోశ్ఛాగస్య హవిషః ప్రియా
ధామాని । యత్రవనస్పతేః ప్రియాపాథాగ్ంసి । యత్రదేవా-

నామాజ్యపానాం ప్రియాధామాని । యక్షదగ్నేర్హోతుః ప్రి-
యా ధామాని । తత్రైతం ప్రస్తుత్యేవ ప్రస్తుత్యేవోపావస్రక్ష-
త్ । రభీయాగ్ం సమివకృత్వీ ॥ ౩౦-౩౫ ॥ కరద్దేవం దేవో వనస్ప-
తిః । జుషతాగ్ం హవిః । హోతర్యజ । పిప్రీహి దేవాగ్ం ఉశ-
తో యవిష్ఠ । విద్వాగ్ం ఋతూగ్ంర్ ఋతుపతే యజేహ । యే దై-
వ్యా ఋత్విజస్తేభిరగ్నే । త్వగ్ం హోతౄణామస్యాయజిష్ఠః ।
హోతా యక్షదగ్నిగ్ం స్విష్టకృతమ్ । అయాడగ్నిరిన్ద్రాగ్ని-
యోశ్ఛాగస్య హవిషః ప్రియాధామాని । అయాడ్వనస్పతేః ప్రి-
యాపాథాగ్ంసి । అయాడ్దేవానామాజ్యపానాం ప్రియాధా-
మాని । యక్షదగ్నేర్హోతుః ప్రియాధామాని । యక్షత్స్వం
మహిమానమ్ । ఆయజతామేజ్యా ఇషః । కృణోతు సో అధ్వరా
జాతవేదాః । జుషతాగ్ంహవిః । హోతర్యజ ॥ ౩౧-౩౬ ॥

న్యూనమర్ధర్చ్కృత్వీపాథాగ్ంసి సప్త చ ॥ ౧౧ ॥

ఉపోహయద్విదథం వాజినో గూః । గీర్భిర్విప్రాః ప్రమతి-
మిచ్ఛమానాః । అర్వన్తో న కాష్ఠాం నక్షమాణాః । ఇన్ద్రాగ్నీ జో-
షువతో నరస్తే । వనస్పతే రశనయాఽభిధాయ । పిష్టతమయా వ-
యునాని విద్వాన్ । వహ దేవత్రా దిధిషో హవీగ్ంషి । ప్రచ దాతా-
రమమృతేషు వోచః । అగ్నిగ్ంస్విష్టకృతమ్ । అయాడగ్నిరిన్ద్రా-
గ్నియోశ్ఛాగస్య హవిషః ప్రియా ధామాని ॥ ౩౭-౩౮ ॥ అయా-
డ్వనస్పతేః ప్రియా పాథాగ్ంసి । అయాడ్దేవానామాజ్యపా-

హాం ప్రియా ధామాని । యక్షదగ్నేర్ హోతుః ప్రియాధా-
మాని । యక్షత్స్వం మహిమానమ్ । ఆయజతామేజ్యా ఇషః । కృ-
ణోతు సో అధ్వరా జాతవేదాః । జుషతాగ్ంహవిః । అగ్నే యద్ద-
ద్య విశో అధ్వరస్య హోతః । పావక శోచే వేష్ట్వగ్ంహి యజ్వా ।
ఋతా యజాసి మహినా వి యద్భూః । హవ్యా వహ యవిష్ఠ యా తే
అద్య ॥ 33-3౮ ॥ ధామాని భూ రేకం చ ॥ ౧౨ ॥

దేవంబర్హిస్సుదేవం దేవైస్స్యాత్సువీరవీరైర్వస్తోర్వృజ్యేతా-
వ
క్తోః ప్రభ్రియేతాత్యన్యాన్రాయా బర్హిష్మతో మదేమ వ-
సువనే వసుధేయస్య వేతు యజ । దేవీర్ద్వారస్సంఘాతే వీడ్వీర్యా-
మఞ్ఛిథిరా ధ్రువా దేవహూతౌ వత్స ఈమేనాస్తరుణ ఆమిమీ-
యాత్కుమారో నవజాతో మైనా అర్వా రేణుకకాటః పృణ-
గ్వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ । దేవీ ఉషాసానక్తాఽద్యాస్మి-
న్యజ్ఞే ప్రయత్యహ్వేతామపి నూనం దైవీర్విశః ప్రాయాసిష్టా-
గ్ం సుప్రీతే సుధితే వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ । దేవీ జో-
య
ష్ట్రీ వసుధితీ యయోరన్యాఘా ద్వేషాగ్ంసి యూయవదాన్యావక్ష-
ద్వసు వార్యాణి యజమానాయ వసువనే వసుధేయస్య వీతాం య-
య
జ । దేవీ ఊర్జాహుతీ ఇషమూర్జమన్యావక్షత్సగ్ధిగ్ం సపీతిమన్యా
నవేన పూర్వం దయమానాస్స్యామ పురాణేన నవం తాముర్జమూ-
ర్జాహుతీ ఊర్జయమానే అధాతాం వసువనే వసుధేయస్య వీతాం య-
వ య

జ । దేవా దైవ్యా హోతారా నేష్టారా పోతారా హతాఘశగ్ంసా-
వాభరద్వసూ వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ । దేవీస్తిస్రస్తి-
స్రో దేవీరిడా సరస్వతీ భారతీ ద్యాం భారత్యాదిత్యైరస్పృక్ష-
త్సరస్వతీమగ్ం రుద్రైర్యజ్ఞమావీదిహైవేడయా వసుమత్యా సధ-
మాదం మదేమ వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ । దేవో నరా-
శగ్ంసస్త్రిశీర్షా షడక్షశ్శతమిదేనగ్ం శితిపృష్ఠా ఆదధతి సహ-
స్రమీం ప్రవహన్తి మిత్రావరుణేదస్య హోత్రమర్హతో బృహస్ప-
తిస్స్తోత్రమశ్వినాఽఽధ్వర్యవం వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజ । దే-
వో వనస్పతిర్వర్షప్రావా ఘృతనిర్ణిగ్ద్యామగ్రేణాస్పృక్షదా-
న్తరిక్షం మధ్యేనాప్రాః పృథివీముపరేణాదృగ్ంహీద్వసువనే వసు-
ధేయస్య వేతు యజ । దేవం బర్హిర్వారితీనాన్నిధేధాఽసి ప్రచ్యుతీ-
నామప్రచ్యుతన్నికామ ధరణం పురుస్పార్హం యశస్వద్దేవా
బర్హిషాఽఽసన్యా బర్హిగ్ం వ్యభిష్యామ వసువనే వసుధేయస్య వేతు
యజ । దేవో అగ్నిస్స్విష్టకృత్సుద్రవిణా మన్ద్రః కవిస్సత్య-
మన్మాఽఽయజీ హోతా హోతుర్హోతురాయజీయానగ్నే
యాన్దేవానయాడ్యాగ్ం అపిప్రేర్యే తే హోత్రే అమత్స-
తతాగ్ం ససనుషీగ్ం హోత్రాన్దేవఙ్గమాన్దివి దేవేషు య-
జ్ఞమేరయేమగ్ం స్విష్టకృచ్చాగ్నే హోతాఽభూర్వసువనే వ-
సుధేయస్య నమోవాకే వీహి యజ ॥ ౩౮-౪౧ ॥ యజ్ఞైకశ్చ ॥౧౩॥

దైవం బర్హిః । వసువనే వసుధేయస్య వేతు । దేవీర్ద్వారః । వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు । దేవీ ఉషాసానక్తా । వసువనే వసుధేయస్య వీతామ్ । దేవీ జోష్ట్రీ । వసువనే వసుధేయస్యవీతామ్ । దేవీ ఊర్జాహుతీ । వసువనే వసుధేయస్య వీతామ్ ॥ ౩౫-౪౬ ॥ దేవా దైవ్యా హోతారా । వసువనే వసుధేయస్య వీతామ్ । దేవీస్తిస్రస్తిస్రో దేవీః । వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు । దేవో నరాశగ్ంసః । వసువనేవసుధేయస్య వేతు । దేవో వనస్పతిః । వసువనే వసుధేయస్య వేతు । దేవం బర్హిర్వారితీనామ్ । వసువనే వసుధేయస్య వేతు ॥ ౩౬-౪౭ ॥ దేవో అగ్నిస్స్విష్టకృత్ । సుద్రవిణా మన్ద్రః కవిః । సత్యమన్మాయజీ హోతా । హోతుర్హోతురాయజీయాన్ । అగ్నేయాన్దేవానయాట్ । యాగ్ం అపిప్రేః । యే తే హోత్రే అమత్సత । తాగ్ంససనుషీగ్ం హోత్రాన్దేవఙ్గమామ్ । దివిదేవేషు యజ్ఞమేరయేమమ్ । స్విష్టకృచ్చాగ్నే హోతాఽభూః । వసువనే వసు ధేయస్యనమోవాకేవీహి ॥ ౩౭-౪౮ ॥ వీతావేత్వభూరేకఞ్చ ॥ ౧౪ ॥

అగ్నిమద్య హోతారమవృణీతాయం యజమానః పచన్పక్తీః పచన్పురోడాశం బధ్నన్నిన్ద్రాగ్నిభ్యాఞ్ఛాగగ్ం సూపస్థా అద్య దేవో వనస్పతిరభవదిన్ద్రాగ్నిభ్యాఞ్ఛాగేనాఘస్తాన్తం మేదస్తః ప్రతిపచతాగ్రభీష్టామపీవృధేతాం పురోడాశేన త్వామద్య ఋష ఆర్షేయ ఋషీణాన్నపాదవృణీతాయం యజమానో బహుభ్య

భ్య ఆవహ్నికేభ్య ప్రవమే దైవేషు వసు వార్యాయక్ష్యత ఇతి హో-
యాద్దైవా దేవదానాన్యధుస్తాన్యస్మా ఆచశాసాస్వాచ గురస్వసి-
తశ్చ హోతరసి భద్రవాచ్యాయ ప్రేషితో మానుష సూక్తవా-
కాయ సూక్తాబ్రూహి ॥ ౩౮-౧౦ ॥

అగ్నిమద్య శమ్ ॥ ౧౫ ॥

అజ్ఞ న్తి హోతా యక్షద్ భన్మిద్ధో అద్యాగ్నిరద్యై ద్దైవ్యాజ్ఞ-
మస్యా వృత్రహణా గీర్భి స్తన్యగ్ం హవ్యభరతముపోహా యద్దైవం బ్రా
ర్హిస్సుదైవస్సదేవం బర్హిర్హగ్నిమద్య వఘ్నదోశ ॥ ౧౫ ॥

అజ్ఞాన్త్యవావసృజన్నాన్యా యువత్కర దైవమప్యాత్రి-
గంశత్ ॥ ౩౮ ॥ అజ్ఞ న్తి సూక్తాబ్రూహి ॥

హరిః ఓమ్

సప్తమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ సర్వాన్ వా ఏష కామాన్ప్రవేశయతి ।
యోఽగ్నిమన్వాధాయ వ్రతముపైతి । సయదనిష్ట్వా ప్రయాయాత్ ।
అకామప్రీతా ఏనం కామాః ప్రయాయుః । అప్రీతో అప్రీర్యస్యాన్యాత్ ।
పశుమాన్యాత్ । తుభ్యం తా అఙ్గిరస్తమ । విశ్వాస్సుక్షితయఃపృ-

భ్య ఆవక్షతేభ్య ప్రథమే దైవేభ్యు వసు వార్యాణ్యుక్షత ఇతి కా
యాదైవా దేవదానాన్యదుస్తాన్యస్మా ఆచ శాస్వాచ గురస్వేషి-
తశ్చ హోతరసి భద్రవాచ్యాయ ప్రేషితో మానుషః సూక్తవా-
కాయ సూక్తా బ్రూహి ॥ ౩౮-౧౦ ॥

అగ్నిమద్యైకమ్ ॥ ౧౧ ॥

అఙ్క్తి హోతాయక్షత్సమిద్ధో అద్యాగ్నిరద్య దైవ్యాజ్-
మన్వ్యా వృత్రహాణా గీర్భిస్త్వగ్ం హవ్యభరతముపోహ యద్దైవం బ-
ర్హిస్సుదైవన్దేవం బర్హిరగ్నిమద్య పఞ్చదశ ॥ ౧౧ ॥

అఞ్జన్త్యగ్నివావస్సృజన్నాన్యా యువతక్తర దైవమస్పాత్రి-
గ్ంశత్ ॥ ౩౮ ॥ అఞ్జన్తి సూక్తా బ్రూహి ॥

హరిః ఓమ్

సప్తమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ సర్వాన్ వా ఏషాగ్నౌ కామాన్ప్రవేశయతి ।
యో౨గ్నిమన్వాధాయ వ్రతముపైతి । సయదనిష్ట్వా ప్రయాయాత్ ।
అకామప్రీతా ఏవ నకామా అనుప్రయాయుః । అతేజా అవీర్యస్స్యాత్ ।
స జుహుయాత్ । తుభ్యన్తా అఙ్గిరస్తమ । విశ్వాస్సుక్షితయః పృ-

శత్ । అగ్నే కామాయ యేమిరఇతి । కామానేవాస్మిన్దధాతి ॥ ౧ ॥
కామప్రీతా ఏనఙ్కామా అను ప్రయన్తి । తేజస్వీ వీర్యావాన్భవతి ।
ఏన్తర్హిర్వా ఏషా యజ్ఞస్య । యోఽగ్నీనన్వాధాయ వ్రతముపైతి ।
యదుద్వాయతి । విచ్ఛిత్తిరేవాస్య సా । తం ప్రాఞ్చముద్ధృత్య । మన-
సోపతిష్ఠేత । మనో వై ప్రజాపతిః । ప్రాజాపత్యో యజ్ఞః ॥ ౨ ॥
మనసైవ యజ్ఞగ్ం సన్తనోతి । భూరిత్యాహ । భూతో వై ప్ర-
జాపతిః । భూతిమేవోపైతి । విహావ ఇన్ద్రియేణ వీర్యేణర్ధ్యతే ।
యస్యాహితాగ్నే రగ్నిరపక్షాయతి । యావచ్ఛమ్యయా ప్రవిధ్యేత్ ।
యద్యతావదపక్షాయేత్ । తగ్ం సంభరేత్ । ఇదన్త ఏకం పర ఉత-
ఏకమ్ ॥ 3 ॥ తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్వ । సంవేశన స్తనువై
చారురేధి । ప్రియో దేవానాం పరమే జనిత్రఇతి । బ్రహ్మణైవైనగ్ం
సంభరతి । సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః । యది పరస్తరామపక్షాయేత్ ।
అనుప్రయాయావస్యేత్ । సోఽప్యేవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః । ఓషధీర్వా
ఏతస్య పశూన్పయః ప్రవిశతి । యస్య హవిషేవథ్సా అపాకృతా
ధయన్తి ॥ ౪ ॥ తాన్యద్దుహ్యాత్ । యాతయామ్నా హవిషా
యజేత । యన్న దుహ్యాత్ । యజ్ఞపరురన్తరియాత్ । వాయవ్యా-
యవాగూన్నిర్వపేత్ । వాయుర్వై పయసః ప్రదాపయితా । స ఏ-
వాస్మై పయః ప్రదాపయతి । పయో వా ఓషధయః । పయః పయః ।
పయసైవాస్మై పయోఽవరున్ధే ॥ ౫ ॥ అథోత్తరస్మై హవిషే వథ్సా-
నపాకుర్యాత్ । సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః । అన్యతరాం వా ఏష

ద్దేవా న్భాగధేయేన వ్యర్ధయతి । యే యజమానస్య సాయఙ్గృహా-
న్మాగచ్ఛన్తి । యస్యసాయన్దుగ్ధగ్ం హవిరార్తిమార్ఛతి ।
ఇన్ద్రాయవ్రీహీన్నిరుప్యోపవసేత్ । పయో వా ఓషధయః । పయ
ఏవారభ్యగృహీత్వోపవసతి । యత్ప్రాతస్స్యాత్ । తచ్ఛృత-
ఙ్కుర్యాత్ ॥ ౬ ॥ అథేతరఐన్ద్రః పురోడాశస్స్యాత్ । ఇన్ద్రియమే
ఏవాస్మై సమీచీదధాతి । పయో వా ఓషధయః । పయః పయః ।
పయసై వాస్మై పయోఽవరున్ధే । అథోత్తరస్మై హవిషే వత్సాన-
పాకుర్యాత్ । సైవతతః ప్రాయశ్చిత్తిః । ఉభయాన్వా ఏష దేవా-
న్భాగధేయేన వ్యర్ధయతి । యే యజమానస్య సాయమ్ప్రాతశ్చ
గృహమా గచ్ఛన్తి । యస్యోభయగ్ం హవిరార్తిమార్ఛతి ॥ ౭ ॥
ఐన్ద్రం పఞ్చశరావమోదనన్నిర్వపేత్ । అగ్నిన్దేవతానాం ప్రథమ-
యజేత్ । అగ్నిముఖా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి । అగ్నిర్వా అన్నవాన్యా
యః ॥
దేవతాః । ఇన్ద్ర మన్నవాన్యాః । తా ఏవోభయీః ప్రీణాతి । పయో వా
ఓషధయః । పయః పయః । పయసై వాస్మై పయోఽవరున్ధే । అథో-
త్తరస్మై హవిషే వత్సానపాకుర్యాత్ ॥ ౮ ॥ సైవతతః ప్రాయ-
శ్చిత్తిః । అర్ధో వా ఏతస్య యజ్ఞస్య మీయతే । యస్య వ్రత్యేఽహన్ప-
త్న్యనాలమ్భుకా భవతి । తామపరుధ్య యజేత । సర్వేణైవ యజ్ఞేన
యజతే । తామిష్ట్వోపహ్వయేత । అమూహమస్మి । సా త్వమ్ ।
ద్యౌరహమ్ । పృథివీ త్వమ్ । సామాహమ్ । ఋక్త్వమ్ । తావే-
హిసంభవావ । సహరేతో దధావహై । పుగ్ంసే పుత్రాయ వేత్త-

తై । రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయేతి । అర్ధఽష్టై-
తైతాముపహ్వయతే । సైవతతః ప్రాయశ్చిత్తిః ॥ ౯ ॥

దధ్యాతియజ్ఞఉత్తపకస్కన్దయన్తి రుద్రఘురాస్యదార్భత్యపాఘురాస్యే-
త్పృథివీత్వమష్టాచ ॥ ౧ ॥ సర్వాన్విపై యది పరస్తరామోషధీర-
న్యతరానుభయాన్దధ్నౌవై ॥

యద్విష్టణ్ణేన జుహుయాత్ । అప్రజాఅపశుర్యజమానస్స్యా-
త్ । యదనాయతనే నినయేత్ । అనాయతనస్స్యాత్ । ప్రాజా-
పత్యయర్చావల్మీకవపాయామవనయేత్ । ప్రాజాపత్యో వై వ-
ల్మీకః । యజ్ఞః ప్రజాపతిః । ప్రజాపతావేవయజ్ఞం ప్రతిష్ఠాపయ-
తి । భూరిత్యాహ । భూతో వై ప్రజాపతిః ॥ ౧౦ ॥ భూతిమే-
వోపైతి । తత్కృత్వా । అన్యాన్దుగ్ధ్వాపునర్ హోతవ్యమ్ ।
సైవతతఃప్రాయశ్చిత్తిః । యత్కీటావపన్నేన జుహుయాత్ । అప్ర-
జాఅపశుర్యజమానస్స్యాత్ । యదనాయతనే నినయేత్ । అనాయ-
తనస్స్యాత్ । మధ్యమేనపర్ణేనద్యావాపృథివ్యయర్చాఽన్తఃపరి-
ధినినయేత్ । ద్యావాపృథివ్యోరేవైనత్ప్రతిష్ఠాపయతి ॥ ౧౧ ॥
తత్కృత్వా । అన్యాన్దుగ్ధ్వాపునర్ హోతవ్యమ్ । సైవతతః
ప్రాయశ్చిత్తిః । యదవవృష్టేన జుహుయాత్ । అపరూపమస్యా-
త్మఞ్జాయేత । కిలాసో వా స్యాదర్శసో వా । యత్ప్రత్యేయా-
త్ । యజ్ఞవిచ్ఛిన్ద్యాత్ । సజుహుయాత్ । మిత్రో జనా-
న్కల్పయతి ప్రజానన్ ॥ ౧౨ ॥ మిత్రో దాధారపృథివీముతద్యా-

మ్ । మిత్రః క్రూరమిమస్తాఽభిచష్టే । సత్యాయహావ్యక్షేతవజ్ఞ-
హోతేతి । మిత్రేణైవైనత్కల్పయతి । తత్కృత్వా । అన్యా-
ముద్ధ్వా పునర్ హోతవ్యమ్ । సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః । య-
త్పూర్వస్యామాహుత్యాగ్ంహుతాయాముత్తరాఽఽహుతిస్కన్దే-
త్ । ద్విపాద్భిః పశుభిర్యజమానో వ్యృధ్యేత । యదుత్తరయాఽభి-
జుహుయాత్ ॥ ౧౩ ॥ చతుష్పాద్భిః పశుభిర్యజమానో వ్యృధ్యే-
త । యత్ర వేత్థవనస్పతే దేవానాఙ్గుహ్యానామాని । తత్రహవ్యాని
గామయేతి వానస్పత్యయర్చాసమిధమాధాయ । తూష్ణీమేవ పున-
ర్జుహుయాత్ । వనస్పతిర్హైవ యజ్ఞస్యాఽఽర్తాశ్చానార్తాశ్చాహుతీ-
ర్విదాధార । తత్కృత్వా । అన్యాముద్ధ్వా పునర్ హోతవ్య-
మ్ । సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః । యత్పురాప్రయాజేభ్యః ప్రా-
ఙ్గారస్స్కన్దేత్ । అధ్వర్యవేచ యజమానాయచాకగ్ం స్యా-
త్ ॥ ౧౪ ॥ యద్దక్షిణా । బ్రహ్మణేచ యజమానాయచాకగ్ం
స్యాత్ । యత్ప్రత్యక్ । హోత్రేచ పత్నియైచ యజమానాయ
చాకగ్ంస్యాత్ । యదుదఙ్ । అగ్నీధే చ పశుభ్యశ్చ యజమానా-
యచాకగ్ం స్యాత్ । యదభిజుహుయాత్ । రుద్రోఽస్య పశూ-
న్ఘాతుకస్స్యాత్ । యన్నాభిజుహుయాత్ । అశాన్తః ప్రహీ-
యేత ॥ ౧౫ ॥ స్రువస్య బుధ్నేనాభినిదధ్యాత్ । మా తమో
మాయజ్ఞస్తమన్మాయజమానస్తమత్ । నమస్తే అస్త్వాయతే । నమో
రుద్రపరాయతే । నమో యత్ర నిషీదసి । అముం మాహిగ్ంసీర్

ముంమాహిగ్ంసీరితి యేనస్కన్దేత్ । తంప్రవాహయేత్ । ప్రహ్రాశ్యా-
గ్నోవృషభో జాతవేదాః । స్తోమపృష్ఠో ఘృతవాన్థ్సుప్రతీకః । మా
నోహాసీన్మత్థితో నేత్త్వాజహామ । గోపోషన్నో వీరపోషఞ్చయచ్ఛ-
తి । బ్రహ్మణైవైనం ప్రహరతి । సైవతత్రః ప్రాయశ్చిత్తిః ॥ ౧౬ ॥

వై ప్రజాపతిస్థాపయతి ప్రజానన్నభి జుహుయాథ్సాకృ-
ద్ధియేత్ర జహోమ త్రీణిచ ॥ ౨ ॥

యద్విష్టేన ప్రాజాపత్యయా యత్క్రీటా మధ్యమేన
యదవవృష్టేన యత్పూర్వస్యాయత్పురా ప్రయాజేభ్యః ప్రాజగ్ఘార్తో
యద్దక్షిణా యత్ప్రిత్యగ్న్యుదజ్ఞ్ ॥

ఏవా ఏష ఇన్ద్రియేణ వీర్యేణర్ధ్యతే । యస్యాహితా-
గ్నేరగ్నిర్మథ్యమానో న జాయతే । యత్రాన్యం పశ్యేత్ ।
తతఆహృత్య హోతవ్యమ్ । అగ్నావేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ంహు-
తంభవతి । యద్యన్యన్నవిన్దేత్ । అజాయాగ్ం హోతవ్యమ్ ।
ఆగ్నేయీవా ఏషా । యదజా । అగ్నావేవాస్యాగ్నిహోత్ర-
గ్ం హుతం భవతి ॥ ౧౭ ॥ అజస్యతు నాశ్నీయాత్ । యదజ-
స్యాశ్నీయాత్ , యామేవాగ్నావాహుతిఞ్జుహుయాత్ ।
తామద్యాత్ । తస్మాదజస్య నాశ్యమ్ । యద్యజాన్నవిన్దేత్ ।
బ్రాహ్మణస్య దక్షిణే హస్తే హోతవ్యమ్ । ఏషవా అగ్నిర్వై-
శ్వానరః । యద్బ్రాహ్మణః । అగ్నావేవాస్యాగ్నిహోత్ర-
గ్ం హుతం భవతి ॥ ౧౮ ॥ బ్రాహ్మణన్తు వసత్యైనాపరు-

ర్ధ్యాత్ । యద్బ్రాహ్మణవస్తత్యా అపరున్ధ్యాత్ । యస్మిన్నే-
వాగ్నావాహుతిఞ్జుహుయాత్ । తమ్భాగధేయేన వ్యర్ధయేత్ ।
తస్మాద్బ్రాహ్మణో వసత్యైనాపరుధ్యః । యది బ్రాహ్మణన్న వి-
న్దేత్ । దర్భస్తమ్బే హోతవ్యమ్ । అగ్నివాన్వై దర్భస్త-
మ్బః । అగ్నావేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి । దర్భా-
గ్ంస్తు నాధ్యాసీత ॥ ౧౯ ॥ యద్దర్భానధ్యాసీత । యామే-
వాగ్నావాహుతిఞ్జుహుయాత్ । తామధ్యాసీత । తస్మాద్దర్భా
నాధ్యాసితవ్యాః । యది దర్భాన్న విన్దేత్ । అప్సు హోతవ్య-
మ్ । ఆపో వై సర్వా దేవతాః । దేవతాస్వేవాస్యాగ్నిహోత్ర-
గ్ం హుతం భవతి । ఆపస్తు న పరిచక్షీత । యదాపః పరిచక్షీత ॥ ౨౦ ॥
యామేవాప్స్వాహుతిఞ్జుహుయాత్ । తాం పరిచక్షీత ।
తస్మాదాపో న పరిచక్ష్యాః । మేధ్యాచ్చవా ఏతస్యామేధ్యా చ తను-
వౌ సగ్ం సృజ్యేతే । యస్యాహితాగ్నేరన్యైరగ్నిభిరగ్నయః
సగ్ం సృజ్యన్తే । అగ్నయే వివిచయే పురోడాశమష్టాకపాల-
న్నిర్వపేత్ । మేధ్యాఞ్చైవాస్యామేధ్యాఞ్చ తనువౌ వ్యావర్త-
యతి । అగ్నయే వ్రతపతయే పురోడాశమష్టాకపాలన్నిర్వపే-
త్ । అగ్నిమేవ వ్రతపతిగ్ం స్వేన భాగధేయేనోపధావతి । స
ఏవైనం వ్రతమాలమ్భయతి ॥ ౨౧ ॥ గర్భగ్ం స్రవన్తమగద-
మకః । అగ్నిరిన్ద్రస్త్వష్టా బృహస్పతిః । పృథివ్యామవచుశ్చో-
తైతత్ । నాభిప్రాప్నోతి నిరృతిం పరాచైః । కేత్తోవా ఏత-

ద్వాజినమాహితాగ్నేః । యదగ్నిహోత్రమ్ । తద్వ్యత్సృజే-
త్ । రేతోఽస్య వాజినగ్ం స్రవేత్ । గర్భగ్ం స్రవన్తమగదమ-
కరిత్యాహ । రేత ఏవాస్మిన్వాజినన్దధాతి ॥ ౨౨ ॥ [illegible] అగ్ని-
రిత్యాహ । అగ్నిర్వై రేతోధాః । రేత ఏవ తద్దధాతి । ఇన్ద్ర
ఇత్యాహ । ఇన్ద్రియమేవాస్మిన్దధాతి । త్వష్టేత్యాహ । త్వ-
ష్టా వై పశూనాం మిథునానాగ్ం రూపకృత్ । రూపమేవ పశుషు
దధాతి । బృహస్పతిరిత్యాహ । బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిః ।
బ్రహ్మణైవాస్మై ప్రజాః ప్రజనయతి । పృథివ్యామవచుశ్చో తైతది-
త్యాహ । అస్యామేవైనత్ప్రతిష్ఠాపయతి । నాభిప్రాప్నోతి ని-
ర్ఋతిం పరాచైరిత్యాహ । రక్షసామపహత్యై ॥ ౨౩ ॥

అజాఽగ్నావైవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి భవ-
త్యాసీత పరిచక్షీత లమ్బయతి దధాతి దేవానాం బృహస్పతిః
పఞ్చ ॥ ౩ ॥ వివై యద్వ్యన్యమజాయాం బ్రాహ్మణస్య దక్షిణ స్తమ్బేఽప్సు
హోతవ్యమ్ ॥

యాః పురస్తాత్ప్రస్రవన్తి । ఉపరిష్టాథ్సర్వతశ్చ యాః ।
తాభీ రశ్మిపవిత్రాభిః । శ్రద్ధాం యజ్ఞమారభే । దేవా గాతువిదః ।
గాతుం యజ్ఞాయ విన్దత । మనసస్పతినా దేవేన । వాతాద్యజ్ఞః ప్ర
యుజ్యతామ్ । తృతీయస్యై దివః । గాయత్రియా సోమ ఆభృ-
తః ॥ ౨౪ ॥ సోమపీథాయ సన్నయితుమ్ । వకలమన్తరమా-
దదే । ఆపో దేవీస్స్వధా వృధః । ఇమాపాత్రాణి శున్ధత । ఉపాత్త-

జ్యాయదైవానామ్ । పర్ణవల్కముతశుక్లత । పయోగృహేషు
పయోఅఘ్నియాసు । పయోవత్సేషు పయ ఇన్ద్రియ హవిషే
ధ్రియస్వ। గాయత్రీపర్ణవల్కేన। పయస్సోమఙ్కరోతి త్వమ్ ॥౨౫॥
అగ్నిఙ్గృహ్ణామిసురథయోమయోభూః । య ఉద్యన్తమారో-
హతి సూర్యమహ్నే । ఆదిత్యఞ్జ్యోతిషాఞ్జ్యోతిరుత్తమమ్ ।
శ్వోయజ్ఞాయ రమతాన్దేవతాభ్యః । వసూన్రుద్రానాదిత్యాన్ ।
ఇన్ద్రేణసహదేవతాః । తాఃపూర్వః పరిగృహ్ణామి । స్వ ఆయతనే
మనీషయా । ఇమామూర్జం పఞ్చదశీయే ప్రవిష్టాః । తాన్దేవాన్ప-
రిగృహ్ణామిపూర్వః ॥ ౨౬ ॥ అగ్నిర్హవ్యవాడిహతానావహ-
తు । పౌర్ణమాసగ్ం హవిరిదమేషాం మయి । ఆమావాస్యగ్ం
హవిరిదమేషాం మయి । అన్తరాఽగ్నీ పశవః । దేవసగ్ంసదమాగ-
మన్ । తాన్పూర్వఃపరిగృహ్ణామి । స్వ ఆయతనే మనీషయా ।
ఇహ ప్రజా విశ్వరూపా రమన్తామ్ । అగ్నిఙ్గృహపతిమభిసంవ-
సానాః । తాఃపూర్వఃపరిగృహ్ణామి ॥ ౨౭ ॥ స్వఆయతనే
మనీషయా । ఇహపశవో విశ్వరూపారమన్తామ్ । అగ్నిఙ్గృహ-
పతిమభిసంవసానాః । తాన్పూర్వః పరిగృహ్ణామి । స్వఆయతనేమ-
నీషయా । అయంపితృణామగ్నిః । అవాడ్ఢవ్యాపితృభ్య ఆ । తం
పూర్వఃపరిగృహ్ణామి । అవిషన్నః పితుఙ్కరత్ । అజస్రిన్స్వాగ్ం
సభాపాలాః ॥ ౨౮ ॥ విజయభాగగ్ం సమిన్ధతామ్ । అగ్నేర్దీ-
దాయమేసభ్య । విజిత్యైశరదశ్శతమ్ । అన్నమావసథీయమ్ । అ-

భిమారాఃశిశరదశ్శతమ్ । ఆవష్టధేశ్రియం మన్త్రిమ్ । అహిర్బు-
ధ్నియోనియచ్ఛతు । ఇదమహమగ్నిజ్యేష్ఠేభ్యః । వసుభ్యో య-
జ్ఞం ప్రబ్రవీమి । ఇదమహమిన్ద్రజ్యేష్ఠేభ్యః ॥ ౨౯ ॥ రుద్రే-
భ్యోయజ్ఞం ప్రబ్రవీమి । ఇదమహం వరుణజ్యేష్ఠేభ్యః । ఆదిత్యే-
భ్యోయజ్ఞం ప్రబ్రవీమి । పయస్వతీరోషధయః । పయస్వద్వీరు-
ధాంపయః । అపాంపయసో యత్పయః । తేనమామిన్ద్రసగ్ం
సృజ । అగ్నే వ్రతపతే వ్రతఞ్చరిష్యామి । తచ్ఛకేయన్తన్మే రా-
ధ్యతామ్ । వాయోవ్రతపత ఆదిత్యవ్రతపతే ॥ ౩౦ ॥ వ్రతా-
నాంవ్రతపతే వ్రతఞ్చరిష్యామి । తచ్ఛకేయన్తన్మే రాధ్యతా-
మ్ । ఇమాం ప్రాచీముదీచీమ్ । ఇషమూర్జమభిసగ్ంస్కృతా-
మ్ । బహుపర్ణామశుష్కాగ్రామ్ । హరామి పశుపామహమ్ ।
యత్కృష్ణోరూపఙ్కృత్వా । ప్రావిశస్త్వంవనస్పతీన్ । తతస్త్వా-
మేకవిగ్ంశతిధా । సంభరామి సుసంభృతా ॥ ౩౧ ॥ త్రీన్పరి-
ధీగ్ం స్తిస్రస్సమిధః । యజ్ఞాయురనుసఞ్చరాన్ । ఉపవేషం మేక్ష-
ణన్ధృష్టిమ్ । సంభరామిసుసంభృతా । యాజాతా ఓషధయః ।
దేవేభ్యస్త్రియుగంపురా । తాసాంపర్వరాధ్యాసమ్ । పరిస్త-
రమాహరన్ । అపాంమేధ్యంయజ్ఞియమ్ । సదేవగ్ం శివమస్తు
మే ॥ ౩౨ ॥ ఆచ్ఛేత్తావోమారిషమ్ । జీవానిశరదశ్శతమ్ । అ-
పరిమితానాం పరిమితాః । సన్నహ్యే సుకృతాయకమ్ । ఏనోమా-
నిగాఙ్కతమచ్చనాహమ్ । పునరుత్థాయ బహులా భవన్తు । స.

కృద్ధాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణామృదు । స్యోనంపితృభ్యస్త్వాభ-
రామ్యహమ్ । అస్మిన్త్సీదన్తుమే పితరస్సోమ్యాః । పితామహాః
ప్రపితామహాశ్చానుగైస్సహ ॥ 33 ॥ త్రివృత్పలాశే దర్భః ।
ఇయాన్ప్రాదేశ సమ్మితః । యజ్ఞేపవిత్రం పోతృతమమ్ । ప-
యోహవ్యంకరోతుమే । ఇమౌ ప్రాణాపానౌ । యజ్ఞస్యాఙ్గా-
ని సర్వశః । ఆప్యాయయన్తౌ సఞ్చరతామ్ । పవిత్రేహవ్యశో-
ధనే । పవిత్రేస్థో వైష్ణవీ । వాయుర్వాం మనసాపునాతు ॥ 34 ॥
అయంప్రాణశ్చాపానశ్చ । యజమానమపిగచ్ఛతామ్ । యజ్ఞే
హ్యభూతాం పోతారౌ । పవిత్రేహవ్యశోధనే । త్వాం వేది-
వివిదుఃపృథివీమ్ । త్వయాయజ్ఞో జాయతే విశ్వదానిః । అచ్ఛి-
ద్రయజ్ఞమన్వేషివిద్వాన్ । త్వయాహోతా సన్తనోత్యర్ధ-
మాసాన్ । త్రయస్త్రిగ్ంశోఽసి తన్తూనామ్ । పవిత్రేణ సహా-
గహి ॥ 35 ॥ శివేయగ్ం రజ్జురభిధానీ । అఘ్నియామువసేవ-
తామ్ । అప్రస్రగ్ంసాయ యజ్ఞస్య । ఉఖేఉపదధామ్యహమ్ । ప-
శుభిస్సన్నీతం బిభృతామ్ । ఇన్ద్రాయశృతన్దధి । ఉపవేషోసి
యజ్ఞాయ । త్వాంపరివేషమధారయన్ । ఇన్ద్రాయహవిఃకృ-
ణ్వన్తః । శివశ్శగ్మోభవాసినః ॥ 36 ॥ అమృన్మయన్దేవపా-
త్రమ్ । యజ్ఞస్యాయుషిప్రయుజ్యతామ్ । తిరఃపవిత్రమతినీతాః ।
ఆపోధారయమాతిగుః । దేవేనసవిత్రోత్పూతాః । వసోస్సూర్యస్య
రశ్మిభిః । గాన్దోహపవిత్రేరజ్జుమ్ । సర్వాపాత్రాణిశున్ధత ।

ఘృతా ఆచరన్తిమధుమద్దుహానాః । ప్రజావతీర్యశసో విశ్వరూ-
పాః ॥ ౩౭ ॥ బహ్వీర్భవన్తీరుపజాయమానాః । ఇహవఇన్ద్రో
రమయతుగావః । పూషాష్ఠ । అయక్ష్మావఃప్రజయాసగ్ంసృజా-
మి । రాయస్పోషేణ బహులాభవన్తీః । ఊర్జంపయఃపిన్వమా-
నాఘృతఞ్చ । జీవోజీవన్తీరుపవస్సదేయమ్ । ద్యౌశ్చమయజ్ఞియా
పృథివీచ సన్దుహాతామ్ । ధాతాసోమేన సహవాతేన వాయుః ।
యజమానాయద్రవిణన్దధాతు ॥ ౩౮ ॥ ఉత్సన్దుహన్తికల-
శఞ్చతుర్బిలమ్ । ఇడాన్దేవీమ్మధుమతీగ్ం సువర్విదమ్ । తది-
న్ద్రాగ్నీజిన్వతగ్ం సూనృతావత్ । తద్యజమానమమృతత్వేద-
ధాతు । కామదుఘఃప్రణోబ్రూహి । ఇన్ద్రాయ హవిరిన్ద్రి-
యమ్ । అమూంయస్యాన్దేవానామ్ । మనుష్యాణాం పయోహి-
తమ్ । బహుదుగ్ధీన్ద్రాయ దేవేభ్యః । హవ్యమాప్యాయతాం
పునః ॥ ౩౯ ॥ వత్సేభ్యో మనుష్యేభ్యః । పునర్దోహాయ
కల్పతామ్ । యజ్ఞస్య సన్తతిరసి । యజ్ఞస్యత్వా సన్తతిమనుస-
న్తనోమి । అదస్తమసి విష్ణవేత్వా । యజ్ఞాయాపి దధామ్యహమ్ ।
అద్భిరరిక్తేనపాత్రేణ । యాఃపూతాఃపరిశేరతే । అయంపయస్సో-
మఙ్కృత్వా । స్వాంయోనిమపిగచ్ఛతు ॥ ౪౦ ॥ పర్ణవల్కః
పవిత్రమ్ । సౌమ్యస్సోమాద్ధినిర్మితః । ఇమౌపర్ణఞ్చదర్భఞ్చ ।
దేవానాగ్ం హవ్యశోధనా । ప్రాతర్వేషాయ గోపాయ । వి-
ష్ణోహవ్యగ్ం హిరక్షసి । ఉభావగ్నీ ఉపస్తృణతే । దేవతా ఉప

పసన్తుమె । అవాజ్ఞ్యామ్యానుప వసామి । మహ్యాజ్ఞోపతయే ప్రశూన్ ॥ ౪౧ ॥ అభృత ఇమఙ్గృహ్ణామి పూర్వస్తాః పూర్వాః పరిగృహ్ణామి సభాస్థాలా ఇన్ద్రియైశ్చైభ్య ఆదిత్యవ్రతపతే సుసం-భృతా మె స్వహాపునాతు గృహీనో విశ్వరూపా దధాతు పునర్గచ్ఛతు ప్రశూన్ ॥౪॥ యాః పురస్తాదిమామూర్జం మహా ప్రజాభిహ ప్రశవాఽ-యం పితౄణామగ్నిః ॥

దేవా దేవేషు పరాక్రమధ్వమ్ । ప్రథమాద్వితీయేషు । ద్వి-తీయాస్తృతీయేషు । త్రిరేకాదశా ఇహామావత । ఇదగ్ం శకేయ-యద్విదఙ్కరోమి । ఆత్మాకరోత్మాత్మనే । ఇదఙ్కరిష్యే భేషజమ్ । య । ఇదమ్మే విశ్వభేషజా । అశ్వినా ప్రావతయువమ్ । ఇదమ్మహా- య గ్ంసేనాయా అభీత్వర్యై ॥ ౪౨ ॥ ముఖమపోహామి । సూర్య-జ్యోతిర్విభాహి । మహత ఇన్ద్రియాయ । ఆప్యాయతాఘృ-తయోనిః । అగ్నిర్హవ్యాఽనుమన్యతామ్ । ఖమఙ్క్ష్వత్వచమఙ్క్ష్వ । సురూపన్త్వా వసువిదమ్ । పశూనాన్తేజసా । అగ్నయే జుష్టమ-భిఘారయామి । స్యోనన్తే సదనఙ్కరోమి ॥ ౪౩ ॥ ఘృతస్య ధారయా సుశేవఙ్కల్పయామి । తస్మిన్థ్సీదామృతే ప్రతితిష్ఠ । వ్రీహీణామ్మేధసుమనస్యమానః । ఆర్ద్రః ప్రథస్నుర్భువనస్యగో-పాః । శృత ఉత్స్నాతి జనితా మతీనామ్ । యస్త ఆత్మాపశుషు ప్ర-విష్టః । దేవానాంవిష్ఠామనుయో వితస్థే । ఆత్మన్వాన్థ్సోమ ఘృతవాన్హి భూత్వా । దేవాన్గచ్ఛ సువర్విన్ద యజమానాయ

మహ్యామ్ । ఇరాభూతిః పృథివ్యై రసో మోత్క్రమీత్ ॥ ౪౪ ॥
దేవాః పితరః పితరో దేవాః । యోఽహమస్మి స సన్యజే । యస్యా-
స్మి న తమన్తరేమి । స్వం మ ఇష్టగ్ం స్వం దత్తమ్ । స్వం పూర్త-
గ్ం స్వగ్ం శ్రాన్తమ్ । స్వగ్ం హుతమ్ । తస్య మేఽగ్నిరుపద్ర-
ష్టా । వాయురుపశ్రోతా । ఆదిత్యోఽనుఖ్యాతా । ద్యౌః పితా ॥ ౪౫ ॥
పృథివీ మాతా । ప్రజాపతిర్బన్ధుః । య ఏవాస్మి స సన్యజే । మా
భేర్మా సంవిక్థా మా త్వా హిగ్ంసిషమ్ । మా తే తేజోఽపక్రమీత్ ।
భర్తమముద్ధరేమనుషిఞ్చ । అవదానాని తే ప్రత్యవదాస్యామి । నమ-
స్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః । యదవదానాని తేఽవద్యన్ । విలో-
మాకార్షమాత్మనః ॥ ౪౬ ॥ ఆజ్యేన ప్రత్యనజ్మ్యేనత్ । తత్త
ఆప్యాయతాం పునః । అజ్యాయో యవమాత్రాత్ । ఆవ్యాధా-
త్కృత్యతామిదమ్ । మా రూరుపామ యజ్ఞస్య । శుద్ధగ్ం స్విష్టమి-
దగ్ం హవిః । మనునా దృష్టాం ఘృతపదీమ్ । మిత్రావరుణసమీ-
రితామ్ । దక్షిణార్ధాదసంభిన్దన్ । అవద్యామ్యేకతో ముఖా-
మ్ ॥ ౪౭ ॥ ఇడే భాగం జుషస్వ నః । జిన్వ గా జిన్వార్వతః ।
తస్యాస్తే భక్షివాణస్స్యామ । సర్వాత్మానస్సర్వగణాః । బ్రధ్న
పిన్వస్వ । దదతో మే మా క్షాయి । కుర్వతో మే మోపదసత్ । దిశాం
క్లృప్తిరసి । దిశో మే కల్పన్తామ్ । కల్పన్తాం మే దిశః ॥ ౪౮ ॥ దై-
వీశ్చ మానుషీశ్చ । అహోరాత్రే మే కల్పేతామ్ । అర్ధమా-
సా మే కల్పన్తామ్ । మాసా మే కల్పన్తామ్ । ఋతవో మే కల్పన్తా-

మ్ । స్వవథ్సరోమే కల్పతామ్ । క్ష్ప్తీరస్తికల్పతాంమె । ఆశానా-
న్త్వాఽఽశాపాలేభ్యః । చతుర్భ్య అమృతేభ్యః । ఇదంభూతస్యా-
ధ్యక్షేభ్యః ॥ ౪౯ ॥ విధేమహవిషా వయమ్ । భజతాం భాగీ
భాగమ్ । మాభాగోఽభక్త । నిరభాగం భజామః । అపస్పిన్వ । ఓ-
షధీర్జిన్వ । ద్విపాత్పాహి । చతుష్పాదవ । దివోవృష్టిమేరయ ।
బ్రాహ్మణానామిదగ్ం హవిః ॥ ౫౦ ॥ సోమ్యానాగ్ం సోమ-
పీథినామ్ । నిర్భక్తోబ్రాహ్మణః । నేహాబ్రాహ్మణస్యాస్తి । స-
మఙ్క్తాం బర్హిర్హవిషాఘృతేన । సమాదిత్యైర్వసుభిస్సమ్మరు-
ద్భిః । సమిన్ద్రో విశ్వేభిర్దేవేభిరఙ్క్తామ్ । దివ్యన్నభోగచ్ఛ-
తు యథ్స్వాహా । ఇన్ద్రాణీవాఽవిధవా భూయాసమ్ । అదితిరి-
వసుపుత్రా । అస్థూరిత్వా గార్హపత్య ॥ ౫౧ ॥ ఉపనిషదే
సుప్రజాస్త్వాయ । సంపత్నీ పత్యా సుకృతేనగచ్ఛతామ్ । యజ్ఞ-
స్యయుక్తౌధుర్యావభూతామ్ । సంజానానౌ విజహతామరాతీః ।
దివి జ్యోతిరజరమారభేతామ్ । దశ తే తనువో యజ్ఞయజ్ఞియా । తాః
ప్రీణాతు యజమానోఘృతేన । నారిష్ఠయోః ప్రశిషమీడమానః
దేవానాన్దైవ్యేఽపియజమానోఽమృతోభూత్ । యంవాన్దేవాఅ-
కల్పయన్ ॥ ౫౨ ॥ ఊర్జోభాగగ్ం శతక్రతూ । ఏతద్వా-
న్తేనప్రీణాని । తేనతృప్యతమగ్ంహావసా । అహన్దేవానాగ్ం సు-
కృతామస్మిల్లోకే । మమేదమిష్టన్నమిథుర్భవాతి । అహాన్నారిష్ఠా-
వనుయజామి విద్వాన్ । యదాభ్యామిన్ద్రో అదధాద్భాగధేయమ్ ।

ఆదారసృద్భవత దేవసోమా । అస్మిన్ యజ్ఞే మరుతో మృడ-
తా నః । మా నో విదదభిభా మో అశస్తిః ॥ ౧౩ ॥ మా నో విదద్వృ-
జినా ద్వేష్యా యా । ఋషభం వాజినం వయమ్ । పూర్ణమాస-
యజామహే । స నో దోహతాగ్ం సువీర్యమ్ । రాయస్పోషగ్ం స-
య
హస్రిణమ్ । ప్రాణాయ సురాధసే । పూర్ణమాసాయ స్వాహా ।
అమావాస్యా సుభగా సుశేవా । ధేనురివ భూయ ఆప్యాయమానా ।
సా నో దోహతాగ్ం సువీర్యమ్ । రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణమ్ । అ-
పానాయ సురాధసే । అమావాస్యాయై స్వాహా । అభిస్తృణీ-
హి పరిధేహి వేదిమ్ । జామిమ్మాహిగ్ం సీరముయా శయానా ।
హోతృషదనా హరితాస్సువర్ణాః । నిష్కా ఇమే యజమానస్య
బ్రధ్నే ॥ ౧౪ ॥

అభీత్వారై యేకరోమిక్రమిత్వా తాఽఽత్మన ఏకత్వో ముఖాం మై
దిశోఽధ్యక్షేభ్యో హవిర్గార్హపత్యాకల్పయన్నశస్తిస్సానో దోహ-
తాగ్ం సువీర్యగ్ం ప్రత్తచ ॥ ౧ ॥

పరిస్తృణీత పరిధత్తాగ్నిమ్ । పరిహితోఽగ్నిర్యజమానం భు-
నక్తు । అపాగ్ం రస ఓషధీనాగ్ం సువర్ణః । నిష్కా ఇమే యజ-
మానస్య సన్తు కామదుఘాః । అముత్రాముష్మిఁల్లోకే । భూప-
తే భువనపతే । మహతో భూతస్య పతే । బ్రహ్మాణన్త్వా వృణీ-
మహే । అహం భూపతిరహం భువనపతిః । అహం మహతో భూ-
తస్య పతిః ॥ ౧౧ ॥ దేవేన సవిత్రా ప్రసూత ఆర్త్విజ్యం కరి-

ష్యామి । దేవసవితరేతన్త్వావృణతే । బృహస్పతిర్దైవ్యంబ్ర-
హ్మాణమ్ । తదహం మనసే ప్రబ్రవీమి । మనోగాయత్రియై । గా-
యత్రీ త్రిష్టుభే । త్రిష్టుబ్జగత్యై । జగత్యనుష్టుభే । అనుష్టు-
ప్పఙ్క్త్యై । పఙ్క్తిః ప్రజాపతయే ॥ ౧౬ ॥ ప్రజాపతిర్విశ్వే-
భ్యో దేవేభ్యః । విశ్వేదేవా బృహస్పతయే । బృహస్పతిర్బ్ర-
హ్మణే । బ్రహ్మభూర్భువస్సువః । బృహస్పతిర్దేవానాం బ్రహ్మా ।
అహంమనుష్యాణామ్ । బృహస్పతే యజ్ఞఙ్గోపాయ । ఇదన్త-
స్మై హర్మ్యఙ్కరోమి । యోవోదేవాశ్చరతి బ్రహ్మచర్యమ్ । మే-
ధావీదీక్షుమనసాతపస్వీ ॥ ౧౭ ॥ అన్తర్దూతశ్చరతి మాను-
షీషు । చతుశ్శిఖణ్డా యువతిస్సుపేశాః । ఘృతప్రతీకా భువన-
స్యమధ్యే । మర్మృజ్యమానా మహతే సౌభగాయ । మహ్యా-
ధుక్ష్వయజమానాయకామాన్ । భూమిర్భూత్వామహిమానంపు-
పోష । తతోదేవీవర్ధయతే పయాꣳసి । యజ్ఞియా యజ్ఞవిచ్చ
యన్తి శఞ్చ । ఓషధీరాప ఇహాశక్వరీశ్చ । యోమాహృదామన-
సాయశ్చవాచా ॥ ౧౮ ॥ యోబ్రహ్మణాకర్మణాద్వేష్టిదేవాః ।
యశ్శ్రుతేన హృదయేనేష్టతా చ । తస్యేన్ద్రవజ్రేణ శిరశ్ఛినద్మి ।
ఊర్ణామృదు ప్రథమానꣳ స్యోనమ్ । దేవేభ్యోజుష్టꣳసదనా-
య బర్హిః । సువర్గేలోకే యజమానꣳహిధేహి । మాన్నాక-
స్య పృష్ఠేపరమేవ్యోమన్ । చతుశ్శిఖణ్డా యువతిస్సుపేశాః ।
ఘృతప్రతీకావయునానివస్తే । సాఽఽస్తీర్యమాణామహతే సౌభగా-
య ॥ ౧౯ ॥ సామేధుక్ష్వ యజమానాయ కామాన్ । శివాచ

మేశ్చగ్నాశ్చైధి । ప్ర్యాయనాచమే స్రువదాశ్చైధి । ఊర్జస్వతీచాసి పయ-
స్వతీచైధి । ఇషమూర్జం మేపిన్వస్వ । బ్రహ్మతేజో మేపిన్వస్వ ।
క్షత్రమోజో మేపిన్వస్వ । విశంపుష్టిమ్మేపిన్వస్వ । ఆయురన్నాద్యం
మేపిన్వస్వ । ప్రజాంపశూన్మే పిన్వస్వ ॥ ౬౦ ॥ అస్మిన్
యజ్ఞ ఉపభూయ ఇన్ను మే । అవిక్షోభాయపరిధీన్దధామి । ధర్తాధరు-
ణోధరీయాన్ । అగ్నిర్ద్వేషాగ్ంసి నిరితో నుదాతై । విచ్ఛినద్మి విధృతీ-
భ్యాగ్ం సపత్నాన్ । జాతాన్భ్రాతృవ్యాన్ యే చ జనిష్యమాణాః ।
విశోయన్త్రాభ్యాం విధమామ్యేనాన్ । అహగ్ంస్వానాముత్తమో-
సానిదేవాః । విశోయన్త్రాన్ నుదమానా అరాతిమ్ । విశ్వంపాప్మానమ-
మతిన్దుర్మరాయుమ్ ॥ ౬౧ ॥ సీదన్తి దేవీసుకృతస్యలోకే ।
ధృతిస్థో విధృతీ స్వధృతీ । ప్రాణాన్మయి ధారయతమ్ । ప్రజామ్మ-
యిధారయతమ్ । పశూన్మయిధారయతమ్ । అయంప్రస్తర ఉభయ-
స్యధర్తా । ధర్తా ప్రయాజానాముతానూయాజానామ్ । సదాధా-
రస్సమిధో విశ్వరూపాః । తస్మిన్థ్స్రుచో అధ్యాసాదయామి । ఆరోహ
పథో జుహూ దేవయానాన్ ॥ ౬౨ ॥ యత్రర్షయః ప్రథమజాయే
పురాణాః । హిరణ్యపక్షాఽజిరాసమ్భృతాఙ్గా । వహాసి మా సుకృ-
తాం యత్రలోకాః । అవాహం బాధ ఉపభృతా సపత్నాన్ ।
జాతాన్భ్రాతృవ్యాన్ యే చ జనిష్యమాణాః । దోహైయజ్ఞగ్ం సుదు-
ఘామివ ధేనుమ్ । అహముత్తరో భూయాసమ్ । అధరేమత్సపత్నాః ।
యోమాప్మ వాచా మనసా దుర్మరాయుః । హృదాఽరాతీయాదభిదా-
సదగ్నే ॥ ౬౩ ॥ ఇదమస్య చిత్తమధరన్ధ్రువాయాః । అహము-

త్తరో భూయాసమ్ । అధరే మత్సపత్నాః । ఋష్టభాసి శాక్వరః ।
ఘృతాచీనాగ్ం సూనుః । ప్రియేణ నామ్నా ప్రియే సదసి సీద । స్యో-
నో మే సీద సుషదః పృథివ్యామ్ । ప్రథయి ప్రజయా పశుభిస్సువర్గే
లోకే । దివి సీద పృథివ్యామన్తరిక్షే । అహముత్తరో భూయాసమ్ ॥
॥ ౬౪ ॥ అధరే మత్సపత్నాః । ఇయగ్గ్ం స్థాలీ ఘృతస్య పూర్ణా ।
అచ్ఛిన్నపయాశ్శతధార ఉత్సః । మారుతేన శర్మణా దైవ్యేన ।
యజ్ఞోఽసి సర్వతశ్శ్రితః । సర్వతో మాం భూతం భవిష్యచ్ఛ్రియ-
తామ్ । శతమ్మే సన్త్వాశిషః । సహస్రమ్మే సన్తు సూనృతాః । ఇ-
రావతీః పశుమతీః । ప్రజాపతిరసి సర్వతశ్శ్రితః ॥ ౬౫ ॥
సర్వతో మాం భూతం భవిష్యచ్ఛ్రియతామ్ । శతం మే సన్త్వా-
శిషః । సహస్రం మే సన్తు సూనృతాః । ఇరావతీః పశుమతీః । ఇద-
మిన్ద్రియమమృతం వీర్యమ్ । అనేనేన్ద్రాయ పశవోఽచికిత్సన్ ।
తేన దేవా అవతోప మామ్ । ఇహేషమూర్జం యశస్సహ ఓజస్సనే-
షమ్ । శృతం మయి శ్రయతామ్ । యత్పృథివీమచరత్తత్ప్రవిష్ట-
మ్ ॥ ౬౬ ॥ యేనాసిఞ్చద్బలమిన్ద్రః ప్రజాపతిః । ఇదం తచ్ఛు-
క్రం మధు వాజినీవత్ । యేనోపరిష్టాదధినోన్మహేన్ద్రమ్ । దధి మా-
ధినోతు । అయం వేదః పృథివీమన్వవిన్దత్ । గుహా సతీగ్ం గహనే గ-
హ్వరేషు । స విన్దతు యజమానాయ లోకమ్ । అచ్ఛిద్రం యజ్ఞం
భూరికర్మా కరోతు । అయం యజ్ఞస్సమసదద్ధవిష్మాన్ । ఋచా సా-
మ్నా యజుషా దేవతాభిః ॥ ౬౭ ॥ తేన లోకాన్ సూర్యవతో జ-
యేమ । ఇన్ద్రస్య సఖ్యమమృతత్వమశ్యామ్ । యో నః కనీయ ఇహ

కామయానాయై । అస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ మహ్యమ్ । అప్రతి-
మిద్ధాగ్నిర్భువనాన్యస్థాత్ । అహం ప్రజా వీరవతీర్విదేయ ।
అగ్నే వాజజిత్ । వాజం త్వా సరిష్యన్తమ్ । వాజం జేష్యన్తమ్ ।
వాజినం వాజజితమ్ ॥ ౬౮ ॥ వాజజిత్యాయై సంమార్జ్మి । అగ్ని-
మన్నాదమన్నాద్యాయ । ఉపహూతో ద్యౌః పితా । ఉప మాం
ద్యౌః పితా హ్వయతామ్ । అగ్నిరాగ్నీధ్రాత్ । ఆయుషే వర్చసే ।
జీవాత్వై పుణ్యాయ । ఉపహూతా పృథివీ మాతా । ఉప మాం
మాతా పృథివీ హ్వయతామ్ । అగ్నిరాగ్నీధ్రాత్ ॥ ౬౯ ॥ ఆయు-
షే వర్చసే । జీవాత్వై పుణ్యాయ । మనో జ్యోతిర్జుషతామా-
జ్యమ్ । విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు । బృహస్పతిస్తను-
తామిమం నః । విశ్వే దేవా ఇహ మాదయన్తామ్ । యస్తే అగ్న ఆ
వృశ్చామి । అహం వా క్షిపితశ్చరన్ । ప్రజాం చ తస్య మూలం
చ । నీచైర్దేవా నివృశ్చత ॥ ౭౦ ॥ అగ్నే యో నోఽభిదాసతి ।
సమానో యశ్చ నిష్ట్యః । ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షాయతః । మా తస్యో-
చ్ఛేషి కిఞ్చన । యో మాం ద్వేష్టి జాతవేదః । యం చాహం ద్వే-
ష్మి యశ్చ మామ్ । సర్వాగ్ంస్తానగ్నే సన్దహ । యాగ్ంశ్చా-
హం ద్వేష్మి యే చ మామ్ । అగ్నే వాజజిత్ । వాజం త్వా ససృవా-
గ్ంసమ్ ॥ ౭౧ ॥ వాజజిగ్ం వాగ్ంసమ్ । వాజినం వాజజితమ్ ।
వాజజిత్యాయై సంమార్జ్మి । అగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయ ।
వేదిర్బర్హిః శృతగ్ం హవిః । ఇధ్మః పరిధయః స్రుచః । ఆజ్యం
యజ్ఞ ఋచో యజుః । యాజ్యాశ్చ వషట్కారాః । సం మే సన్నత-

యోనమన్తామ్ । ఇదమ్మస్సన్నహనే హుతే ॥ ౨౨ ॥ దివశ్శిల్పమవతతః । పృథివ్యా అధ్యుత్థితః । తేనా సహస్రకాణ్డేన । ద్విషన్తగ్ం శోచయామసి । ద్విషన్మే బహు శోచతు । ఓషధెమో అహగ్ం శుచమ్ । యజ్ఞ నమస్తే యజ్ఞ । నమో నమశ్చ తే యజ్ఞ । శివేన మే సన్తిష్ఠస్వ । స్యోనేన మే సన్తిష్ఠస్వ ॥ ౨౩ ॥ సుభూతేన మే సన్తిష్ఠస్వ । బ్రహ్మవర్చసేన మే సన్తిష్ఠస్వ । యజ్ఞస్యర్ధిమను సన్తిష్ఠస్వ । ఉప తే యజ్ఞ నమః । ఉప తే నమః । ఉప తే నమః । త్రిష్ఫలీక్రియమాణానామ్ । యో న్యఙ్గో అవశిష్యతే । రక్షసాంభాగధేయమ్ । ఆపస్తత్ప్రవహతాదితః ॥ ౨౪ ॥ ఉలూఖలే ముసలే యచ్చ శూర్పే । ఆశిశ్లేషద్దృషది యత్కపాలే । అవప్రుషో విప్రుషస్సంయజామి । విశ్వే దేవా హవిరిదఞ్జుషన్తామ్ । యజ్ఞే యా విప్రుషస్సన్తి బహ్వీః । అగ్నౌ తాస్సర్వాస్స్విష్టాస్సుహుతా జుహోమి । ఉద్యన్నద్య మిత్రమహః । సపత్నాన్మే అనీనశః । దివైనాన్విద్యుతా జహి । నిమ్రోచన్నధరాన్కృధి ॥ ౨౫ ॥ ఉద్యన్నద్య వినో భజ । పితా పుత్రేభ్యో యథా । దీర్ఘాయుత్వస్య హేశిషే । తస్య నో దేహి సూర్య । ఉద్యన్నద్య మిత్రమహః । ఆరోహన్నుత్తరాన్దివమ్ । హృద్రోగమ్మమ సూర్య । హరిమాణఞ్చ నాశయ । శుకేషు మే హరిమాణమ్ । రోపణాకాసు దధ్మసి ॥ ౨౬ ॥ అథో హారిద్రవేషు మే । హరిమాణన్నిదధ్మసి । ఉదగాదయమాదిత్యః । విశ్వేన సహసా సహ । ద్విషన్తం మమ రన్ధయన్ । మో అహన్ద్విషతో రధమ్ । యో నశ్శపాదశపతః । యశ్చ నశ్శ-

పత్న్యపాత్ । ఉపాశ్చ తస్తై నిర్ముక్త్య । సర్వం పాపగ్ం స-
మూహతామ్ ॥ ౭౭ ॥ యోనస్సపత్నో యోరణః । మర్తోఽభిదా-
సతిదేవాః । ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షాయతః । మాతస్యోచ్ఛేషి కిఞ్చ
న । అవసృష్టఃపరాపత । శరో బ్రహ్మసగ్ంశితః । గచ్ఛామిత్రా-
న్ప్రవిశ । మైషాఙ్కఞ్చనోచ్ఛిషః ॥ ౭౮ ॥ పతిః ప్రజా-
పతయే తపస్వీ వాచా సౌభగాయ పశూన్మే పిన్వస్వ దుమఞ్రా-
యున్దేవయానానగ్నేఽన్తరిక్షేఽహాము త్తరో భూయాసం ప్రజా-
పతిరసి సర్వతశ్శ్రితఃప్రవిష్టన్దేవతాభిర్వాజితం పృథివీ హ్వ-
యతామగ్నిరాగ్నీధ్రాద్వ్యశ్చత సస్రువాగ్ంసగ్ం హుతే స్వా-
నేనమై పస్తిమ్యసైవ్ర్తతఃకృధి దధ్మస్యాహతామష్టౌ చ ॥ ౯ ॥

సక్షేదం పశ్య । విధర్తరిదంపశ్య । నాకేదంపశ్య । రమ-
త్రిఃపనిష్ఠా । ఋతవర్షిష్ఠమ్ । అమృతాయూన్యాహుః । సూ-
ర్యోవరిష్ఠోఅక్షభిర్విభాతి । అనుద్యావాపృథివీ దేవపుత్రే । దీ-
క్షాఽసి తపసోయోనిః । తపోసి బ్రహ్మణోయోనిః ॥ ౭౯ ॥ బ్రహ్మా-
సి క్షత్రస్యయోనిః । క్షత్రమస్యృతస్యయోనిః । ఋతమసిభూ-
రారభే । శ్రద్ధాంమనసా । దీక్షాన్తపసా । విశ్వస్య భువనస్యా-
ధిపత్నీమ్ । సర్వేకామా యజమానస్య సన్తు । వాతం ప్రాణం
మనసాఽన్వారభామహే । ప్రజాపతియో భువనస్య గోపాః ।
సనోమృత్యోస్త్రాయతాం పాత్వగ్ంహసః ॥ ౮౦ ॥ జ్యోగ్జీ-
వా జరామశీమహి । ఇన్ద్రశాక్వర గాయత్రీం ప్రపద్యే । తాన్తే
యునజ్మి । ఇన్ద్రశాక్వరత్రిష్టుభం ప్రపద్యే । తాన్తేయునజ్మి ।

ఇన్ద్ర శాక్వర జగతీం ప్రపద్యే । తాన్తేయునజ్మి । ఇన్ద్ర శాక్వ-
రానుష్టుభం ప్రపద్యే । తాన్తేయునజ్మి । ఇన్ద్ర శాక్వర పఙ్క్తిం ప్ర-
పద్యే ॥ ౧౧ ॥ తాన్తేయునజ్మి । ఆఽహన్దీక్షామరుహమృత-
స్య పత్నీమ్ । గాయత్రేణ ఛన్దసా బ్రహ్మణా చ । ఋతగ్ం సత్యేఽ-
ధాయి । సత్యమృతేఽధాయి । ఋతఞ్చ మే సత్యఞ్చాభూతామ్ ।
జ్యోతిరభూవగ్ం సువరగమమ్ । సువర్గం లోకన్నాకస్య పృష్ఠ-
మ్ । బ్రధ్నస్య విష్టపమగమమ్ । పృథివీ దీక్షా ॥ ౧౨ ॥ త-
యాఽగ్నిర్దీక్షయా దీక్షితః । యయాఽగ్నిర్దీక్షయా దీక్షితః । త-
యా త్వా దీక్షయా దీక్షయామి । అన్తరిక్షం దీక్షా । తయా వా-
యుర్దీక్షయా దీక్షితః । యయా వాయుర్దీక్షయా దీక్షితః । త-
యా త్వా దీక్షయా దీక్షయామి । ద్యౌర్దీక్షా । తయాఽఽదిత్యో దీక్ష-
యా దీక్షితః । యయాఽఽదిత్యో దీక్షయా దీక్షితః ॥ ౧౩ ॥ తయా
త్వా దీక్షయా దీక్షయామి । దిశో దీక్షా । తయా చన్ద్రమా దీక్షయా దీ-
క్షితః । యయా చన్ద్రమా దీక్షయా దీక్షితః । తయా త్వా దీక్ష-
యా దీక్షయామి । ఆపో దీక్షా । తయా వరుణో రాజా దీక్షయా దీ-
క్షితః । యయా వరుణో రాజా దీక్షయా దీక్షితః । తయా త్వా దీ-
క్షయా దీక్షయామి । ఓషధయో దీక్షా ॥ ౧౪ ॥ తయా సోమో
రాజా దీక్షయా దీక్షితః । యయా సోమో రాజా దీక్షయా దీక్షి-
తః । తయా త్వా దీక్షయా దీక్షయామి । వాగ్దీక్షా । తయా ప్రా-
ణో దీక్షయా దీక్షితః । యయా ప్రాణో దీక్షయా దీక్షితః । త-
యా త్వా దీక్షయా దీక్షయామి । పృథివీ త్వా దీక్షమాణమనుదీ-

క్షితామ్ । అన్తరిక్షన్త్వాదీక్షమాణామనుదీక్షితామ్ । ద్యౌస్త్వాదీక్ష-
మాణామను దీక్షతామ్ ॥ ౧౯ ॥ దిశస్త్వా దీక్షమాణామను దీక్ష-
న్తామ్ । ఆపస్త్వా దీక్షమాణామనుదీక్షన్తామ్ । ఓషధయస్త్వా
దీక్షమాణామనుదీక్షన్తామ్ । వాక్త్వాదీక్షమాణామను దీక్షతామ్ ।
ఋచస్త్వాదీక్షమాణామనుదీక్షన్తామ్ । సామాని త్వాదీక్షమాణామను
దీక్షన్తామ్ । యజూగ్ంషి త్వాదీక్షమాణామను దీక్షన్తామ్ । అ-
హశ్చ రాత్రిశ్చ । కృషిశ్చ వృష్టిశ్చ । త్విషిశ్చాపచితిశ్చ ॥ ౨౦ ॥
ఆపశ్చౌషధయశ్చ । ఊర్క్చ సూనృతా చ । తాస్త్వా దీక్షమా-
ణామనుదీక్షన్తామ్ । స్వేదక్షేదక్షపిత్రైవాసీద । దేవానాగ్ం సు-
మ్నే మహా తే రణాయ । స్వాసస్థస్తనువా సంవిశస్వ । పితేవైధి
సూనవ ఆసుశేవః । శివో మా శివమావిశ । సత్యమ్మ ఆత్మా । శ్ర-
ద్ధామేఽక్షితిః ॥ ౨౧ ॥ తపో మే ప్రతిష్ఠా । సవితృప్రసూతా మాది-
శో దీక్షయన్తు । సత్యమస్మి । అహం త్వదస్మి మదసి త్వమేతత్ ।
మమాసి యోనిస్తవ యోనిరస్మి । మమైవ సన్వహ హవ్యాన్యగ్నే ।
పుత్రః పిత్రే లోకకృజ్జాతవేదః । ఆజుహ్వానస్సుప్రతీకః పురస్తాత్ ।
అగ్నే స్వం యోనిమాసీద సాధ్యా । అస్మిన్థ్సధస్థే అధ్యుత్తర-
స్మిన్ ॥ ౨౨ ॥ విశ్వే దేవా యజమానశ్చ సీదత । ఏకమిషే
విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు । ద్వే ఊర్జే విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు । త్రీణి వ్రతాయ విష్ణు-
స్త్వాఽన్వేతు । చత్వారి మాయోభవాయ విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు । పఞ్చ పశు-
భ్యో విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు । షడ్రాయస్పోషాయ విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు ।
సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు । సఖాయస్సప్తప-

దా అభూమ । సఖ్యన్తే గమేయమ్ ॥ ౮౯ ॥ సఖ్యాత్తే మా-
యోషమ్ । సఖ్యాన్మే మా యోష్ఠాః । సాఽసి సుబ్రహ్మణ్యే । త-
స్యాస్తే పృథివీ పాదః । సాఽసి సుబ్రహ్మణ్యే । తస్యాస్తేఽన్తరిక్షం పాదః ।
సాఽసి సుబ్రహ్మణ్యే । తస్యాస్తే ద్యౌః పాదః । సాఽసి సుబ్రహ్మణ్యే ।
తస్యాస్తే దిశః పాదః ॥ ౯౦ ॥ పరోరజాస్తే పఞ్చమః పాదః ।
సా న ఇషమూర్జం ధుక్ష్వ । తేజ ఇన్ద్రియమ్ । బ్రహ్మవర్చసమ-
న్నాద్యమ్ । విమిమే త్వా పయస్వతీమ్ । దేవానాం ధేనుగ్ం సు-
దుఘామనపస్ఫురన్తీమ్ । ఇన్ద్రః సోమం పిబతు । క్షేమో అస్తు నః ।
ఇమాం నరాః కృణుత వేదిమేత్య । వసుమతీగ్ం రుద్రవతీమా-
దిత్యవతీమ్ ॥ ౯౧ ॥ [illegible] వర్ష్మన్దివః । నాభా పృథివ్యాః । య-
థాఽయం యజమానో న రిష్యేత్ । దేవస్య సవితుస్సవే । చతు-
శ్శిఖణ్డా యువతిస్సుపేశాః । ఘృతప్రతీకా భువనస్య మధ్యే ।
తస్యాగ్ం సుపర్ణావధి యౌ నివిష్టౌ । తయోర్దేవానామధి భాగ-
ధేయమ్ । అపజన్యమ్భయన్నుద । అపచక్రాణి వర్తయ । గృ-
హాగ్ం సోమస్య గచ్ఛతమ్ । న వా ఉ వేతన్మ్రియసే న రిష్యసి ।
దేవాగ్ం ఇదేషి పథిభిస్సుగేభిః । యత్ర యన్తి సుకృతో నాపి దు-
ష్కృతః । తత్ర త్వా దేవస్సవితా దధాతు ॥ ౯౨ ॥ బ్రహ్మణో హో-
నిరగ్ంహసః పఙ్క్తిం ప్రపద్యే దీక్షాయయాఽఽదిత్యో దీక్షయా
దీక్షితస్తయా త్వా దీక్షయా దీక్షయామ్యేవమధయో దీక్షాద్యాస్త్వా
దీక్షమాణమను దీక్షతామపచితిశ్చాక్షితిరుత్తరస్మిన్నమేయో దిశః
పాద ఆదిత్యవతీ వర్తయపఞ్చ ॥ ౨ ॥

యద్రస్య పారే రజసః । శుక్రం జ్యోతిరజాయత । తన్నః పర్షదతి ద్విషః । అగ్నే వైశ్వానర స్వాహా । యస్మాద్భీషావాశిష్ఠాః ॥ తతో నో అభయం కృధి । ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో మృడ । నమో రుద్రాయ మీఢుషే । యస్మాద్భీషా న్యషదః । తతో నో అభయం కృధి ॥ ౯౩ ॥ ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో మృడ । నమో రుద్రాయ మీఢుషే । ఉదుస్రతిష్ఠ ప్రతితిష్ఠమా రిషః । మేమం యజ్ఞం యజమానఞ్చ రీరిషః । సువర్గే లోకే యజమానగ్ంహి ధేహి । శన్నః ఏధి ద్విపదే శం చతుష్పదే । యస్మాద్భీషా వేపిష్ఠాః పలాయిష్ఠాస్సమజ్ఞాస్థాః । తతో నో అభయం కృధి । ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో మృడ । నమో రుద్రాయ మీఢుషే ॥ ౯౪ ॥ య ఇదమకః । తస్మై నమః । తస్మై స్వాహా । న వా ఉ వేతన్మ్రియసే । ఆశానాన్త్వా విశ్వా ఆశాః । యజ్ఞస్య హి స్థ ఋత్వియా । ఇన్ద్రాగ్నీ చేతనస్య చ । హుతాహుతస్య తృప్యతమ్ । అహుతస్య హుతస్య చ । హుతస్య చాహుతస్య చ । అహుతస్య హుతస్య చ । ఇన్ద్రాగ్నీ అస్య సోమస్య । వీతం పిబతం జుషేథామ్ । మా యజమానం తమో విదత్ । మర్త్విజో మో ఇమాః ప్రజాః । మాయస్సోమమిమం పిబాత్ । సగ్ంసృష్టముభయం కృతమ్ ॥ ౯౫ ॥

కృధి మీఢుషే ఽహుతస్య చ సప్త చ ॥ ౮ ॥

అనాగసస్త్వా వయమ్ । ఇన్ద్రేణ ప్రేషితా ఉప । వాయుష్టే అస్త్వగ్ంశభూః । మిత్రస్తే అస్త్వగ్ంశభూః । వరుణస్తే అస్త్వగ్ంశభూః । అపాజ్ఞమాయుతస్య గర్భాః । భువనస్య గోపాః శ్యేనా అతిథయః । పర్వతానాం కకుభః ప్రయుతో నపాతారః ।

వృష్ణ ఇన్ద్రగ్ం హ్వయత । ఘోషేణామీవాగ్ంశ్చాతయత ॥ ౯౬ ॥
యుక్తాస్థ్సవహాత । దేవా గ్రావాణ ఇన్దురిన్ద్ర ఇత్యవాదిషుః ।
ఏన్ద్రమచుచ్యవుః పరమస్యాః పరావతః । ఆఽస్మాథ్సధస్థాత్ । ఓరో-
రన్తరిక్షాత్ । ఆసుభూతమసుషవుః । బ్రహ్మవర్చసమ్మ ఆసుష-
వుః । సమరే రక్షాగ్ంస్యవధిషుః । అపహతం బ్రహ్మజ్యస్య । వా-
క్చత్వా మనశ్చ శ్రీణీతామ్ ॥ ౯౭ ॥ ప్రాణశ్చత్వాఽపాన-
శ్చ శ్రీణీతామ్ । చక్షుశ్చత్వా శ్రోత్రఞ్చశ్రీణీతామ్ । దక్షశ్చ
త్వా బలఞ్చశ్రీణీతామ్ । ఓజశ్చత్వా సహశ్చశ్రీణీతామ్ । ఆ-
యుశ్చత్వాఽజరాచ శ్రీణీతామ్ । ఆత్మా చత్వా తనూశ్చశ్రీణీతా-
మ్ । శృతోఽసి శృతఙ్కృతః । శృతాయత్వా శృతేభ్యస్త్వా ।
యమిన్ద్రమాహుర్వరుణం యమాహుః । యమ్మిత్రమాహుర్య-
ముసత్యమాహుః ॥ ౯౮ ॥ యో దేవానాం దేవతమస్తపోజాః ।
తస్మైత్వా తేభ్యస్త్వా । మయిత్యదిన్ద్రియమ్మహత్ । మ-
యిదక్షో మయిక్రతుః । మయిధాయిసువీర్యమ్ । త్రిశుగ్ఘర్మో విభా-
తుమే । ఆకూత్యా మనసాసహ । విరాజాజ్యోతిషాసహ । య-
జ్ఞస్య పయసాసహ । తస్యదోహమశీమహి ॥ ౯౯ ॥ తస్య సు-
మ్నమశీమహి । తస్యభక్షమశీమహి । వాగ్జుషాణా సోమస్యతృ-
ప్యతు । మిత్రోజనాన్ప్రసమిత్ర । యస్మాన్న జాతః పరో అన్యో
అస్తి । యఆవివేశ భువనాని విశ్వా । ప్రజాపతిః ప్రజయాసం-
విదానః । త్రీణిజ్యోతీగ్ంషి సచతే సషోడశీ । ఏవబ్రహ్మణ్యావ
బ్రుహీ యః । ఇన్ద్రోనామశ్రుతో గణే ॥ ౧౦౦ ॥ త్ర్వతేమా ...

విదథే శగ్ంసిషద్గ్ంహారీ । య ఋత్వియః ప్ర తే వన్వే । వనుషో హ-
ర్యతం మదమ్ । ఇన్ద్రో నామ ఘృతన్న యః । హరిభిశ్చారు సే-
చతే । శ్రుతో గణ ఆ త్వా విశన్తు । హరివర్పసం గిరః । ఇన్ద్రా-
ధిపతేఽధిపతిస్త్వం దేవానామసి । అధిపతిం మామ్ । ఆయుష్మ-
న్తం వర్చస్వన్తం మనుష్యేషు కురు ॥ ౧౦౧ ॥ ఇన్ద్రశ్చ స-
మ్రాడ్వరుణశ్చ రాజా । తౌ తే భక్షఞ్చక్రతురగ్ర ఏతమ్ । తయో-
రనుభక్షం భక్షయామి । వాగ్జుషాణా సోమస్య తృప్యతు । ప్ర-
జాపతిర్విశ్వకర్మా । తస్య మనో దేవం యజ్ఞేన రాధ్యాసమ్ । అ-
ర్థగా అస్య జహితః । అవసానపతేఽవసానం మే విన్ద । నమో రు-
ద్రాయ వాస్తోష్పతయే । ఆయనే విద్రవణే ॥ ౧౦౨ ॥ ఉద్యా-
నే యత్పరాయణే । ఆవర్తనే వివర్తనే । యో గోపాయతి తగ్ం
హువే । యాన్యపామిత్యాన్యప్రతీత్తాన్యస్మి । యమస్య బలి-
నా చరామి । ఇహైవ సన్తః ప్రతి తద్యాతయామః । జీవా జీవే-
భ్యో నిహరామ ఏనత్ । అనృణా అస్మిన్ననృణాః పరస్మిన్ ।
తృతీయే లోకే అనృణాః స్యామ । యే దేవయానా ఉత పిత్ర్యయా-
ణాః ॥ ౧౦౩ ॥ సర్వాన్పథో అనృణా ఆక్షియేమ । ఇదన్ను శ్రే-
యోఽవసానమాగన్మ । శివే నో ద్యావాపృథివీ ఉభే ఇమే ।
గోమద్ధనవదశ్వవదూర్జస్వత్ । సువీరా వీరైరను సఞ్చరేమ ।
అర్కః పవిత్రగ్ం రజసో విమానః । పునాతి దేవానాం భువనాని విశ్వా ।
ద్యావాపృథివీ పయసా సంవిదానే । ఘృతం దుహాతే అమృతం ప్రపీనే ।
పవిత్రమర్కో రజసో విమానః । పునాతి దేవానాం భువనాని విశ్వా ।

సువర్జ్యోతిర్యశో మహత్ । అశీమహి గాధముతప్రతిష్ఠామ్ ॥ ౧౦౪ ॥
ధాతర్యుచ్ఛ్రీశ్రీతాగ్ం సత్యమాహురశీమహిగ్గణా కురువిద్రవణోమిత్ర్య-
యాణా అరోకరజసో విమానస్త్రీణిచ ॥ ౯ ॥

ఉదస్తాంప్సీథ్సవితా మిత్రో అర్యమా । సర్వానమిత్రా-
నవధీద్యుగేన । బృహన్తం మామకరద్వీరవన్తమ్ । రథన్తరేశ్ర-
యస్వస్వాహాపృథివ్యామ్ । వామదేవ్యేశ్రయస్వస్వాహాఽన్తరిక్షే ।
బృహతిశ్రయస్వ స్వాహాదివి । బృహతాత్వోపస్తభ్నోమి । ఆత్వాద-
దేయశసే వీర్యాయచ । అస్మాస్వఘ్నియా యుష్మాయమద్ధాభేన్ద్రియం
పశుః । యస్తైద్రీభస్యయస్త ఉద్దర్వః ॥ ౧౦౫ ॥ దైవ్యః కేతుర్విశ్వ
మ్భువనమావివేశ । సనఃపాహ్యరిష్ట్యైస్వాహా । అనుమాసర్వో యజ్ఞో-
ఽయమేతు । విశ్వేదేవామరుతస్సామార్కః । ఆప్రియశ్ఛన్దాగ్ంసి
నివిదో యజూగ్ంషి । అస్యై పృథివ్యైయద్యజ్ఞియమ్ । ప్రజాప-
తేర్వర్తనిమనువర్తస్వ । అనువీరైరనురాధ్యామగోభిః । అన్వశ్వై-
రనుసర్వైరుపుష్టైః । అను ప్రజయాఽన్విన్ద్రియేణ ॥ ౧౦౬ ॥ దేవానో
యజ్ఞమృజుధానయన్తు । ప్రతిక్షత్రే ప్రతితిష్ఠామి రాష్ట్రే । ప్రత్య-
శ్వేషు ప్రతి తిష్ఠామిగోషు । ప్రతిప్రజాయాం ప్రతితిష్ఠామి భవ్యే । వి-
శ్వమన్యాఽభివావృధే । తదన్యస్యామధిశ్రితమ్ । దివేచ విశ్వకర్మణే । పృథివ్యైచాకరన్నమః । అస్కాన్ద్యౌః పృథివీమ్ । అస్కానృషభో
యువాగాః ॥ ౧౦౭ ॥ స్కన్నే మావిశ్వాభువనా । స్కన్నో యజ్ఞః
ప్రజనయతు । అస్కానజనిప్రాజని । ఆస్కన్నాజ్జాయతేవృషా । స్క-
న్నాత్ప్రజనిషీమహి । యేదేవా యేషామిదమ్భాగధేయ మ్బభూవ ।

యేషాం ప్రయాజా ఉత యానూయాజాః । ఇన్ద్రజ్యేష్ఠేభ్యో వరుణరాజభ్యః । అగ్నిహోతృభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా । ఉత త్యాన్నో దివా మతిః ॥ ౧౦౮ ॥ అదితిరూత్యాగమత్ । సా శన్తాతీ మయస్కరత్ । అప స్రిధః । ఉతత్యా దైవ్యా భిషజా । శన్నస్కరతో అశ్వినా । యుయాతామస్మద్రపః । అప స్రిధః । శమగ్నిరగ్నిభిస్కరత్ । శన్నస్తపతు సూర్యః । శం వాతో వాత్వరపాః ॥ ౧౦౯ ॥ అప స్రిధః । తదిత్పదన్న విచికేత వి-
ద్వాన్ । యన్మృతః పునరప్యేతి జీవాన్ । త్రివృద్యద్భువనస్య రథవృత్ । జీవో గర్భో న మృతస్స జీవాత్ । ప్రత్యస్తైపీషతే । విశ్వాని విదుషే భర । అరఙ్గమాయ జగ్మవే । అపశ్చాద్దఘ్వనే నరే । ఇన్దురిన్ద్రమవాగాత్ । ఇన్ద్రోరిన్ద్రోఽపాత్ । తస్య త ఇన్ద్రవిన్ద్రపీతస్య మధుమతః । ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి ॥ ౧౧౦ ॥ ఉదర్క్షణ ఇన్ద్రియేణాగా మతిరరపా అగ్నా త్రీణి చ ॥ ౧౦ ॥

బ్రహ్మ ప్రతిష్ఠా మనసో బ్రహ్మ వాచః । బ్రహ్మ యజ్ఞానాగ్ంహవిషామాజ్యస్య । అతిరిక్తఙ్కర్మణో యచ్చ హీనమ్ । యజ్ఞః పర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్పయన్ । స్వాహాకృతాఽఽహుతిరేతు దేవాన్ । ఆశ్రావితమత్యాశ్రావితమ్ । వషట్కృతమత్యనూక్తఞ్చ యజ్ఞే । అతిరిక్తఙ్కర్మణో యచ్చ హీనమ్ । యజ్ఞః పర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్పయన్ । స్వాహాకృతాఽఽహుతిరేతు దేవాన్ ॥ ౧౧౧ ॥ యద్వో దేవా అతిపాదయాని । వాచా చిత్ప్రయతం దేవహేడనమ్ । అరాయో అస్మాగ్ం అభిదుచ్ఛునాయతే । అన్యత్రాస్మన్మరుతస్తన్నిధేతన । తతం మ ఆపస్తదు తాయతే పునః । స్వాదిష్ఠా ధీ-

తిరశ్చథాయశస్యతే । అయగ్ం సముద్ర ఉతవిశ్వభేషజః । స్వా-
హాకృతస్య సముతృప్ణుతర్భువః । ఉద్వయ తమసస్పరి । ఉదు
త్యఞ్చిత్రమ్ ॥ ౧౧౨ ॥ ఇమమ్మేవరుణ తత్త్వాయామి । త్వన్నో
అగ్నె సత్వన్నో అగ్నె । త్వమగ్నె అయాసి ప్రజాపతె । ఇమ-
ఞ్జీవేభ్యఃపరిధి న్దధామి । మైషాన్నుగాదపరో అర్థమైతమ్ । శ-
తఞ్జీవన్తు శరదఃపురూచీః । తిరోమృత్యున్దధతాం పర్వతేన ।
ఇష్టేభ్యస్స్వాహా వషడనిష్టేభ్యస్స్వాహా । భేషజ న్దురిష్ట్యై
స్వాహా నిష్కృత్యై స్వాహా । దౌరార్ధ్యై స్వాహా దైవీభ్యస్త-
నూభ్యస్స్వాహా ॥ ౧౧౩ ॥ ఋద్ధ్యై స్వాహా సమృద్ధ్యై స్వాహా ।
యత ఇన్ద్ర భయామహే । తతో నో అభయఙ్కృధి । మఘవ-
ఞ్ఛగ్ధి తవ తన్న ఊతయే । విద్విషోవిమృధోజహి । స్వస్తిదావిశస్ప-
తిః । వృత్రహా విమృధో వశీ । వృషేన్ద్రఃపుర ఏతునః । స్వస్తి-
దా అభయఙ్కరః । ఆభిర్గీర్భిర్యదతో న ఊనమ్ ॥ ౧౧౪ ॥ ఆ
ప్యాయయహరివో వర్ధమానః । యదాస్తోతృభ్యో మహి గోత్రా-
రుజాసి । భూయిష్ఠభాజో అధ తేస్యామ । అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాత-
మ్ । యజ్ఞస్య క్రియతేమిథు । అగ్నె తదస్య కల్పయ । త్వగ్ం-
హి వేత్థ యథాతథమ్ । పురుషసమ్మితో యజ్ఞః । యజ్ఞఃపురుషస-
మ్మితః । అగ్నె తదస్య కల్పయ । త్వగ్ంహి వేత్థయథాతథమ్ ।
యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా న । యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తాసః ।
అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ । యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో

యుజాతి ॥ ౧౧౫ ॥ ద్దైవాగ్ంశ్చిత్రం త్తనూభ్యస్స్వాహోనం పురుషసమ్మితోఽగ్నె తదస్య కల్పయ పఞ్చచ ॥ ౧౧ ॥

యద్దేవా దేవహేడనమ్ । దేవాసశ్చకృమా వయమ్ । ఆదిత్యాస్తస్మాన్మాముఞ్చత । ఋతస్యర్తేన మాముత । దేవా జీవనకామ్యాయత్ । వాచాఽనృతమూదిమ । అగ్నిర్మా తస్మాదేనసః । గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు । దురితాయాని చకృమ । కరోతు మామనేనసమ్ ॥ ౧౧౬ ॥ ఋతేన ద్యావాపృథివీ । ఋతేన త్వగ్ం సరస్వతి । ఋతాన్మా ముఞ్చతాగ్ంహసః । యదన్యకృతమారిమ । సజాతశగ్ంసాదుతవా జామి శగ్ంసాత్ । జ్యాయసశ్శగ్ంసాదుతవా కనీయసః । అనాజ్ఞాత న్దేవకృత యదేనః । తస్మాత్త్వమస్మాఞ్జాతవేదో ముముగ్ధి । యద్వాచా యన్మనసా । బాహుభ్యామూరుభ్యామష్ఠీవద్భ్యామ్ ॥ ౧౧౭ ॥ శిశ్నైర్యదనృత ఇచ్చకృమా వయమ్ । అగ్నిర్మా తస్మాదేనసః । యద్ధస్తాభ్యాఞ్చకర కిల్బిషాణి । అక్షాణా వగ్నుముపజిఘ్నమానః । దూరేపశ్యా చ రాష్ట్రభృచ్చ । తాన్యప్సరసావనుదత్తామృణాని । అదీవ్యన్నృణ యదహఞ్చకార । యద్వాదాస్యన్ సఞ్జగారా జనేభ్యః । అగ్నిర్మా తస్మాదేనసః । యన్మయి మాతా గర్భే సతి ॥ ౧౧౮ ॥ [redacted] ఏనశ్చకార యత్పితా । అగ్నిర్మా తస్మాదేనసః । యదాపిపేష మాతరం పితరమ్ । పుత్రః ప్రముదితో ధయన్ । అహిగ్ంసితౌ పితరౌ మయాతత్ । తదగ్నే అనృణో భవామి । యదన్తరిక్షంపృథి-

పీపముతద్యామ్ । యన్మాతరం పితరం వాజిహిగ్ంసిమ । అగ్నిర్మా
తస్మాదేనసః । యద్దాశసాన్నిశసాయత్పరాశసా ॥ ౧౧౯ ॥ య-
దేనశ్చకృమానూతన యత్పురాణమ్ । అగ్నిర్మాతస్మాదేన-
సః । అతిక్రామామిదురిత యదేనః । జహామిరిప్రం పరమే సధ-
స్థే । యత్రయన్తి సుకృతో నాపి దుష్కృతః । తమారోహామి
సుకృతాన్నులోకమ్ । త్రితేదేవా అమృజతైతదేనః । త్రితఏ-
తన్మనుష్యేషు మామృజే । తతోమా యది కిఞ్చిదానశే । అగ్ని-
ర్మాతస్మాదేనసః ॥ ౧౨౦ ॥ గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు । దు-
రితాయాని చకృమ । కరోతుమామనేనసమ్ । దివిజాతా అప్సుజా-
తాః । యాజాతా ఓషధీభ్యః । అథోయా అగ్నిజా ఆపః । తానశ్శు-
న్ధన్తుశున్ధనీః । యదాపోనక్తం దురితఞ్చరామ । యద్వాదివా
నూతనయత్పురాణమ్ । హిరణ్యవర్ణాస్తత ఉత్పునీత నః । ఇమ
మ్మే వరుణ తత్త్వాయామి । త్వన్నో అగ్నె స త్వన్నో అగ్నె । త్వమగ్నె
అయాసి ॥ ౧౨౧ ॥ అనేనసమష్టీవద్భ్యాగ్ం సతి పరాశసా ఽఽన్త-
శ్శేఽగ్నిర్మా తస్మాదేనసః పునీత నస్త్రీణి చ ॥ ౧౨ ॥

యద్దేవా గార్హపత్యో యద్ధస్తాభ్యాం
యన్మయి మాతా యదాపిపేష యదన్తరిక్షం యద్దా-
శసాఽతిక్రామామి త్రితే దేవా దివి జాతా అప్సుజాతా యదాప
ఇమమ్మేవరుణ తత్త్వాయామి త్వన్నో అగ్నే స త్వన్నో అగ్నే త్వ-
మగ్నె అయాసి ॥

యత్తే గ్రావ్ణా చిచ్ఛిదుస్సోమ రాజన్ । ప్రియాణ్య-
ఙ్గాని స్వధితా పరూగ్ంషి । తథ్సన్ధత్స్వాజ్యేనోత వర్ధయస్వ ।
అనాగసో అధమిథ్సఙ్క్షయేమ । యత్తే గ్రావా బాహుచ్యుతో అ-
చుచ్యవుః । నరో యత్తే దుదుహుర్దక్షిణేన । తత్త ఆప్యాయతాం తత్తే ।
నిష్ట్యాయతాం దేవ సోమ । యత్తే త్వచం బిభిదుర్యచ్చ యోనిమ్ ।
యదాస్థానాత్ప్రచ్యుతో వేనసి త్మనా ॥ ౧౨ ॥ త్వయా తథ్సో-
మ గుప్తమస్తు నః । సా నస్సన్ధాఽసత్పరమే వ్యోమన్ ।
అహాచ్ఛరీరం పయసా సమేత్య । అన్యోన్యో భవతి వర్ణో
అస్య । తస్మిన్వయముపహూతాస్తవ స్మః । ఆ నో భజ సదసి
విశ్వరూపే । నృచక్షాస్సోమ ఉత శుశ్రుగస్తు । మా నో విహాసీ-
ద్గిర ఆవృణానః । అనాగాస్తనువో వావృధానః । ఆ నో రూపం వ-
హతు జాయమానః ॥ ౧౩ ॥ ఉప క్షరన్తి జుహ్వో ఘృతేన ।
ప్రియాణ్యఙ్గాని తవ వర్ధయన్తీః । తస్మై తే సోమ నమ ఇద్వష-
ట్చ । ఉప మా రాజన్థ్సుకృతే హ్వయస్వ । సం ప్రాణాపానా-
భ్యాగ్ం సము చక్షుషా త్వమ్ । సగ్ం శ్రోత్రేణ గచ్ఛస్వ సోమ
రాజన్ । యత్త ఆస్థితగ్ం శము తత్తే అస్తు । జానీతాన్నస్సఙ్గమ-
నే పథీనామ్ । ఏత జానీతాత్పరమే వ్యోమన్ । వృకాస్సధస్థా
విదరూపమస్య ॥ ౧౪ ॥ యదా గచ్ఛాత్పథిభిర్దేవయా-
నైః । ఇష్టాపూర్తే కృణుతాదావిరస్మై । అరిష్టో రాజన్నగదః ప-
రేహి । నమస్తే అస్తు చక్షసే రఘూయతే । నాకమారోహ సహ

యజమానేన । సూర్య జగ్ఛతాత్పరమే వ్యోమన్ । అభూద్దే-
వస్సవితా వన్ద్యోను నః । ఇదానీమహ్న ఉపవాచ్యో నృభిః । వి
యో రత్నా భజతి మానవేభ్యః । శ్రేష్ఠన్నో అత్ర ద్రవిణం య-
థా దధత్ । ఉపనో మిత్రావరుణావిహావతమ్ । అన్వాదీధ్యా-
థామిహ సస్సఖాయా । ఆదిత్యానాం ప్రసితిర్హేతిః । ఉగ్రాశ-
తాపాష్ఠా ఘవిషా పరిణో వృణక్తు । ఆ ప్యాయస్వ సన్తే ॥ ౧౭౯ ॥

తన్నాజాయమానోఽస్యదధత్పఞ్చ చ ॥ ౧౩ ॥

యద్దీక్షే మనసా యచ్చవాచా । యద్వా ప్రాణైశ్చ-
క్షుషా యచ్ఛ్రోత్రేణ । యద్రేతసా మిథునేనాప్యాత్మనా ।
అద్భ్యో లోకా దధిరే తేజ ఇన్ద్రియమ్ । శుక్రాదీక్షాయై త-
పసా విమోచనీః । ఆపో విమోక్త్రీర్మయి తేజ ఇన్ద్రియమ్ ।
యదృచా సామ్నా యజుషా । పశూనాఞ్చర్మన్ హవిషా దిదీక్షే ।
యచ్ఛన్దోభిరోషధీభిర్వనస్పతౌ । అద్భ్యోలోకా దధిరే తేజ
ఇన్ద్రియమ్ ॥ ౧౮౦ ॥ శుక్రాదీక్షాయై తపసా విమోచనీః ।
ఆపో విమోక్త్రీర్మయి తేజ ఇన్ద్రియమ్ । యేన బ్రహ్మ యేన క్షత్రి-
మ్ । యేనేన్ద్రాగ్నీ ప్రజాపతిస్సోమో వరుణో యేన రాజా । వి-
శ్వే దేవా ఋషయో యేన ప్రాణాః । అద్భ్యో లోకాదధిరే తేజ ఇ-
న్ద్రియమ్ । శుక్రాదీక్షాయై తపసో విమోచనీః । ఆపో విమోక్త్రీ-
ర్మయి తేజ ఇన్ద్రియమ్ । అపాం పుష్పమస్యోషధీనాగ్ం రసః ।
సోమస్య ప్రియన్ధామ ॥ ౧౮౧ ॥ అగ్నేః ప్రియతమగ్ం హ-
విస్స్వాహా । అపాం పుష్పమస్యోష ధీనాగ్ం రసః । సోమస్యప్రి-

యద్ధామ । ఇన్ద్రస్య ప్రియతమగ్ం హవిస్స్వాహా । అపాంపు-
ష్పమస్యోషధీనాగ్ం రసః । సోమస్య ప్రియద్ధామ । విశ్వేషా
న్దేవానాం ప్రియతమగ్ం హవిస్స్వాహా । వయగ్ం సోమవ్రతేత-
వ । మన స్తనూషుబిభ్రతః । ప్రజావన్తో అశీమహి ॥ ౧౭ ॥
దేవేభ్యఃపితృభ్యస్స్వాహా । సోమ్యేభ్యః పితృభ్యస్స్వాహా । క-
వ్యేభ్యః పితృ భ్యస్స్వాహా । దేవాస ఇహమాదయధ్వమ్ । సోమ్యా-
స ఇహ మాదయధ్వమ్ । కవ్యాస ఇహ మాదయధ్వమ్ । అన న్తరితాః
పితరస్సోమ్యాస్సోమపీథాత్ । అపైతుమృత్యురమృత న్న ఆగన్ ।
వైవస్వతో నో అభయఙ్కృణోతు । పర్ణం వనస్ప తేరివ ॥ ౧౮ ॥
అభి నశ్శీయతాగ్ం రయిః । సచతా న్నశ్శచీపతిః । పర మృత్యో అ-
ను పరేహి పన్థామ్ । యస్తేస్వ ఇతరో దేవయానాత్ । చక్షుష్మతే
శృణ్వతే తే బ్రవీమి । మానః ప్రజాగ్ం రీరిషో మోత వీరాన్ । ఇద-
మూను శ్రేయోవసానమాగన్మ । యద్గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యత్ । పర్ణం
వనస్ప తేరివ । అభి నశ్శీయతాగ్ం రయిః । సచతా న్నశ్శచీపతిః ॥౧౯॥

వనస్పతావధ్యోభ్య లోకా దధిరే తేజ ఇన్ద్రియ న్ధామాశీమహీ-
వాభినశ్శీయతాగ్ం రయిరేకఞ్చ ॥ ౧౮ ॥

సర్వాన్ యద్విష్టణ్ణైన విషైయాః పురస్తాద్దేవా దేవేష్టు పరి
స్తృణీత పక్షేద యద్దస్య పారేఽస్తాగస్త ఉదస్తాంప్సీ ద్బ్రిష్టే ప్ర-
తిష్ఠా యద్దేవా యత్తే గ్రావ్ణా యద్దీక్షే చతుర్దశ ॥ ౧౮ ॥

సర్వాన్స్యాతిమేవ యామేవాభ్యాహుతి ప్రీతానాం వర్ణవల్కస్సోమాన్యనామస్మిన్ యజ్ఞేఽగ్నే యో నో జ్యోగ్జీవాః పరోరజాః ప్రతేమహే బ్రహ్మ ప్రతిష్ఠా గార్హపత్యస్త్రిగ్ంశదుత్తరశతమ్ ॥ ౧౩౦ ॥ సర్వా ఇచ్ఛచీపతిః ॥ హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

అష్టమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ ప్రాజాపత్యేష్ట్యా యజతే । ఇమాఞ్జనతాగ్ంసఙ్గృహ్ణానీతి । ద్వాదశారత్నీ రశనా భవతి । ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరః । సంవత్సరమేవావరున్ధే । మౌఞ్జీ భవతి । ఊర్గ్వై ముఞ్జాః । ఊర్జమేవావరున్ధే । చిత్రా నక్షత్రం భవతి । చిత్రం వా ఏతత్కర్మ ॥ ౧ ॥ యదశ్వమేధస్సమృద్ధ్యై । పుణ్యానామ దేవయజనమధ్యవస్యతి । పుణ్యామేవ తేనకీర్తిమభిజయతి । అపదాతీనృత్విజస్సమావహా-న్త్యాసుబ్రహ్మణ్యాయాః । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । కేశశ్మశ్రు వపతే । నఖాని నికృన్తతే । దతో ధావతే । స్నాతి । అహతం వాసః పరిధత్తే । పాప్మనోపహత్యై । వాచం యత్వోపవసతి । సువర్గస్య లోకస్య గుప్త్యై । రాత్రిం జాగరయన్త ఆసతే । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై ॥ ౨ ॥ కర్మధత్తైపఞ్చ చ ॥ ౧ ॥

చతుష్టయ్య ఆపో భవన్తి । చతుశ్శఫో వా అశ్వః ప్రాజాపత్యస్సమృద్ధ్యై । తా దిగ్భ్యస్సమాభృతా భవన్తి । దిక్షు వా ఆపః । అన్నం వా ఆపః । అద్భ్యో వా అన్నం జాయతే । యదై-

సర్వాన్యూభూతిమేవ యామేవాభ్యాస్యాహుతి ప్రీతానాం వణ్ణవల్కస్తోమ్యానామస్మిన్ యజ్ఞేఽగ్నే యో నో జ్యోగ్జీవాః పురోరజాః ప్రతీమహే బ్రహ్మ ప్రతిష్ఠా గార్హపత్యస్త్రిగ్ంశదుత్తరశతమ్ ॥ ౧౩౦ ॥ సర్వా ఇచ్ఛీపతిః ॥ హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

అష్టమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ ప్రజాపతిహ్యేష్టా యజతే । ఇమామాజ్ఞానత్వాగ్ం సజ్జ్ఞహ్మాసీతి । ద్వాదశారత్నీ రశనా భవతి । ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరః । సంవత్సరమేవావరున్ధే । మౌఞ్జీ భవతి । ఊర్గ్వై ముఞ్జాః । ఊర్జమేవావరున్ధే । చిత్రా నక్షత్ర మ్భవతి । చిత్రం వా ఏతత్కర్మ ॥ ౧ ॥ యదశ్వమేధస్సమృద్ధ్యై । పుణ్యానామ దేవయజనమధ్యవస్యతి । పుణ్యామేవ తేనకీర్తిమభిజయతి । అపదాతీనృత్విజస్సమావహన్త్యాసుబ్రహ్మణ్యాయాః । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । కేశశ్మశ్రు వపతే । నఖాని నికృన్తతే । దతో ధావతే । స్నాతి । అహతం వాసః పరిధత్తే । పాప్మనోపహత్యై । వాచ య్యత్వోపవసతి । సువర్గస్య లోకస్య గుప్త్యై । రాత్రిఞ్జాగరయన్త ఆసతే । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై ॥ ౨ ॥ కర్మధత్తైపఞ్చ చ ॥ ౧ ॥

చతుష్టయ్య ఆపో భవన్తి । చతుశ్శఫో వా అశ్వః ప్రాజాపత్యస్సమృద్ధ్యై । తా దిగ్భ్యస్సమాభృతా భవన్తి । దిక్షు వా ఆపః । అన్నం వా ఆపః । అద్భ్యో వా అన్నఞ్జాయతే । యదై-

వాదోభ్యోఽన్న జ్ఞాయతే । తదవరున్ధే । తాసు బ్రహ్మౌదనం పచతి ।
రేత ఏవ తద్దధాతి ॥ ౩ ॥ చతుశ్శరావో భవతి । దిక్ష్వే-
వ ప్రతితిష్ఠతి । ఉభయతో రుక్మౌ భవతః । ఉభయత ఏవాస్మిన్రుచం
దధాతి । ఉద్ధరతి శృతత్వాయ । సర్పిష్వాన్భవతి మేధ్య-
త్వాయ । చత్వార ఆర్షేయాః ప్రాశ్నన్తి । దిశామేవ జ్యోతి-
షి జుహోతి । చత్వారి హిరణ్యాని దదాతి । దిశామేవ జ్యోతీ-
గ్ంష్యవరున్ధే ॥ ౪ ॥ యదాజ్యముచ్ఛిష్యతే । తస్మిన్రశనా-
మ్న్యనక్తి । ప్రజాపతిర్వా ఓదనః । రేత ఆజ్యమ్ । యదాజ్యే ర-
శనామ్న్యనక్తి । ప్రజాపతిమేవ రేతసా సమర్ధయతి । దర్భమ-
యీ రశనా భవతి । బహు వా ఏష కుచరో మేధ్యముపగచ్ఛతి । యద-
శ్వః । పవిత్రం వై దర్భాః ॥ ౫ ॥ యద్దర్భమయీ రశనా భవతి । పునా-
త్యేవైనమ్ । పూతమేనం మేధ్యమాలభతే । అశ్వస్య వా ఆలబ్ధస్య
మహిమోదక్రామత్ । స మహర్త్విజః ప్రావిశత్ । తన్మహ-
ర్త్విజాం మహర్త్విక్త్వమ్ । యన్మహర్త్విజః ప్రాశ్నన్తి । మ-
హిమానమేవాస్మిన్తద్దధతి । అశ్వస్య వా ఆలబ్ధస్య రేత ఉదక్రా-
మత్ । తత్సువర్ణగ్ం హిరణ్యమభవత్ । యత్సువర్ణగ్ం హి-
రణ్యం దదాతి । రేత ఏవ తద్దధాతి । ఓదనే దదాతి । రేతో వా ఓ-
దనః । రేతో హిరణ్యమ్ । రేతసైవాస్మిన్రేతో దధాతి ॥ ౬ ॥

దధాతి రున్ధే దర్భా అథ వై షట్చ ॥ ౧ ॥

యో వై బ్రహ్మణే దేవేభ్యః ప్రజాపతయేఽప్రతిప్రోచ్యాశ్వం
మేధ్యం బధ్నాతి । ఆ దేవతాభ్యో వృశ్చ్యతే । పాపీయాన్భవ-

తి । యః ప్రతిప్రోచ్య । న దేవతాభ్య ఆవృశ్చ్యతే । వసీయాన్భవతి । యదాహ । బ్రహ్మన్నశ్వం మేధ్యం భన్త్స్యామి దేవేభ్యః ప్రజాపతయే తేన రాధ్యాసమితి । బ్రహ్మ వై బ్రహ్మా । బ్రహ్మణ ఏవ దేవేభ్యః ప్రజాపతయే ప్రతిప్రోచ్యాశ్వం మేధ్యం బధ్నాతి ॥ ౭ ॥ ☞ న దేవతాభ్య ఆవృశ్చ్యతే । వసీయాన్భవతి । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి రశనామాదత్తే ప్రసూత్యై । అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహ । అశ్వినౌ హి దేవానామధ్వర్యూ ఆస్తామ్ । పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై । వ్యృద్ధం వా ఏతద్యజ్ఞస్య । యదయజుష్కేణ క్రియతే । ఇమామగృభ్ణన్రశనామృతస్యేత్యధివదతి యజుష్కృత్యై । యజ్ఞస్య సమృద్ధ్యై ॥ ౮ ॥ తదాహుః । ద్వాదశారత్నీ రశనా కర్తవ్యా3 త్రయోదశారత్నీ3 ఇతి । ఋషభో వా ఏష ఋతూనామ్ । యత్సంవత్సరః । తస్య త్రయోదశో మాసో విష్టపమ్ । ఋషభ ఏష యజ్ఞానామ్ । యదశ్వమేధః । యథా వా ఋషభస్య విష్టపమ్ । ఏవమేతస్య విష్టపమ్ । త్రయోదశమరత్నిగ్ం రశనాయాముపాదధాతి ॥ ౯ ॥ యథర్షభస్య విష్టపగ్ం సగ్ంస్కరోతి । తాదృగేవ తత్ । పూర్వ ఆయుషి విదథేషు కవ్యేత్యాహ । ఆయురేవాస్మిన్దధాతి । తయా దేవాస్సుతమా బభూవురిత్యాహ । భూతిమేవోపావర్తతే । ఋతస్య సామన్త్సరమారపన్తీత్యాహ । సత్యం వా ఋతమ్ । సత్యేనైవైనమృతేనారభతే । అభిధా అసీత్యాహ ॥ ౧౦ ॥ తస్మాదశ్వమేధయాజీ సర్వాణి భూతాన్యభిభవతి । భువనమసీత్యాహ । భూమానమేవోపైతి । యం -

న్తాఽసీత్యాహ । యన్తారమేవైనం కరోతి । ధర్తాఽసీత్యాహ । ధర్తారమేవైనం కరోతి । సోఽగ్నిం వైశ్వానరమిత్యాహ । అగ్నావేవైనం వైశ్వానరే జుహోతి । స్వప్రథసమిత్యాహ ॥ ౧౧ ॥ ప్రజయైవైనం పశుభిః ప్రథయతి । స్వాహాకృత ఇత్యాహ । హోమ ఏవాస్యైషః । పృథివ్యామిత్యాహ । అస్యామేవైనం ప్రతిష్ఠాపయతి । యన్తా రాడ్యన్తాఽసి యమనో ధర్తాఽసి ధరుణ ఇత్యాహ । రూపమేవాస్యైతన్మహిమానం వ్యాచష్టే । కృష్యై త్వా క్షేమాయ త్వా రయ్యై త్వా పోషాయ త్వేత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే । స్వగా త్వా దేవేభ్య ఇత్యాహ । దేవేభ్య ఏవైనగ్ం స్వగా కరోతి । స్వాహా త్వా ప్రజాపతయ ఇత్యాహ । ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః । యస్యా ఏవ దేవతాయా ఆలభ్యతే । తయైవైనగ్ం సమర్ధయతి ॥ ౧౨ ॥ బధ్నాతి సమృద్ధ్యా ఉపాదధాత్యసీత్యాహ స్వప్రథసమిత్యాహ దేవేభ్య ఇత్యాహ పఞ్చ చ ॥ 3 ॥

యః పితురనుజాయాః పుత్రః । స పురస్తాన్నయతి । యో మాతురనుజాయాః పుత్రః । స పశ్చాన్నయతి । విష్వఞ్చమేవాస్మాత్పాప్మానం వివృహతః । యో అర్వన్తం జిఘాగ్ంసతి తమభ్యమీతి వరుణ ఇతి శ్వానం చతురక్షం ప్రసౌతి । పరో మర్తః పరః శ్వేతి శునశ్చతురక్షస్య ప్రహన్తి । శ్వేవ వై పాప్మా భ్రాతృవ్యః । పాప్మానమేవాస్య భ్రాతృవ్యగ్ం హన్తి । సైధ్రకం ముసలం భవతి ॥ ౧౩ ॥ కర్మణా కర్మైవాస్మై సాధయతి । పౌగ్ంశ్చలేయో హన్తి । పుగ్ంశ్చల్వా వై దేవా శుచం న్యదధుః । శుచైవాస్య శుచగ్ం హన్తి ।

పాప్మావా ఏతమీప్సతీత్యాహుః । యోఽశ్వమేధేన యజత ఇతి ।
అశ్వస్యాధస్పదముపాస్యతి । వజ్రీ వా అశ్వః ప్రాజాపత్యః । వజ్రే-
ణైవ పాప్మానం భ్రాతృవ్యమవ క్రామతి । దక్షిణాఽపప్లావయతి
॥ ౧౪ ॥ పాప్మానమేవాస్మాచ్ఛమలమపప్లావయతి । ఐషీక ఉదూ-
హో భవతి । ఆయుర్వా ఇషీకాః । ఆయురేవాస్మిన్దధతి । అమృతం వా
ఇషీకాః । అమృతమేవాస్మిన్దధతి । వైతసశాఖోపసమ్బద్ధా భవతి । అప్సు
యోనిర్వా అశ్వః । అప్సుజో వేతసః । స్వాదేవైనం యోనేర్నిర్మి-
మీతే । పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చమభ్యుదూహతి । పురస్తాదేవాస్మిన్ప్రతీ-
చ్యమృతం దధాతి । అహా శ్చ త్వ శ్చ వృత్రహన్నితి బ్రహ్మా యజ-
మానస్య హస్తం గృహ్ణాతి । బ్రహ్మక్షత్రే ఏవ సన్దధాతి । అభిక్ర-
త్వేన్ద్రో భూరధజ్మన్నిత్యధ్వర్యుర్యజమానం వాచయత్యభిజిత్యై ॥ ౧౫ ॥

భవతి ప్లావయతి మిమీతే పఞ్చ చ ॥ ౪ ॥

చత్వార ఋత్విజస్సముక్షన్తి । ఆభ్య ఏవైనఞ్చతసృభ్యో
దిగ్భ్యోఽభి సమీరయన్తి । శతేన రాజపుత్రైస్సహాధ్వర్యుః । పు-
రస్తాత్ప్రత్యఙ్తిష్ఠన్ప్రోక్షతి । అనేనాశ్వేన మేధ్యేనేష్ట్వా ।
అయగ్ం రాజా వృత్రం వధ్యాదితి । రాజ్యం వా అధ్వర్యుః ।
క్షత్రగ్ం రాజపుత్రః । రాజ్యేనైవాస్మిన్క్షత్రం దధాతి । శతే-
న రాజభిరుగ్రైస్సహ బ్రహ్మా ॥ ౧౬ ॥ దక్షిణత ఉదఙ్తిష్ఠ-
న్ప్రోక్షతి । అనేనాశ్వేన మేధ్యేనేష్ట్వా । అయగ్ం రాజాఽ-
ప్రతిధృష్యోఽస్త్వితి । బలం వై బ్రహ్మా । బలమరాజోగ్రః । బలే-
నైవాస్మిన్బలం దధాతి । శతేన సూతగ్రామణిభిస్సహ హోతా ।

పశ్చాత్ప్రతీక్షమనో ఘ్రిక్షతి । అనేనాశ్వేన మేధ్యేనేష్ట్వా । అయగ్ం రాజాఽస్యై విశః ॥ ౧౭ ॥ బహ్వగ్వై బహ్వశ్వాయై బహ్వజావికాయై । బహువ్రీహియవాయై బహుమాషతిలాయై । బహుహిరణ్యాయై బహుహస్తికాయై । బహుదాసపూరుషాయై రయిమత్యై పుష్టిమత్యై । బహురాయస్పోషాయై రాజాఽస్త్వితి । భూమా వై షాహస్రం । భూమానమేవోపైతి । భూమ్న్యేవాస్మిన్ భూమానం దధాతి । శతేన క్షత్రసగ్రహీతృభిస్సహోద్గాతా । ఉత్తరతో దక్షిణా తిష్ఠన్ప్రోక్షతి ॥ ౧౮ ॥ అనేనాశ్వేన మేధ్యేనేష్ట్వా । అయగ్ం రాజా సర్వమాయురేత్వితి । ఆయుర్వా ఉద్గాతా । ఆయుః క్షత్రసగ్రహీతారః । ఆయుష్యేవాస్మిన్నాయుర్దధాతి । శతగ్ం శతం భవన్తి । శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియః । ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । చతుశ్శతా భవన్తి । చతస్రో దిశః । దిక్ష్వేవ ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౧౯ ॥ బ్రహ్మే విశ ఉక్షన్తి దిశ ఏకఞ్చ ॥ ౫ ॥

యథా వై హవిషో గృహీతస్య స్కన్దతి । ఏవం వా ఏతదశ్వస్య స్కన్దతి । యన్నిక్తమనాలబ్ధముత్సృజన్తి । యత్స్తోకాః అన్వాహ । సర్వహుతమేవైనం కరోత్యస్కన్దాయ । అస్కన్నగ్ం హి తత్ । యద్ధుతస్య స్కన్దతి । సహస్రమన్వాహ । సహస్రసమ్మితస్సువర్గో లోకః । సువర్గస్య లోకస్యాభిజిత్యై ॥ ౨౦ ॥ యత్పరిమితా అనుబ్రూయాత్ । పరిమితమవరున్ధీత । అపరిమితా అన్వాహ । అపరిమితస్సువర్గో లోకః । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । స్తోకాఞ్జుహోతి । యా ఏవ వర్షాస్యా ఆపః । తా అ-

వరున్ధే । అస్యాఞ్జుహోతి । ఇయం వా అగ్నిర్వైశ్వానరః ॥ ౨౧ ॥
అస్యామేవైనం ప్రతిష్ఠాపయతి । ఉవాచ హ ప్రజాపతిః । స్తోకాస్తు
వా అహమశ్వమేధగ్ం సగ్ంస్థాపయామి । తేన తతస్సగ్ంస్థితేన
చరామీతి । అగ్నయే స్వాహేత్యాహ । అగ్నయ ఏవైన జ్జుహోతి । సోమాయ స్వాహేత్యాహ । సోమాయైవైన జ్జుహోతి । సవి-
త్రే స్వాహేత్యాహ । సవిత్ర ఏవైనజ్జుహోతి ॥ ౨౨ ॥ సర-
స్వత్యై స్వాహేత్యాహ । సరస్వత్యా ఏవైన జ్జుహోతి । పూష్ణే
స్వాహేత్యాహ । పూష్ణ ఏవైన జ్జుహోతి । బృహస్పతయే స్వాహే-
త్యాహ । బృహస్పతయ ఏవైన జ్జుహోతి । అపామ్మోదాయ స్వా-
హేత్యాహ । అద్భ్య ఏవైన జ్జుహోతి । వాయవే స్వాహేత్యాహ ।
వాయవ ఏవైన జ్జుహోతి ॥ ౨౩ ॥ మిత్రాయ స్వాహేత్యాహ ।
మిత్రాయైవైన జ్జుహోతి । వరుణాయ స్వాహేత్యాహ ।
వరుణాయైవైనజ్జుహోతి । ఏతాభ్య ఏవైన న్దేవతాభ్యో జు-
హోతి । దశ దశ సంపాద జ్జుహోతి । దశాక్షరా విరాట్ ।
అన్నం విరాట్ । విరాజైవాన్నాద్యమవరున్ధే । ప్రవా ఏషోఽస్మాల్లో-
కాచ్చ్యవతే । యః పరాచీరాహుతీర్జుహోతి । పునఃపునరభ్యావర్తం
జుహోతి । అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి । ఏతాగ్ం హ వావ సోఽశ్వ-
మేధస్య సగ్ంస్థితిమువాచాస్కన్నాయ । అస్కన్నగ్ం హి తత్ ।
యద్యజ్ఞస్య సగ్ంస్థితస్య స్కన్దతి ॥ ౨౪ ॥ అభిజిత్యై వై శ్వానరస్స-
విత్ర ఏవైనజ్జుహోతి వాయవ ఏవైన జ్జుహోతి చ్యవతే షట్చ ॥ ౬ ॥

ప్రజాపతయే త్వా జుష్టం ప్రోక్షామీతి పురస్తాత్ప్రత్య-
ఙ్తిష్ఠన్ప్రోక్షతి । ప్రజాపతిర్వై దేవానామన్నాదో వీర్యా-
వాన్ । అన్నాద్యమేవాస్మిన్వీర్యం దధాతి । తస్మాదశ్వః పశూ-
నామన్నాదో వీర్యావత్తమః । ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాం త్వేతి దక్షిణతః ।
ఇన్ద్రాగ్నీ వై దేవానామోజిష్ఠౌ బలిష్ఠౌ । ఓజ ఏవాస్మిన్బల-
న్దధాతి । తస్మాదశ్వః పశూనామోజిష్ఠో బలిష్ఠః । వాయవే త్వేతి
పశ్చాత్ । వాయుర్వై దేవానామాశుస్సారసారితమః ॥ ౨౮ ॥
జవమేవాస్మిన్దధాతి । తస్మాదశ్వః పశూనామాశుస్సారసారిత-
మః । విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్య ఇత్యుత్తరతః । విశ్వే వై దేవా దే-
వానాం యశస్వితమాః । యశ ఏవాస్మిన్దధాతి । తస్మాదశ్వః
పశూనాం యశస్వితమః । దేవేభ్యస్త్వేత్యధస్తాత్ । దేవా వై
దేవానామపచితతమాః । అపచితిమేవాస్మిన్దధాతి । తస్మాదశ్వః
పశూనామపచితతమః ॥ ౨౯ ॥ సర్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్య ఇత్యు-
పరిష్టాత్ । సర్వే వై దేవాస్త్విషిమన్తో హరస్వినః । త్విషిమే-
వాస్మిన్హరో దధాతి । తస్మాదశ్వః పశూనాం త్విషిమాన్ హరస్వి-
తమః । దివే త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా పృథివ్యై త్వేత్యాహ । ఏభ్య ఏ-
వైనం లోకేభ్యః ప్రోక్షతి । స్వతే త్వాఽసతే త్వాఽద్భ్యస్త్వౌషధీ-
భ్యస్త్వా విశ్వేభ్యస్త్వా భూతేభ్య ఇత్యాహ । తస్మాదశ్వమోధ-
యోఽజినగ్ం సర్వాణి భూతాన్యుపజీవన్తి । బ్రహ్మవాదినో వద-
న్తి । యత్ప్రాజాపత్యోఽశ్వః । అథ కస్మాదేనమన్యాభ్యో దేవతా-
భ్యోఽపి ప్రోక్షతీతి । అశ్వే వై సర్వా దేవతా అన్వాయత్తాః । త-

యద్విశ్వేభ్యస్త్వా భూతేభ్య ఇతి ప్రోక్షతి । దైవతా ఏవాస్మిన్న-
న్వాయాతయతి । తస్మాదశ్వే సర్వా దైవతా అన్వాయత్తాః ॥ ౨౭ ॥
పార్దస్మారితమోఽవచితతమః ప్రాజాపత్యోఽశ్వః పఞ్చ చ ॥ ౭ ॥

యథా వై హవిషా గృహీతస్య స్కన్దతి । ఏవం వా ఏతద-
శ్వస్య స్కన్దతి । యత్ప్రోక్షితమనాలబ్ధముత్సృజన్తి । యద-
శ్వచరితాని జుహోతి । సర్వహుతమేవైనం జ్కరోత్యస్కన్దాయ ।
అస్కన్నగ్ంహి తత్ । యద్ధుతస్య స్కన్దతి । ఈఙ్కారాయ
స్వాహేఙ్కృతాయ స్వాహేత్యాహ । ఏతాని వా అశ్వచరితాని ।
చరితైరేవైనగ్ం సమర్ధయతి ॥ ౨౮ ॥ [illegible] తదాహుః । అ-
నాహుతయో వా అశ్వచరితాని । నైతా హోతవ్యా ఇతి । అథో
ఖల్వాహుః । హోతవ్యా ఏవ । అత్ర వావైవ విద్వానశ్వ-
మేధగ్ం సగ్ంస్థాపయతి । యదశ్వచరితాని జుహోతి । తస్మాద్ధో-
తవ్యా ఇతి । బహిర్ధా వా ఏనమేతదాయతనాద్దధాతి । భ్రాతృ-
వ్యమస్మై జనయతి ॥ ౨౯ ॥ యస్యానాయతనేఽన్యత్రాగ్నే-
రాహుతీర్జుహోతి । సావిత్రియా ఇష్ట్యాః పురస్తాత్స్విష్టకృతః ।
ఆహవనీయేఽశ్వచరితాని జుహోతి । ఆయతన ఏవాస్యాహుతీర్జు-
హోతి । నాస్మై భ్రాతృవ్యం జనయతి । తదాహుః । యజ్ఞ-
ముఖే యజ్ఞముఖే హోతవ్యాః । యజ్ఞస్య క్లృప్త్యై । సువర్గ-
స్య లోకస్యానుఖ్యాత్యా ఇతి । అథో ఖల్వాహుః ॥ ౩౦ ॥
యద్యజ్ఞముఖే యజ్ఞముఖే జుహుయాత్ । పశుభిర్యజమానం వ్యర్ధ-
యేత్ । అవ సువర్గాల్లోకాత్పద్యేత । పాపీయాన్త్స్యాదితి । పశృక్షే-

వ హోత్రవ్యాః । నయజమానం పశుభిర్వ్యర్ధయతి । అభి సువర్గꣳ-
ల్లోక ఞ్జయతి । న పాపీయాన్భవతి । అష్టాచత్వారిగ్ంశతమశ్వ-
రూపాణి జుహోతి । అష్టాచత్వారిగ్ంశదక్షరా జగతీ । జాగతో౽-
శ్వః ప్రాజాపత్యస్సమృద్ధ్యై । ఏకమతిరిక్తఞ్జుహోతి । తస్మా-
దేకః ప్రజాస్వర్ధుకః ॥ 3౧ ॥

అర్ధయతి జనయతి ఖల్వాహుర్జగతీ త్రీణి చ ॥ ౮ ॥

విభూర్మాత్రా ప్రభూః పిత్రేత్యాహ । ఇయ వ్వై మాతా ।
అసౌ పితా । ఆభ్యామేవైనం పరిదదాతి । అశ్వో౽సి హయో౽సీ-
త్యాహ । శాస్త్యేవైనమేతత్ । తస్మాచ్ఛిష్టాః ప్రజా జాయన్తే ।
అత్యో౽సీత్యాహ । తస్మాదశ్వస్సర్వాన్పశూనత్యేతి । తస్మాద-
శ్వస్సర్వేషాం పశూనాగ్ం శ్రైష్ఠ్య ఙ్గచ్ఛతి ॥ 3౨ ॥ ప్రయ-
శ్శ్రైష్ఠ్యమాప్నోతి । య ఏవం వేద । నరో౽స్యర్వా౽సి సప్తి-
రసి వాజ్యసీత్యాహ । రూపమేవాస్యైతన్మహిమాన వ్వ్యాచష్టే ।
యయుర్నామా౽సీత్యాహ । ఏతద్వా అశ్వస్య ప్రియన్నామ-
ధేయమ్ । ప్రియేణైవైన న్నామధేయేనాభివదతి । తస్మాదా-
ప్యామిత్రౌ సఙ్గత్య । నామ్నా చేద్ధ్వయేతే । మిత్రమేవ భవతః ॥ 33 ॥
ఆదిత్యానాం పత్వా౽న్విహీత్యాహ । ఆదిత్యానేవైన ఙ్గమయతి ।
అగ్నయే స్వాహా స్వాహేన్ద్రాగ్నిభ్యామితి పూర్వహోమా-
ఞ్జుహోతి । పూర్వ ఏవ ద్విషన్త మ్భ్రాతృవ్యమతి క్రామతి ।
భూరసి భువే త్వా భవ్యాయ త్వా భవిష్యతే త్వేత్యుత్సృజతి స
వర్ణత్వాయ । దేవా ఆశాపాలా ఏత న్దేవేభ్యో౽శ్వ మ్మేధాయ

ప్రోక్షిత గ్గోపాయతేత్యాహ । శత వ్వై తల్ప్యా రాజపుత్రా దేవా ఆశాపాలాః । తేభ్యఏవైనం పరిదదాతి । ఈశ్వరో వా అశ్వః ప్రముక్తః పరాం పరావత గ్గన్తోః । ఇహ ధృతిస్స్వాహేహ విధృతిస్స్వాహేహ రన్తిస్స్వాహేహ రమతిస్స్వాహేతి చతసృషు పథ్సు జుహోతి ॥ ౩౮ ॥ ఏతా వా అశ్వస్య బన్ధనమ్ । తాభిరేవైనమ్బధ్నాతి । తస్మాదశ్వః ప్రముక్తో బన్ధనమాగచ్ఛతి । తస్మాదశ్వః ప్రముక్తో బన్ధన న్న జహాతి । రాష్ట్రం వ్వా అశ్వమేధః । రాష్ట్రే ఖలు వా ఏతే వ్యాయచ్ఛన్తే । యేఽశ్వ మ్మేధ్య గ్ం రక్షన్తి । తేషాం య్య ఉదృచ గ్గచ్ఛన్తి । రాష్ట్రాదేవ తే రాష్ట్ర ఙ్గచ్ఛన్తి । అథయ ఉదృచ న్న గచ్ఛన్తి ॥ ౩౯ ॥ రాష్ట్రాదేవ తే వ్యవచ్ఛిద్యన్తే । పరా వా ఏష సిచ్యతే । యోఽబలోఽశ్వమెధేన యజతే । యదమిత్రా అశ్వ వ్విన్దేరన్ । హన్యేతాస్య యజ్ఞః । చతుశ్శతా రక్షన్తి । యజ్ఞస్యాఘాతాయ । అథాన్యమానీయ ప్రోక్షేయుః । సైవ తత్రః ప్రాయశ్చిత్తిః ॥ ౩౯ ॥

గచ్ఛతి భవతః పథ్సుజుహోతి న గచ్ఛన్తి నవ చ ॥ ౯ ॥

ప్రజాపతిరకామయతాశ్వమెధేన యజేయేతి । స తపోఽతప్యత । తస్య తేపానస్య । సప్తాత్మనో దేవతా ఉదక్రామన్ । సా దీక్షాఽభవత్ । స ఏతాని వైశ్వదేవాన్యపశ్యత్ । తాన్యజుహోత్ । తైర్వై స దీక్షామవారున్ధ । యద్వైశ్వదేవాని జుహోతి । దీక్షామేవ తైర్యజమానోఽవరున్ధే ॥ ౩౨ ॥ సప్తజుహోతి । సప్త హి తా దేవతా ఉదక్రామన్ । అన్వహ ఞ్జుహోతి ।

అన్వహాత్మైవ దీక్షామవరున్ధే । త్రీణి వైశ్వదేవాని జుహోతి । చ-
త్వార్యౌద్గ్రహణాని । సప్త సంపద్యన్తే । సప్త వై శీర్షణ్యాః
ప్రాణాః । ప్రాణా దీక్షా । ప్రాణైరేవ ప్రాణాన్దీక్షామవరు-
న్ధే ॥ ౩౮ ॥ ఏకవిగ్ంశతిం వైశ్వదేవాని జుహోతి । ఏకవి-
గ్ంశతిర్వై దేవలోకాః । ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవః । త్రయ
ఇమే లోకాః । అసావాదిత్య ఏకవిగ్ంశః । ఏష సువర్గో లోకః ।
తద్దైవ్యం క్షత్రమ్ । సా శ్రీః । తద్బ్రధ్నస్య విష్టపమ్ । తత్స్వా-
రాజ్యముచ్యతే ॥ ౩౯ ॥ త్రిగ్ంశతమౌద్గ్రహణాని జుహో-
తి । త్రిగ్ంశదక్షరా విరాట్ । అన్నం విరాట్ । విరాజైవా-
న్నాద్యమవరున్ధే । త్రేధా విభజ్య దేవతా జుహోతి ।
త్ర్యావృతో వై దేవాః । త్ర్యావృత ఇమే లోకాః । ఏషాం లో-
కానామాప్త్యై । ఏషాం లోకానాం క్లృప్త్యై । అథ వా ఏతస్మాత్ప్రా-
ణాః క్రామన్తి ॥ ౪౦ ॥ యో దీక్షామతిరేచయతి । సప్తాహం
ప్రచరన్తి । సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాః । ప్రాణా దీక్షా । ప్రా-
ణైరేవ ప్రాణాన్దీక్షామవరున్ధే । పూర్ణాహుతిముత్తమాం జు-
హోతి । సర్వం వై పూర్ణాహుతిః । సర్వమేవాప్నోతి । అథో
ఇయం వై పూర్ణాహుతిః । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౪౧ ॥

రున్ధే ప్రాణాన్దీక్షామవరున్ధ ఉచ్యతే క్రామన్తి తిష్ఠతి ॥ ౧౦ ॥

ప్రజాపతిరశ్వమేధమసృజత । తగ్ం సృష్టం న కిఞ్చనో-
దయచ్ఛత్ । తం వైశ్వదేవాన్యేవోదయచ్ఛన్ । యద్వైశ్వ-
దేవాని జుహోతి । యజ్ఞస్యోద్యత్యై । స్వాహాఽఽధిమాధీతాయ స్వా-

హా । స్వాహాఽధీత్తం మనసే స్వాహా । స్వాహా మనః ప్రజాపతయే స్వాహా । కాయ స్వాహా క స్మై స్వాహా కతమ స్మై స్వాహేతి ప్రాజాపత్యే ముఖ్యే భవతః । ప్రజాపతిముఖాభిరేవైనం దైవతాభిరుద్యచ్ఛతే ॥ ౪౨ ॥ అదిత్యై స్వాహాఽదిత్యై మహ్యై స్వాహాఽదిత్యై సుమృడీకాయై స్వాహేత్యాహ । ఇయం వా అదితిః । అస్యా ఏవైనం ప్రతిష్ఠాయోద్యచ్ఛతే । సరస్వత్యై స్వాహా సరస్వత్యై బృహత్యై స్వాహా సరస్వత్యై పావకాయై స్వాహేత్యాహ । వాగ్వై సరస్వతీ । వాచైవైనముద్యచ్ఛతే । పూష్ణే స్వాహా పూష్ణే ప్రపథ్యాయ స్వాహా పూష్ణే నరన్ధిషాయ స్వాహేత్యాహ । పశవో వై పూషా । పశుభిరేవైనముద్యచ్ఛతే । త్వష్ట్రే స్వాహా త్వష్ట్రే తురీపాయ స్వాహా త్వష్ట్రే పురురూపాయ స్వాహేత్యాహ । త్వష్టా వై పశూనాం మిథునానాగ్ం రూపకృత్ । రూపమేవ పశుషు దధాతి । అథో రూపైరేవైనముద్యచ్ఛతే । విష్ణవే స్వాహా విష్ణవే నిఖుర్యపాయ స్వాహా విష్ణవే నిభూయపాయ స్వాహేత్యాహ । యజ్ఞో వై విష్ణుః । యజ్ఞాయైవైనముద్యచ్ఛతే । పూర్ణాహుతిముత్తమాం జుహోతి । ప్రత్యుత్తబ్ధ్యై పయుత్వాయ ॥ ౪౩ ॥

యచ్ఛతే పురురూపాయ స్వాహేత్యాహాష్టౌ చ ॥ ౧౧ ॥

సావిత్రమష్టాకపాలం ప్రాతర్నిర్వపతి । అష్టాక్షరా గాయత్రీ । గాయత్రం ప్రాతస్సవనమ్ । ప్రాతస్సవనాదేవైనం గాయత్రియాశ్ఛన్దసోఽధి నిర్మిమీతే । అథో ప్రాతస్సవనమేవ తే-

నాప్నోతి । గాయత్రీం ఛన్దః । సవిత్రే ప్రసవిత్ర ఏకాదశకపా-
లం మధ్యన్దినే । ఏకాదశాక్షరా త్రిష్టుప్ । త్రైష్టుభం మాధ్యన్దినగ్ం
సవనమ్ । మాధ్యన్దినాదేవైనగ్ం సవనాత్త్రిష్టుభశ్ఛన్దసోఽధి నిర్మి-
మీతే ॥ ౪౪ ॥ అథో మాధ్యన్దినమేవ సవనం తేనాప్నోతి । త్రిష్టుభం
ఛన్దః । సవిత్ర ఆసవిత్రే ద్వాదశకపాలమపరాహ్ణే । ద్వాదశా-
క్షరా జగతీ । జాగతం తృతీయసవనమ్ । తృతీయసవనాదేవైనం
జగత్యాశ్ఛన్దసోఽధినిర్మిమీతే । అథో తృతీయసవనమేవ తేనాప్నోతి ।
జగతీంఛన్దః । ఈశ్వరో వా అశ్వః ప్రముక్తః పరాం పరావతం
గన్తోః । ఇహ ధృతిస్స్వాహా విధృతిస్స్వాహా రన్తిస్స్వా-
హా రమతిస్స్వాహేతి చతస్ర ఆహుతీర్జుహోతి ॥ ౪౫ ॥ చత-
స్రో దిశః । దిగ్భిరేవైనం పరిగృహ్ణాతి । అశ్వత్థో వ్రజో భవతి । ప్రజా-
పతిర్దేవేభ్యో నిలాయత । అశ్వో రూపం కృత్వా । సోఽశ్వత్థే సంవ-
థ్సరమతిష్ఠత్ । తదశ్వత్థస్యాశ్వత్థత్వమ్ । యదాశ్వత్థో వ్రజో భవతి ।
స్వ ఏవైనం యోనౌ ప్రతిష్ఠాపయతి ॥ ౪౬ ॥

త్రిష్టుభశ్ఛన్దసోఽధి నిర్మిమీతే జుహోతి నవ చ ॥ ౧౨ ॥

ఆ బ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామిత్యాహ ।
బ్రాహ్మణ ఏవ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి । తస్మాత్పురా బ్రాహ్మణో
బ్రహ్మవర్చస్యజాయత । ఆఽస్మిన్రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్యశ్శూ-
రో మహారథో జాయతామిత్యాహ । రాజన్య ఏవ శౌర్యం మహి-
మానం దధాతి । తస్మాత్పురా రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో మహార-
థోఽజాయత । దోగ్ధ్రీ ధేనురిత్యాహ । ధేన్వామేవ పయో దధాతి ।

తస్మాత్పురా దోగ్ధ్రీ ధేనురజాయత । వోఢాఽనడ్వానిత్యాహ ॥ ౪౭ ॥
అనడుహ్యేవ వీర్యం దధాతి । తస్మాత్పురా వోఢాఽనడ్వానజాయత । ఆశుస్సప్తిరిత్యాహ । అశ్వ ఏవ జవం దధాతి । తస్మాత్పురాఽఽశురశ్వోఽజాయత । పురన్ధిర్యోషేత్యాహ । యోషిత్యేవ రూపం దధాతి । తస్మాత్స్త్రీ యువతిః ప్రియా భావుకా । జిష్ణూ రథేష్ఠా ఇత్యాహ । ఆహ వై తత్ర జిష్ణూ రథేష్ఠా జాయతే ॥ ౪౮ ॥ యత్రై-
తేన యజ్ఞేన యజన్తే । సభేయో యువేత్యాహ । యో వై పూర్వవయసీ । స సభేయో యువా । తస్మాద్యువా పుమాన్ప్రియో భావుకః । ఆఽస్య యజమానస్య వీరో జాయతామిత్యాహ । ఆహ వై తత్ర యజమానస్య వీరో జాయతే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । నికామే నికామే నః పర్జన్యో వర్షత్విత్యాహ । నికామే నికామే హ వై తత్ర పర్జన్యో వర్షతి । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । ఫలిన్యో న ఓషధయః పచ్యన్తామిత్యాహ । ఫలిన్యో హ వై తత్రౌషధయః పచ్యన్తే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । యోగక్షేమో నః కల్పతామిత్యాహ । కల్పతే హ వై తత్ర ప్రజాభ్యో యోగక్షేమః । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే ॥ ౪౯ ॥

అనడ్వానిత్యాహ జాయతే వర్షతి సప్త చ ॥ ౧౩ ॥

ప్రజాపతిర్దేవేభ్యో యజ్ఞాన్వ్యాదిశత్ । స ఆత్మన్నశ్వమేధమధత్త । తం దేవా అబ్రువన్ । ఏష వావ యజ్ఞః । యదశ్వమేధః । అప్యేవ నోఽత్రాస్త్వితి । తేభ్య ఏతానన్నహోమాన్ప్రాయచ్ఛత్ । తానజుహోత్ । తైర్వై స దేవానప్రీణాత్ । య-

దన్నహోమాఞ్జుహోతి ॥ ౫౦ ॥ దేవానేవ తైర్యజమానః
ప్రీణాతి । ఆజ్యేన జుహోతి । అగ్నేర్వా ఏతద్రూపమ్ । యదా-
జ్యమ్ । యదాజ్యేన జుహోతి । అగ్నిమేవ తత్ప్రీణాతి । మధు-
నా జుహోతి । మహత్యై వా ఏతద్దేవతాయై రూపమ్ । యన్మధు ।
యన్మధునా జుహోతి ॥ ౫౧ ॥ మహతీమేవ తద్దేవతాం ప్రీ-
ణాతి । తణ్డులైర్జుహోతి । వసూనాం వా ఏతద్రూపమ్ । యత్తణ్డు-
లాః । యత్తణ్డులైర్జుహోతి । వసూనేవ తత్ప్రీణాతి । పృథు-
కైర్జుహోతి । రుద్రాణాం వా ఏతద్రూపమ్ । యత్పృథుకాః । య-
త్పృథుకైర్జుహోతి ॥ ౫౨ ॥ రుద్రానేవ తత్ప్రీణాతి । లా-
జైర్జుహోతి । ఆదిత్యానాం వా ఏతద్రూపమ్ । యల్లాజాః । య-
ల్లాజైర్జుహోతి । ఆదిత్యానేవ తత్ప్రీణాతి । కరమ్భైర్జుహోతి ।
విశ్వేషాం వా ఏతద్దేవానాగ్ం రూపమ్ । యత్కరమ్భాః । య-
త్కరమ్భైర్జుహోతి ॥ ౫౩ ॥ విశ్వానేవ తద్దేవాన్ప్రీణాతి ।
ధానాభిర్జుహోతి । నక్షత్రాణాం వా ఏతద్రూపమ్ । యద్ధానాః ।
యద్ధానాభిర్జుహోతి । నక్షత్రాణ్యేవ తత్ప్రీణాతి । సక్తుభిర్జు-
హోతి । ప్రజాపతేర్వా ఏతద్రూపమ్ । యత్సక్తవః । యత్స-
క్తుభిర్జుహోతి ॥ ౫౪ ॥ ప్రజాపతిమేవ తత్ప్రీణాతి ।
మసూస్యైర్జుహోతి । సర్వాసాం వా ఏతద్దేవతానాగ్ం రూప-
మ్ । యన్మసూస్యాని । యన్మసూస్యైర్జుహోతి । సర్వా ఏవ
తద్దేవతాః ప్రీణాతి । ప్రియఙ్గుతణ్డులైర్జుహోతి । ప్రియా-
ఙ్గా హ వై నామైతే । ఏతైర్వై దేవా అశ్వస్యాఙ్గాని సమదధుః ।

యత్ప్రియఙ్గుతణ్డులైర్జుహోతి । అశ్వస్యైవాఙ్గాని సందధాతి ।
దశాన్నాని జుహోతి । దశాక్షరా విరాట్ । విరాట్కృత్స్నస్యాన్నా-
ద్యస్యావరుద్ధ్యై ॥ ౧౧ ॥

జుహోతి మధునా జుహోతి పృథుకైర్జుహోతి కరమ్భైర్జు-
హోతి సక్తుభిర్జుహోతి ప్రియఙ్గుతణ్డులైర్జుహోతి చత్వారి చ ॥౧౮॥

అన్నహోమానాజ్యేనాగ్నిర్మధునా తణ్డులైః పృథుకైర్లా-
జైః కరమ్భైర్ధానాభిస్సక్తుభిర్మసూస్యైః ప్రియఙ్గుతణ్డులై-
ర్దశాన్నాని ద్వాదశ ॥

ప్రజాపతిరశ్వమేధమసృజత । తగ్ం సృష్టగ్ం రక్షాగ్ం-
స్యజిఘాగ్ంసన్ । స ఏతాన్ప్రజాపతిర్నక్తగ్ం హోమానప-
శ్యత్ । తానజుహోత్ । తైర్వై స యజ్ఞాద్రక్షాగ్ంస్యపాహన్ ।
యన్నక్తగ్ం హోమాఞ్జుహోతి । యజ్ఞాదేవ తైర్యజమానో రక్షాగ్ం-
స్యపహన్తి । ఆజ్యేన జుహోతి । వజ్రో వా ఆజ్యమ్ । వజ్రేణైవ
యజ్ఞాద్రక్షాగ్ంస్యపహన్తి ॥౧౩॥ ☞ ఆజ్యస్య ప్రతిపదం కరోతి ।
ప్రాణో వా ఆజ్యమ్ । ముఖత ఏవాస్య ప్రాణం దధాతి । అన్నహోమా-
ఞ్జుహోతి । శరీరమేవావరున్ధే । వ్యత్యాసం జుహోతి । ఉభ-
యస్యావరుద్ధ్యై । నక్తం జుహోతి । రక్షసామపహత్యై । ఆజ్యేనా-
న్తతో జుహోతి ॥ ౧౪ ॥ ☞ ప్రాణో వా ఆజ్యమ్ । ఉభయత
ఏవాస్య ప్రాణం దధాతి । పురస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చ । ఏకస్మై స్వాహే-
త్యాహ । అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠతి । ద్వాభ్యాగ్ం స్వాహేత్యా-

హా । అముష్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠతి । ఉభయోరేవ లోకయోః ప్ర-
తి తిష్ఠతి । అస్మిగ్గ్ంశ్చాముష్మిగ్గ్ంశ్చ । శతాయ స్వాహేత్యాహ ।
శతాయుర్వై పురుషశ్శతవీర్యః । ఆయురేవ వీర్యమవరున్ధే । సహ-
స్రాయస్వాహేత్యాహ । ఆయుర్వై సహస్రమ్ । ఆయురేవావరున్ధే ।
సర్వస్మై స్వాహేత్యాహ । అపరిమితమేవావరున్ధే ॥ ౫౮ ॥

ఏవయజ్ఞా ద్రక్షాగ్ంస్యపహన్త్యన్తతో జుహోతి శతాయ
స్వాహేత్యాహాసప్త చ ॥ ౧౫ ॥

ప్రజాపతిం వా ఏష ఈప్సతీత్యాహుః । యోశ్వమేధేన
యజత ఇతి । అథో ఆహుః । సర్వాణి భూతానీతి । ఏకస్మై స్వాహే-
త్యాహ । ప్రజాపతిర్వా ఏకః । తమేవాప్నోతి । ఏకస్మై స్వా-
హా ద్వాభ్యాగ్ం స్వాహేత్యభిపూర్వమాహుతీర్జుహోతి ।
అభిపూర్వమేవ సువర్గం లోకమేతి । ఏకోత్తరం జుహోతి ॥ ౫౯ ॥
ఏకవదేవ సువర్గం లోకమేతి । సన్తతం జుహోతి । సువర్గస్య
లోకస్య సన్తత్యై । శతాయ స్వాహేత్యాహ । శతాయుర్వై పు-
రుషశ్శతవీర్యః । ఆయురేవ వీర్యమవరున్ధే । సహస్రాయ స్వా-
హేత్యాహ । ఆయుర్వై సహస్రమ్ । ఆయురేవావరున్ధే । అ-
యుతాయ స్వాహా నియుతాయ స్వాహా ప్రయుతాయ స్వాహేత్యా-
హ ॥ ౬౦ ॥ త్రయ ఇమే లోకాః । ఇమానేవ లోకానవరున్ధే ।
అర్బుదాయ స్వాహేత్యాహ । వాగ్వా అర్బుదమ్ । వాచమే-
వావరున్ధే । న్యర్బుదాయ స్వాహేత్యాహ । యో వై వాచో భూ-
మా । తన్న్యర్బుదమ్ । వాచ ఏవ భూమానమవరున్ధే । సముద్రా-

ఽయ స్వాహేత్యాహ ॥ ౭౧ ॥ సముద్రమేవాప్నోతి । మధ్యాయ స్వాహేత్యాహ । మధ్యమేవాప్నోతి । అన్త్యాయ స్వాహేత్యాహ । అన్తమేవాప్నోతి । పారార్ధ్యాయ స్వాహేత్యాహ । పరార్ధమేవాప్నోతి । ఉషసే స్వాహా వ్యుష్ట్యై స్వాహేత్యాహ । రాత్రిర్వా ఉషాః । అహర్వ్యుష్టిః । అహోరాత్రే ఏవావరున్ధే । అథో అహోరాత్రయోరేవ ప్రతితిష్ఠతి । తా యదుభయీర్దివా వా నక్తం వా జుహుయాత్ । అహోరాత్రే మోహయేత్ । ఉషసే స్వాహా వ్యుష్ట్యై స్వాహోదేష్యతే స్వాహోద్యతే స్వాహేత్యనుదితే జుహోతి । ఉదితాయ స్వాహా సువర్గాయ స్వాహా లోకాయ స్వాహేత్యుదితే జుహోతి । అహోరాత్రయోరవ్యతిమోహాయ ॥ ౭౨ ॥

ఏకోత్తరం జుహోతి ప్రియుతాయ స్వాహేత్యాహ సముద్రాయ స్వాహేత్యాహాహర్వ్యుష్టిస్సన్తి చ ॥ ౧౬ ॥

విభూర్మాత్రా ప్రభూః పిత్రేత్యశ్వనామాని జుహోతి । ఉభయోరేవైనం లోకయోర్నామధేయం గమయతి । అయనాయ స్వాహా ప్రాయణాయ స్వాహేత్యుద్రావాఞ్జుహోతి । సర్వమేవైనమస్కన్నగ్ం సువర్గం లోకం గమయతి । అగ్నయే స్వాహా సోమాయ స్వాహేతి పూర్వహోమాఞ్జుహోతి । పూర్వ ఏవ ద్విషన్తం భ్రాతృవ్యమతిక్రామతి । పృథివ్యై స్వాహాఽన్తరిక్షాయ స్వాహేత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ । అగ్నయే స్వాహా సోమాయ స్వాహేతి పూర్వదీక్షా జుహోతి । పూర్వ

ఏవ ద్విషన్తం భ్రాతృవ్యమతి క్రామతి ॥ ౬౩ ॥ పృథివ్యై
స్వాహాఽన్తరిక్షాయ స్వాహేత్యేకవిగ్ంశినీం దీక్షాం జుహోతి ।
ఏకవిగ్ంశతిర్వై దేవలోకాః । ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవః । త్ర-
య ఇమే లోకాః । అసావాదిత్య ఏకవిగ్ంశః । ఏష సువర్గో లోకః ।
సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । భువో దేవానాం కర్మణేత్యృతు-
దీక్షా జుహోతి । ఋతూనేవాస్మై కల్పయతి । అగ్నయే స్వాహా
వాయవే స్వాహేతి జుహోత్యనన్తరిత్యై ॥ ౬౪ ॥ అర్వా-
ఙ్యజ్ఞస్సంక్రామత్విత్యాప్తీర్జుహోతి । సువర్గస్య లోకస్యాప్త్యై ।
భూతం భవ్యం భవిష్యదితి పర్యాప్తీర్జుహోతి । సువర్గస్య
లోకస్య పర్యాప్త్యై । ఆ మే గృహా భవన్త్విత్యాభూర్జుహోతి ।
సువర్గస్య లోకస్యాభూత్యై । అగ్నినా తపోఽన్వభవదిత్యనుభూ-
ర్జుహోతి । సువర్గస్య లోకస్యానుభూత్యై । స్వాహాఽఽధిమాధీతా-
య స్వాహేతి సమస్తాని వైశ్వదేవాని జుహోతి । సమస్తమేవ ద్వి-
షన్తం భ్రాతృవ్యమతిక్రామతి ॥ ౬౫ ॥ దద్భ్యస్స్వాహా
హనూభ్యాగ్ం స్వాహేత్యఙ్గహోమాఞ్జుహోతి । అఙ్గే అఙ్గే వై
పురుషస్య పాప్మోపశ్లిష్టః । అఙ్గాదఙ్గాదేవైనం పాప్మనస్తే-
న ముఞ్చతి । అఞ్జ్యేతాయ స్వాహా కృష్ణాయ స్వాహా శ్వేతాయ
స్వాహేత్యశ్వరూపాణి జుహోతి । రూపైరేవైనగ్ం సమర్ధయతి ।
ఓషధీభ్యస్స్వాహా మూలేభ్యస్స్వాహేత్యోషధిహోమాఞ్జుహోతి ।
ద్వయీర్వా ఓషధయః । పుష్పేభ్యోఽన్యాః ఫలం గృహ్ణన్తి ।
మూలేభ్యోఽన్యాః । తా ఏవోభయీరవరున్ధే ॥ ౬౬ ॥ వన-

పతిభ్యస్స్వాహేతి వనస్పతిహోమాఞ్జుహోతి । ఆరణ్యస్యా-
న్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । మేషస్త్వా పచతైరవత్విత్యపావ్యాని జుహోతి ।
ప్రాణా వై దేవా అపావ్యాః । ప్రాణానేవావరున్ధే । కూప్యా-
భ్యస్స్వాహోఽద్భ్యస్స్వాహేత్యపాగ్ం హోమాఞ్జుహోతి । అ-
ప్సు వా ఆపః । అన్నం వా ఆపః । అద్భ్యో వా అన్నం జాయ-
తే । యదేవాద్భ్యోఽన్నం జాయతే । తదవరున్ధే ॥ ౬౭ ॥
పూర్వదీక్షా జుహోతి పూర్వ ఏవ ద్విషన్తం భ్రాతృవ్యమతిక్రామ-
త్యనన్తరిత్యై క్రామతిరున్ధే జాయత ఏకం చ ॥ ౧౭ ॥

అమ్భాగ్ంసి జుహోతి । అయం వై లోకోఽమ్భాగ్ంసి । త-
స్య వసవోఽధిపతయః । అగ్నిర్జ్యోతిః । యదమ్భాగ్ంసి జుహో-
తి । ఇమమేవ లోకమవరున్ధే । వసూనాగ్ం సాయుజ్యంగచ్ఛతి ।
అగ్నింజ్యోతిరవరున్ధే । నభాగ్ంసి జుహోతి । అన్తరిక్షం వై నభా-
గ్ంసి ॥ ౬౮ ॥ తస్య రుద్రా అధిపతయః । వాయుర్జ్యోతిః ।
యన్నభాగ్ంసి జుహోతి । అన్తరిక్షమేవావరున్ధే । రుద్రా-
ణాగ్ం సాయుజ్యం గచ్ఛతి । వాయుం జ్యోతిరవరున్ధే । మహా-
గ్ంసి జుహోతి । అసౌ వై లోకో మహాగ్ంసి । తస్యాదిత్యాఅధిప-
తయః । సూర్యో జ్యోతిః ॥ ౬౯ ॥ యన్మహాగ్ంసి జుహో-
తి । అముమేవ లోకమవరున్ధే । ఆదిత్యానాగ్ం సాయుజ్యం గచ్ఛ-
తి । సూర్యం జ్యోతిరవరున్ధే । నమో రాజ్ఞే నమో వరుణాయేతి యా-
వ్యాని జుహోతి । అన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । మయోభూర్వా-
తో అభివాతూస్రా ఇతి గవ్యాని జుహోతి । పశూనామవరుద్ధ్యై

ప్రాణాయ స్వాహా వ్యానాయ స్వాహేతి సంతతిహోమాఞ్జు-
హోతి । సువర్గస్య లోకస్య సంతత్యై ॥ ౨౦ ॥ సితాయ
స్వాహాఽసితాయ స్వాహేతి ప్రముక్తీర్జుహోతి । సువర్గస్య లో-
కస్య ప్రముక్త్యై । పృథివ్యై స్వాహాఽన్తరిక్షాయ స్వాహేత్యాహ ।
యథాయజురేవైతత్ । దత్వతే స్వాహాఽదన్తకాయ స్వాహేతి శ-
రీరహోమాఞ్జుహోతి । పితృలోకమేవ తైర్యజమానోఽవరున్ధే ।
కస్త్వా యునక్తి స త్వా యునక్త్వితి పరిధీన్ యునక్తి । ఇమే వై
లోకాః పరిధయః । ఇమానేవాస్మై లోకాన్ యునక్తి ।సువర్గస్య లో-
కస్య సమష్ట్యై ॥ ౨౧ ॥ యః ప్రాణతో య ఆత్మదా ఇతి మహిమా-
నౌ జుహోతి । సువర్గో వై లోకో మహః । సువర్గమేవ తాభ్యాం
లోకం యజమానోఽవరున్ధే । ఆ బ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చ-
సీజాయతామితి సమస్తాని బ్రహ్మవర్చసాని జుహోతి । బ్రహ్మ-
వర్చసమేవ తైర్యజమానోఽవరున్ధే । జజ్ఞి బీజమితి జుహోత్యన-
న్తరిత్యై । అగ్నయే సమనమత్పృథివ్యై సమనమదితి సన్నతిహోమా-
మాఞ్జుహోతి । సువర్గస్య లోకస్య సన్నత్యై । భూతాయ
స్వాహా భవిష్యతే స్వాహేతి భూతాభవ్యే హోమౌ జుహో-
తి । అయం వై లోకో భూతమ్ ॥ ౨౨ ॥ అసౌ భవిష్యత్ । అన-
యోరేవ లోకయోః ప్రతితిష్ఠతి । సర్వస్యాప్త్యై । సర్వస్యావరు-
ద్ధ్యై । యదక్రన్దః ప్రథమం జాయమాన ఇత్యశ్వస్తోమీయం జుహో-
తి । సర్వస్యాప్త్యై । సర్వస్య జిత్యై । సర్వమేవ తేనాప్నోతి ।
సర్వం జయతి । యోఽశ్వమేధేన యజతే ॥ ౨౩ ॥ య ఉ చైన-

ష్మైవంవేద । యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంస్యజిఘాగ్ంసన్ । స ఏతాన్ప్ర-
జాపతిర్నక్తగ్ం హోమానపశ్యత్ । తానజుహోత్ । తైరేవ స
యజ్ఞాద్రక్షాగ్ంస్యపాహన్ । యన్నక్తగ్ం హోమాఞ్జుహోతి ।
యజ్ఞాదేవ తైర్యజమానో రక్షాగ్ంస్యపహన్తి । ఉమస్మై స్వాహా
వ్యాప్త్యై స్వాహేత్యన్తతో జుహోతి । సువర్గస్య లోకస్యస-
మష్ట్యై ॥ ౭౮ ॥ వైనభాగ్ంస్తి సూర్యో జ్యోతిస్సంతత్యై సమష్ట్యై
భ్రాతం యజతే నవ చ ॥ ౧౭ ॥

ఏకయూపో వైకాదశినీ వా । అన్యేషాం యజ్ఞానాం యూ-
పా భవన్తి । ఏకవిగ్ంశిన్యశ్వమేధస్య । సువర్గస్య లోకస్యాభి-
జిత్యై । బైల్వో వా ఖాదిరో వా పాలాశో వా । అన్యేషాం యజ్ఞ-
క్రతూనాం యూపా భవన్తి । రాజ్జుదాల ఏకవిగ్ంశత్యరత్నిరశ్వ-
మేధస్య । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । నాన్యేషాం పశూ-
నాం తేజన్యా అవద్యన్తి । అవద్యన్త్యశ్వస్య ॥ ౭౯ ॥ పాప్మా
వై తేజనీ । పాప్మనోఽపహత్యై । ప్లక్షశాఖాయామన్యేషాం ప-
శూనామవద్యన్తి । వైతసశాఖాయామశ్వస్య । అప్సుయోని-
ర్వా అశ్వః । అప్సుజో వేతసః । స్వ ఏవాస్య యోనావవద్యతి ।
యూపేషు గ్రామ్యాన్పశూన్నియుఞ్జన్తి । ఆరోకేష్వారణ్యా-
న్ధారయన్తి । పశూనాం వ్యావృత్త్యై । అగ్రామ్యాన్పశూన్ల-
భన్తే । ప్రారణ్యాన్థ్సృజన్తి । పాప్మనోఽపహత్యై ॥ ౮౦ ॥
అశ్వస్య వ్యావృత్త్యై త్రీణి చ ॥ ౧౮ ॥

రాజ్జుదాలమగ్నిష్ఠం మినోతి । భ్రూణహత్యాయా అప-
హత్యై । పౌతుద్రవావభితో భవతః । పుణ్యస్య గన్ధస్యావరుద్ధ్యై ।
భ్రూణహత్యామేవాస్మాదపహత్య । పుణ్యేన గన్ధేనోభయతః పరి
గృహ్ణాతి । షడ్బైల్వా భవన్తి । బ్రహ్మవర్చసస్యావరుద్ధ్యై । ష-
ట్ఖాదిరాః । తేజసోఽవరుద్ధ్యై ॥ ౭౭ ॥ షట్పాలాశాః । సోమ-
పీథస్యావరుద్ధ్యై । ఏకవిగ్ంశతిస్సంపద్యన్తే । ఏకవిగ్ంశతిర్వై
దేవలోకాః । ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవః । త్రయ ఇమే లోకాః ।
అసావాదిత్య ఏకవిగ్ంశః । ఏష సువర్గో లోకః । సువర్గస్య లోక-
స్య సమష్ట్యై । శతం పశవో భవన్తి ॥౭౮॥ [illegible] శతాయుః పురు-
షశ్శతేన్ద్రియః । ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । సర్వం వా
అశ్వమేధ్యాప్నోతి । అపరిమితా భవన్తి । అపరిమితస్యావరుద్ధ్యై ।
బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । కస్మాత్సత్యాత్ । దక్షిణతోఽన్యేషాం ప-
శూనామవద్యన్తి । ఉత్తరతోఽశ్వస్యేతి । వారుణో వా అశ్వః ॥౭౯॥
ఏషా వై వరుణస్య దిక్ । స్వాయామేవాస్య దిశ్యవద్యతి ।
యదితరేషాం పశూనామవద్యతి । శతదైవత్యం తేనావరున్ధే ।
చితేఽగ్నావధివైతసే కటేఽశ్వం చినోతి । అప్సుయోనిర్వా అశ్వః ।
అప్సుజో వేతసః । స్వ ఏవైనం యోనౌ ప్రతిష్ఠాపయతి । పురస్తా-
త్ప్రత్యఞ్చం తూపరం చినోతి । పశ్చాత్ప్రాచీనం గోమృ-
గమ్ ॥ ౮౦ ॥ ప్రాణాపానావేవాస్మిన్త్సమ్యఞ్చౌ దధాతి ।
అశ్వం తూపరం గోమృగమితి సర్వహుత ఏతాఞ్జుహోతి । ఏషాం
లోకానామభిజిత్యై । ఆత్మనాఽభిజుహోతి । సాత్మానమేవైనగ్ం స-

తనుం కరోతి । సాత్మాఽముష్మిన్లోకే భవతి । య ఏవం వేద । అథో వసోర్ధారాం తేనావరున్ధే । ఇల్లువదార్ఘాయ స్వాహా బలివదార్ఘాయ స్వాహేత్యాహ । సంవత్సరో వా ఇల్లువర్దః । పరివత్సరో బలివర్దః । సంవత్సరాదేవ పరివత్సరాదాయురవరున్ధే । ఆయురేవాస్మిన్దధాతి । తస్మాదశ్వమేధయాజీ జరసా విస్రస్తాఽముం లోకమేతి ॥ ౧౧ ॥ తేజసోఽవరుద్ధ్యై భవన్త్యశ్వో గోమృగమిల్లువర్దశ్చత్వారి చ ॥ ౨౦ ॥

ఏకవిꣳశోఽగ్నిర్భవతి । ఏకవిꣳశస్తోమః । ఏకవిꣳశతిర్యూపాః । యథా వా అశ్వా వర్షభా వావృషాణాస్సꣳస్ఫురేరన్ । ఏవమేతథ్స్తోమాస్సꣳస్ఫురన్తే । యదేకవిꣳశాః । తే యథ్సమృచ్ఛేరన్ । హన్యేతాస్య యజ్ఞః । ద్వాదశ ఏవాగ్నిస్స్యాదిత్యాహుః । ద్వాదశస్తోమః ॥ ౧౨ ॥ ఏకాదశ యూపాః । యద్ద్వాదశోఽగ్నిర్భవతి । ద్వాదశ మాసాస్సంవథ్సరః । సంవథ్సరేణైవాస్మా అన్నమవరున్ధే । యద్దశ యూపా భవన్తి । దశాక్షరా విరాట్ । అన్నం విరాట్ । విరాజైవాన్నాద్యమవరున్ధే । య ఏకాదశః । స్తన ఏవాస్యై సః ॥ ౧౩ ॥ దుహ ఏవైనాం తేన । తదాహుః । యద్ద్వాదశోఽగ్నిస్స్యాద్ద్వాదశస్తోమ ఏకాదశ యూపాః । యథా స్థూరిణా యాయాత్ । తాదృక్తత్ । ఏకవిꣳశ ఏవాగ్నిస్స్యాదిత్యాహుః । ఏకవిꣳశస్తోమః । ఏకవిꣳశతిర్యూపాః । యథా ప్రష్టిభిర్యాతి । తాదృగేవ తత్ ॥ ౧౪ ॥ యో వా అశ్వమేధే తిస్రః కకుభో వేద । కకుద్ధరాజ్ఞాం భవతి । ఏక-

విగ్ంశో౭గ్నిర్భవతి । ఏకవిగ్ంశస్స్తోమః । ఏకవిగ్ంశతిర్యూపాః ।
ఏతా వా అశ్వమేధే త్రీణి శీర్షాణి । య ఏవం వేద । శిరో హ రాజ్ఞాం
భవతి । యో వా అశ్వమేధే త్రీణి శీర్షాణి వేద । శిరో హ రాజ్ఞాం భ-
వతి । ఏకవిగ్ంశో౭గ్నిర్భవతి । ఏకవిగ్ంశస్స్తోమః । ఏకవిగ్ంశతి-
ర్యూపాః । ఏతాని వా అశ్వమేధే త్రీణి శీర్షాణి । య ఏవం వేద ।
శిరో హ రాజ్ఞాం భవతి ॥ ౮౫ ॥

ద్వాదశస్స్తోమస్స ఏవ తచ్ఛిరో హ రాజ్ఞాం భవతి షట్చ ॥ ౨౦ ॥

దేవా వా అశ్వమేధే పవమానే । సువర్గం లోకం న ప్రా-
జానన్ । తమశ్వః ప్రాజానాత్ । యదశ్వమేధే౭శ్వేన మేధ్యే-
నోదఞ్చో బహిష్పవమానగ్ం సర్పన్తి । సువర్గస్య లోకస్య ప్ర-
జ్ఞాత్యై । న వై మనుష్యస్సువర్గం లోకమఞ్జసా వేద । అశ్వో వై సువ-
ర్గం లోకమఞ్జసా వేద । యదుద్గాతోద్గాయేత్ । యథా క్షేత్రజ్ఞో౭-
న్యేన పథా ప్రతిపాదయేత్ । తాదృక్తత్ ॥ ౮౬ ॥ ఉద్గాతా-
రమపరుధ్య । అశ్వముద్గీథాయ వృణీతే । యథా క్షేత్రజ్ఞో౭ఞ్జసా
నయతి । ఏవమేవైనమశ్వస్సువర్గం లోకమఞ్జసా నయతి । పు-
చ్ఛమన్వారభన్తే । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । హిం కరోతి ।
సామైవాకః । హిం కరోతి । ఉద్గీథ ఏవాస్య సః ॥ ౮౭ ॥ వ-
డబా ఉపరున్ధన్తి । మిథునత్వాయ ప్రజాత్యై । అథో యథోపగా-
తార ఉపగాయన్తి । తాదృగేవ తత్ । ఉదగాసీదశ్వో మేధ్య ఇ-
త్యాహ । ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః । ప్రజాపతిరుద్గీథః । ఉద్గీథమే-

వావరున్ధే । అథో ఋక్సామయోరేవ ప్రతితిష్ఠతి । హిరణ్యేనోపా-
కరోతి । జ్యోతిర్వై హిరణ్యమ్ । జ్యోతిరేవ ముఖతో దధాతి ।
యజమానే చ ప్రజాసు చ । అథో హిరణ్యజ్యోతిషైవ యజమా-
నస్సువర్గం లోకమేతి ॥ ౭౮ ॥ తత్సఉపాకరోతి చత్వారి చ ॥ ౨౨ ॥

పురుషో వై యజ్ఞః । యజ్ఞః ప్రజాపతిః । యదశ్వే పశూన్ని-
యుఞ్జన్తి । యజ్ఞాదేవ తద్యజ్ఞం ప్రయుఙ్క్తే । అశ్వం తూపరం
గోమృగమ్ । తానగ్నిష్ఠ ఆలభతే । సేనాముఖమేవ తథ్సగ్ంశ్య-
తి । తస్మాద్రాజముఖం భీష్మం భావుకమ్ । ఆగ్నేయం కృష్ణగ్రీవం
పురస్తాల్లలాటే । పూర్వాగ్నిమేవ తం కురుతే ॥ ౭౯ ॥ తస్మా-
త్పూర్వాగ్నిం పురస్తాత్స్థాపయన్తి । పౌష్ణమన్వఞ్చమ్ । అన్నం
వై పూషా । తస్మాత్పూర్వాగ్నావాహార్యమాహరన్తి । ఐన్ద్రా-
పౌష్ణముపరిష్టాత్ । ఐన్ద్రో వై రాజన్యోఽన్నం పూషా । అన్నా-
ద్యేనైవైనముభయతః పరిగృహ్ణాతి । తస్మాద్రాజన్యోఽన్నాదో భా-
వుకః । ఆగ్నేయౌ కృష్ణగ్రీవౌ బాహ్వోః । బాహ్వోరేవ వీర్యం
ధత్తే ॥ ౮౦ ॥ తస్మాద్రాజన్యో బాహుబలీ భావుకః । త్వాష్ట్రౌ
లోమశసక్థౌ సక్థ్యోః । సక్థ్యోరేవ వీర్యం ధత్తే । తస్మాద్రాజన్య
ఊరుబలీ భావుకః । శితిపృష్ఠో బార్హస్పత్యః పృష్ఠే । బ్రహ్మ-
వర్చసమేవోపరిష్టాద్ధత్తే । అథో కవచే ఏవైతేఽభితః పర్యూహతే ।
తస్మాద్రాజన్యస్సన్నద్ధో వీర్యం కరోతి । ధాత్రే పృషోదరమ-
ధస్తాత్ । ప్రతిష్ఠామేవైతాం కురుతే । అథో ఇయం వై ధాతా ।
అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । సౌర్యం బలక్షం పుచ్ఛే । ఉత్సేధమేవ

తఙ్కురుతే । తస్మాదుథ్సేధమ్ప్రజా అభి సగ్ంశ్రయన్తి ॥ ౯౧ ॥

కుర్వతే ధత్తే కుర్వతే పఞ్చ చ ॥ ౨౩ ॥

సాఙ్గ్రహణ్యా చతుష్టయ్యో వా వై యః సితుశ్చత్వారో యథాఽనిక్తం ప్రజాపతయే త్వా యథా ప్రోక్షితవిభూరావ ప్రజాపతిరకామయతాశ్వమేధేన ప్రజాపతిర్న కిఞ్చ న సావిత్రమాబ్రహ్మన్ప్రజాపతిర్దేవేభ్యః ప్రజాపతీ రక్షాగ్ంసి ప్రజాపతిమిఘ్నతి విభూరశ్వనామాన్యమ్భాగ్ంస్యేకయూపో రాజ్జుదాలమేకవిగ్ంశో దేవాః పురుషస్త్రయోవిగ్ంశతిః ॥ ౨౩ ॥

సాఙ్గ్రహణ్యా తస్మాదశ్వమేధయాజీ యత్పరిమితా యద్దక్షిణముఖే యో దీక్షాద్వివాసైవ త్రయ ఇమే స్తితాయ ప్రాణాపానావేవాస్మిన్తస్మాద్రాజన్య ఏకనవతిః ॥ ౯౧ ॥

సాఙ్గ్రహణ్యాసఙ్గ్ శ్రయన్తి ॥ హరిః ఓమ్ ॥

నవమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ ప్రజాపతిరశ్వమేధమసృజత । సోఽస్మాథ్సృష్టోఽపాక్రామత్ । తమష్టాదశిభిరను ప్రాయుఙ్క్త । తమాప్నోత్ । తమాప్త్వాఽష్టాదశిభిరవారున్ధ । యదష్టాదశిన ఆలభ్యన్తే । యజ్ఞమేవ తైరాప్త్వా యజమానోఽవరున్ధే । సంవథ్సరస్య వా ఏషా ప్రతిమా । యదష్టాదశినః । ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవః ॥ ౧ ॥ సంవథ్సరోఽష్టాదశః । యదష్టాదశిన ఆలభ్యన్తే । సంవథ్సరమేవ తై-

తఙ్కురుతే । తస్మాదుత్సన్ధమ్భయే ప్రజా అభి సగ్ం శ్రయన్తి ॥ ౯౧ ॥

కుర్వతే ధత్తే కుర్వతే పశ్చ చ ॥ ౨౩ ॥

ప్రాజాపత్యా చతుష్టయ్యో వా వై యః సితుశ్చత్వారో యథాఽనిక్తం ప్రజాపతయే త్వా యథా ప్రోక్షితవిభూరాహ ప్రజాపతిరకామయతాశ్వమేధేన ప్రజాపతిర్న కిఞ్చ న సావిత్ర- మాబ్రహ్మన్ప్రజాపతిర్దేవేభ్యః ప్రజాపతీ రక్షాగ్ంసి ప్రజాపతి- మీప్సతి విభూరశ్వనామాన్యమ్భాగ్ంస్యేకయూపో రాజ్ఞదాల- మేకవిగ్ంశో దేవాః పురుషస్త్రయోవిగ్ంశతిః ॥ ౨౩ ॥

ప్రాజాపత్యా తస్మాదశ్వమేధయాజీ యత్పరిమితా య- ద్యజ్ఞముఖే యో దీక్షాద్వాస్నేవ త్రయ ఇమే స్తితా య ప్రాణా- పానావేవాస్మిన్తస్మాద్రాజన్య ఏకనవతిః ॥ ౯౧ ॥

ప్రాజాపత్యాసగ్ శ్రయన్తి ॥ హరిః ఓమ్ ॥

నవమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ ప్రజాపతిరశ్వమేధమసృజత । సోఽస్మాత్సృ- ష్టోఽపాక్రామత్ । తమష్టాదశభిరను ప్రాయుఙ్క్త । తమాప్నోత్ । తమాప్త్వాఽష్టాదశభిరవారున్ధ । యదష్టాదశిన ఆలభ్యన్తే । యజ్ఞ- మేవ తైరాప్త్వా యజమానోఽవరున్ధే । సంవత్సరస్య వా ఏషా ప్రతి- మా । యదష్టాదశినః । ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవః ॥ ౧ ॥ సం- వత్సరోఽష్టాదశః । యదష్టాదశిన ఆలభ్యన్తే । సంవత్సరమేవ తై-

రాష్ట్రం యజమానోఽవరున్ద్ధే । అగ్నిష్ఠేఽన్యాన్పశూనుపాకరోతి ।
ఇతరేషు యూపేష్వష్టాదశినోఽజామిత్వాయ । నవనవాలభ్యన్తే
సవీర్యత్వాయ । యదారణ్యైస్సగ్ంస్థాపయేత్ । వ్యవస్యేతాం
పితాపుత్రౌ । వ్యధ్వానః క్రామేయుః । విదూరఙ్గ్రామయో-
ర్గ్రామాన్తౌ స్యాతామ్ ॥ ౨ ॥ ఋక్షీకాః పురుషవ్యాఘ్రాః పరి-
మోషిణ ఆవ్యాధినీస్తస్కరా అరణ్యేష్వాజాయేరన్ । తదా-
హుః । అపశవో వా ఏతే । యదారణ్యాః । యదారణ్యైస్సగ్ం
స్థాపయేత్ । క్షిప్రే యజమానమరణ్యం మృతగ్ం హరేయుః ।
అరణ్యాయతనా హ్యారణ్యాః పశవ ఇతి । యత్పశూన్నాలభేత । అ-
నవరుద్ధా అస్య పశవస్స్యుః । యత్పర్యగ్నికృతానుత్సృజేత్ ॥ ౩ ॥
యజ్ఞవేశసఙ్కుర్యాత్ । యత్పశూనాలభతే । తేనైవ పశూనవరు-
న్ద్ధే । యత్పర్యగ్నికృతానుత్సృజతి । యజ్ఞవేశసాయ । అవరుద్ధా
అస్య పశవో భవన్తి । న యజ్ఞవేశసమ్భవతి । నయజమానమరణ్య-
మ్మృతగ్ం హరన్తి । గ్రామైస్సగ్ంస్థాపయతి । ఏతే వై పశవః
క్షేమో నామ । సం పితాపుత్రావవస్యతః । సమధ్వానః క్రామ-
న్తి । సమన్తికఙ్గ్రామయోర్గ్రామాన్తౌ భవతః । నర్క్షీకాః
పురుషవ్యాఘ్రాః పరిమోషిణ ఆవ్యాధినీస్తస్కరా అరణ్యేష్వా-
జాయన్తే ॥ ౪ ॥ ఋతవస్స్యాతాముత్సృజేత్సప్తత్రీణి చ ॥ ౧ ॥

ప్రజాపతిరకామయతోభౌ లోకావవరున్ధీయేతి । స ఏ-
తానుభయాన్పశూనపశ్యత్ । గ్రామ్యాగ్ంశ్చారణ్యాగ్ంశ్చ ।

తానాలభత । తైర్వై స ఉభౌ లోకావవారున్ధ । గ్రామ్యై-
రేవ పశుభిరిమల్లోకమవారున్ధ । ఆరణ్యైరముమ్ । యద్గ్రా-
మ్యాన్పశూనాలభతే । ఇమమేవ తైర్లోకమవరున్ధే । యదార-
ణ్యాన్ ॥ ౫ ॥ [illegible] అముం తైః । అనవరుద్ధో వా ఏతస్య సంవత్సర ఇ-
త్యాహుః । య ఇత ఇతశ్చాతుర్మాస్యాని సంవత్సరం ప్రయుఙ్క్త
ఇతి । ఏతావాన్ వై సంవత్సరః । యచ్చాతుర్మాస్యాని । యదే-
తే చాతుర్మాస్యాః పశవ ఆలభ్యన్తే । ప్రత్యక్షమేవ తైస్సంవత్స-
రం యజమానోఽవరున్ధే । వి వా ఏష ప్రజయా పశుభిర్ ఋధ్యతే ।
యస్సంవత్సరం ప్రయుఙ్క్తే । సంవత్సరస్సువర్గో లోకః ॥ ౬ ॥
సువర్గన్తు లోకన్నాపరాధ్నోతి । ప్రజా వై పశవ ఏకాదశినీ ।
యదేత ఏకాదశినాః పశవ ఆలభ్యన్తే । సాక్షాదేవ ప్రజాం పశూన్
యజమానోఽవరున్ధే । ప్రజాపతిర్విరాజమసృజత । సా సృష్టాఽశ్వ-
మేధం ప్రావిశత్ । తాన్దశభిరను ప్రాయుఙ్క్త । తామాప్నో-
త్ । తామాప్త్వా దశభిరవారున్ధ । యద్దశిన ఆలభ్యన్తే ॥ ౭ ॥
విరాజమేవ తైరాప్త్వా యజమానోఽవరున్ధే । ఏకాదశ దశత ఆల-
భ్యన్తే । ఏకాదశాక్షరా త్రిష్టుప్ । త్రైష్టుభాః పశవః । పశూ-
నేవావరున్ధే । వైశ్వదేవో వా అశ్వః । నానా దేవత్యాః పశవో
భవన్తి । అశ్వస్య సర్వత్వాయ । నానారూపా భవన్తి । తస్మా-
న్నానారూపాః పశవః । బహురూపా భవన్తి । తస్మాద్బహురూ-
పాః పశవస్సమృద్ధ్యై ॥ ౮ ॥ ఆరణ్యాల్లోకోదశిన ఆ లభ్యన్తే
నానారూపాః పశవో ద్వే చ ॥ ౨ ॥

అస్మై వై లోకాయ గ్రామ్యాః పశవ ఆలభ్యన్తే । అముష్మా ఆరణ్యాః । యద్గ్రామ్యాన్పశూనాలభతే । ఇమమేవ తైర్లోకమవరున్ధే । యదారణ్యాః । అముం తైః । ఉభయాన్పశూనాలభతే । గ్రామ్యాగ్ంశ్చారణ్యాగ్ంశ్చ । ఉభయోర్లోకయోరవరుద్ధ్యై । ఉభయాన్పశూనాలభతే ॥ ౯ ॥ గ్రామ్యాగ్ంశ్చారణ్యాగ్ంశ్చ । ఉభయస్యాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । ఉభయాన్పశూనాలభతే । గ్రామ్యాగ్ంశ్చారణ్యాగ్ంశ్చ । ఉభయేషాం పశూనామవరుద్ధ్యై । త్రయస్త్రయో భవన్తి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏషాం లోకానామాప్త్యై । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । కస్మాథ్సత్యాత్ ॥ ౧౦ ॥ అస్మింల్లోకే బహవః కామా ఇతి । యథ్సమానీభ్యో దేవతాభ్యోఽన్యేఽన్యే పశవ ఆలభ్యన్తే । అస్మిన్నేవ తల్లోకే కామాన్దధాతి । తస్మాదస్మింల్లోకే బహవఃకామాః । త్రియాణాం త్రియాణాగ్ం సహ సహ జుహోతి । త్ర్యావృతో వై దేవాః । త్ర్యావృత ఇమే లోకాః । ఏషాం లోకానామాప్త్యై । ఏషాం లోకానాం క్లృప్త్యై । పర్యగ్నికృతానారణ్యానుథ్సృజన్త్యహిగ్ంసాయై ॥ ౧౧ ॥

అవరుద్ధ్యా ఉభయాన్పశూనాలభతేప్రత్యాదహిగ్ంసాయై ॥ 3 ॥

యుఞ్జన్తి బ్రధ్నమిత్యాహ । అసౌ వా ఆదిత్యో బ్రధ్నః । ఆదిత్యమేవాస్మై యునక్తి । అరుషమిత్యాహ । అగ్నిర్వా అరుషః । అగ్నిమేవాస్మై యునక్తి । చరన్తమిత్యాహ । వాయుర్వై చరన్ । వాయుమేవాస్మై యునక్తి । పరి తస్థుష ఇత్యాహ ॥ ౧౨ ॥

ఇమే వై లోకాః పరితస్థుషః। ఇమానేవాస్మై లోకాన్యునక్తి। రో-
చన్తే రోచనా దివీత్యాహ। నక్షత్రాణి వై రోచనా దివి। నక్షత్రా-
ణ్యేవాస్మై రోచయతి। యుఞ్జన్త్యస్య కామ్యేత్యాహ। కామా-
నేవాస్మై యునక్తి। హరీవిపక్షసేత్యాహ। ఇమే వై హరీ విపక్షసా।
ఇమే ఏవాస్మై యునక్తి ॥ ౧౩ ॥ శోణా ధృష్ణూనృవాహసేత్యా-
హ। అహోరాత్రే వై నృవాహసా। అహోరాత్రే ఏవా-
స్మై యునక్తి। ఏతా ఏవాస్మై దేవతా యునక్తి। సువర్గస్య లోకస్య
సమష్ట్యై। కేతుఙ్కృణ్వన్న కేతవ ఇతి ధ్వజం ప్రతిముఞ్చతి। య-
శ ఏవైనగ్ం రాజ్ఞాఙ్గమయతి। జీమూతస్యేవ భవతి ప్రతీకమిత్యా-
హ। యథాయజురేవైతత్। యే తే పన్థానస్సవితః పూర్వ్యాస
ఇత్యధ్వర్యుర్యజమానవాచయత్యభిజిత్యై ॥ ౧౪ ॥ పరా వా
ఏతస్య యజ్ఞ ఏతి। యస్య పశురుపాకృతోఽన్యత్ర వేద్యా ఏతి। ఏ-
తగ్ం స్తోతరేతేన పథా పునరశ్వమావర్తయాసి న ఇత్యాహ। వా-
యుర్వై స్తోతా। వాయుమేవాస్య పరస్తాద్దధాత్యావృత్త్యై। య-
థా వై హవిషో గృహీతస్య స్కన్దతి। ఏవం వా ఏతదశ్వస్య స్క-
న్దతి। యదస్యోపాకృతస్య లోమాని శీయన్తే। యద్వాలేషు కా-
చానావయన్తి। లోమాన్యేవాస్య తత్సమ్భరన్తి ॥ ౧౫ ॥ భూ-
ర్భువస్సువరితి ప్రాజాపత్యాభిరావయన్తి। ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః।
స్వయైవైనన్దేవతయా సమర్ధయన్తి। భూరితి మహిషీ। భువ ఇ-
తి వావాతా। సువరితి పరివృక్తీ। ఏషాం లోకానామభిజిత్యై।
హిరణ్మయాః కాచా భవన్తి। జ్యోతిర్వై హిరణ్యమ్। రాష్ట్రి-

మశ్వమేధః ॥ ౧౬ ॥ జ్యోతిశ్చైవాస్మై రాష్ట్రిఞ్చ ప్రమీచీ ద-
ధాతి । ప్రహాఁ్రసమ్భవన్తి । ప్రహాఁ్రసమ్మితస్సువర్గో లోకః । సువ-
ర్గస్య లోకస్యాభిజిత్యై । అప వా ఏతస్మాత్తేజ ఇన్ద్రియం పశవ-
శ్శ్రీః క్రామన్తి । యోఽశ్వమేధేన యజతే । వసవస్త్వాఽఞ్జన్తు
గాయత్రేణ ఛన్దసేతి మహిష్యభ్యనక్తి । తేజో వా ఆజ్యమ్ ।
తేజో గాయత్రీ । తేజసైవాస్మై తేజోఽవరున్ధే ॥ ౧౭ ॥ రుద్రా-
స్త్వాఽఞ్జన్తు త్రైష్టుభేన ఛన్దసేతి వావాతా । తేజో వా ఆజ్యమ్ ।
ఇన్ద్రియన్త్రిష్టుప్ । తేజసైవాస్మా ఇన్ద్రియమవరున్ధే । ఆదిత్యా-
స్త్వాఽఞ్జన్తు జాగతేన ఛన్దసేతి పరివృక్తీ । తేజో వా ఆజ్యమ్ ।
పశవో జగతీ । తేజసైవాస్మై పశూనవరున్ధే । పత్న్యోఽ-
భ్యఞ్జన్తి । శ్రియా వా ఏతద్రూపమ్ ॥ ౧౮ ॥ యత్పత్నయః ।
శ్రియమేవాస్మిన్తద్దధతి । నాస్మాత్తేజ ఇన్ద్రియం పశవశ్శ్రీ-
రపక్రామన్తి । లాజీ 3 ఞ్ఛాచీ3ఁ యశో మమా 4 ఇత్యతి-
రిక్తమన్నమశ్వాయోపాహరన్తి । ప్రజామేవాన్నాదీఙ్కుర్వతే ।
ఏతద్దేవా అన్నమత్తైతదన్నమద్ధి ప్రజాపత ఇత్యాహ । ప్ర-
జాయామేవాన్నాద్యన్దధతే । యది నావ జిఘ్రేత్ ।
అగ్నిః పశురాసీదిత్యవఘ్రాపయేత్ । అవ హైవ జిఘ్రతి । అక్రా-
న్వాజీ క్రమైరత్యక్రమీద్వాజీ ద్యౌస్తే పృష్ఠం పృథివీ సధస్థమిత్యశ్వ-
మనుమన్త్రయతే । ఏషాం లోకానామభిజిత్యై । సమిద్ధో అఞ్జ-
న్కృదరం మతీనామిత్యశ్వస్యాప్రియో భవన్తి సరూపత్వాయ ॥ ౧౯ ॥

పరిత్తస్థుష ఇత్యాహైమే ప్రవాస్తే యునక్త్యభిజిత్యై భర-
న్త్యశ్వమేధో రుద్ధ రూపఞ్ఛ్రుతి త్రీణి చ ॥ ౯ ॥

తేజసా వా ఏష బ్రహ్మవర్చసేన వ్యృధ్యతే । యోఽశ్వమేధే-
న యజతే । హోతా చ బ్రహ్మా చ బ్రహ్మోద్యం వదతః ।
తేజసా చైవైనం బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః । దక్షిణతో బ్ర-
హ్మా భవతి । దక్షిణత ఆయతనో వై బ్రహ్మా । బార్హస్పత్యో వై బ్ర-
హ్మా । బ్రహ్మవర్చసమేవాస్య దక్షిణతో దధాతి । తస్మాద్దక్షిణోఽ-
ర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరః । ఉత్తరతో హోతా భవతి ॥ ౧౦ ॥ ఉ-
త్తరత ఆయతనో వై హోతా । ఆగ్నేయో వై హోతా । తేజో వా
అగ్నిః । తేజ ఏవాస్యోత్తరతో దధాతి । తస్మాదుత్తరోఽర్ధస్తేజస్వి-
తరః । యూపమభితో వదతః । యజమానదేవత్యో వై యూపః ।
యజమానమేవ తేజసా చ బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః । కిగ్ం
స్విదాసీత్పూర్వచిత్తిరిత్యాహ । ద్యౌర్వై వృష్టిః పూర్వచిత్తిః ॥ ౧౧ ॥

దివమేవ వృష్టిమవరున్ధే । కిగ్ం స్విదాసీద్బృహద్వయ ఇత్యా-
హ । అశ్వో వై బృహద్వయః । అశ్వమేవావరున్ధే । కిగ్ంస్వి-
దాసీత్పిశఙ్గిలేత్యాహ । రాత్రిర్వై పిశఙ్గిలా । రాత్రిమేవావ
రున్ధే । కిగ్ంస్విదాసీత్పిలిప్పిలేత్యాహ । శ్రీర్వై పిలిప్పిలా । అ-
న్నాద్యమేవావరున్ధే ॥ ౧౨ ॥ కస్స్విదేకాకీ చరతీత్యాహ । అ-
సౌ వా ఆదిత్య ఏకాకీ చరతి । తేజ ఏవావరున్ధే । క ఉస్విజ్జాయతే
పునరిత్యాహ । చన్ద్రమా వై జాయతే పునః । ఆయురేవావరున్ధే ।
కిగ్ంస్విద్ధిమస్య భేషజమిత్యాహ । అగ్నిర్వై హిమస్య భేషజ-

మ్ । బ్రహ్మవర్చసమేవావరున్ధే । కిగ్ం స్విద్ధావపనం మహది-
త్యాహ ॥ ౨౩ ॥ అయంవై లోక ఆవపనమ్మహత్ । అస్మిన్నే-
వ లోకే ప్రతితిష్ఠతి । పృచ్ఛామి త్వా పరమన్తం పృథివ్యా ఇత్యా-
హ । వేదిర్వై పరోఽన్తః పృథివ్యాః । వేదిమేవావరున్ధే । పృచ్ఛా-
మి త్వా భువనస్య నాభిమిత్యాహ । యజ్ఞో వై భువనస్య నాభిః । య-
జ్ఞమేవావరున్ధే । పృచ్ఛామి త్వా వృష్ణో అశ్వస్య రేత ఇత్యాహ ।
సోమో వై వృష్ణో అశ్వస్య రేతః । సోమపీథమేవావరున్ధే । పృ-
చ్ఛామి వాచః పరమవ్యోమేత్యాహ । బ్రహ్మ వై వాచః పరమ-
వ్యోమ । బ్రహ్మవర్చసమేవావరున్ధే ॥ ౨౪ ॥

హోతా భవతి వై వృష్టిః పూర్వచిత్తిరన్నాద్యమేవావరున్ధే
మహదిత్యాహ సోమో వై వృష్ణో అశ్వస్య రేతశ్చత్వారి చ ॥ ౫ ॥

అప వా ఏతస్మాత్ప్రాణాః క్రామన్తి । యోఽశ్వమేధేన
యజతే । ప్రాణాయ స్వాహా వ్యానాయ స్వాహేతి సంజ్ఞప్యమా-
న ఆహుతీర్జుహోతి । ప్రాణానేవాస్మిన్దధాతి । నాస్మాత్ప్రా-
ణా అపక్రామన్తి । అవన్తీస్థావన్తీస్త్వాఽవన్తు । ప్రియన్త్వా ప్రి-
యాణామ్ । వర్షిష్ఠమాప్యానామ్ । నిధీనాన్త్వా నిధిపతిగ్ం
హవామహే వసో మమేత్యాహ । అపైవాస్మై తద్ధ్నువతే ॥ ౩౫ ॥
అథో ధువన్త్యేవైనమ్ । అథో న్యేవాస్మై హ్నువతే । త్రిః పరియ-
న్తి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏభ్య ఏవైనల్లోకేభ్యో ధువతే । త్రిః
పునః పరియన్తి । షట్సంపద్యన్తే । షడ్వా ఋతవః । ఋతుభి-
రేవైనన్ధువతే । అప వా ఏతేభ్యః ప్రాణాః క్రామన్తి ॥ ౨౬ ॥

యేయజ్ఞే ధువన న్తన్వతే । నవకృత్వః పరియన్తి । నవ వై పురుషే ప్రాణాః । ప్రాణానేవాత్మన్దధతే । నైభ్యః ప్రాణా అపక్రామన్తి । అమ్బే అమ్బాల్యమ్బిక ఇతి పత్నీముదానయతి । అహ్వ-త్యేవైనామ్ । సుభగే కామ్పీలవాసినీత్యాహ । తప ఏవైనాముపన-యతి । సువర్గే లోకే సంప్రోర్ణ్వాథామిత్యాహ ॥ ౨౭ ॥ సువర్గమేవైనాం లోకం గమయతి । ఆఽహమజాని గర్భధమా త్వమ-జాఽసి గర్భధమిత్యాహ । ప్రజా వై పశవో గర్భః । ప్రజామేవ పశూనాత్మన్ధత్తే । దేవా వా అశ్వమేధే పవమానే । సువర్గం లోకం న ప్రాజానన్ । తమశ్వః ప్రాజానాత్ । యత్సూచీభిర-సిపథాన్కల్పయన్తి । సువర్గస్య లోకస్య ప్రజ్ఞాత్యై । గాయత్రీ త్రిష్టుబ్జగతీత్యాహ ॥ ౨౮ ॥ [illegible] యథాయజురేవైతత్ । త్రయ్యస్సూచ్యో భవన్తి । అయస్మయ్యో రజతా హరిణ్యః । అస్యై వై లోకస్య రూపమయస్మయ్యః । అన్తరిక్షస్య రజతాః । దివో హరిణ్యః । దిశో వా అయస్మయ్యః । అవాన్తరదిశా రజతాః । ఊర్ధ్వా హరిణ్యః । దిశ ఏవాస్మై కల్పయతి । కస్త్వాఽఽచ్ఛ్యతి కస్త్వా విశాస్తీత్యాహాహిꣳసాయై ॥ ౨౯ ॥ హ్నవతే క్రిమస్త్వ్యర్ణ్వ-థామిత్యాహ జగతీత్యాహ కల్పయత్యేకష్చ ॥ ౬ ॥

అపవా ఏతస్మాచ్ఛ్రీ రాష్ట్రం క్రామతి । యోఽశ్వమేధేన యజతే । ఊర్ధ్వామేనాముచ్ఛ్రయతాదిత్యాహ । శ్రీర్వై రాష్ట్రమశ్వమేధః । శ్రియమేవాస్మై రాష్ట్రమూర్ధ్వముచ్ఛ్రయతి । వేణుభార గిరావివేత్యాహ । రాష్ట్రం వై భారః । రాష్ట్ర-

మేవాస్మై పర్యూహతి । అథాస్యై మధ్యమేధత్తామిత్యాహ । శ్రి-
యై వై రాష్ట్రస్య మధ్యమ్ ॥ ౩౦ ॥ శ్రియమేవావరున్ధే । శీతే
వాతే పునన్నివేత్యాహ । క్షేమో వై రాష్ట్రస్య శీతో వాతః ।
క్షేమమేవావరున్ధే । యద్ధరిణీ యవమత్తీత్యాహ । విడ్వై హరిణీ ।
రాష్ట్రం యవః । విశ్శైవాస్మై రాష్ట్రఞ్చ సమీచీ దధాతి । న పు-
ష్టం పశు మన్యత ఇత్యాహ । తస్మాద్రాజా పశూన్న పుష్యతి ॥ ౩౧ ॥
శూద్రా యదర్యజారా న పోషాయ ధనాయతీత్యాహ । తస్మా-
ద్వైశీపుత్రం నాభిషిఞ్చన్తే । ఇయం యకా శకున్తికేత్యాహ ।
విడ్వై శకున్తికా । రాష్ట్రమశ్వమేధః । విశ్శైవాస్మై రాష్ట్ర-
ఞ్చ సమీచీ దధాతి । ఆహలమితి సర్పతీత్యాహ । తస్మాద్రాష్ట్రా-
య విశస్సర్పన్తి । ఆహతం గభే పస ఇత్యాహ । విడ్వై గభః ॥ ౩౨ ॥
రాష్ట్రం పసః । రాష్ట్రమేవ విశ్యాహన్తి । తస్మాద్రాష్ట్రీ
విశం ఘాతుకమ్ । మాతా చ తే పితా చ త ఇత్యాహ । ఇయం వై మా-
తా । అసౌ పితా । ఆభ్యామేవైనం పరిదదాతి । అగ్రం వృక్షస్య రో-
హత ఇత్యాహ । శ్రీర్వై వృక్షస్యాగ్రమ్ । శ్రియమేవావరున్ధే
॥ ౩౩ ॥ ప్రసులామీతి తే పితా గభే ముష్టిమతగ్ంసయదిత్యా-
హ । విడ్వై గభః । రాష్ట్రం ముష్టిః । రాష్ట్రమేవ విశ్యాహ-
న్తి । తస్మాద్రాష్ట్రీ విశం ఘాతుకమ్ । అప వా ఏతేభ్యః ప్రా-
ణాః క్రామన్తి । యే యజ్ఞే పూతం వదన్తి । దధిక్రావ్ణ్ణో అకా-
రిషమితి సురభిమతీమృచం వదన్తి । ప్రాణా వై సురభయః । ప్రా-
ణానేవాత్మన్దధతే । నైభ్యః ప్రాణా అపక్రామన్తి । ఆపో హి ష్ఠా

మత్తో భవ ఇత్యధ్వర్యుర్జయన్తే । ఆపో వై సర్వా దేవతాః ।
దేవతాభిరేవాత్మానం పవయన్తే ॥ ౩౪ ॥

రాష్ట్రస్య మధ్యం పుష్యతి గర్భో రుద్ధం దధతే చత్వారి చ ॥ ౭ ॥

ప్రజాపతిః ప్రజాస్సృష్ట్వా ప్రేణాఽనుప్రావిశత్ । తాభ్యః పునస్సంభవితుం నాశక్నోత్ । సోఽబ్రవీత్ । ఋధ్నవదిత్సః । యో మేఽతః పునస్సంభరదితి । తం దేవా అశ్వమేధేనైవ సమభరన్ । తతో వై త ఆర్ధ్నువన్ । యోఽశ్వమేధేన యజతే । ప్రజాపతిమేవ సంభరత్యృధ్నోతి । పురుషమాలభతే ॥ ౩౫ ॥ వైరాజో వై పురుషః । విరాజమేవాలభతే । అథో అన్నం వై విరాట్ । అన్నమేవావరున్ధే । అశ్వమాలభతే । ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః । ప్రజాపతిమేవాలభతే । అథో శ్రీర్వా ఏకశఫమ్ । శ్రియమేవావరున్ధే । గామాలభతే ॥ ౩౬ ॥ యజ్ఞో వై గౌః । యజ్ఞమేవాలభతే । అథో అన్నం వై గౌః । అన్నమేవావరున్ధే । అజావీ ఆలభతే భూమ్నే । అథో పుష్టిర్వై భూమా । పుష్టిమేవావరున్ధే । పర్యగ్నికృతం పురుషం చారణ్యాగ్ంశ్చోత్సృజన్త్యహిగ్ంసాయై । ఉభయే వా ఏతే పశవ ఆలభ్యన్తే । యశ్చావమో యశ్చపరమః । తేఽస్యోభయే యజ్ఞే బద్ధాః । అభీష్టా అభిప్రీతాః । అభిజితా అభిహుతా భవన్తి । నైనం దఙ్క్ష్ణవః పశవో యజ్ఞే బద్ధాః । అభీష్టా అభిప్రీతాః । అభిజితా అభిహుతా హిగ్ంసన్తి । యోఽశ్వమేధేన యజతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౩౭ ॥

లభతే గామాలభతే పరమోఽష్టౌ చ ॥ ౮ ॥

ప్రతిష్ఠిత్యై వా ఏష స్తోమేన రాధ్నో । చతుష్టోమేనకృతే-
నాయానాముత్తరేఽహన్ । ఏకవిగ్ంశే ప్రతిష్ఠాయాం ప్రతితిష్ఠతి ।
ఏకవిగ్ంశాత్ప్రతిష్ఠాయా ఋతూనన్వారోహతి । ఋతవో వై
పృష్ఠాని । ఋతవస్సంవథ్సరః । ఋతుష్వేవ సంవథ్సరే ప్రతిష్ఠా-
య । దేవతా అభ్యారోహతి । శక్వరయః పృష్ఠం భవన్త్యన్యద-
న్యచ్ఛన్దః । అన్యేఽన్యే వా ఏతే పశవ ఆలభ్యన్తే ॥ ౩౮ ॥ ఉ-
తేవ గ్రామ్యాః । ఉతేవారణ్యాః । అహరేవ రూపేణ సమర్ధయ-
తి । అథో అహ్న ఏవైష బలిం హ్రియతే । తదాహుః । అపశవో
వా ఏతే । యదజావయశ్చారణ్యాశ్చ । ఏతే వై సర్వే పశవః ।
యద్గవ్యా ఇతి । గవ్యాన్పశూనుత్తమేఽహన్నాలభతే ॥ ౩౯ ॥
తేనైవోభయాన్పశూనవరున్ధే । ప్రాజాపత్యా భవన్తి । అనభి
జితస్యాభిజిత్యై । సౌరీర్నవ శ్వేతా వశా అనూబన్ధ్యా భవన్తి ।
అన్తత ఏవ బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధే । సోమాయ స్వరాజ్ఞేఽనోవాహావ-
నడ్వాహావితి ద్వన్ద్వినః పశూనాలభతే । అహోరాత్రాణామ-
భిజిత్యై । పశుభిర్వా ఏష వ్యృధ్యతే । యోఽశ్వమేధేన యజతే ।
ఛగలఙ్కల్మాషఙ్కికిదీవిం విదీగయమితి త్వాష్ట్రాన్పశూనాలభతే ।
పశుభిరేవాత్మానగ్ం సమర్ధయతి । ఋతుభిర్వా ఏష వ్యృధ్యతే ।
యోఽశ్వమేధేన యజతే । పిశఙ్గాస్త్రయో వాసన్తా ఇత్యృతుప-
శూనాలభతే । ఋతుభిరేవాత్మానగ్ం సమర్ధయతి । ఆ వా ఏష ప-
శుభ్యో వృశ్చ్యతే । యోఽశ్వమేధేన యజతే । పర్యగ్నికృతా ఉ-
థ్సృజన్త్యనావ్రస్కాయ ॥ ౪౦ ॥

లభ్యన్తే లభన్తే త్వాష్ట్రాన్పశూనాలభన్తేఽష్టౌ చ ॥ ౯ ॥

ప్రజాపతిరకామయత మహానన్నాదస్స్యామితి । స ఏతావశ్వమేధే మహిమానావపశ్యత్ । తావగృహ్ణీత । తతో వై స మహానన్నాదోఽభవత్ । యః కామయేత మహానన్నాదస్స్యామితి । స ఏతావశ్వమేధే మహిమానౌ గృహ్ణీత । మహానేవాన్నాదో భవతి । యజమానదేవత్యా వై వపా । రాజా మహిమా । యద్వపాం మహిమ్నోభయతః పరియజతి । యజమానమేవ రాజ్యేనోభయతః పరిగృహ్ణాతి । పురస్తాత్స్వాహాకారా వా అన్యే దేవాః । ఉపరిష్టాత్స్వాహాకారా అన్యే । తే వా ఏతేఽశ్వ ఏవ మేధ్య ఉభయేఽవరుధ్యన్తే । యద్వపాం మహిమ్నోభయతః పరియజతి । తానేవోభయాన్ప్రీణాతి ॥ ౪౦ ॥ పరియజతి షట్చ ॥ ౧౦ ॥

వైశ్వదేవో వా అశ్వః । తం యత్ప్రాజాపత్యం కుర్యాత్ । యా దేవతా అపిభాగాః । తా భాగధేయేన వ్యర్ధయేత్ । దేవతాభ్యస్సమదం దధ్యాత् । స్తేగాన్దంష్ట్రాభ్యాం మణ్డూకాఞ్జమ్భ్యేభిరితి । ఆజ్యమవదానం కృత్వా ప్రతిసఙ్ఖ్యాయమాహుతీర్జుహోతి । యా ఏవ దేవతా అపిభాగాః । తా భాగధేయేన సమర్ధయతి । న దేవతాభ్యస్సమదం దధాతి ॥ ౪౧ ॥ చతుర్దశైతాననువాకాఞ్జుహోత్యనన్తరిత్యై । ప్రాయణీయాయ స్వాహేతి పఞ్చదశమ్ । పఞ్చదశ వా అర్ధమాసస్య రాత్రయః । అర్ధమాసశస్సంవత్సర ఆప్యతే । దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్ । తేఽబ్రువన్నగ్నయస్స్విష్టకృతః । అశ్వస్య మేధ్యస్య వపాముద్ధా-

రముద్ధరామహై । అథైతానభి భవామేతి । తే లోహితముదహర-
న్త । తతో దేవా అభవన్ ॥ ౪౩ ॥ పరాఽసురాః । యదగ్నిః స్విష్ట-
కృద్భ్యో లోహిత ఞ్జుహోతి భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై । భవ-
త్యాత్మనా । పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి । గౌర్మృగకణ్ఠేన ప్రథ-
మామాహుతి ఞ్జుహోతి । పశవో వై గోమృగః । రుద్రోఽగ్ని-
స్స్విష్టకృత్ । రుద్రాదేవ పశూనన్తర్దధాతి । అథో యత్రైషాఽఽ-
హుతిర్ హూయతే । న తత్ర రుద్రః పశూనభిమన్యతే ॥ ౪౪ ॥
అశ్వశఫేన ద్వితీయామాహుతి ఞ్జుహోతి । పశవో వా ఏకశఫమ్ ।
రుద్రోఽగ్నిస్స్విష్టకృత్ । రుద్రాదేవ పశూనన్తర్దధాతి । అథో
యత్రైషాఽఽహుతిర్ హూయతే । న తత్ర రుద్రః పశూనభిమన్యతే ।
అయస్మయేన కమణ్డలునా తృతీయామ్ । ఆహుతి ఞ్జుహోత్యా-
యాస్యో వై ప్రజాః । రుద్రోఽగ్నిస్స్విష్టకృత్ । రుద్రాదేవ ప్రజా
అన్తర్దధాతి । అథో యత్రైషాఽఽహుతిర్ హూయతే । న తత్ర రు-
ద్రః ప్రజా అభి మన్యతే ॥ ౪౫ ॥

దధాత్యభవన్మన్యతే ప్రజా అన్తర్దధాతి ద్వే చ ॥ ౧౧ ॥

అశ్వస్య వా ఆలబ్ధస్య మేధ ఉదక్రామత్ । తదశ్వస్తోమీ-
యమభవత్ । యదశ్వస్తోమీయ ఞ్జుహోతి । సమేధమేవైన-
మాలభతే । ఆజ్యేన జుహోతి । మేధో వా ఆజ్యమ్ । మేధోఽశ్వ-
స్తోమీయమ్ । మేధేనైవాస్మిన్మేధ న్దధాతి । షట్త్రిꣳశత
ఞ్జుహోతి । షట్త్రిꣳశదక్షరా బృహతీ ॥ ౪౬ ॥ [illegible] బార్హతాః
పశవః । సా పశూనా మ్మాత్రా । పశూనేవ మాత్రయా సమర్ధ-

యతి । తా యద్భూయసీర్వా కనీయసీర్వా జుహుయాత్ । ప్రశూన్మాత్రయా వ్యర్ధయేత్ । షట్త్రిగ్ంశత జుహోతి । షట్త్రిగ్ంశదక్షరా బృహతీ । బార్హతాః పశవః । సా పశూనాం మాత్రా । పశూనేవ మాత్రయా సమర్ధయతి ॥ ౪౮ ॥ అశ్వస్తోమీయగ్ం హుత్వా ద్విపదా జుహోతి । ద్విపాద్వై పురుషో ద్విప్రతిష్ఠః । తదేనం ప్రతిష్ఠయా సమర్ధయతి । తదాహుః । అశ్వస్తోమీయం పూర్వగ్ం హోతవ్యా3 ద్విపదా3 ఇతి । అశ్వో వా అశ్వస్తోమీయమ్ । పురుషో ద్విపదాః । అశ్వస్తోమీయగ్ం హుత్వా ద్విపదా జుహోతి । తస్మాద్ద్విపాచ్చతుష్పాదమత్తి । అథో ద్విపద్యేవ చతుష్పదః ప్రతిష్ఠాపయతి । ద్విపదా హుత్వా । నాన్యాముత్తరామాహుతిం జుహుయాత్ । యదన్యాముత్తరామాహుతిం జుహుయాత్ । ప్ర ప్రతిష్ఠాయాశ్చ్యవేత । ద్విపదా అన్తతో జుహోతి ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౪౯ ॥ బృహత్యర్ధయతి స్థాపయతి పఞ్చ చ ॥ ౧౨ ॥

ప్రజాపతిరశ్వమేధమసృజత । సోఽస్మాథ్సృష్టోఽపాక్రామత్ । తం యజ్ఞక్రతుభిరన్వైచ్ఛత్ । తం యజ్ఞక్రతుభిర్నాన్వవిన్దత్ । తమిష్టిభిరన్వైచ్ఛత్ । తమిష్టిభిరన్వవిన్దత్ । తదిష్టీనామిష్టిత్వమ్ । యథ్సంవథ్సరమిష్టిభిర్యజతే । అశ్వమేవ తదన్విచ్ఛతి । సావిత్రియో భవన్తి ॥ ౫౦ ॥ ఇయం వై సవితా । యో వా అస్యా న్నశ్యతి యో నిలయతే । అస్యాం వావ తం విన్దన్తి । న వా ఇమాం కశ్చనేత్యాహుః । తిర్యఙ్ఙూర్ధ్వోఽత్యేతుమర్హతీతి । యథ్సావిత్రియో భవన్తి । సవితృప్రసూత ఏవైనమిచ్ఛతి । ఈశ్వ-

ఏష వా అశ్వః ప్రముక్తః పరాం పరావతం గన్తోః । యథ్సాయ-
న్ధృతీర్జుహోతి । అశ్వస్య యత్యై ధృత్యై ॥ ౧౦ ॥ య-
త్ప్రాతరిష్టిభిర్యజతే । అశ్వమేవ తదన్విచ్ఛతి । యథ్సాయ
న్ధృతీర్జుహోతి । అశ్వస్యైవ యత్యై ధృత్యై । తస్మాథ్సా-
యం ప్రజాః క్షేమ్యా భవన్తి । యత్ప్రాతరిష్టిభిర్యజతే । అశ్వ-
మేవ తదన్విచ్ఛతి । తస్మాద్దివా నష్టైష ఏతి । యత్ప్రాతరిష్టిభిర్య-
జతే సాయన్ధృతీర్జుహోతి । అహోరాత్రాభ్యామేవైన-
మన్విచ్ఛతి । అథో అహోరాత్రాభ్యామేవాస్మై యోగక్షేమం కల్ప-
యతి ॥ ౧౧ ॥ భవన్తి ధృత్యా ఏనమన్విచ్ఛత్యేకఞ్చ ॥ ౧౩ ॥

అప వా ఏతస్మాచ్ఛ్రీ రాష్ట్రం క్రామతి । యోఽశ్వమే-
ధేన యజతే । బ్రాహ్మణౌ వీణాగాథినౌ గాయతః । శ్రియో వా
ఏతద్రూపమ్ । యద్వీణా । శ్రియమేవాస్మిన్తద్ధత్తః । యదా ఖలు
వై పురుషః శ్రియమశ్నుతే । వీణాఽస్మై వాద్యతే । తదాహుః ।
యదుభౌ బ్రాహ్మణౌ గాయేతామ్ ॥ ౧౨ ॥ ప్రభ్రగ్ంశుకాఽ-
స్మాచ్ఛ్రీస్స్యాత్ । న వై బ్రాహ్మణే శ్రీ రమత ఇతి । బ్రాహ్మణోఽ-
న్యో గాయేత్ । రాజన్యోఽన్యః । బ్రహ్మ వై బ్రాహ్మణః । క్షత్త్రగ్ం
రాజన్యః । తథా హాస్య బ్రహ్మణా చ క్షత్త్రేణ చోభయతశ్శ్రీః పరి
గృహీతా భవతి । తదాహుః । యదుభౌ దివా గాయేతామ్ । అ-
పాస్మాద్రాష్ట్రం క్రామేత్ ॥ ౧౩ ॥ న వై బ్రాహ్మణే రాష్ట్రగ్ం
రమత ఇతి । యదా ఖలు వై రాజా కామయతే । అథ బ్రాహ్మ-
ణం జినాతి । దివా బ్రాహ్మణో గాయేత్ । నక్తగ్ం రాజన్యః ।

బ్రహ్మణో వైరూపమహః । క్షత్రస్య రాత్రిః । తథా హాస్య బ్రహ్మ-
ణా చ క్షత్రేణ చోభయతో రాష్ట్రం పరిగృహీతమ్భవతి । ఇత్యదక్షా
ఇత్యయజథా ఇత్యపచ ఇతి బ్రాహ్మణో గాయేత్ । ఇష్టాపూర్తం వై
బ్రాహ్మణస్య ॥ ౫౪ ॥ ఇష్టాపూర్తేనైవైనగ్ం స సమర్ధయతి ।
ఇత్యజినా ఇత్యయుధ్యథా ఇత్యముగ్ం సఙ్గ్రామమహన్నితి
రాజన్యః । యుద్ధం వై రాజన్యస్య । యుద్ధేనైవైనగ్ం స సమర్ధ-
యతి । అకృత్స్నా వా ఏతస్యర్తవ ఇత్యాహుః । యోఽశ్వమే-
ధేన యజత ఇతి । తిస్రోఽన్యో గాయతి తిస్రోఽన్యః । షట్సం-
పద్యన్తే । షడ్వా ఋతవః । ఋతూనేవాస్మై కల్పయతః । తా-
భ్యాగ్ం సగ్ంస్థాయామ్ । అనోయుక్తే చ శతే చ దదాతి । శతా-
యుః పురుషశ్శతేన్ద్రియః । ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౫౫ ॥
గాయేతాబ్రాహ్మణస్య కల్పయతశ్చత్వారి చ ॥ ౧౪ ॥

సర్వేషు వా ఏషు లోకేషు మృత్యవోఽన్వాయత్తాః । తే-
భ్యో యదాహుతీర్న జుహుయాత్ । లోకే లోక ఏనం మృత్యు-
ర్విన్దేత్ । మృత్యవే స్వాహా మృత్యవే స్వాహేత్యభిపూర్వ-
మాహుతీర్జుహోతి । లోకాల్లోకాదేవ మృత్యుమవయజతే । నై-
నల్లోకేలోకే మృత్యుర్విన్దతి । యదముష్మై స్వాహాఽముష్మై
స్వాహేతి జుహుయాథ్సఞ్చక్షీత । బహుం మృత్యుమమిత్రఙ్కుర్వీత ।
మృత్యవే స్వాహేత్యేకస్మా ఏవైకాఞ్జుహుయాత్ । ఏకో వా
అముష్మిఁల్లోకే మృత్యుః ॥ ౫౬ ॥ అశనయా మృత్యురేవ ।
తమేవాముష్మిఁల్లోకేఽవయజతే । భ్రూణహత్యాయై స్వాహా-

త్యవభృథ ఆహుతిఞ్జుహోతి । భ్రూణహత్యామేవావయజతే ।
తదాహుః । యద్భ్రూణహత్యా పాత్ర్యాఽథ । కస్మాద్యజ్ఞేఽపి
క్రియత ఇతి । అమృత్యుర్వా అన్యో భ్రూణహత్యాయా ఇత్యా-
హుః । భ్రూణహత్యా వావ మృత్యురితి । యద్భ్రూణహత్యా-
యై స్వాహేత్యవభృథ ఆహుతిఞ్జుహోతి ॥ ౫౭ ॥ మృత్యు-
మేవావహత్యా తర్పయిత్వా పరిపాణఙ్కృత్వా । భ్రూణఘ్ని
భేషజఙ్కరోతి । ఏతాగ్ం హ వై ముణ్డిభ ఔదన్యవః । భ్రూణ-
హత్యాయై ప్రాయశ్చిత్తిం విదాఞ్చకార । యో హాస్యాపి ప్ర-
జాయాం బ్రాహ్మణగ్ం హన్తి । సర్వస్మై తస్మై భేషజఙ్కరోతి ।
జుమ్బకాయ స్వాహేత్యవభృథ ఉత్తమామాహుతిఞ్జుహోతి । వ-
రుణో వై జుమ్బకః । అన్తత ఏవ వరుణమవయజతే । ఖలతేర్విక్లి-
ధస్య శుక్లస్య పిఙ్గాక్షస్య మూర్ధఞ్జుహోతి । ఏతద్వై వరుణస్య
రూపమ్ । రూపేణైవ వరుణమవయజతే ॥ ౫౮ ॥

లోకే మృత్యుర్జుహోతి మూర్ధఞ్జుహోతి ద్వే చ ॥ ౧౫ ॥

వారుణో వా అశ్వః । తన్దేవతయా వ్యర్ధయతి । య-
త్ప్రాజాపత్యఙ్కరోతి । నమో రాజ్ఞే నమో వరుణాయేత్యాహ ।
వారుణో వా అశ్వః । స్వయైవైనన్దేవతయా సమర్ధయతి ।
నమోఽశ్వాయ నమః ప్రజాపతయ ఇత్యాహ । ప్రాజాపత్యో వా
అశ్వః । స్వయైవైనన్దేవతయా సమర్ధయతి । నమోఽధిప-
తయ ఇత్యాహ ॥ ౫౯ ॥ ధర్మో వా అధిపతిః । ధర్మమేవావ
రున్ధే । అధిపతిరస్యధిపతిమ్మా కుర్వధిపతిరహం ప్రజానామ్భూ-

యాస్తమిత్యాహ । అధిపతిమేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి । మా-
న్థేహి మయి ధేహీత్యాహ । ఆశిషమేవైతామాశాస్తే । ఉపాకృ-
తాయ స్వాహేత్యుపాకృతే జుహోతి । ఆలబ్ధాయ స్వాహేతి ని-
యుక్తే జుహోతి । హుతాయ స్వాహేతి హుతే జుహోతి । ఏషాం
లోకానామభిజిత్యై ॥ ౬౦ ॥ ప్రవా ఏష ఏభ్యో లోకేభ్య-
శ్చ్యవతే । యోఽశ్వమేధేన యజతే । ఆగ్నేయమైన్ద్రాగ్న-
మాశ్వినమ్ । తాన్పశూనాలభతే ప్రతిష్ఠిత్యై । యదాగ్నేయో
భవతి । అగ్నిస్సర్వా దేవతాః । దేవతా ఏవావరున్ధే । బ్రహ్మ
వా అగ్నిః । క్షత్రమిన్ద్రః । యదైన్ద్రాగ్నో భవతి ॥ ౬౧ ॥
బ్రహ్మక్షత్రే ఏవావరున్ధే । యదాశ్వినో భవతి । ఆశిషామ-
వరుద్ధ్యై । త్రయో భవన్తి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏష్వేవ లోకే-
షు ప్రతితిష్ఠతి । అగ్నయేఽగ్ంహోముచేఽష్టాకపాల ఇతి దశహ-
విషమిష్టిన్నిర్వపతి । దశాక్షరా విరాట్ । అన్నం విరాట్ । విరా-
జైవాన్నాద్యమవరున్ధే । అగ్నేర్మన్వే ప్రథమస్య ప్రచేతస ఇతి
యాజ్యానువాక్యా భవన్తి సర్వత్వాయ ॥ ౬౨ ॥ అధిపతయ
ఇత్యాహాభిజిత్యా ఐన్ద్రాగ్నో భవతి రున్ధ ఏకశ్చ ॥ ౧౬ ॥

యద్యశ్వముపతపద్విన్దేత్ । ఆగ్నేయమష్టాకపాలన్ని-
ర్వపేత్ । సౌమ్యఞ్చరుమ్ । సావిత్రమష్టాకపాలమ్ । యదా-
గ్నేయో భవతి । అగ్నిస్సర్వా దేవతాః । దేవతాభిరేవైనమ్భిష-
జ్యతి । యథ్సౌమ్యో భవతి । సోమో వా ఓషధీనాగ్ం రాజా ।
యాభ్య ఏవైనన్విన్దతి ॥ ౬౩ ॥ తాభిరేవైనమ్భిషజ్యతి । య-

థ్సావిత్రో భవతి । సవితృప్రసూత ఏవైనమ్భిషజ్యతి । ఏతాభిరే-
వైనన్దేవతాభిర్భిషజ్యతి । అగదో హైవ భవతి । పౌష్ణఞ్చరు-
న్నిర్వపేత్ । యది శ్లోణస్స్యాత్ । పూషా వై శ్లోణ్యస్య భిషక్ ।
స ఏవైనమ్భిషజ్యతి । అశ్లోణో హైవ భవతి ॥ ౬౪ ॥ రౌద్ర-
ఞ్చరున్నిర్వపేత్ । యది మహతీ దేవతాఽభిమన్యేత । ఏతద్దేవత్యో
వా అశ్వః । స్వయైవైనన్దేవతయా భిషజ్యతి । అగదో హైవ భవ-
తి । వైశ్వానరన్ద్వాదశకపాలన్నిర్వపేన్మృగాఖరే యది నాగ-
చ్ఛేత్ । ఇయం వా అగ్నిర్వైశ్వానరః । ఇయమేవైనమర్చిభ్యాం
పరిరోధమానయతి । ఆ హైవ సుత్యమహార్గచ్ఛతి । యద్యధీయా-
త్ ॥ ౬౫ ॥ అగ్నయేఽగ్ంహోముచేఽష్టాకపాలః । సౌర్యం
పయః । వాయవ్య ఆజ్యభాగః । యజమానో వా అశ్వః । అగ్ం-
హసా వా ఏష గృహీతః । యస్యాశ్వో మేధాయ ప్రోక్షితోఽధ్యేతి ।
యదగ్ంహోముచే నిర్వపతి । అగ్ంహస ఏవ తేన ముచ్యతే । య-
జమానో వా అశ్వః । రేతసా వా ఏష వ్యృధ్యతే ॥ ౬౬ ॥ య-
స్యాశ్వో మేధాయ ప్రోక్షితోఽధ్యేతి । సౌర్యగ్ం రేతః । య-
త్సౌర్యం పయో భవతి । రేతస్యేవైనగ్ం స సమర్ధయతి । యజమా-
నో వా అశ్వః । గర్భైర్వా ఏష వ్యృధ్యతే । యస్యాశ్వో మేధా-
య ప్రోక్షితోఽధ్యేతి । వాయవ్యా గర్భాః । యద్వాయవ్య ఆజ్య-
భాగో భవతి । గర్భైరేవైనగ్ం స సమర్ధయతి । అథో యస్యైవాఽ-
శ్వమేధే ప్రాయశ్చిత్తిః క్రియతే । ఇష్ట్వా వసీయాన్భవతి ॥ ౬౭ ॥

విన్దత్యశ్లోణో హైవ భవత్యధీయాదృధ్యతే గర్భైరేవై-

న్యర్గ్ంస సమర్ధయతి ద్వే చ ॥ ౧౬ ॥

తదాహుః । ద్వాదశ బ్రహ్మౌదనాన్థ్సగ్గ్ంస్థితే నిర్వపేత్ । ద్వాదశభిర్వేష్టిభిర్యజేతేతి । యదిష్టిభిర్యజేత । ఉపనాముక ఏనయజ్ఞస్స్యాత్ । పాపీయాగ్ంస్తు స్యాత్ । ఆప్తాని వా ఏతస్య ఛన్దాగ్ంసి । య ఈజానః । తాని క ఏతావదాశ్తు పునః ప్రయుఙ్క్తేతి । సర్వా వై సగ్గ్ంస్థితే యజ్ఞే వాగాప్యతే ॥ ౧౭ ॥ సాప్తా భవతి యాతయామ్నీ । క్రూరీకృతేవ హి భవత్యరుష్కృతా । సా న పునః ప్రయుజ్యేత్యాహుః । ద్వాదశైవ బ్రహ్మౌదనాన్థ్సగ్గ్ంస్థితే నిర్వపేత్ । ప్రజాపతిర్వా ఓదనః । యజ్ఞః ప్రజాపతిః । ఉపనాముక ఏనయజ్ఞో భవతి । న పాపీయాన్భవతి । ద్వాదశ భవన్తి । ద్వాదశ మాసాస్సంవథ్సరః । సంవథ్సర ఏవ ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౧౮ ॥

ఆప్యతే సంవథ్సర ఏకఞ్చ ॥ ౧౯ ॥

ఏష వై విభూర్నామ యజ్ఞః । సర్వగ్ం హ వై తత్ర విభు భవతి । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । ఏష వై ప్రభూర్నామ యజ్ఞః । సర్వగ్ం హ వై తత్ర ప్రభు భవతి । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । ఏష వా ఊర్జస్వాన్నామ యజ్ఞః । సర్వగ్ం హ వై తత్రోర్జస్వద్భవతి । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । ఏష వై పయస్వాన్నామ యజ్ఞః ॥ ౨౦ ॥ సర్వగ్ం హ వై తత్ర పయస్వద్భవతి । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । ఏష వై విధృతో నామ యజ్ఞః । సర్వగ్ం హ వై తత్ర విధృతమ్భవతి । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । ఏష వై

వ్యావృత్తో నామ యజ్ఞః । సర్వాగ్ం హ వై తత్ర వ్యావృత్తమ్భవతి ।
యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । ఏష వై ప్రతిష్ఠితో నామ యజ్ఞః ।
సర్వాగ్ం హ వై తత్ర ప్రతిష్ఠితమ్భవతి ॥ ౨౧ ॥ యత్రైతేన
యజ్ఞేన యజన్తే । ఏష వై తేజస్వీ నామ యజ్ఞః । సర్వాగ్ం హ వైత-
త్ర తేజస్వీ భవతి । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । ఏష వై బ్రహ్మ-
వర్చసీ నామ యజ్ఞః । ఆ హ వై తత్ర బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జా-
యతే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । ఏష వా అతివ్యాధీ నామ
యజ్ఞః । ఆ హ వై తత్ర రాజన్యోఽతివ్యాధీ జాయతే । యత్రై-
తేన యజ్ఞేన యజన్తే । ఏష వై దీర్ఘో నామ యజ్ఞః । దీర్ఘాయు-
షో హ వై తత్ర మనుష్యా భవన్తి । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే ।
ఏష వై క్లృప్తో నామ యజ్ఞః । కల్పతే హ వై తత్ర ప్రజాభ్యో యోగ-
క్షేమః । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే ॥ ౨౨ ॥ పయస్వాన్నామ
యజ్ఞః ప్రతిష్ఠితమ్భవతి యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే షట్ ॥ ౧౯ ॥

ఏష వై విభూః ప్రభూరూర్జస్వాన్పయస్వాన్ విధృతో
వ్యావృత్తః ప్రతిష్ఠితస్తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చస్యతివ్యాధీ దీర్ఘః క్లృప్తో
ద్వాదశ ॥

తార్ప్యేణాశ్వగ్ం సంజ్ఞపయన్తి । యజ్ఞో వై తార్ప్యమ్ ।
యజ్ఞేనైవైనగ్ం సమర్ధయన్తి । యామేన సామ్నా ప్రస్తోతాఽనూపతి-
ష్ఠతే । యమలోకమేవైనం గమయతి । తార్ప్యే చ కృత్త్యధీవాసే
చాశ్వగ్ం సంజ్ఞపయన్తి । ఏతద్వై పశూనాగ్ం రూపమ్ । రూ-
పేణైవ పశూనవరున్ధే । హిరణ్యకశిపు భవతి । తేజసోఽవరుద్ధ్యై ॥ ౨౩ ॥

రుక్మో భవతి । సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యై । అశ్వో భవతి ।
ప్రజాపతేరాప్త్యై । అస్య వై లోకస్య రూపన్తార్ప్యమ్ । అ-
న్తరిక్షస్య కృత్యధీవాసః । దివో హిరణ్యకశిపు । ఆదిత్యస్య రు-
క్మః । ప్రజాపతేరశ్వః । ఇమమేవ లోకన్తార్ప్యేణాప్నో-
తి ॥ ౨౮ ॥ అన్తరిక్షఙ్కృత్యధీవాసేన । దివగ్ం హిరణ్యకశి-
పునా । ఆదిత్యగ్ం రుక్మేణ । అశ్వేనైవ మేధ్యేన ప్రజాపతే-
స్సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి । ఏతాసామేవ దేవతానాగ్ం
సాయుజ్యమ్ । సార్ష్టితాగ్ం సమానలోకతామాప్నోతి । యో౽-
శ్వమేధేన యజతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౨౯ ॥

అవరుద్ధ్యా ఆప్నోత్యష్టౌ చ ॥ ౩౦ ॥

ఆదిత్యాశ్చాఙ్గిరసశ్చ సువర్గే లోకే౽స్పర్ధన్త । తే౽ఙ్గిర-
స ఆదిత్యేభ్యః । అముమాదిత్యమశ్వగ్ం శ్వేతమ్భూతన్దక్షి-
ణామనయన్ । తే౽బ్రువన్ । యన్నో నేష్ట । స వర్యో౽భూది-
తి । తస్మాదశ్వగ్ం సవర్యేత్యాహ్వయన్తి । తస్మాద్యజ్ఞే వరో దీయ-
తే । యత్ప్రజాపతిరాలబ్ధో౽శ్వో౽భవత్ । తస్మాదశ్వో నామ ॥ ౨౬ ॥
యచ్ఛ్వయదరురాసీత్ । తస్మాదర్వా నామ । యత్సద్యో
వాజాన్త్సమజయత్ । తస్మాద్వాజీ నామ । యదసురాణాల్లో-
కానాదత్త । తస్మాదాదిత్యో నామ । అగ్నిర్వా అశ్వమేధస్య యో-
నిరాయతనమ్ । సూర్యో౽గ్నేర్యోనిరాయతనమ్ । యదశ్వమే-
ధే౽గ్నౌ చిత్య ఉత్తరవేదిముపవపతి । యోనిమన్తమేవైనమాయత-
నవన్తఙ్కరోతి ॥ ౨౭ ॥ యోనిమానాయతనవాన్భవతి । య

క్షైవం వేద । ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ దేవానామ్ । యదర్కా-
శ్వమేధౌ । ప్రాణాపానావేవావరున్ధే । ఓజో బలం వా ఏతౌ దే-
వానామ్ । యదర్కాశ్వమేధౌ । ఓజో బలమేవావరున్ధే । అగ్ని-
ర్వా అశ్వమేధస్య యోనిరాయతనమ్ । సూర్యోఽగ్నేర్యోనిరా-
యతనమ్ । యదశ్వమేధేఽగ్నిం చిత్వా ఉత్తరవేదిం చినోతి । తావ-
ర్కాశ్వమేధౌ । అర్కాశ్వమేధావేవావరున్ధే । అథో అర్కాశ్వ-
మేధయోరేవ ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౭౮ ॥ నామ కరోతి సూర్యోఽగ్నేర్యోనిరా-
యతనం చత్వారి చ ॥ ౨౧ ॥

ప్రజాపతిం వై దేవాః పితరమ్ । పశుమ్భూతం మేధాయాఽ-
లభన్త । తమాలభ్యోపావసన్ । ప్రాతర్యష్టాస్మహ ఇతి । ఏ-
షం వా ఏతద్దేవానామహః । యత్సంవత్సరః । తస్మాదశ్వః పురస్తా-
త్సంవత్సర ఆలభ్యతే । యత్ప్రజాపతిరాలబ్ధోఽశ్వోఽభవత్ । త-
స్మాదశ్వః । యత్సద్యో మేధోఽభవత్ ॥ ౭౯ ॥ తస్మాదశ్వమే-
ధః । వేదుకోఽశ్వమాశుమ్భవతి । య ఏవం వేద । యద్వై తత్ప్ర-
జాపతిరాలబ్ధోఽశ్వోఽభవత్ । తస్మాదశ్వః ప్రజాపతేః పశూనామను-
రూపతమః । ఆఽస్య పుత్రః ప్రతిరూపో జాయతే । య ఏవం వేద ।
సర్వాణి భూతాని సమ్భృత్యాలభతే । సమేనన్ద్దేవాస్తేజసే బ్ర-
హ్మవర్చసాయ భరన్తి । యోఽశ్వమేధేన యజతే ॥ ౮౦ ॥ య
ఉచైనమేవం వేద । ఏతద్వై తద్దేవా ఏతాన్దేవతామ్ । పశు-
మ్భూతం మేధాయాఽలభన్త । యజ్ఞమేవ । యజ్ఞేన యజ్ఞమయజన్త
దేవాః । కామప్రయజ్ఞమకుర్వత । తేఽమృతత్వమకామయన్త ।

తేఽమృతత్వమగచ్ఛన్ । యోఽశ్వమేధేన యజతే । దేవానా-
మేవాయనేనైతి ॥ ౧౧ ॥ ప్రాజాపత్యేనైవ యజ్ఞేన యజతె శావ్రు-
ప్రేణ । అపునర్మారమేవ గచ్ఛతి । ఏతస్య వై రూపేణ పురస్తాత్ప్రా-
జాపత్యమృషభన్తూపరమ్బహురూపమాలభతే । సర్వేభ్యః
కామేభ్యః । సర్వస్యాప్త్యై । సర్వస్య జిత్యై । సర్వమేవ తేనా-
ప్నోతి । సర్వఞ్జయతి । యోఽశ్వమేధేన యజతే । య ఉ చైనమే-
వవేద ॥ ౧౨ ॥ మేధోఽభవద్యజత ఏతి వేద ॥ ౨౨ ॥

యో వా అశ్వస్య మేధ్యస్య లోమనీ వేద । అశ్వస్యైవ
మేధ్యస్య లోమల్లోమఞ్జుహోతి । అహోరాత్రే వా అశ్వస్య మేధ్య-
స్య లోమనీ । యత్సాయంప్రాతర్జుహోతి । అశ్వస్యైవ మేధ్య-
స్య లోమల్లోమఞ్జుహోతి । ఏతదనుకృతి హ స్మ వై పురా ।
అశ్వస్య మేధ్యస్య లోమల్లోమఞ్జుహ్వతి । యో వా అశ్వస్య మే-
ధ్యస్యపదే వేద। అశ్వస్యైవ మేధ్యస్యపదేపదే జుహోతి। దర్శపూర్ణ-
మాసౌ వా అశ్వస్య మేధ్యస్య పదే ॥ ౧౩ ॥ యద్దర్శపూర్ణమాసౌ
యజతే । అశ్వస్యైవ మేధ్యస్య పదేపదే జుహోతి। ఏతదనుకృతి హ స్మ
వై పురా । అశ్వస్య మేధ్యస్య పదేపదే జుహ్వతి । యో వా అశ్వస్య
మేధ్యస్య వివర్తనన్వేద । అశ్వస్యైవ మేధ్యస్య వివర్తనే వివ-
ర్తనే జుహోతి । అసౌ వా ఆదిత్యోఽశ్వః । స ఆహవనీయమాగ-
చ్ఛతి । తద్వివర్తతే । యదగ్నిహోత్రఞ్జుహోతి । అశ్వస్యైవ
మేధ్యస్య వివర్తనే వివర్తనే జుహోతి । ఏతదనుకృతి హ స్మ వై

పురా । అశ్వస్య మేధ్యస్య వివర్తనె వివర్తనే జుహోతి ॥ ౨౨ ॥

ప్రదే అగ్నిహోత్రఞ్జుహోతి త్రీణి చ ॥ ౨౩ ॥

ప్రజాపతిస్తమష్టాదశభిః ప్రజాపతిరకామయతోభావస్తే యుఞ్జన్తి తేజసాఽప ప్రాణా అప శ్రీర్యాభ్యాం ప్రజాపతిః ప్రాణాఽను ప్రథమేన ప్రజాపతిరకామయత మహాన్ వైశ్వదేవో వా అశ్వోఽ-శ్వస్య ప్రజాపతిస్తయజ్ఞక్రతుభిరప శ్రీర్బ్రాహ్మణా సర్వేషు వార్ణో యదశ్వస్తదాహురేష వై విభూస్తార్ప్యైణాదిత్యాః ప్రజాపతిం పితరయో వా అశ్వస్య మెధ్యస్య లోమన్తి త్రయో-వింశతిః ॥ ౨౩ ॥

ప్రజాపతిరస్మిల్లోక ఉత్తరతశ్శ్రియమెవ ప్రజాపతిరకామయత మహాన్ యత్ప్రాతః ప్ర వా ఏష ఏభ్యో లోకేభ్యస్సువర్గం షా వై తత్రపయస్వద్య ఉచ్చైనమెవ వేద చత్వార్యశీతిః ॥ ౨౪ ॥

ప్రజాపతిరశ్వమేధఞ్జుహోతి ॥ ౨౪ ॥

॥ హరిః ఓమ్ ॥

దశమప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ సంజ్ఞానం విజ్ఞానం ప్రజ్ఞానం జానదభిజానత్ ।
సఙ్కల్పమానం ప్రకల్పమానముపకల్పమాన ముపక్లృప్తఙ్క్లృప్తమ్ ।
శ్రేయో వసీయ ఆయత్సమ్భూత మ్భూతమ్ । చిత్రః కేతు
ప్రభానాభాన్సమ్భాన్ । జ్యోతిష్మాగ్ంస్తేజస్వానాతపగ్గ్ంస్త-
పన్నభితపన్ । రోచనో రోచమానశ్శోభనశ్శోభమానః కల్యాణః ।
దర్శా దృష్టా దర్శతా విశ్వరూపా సుదర్శనా । ఆప్యాయమా-
నా ప్యాయమానా ప్యాయా సూనృతేరా । ఆపూర్యమాణా పూ-
ర్యమాణా పూరయన్తీ పూర్ణా పౌర్ణమాసీ। దాతా ప్రదాతాఽఽనన్-
దో మోదః ప్రమోదః ॥ ౧ ॥ ఆవేశయన్నివేశయన్సంవేశన-
స్సగ్ంశాన్తశ్శాన్తః । ఆభవన్ప్రభవన్సమ్భవన్సమ్భూతో భూ-
తః । ప్రస్తుతం విష్టుతగ్ం సగ్ంస్తుతం కల్యాణం విశ్వరూపమ్ ।
శుక్రమమృతం తేజస్వి తేజస్సమిద్ధమ్ । అరుణమ్భానుమన్మరీచి-
మదభితపత్తపస్వత్ । సవితా ప్రసవితా దీప్తో దీపయన్దీప్యమానః ।
జ్వలఞ్జ్వలితా తపన్వితపన్సన్తపన్ । రోచనో రోచమా-
నశ్శుమ్భూశ్శుమ్భమానో వామః । సుతా సున్వతీ ప్రసుతా సూ-
యమానాఽభిషూయమాణా । పీతీ ప్రపా సమ్పా తృప్తిస్తర్పయ-

స్తి ॥ ౨ ॥ కాన్తా కామ్యా కామజాతాఽఽయుష్మతీ కామదుఘా ।
అభిశాస్తానుమన్తాఽఽనన్దో మోదః ప్రమోదః । ఆశ్రావయన్నిషాద-
యన్థ్సగ్ం సాదయన్థ్సగ్ంసన్నస్సన్నః । ఆభూర్విభూః ప్రభూశ్శ-
మ్భూర్భువః । పవిత్రం పవయిష్యన్పూతో మేధ్యః । యశో యశ-
స్వానాయురమృతః । జీవో జీవిష్యన్థ్స్వర్గో లోకః । సహస్వా-
న్థ్సహీయానోజస్వాన్థ్సహమానః । జయన్నభిజయన్థ్సుద్రవిణో
ద్రవిణోదాః । ఆర్ద్రపవిత్రో హరికేశో మోదః ప్రమో-
దః ॥ ౩ ॥ అరుణోఽరుణరజాః పుణ్డరీకో విశ్వజిదభిజిత్ । ఆ-
ర్ద్రః పిన్వమానోఽన్నవాన్రసవానిరావాన్ । సర్వౌషధస్సమ్భ-
రో మహస్వాన్ । ఏజత్కా జోవత్కాః । క్షుల్లకాశ్శిపివిష్టకాః ।
సరిస్రిరాస్సుశేరవః । అజిరాసో గమిష్ణవః । ఇదానీన్తదానీమేత-
ర్హి క్షిప్రమజిరమ్ । ఆశుర్నిమేషః ఫణో ద్రవన్నతిద్రవన్ ।
త్వరగ్గ్ంస్త్వరమాణ ఆశురాశీయాఞ్జవః । అగ్నిష్టోమ ఉక్థ్యోఽ-
తిరాత్రో ద్విరాత్రస్త్రిరాత్రశ్చతూరాత్రః । అగ్నిర్ఋతు-
స్సూర్య ఋతుశ్చన్ద్రమా ఋతుః । ప్రజాపతిస్సంవథ్సరో మహా-
న్కః ॥ ౪ ॥ ప్రమోద స్తర్పయన్తి ప్రమోదా జవస్త్రీణి చ ॥ ౧ ॥

భూరగ్నిఞ్చ పృథివీఞ్చ మాఞ్చ । త్రీగ్ంశ్చ లోకాన్థ్సంవ-
థ్సరఞ్చ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వ-
ద్ధ్రువా సీద । భువో వాయుఞ్చాన్తరిక్షఞ్చ మాఞ్చ । త్రీగ్ంశ్చ లో-
కాన్థ్సంవథ్సరఞ్చ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవత-
యాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద । స్వరాదిత్యఞ్చ దివఞ్చ మాఞ్చ । త్రీ-

గ్ంఽశ్చ లోకాన్థ్సవథ్సరశ్చ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । త-
యా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద । భూర్భువస్సువశ్చన్ద్రమసశ్చ
దిశశ్చ మాశ్చ । త్రీగ్ంశ్చ లోకాన్థ్సవథ్సరశ్చ । ప్రజాపతిస్త్వా
సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౫ ॥

స్వవథ్సరశ్చ షట్చ ॥ ౨ ॥

త్వమేవ త్వాం వేత్థ యోఽసి సోఽసి । త్వమేవ త్వామచైషీః ।
చితశ్చాసి సఞ్చితశ్చాస్యగ్నే । ఏతావాగ్ంశ్చాసి భూయాగ్ంశ్చా-
స్యగ్నే । యత్తే అగ్నే న్యూనం యదు తేఽతిరిక్తమ్ । ఆదిత్యా-
స్తదఙ్గిరసశ్చిన్వన్తు । విశ్వే తే దేవాశ్చితిమాపూరయన్తు । చిత-
శ్చాసి సఞ్చితశ్చాస్యగ్నే । ఏతావాగ్ంశ్చాసి భూయాగ్ంశ్చాస్య-
గ్నే । మా తే అగ్నేఽచయేన మాఽతిచయేనాయురావృక్షి ।
సర్వేషా జ్యోతిషా జ్యోతిర్యదదావుదేతి । తపసో జాతమని-
భృష్టమోజః । తత్తే జ్యోతిరిష్టకే । తేన మే తప । తేన మే జ్వల । తే-
వ మే దీదిహి । యావద్దేవాః । యావదసాతి సూర్యః । యావదు-
తాపి బ్రహ్మ ॥ ౬ ॥ ఆ వృక్షి నవ చ ॥ ౩ ॥

స్వవథ్సరోఽసి పరివథ్సరోఽసి । ఇదావథ్సరోఽసీదువథ్సరోఽసి ।
ఇద్వథ్సరోఽసి వథ్సరోఽసి । తస్య తే వసన్తశ్శిరః । గ్రీష్మో దక్షిణః
పక్షః । వర్షాః పుచ్ఛమ్ । శరదుత్తరః పక్షః । హేమన్తో మధ్య-
మ్ । పూర్వపక్షాశ్చితయః । అపరపక్షాః పురీషమ్ ॥ ౭ ॥ అ-
హోరాత్రాణీష్టకాః । ఋషభోఽసి స్వర్గో లోకః । యస్యాం దిశి
సుహీతుసే । తతో నో మహ ఆవహ । వాయుర్భూత్వా సర్వా

దిశ ఆవాహి । సర్వా దిశో௨ను వివాహి । సర్వా దిశో௨ను సవాహి । చిత్త్యా చిత్తిమాపృణ । అచిత్త్యా చిత్తిమాపృణ । చిదసి సముద్రయోనిః ॥ ౭ ॥ ఇన్దుర్దక్షశ్శ్యేన ఋతావా । హిరణ్యపక్షశ్శకునో భురణ్యుః । మహాన్త్సధస్థే ధ్రువ ఆనిషత్తః । నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః । ఏతి ప్రేతి వీతి సమిత్యుదితి । దివమ్మే యచ్ఛ । అన్తరిక్షమ్మే యచ్ఛ । పృథివీమ్మే యచ్ఛ । పృథివీమ్మే యచ్ఛ । అన్తరిక్షమ్మే యచ్ఛ । దివమ్మే యచ్ఛ । అహ్నా ప్రసారయ । రాత్ర్యా సమచ । రాత్ర్యా ప్రసారయ । అహ్నా సమచ । కామం ప్రసారయ । కామగ్ం సమచ ॥ ౯ ॥ పురీషగ్ం సముద్రయోనిః పృథివీమ్మే యచ్ఛాన్తరిక్షమ్మే యచ్ఛ సప్త చ ॥ ౮ ॥

భూర్భువస్సువః । ఓజో బలమ్ । బ్రహ్మ క్షత్రమ్ । యశో మహత్ । సత్య న్తపో నామ । రూపమమృతమ్ । చక్షుశ్శ్రోత్రమ్ । మన ఆయుః । విశ్వం యశో మహః । సమ న్తపో హరో భాః । జాతవేదా యది వా పావకో௨సి । వైశ్వానరో యది వా వైద్యుతో௨సి । శం ప్రజాభ్యో యజమానాయ లోకమ్ । ఊర్జం పుష్టి న్దదదభ్యావవృత్స్వ ॥ ౧౦ ॥ భాశ్చత్వారి చ ॥ ౯ ॥

రాజ్ఞీ విరాజ్ఞీ । సమ్రాజ్ఞీ స్వరాజ్ఞీ । అర్చిశ్శోచిః । తపో హరో భాః । అగ్నిరిన్ద్రో బృహస్పతిః । విశ్వేదేవా భువనస్య గోపాః । తే మా సర్వే యశసా సగ్ంసృజన్తు ॥ ౧౧ ॥

రాజ్ఞీన్ద్రో మా సప్త ॥ ౬ ॥

అసవై స్వాహా వసవై స్వాహా । విభువై స్వాహా వివస్వతే
స్వాహా । అభిభువై స్వాహాఽధిపతయే స్వాహా । దివాం పతయే స్వా-
హాఽగ్ంహసస్పత్యాయ స్వాహా । చాక్షుష్మత్యాయ స్వాహా జ్యో-
తిష్మత్యాయ స్వాహా । రాజ్ఞే స్వాహా విరాజ్ఞే స్వాహా । సమ్రా-
జ్ఞే స్వాహా స్వరాజ్ఞే స్వాహా । శూషాయ స్వాహా సూర్యాయ
స్వాహా । చన్ద్రమసే స్వాహా జ్యోతిషే స్వాహా । సగ్ంసర్పా-
య స్వాహా కల్యాణాయ స్వాహా । అర్జునాయ స్వాహా ॥ ౧౨ ॥

కల్యాణాయ స్వాహైకఞ్చ ॥ ౭ ॥

విపశ్చితే పవమానాయ గాయత । మహీ న ధారాఽత్యన్ధో
అర్షతి । అహిర్న జూర్ణామతిసర్పతి త్వచమ్ । అత్యో న క్రీడ-
న్నసరద్వృషా హరిః । ఉపయామగృహీతోఽసి మృత్యవే త్వా జు-
ష్టం గృహ్ణామి । ఏష తే యోనిర్మృత్యవే త్వా । అప మృత్యుమప-
క్షుధమ్ । అపేతశ్శపథఞ్జహి । అధా నో అగ్న ఆవహ । రాయ-
స్పోషగ్ం సహస్రిణమ్ ॥ ౧౩ ॥ యే తే సహస్రమయుతం పాశాః ।
మృత్యో మర్త్యాయ హన్తవే । తాన్ యజ్ఞస్య మాయయా ।
సర్వానవయజామహే । భక్షోఽస్యమృతభక్షః । తస్య తే మృ-
త్యుపీతస్యామృతవతః । స్వగాకృతస్య మధుమతః । ఉపహూ-
తస్యోపహూతో భక్షయామి । మన్ద్రాఽభిభూతిః కేతుర్యజ్ఞానా-
వాక్ । అసావేహి ॥ ౧౪ ॥ అన్ధో జాగృవిః ప్రాణ । అసా-
వేహి । బధిర ఆక్రన్దయితరపాన । అసావేహి । అహస్తోఽస్త్వా చ-
క్షుః । అసావేహి । అపాదాశో మనః । అసావేహి । కవే విప్ర-

ఛిత్తే శ్రితః । అస్తావేహి ॥ ౧౫ ॥ క్షుధా త్వత్స్నిత్రాసాః ।
శుభో నామాస్యమృతో మర్త్యేషు । తన్త్వాఽహన్తథా వేద । అ-
స్తావేహి । అగ్నిర్మే వాచి శ్రితః । వాగ్ఘృదయే । హృదయం-
మ్మయి । అహమమృతే । అమృతం బ్రహ్మణి । వాయుర్మే ప్రాణే
శ్రితః ॥ ౧౬ ॥ ప్రాణో హృదయే । హృదయమ్మయి । అహ-
మమృతే । అమృతం బ్రహ్మణి । సూర్యో మే చక్షుషి శ్రితః ।
చక్షుర్ హృదయే । హృదయమ్మయి । అహమమృతే । అమృ-
తం బ్రహ్మణి । చన్ద్రమా మే మనసి శ్రితః ॥ ౧౭ ॥ మనో హృ-
దయే । హృదయమ్మయి । అహమమృతే । అమృతం బ్రహ్మణి ।
దిశో మే శ్రోత్రే శ్రితాః । శ్రోత్రగ్ం హృదయే । హృదయం-
మ్మయి । అహమమృతే । అమృతం బ్రహ్మణి । ఆపో మే రేత-
సి శ్రితాః ॥ ౧౮ ॥ రేతో హృదయే । హృదయమ్మయి । అ-
హమమృతే । అమృతం బ్రహ్మణి । పృథివీ మే శరీరే శ్రితా । శ-
రీరగ్ం హృదయే । హృదయమ్మయి । అహమమృతే । అమృ-
తం బ్రహ్మణి । ఓషధివనస్పతయో మే లోమసు శ్రితాః ॥ ౧౯ ॥
లోమాని హృదయే । హృదయమ్మయి । అహమమృతే । అమృ-
తం బ్రహ్మణి । ఇన్ద్రో మే బలే శ్రితః । బలగ్ం హృదయే । హృ-
దయమ్మయి । అహమమృతే । అమృతం బ్రహ్మణి । పర్జన్యో మే
మూర్ధ్ని శ్రితః ॥ ౨౦ ॥ మూర్ధా హృదయే । హృదయమ్మ-
యి । అహమమృతే । అమృతం బ్రహ్మణి । ఈశానో మే మన్యౌ
శ్రితః । మన్యుర్ హృదయే । హృదయమ్మయి । అహమమృతే ।

ఽమృతత్వమ్బ్రహ్మణి । ఆత్మా మ ఆత్మని శ్రితః ॥ ౨౧ ॥ ఆత్మా హృ-
దయే । హృదయమ్మయి । అహమమృతే । అమృతమ్బ్రహ్మణి ।
పునర్మ ఆత్మా పునరాయురాగాత్ । పునః ప్రాణః పునరాకూతమా-
గాత్ । వైశ్వానరో రశ్మిభిర్వావృధానః । అన్తస్తిష్ఠత్వమృతస్య
గోపాః ॥ ౨౨ ॥ సహస్రిణమిషిః శ్రోత్రాసావేహా ప్రాణే శ్రితో
మనసి శ్రితో రేతసి శ్రితా లోమసు శ్రితా మూర్ధ్ని శ్రిత
ఆత్మని శ్రితోఽష్టౌ చ ॥ ౮ ॥

అగ్నిర్వాయుస్సూర్యశ్చన్ద్రమా దిశ ఆపః పృథివ్యోషధి-
వనస్పతయ ఇన్ద్రః పర్జన్య ఈశాన ఆత్మా పునర్మే త్రయోదశ ॥

ప్రజాపతిర్దేవానసృజత । తే పాప్మనా సన్దితా అజా-
యన్త । తాన్వ్యద్యత్ । యద్వ్యద్యత్ । తస్మాద్విద్యుత్ । తమవృ-
శ్చత్ । యదవృశ్చత్ । తస్మాద్వృష్టిః । తస్మాద్యత్రైతే దైవతే
అభిప్రాప్నుతః । వి చ హైవాస్య తత్ర పాప్మానద్యతః ॥ ౨౩ ॥ వృ-
శ్చతశ్చ । సైషా మీమాగ్ంసాఽగ్నిహోత్ర ఏవ సమ్పన్నా । అ-
థో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి । స యో విద్యుత ఉపస్పృ-
శేత్ । విద్యుదసి విద్య మే పాప్మానమితి । అథ యో వర్షత ఉపస్పృ-
శేత్ । వృష్టిరసి వృశ్చ మే పాప్మానమితి । యః ఖ్యామానో వైష్ట్వ
హా । వి చ హైవాస్యైతే దైవతే పాప్మానద్యతః ॥ ౨౪ ॥ వృశ్చత-
శ్చ । అత్యగ్ంహో వారుణిః । బ్రహ్మచారిణే ప్రశ్నాన్ప్రచ్ఛ్య
ప్రజిఘాయ । పరేహి । ప్లక్షన్దయామ్పాతిం పృచ్ఛ । వేత్థ సా-

విత్రా 3 న్నవేత్థా 3 ఇతి । తమాగత్య పప్రచ్ఛ । ఆచార్య మా
ప్రాహైషీత్ । వేత్థ సావిత్రా 3 న్నవేత్థా 3 ఇతి । స హోవా-
చ వేదేతి ॥ ౨౫ ॥ స కస్మిన్ప్రతిష్ఠిత ఇతి । పరోరజసీతి । కస్త-
ద్యత్పరోరజా ఇతి। ఏష వావ స పరోరజా ఇతి హోవాచ।య ఏష త-
పతి । ఏషోఽర్వాగ్రజా ఇతి । స కస్మిన్నేవేతి । సత్య ఇతి । కిన్త-
త్సత్యమితి । తప ఇతి ॥ ౨౬ ॥ కస్మిన్ను తప ఇతి । బల ఇతి । కిన్త-
ద్బలమితి । ప్రాణ ఇతి । మా స్మ ప్రాణమతి పృచ్ఛ ఇతి మాఽఽ-
చార్యోఽబ్రవీదితి హోవాచ బ్రహ్మచారీ।స హోవాచ ప్లక్షో దైయా-
మ్పాతిః । యద్వై బ్రహ్మచారిన్ప్రాణమత్యప్రక్ష్యః । మూర్ధా తే
వ్యపతిష్యత్ । అహము త ఆచార్యాచ్ఛ్రేయాన్భవిష్యామి ।
యో మా సావిత్రే సమవాదిష్టేతి ॥ ౨౭ ॥ తస్మాత్సావిత్రే న
సంవదేత । స యో హ వై సావిత్రం విదుషా సావిత్రే సంవదతే । స
హాస్మిఞ్ఛ్రియం దధాతి । అను హ వా అస్మా అసౌ తపఞ్ఛ్రియం మ-
న్యతే । అన్వస్మై శ్రీస్తపో మన్యతే । అన్వస్మై తపో బలం మన్యతే ।
అన్వస్మై బలం ప్రాణం మన్యతే । స యదాహ । సంజ్ఞానవిజ్ఞా-
న దర్శా దృష్టేతి । ఏష ఏవ తత్ ॥ ౨౮ ॥ అథ యదాహ । ప్ర-
స్తుత విష్టుతఁ సుతా సున్వతీతి । ఏష ఏవ తత్ । ఏష హ్యేవ తా-
న్యహాని । ఏష రాత్రయః । అథ యదాహ । చిత్రః కేతుర్దాతా ప్ర
దాతా సవితా ప్రసవితాఽభిశాస్తాఽనుమన్తేతి । ఏష ఏవ తత్ । ఏష
హ్యేవ తేఽహ్నో ముహూర్తాః । ఏష రాత్రేః ॥ ౨౯ ॥ అథ య-
దాహ । పవిత్రం పవయిష్యన్త్సహస్వాన్త్సహీయానరుణోఽరు-

ణారజా ఇతి। ఏష ఏవ తత్। ఏష హ్యేవ తేఽర్ధమాసాః। ఏష మాసాః।
అథ యదాహ। అగ్నిష్టోమ ఉక్థ్యోఽగ్నిర్ ఋతుః ప్రజాపతిస్సంవ-
థ్సర ఇతి। ఏష ఏవ తత్। ఏష హ్యేవ తే యజ్ఞక్రతవః। ఏష ఋ-
తవః ॥ ౩౦ ॥ ఏష సంవథ్సరః। అథ యదాహ। ఇదానీం తదా-
నీమితి। ఏష ఏవ తత్। ఏష హ్యేవ తే ముహూర్తానా ముహూర్తాః।
ర్తాః। జనకో హ వైదేహః। అహోరాత్రైస్సమాజగామ। త-
గ్ంహోచుః। యో వా అస్మాన్ వేద। విజహత్పాప్మానమేతి ॥ ౩౧ ॥
సర్వమాయురేతి। అభి స్వర్గం లోకం జయతి। నాస్యాముష్మిం-
ల్లోకేఽన్నం క్షీయత ఇతి। విజహద్ధ వై పాప్మానమేతి। సర్వమాయు-
రేతి। అభి స్వర్గం లోకం జయతి। నాస్యాముష్మింల్లోకేఽన్నం క్షీ-
యతే। య ఏవం వేద। అహీనా హాశ్వత్థ్యః। సావిత్రం విదాంచ-
కార ॥ ౩౨ ॥ స హ హగ్ంసో హిరణ్మయో భూత్వా। స్వర్గం
లోకమియాయ। ఆదిత్యస్య సాయుజ్యమ్। హగ్ంసో హ వై హి-
రణ్మయో భూత్వా। స్వర్గం లోకమేతి। ఆదిత్యస్య సాయుజ్యమ్।
య ఏవం వేద। దేవభాగో హ శ్రౌతర్షః। సావిత్రం విదా-
ంచకార। తగ్ం హ వాగదృశ్యమానాఽభ్యువాచ ॥ ౩౩ ॥ స-
ర్వస్వ్యో వై గౌతమో వేద। యస్సావిత్రం వేదేతి। స హోవాచ। కై-
షా వాగసీతి। అయమహగ్ం సావిత్రః। దేవానాముత్తమో లో-
కః। గుహ్యం మహో బిభ్రదితి। ఏతావతి హ గౌతమః। య-
జ్ఞోపవీతం కృత్వాఽధో నిపపాత। నమో నమ ఇతి ॥ ౩౪ ॥ స హో-
వాచ। మా భైషీర్గౌతమ। జితో వై తే లోక ఇతి। తస్మాద్యే కే చ

సావిత్రఁ విదుః । సర్వే తే జితలోకాః । స యో హ వై సావిత్ర-స్యాష్టాక్షరం పదగ్ంం శ్రియాఽభిషిక్తఁ వేద । శ్రియా హైవాభిషి-చ్యతే । ఘృణిరితి ద్వే అక్షరే । సూర్య ఇతి త్రీణి । ఆదిత్య ఇతి త్రీ-ణి ॥ ౩౭ ॥ ఏతద్వై సావిత్రస్యాష్టాక్షరం పదగ్ంం శ్రియాఽభిషి-క్తమ్ । య ఏవఁ వేద । శ్రియా హైవాభిషిచ్యతే । తదేతదృచాఽ-భ్యుక్తమ్ । ఋచో అక్షరే పరమే వ్యోమన్ । యస్మిన్దేవా అధి వి-శ్వే నిషేదుః । యస్తన్న వేద కిమృచా కరిష్యతి । య ఇత్తద్విదు-స్త ఇమే సమాసత ఇతి । న హ వా ఏతస్యర్చా న యజుషా న సామ్నా-ఽర్థోఽస్తి । యస్సావిత్రఁ వేద ॥ ౩౮ ॥ తదేతత్పురి యద్దేవ చ-క్రమ్ । ఆర్ద్రం పిన్వమానగ్ంం సువర్గే లోక ఏతి । విశ్వహా విశ్వా భూతాని సంపశ్యత్ । ఆర్ద్రో హ వై పిన్వమానస్సువర్గే లోక ఏతి । విశ్వహా విశ్వా భూతాని సంపశ్యన్ । య ఏవఁ వేద । శూషో హ వై వార్ష్ణేయః । ఆదిత్యేన సమాజగామ । తగ్ంం హోవాచ । ఏ-హి సావిత్రఁ విద్ధి । అయఁ వై సువర్గ్యోఽగ్నిః పారయిష్ణురమృతా-త్సమ్భూత ఇతి । ఏష వావ స సావిత్రః । య ఏష తపతి । ఏహి మా విద్ధి । ఇతి హైవైన న్తదువాచ ॥ ౩౯ ॥ ద్యుత్తో ద్యుత్తో వేదేతి త-ప ఇతి సమవాదిష్టేతి తద్రాత్రేర్ ఋతవ ఏతి చకారో వాచ నమ ఇత్యాదిత్యా ఇతి త్రీణి సావిత్రఁ వేద విద్ధి పఞ్చ చ ॥ ౯ ॥

ప్రజాపతిర్దేవాన్త్సంజ్ఞానం ప్రస్తుతన్త్వావ్యహో న్యైష రాత్రయ-శ్చిత్రః కేతుస్తేఽహ్నాం ముహూర్తా రాత్రేః పవిత్రం స్తేఽర్ధమాసా

అగ్నిష్టోమో యజ్ఞక్రతురేవ ఇదానీం ముహూర్తానాం జ్ఞస్తతో౽హీనా దేవభాగః తైషా వాజ్ఞా శ్రూషా హ వై షోడశ ॥

ఇయం వావ సరఘా । తస్యా అగ్నిరేవ సారఘం మధు । యా ఏతాః పూర్వపక్షాపరపక్షయో రాత్రయః । తా మధుకృతః । యాన్యహాని । తే మధువృషాః । స యో హ వా ఏతా మధుకృతశ్చ మధువృషాగ్ంశ్చ వేద । కుర్వన్తి హాస్యైతా అగ్నౌ మధు । నాస్యేష్టాపూర్తం ధయన్తి । అథ యో న వేద ॥ ౩౭ ॥ న హాస్యైతా అగ్నౌ మధు కుర్వన్తి । ధయన్త్యస్యేష్టాపూర్తమ్ । యో హ వా అహోరాత్రాణాం నామధేయాని వేద । నాహోరాత్రేష్వార్తిమార్ఛతి । సంజ్ఞానం విజ్ఞానం దర్శా దృష్టేతి । ఏతావనువాకౌ పూర్వపక్షస్యాహోరాత్రాణాం నామధేయాని । ప్రస్తుతం విష్టుతగ్ం సుతా సున్వతీతి । ఏతావనువాకావపరపక్షస్యాహోరాత్రాణాం నామధేయాని । నాహోరాత్రేష్వార్తిమార్ఛతి । య ఏవం వేద ॥ ౩౮ ॥ యో హ వై ముహూర్తానాం నామధేయాని వేద । న ముహూర్తేష్వార్తిమార్ఛతి । చిత్రః కేతుర్దాతా ప్రదాతా సవితా ప్రసవితా౽భిశాస్తా౽నుమన్తేతి । ఏతే౽నువాకా ముహూర్తానాం నామధేయాని । న ముహూర్తేష్వార్తిమార్ఛతి । య ఏవం వేద । యో హ వా అర్ధమాసానాం చ మాసానాం చ నామధేయాని వేద । నార్ధమాసేషు న మాసేష్వార్తిమార్ఛతి । పవిత్రం పవయిష్యన్త్సహస్వాన్త్సహీయానరుణో౽రుణరజా ఇతి । ఏతే౽-

నువాకా అర్ధమాసాశ్చ మాసానాఞ్చ నామధేయాని ॥ ౮౦ ॥

నార్ధమాసేషు న మాసేష్వార్తిమార్చ్ఛతి । య ఏవం వేద । యో వై యజ్ఞక్రతూనా మృతూనాఞ్చ సంవత్సరస్య చ నామధేయాని వేద । న యజ్ఞక్రతుషు నర్తుషు న సంవత్సర ఆర్తిమార్చ్ఛతి । అగ్నిష్టోమ ఉక్థ్యోఽగ్నిర్ ఋతుః ప్రజాపతిస్సంవత్సర ఇతి । ఏతేఽనువాకా యజ్ఞక్రతూనా మృతూనాఞ్చ సంవత్సరస్య చ నామధేయాని । న యజ్ఞక్రతుషు నర్తుషు న సంవత్సరఆర్తిమార్చ్ఛతి । య ఏవం వేద । యో వై ముహూర్తానా మ్ముహూర్తాన్ వేద । న ముహూర్తానా మ్ముహూర్తేష్వార్తిమార్చ్ఛతి ॥ ౮౧ ॥ ఇదానీం తదానీమితి । ఏతే వై ముహూర్తానా మ్ముహూర్తాః । న ముహూర్తానా మ్ముహూర్తేష్వార్తిమార్చ్ఛతి । య ఏవం వేద । అథో యథా క్షేత్రజ్ఞో భూత్వాఽను ప్రవిశ్యాన్నమత్తి । ఏవమేవైతాన్ క్షేత్రజ్ఞో భూత్వాఽను ప్రవిశ్యాన్నమత్తి । స ఏతేషామేవ సలోకతాగ్ం సాయుజ్యమశ్నుతే । అప పునర్మృత్యుం జయతి । య ఏవం వేద ॥ ౮౨ ॥

న వేదైవ వేదానువాకా అర్ధమాసానాఞ్చ మాసానాఞ్చ నామధేయాని ముహూర్తేష్వార్తిమార్చ్ఛతి నవచ ॥ ౧౦ ॥

ఇయమహరాత్రాణాగ్ం సంజ్ఞానం పూర్వపక్షస్య ప్రస్తుతమపరపక్షస్య ముహూర్తానాఞ్చిత్రః కేతురర్ధమాసానాం ప్రవి-

త్ర యజ్ఞక్రతూనామగ్నిష్టోమో యజ్ఞక్రతూనామిదాసీ మ్ముహూ-
ర్తానా మ్ముహూర్తాః వేద్దేదాసీమథో ద్వాదశ ॥

కశ్చిద్ధ వా అస్మాల్లోకాత్ప్రేత్య । ఆత్మాన వేద । అయమహ-
మస్మీతి । కశ్చిథ్స్వ ల్లోక న్న ప్రతి ప్రజానాతి । అగ్నిముగ్ధో
హైవ ధూమతాన్తః । స్వ ల్లోక న్న ప్రతి ప్రజానాతి । అథ
యో హైవైతమగ్నిగ్ం సావిత్ర వేద । స ఏవాస్మాల్లోకాత్ప్రే-
త్య । ఆత్మాన వేద । అయమహమస్మీతి ॥ ౪౩ ॥ స స్వల్లోకం
ప్రతి ప్రజానాతి । ఏష ఉ ఏవైన న్త్స్వర్గ్యాం సావిత్రః । స్వర్గ ల్లోక-
మభివహతి । అహోరాత్రైర్వా ఇదగ్ం సయుగ్భిః క్రియతే । ఇతిరా-
త్రాయాదీక్షిషత । ఇతిరాత్రాయ వ్రతముపాగురితి । తాని హానేవ
విదుషః । అముష్మిల్లోకే శేవధి న్ధయన్తి । ధీతగ్ం హైవ స శే
వధిమన్ను పరైతి । అథ యో హైవైతమగ్నిగ్ం సావిత్ర వేద ।
॥ ౪౪ ॥ తస్య హైవాహోరాత్రాణి । అముష్మిల్లోకే శేవధి న్న
ధయన్తి । అధీతగ్ం హైవ స శేవధిమన్ను పరైతి । భరద్వాజో హ
త్రిభిరాయుర్భిర్బ్రహ్మచర్యముఆస । తగ్ం హ జీర్ణిగ్గ్ం స్థవి-
రగ్గ్ం శయానమ్ । ఇన్ద్ర ఉప ప్రజ్యోవాచ । భరద్వాజ ।
యత్తే చతుర్థమాయుర్దద్యామ్ । కిమేనేన కుర్యా ఇతి ।
బ్రహ్మచర్యమేవైనేన చరేయమితి హోవాచ ॥ ౪౫ ॥ తగ్ం
హ త్రీన్గిరిరూపానవిజ్ఞాతానివ దర్శయాఞ్చకార । తేషాగ్ం
హైకైకస్మాన్ముష్టినాऽऽదదే । స హోవాచ । భరద్వాజేత్యా-

మన్త్ర్యై । వేదా వా ఏతే । అనన్తా వై వేదాః । ఏతద్వా ఏతై-
స్త్రిభిరాయుర్భిరన్వవోచథాః । అథ త ఇతరదననూక్తమేవ । ఏ-
హీమం విద్ధి । అయం వై సర్వవిద్యేతి ॥ ౪౬ ॥ తస్మై హైతమగ్ని-
గ్ం సావిత్రమువాచ । తగ్ం స విదిత్వా । అమృతో భూత్వా । స్వ
ర్గ్గ్లోకమియాయ । ఆదిత్యస్య సాయుజ్యమ్ । అమృతో హైవ
భూత్వా । స్వర్గ్గ్లోకమేతి । ఆదిత్యస్య సాయుజ్యమ్ । య ఏవ
వేద । ఏషో ఏవ త్రయీ విద్యా ॥ ౪౭ ॥ యావన్తగ్ం హ వై
త్రయ్యా విద్యయా లోకం జయతి । తావన్తల్లోకం జయతి ।
య ఏవం వేద । అగ్నేర్వా ఏతాని నామధేయాని । అగ్నేరేవ సా-
యుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి । య ఏవం వేద । వాయోర్వా ఏ-
తాని నామధేయాని । వాయోరేవ సాయుజ్యగ్ం సలోకతామా-
ప్నోతి । య ఏవం వేద । ఇన్ద్రస్య వా ఏతాని నామధేయాని ॥ ౪౮ ॥
ఇన్ద్రస్యైవ సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి । య ఏవం వేద ।
బృహస్పతేర్వా ఏతాని నామధేయాని । బృహస్పతేరేవ సాయుజ్యగ్ం
సలోకతామాప్నోతి । య ఏవం వేద । ప్రజాపతేర్వా ఏతాని
నామధేయాని । ప్రజాపతేరేవ సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నో-
తి । య ఏవం వేద । బ్రహ్మణో వా ఏతాని నామధేయాని ।
బ్రహ్మణ ఏవ సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి । య ఏవం వేద ।
స వా ఏషోఽగ్నిరపక్షపుచ్ఛో వాయురేవ । తస్యాగ్నిర్ముఖమ్ । అ-
సావాదిత్యశ్శిరః । స యదేతే దేవతే అన్తరేణ । తత్సర్వగ్ం సీ-
వ్యతి । తస్మాత్సావిత్రః ॥ ౪౯ ॥ అయమహమస్మీతి వేద హో-

వాచ సర్వవిద్యేతి విద్యేన్ద్రస్య వా ఏతాని నామధేయాని బ్రహ్మ‍ణ ఏవ సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి ఏతా చ ॥ ౧౧ ॥

అగ్నేర్వాయోరిన్ద్రస్య బృహస్పతేః ప్రజాపతేర్బ్రహ్మణస్స వై సప్త ॥

సంజ్ఞానం భూస్త్వమేవ సంవత్సరోసి భూ రాజ్ఞ్యసవే విపశ్చితే ప్రజాపతిర్దేవానియవాచ సరఘా కశ్చిద్ధేకాదశ ॥ ౧౧ ॥

సంజ్ఞానగ్ం రాజ్ఞీ మూర్ధా హృదయ ఏష సంవత్సరో నార్ధమాసేషు నవచత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౪౯ ॥ సంజ్ఞానగ్ం సావిత్రః ॥

హరిః ఓమ్

ఏకాదశప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ లోకోసి స్వర్గోఽసి । అనన్తోస్యపారోసి । అక్షితోస్యక్షయ్యోఽసి । తపసః ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయితా । తన్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧ ॥ తపోసి లోకే శ్రితమ్ । తేజసః ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్రీ విశ్వస్య జనయిత్రీ । తత్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ తేజోసి తపసి శ్రితమ్ । సముద్రస్య ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః ।

వాచ సర్వవిద్యేతి విద్యేన్ద్రోస్య వా ఏతాని నామధేయాని బ్రహ్మ-
ణ ఏవ సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి సప్త చ ॥ ౧౧ ॥

అగ్నేర్వాయోరిన్ద్రస్య బృహస్పతేః ప్రజాపతేర్బ్ర-
హ్మణస్స వై సప్త ॥

సంజ్ఞానం భూస్త్వమేవ సంవత్సరోసి భూ రాజ్ఞ్యసవే విప-
శ్చితే ప్రజాపతిర్దేవాన్నియవావ సరఘా కశ్చిద్ధైకాదశ ॥ ౧౧ ॥

సంజ్ఞానగ్ం రాజ్ఞీ మూర్ధా హృదయ ఏష సంవత్సరో నా-
ర్ధమాసేషు నవచత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౪౯ ॥ సంజ్ఞానగ్ం సావిత్రః ॥

హరిః ఓమ్

ఏకాదశప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ లోకోసి స్వర్గోసి । అనన్తోస్యపారోసి ।
అక్షితోస్యక్షయ్యోసి । తపసః ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వ-
యక్షం విశ్వమ్భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వ-
స్య జనయితా । తన్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాప-
తిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧ ॥
తపోసి లోకే శ్రితమ్ । తేజసః ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । వి-
శ్వం యక్షం విశ్వమ్భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భ-
ర్త్రీ విశ్వస్య జనయిత్రీ । తత్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్ర-
జాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥
తేజోసి తపసి శ్రితమ్ । సముద్రస్య ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః ।

విశ్వయ్యక్షవిశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ంసుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తృ
విశ్వస్య జనయితృ । తత్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాప-
తిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥౩॥ స-
ముద్రోఽసి తేజసి శ్రితః । అపాం ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః ।
విశ్వయ్యక్షవిశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భ-
ర్తా విశ్వస్య జనయితా । తన్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ ।
ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా
సీద ॥౪॥ ఆపస్స్థ సముద్రే శ్రితాః । పృథివ్యాః ప్రతిష్ఠా యుష్-
మాసు । ఇదమన్తః । విశ్వయ్యక్షవిశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం సు-
భూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్రీర్విశ్వస్య జనయిత్ర్యః । తా వ ఉపద-
ధే కామదుఘా అక్షితాః । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా
దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥౫॥ పృథివ్యస్యప్సు శ్రి-
తా । అగ్నేః ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వయ్యక్షవిశ్వ-
మ్భూతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్రీ విశ్వస్య జనయిత్రీ ।
తాన్త్వోపదధే కామదుఘామక్షితామ్ । ప్రజాపతిస్త్వా
సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥౬॥ అ-
గ్నిరసి పృథివ్యాగ్ం శ్రితః । అన్తరిక్షస్య ప్రతిష్ఠా । త్వయీద-
మన్తః । విశ్వయ్యక్షవిశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । వి-
శ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయితా । తన్త్వోపదధే కామదుఘమ-
క్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వ-

ధ్రువా సీద ॥ ౭ ॥ అన్తరిక్షమస్యగ్నౌ శ్రితమ్ । వాయోః ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తృ విశ్వస్య జనయితృ । తత్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౮ ॥ వాయురస్యన్తరిక్షే శ్రితః । దివః ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయితా । తన్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౯ ॥ ద్యౌరసి వాయౌ శ్రితా । ఆదిత్యస్య ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్రీ విశ్వస్య జనయిత్రీ । తాన్త్వోపదధే కామదుఘామక్షితామ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౦ ॥ ఆదిత్యోఽసి దివి శ్రితః । చన్ద్రమసః ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయితా । తన్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౧ ॥ చన్ద్రమా అస్యాదిత్యే శ్రితః । నక్షత్రాణాం ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వం యక్షం విశ్వం భూతం విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయితా । తన్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా

సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౨ ॥
నక్షత్రాణి స్థ చన్ద్రమసి శ్రితాని । సంవత్సరస్య ప్రతిష్ఠా యు-
ష్మాసు । ఇదమన్తః । విశ్వయ్యక్షవిశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం సు-
భూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్రాణి విశ్వస్య జనయిత్రాణి । తాని వ ఉ-
పదధే కామదుఘాన్యక్షితాని । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । త-
యా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౩ ॥ సంవత్సరోఽసి
నక్షత్రేషు శ్రితః । ఋతూనాం ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః ।
విశ్వయ్యక్షవిశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భ-
ర్తా విశ్వస్య జనయితా । తన్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ ।
ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా
సీద ॥ ౧౪ ॥ ఋతవస్థ సంవత్సరే శ్రితాః । మాసానాం ప్రతి-
ష్ఠా యుష్మాసు । ఇదమన్తః । విశ్వయ్యక్షవిశ్వమ్భూతవిశ్వ-
గ్ంసుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తారో విశ్వస్య జనయితారః । తాన్
వ ఉపదధే కామదుఘానక్షితాన్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు ।
తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౫ ॥ మాసాస్స్థర్తుషు
శ్రితాః । అర్ధమాసానాం ప్రతిష్ఠా యుష్మాసు । ఇదమన్తః । వి-
శ్వయ్యక్షవిశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భ-
ర్తారో విశ్వస్య జనయితారః । తాన్ వ ఉపదధే కామదుఘానక్షి-
తాన్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వ-
ద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౬ ॥ అర్ధమాసాస్స్థ మాసు శ్రితాః । అహో-

ర్త్రాత్రయోః ప్రతిష్ఠా యుష్మాసు । ఇదమన్తః । విశ్వయ్యక్షవిశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తారో విశ్వస్య జనయితారః । తాన్ వ ఉపదధే కామదుఘానక్షితాన్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద । అహోరాత్రే స్థోఽర్ధమాసేషు శ్రితే । భూతస్య ప్రతిష్ఠే భవ్యస్య ప్రతిష్ఠే । యువయోరిదమన్తః । విశ్వయ్యక్షవిశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్రీ విశ్వస్య జనయిత్రీ । తే వాముపదధే కామదుఘే అక్షితే । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౮ ॥ పౌర్ణమాస్యష్టకాఽమావాస్యా । అన్నాదా స్థాఽన్నదుఘో యుష్మాసు । ఇదమన్తః । విశ్వయ్యక్షవిశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్రీర్విశ్వస్య జనయిత్రీః । తా వ ఉపదధే కామదుఘా అక్షితాః । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౯ ॥ రాడసి బృహతీ శ్రీరసీన్ద్రపత్నీ ధర్మపత్నీ । విశ్వమ్భూతమను ప్రభూతా । త్వయీదమన్తః । విశ్వయ్యక్షవిశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్రీ విశ్వస్య జనయిత్రీ । తాన్త్వోపదధే కామదుఘామక్షితామ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౨౦ ॥ ఓజోఽసి సహోఽసి । బలమసి భ్రాజోఽసి । దేవానాన్ధామామృతమ్ । అమర్త్యస్తపోజాః । త్వయీదమన్తః । విశ్వయ్యక్షవిశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం

సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయితా । తన్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయా ఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౨౦ ॥

లోకస్త ప్రస్తేజస్సముద్ర ఆపః పృథివ్యగ్నిరన్తరిక్షవాయుర్ద్యౌ-రాదిత్యశ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణి సంవత్సర ఋతవో మాసా అర్ధమాసా అహోరాత్రే పౌర్ణమాసీ రాడసోజోస్యేకవిగ్ంశతిః ॥ ౨౧ ॥

లోకోసి భర్తా తమ్ । తపస్తేజోసి భర్తృ తత్ । సముద్రో-సి భర్తా తమ్ । ఆపస్స్థ భర్త్రీస్తా వః । పృథివీ భర్త్రీ తామ్ । అ-గ్నిరసి భర్తా తమ్ । అన్తరిక్షం భర్తృ తత్ । వాయురసి భర్తా త-మ్ । ద్యౌరసి భర్త్రీ తామ్ । ఆదిత్యశ్చన్ద్రమా భర్తా తమ్ । నక్ష-త్రాణి స్థ భర్తౄణి తాని వః । సంవత్సరోసి భర్తా తమ్ । ఋత-వో మాసా అర్ధమాసా భర్తారో భర్తారో భర్తారస్తే వః । అ-హోరాత్రే భర్త్ర్యౌ తే వామ్ । పౌర్ణమాసీ భర్త్రీస్తా వః । రాడసి భర్త్రీ తామ్ । ఓజోసి భర్తా తమేకవిగ్ంశతిః ॥

త్వమగ్నే రుద్రో అసురో మహో దివః । త్వగ్ం శర్ధో మా-రుతం పృక్ష ఈశిషే । త్వం వాతైరరుణైర్యాసి శఙ్గయః । త్వం పూషా విధతః పాసి ను త్మనా । దేవా దేవేషు శ్రయధ్వమ్ । ప్రథ-మా ద్వితీయేషు శ్రయధ్వమ్ । ద్వితీయాస్తృతీయేషు శ్రయధ్వమ్ । తృతీయాశ్చతుర్థేషు శ్రయధ్వమ్ । చతుర్థాః పఞ్చమేషు శ్రయ-ధ్వమ్ । పఞ్చమాష్షష్ఠేషు శ్రయధ్వమ్ ॥ ౨౨ ॥ షష్ఠాస్సప్త-

మేషు శ్రయధ్వమ్ । సప్తమా అష్టమేషు శ్రయధ్వమ్ । అష్టమా న-
వమేషు శ్రయధ్వమ్ । నవమా దశమేషు శ్రయధ్వమ్ । దశమా ఏ-
కాదశేషు శ్రయధ్వమ్ । ఏకాదశా ద్వాదశేషు శ్రయధ్వమ్ । ద్వా-
దశా స్త్రయోదశేషు శ్రయధ్వమ్ । త్రయోదశాశ్చతుర్దశేషు
శ్రయధ్వమ్ । చతుర్దశాః పఞ్చదశేషు శ్రయధ్వమ్ । పఞ్చద-
శాష్షోడశేషు శ్రయధ్వమ్ ॥ ౨౩ ॥ షోడశాస్సప్తదశేషు శ్ర-
యధ్వమ్ । సప్తదశా అష్టాదశేషు శ్రయధ్వమ్ । అష్టాదశా ఏకా-
న్న విగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । ఏకాన్న విగ్ంశా విగ్ంశేషు శ్ర-
యధ్వమ్ । విగ్ంశా ఏకవిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । ఏకవిగ్ంశా ద్వా-
విగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । ద్వావిగ్ంశా స్త్రయోవిగ్ంశేషు శ్ర-
యధ్వమ్ । త్రయోవిగ్ంశాశ్చతుర్విగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ ।
చతుర్విగ్ంశాః పఞ్చవిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । పఞ్చవిగ్ంశాష్ష-
డ్విగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ ॥ ౨౪ ॥ షడ్విగ్ంశాస్సప్త విగ్ంశేషు
శ్రయధ్వమ్ । సప్తవిగ్ంశా అష్టావిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । అ-
ష్టావిగ్ంశా ఏకాన్న త్రిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । ఏకాన్న త్రి-
గ్ంశా స్త్రిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । త్రిగ్ంశా ఏకత్రిగ్ంశే-
షు శ్రయధ్వమ్ । ఏకత్రిగ్ంశా ద్వాత్రిగ్ంశేషు శ్రయధ్వ-
మ్ । ద్వాత్రిగ్ంశా స్త్రయస్త్రిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । దే-
వాస్త్రిరేకాదశాస్త్రిస్త్రయస్త్రిగ్ంశాః । ఉత్తరే భవత ।
ఉత్తరవర్త్మాన ఉత్తరసత్వానః । యత్కామ ఇదఞ్జుహోమి । త-

స్మై సమృధ్యతామ్ । వయగ్ంస్యామ పతయో రయీణామ్॥ భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ౨౫ ॥ షట్షష్టి త్రయశ్చ్వగ్ంశోద్ద్వశే షు త్రయధ్వగ్ంషడ్వ్గ్ంశేషుత్రయధ్వముత్తర భవతో త్తరవత్సా- వ ఉత్తరసత్యావశ్చత్వారి చ ॥ ౨ ॥

అగ్నావిష్ణూ సజోషసా । ఇమా వర్ధన్తు వాఙ్గిరః । ద్యుమ్నై- ర్వాజేభిరాగతమ్ । రాజ్ఞీ విరాజ్ఞీ । సమ్రాజ్ఞీ స్వరాజ్ఞీ । అర్చి- శ్శోచిః । తపో హరో భాః । అగ్నిస్సోమో బృహస్పతిః । విశ్వే దే- వా భువనస్య గోపాః । తే సర్వే సఙ్గత్య । ఇదం మే ప్రావతా వచః । వయగ్ంస్యామ పతయో రయీణామ్। భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ౨౬ ॥ సఙ్గత్య త్రీణి చ ॥ ౩ ॥

అన్నపతేఽన్నస్య నో దేహి । అనమీవస్య శుష్మిణః । ప్రప్రదాతారన్తారిషః । ఊర్జన్నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే । అగ్నే పృథివీపతే । సోమ వీరుధాం పతే । త్వష్టస్సమిధాం పతే । విష్ణవాశానాం పతే । మిత్ర సత్యానాం పతే । వరుణ ధర్మణాం ప- తే ॥ ౨౭ ॥ మరుతో గణానాం పతయః । రుద్ర పశూనాం పతే । ఇన్ద్రౌజసాం పతే । బృహస్పతే బ్రహ్మణస్పతే । ఆరుచా రోచే- హగ్ం స్వయమ్ । రుచా రురుచే రోచమానః । అతీత్యాదస్వరా- భరైవా । తస్మిన్త్సో యోనౌ ప్రజనౌ ప్రజాయేయ । వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణామ్ । భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ౨౮ ॥

వరుణ ధర్మణాం పతే స్వస్స్వాహా ॥ ౪ ॥

సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వాః । సప్తర్షయస్సప్త ధామ ప్రియాణి । సప్త హోత్రా అను విద్వాన్ । సప్త యోనీరా పృణస్వా ఘృతేన । ప్రాచీ దిక్ । అగ్నిర్దేవతా । అగ్నిగ్ం స దిశాన్దేవన్దేవతానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి । దక్షిణా దిక్ । ఇన్ద్రో దేవతా ॥ ౨౯ ॥ ఇన్ద్రగ్ం స దిశాన్దేవన్దేవతానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోభిదాసతి । ప్రతీచీ దిక్ । సోమో దేవతా । సోమగ్ం స దిశాన్దేవన్దేవతానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి । ఉదీచీ దిక్ । మిత్రావరుణౌ దేవతా । మిత్రావరుణౌ స దిశాన్దేవౌ దేవతానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోభిదాసతి ॥ ౩౦ ॥ ఊర్ధ్వా దిక్ । బృహస్పతిర్దేవతా । బృహస్పతిగ్ం స దిశాన్దేవన్దేవతానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి । ఇయన్దిక్ । అదితిర్దేవతా । అదితిగ్ం స దిశాన్దేవీన్దేవతానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి । పురుషో దిక్ । పురుషో మే కామాన్థ్సమర్ధయతు ॥ ౩౧ ॥ అన్ధో జాగృవిః ప్రాణ । అసావేహి । బధిర ఆక్రన్దయితరపాన । అసావేహి । ఉపసముపసమితీయ । అహామస్తో జ్యోతిరశీయ । అహామస్తోఽపాశీయ । వయగ్గ్ం స్యామ పతయో రయీణామ్ । భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ౩౨ ॥

దక్షిణా దిగిన్ద్రో దేవతా మిత్రావరుణౌ స దిశాన్దేవౌ దేవతానామృచ్ఛతు యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసత్యర్ధయతు నవ చ ॥ ౧ ॥

యత్తే౽చిత్తయ్యదుచ్చితన్తే అగ్నే । యత్త ఊనయ్యద్దు తే౽తి-
రిక్తమ్ । ఆదిత్యాస్తదఙ్గిరసశ్చిన్వన్తు । విశ్వే తే దేవాశ్చితిమాపూర-
యన్తు । చితశ్చాసి సఞ్చితశ్చాస్యగ్నే । ఏతావాగ్ంశ్చాసి భూ-
యాగ్ంశ్చాస్యగ్నే । లోకం పృణచ్ఛిద్రం పృణ । అథో సీద శివా
త్వమ్ । ఇన్ద్రాగ్నీ త్వా బృహస్పతిః । అస్మిన్ యోనావసీషదన్ ॥33॥
తయా దేవతయా౽ఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద । తా అస్య సూదదోహసః ।
సోమగ్గ్ం శ్రీణన్తి పృశ్నయః । జన్మన్దేవానాం విశః । త్రిష్వారోచనే
దివః । తయా దేవతయాఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద । అగ్నే దేవాగ్ం ఇహా-
వహ । జజ్ఞానో వృక్తబర్హిషే । అసి హోతా న ఈడ్యః । అగ-
స్మ మహో మనసా యవిష్ఠమ్ ॥ 34 ॥ యో దీదాయ సమిద్ధస్స్వే
దురోణే । చిత్రభానూ రోదసీ అన్తరుర్వీ । స్వాహుతవిశ్వతః
ప్రత్యఞ్చమ్ । మేధాకారవిదథస్య ప్రసాధనమ్ । అగ్నిగ్ం హోతా-
రం పరిభూతమం మతిమ్ । త్వామర్భస్య హవిషస్సమానమిత్ ।
త్వాం మహో వృణతే నరో నాన్యన్త్వత్ । మనుష్వత్త్వా నిధీమహి ।
మనుష్వథ్సమిధీమహి । అగ్నే మనుష్వదఙ్గిరః ॥ 35 ॥ దేవాన్దేవా-
యతే యజ । అగ్నిర్ హి వాజినవిశే । దదాతి విశ్వచర్షణిః । అగ్నీ
రాయే స్వాభువమ్ । స ప్రీతో యాతి వార్యమ్ । ఇషగ్గ్ంస్తోతృభ్య
ఆభర । పృష్టో దివి పృష్టో అగ్నిః పృథివ్యామ్ । పృష్టో విశ్వా ఓష-
ధీరావివేశ । వైశ్వానరస్సహసా పృష్టో అగ్నిః । స నో దివా స
రిషః పాతు నక్తమ్ ॥ 36 ॥ అసీషదన్ యవిష్ఠమఙ్గిరో నక్తమ్ ॥ 6 ॥

అయంవావ యః పవతే । సోఽగ్నిర్నాచికేతః । స య-
త్ప్రాఙ్పవతే । తదస్య శిరః । అథ యద్దక్షిణా । స దక్షిణః పక్షః ।
అథ యత్ప్రత్యక్ । తత్పుచ్ఛమ్ । యదుదఙ్ । స ఉత్తరః పక్షః ॥ 3౭ ॥
అథ యత్సంవాతి । తదస్య సమఞ్చనఞ్చ ప్రసారణఞ్చ । అథో
సమ్పదేవాస్య సా । సగ్ంహ వా అస్మై స కామః పద్యతే । య-
త్కామో యజతే । యోఽగ్నిన్నాచికేతఞ్చినుతే । య ఉ చైన-
మేవం వేద । యో హ వా అగ్నేర్నాచికేతస్యాయతనం ప్రతిష్ఠాం
వేద । ఆయతనవాన్భవతి । గచ్ఛతి ప్రతిష్ఠామ్ ॥ 3౮ ॥ హిరణ్యం వా
అగ్నేర్నాచికేతస్యాయతనం ప్రతిష్ఠా । య ఏవం వేద । ఆయతన-
వాన్భవతి । గచ్ఛతి ప్రతిష్ఠామ్ । యో హ వా అగ్నేర్నాచికేతస్య
శరీరం వేద । సశరీర ఏవ సువర్గల్లోకమేతి । హిరణ్యం వా అగ్నే-
ర్నాచికేతస్య శరీరమ్ । య ఏవం వేద । స శరీర ఏవ సువర్గల్లోక-
మేతి । అథో యథా రుక్మ ఉత్తప్తో భాయాత్ ॥ 3౯ ॥ ఏవమేవ స
తేజసా యశసా । అస్మిగ్ంశ్చ లోకేఽముష్మిగ్ంశ్చ భాతి । ఉరవో హ
వై నామైతే లోకాః । యేఽవరేణాదిత్యమ్ । అథ హైతే వరీయాగ్ం-
సో లోకాః । యే పరేణాదిత్యమ్ । అన్తవన్తగ్ం హ వా ఏష క్ష-
య్యల్లోకఞ్జయతి । యోఽవరేణాదిత్యమ్ । అథ హైషోఽనన్తమ-
పారమక్షయ్యల్లోకఞ్జయతి । యః పరేణాదిత్యమ్ ॥ ౪౦ ॥ అనన్త-
న్తగ్ం హ వా అపారమక్షయ్యల్లోకఞ్జయతి । యోఽగ్నిన్నాచి-
కేతఞ్చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । అథో యథా రథే తిష్ఠన్ప-
క్షసీ పర్యావర్తమానే ప్రత్యపేక్షతే । ఏవమహోరాత్రే ప్రత్య-

పైక్షితే । వాయ్వహోరాత్రయోర్లోకమాప్నుతః । యోఽగ్నిన్నాచి-
కేతశ్చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౪౧ ॥

ఉత్తరః పక్షో గచ్ఛతి ప్రతిష్ఠాం భూయాదృశః పరేణాదిత్య-
మష్టౌ చ ॥ ౭ ॥

ఉశన్ హ వై వాజశ్రవసస్సర్వవేదసం దదౌ । తస్య హ నచి-
కేతా నామ పుత్ర ఆస । తꣳహ కుమారꣳ సన్తమ్ । దక్షిణాసు
నీయమానాసు శ్రద్ధా వివేశ । స హోవాచ । తత కస్మై మాం
దాస్యసీతి । ద్వితీయం తృతీయమ్ । తꣳ హ పరీత ఉవాచ । మృత్య-
వే త్వా దదామీతి । తꣳ హ స్మోత్థితం వాగభివదతి ॥ ౪౨ ॥ గౌత-
మ కుమారమితి । స హోవాచ । పరేహి మృత్యోర్గృహాన్ ।
మృత్యవే వై త్వాఽదామితి । తం వై ప్రవసన్తం గన్తాఽసీతి హోవా-
చ । తస్య స్మ తిస్రో రాత్రీరనాశ్వాన్గృహే వసతాత్ । స యది
త్వా పృచ్ఛేత్ । కుమార కతి రాత్రీరవాత్సీరితి । తిస్ర ఇతి ప్రతి
బ్రూతాత్ । కిం ప్రథమాꣳ రాత్రిమాశ్న ఇతి ॥ ౪౩ ॥ ప్ర-
జాం త ఇతి । కిం ద్వితీయామితి । పశూꣳస్త ఇతి । కిం తృతీయా-
మితి । సాధుకృత్యాం త ఇతి । తం వై ప్రవసన్తం జగామ । తస్య
హ తిస్రో రాత్రీరనాశ్వాన్గృహ ఉవాస । తమాగత్య పప్రచ్ఛ ।
కుమార కతి రాత్రీరవాత్సీరితి । తిస్ర ఇతి ప్రత్యువాచ ॥ ౪౪ ॥ కిం
ప్రథమాꣳ రాత్రిమాశ్న ఇతి । ప్రజాం త ఇతి । కిం ద్వితీయామితి ।
పశూꣳస్త ఇతి । కిం తృతీయామితి । సాధుకృత్యాం త ఇతి । న-
మస్తే అస్తు భగవ ఇతి హోవాచ । వరం వృణీష్వేతి । పితరమేవ జీవ-

న్నయ్యానీతి । ద్వితీయం వృణీష్వేతి ॥ ౪౫ ॥ ఇష్టాపూర్త-
యోర్మేఽక్షితిం బ్రూహీతి హోవాచ । తస్మై హైతమగ్నిం నా-
చికేతమువాచ । తతో వై తస్యేష్టాపూర్తే న క్షీయేతే । నాస్యే-
ష్టాపూర్తే క్షీయేతే । యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే । య ఉ చైన-
మేవం వేద । తృతీయం వృణీష్వేతి । పునర్మృత్యోర్మేఽపజితిం
బ్రూహీతి హోవాచ । తస్మై హైతమగ్నిం నాచికేతమువాచ । త-
తో వై సోఽప పునర్మృత్యుమజయత్ ॥ ౪౬ ॥ అప పునర్మృ-
త్యుఞ్జయతి । యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే । య ఉ చైనమేవం
వేద । ప్రజాపతిర్వై ప్రజాకామస్తపోఽతప్యత । స హిరణ్యము-
దాస్యత్ । తదగ్నౌ ప్రాస్యత్ । తదస్మై నాచ్ఛదయత్ । తద్ద్వి-
తీయం ప్రాస్యత్ । తదస్మై నైవాచ్ఛదయత్ । తత్తృతీయం ప్రా-
స్యత్ ॥ ౪౭ ॥ తదస్మై నైవాచ్ఛదయత్ । తదాత్మన్నేవ హృ-
దయ్యేఽగ్నౌ వైశ్వానరే ప్రాస్యత్ । తదస్మా అచ్ఛదయత్ । తస్మా-
ద్ధిరణ్యఙ్కనిష్ఠన్ధనానామ్ । భుఞ్జత్ప్రియతమమ్ । హృదయజ-
గ్ంహి । స వై తమేవ నావిన్దత్ । యస్మై తాం దక్షిణామనేష్యత్ ।
తాగ్ం స్వాయైవ హస్తాయ దక్షిణాయానయత్ । తాం ప్రత్యగృ-
హ్ణాత్ ॥ ౪౮ ॥ దక్షాయ త్వా దక్షిణాం ప్రతిగృహ్ణామీతి । సోఽద-
క్షత దక్షిణాం ప్రతిగృహ్య । దక్షతే హ వై దక్షిణాం ప్రతిగృహ్య ।
య ఏవం వేద । ఏతద్ధ స్మ వై తద్విద్వాగ్ంసో వాజశ్రవసా గోతమాః ।
అప్యనూదేశ్యాద్దక్షిణాం ప్రతిగృహ్ణన్తి । ఉభయేన వయన్దక్షి-
ణ్యామహా ఏవ దక్షిణాం ప్రతిగృహ్యేతి । తేఽదక్షన్త దక్షిణాం ప్రతి-

గృహ్య । దక్షతే హ వై దక్షిణాం ప్రతిగృహ్య । య ఏవం వేద । ప్రజా-
య్యం క్షీణాతి ॥ ౨౯ ॥ వరదత్త్యాశ్నా ఇత్యువాచ ద్వితీయం వృణీష్వేత్య-
బ్రవీత్ తృతీయం ప్రాస్యదగృణ్హాద్య ఏవం వేదైకన్చ ॥ ౨ ॥

తగ్ం హైతమేకే పశుబన్ధ ఏవోత్తరవేద్యాంశ్చిన్వతే । ఉ-
త్తరవేది సమ్మిత ఏషోఽగ్నిరితి వదన్తః । తన్న తథా కుర్యాత్ । ఏత-
మగ్నిం కామేన వ్యర్ధయేత్ । స ఏనం కామేన వ్యృద్ధః । కామోఽస్య
వ్యర్ధయేత్ । సౌమ్యే వావైనమధ్వరే చిన్వీత । యత్ర వా భూయి-
ష్ఠా ఆహుతయో హూయేరన్ । ఏతమగ్నిం కామేన సమర్ధయతి ।
స ఏనం కామేన సమృద్ధః ॥ ౧౦ ॥ కామేన సమర్ధయతి । అథ
హైనం పురస్పయః । ఉత్తరవేద్యామేవ సత్రియమచిన్వత । తతో
వై తేఽవిన్దన్త ప్రజామ్ । అభి స్వర్గం లోకమజయన్ । విన్దత ఏవ
ప్రజామ్ । అభి స్వర్గం లోకం జయతి । యోఽగ్నిం నాచికేతం చి-
నుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । అథ హైనం వాయుర్ ఋద్ధికామః ।
యథాన్యుప్తమేవోపదధే । తతో వై స ఏతామృద్ధిమార్ధ్నోత్ ।
యామిదం వాయుర్ ఋద్ధః । ఏతామృద్ధిమృధ్నోతి । యామిదం
వాయుర్ ఋద్ధః । యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే । య ఉ చైన-
మేవం వేద । అథ హైనం గోబలో వార్ష్ణః పశుకామః । పాఙ్క్తమేవ
చిక్యే । పఞ్చ పురస్తాత్ ॥ ౧౧ ॥ పఞ్చ దక్షిణతః । పఞ్చ పశ్చాత్ ।
పఞ్చోత్తరతః । ఏకాం మధ్యే । తతో వై స సహస్రం పశూన్ప్రా-
ప్నోత్ । ప్ర సహస్రం పశూనాప్నోతి । యోఽగ్నిం నాచికేతం చి-
నుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । అథ హైనం ప్రజాపతిర్జ్యైష్ఠ్యకా-

న్మై యశస్కామః ప్రజననకామః । త్రివృతమేవ చిన్వీత ॥ ౧౩ ॥
సప్త పురస్తాత్ । తిస్రో దక్షిణతః । సప్త పశ్చాత్ । తిస్ర ఉత్తరతః ।
ఏకాం మధ్యే । తతో వై స ప్ర యశో జ్యైష్ఠ్యమాప్నోత్ । ఏతాం
ప్రజాతిం ప్రాజాయత । యామిదం ప్రజాః ప్రజాయన్తే । త్రివృద్వై జ్యై-
ష్ఠ్యమ్ । మాతా పితా పుత్రః ॥ ౧౪ ॥ త్రివృత్ప్రజననమ్ । ఉపస్థో
యోనిర్మధ్యమా । ప్ర యశో జ్యైష్ఠ్యమాప్నోతి । ఏతాం ప్ర-
జాతిం ప్రజాయతే । యామిదం ప్రజాః ప్రజాయన్తే । యోఽగ్ని-
న్నాచికేతశ్చినుతే । య ఉ చైనమేవవేద । అథ హైనమిన్ద్రో
జ్యైష్ఠ్యకామః । ఊర్ధ్వా ఏవోపదధే । తతో వై స జ్యైష్ఠ్యమగ-
చ్ఛత్ ॥ ౧౫ ॥ [illegible] జ్యైష్ఠ్యం గచ్ఛతి । యోఽగ్నిన్నాచికేత-
శ్చినుతే । య ఉ చైనమేవవేద । అథ హైన మసావాదిత్యస్సువర్గ-
కామః । ప్రాచీరేవోపదధే । తతో వై సోఽభి సువర్గల్లోక మజ-
యత్ । అభి సువర్గల్లోకఞ్జయతి । యోఽగ్నిన్నాచికేతశ్చి-
నుతే । య ఉ చైనమేవవేద । స యదీచ్ఛేత్ ॥ ౧౬ ॥ తేజస్వీ
యశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ స్యామితి । ప్రాఙ్హోతుర్ధిష్ణియాదుత్స-
ర్పేత్ । ఏయం ప్రాగాద్యశస్వతీ । సా మా ప్రోర్ణోతు । తేజ-
సా యశసా బ్రహ్మవర్చసేనేతి । తేజస్వ్యేవ యశస్వీ బ్రహ్మవ-
ర్చసీ భవతి । అథ యదీచ్ఛేత్ । భూయిష్ఠం మే శ్రద్దధీరన్ । భూ-
యిష్ఠా దక్షిణా నయేయురితి । దక్షిణాసు నీయమానాసు ప్రాచ్యే-
హి ప్రాచ్యేహీతి ప్రాచీ జుషాణా వేత్వాజ్యస్య స్వాహేతి స్రు-
వేణోపహత్యాహవనీయే జుహుయాత్ ॥ ౧౭ ॥ భూయిష్ఠ-

మైవాస్తి శ్రద్దధతే। భూయిష్ఠా దక్షిణా నయన్తి। పురీష ముపధా-
య। చితిక్ల ప్తిభిరభిమృశ్య। అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ।
చతస్ర ఏతా ఆహుతీర్జుహోతి। త్వమగ్నే రుద్ర ఇతి శతరుద్రీయస్య
రూపమ్। అగ్నావిష్ణూ ఇతి వసోర్ధారాయాః। అన్నపత ఇత్యన్నహో-
మః। సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వా ఇతి విశ్వప్రీః॥ ౫౮॥

సమృద్ధ ఋద్ధికామః పురస్తాచ్ఛిక్యే పుత్రోఽగచ్ఛదిచ్ఛేజ్జుహు-
యాద్విశ్వప్రీః॥ ౯॥ పురర్షయో వాయుగోఽబలస్సహస్రం ప్ర-
జాపతిస్త్రివృదిన్ద్రోఽసావాదిత్యస్స యదీచ్ఛేత్॥

యాం ప్రథమామిష్టకాముపదధాతి। ఇమ న్తయా లోకమభి
జయతి। అథో యా అస్మిల్లోకే దేవతాః। తాసాగ్ంసాయుజ్య-
గ్ం సలోకతామాప్నోతి। యాన్ద్వితీయాముపదధాతి। అన్తరిక్ష-
లోక న్తయాఽభిజయతి। అథో యా అన్తరిక్షలోకే దేవతాః।
తాసాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి। యాన్తృతీయా-
ముపదధాతి। అము న్తయా లోకమభిజయతి॥ ౫౯॥ అథో యా
అముష్మిల్లోకే దేవతాః। తాసాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోకతామా-
ప్నోతి। అథో యా అమూరితరా అష్టాదశ। య ఏవామీ ఉరవశ్చ
వరీయాగ్ంసశ్చ లోకాః। తానేవ తాభిరభిజయతి। కామచారో
హ వా అస్యోరుషు చ వరీయస్సు చ లోకేషు భవతి। యోఽగ్ని-
న్నాచికేతఞ్చినుతే। య ఉ చైనమేవం వేద। సంవత్సరో వా అగ్ని-
ర్నాచికేతః। తస్య వసన్తశ్శిరః॥ ౬౦॥ గ్రీష్మో దక్షిణః పక్షః।
వర్షా ఉత్తరః। శరత్పుచ్ఛమ్। మాసాః కర్మకారాః। అహో-

ర్త్రాత్రె శతరుద్రీయమ్ । పర్జన్యో వసోర్ధారా । యథా వై పర్జన్య-
స్సువృష్టం వృష్ట్వా । ప్రజాభ్యస్సర్వాన్కామాన్థ్సంపూరయతి । ఏవ-
మేవ స తస్య సర్వాన్కామాన్థ్సంపూరయతి । యోఽగ్నిం నాచి-
కేతం చినుతే ॥ ౬౧ ॥ య ఉ చైనమేవం వేద । సంవథ్సరో వా
అగ్నిర్నాచికేతః । తస్య వసన్తశ్శిరః । గ్రీష్మో దక్షిణః పక్షః । వర్-
షాః పుచ్ఛమ్ । శరదుత్తరః పక్షః । హేమన్తో మధ్యమ్ । పూర్వపక్షా-
శ్చితయః । అపరపక్షాః పురీషమ్ । అహోరాత్రాణీష్టకాః । ఏష వావ-
సోఽగ్నిరగ్నిమయః పునర్ణవః । అగ్నిమయో హ వై పునర్ణవో
భూత్వా । సువర్గం లోకమేతి । ఆదిత్యస్య సాయుజ్యమ్ । యోఽగ్నిం
నాచికేతం చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౬౨ ॥'

అముం తయా లోకమభి జయతి శిరశ్చినుత ఇష్టకాష్షట్చ॥౧౦॥

లోకస్త్వమగ్నేఽగ్నా విష్ణూ అన్నపతేస్సప్త తే అగ్నే యత్తే
చితమయం వావ శహ వై తగ్ం హైతం యాం ప్రథమామిష్ట-
కాం దశ ॥ ౧౦ ॥

లోక ఆదిత్యోఽజోస్యాథ్వర్దిగన్తగ్ంహా వై కామేన గ్రీష్మో
ద్విషష్టిః ॥ ౬౩ ॥ హరిః ఓమ్ ॥

ద్వాదశప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ తుభ్యం తా అఙ్గిరస్తమాశ్యామ తం కామమ-
గ్నే ॥ ఆశానాం త్వా విశ్వా ఆశాః । అను నోఽద్యానుమతిరన్విద-
నుమతే త్వమ్ । కామో భూతస్య కామస్తదగ్రే । బ్రహ్మ జజ్ఞానం
పితా విరాజామ్ । యజ్ఞో రాయోఽయం యజ్ఞః । ఆపో భద్రా ఆ-
దిత్పశ్యామి । తుభ్యం భరన్తి యో దైవ్యాః । పూర్వం దేవా అపరేణ
ప్రాణాపానౌ । హవ్యవాహగ్ంస్విష్టమ్ ॥ ౧ ॥

తుభ్యం దశ ॥ ౧ ॥

దేవేభ్యో వై సువర్గో లోకస్తిరోఽభవత్ । తే ప్రజాపతిమబ్రు-
వన్ । ప్రజాపతే సువర్గో వై నో లోకస్తిరోఽభూత్ । తమన్విచ్ఛేతి ।
తం యజ్ఞక్రతుభిరన్వైచ్ఛత్ । తం యజ్ఞక్రతుభిర్నాన్వవిన్దత్ ।
తమిష్టిభిరన్వైచ్ఛత్ । తమిష్టిభిరన్వవిన్దత్ । తదిష్టీనామిష్టిత్వమ్ ।
ఏష్టయో హ వై నామ । తా ఇష్టయ ఇత్యాచక్షతే పరోక్షేణ । పరో-
క్షప్రియా ఇవ హి దేవాః ॥ ౧ ॥ తమాశాఽబ్రవీత్ । ప్రజాపత ఆశ-
యా వై శ్రామ్యసి । అహమ్ను వా ఆశాఽస్మి । మాం ను యజస్వ ।
అథ తే సత్యాఽఽశా భవిష్యతి । అను సువర్గం లోకం వేత్స్యసీతి ।
స ఏతమగ్నయే కామాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపత్ ।
ఆశాయై చరుమ్ । అనుమత్యై చరుమ్ । తతో వై తస్య సత్యాఽఽ-
శాఽభవత్ । అను సువర్గం లోకమవిన్దత్ । సత్యాహ వా అస్యాశా

భవతి । అను స్వర్గం లోకం విన్దతి । య ఏతేన హవిషా యజతే ।
య ఉ చైనదేవం వేద । సో౽త్ర జుహోతి । అగ్నయే కామాయ స్వా-
హా౽౽శాయై స్వాహా । అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా ।
స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహా౽గ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ 3 ॥
తం కామో౽బ్రవీత్ । ప్రజాపతే కామేన వై శ్రామ్యసి । అహము
వై కామో౽స్మి । మాంను యజస్వ । అథ తే సత్యః కామో భవి-
ష్యతి । అను స్వర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । స ఏతమగ్నయే కామాయ
పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపత్ । కామాయ చరుమ్ । అను-
మత్యై చరుమ్ । తతో వై తస్య సత్యః కామో౽భవత్ ॥ అను
స్వర్గం లోకమవిన్దత్ । సత్యో హ వా అస్య కామో భవతి । అను
స్వర్గం లోకం విన్దతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదే-
వం వేద । సో౽త్ర జుహోతి । అగ్నయే కామాయ స్వాహా కామాయ
స్వాహా । అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా । స్వర్గాయ
లోకాయ స్వాహా౽గ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౪ ॥ తం బ్రహ్మా-
బ్రవీత్ । ప్రజాపతే బ్రహ్మణా వై శ్రామ్యసి । అహము వై బ్రహ్మా-
స్మి । మాంను యజస్వ । అథ తే బ్రహ్మణ్వాన్ యజ్ఞో భవిష్యతి ।
అను స్వర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । స ఏతమగ్నయే కామాయ
పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపత్ । బ్రహ్మణే చరుమ్ । అను-
మత్యై చరుమ్ । తతో వై తస్య బ్రహ్మణ్వాన్ యజ్ఞో౽భవత్ । అ-
ను స్వర్గం లోకమవిన్దత్ । బ్రహ్మణ్వాన్ హ వా అస్య యజ్ఞో
భవతి । అను స్వర్గం లోకం విన్దతి । య ఏతేన హవిషా యజతే ।

య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అగ్నయే కామాయ స్వాహా
బ్రహ్మణే స్వాహా । అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా । సువ-
ర్గాయ లోకాయ స్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౫ ॥
తం యజ్ఞోఽబ్రవీత్ । ప్రజాపతే యజ్ఞేన వై శ్రామ్యసి । అహమువై
యజ్ఞోఽస్మి । మాంను యజస్వ । అథ తే సత్యో యజ్ఞో భవిష్యతి । అ-
ను సువర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । స ఏతమగ్నయే కామాయ పురోడా-
శమష్టాకపాలం నిరవపత్ । యజ్ఞాయ చరుమ్ । అనుమత్యై చరు-
మ్ । తతో వై తస్య సత్యో యజ్ఞో భవత్ । అను సువర్గం లోకమవి-
న్దత్ । సత్యో హ వా అస్య యజ్ఞో భవతి । అను సువర్గం లోకం విన్ద-
తి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జు-
హోతి । అగ్నయే కామాయ స్వాహా యజ్ఞాయ స్వాహా । అనుమ-
త్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా । సువర్గాయ లోకాయ స్వా-
హాఽగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౬ ॥ తమాపోఽబ్రువన్ ।
ప్రజాపతేఽప్సు వై సర్వే కామాః శ్రితాః । వయము వా ఆపస్స్మః ।
అస్మాన్ను యజస్వ । అథ త్వయి సర్వే కామాః శ్రయిష్యన్తే । అను
సువర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । స ఏతమగ్నయే కామాయ పురోడాశ-
మష్టాకపాలం నిరవపత్ । అద్భ్యశ్చరుమ్ । అనుమత్యై చరుమ్ ।
తతో వై తస్మిన్థ్సర్వే కామా అశ్రయన్త । అను సువర్గం లోకమ-
విన్దత్ । సర్వే హ వా అస్మిన్కామాః శ్రయన్తే । అను సువర్గం లో-
కం విన్దతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద ।
సోఽత్ర జుహోతి । అగ్నయే కామాయ స్వాహాఽద్భ్యస్స్వాహా । అ-

నుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా । సువర్గాయ లోకాయ
స్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౭ ॥ తమగ్నిర్బలి-
మానబ్రవీత్ । ప్రజాపతేఽగ్నయే వై బలిమతే సర్వాణి భూతానిబలి-
గ్ం హరన్తి । అహం ను వా అగ్నిర్బలిమానస్మి । మాం ను యజస్వ ।
అథ తే సర్వాణి భూతాని బలిగ్ంహరిష్యన్తి । అను సువర్గం లోకంవే-
త్స్యసీతి । స ఏతమగ్నయే కామాయ పురోడాశమష్టాకపాలం ని-
రవపత్ । అగ్నయే బలిమతే చరుమ్ । అనుమత్యై చరుమ్ । తతో
వై తస్మై సర్వాణి భూతాని బలిమహరన్ । అను సువర్గం లోక-
మవిన్దత్ । సర్వాణి హ వా అస్మై భూతాని బలిగ్ం హరన్తి । అ-
ను సువర్గం లోకం విన్దతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైన-
దేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అగ్నయే కామాయ స్వాహాఽగ్న-
యే బలిమతే స్వాహా । అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వా-
హా । సువర్గాయ లోకాయ స్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహే-
తి ॥ ౮ ॥ తమనువిత్తిరబ్రవీత్ । ప్రజాపతే సువర్గం వై లోకమను
వివిత్ససి । అహం ను వా అనువిత్తిరస్మి । మాం ను యజస్వ । అథ తే
సత్యాఽనువిత్తిర్భవిష్యతి । అను సువర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । స ఏతమ-
గ్నయే కామాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపత్ । అనువిత్త్యై
చరుమ్ । అనుమత్యై చరుమ్ । తతో వై తస్య సత్యాఽనువిత్తిరభవ-
త్ । అను సువర్గం లోకమవిన్దత్ । సత్యా హ వా అస్యానువిత్తిర్భ-
వతి । అను సువర్గం లోకం విన్దతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య
ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అగ్నయే కామాయ స్వాహాఽను-

విత్త్యై స్వాహా । అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా ।
సువర్గాయ లోకాయ స్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౯ ॥
తా వా ఏతాస్సప్త సువర్గస్య లోకస్య ద్వారః । దివశ్శ్యేనయోఽను వి-
త్తయో నామ । ఆశా ప్రథమాగ్ం రక్షతి । కామో ద్వితీయామ్ ।
బ్రహ్మ తృతీయామ్ । యజ్ఞశ్చతుర్థీమ్ । ఆపః పఞ్చమీమ్ । అగ్ని-
ర్బలిమాన్షష్ఠీమ్ । అనువిత్తిస్సప్తమీమ్ । అను హ వై సువర్గం లో-
కం విన్దతి । కామచారోఽస్య సువర్గే లోకే భవతి । య ఏతాభిరిష్టి-
భిర్యజతే । య ఉ చైనా ఏవం వేద । తాస్వదిష్టి । పష్ఠౌహీం వరాం
దద్యాత్కగ్ంసం చ । స్త్రియై చాభారగ్ం సమృద్ధ్యై ॥ ౧౦ ॥ ॥ ౨ ॥

తపసా దేవా దేవతామగ్ర ఆయన్ । తపసర్షయస్సువర-
న్వవిన్దన్ । తపసా సపత్నాన్ప్రణుదామారాతీః । యేనేదం వి-
శ్వం పరిభూతం యదస్తి । ప్రథమజం దేవగ్ం హవిషా విధేమ ।
స్వయమ్భు బ్రహ్మ పరమం తపో యత్ । స ఏవ పుత్రస్స పితా స మా-
తా । తపో హ యక్షం ప్రథమగ్ం సంబభూవ । శ్రద్ధయా దేవో దేవ-
త్వమశ్నుతే । శ్రద్ధా ప్రతిష్ఠా లోకస్య దేవీ ॥ ౧౧ ॥ సా
నో జుషాణోప యజ్ఞమాగాత్ । కామవత్సాఽమృతం దుహానా ।
శ్రద్ధా దేవీ ప్రథమజా ఋతస్య । విశ్వస్య భర్త్రీ జగతః ప్రతి-
ష్ఠా । తాగ్ం శ్రద్ధాగ్ం హవిషా యజామహే । సా నో లోకమ-
మృతం దధాతు । ఈశానా దేవీ భువనస్యాధిపత్నీ । ఆగాథ్సత్యా-
గ్ం హవిరిదం జుషాణమ్ । యస్మాద్దేవా జజ్ఞిరే భువనఞ్చ విశ్వే ।

తస్మై విధేమ హవిషా ఘృతేన ॥ ౧౨ ॥ యథా దేవైస్సధమాదం మదేమ । యస్య ప్రతిష్ఠోర్వన్తరిక్షమ్ । తస్మాద్దేవా జజ్ఞిరే భువనం చ సర్వే । తథ్సత్యమర్చదుపయజ్ఞంన ఆగాత్ । బ్రహ్మాహుతీరుప మోదమానమ్ ॥ మనసో వశే సర్వమిదం బభూవ । నాన్యస్య మనో వశమన్వియాయ । భీష్మో హి దేవస్సహసస్సహీయాన్ । స నో జుషాణ ఉప యజ్ఞమాగాత్ ।ఆకూతీనామధిపతిం చేతసాంచ॥౧౩॥ సంకల్పజూతిం దేవం విపశ్చిమ్ । మనో రాజానమిహ వర్ధయన్తః । ఉపహ్వరేఽస్య సుమతౌ స్యామ । చరణం పవిత్రం వితతం పురాణమ్ । యేన పూతస్తరతి దుష్కృతాని । తేన పవిత్రేణ శుద్ధేన పూతాః । అతి పాప్మానమరాతిం తరేమ । లోకస్య ద్వారమర్చిమత్పవిత్రమ్ । జ్యోతిష్మద్భ్రాజమానం మహస్వత్ । అమృతస్య ధారా బహుధా దోహమానమ్ । చరణం నో లోకే సుధితాం దధాతు । అగ్నిమ్మూర్ధా భువః । అను నోఽద్యానుమతిరన్విదనుమతే త్వమ్ । హవ్యవాహగ్ం స్విష్టమ్ ॥ ౧౪ ॥

దేవీ ఘృతేన చేతసాం చ దోహమానం చత్వారి చ ॥ 3 ॥

దేవేభ్యో వై సువర్గో లోకస్తిరోఽభవత్ । తే ప్రజాపతిమబ్రువన్ । ప్రజాపతే సువర్గో వై నో లోకస్తిరోఽభూత్ । తమన్విచ్ఛేతి । తం యజ్ఞక్రతుభిరన్వైచ్ఛత్ । తం యజ్ఞక్రతుభిర్నాన్వవిన్దత్ । తమిష్టిభిరన్వైచ్ఛత్ । తమిష్టిభిరన్వవిన్దత్ । తదిష్టీనామిష్టిత్వమ్ । ఏష్టయో హ వై నామ । తా ఇష్టయ ఇత్యాచక్షతే పరోక్షేణ । పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః ॥ ౧౫ ॥ తం త-

షో౽బ్రవీత్ । ప్రజాపతే తపసా వై శ్రామ్యసి । అహము వై తపో౽స్మి । మాంను యజస్వ । అథ తే సత్యం తపో భవిష్యతి । అను స్వర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । స ఏతమాగ్నేయమష్టాకపాలం నిరవపత్ । తపసే చరుమ్ । అనుమత్యై చరుమ్ । తతో వై తస్య సత్యం తపో౽భవత్ । అను స్వర్గం లోకమవిన్దత్ । సత్యగ్ం హ వా అస్య తపో భవతి । అను స్వర్గం లోకం విన్దతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సో౽త్ర జుహోతి । అగ్నయే స్వాహా తపసే స్వాహా । అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా । స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహా౽గ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౧౬ ॥ తగ్ం శ్రద్ధా౽బ్రవీత్ । ప్రజాపతే శ్రద్ధయా వై శ్రామ్యసి । అహము వై శ్రద్ధాస్మి । మాంను యజస్వ । అథ తే సత్యా శ్రద్ధా భవిష్యతి । అను స్వర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । స ఏతమాగ్నేయమష్టాకపాలం నిరవపత్ । శ్రద్ధాయై చరుమ్ । అనుమత్యై చరుమ్ । తతో వై తస్య సత్యా శ్రద్ధా౽భవత్ । అను స్వర్గం లోకమవిన్దత్ । సత్యా హ వా అస్య శ్రద్ధా భవతి । అను స్వర్గం లోకం విన్దతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సో౽త్ర జుహోతి । అగ్నయే స్వాహా శ్రద్ధాయై స్వాహా । అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా । స్వర్గాయ లోకాయ స్వాహా౽గ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౧౭ ॥ తగ్ం సత్యమబ్రవీత్ । ప్రజాపతే సత్యేన వై శ్రామ్యసి । అహము వై సత్యమస్మి । మాంను యజస్వ । అథ తే సత్యగ్ం సత్యం భవిష్యతి । అను స్వర్గం లోకం వేత్స్యసీతి । స ఏతమాగ్నేయ-

మష్టాకపాలన్నిరవపత్ । సత్యాయ చరుమ్ । అనుమత్యై చ-
రుమ్ । తతో వై తస్య సత్యగ్ం సత్యమభవత్ । అను సువర్గల్లోక-
మవిన్దత్ । సత్యగ్ం హ వా అస్య సత్యం భవతి । అను సువర్గల్లో-
కవిన్దతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద ।
సోఽత్ర జుహోతి । అగ్నయే స్వాహా సత్యాయ స్వాహా । అనుమత్యై
స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా । సువర్గాయ లోకాయ స్వాహాఽ-
గ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౧౭ ॥ తం మనోఽబ్రవీత్ । ప్రజా-
పతే మనసా వై శ్రామ్యసి । అహము వై మనోఽస్మి । మాన్ను యజస్వ ।
అథ తే సత్యం మనో భవిష్యతి । అను సువర్గల్లోకం వేత్స్యసీతి । స ఏత-
మాగ్నేయమష్టాకపాలన్నిరవపత్ । మనసే చరుమ్ । అనుమత్యై చ-
రుమ్ । తతో వై తస్య సత్యం మనోఽభవత్ । అను సువర్గల్లోకమవిన్దత్ ।
సత్యగ్ం హ వా అస్య మనో భవతి । అను సువర్గల్లోకవిన్దతి ।
య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి ।
అగ్నయే స్వాహా మనసే స్వాహా । అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాప-
తయే స్వాహా । సువర్గాయ లోకాయ స్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే
స్వాహేతి ॥ ౧౮ ॥ తచ్చరణమబ్రవీత్ । ప్రజాపతే చరణేన
వై శ్రామ్యసి । అహము వై చరణమస్మి । మాన్ను యజస్వ । అథ
తే సత్యఞ్చరణం భవిష్యతి । అను సువర్గల్లోకం వేత్స్యసీతి । స
ఏతమాగ్నేయమష్టాకపాలన్నిరవపత్ । చరణాయ చరుమ్ । అను-
మత్యై చరుమ్ । తతో వై తస్య సత్యఞ్చరణమభవత్ । అను సువ-

ర్గ్లోకమవిన్దత్ । సత్యగ్ం హ వా అస్య చరణం భవతి । అను
స్వర్గ్లోకం విన్దతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైన-
మేవం వేద । సోఽత్ర జుహోతి । అగ్నయే స్వాహా చరణాయ స్వాహా ।
అనుమత్యై స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా । స్వర్గాయ లోకాయ
స్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహేతి ॥ ౨౦ ॥ తా వా ఏతాః
పఞ్చ స్వర్గస్య లోకస్య ద్వారః । అపాఘా అనువిత్తయో నామ ।
తపః ప్రథమాగ్ం రక్షతి । శ్రద్ధా ద్వితీయామ్ । సత్యం తృతీయామ్ ।
మనశ్చతుర్థీమ్ । చరణం పఞ్చమీమ్ । అను హ వై స్వర్గ్లోకం
విన్దతి । కామచారోఽస్య స్వర్గే లోకే భవతి । య ఏతాభిరిష్టిభిర్యజ-
తే । య ఉ చైనా ఏవం వేద । తాస్వన్విష్టి । పష్ఠౌహీం వరాం
దద్యాత్కగ్ంసఞ్చ । స్త్రియై చాభారగ్ం సమృద్ధ్యై ॥ ౨౧ ॥ ౮ ॥

బ్రహ్మా వై చతుర్హోతారః । చతుర్హోతృభ్యోఽధి యజ్ఞో
నిర్మితః । నైనగ్ం శప్తమ్ । నాభిచరితమాగచ్ఛతి । య ఏవం వేద ।
యో హ వై చతుర్హోతృణాం చతుర్హోతృత్వం వేద । అథో
పఞ్చహోతృత్వమ్ । సర్వా హాస్మై దిశః కల్పన్తే । వాచస్పతిర్
హోతా దశహోతృణామ్ । పృథివీ హోతా చతుర్హోతృణామ్ ॥
అగ్నిర్ హోతా పఞ్చహోతృణామ్ । వాగ్ఘోతా షడ్ఢోతృణామ్ ।
మహాహవిర్ హోతా సప్తహోతృణామ్ । ఏతద్వై చతుర్-
హోతృణాం చతుర్హోతృత్వమ్ । అథో పఞ్చహోతృత్వమ్ । సర్వా
హాస్మై దిశః కల్పన్తే । య ఏవం వేద । ఏషా వై సర్వవిద్యా । ఏత-
ద్భేషజమ్ । ఏషా పఙ్క్తిః స్వర్గస్య లోకస్యాఞ్జసాయనీ స్రుతిః ॥ ౨౩ ॥

ఏతా హోఽధ్యైత్యథదిర్ఘశ్రవాః యావత్తరసమ్ । స్వరేతి ।
అన్నపబ్రీవస్సర్వమాయురేతి । విన్దతే ప్రజామ్ । రాయస్పోష-
గ్గౌపత్యమ్ । బ్రహ్మవర్చసీ భవతి । ఏతా హోఽధ్యైతి ।
స్పృణోత్యాత్మానమ్ । ప్రజాం పితౄన్ । ఏతా వా అరుణ
ఔపవేశిర్విదాఞ్చకార ॥ ౨౮ ॥ ఏతైరధివాదమపాజయత్ । అథో
విశ్వం పాప్మానమ్ । స్వర్గ్యయా । ఏతా హోఽధ్యైతి । అధివాద-
ఞ్జయతి । అథో విశ్వం పాప్మానమ్ । స్వరేతి । ఏతైరగ్నిఞ్చిన్వీత
స్వర్గకామః । ఏతైరాయుష్కామః । ప్రజాపశుకామో వా ॥ ౨౯ ॥
పురస్తాద్దశహోతారముదఞ్చముపదధాతి యావత్పదమ్ । హృదయ-
యజుష్షీ పత్న్యై చ । దక్షిణతః ప్రాఞ్చం చతుర్హోతారమ్ ।
పశ్చాదుదఞ్చం పఞ్చహోతారమ్ । ఉత్తరతః ప్రాఞ్చగ్ం షడ్ఢో-
తారమ్ । ఉపరిష్టాత్ప్రాఞ్చగ్ం సప్తహోతారమ్ । హృదయ-
యజూగ్ంషి పత్న్యశ్చ । యథాఽవకాశఙ్గ్రహాః । యథాఽ-
వకాశం ప్రతిగ్రహాల్లోకంపృణాశ్చ । సర్వా హాస్యైతా దేవతాః
ప్రీతా అభీష్టా భవన్తి ॥ ౩౦ ॥ సదేవమగ్నిఞ్చినుతే । రథసం-
మితశ్చేతవ్యః । వజ్రో వై రథః । వజ్రేణైవ పాప్మానం భ్రాతృవ్య-
గ్గ్ం స్తృణుతే । పక్షస్సంమితశ్చేతవ్యః । ఏతావాన్ వై రథః ।
యావత్పక్షః । రథసంమితమేవ చినుతే । ఇమమేవ లోకం పశుబన్ధే-
నాభిజయతి । అథో అగ్నిష్టోమేన ॥ ౩౧ ॥ అన్తరిక్షముక్థ్యేన । స్వర-
తిరాత్రేణ । సర్వాఁల్లోకానహీనేన । అథో సత్రేణ । వరో దక్షిణా ।
వరేణైవ వరగ్గ్ం స్పృణోతి । ఆత్మా హి వరః । ఏకవిగ్ంశతిర్దక్షిణా

దదాతి। ఏకవిగ్ంశో వా ఇతస్సువర్గో లోకః। ప్రసువర్గల్లోకమాప్నోతి
॥ ౨౮ ॥ అసావాదిత్య ఏకవిగ్ంశః। అముమేవాదిత్యమాప్నోతి। శత-
న్దదాతి। శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియః। ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి।
సహస్రన్దదాతి। సహస్రసంమితస్సువర్గో లోకః। సువర్గస్య లోకస్యా-
భిజిత్యై। అన్నివృష్టక న్దక్షిణా దదాతి। సర్వాణి వయాగ్ంసి ॥ ౨౯ ॥
సర్వస్యాప్త్యై। సర్వస్యావరుద్ధ్యై। యది న విన్దేత। మన్థాసితా-
వతో దద్యాదోదనాన్వా। అశ్నుతే తఙ్కామమ్। యస్మై కా-
మాయాగ్నిశ్చీయతే। పష్ఠౌహీం త్వన్తర్వతీన్దద్యాత్। సా హి
సర్వాణి వయాగ్ంసి। సర్వస్యాప్త్యై। సర్వస్యావరుద్ధ్యై ॥ ౩౦ ॥ హిరణ్య-
న్దదాతి। హిరణ్యజ్యోతిరేవ సువర్గల్లోకమేతి। వాసో దదాతి।
తేనాయుః ప్రతిరతే। వైదిత్రృతీయే యజేత। త్రిసత్యా హి
దేవాః। సత్యమగ్నిశ్చినుతే। తద్దైతత్పశుబన్ధ బ్రాహ్మణం
బ్రూయాత్। నేతరేషు యజ్ఞేషు। యో హ వై చతుర్హో-
తౄననుసవనన్తర్పయితవ్యాన్వేద ॥ ౩౧ ॥ తృప్యతి ప్రజయా
పశుభిః। ఉపైనగ్ం సోమపీథో నమతి। ఏతే వై చతుర్హోతా-
రోఽనుసవనన్తర్పయితవ్యాః। యే బ్రాహ్మణా బహువిదః। తే-
భ్యో యద్దక్షిణా న నయేత్। దురిష్టగ్ం స్యాత్। అగ్నిమస్య వృ-
ఞ్జీరన్। తేభ్యో యథాశ్రద్ధన్దద్యాత్। స్విష్టమేవైతత్క్రి-
యతే। నాస్యాగ్నిం వృఞ్జతే ॥ ౩౨ ॥ హిరణ్యేష్టకో భవతి।
యావదుత్తమమఙ్గులికాణ్డయజ్ఞపరుషా సంమితమ్। తేజో హి-
రణ్యమ్। యది హిరణ్యన్న విన్దేత్। శర్కరా అక్తా ఉపదధ్యా-

త్ । తేజో ఘృతమ్ । స తేజస్వమేవాగ్నిఞ్చినుతే । అగ్నిఞ్చి-
త్వా సౌత్రామణ్యా యజేత మైత్రావరుణ్యా వా । వీర్యేణ వా
ఏష వ్యృధ్యతే । యోఽగ్నిఞ్చినుతే ॥ ౩౩ ॥ యావదేవ వీర్య-
మ్ । తదస్మిన్దధాతి । బ్రహ్మణస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నో-
తి । ఏతాసామేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యమ్ । సార్ష్టితాగ్ం స-
మానలోకతామాప్నోతి । య ఏతమగ్నిఞ్చినుతే । య ఉ చైనమే-
వవేద । ఏతద్వై సావిత్రం బ్రాహ్మణమ్ । అథో నాచికేతమ్ ॥ ౩౪ ॥
వ
హోతా చతుర్హోతౄణాగ్ం స్తృతిశ్చకార వా భవత్య-
గ్నిష్టోమేనాప్నోతి వయాగ్ంసి వయాగ్ంసి సర్వస్యాప్త్యై సర్వ-
స్యావరుద్ధ్యై వేద వృఙ్క్తే చినుతే నవ చ ॥ ౯ ॥

యచ్చామృతం యచ్చ మర్త్యమ్ । యచ్చ ప్రాణితి య-
య
చ్చ న । సర్వాస్తా ఇష్టకాః కృత్వా । ఉపకామదుఘా దధే । తేన
ఋషిణా తేన బ్రహ్మణా । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ।
సర్వాస్స్త్రియస్సర్వాన్పుగ్ంసః । సర్వం నపుంసకఞ్చ య-
త్ । సర్వాస్తాః । యావన్తః పాగ్ంసవో భూమేః ॥ ౩౫ ॥
సఙ్ఖ్యాతా దివమాయయా । సర్వాస్తాః । యావన్త ఊషాః ప-
శూనామ్ । పృథివ్యాం పుష్టిర్ హితాః । సర్వాస్తాః । యావతీ-
స్సికతాస్సర్వాః । అప్స్వన్తశ్చ యాశ్రితాః । సర్వాస్తాః ।
యావతీశ్శర్కరా ధృత్యై । అస్యాంపృథివ్యామధి ॥ ౩౬ ॥ స-
ర్వాస్తాః । యావన్తోఽశ్మానోఽస్యాం పృథివ్యామ్ । ప్రతిష్ఠాసు
ప్రతిష్ఠితాః । సర్వాస్తాః । యావతీర్వీరుధస్సర్వాః । విష్ఠితాః పృ-

థివ్యామ్ । సర్వాస్తాః । యావతీరోషధీస్సర్వాః । విక్షితాః పృ-
థివ్యామ్ । సర్వాస్తాః ॥ ౩౭ ॥ యావన్తో వనస్పతయః । అ-
స్యాం పృథివ్యామధి । సర్వాస్తాః । యావన్తో గ్రామ్యాః పశ-
వస్సర్వే । ఆరణ్యాశ్చ యే । సర్వాస్తాః । యే ద్విపాదశ్చతుష్పా-
దః । అపాద ఉదరసర్పిణః । సర్వాస్తాః । యావదాఞ్జనముచ్య-
తే ॥ ౩౮ ॥ దేవత్రా యచ్చ మానుషమ్ । సర్వాస్తాః । యా-
వత్కృష్ణాయసగ్ం సర్వమ్ । దేవత్రా యచ్చ మానుషమ్ । స-
ర్వాస్తాః । యావల్లోహాయసగ్ం సర్వమ్ । దేవత్రా యచ్చ మా-
నుషమ్ । సర్వాస్తాః । సర్వగ్ం సీసగ్ం సర్వ త్రపు । దేవత్రా
యచ్చ మానుషమ్ ॥ ౩౯ ॥ సర్వాస్తాః । సర్వగ్ం హిరణ్యగ్ం
రజతమ్ । దేవత్రా యచ్చ మానుషమ్ । సర్వాస్తాః । సర్వగ్ం
సువర్ణగ్ం హరితమ్ । దేవత్రా యచ్చ మానుషమ్ । సర్వాస్తా
ఇష్టకాః కృత్వా । ఉప కామదుఘా దధే । తేన ఋషిణా తేన బ్రహ్మ-
ణా । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౪౦ ॥

భూమ్యామధి విక్షితాః పృథివీమనుసర్వాస్తా ఉచ్యతే మా-
నుషగ్ం సీద ॥ ౬ ॥

యచ్చ స్త్రియః పాగ్ంసవ ఊషాస్సికతాశ్శర్కరా అశ్మా-
నో వీరుధ ఓషధీర్వనస్పతయో గ్రామ్యా యే ద్విపాదో యావ-
దాఞ్జనయావత్కృష్ణాయసగ్ం లోహాయసగ్ం సీసగ్ం హిరణ్యగ్ం
య
సువర్ణగ్ం హరితమష్టాదశ ॥

సర్వా దిశో దిక్షు । యచ్చాన్తర్భూతం ప్రతిష్ఠితమ్ । సర్వాస్తా ఇష్టకాః కృత్వా । ఉప కామదుఘా దధే । తేన ఋషిణా తేన బ్రహ్మణా । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద । అన్తరిక్షఞ్చ కేవలమ్ । యచ్చాస్మిన్నన్తరాహితమ్ । సర్వాస్తాః । అన్తరిక్షయశ్చ యాః ప్రజాః ॥ ౮౧ ॥ గన్ధర్వాప్సరసశ్చ యే । సర్వాస్తాః । సర్వానుద్రారాన్థ్సలిలాన్ । అన్తరిక్షే ప్రతిష్ఠితాన్ । సర్వాస్తాః । సర్వానుద్రారాన్థ్సలిలాన్ । స్థావరాః ప్రోష్యాశ్చ యే । సర్వాస్తాః । సర్వాన్ధునిగ్ం సర్వాన్ధ్వగ్ంసాన్ । హిమో యచ్చ శీయతే ॥ ౮౨ ॥ సర్వాస్తాః । సర్వాన్మరీచీన్ వితతాన్ । నీహారో యచ్చ శీయతే । సర్వాస్తాః । సర్వా విద్యుతస్సర్వాన్థ్స్తనయిత్నూన్ । హ్రాదునీర్యచ్చ శీయతే । సర్వాస్తాః । సర్వాస్స్రవన్తీస్సరితః । సర్వమప్సుచరఞ్చ యత్ । సర్వాస్తాః ॥ ౮౩ ॥ యాశ్చ కూప్యా యాశ్చ నాద్యాస్సముద్రియాః । యాశ్చ వైశన్తీరుత ప్రాసచీర్యాః । సర్వాస్తాః । యే చాతిష్ఠన్తి జీమూతాః । యాశ్చ వర్షన్తి వృష్టయః । సర్వాస్తాః । తపస్తేజ ఆకాశమ్ । యచ్చాకాశే ప్రతిష్ఠితమ్ । సర్వాస్తాః । వాయువయాగ్ంసి సర్వాణి ॥ ౮౪ ॥ అన్తరిక్షచరఞ్చ యత్ । సర్వాస్తాః । అగ్నిగ్ం సూర్యఞ్చన్ద్రమ్ । మిత్రవరుణం భగమ్ । సర్వాస్తాః । సత్యగ్ం శ్రద్ధాన్తపో దమమ్ । నామ రూపఞ్చ భూతానామ్ । సర్వాస్తా ఇష్టకాః కృత్వా । ఉప కామదుఘా దధే । తేన ఋషిణా తేన బ్రహ్మణా । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా

సీద ॥ ౪౫ ॥ ప్రజా. హిమో యచ్చ శీయుత్తే సర్వాస్తాస్సర్వాణి బ్రహ్మణైకఞ్చ ॥ ౭ ॥

దిశోఽన్తరిక్షమాన్తరిక్ష్య ఉదారానుదారాన్థ్సుని మ్మరీచీః విద్యుత్స్రవన్తీర్యాశ్చ యే చ తపో వాయుమగ్నిగ్‍ం సత్యం పఞ్చదశ॥

సర్వాస్దివగ్‍ం సర్వాన్దేవాన్దివి। యచ్చాన్తర్భూతం ప్రతిష్ఠితమ్। సర్వాస్తా ఇష్టకాః కృత్వా। ఉప కామదుఘా దధే। తేన ఋషిణా తేన బ్రహ్మణా। తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద। యావతీస్తారకాస్సర్వాః। వితతా రోచనే దివి। సర్వాస్తాః। ఋచో యజూగ్‍ంషి సామాని ॥ ౪౬ ॥ అథర్వాఙ్గిరసశ్చ యే। సర్వాస్తాః। ఇతిహాసపురాణఞ్చ। సర్పదేవజనాశ్చ యే। సర్వాస్తాః। యే చ లోకా యే చాలోకాః। అన్తర్భూతం ప్రతిష్ఠితమ్। సర్వాస్తాః। యచ్చ బ్రహ్మ యచ్చాబ్రహ్మ। అన్తర్బ్రహ్మన్ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౪౭ ॥ సర్వాస్తాః। అహోరాత్రాణి సర్వాణి। అర్ధమాసాగ్‍ంశ్చ కేవలాన్। సర్వాస్తాః। సర్వా నృతూన్థ్సర్వాన్మాసాన్। సంవత్సరఞ్చ కేవలమ్। సర్వాస్తాః। సర్వం భూతగ్‍ం సర్వం భవ్యమ్। యచ్చాతోఽధి భవిష్యతి। సర్వాస్తా ఇష్టకాః కృత్వా। ఉప కామదుఘా దధే। తేన ఋషిణా తేన బ్రహ్మణా। తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౪౮ ॥

సామాని బ్రహ్మన్ప్రతిష్ఠితఙ్కృత్వా త్రీణి చ ॥ ౮ ॥

దివస్తారకా ఋచ ఇతిహాసపురాణఞ్చ యే చ యచ్చాహోరాత్రాణ్యృతూన్భూతన్నవ ॥

ఋచాం ప్రాచీ మహతీ దిగుచ్యతే । దక్షిణామాహుర్యజు-
షామపారామ్ । అథర్వణామఙ్గిరసాం ప్రతీచీ । సామ్నాముదీ-
చీ మహతీ దిగుచ్యతే । ఋగ్భిః పూర్వాహ్ణే దివి దేవ ఈయతే ।
యజుర్వేదే తిష్ఠతి మధ్యే అహ్నః । సామవేదేనాస్తమయే మహీ-
యతే । వేదైరశూన్యస్త్రిభిరేతి సూర్యః । ఋగ్భ్యో జాతా-
గ్ం సర్వశో మూర్తిమాహుః । సర్వా గతిర్యాజుషీ హైవ శ-
శ్వత్ ॥ ౮౯ ॥ సర్వన్తేజః సామరూప్యగ్ం హ శశ్వత్ । స-
ర్వగ్ం హేదం బ్రహ్మణా హైవ సృష్టమ్ । ఋగ్భ్యో జాతం వై-
శ్యం వర్ణమాహుః । యజుర్వేదం క్షత్రియస్యాహుర్యోనిమ్ ।
సామవేదో బ్రాహ్మణానాం ప్రసూతిః । పూర్వే పూర్వేభ్యో
వచ ఏతదూచుః । ఆదర్శమగ్నిం చిన్వానాః । పూర్వే విశ్వసృ-
జోఽమృతాః । శతవర్షసహస్రిణి । దీక్షితాస్సత్రమాస-
త ॥ ౯౦ ॥ తప ఆసీద్గృహపతిః । బ్రహ్మ బ్రహ్మాభవత్స్వయ-
మ్ । సత్యగ్ం హ హోతైషామాసీత్ । యద్విశ్వసృజ ఆసత ।
అమృతమేభ్య ఉదగాయత్ । సహస్రం పరివత్సరాన్ । భూత-
గ్ం హ ప్రస్తోతైషామాసీత్ । భవిష్యత్ప్రతి చాహరత్ । ప్రా-
ణో అధ్వర్యురభవత్ । ఇదగ్ం సర్వగ్ం సిషాసతామ్ ॥ ౯౧ ॥
అపానో విద్వానావృతః । ప్రతి ప్రాతిష్ఠదధ్వరే । ఆర్తవా
ఉపగాతారః । సదస్యా ఋతవోఽభవన్ । అర్ధమాసాశ్చ మా-
సాశ్చ । చమసాధ్వర్యవోఽభవన్ । అశగ్ంసద్బ్రహ్మణస్తే-
జః । అచ్ఛావాకోఽభవద్యశః । ఋతమేషాం ప్రశాస్తాఽఽసీత్ ।

యద్విశ్వసృజ ఆసత ॥ ౯౨ ॥ ఊర్గ్రాజాన ముదవహాత్ । ధ్రువగోపస్స హోఽభవత్ । ఓజోఽభ్యష్టౌద్గ్రావ్ణః । యద్విశ్వసృజ ఆసత । అపచితిః పోత్రీయామయజత్ । నేష్ట్రీయామ యజత్త్విషిః । ఆగ్నీధ్రాద్విదుషీ సత్యమ్ । శ్రద్ధా హైవాయజత్స్వయమ్ । ఇరా పత్నీ విశ్వసృజామ్ । ఆకూతిరపినడ్ఢవిః ॥ ౯౩ ॥ ఇధ్మగ్ం హ క్షుచ్చైభ్య ఉగ్రే । తృష్ణా చావహాత్తాముభే । వాగేషాగ్ం సుబ్రహ్మణ్యాఽఽసీత్ । ఛన్దోయోగాన్ విజానతీ । కల్పతన్త్రాణి తన్వానాఽహః । సగ్ంస్థాశ్చ సర్వశః । అహోరాత్రే పశుపాల్యౌ । ముహూర్తాః ప్రేష్యా అభవన్ । మృత్యుస్తదభవద్ధాతా । శమితోగ్రో విశాం పతిః ॥ ౯౪ ॥ విశ్వసృజః ప్రథమాస్సత్రమాసత । సహస్రసమం ప్రసుతేన యన్తః । తతో హ జజ్ఞే భువనస్య గోపాః । హిరణ్మయశ్శకునిర్బ్రహ్మ నామ । యేన సూర్యస్తపతి తేజసేద్ధః । పితా పుత్రేణ పితృమాన్ యోనియోనౌ । నావేదవిన్మనుతే తం బృహన్తమ్ । సర్వానుభుమాత్మానగ్ం సంపరాయే । ఏష నిత్యో మహిమా బ్రాహ్మణస్య । న కర్మణా వర్ధతే నో కనీయాన్ ॥ ౯౫ ॥ తస్యైవాత్మా పదవిత్తం విదిత్వా । న కర్మణా లిప్యతే పాపకేన । పఞ్చపఞ్చాశతస్త్రివృతస్సంవత్సరాః । పఞ్చ పఞ్చాశతః పఞ్చదశాః । పఞ్చ పఞ్చాశతస్సప్తదశాః । పఞ్చ పఞ్చాశత ఏకవిగ్ంశాః । విశ్వసృజాగ్ం సహస్రసంవత్సరమ్ । ఏతేన వై విశ్వసృజ ఇదం విశ్వమసృజన్త । యద్విశ్వమసృజన్త । తస్మాద్విశ్వసృజః । విశ్వమేనాననుప్రజాయతే ।

బ్రహ్మణస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతాయన్తి । ఏతాసామేవ దేవతా-
నాగ్ం సాయుజ్యమ్ । సార్ష్టితాగ్ం సమానలోకతాయన్తి । య
ఏతదుపయన్తి । యే చైనత్ప్రాహుః । యేభ్యశ్చైనత్ప్రాహుః ।
ఓమ్ ॥ ౧౮ ॥

శశ్వదా సత్ర సిపాసతామాసత హావిష్మతిః కనీయాన్తస్మా-
ద్వివ్స్వసృజోఽష్టౌ చ ॥ ౯ ॥

తుభ్యన్దేవేభ్యస్తపసా దేవేభ్యో బ్రహ్మ వై చతుర్హో-
తారో యచ్ఛావ్యమృతగ్ం సర్వా దిశో దిక్షు సర్వాస్దివఋచాం
ప్రాచీ నవ ॥ ౯ ॥

తుభ్యన్తపసా తా వా ఏతాః పఞ్చహిరణ్యన్దదాతి సర్వా
దిశస్తవ ఆసీద్గృహపతిష్షట్పఞ్చాశత్ ॥ ౫౬ ॥ తుభ్యమోమ్ ॥
హరిః ఓమ్ ॥

కృష్ణయజుర్బ్రాహ్మణఞ్చ సంపూర్ణమ్

యదక్షరపదభ్రష్ట మ్మాత్రాహీనం తు యద్భవేత్ ।
తత్సర్వఙ్క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోఽస్తుతే ॥